הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · באר הגולה

באר הגולה על שולחן ערוך חושן משפט

רבי משה רבקש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

באר הגולה על שולחן ערוך חושן משפט

רבי משה רבקש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/באר-הגולה-על-שולחן-ערוך-חושן-משפט/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 10
סימן ב 11
סימן ג 12
סימן ד 12
סימן ה 13
סימן ו 14
סימן ז 14
סימן ח 16
סימן ט 17
סימן י 17
סימן יא 18
סימן יב 19
סימן יג 21
סימן יד 21
סימן טו 23
סימן טז 24
סימן יז 24
סימן יח 26
סימן יט 26
סימן כ 27
סימן כא 28
סימן כב 28
סימן כג 29
סימן כד 29
סימן כה 29
סימן כו 31
סימן כז 31
סימן כח 32
סימן כט 35
סימן ל 36
סימן לא 38
סימן לב 39
סימן לג 39
סימן לד 41
סימן לה 45
סימן לו 46
סימן לז 47
סימן לח 50
סימן לט 50
סימן מ 52
סימן מא 53
סימן מב 54
סימן מג 57
סימן מד 59
סימן מה 61
סימן מו 63
סימן מז 69
סימן מח 70
סימן מט 70
סימן נ 72
סימן נא 73
סימן נב 74
סימן נג 74
סימן נד 75
סימן נה 75
סימן נו 76
סימן נז 77
סימן נח 77
סימן נט 78
סימן ס 78
סימן סא 81
סימן סב 82

סימן סג 83
סימן סד 83
סימן סה 84
סימן סו 87
סימן סז 92
סימן סח 96
סימן סט 97
סימן ע 98
סימן עא 99
סימן עב 102
סימן עג 109
סימן עד 112
סימן עה 113
סימן עו 117
סימן עז 118
סימן עח 119
סימן עט 120
סימן פ 123
סימן פא 124
סימן פב 127
סימן פג 130
סימן פד 130
סימן פה 131
סימן פו 132
סימן פז 133
סימן פח 138
סימן פט 142
סימן צ 143
סימן צא 146
סימן צב 148
סימן צג 150
סימן צד 152
סימן צה 153
סימן צו 155
סימן צז 156
סימן צח 160
סימן צט 162
סימן ק 163
סימן קא 164
סימן קב 165
סימן קג 166
סימן קד 169
סימן קה 172
סימן קו 173
סימן קז 174
סימן קח 175
סימן קט 180
סימן קי 181
סימן קיא 183
סימן קיב 185
סימן קיג 186
סימן קיד 187
סימן קטו 188
סימן קטז 190
סימן קיז 191
סימן קיח 192
סימן קיט 193
סימן קכ 194
סימן קכא 195
סימן קכב 197
סימן קכג 199
סימן קכד 201
סימן קכה 201
סימן קכו 203

סימן קכז 206
סימן קכח 206
סימן קכט 207
סימן קל 211
סימן קלא 212
סימן קלב 214
סימן קלג 215
סימן קלד 216
סימן קלה 217
סימן קלו 217
סימן קלז 218
סימן קלח 218
סימן קלט 219
סימן קמ 220
סימן קמא 223
סימן קמב 225
סימן קמג 226
סימן קמד 226
סימן קמה 227
סימן קמו 228
סימן קמז 232
סימן קמח 233
סימן קמט 233
סימן קנ 236
סימן קנא 237
סימן קנב 238
סימן קנג 238
סימן קנד 241
סימן קנה 247
סימן קנו 253
סימן קנז 255
סימן קנח 258
סימן קנט 259
סימן קס 259
סימן קסא 260
סימן קסב 261
סימן קסג 262
סימן קסד 265
סימן קסה 266
סימן קסו 266
סימן קסז 267
סימן קסח 267
סימן קסט 268
סימן קע 268
סימן קעא 269
סימן קעב 272
סימן קעג 274
סימן קעד 274
סימן קעה 275
סימן קעו 284
סימן קעז 290
סימן קעח 291
סימן קעט 291
סימן קפא 292
סימן קפב 292
סימן קפג 294
סימן קפד 295
סימן קפה 296
סימן קפו 297
סימן קפז 298
סימן קפח 299
סימן קפט 299
סימן קצ 300
סימן קצא 302

סימן קצב 302
סימן קצג 304
סימן קצד 305
סימן קצה 305
סימן קצו 307
סימן קצז 307
סימן קצח 308
סימן קצט 310
סימן ר 311
סימן רא 313
סימן רב 314
סימן רג 315
סימן רד 317
סימן רה 319
סימן רו 321
סימן רז 322
סימן רח 325
סימן רט 326
סימן רי 328
סימן ריא 328
סימן ריב 329
סימן ריג 332
סימן ריד 332
סימן רטו 335
סימן רטז 337
סימן ריז 339
סימן ריח 340
סימן ריט 344
סימן רכ 345
סימן רכא 347
סימן רכב 348
סימן רכג 348
סימן רכד 350
סימן רכה 350
סימן רכו 351
סימן רכז 352
סימן רכח 357
סימן רכט 360
סימן רל 360
סימן רלא 361
סימן רלב 365
סימן רלג 369
סימן רלד 370
סימן רלה 370
סימן רלו 374
סימן רלז 375
סימן רלח 376
סימן רלט 377
סימן רמ 377
סימן רמא 378
סימן רמב 380
סימן רמג 381
סימן רמד 384
סימן רמה 384
סימן רמו 386
סימן רמז 388
סימן רמח 389
סימן רמט 392
סימן רנ 392
סימן רנא 397
סימן רנב 398
סימן רנג 398
סימן רנד 404
סימן רנה 404

סימן רנו 406
סימן רנז 407
סימן רנח 408
סימן רנט 408
סימן רס 409
סימן רסא 413
סימן רסב 414
סימן רסג 417
סימן רסד 417
סימן רסה 418
סימן רסו 418
סימן רסז 419
סימן רסח 422
סימן רסט 423
סימן רע 424
סימן רעא 425
סימן רעב 425
סימן רעג 427
סימן רעד 429
סימן רעה 429
סימן רעו 433
סימן רעז 434
סימן רעח 435
סימן רעט 437
סימן רפ 438
סימן רפא 439
סימן רפב 441
סימן רפג 441
סימן רפד 442
סימן רפה 442
סימן רפו 444
סימן רפז 445
סימן רפח 446
סימן רפט 446
סימן רצ 447
סימן רצא 451
סימן רצב 455
סימן רצג 458
סימן רצד 459
סימן רצה 460
סימן רצו 461
סימן רצז 462
סימן רצח 463
סימן רצט 463
סימן ש 463
סימן שא 464
סימן שב 465
סימן שג 465
סימן שד 467
סימן שה 468
סימן שו 468
סימן שז 470
סימן שח 471
סימן שט 472
סימן שי 473
סימן שיא 474
סימן שיב 474
סימן שיג 478
סימן שיד 478
סימן שטו 479
סימן שטז 479
סימן שיז 480
סימן שיח 481
סימן שיט 481

סימן שכ 482
סימן שכא 482
סימן שכב 483
סימן שכג 483
סימן שכד 484
סימן שכה 484
סימן שכו 485
סימן שכז 485
סימן שכח 485
סימן שכט 486
סימן של 486
סימן שלא 486
סימן שלב 487
סימן שלג 487
סימן שלד 490
סימן שלה 490
סימן שלו 492
סימן שלז 492
סימן שלח 494
סימן שלט 496
סימן שמ 497
סימן שמא 498
סימן שמב 499
סימן שמג 500
סימן שמד 500
סימן שמה 501
סימן שמו 501
סימן שמז 504
סימן שמח 504
סימן שמט 506
סימן שנ 506
סימן שנא 506
סימן שנב 507
סימן שנג 507
סימן שנד 508
סימן שנה 509
סימן שנו 509
סימן שנז 511
סימן שנח 512
סימן שנט 514
סימן שס 515
סימן שסא 516
סימן שסב 517
סימן שסג 519
סימן שסד 521
סימן שסה 522
סימן שסו 523
סימן שסז 523
סימן שסח 525
סימן שסט 525
סימן שע 527
סימן שעא 528
סימן שעב 529
סימן שעג 529
סימן שעד 530
סימן שעה 531
סימן שעו 532
סימן שעז 532
סימן שעח 533
סימן שעט 534
סימן שפ 534
סימן שפא 535
סימן שפב 535
סימן שפג 536

סימן שפד 536
סימן שפה 537
סימן שפו 537
סימן שפז 539
סימן שפח 539
סימן שפט 543
סימן שצ 546
סימן שצא 548
סימן שצב 551
סימן שצג 551
סימן שצד 552
סימן שצה 553
סימן שצו 554
סימן שצז 556
סימן שצח 556
סימן שצט 557
סימן ת 557
סימן תא 559
סימן תב 559
סימן תג 559
סימן תד 560
סימן תה 560
סימן תו 560
סימן תז 561
סימן תח 562
סימן תט 562
סימן תי 563
סימן תיא 567
סימן תיב 568
סימן תיג 569
סימן תיד 570
סימן תטו 570
סימן תטז 571
סימן תיז 572
סימן תיח 573
סימן תיט 576
סימן תכ 576
סימן תכא 582
סימן תכב 584
סימן תכג 584
סימן תכד 585
סימן תכה 587
סימן תכו 588
סימן תכז 588

סימן א

א) מעובדא דאביי דאשכחיה לרב יוסף כו' גיטין דף פ"ח ע"ב וממסקנת הגמ' ב"ק דף פ"ד ע"ב וסנהדרין ד"ג ע"א
פירוש שמעידין שבפנינו הודה לו והלוואות שמעידין בפנינו הלוה לו וה"ה בלא עדים לענין שבועות היסת
ב) כן כ' הטור שם בסנהדרין וש"פ וכ' הסמ"ע וה"ה לשאר עניינים גדולים וכמ"ש הר"ן וב"י וכדלקמן סעיף ד'
ג) ל' הרמב"ם פ"ה מהלכות סנהדרין דין ט' ממסקנת הגמ' שם בב"ק
ד) שם בגמ' מהא דשלח ליה חסדא חסדא כו'
ה) שם דף כ"ז ע"ב ובטור סי' ה'
ו) וכן כ' הרמב"ם שם ממסקנת הגמ' שם דף ט"ו ע"ב
ז) ענין הסמיכה ברמב"ם שם בפ"ד ובטור י"ד פי' רמ"ב
ח) שם בגמ'
פי' בהמה שהלכה בד"ה והתיזה צרור ברגליה ושברה כלים
ט) טור בשם הרמב"ם שם דין ע' ממסקנת הגמרא דף פ"ד ע"ב:
י) מימרא דרבא כל הנישום כעבד כו' שם ע"א וכמ"ש בכ"מ שם וע"ל בסי' שפ"ח סעיף ז' בהג"ה:
כ) שם ברמב"ם מעובדא' דההוא תורא דאלם וכו' שם:
ל) שם ממסקנת הגמ' שם ע"ב בקנסא לא עבדינן שליחותייהו ומכמה עובדי שם דף קט"ו ע"א:
מ) מההוא דגזל פדנ' דתורי שם ד' צ"ו ע"ב ומההוא גברא דבנה אפדנא וכו' שם דף כ"א ע"א והא דאיתא במשנה ריש סנהדרין ושם בגמ' דף ג' ע"א דבזילות בנ' מומחין היינו בגזילות שע"י חבלות כ"כ התו' שם וכ"כ הכ"מ שם בפ"ה לדעת רבינו
פי' כעין ויגזול את החני' מיד המצרי
נ) שם מהא דאכפיה רפרם לרב אסי וכו' שם דף צ"ח ע"ב ומבואר בסי' שפ"ו איזה נקרא גרמא ואיזה נקרא גרמי
ס) מכמה עובדי שם ד' קט"ז וקי"ז
ע) שם בשם מנהג הישיבות וכ"כ הרי"ף והביאו הטור
טור והרמב"ם שם

פ) שם ממסקנת הגמ' שם דף טו ע"ב וכתב הסמ"ע דה"ה כפל וד' וה' ג"כ אין מוציאין מידו ולא מיפטר בהודאתו אפי' הודה קודם שבאו עדים כדלקמן בשם הרמב"ן
צ) ואם לא הביא התופס עדים שראוי לזכות בהם לא מהני "אלא אי תפס בלא עדים דנאמן במגו סמ"ע בשם מוהרש"ל "ושומר שטען טענ' גנב ונשבע לא מהני ביה תפיסה דכנשבע חוץ לב"ד דמי ב"ח בשם ס' המלחמות בס' הרי"ף ר"פ הגוזל עצים
ק) וכ' שם בשם ר"י הקנסות אע"פ שאין גובין דנין עפ"ז טובי העיר
ר) טור בשם רב שרירא גאון

סימן ב

א) ברייתא דר' אליעזר בר יעקב סנה' דף מ"ו ע"א
ב) הרשב"א בתשו'
ג) "וה"ה ליחיד מהם כשהוא לבדו פרוץ סמ"ע
ד) ברייי' דלעיל
ה) אף שאין דין מיתה באותה עבירה רמב"ם שם בפכ"ד מה' סנה' מברייתא דלעיל
ו) טור ושכ"נ מדברים רמב"ם שם דין ד' וכ"כ בתשו' הרמב"ן בסי' רע"ט שיש לדון בזה ע"פ עדים קרובים או עד מפי עד וכיו"ב שנ"ל שהענין אמת שלא הצריכו עדים גמורים אלא בדיני תורה אבל לא למי שעובר על תיקוני המדינה "וכן א"צ התראה "וכ' הרשב"א ולדינא נפשות צריך שיהיו מוזהרין לעשות בהסכמ' זקני העיר כדי שיעשו אחר צורך הגדול ובמתון סמ"ע
ז) שם ממשנה גיטין דף פח ע"ב
ח) ממ"ש רבא בגמ' דמ"ק דף טז ע"א וכ' עוד שם שיש להם להלקות ולבזות מי ששמיעתו רעה והעם מרננים אחריו בקלא דלא פסיק ולבזותו ומחרפין את יולדתו בפניו ממימר' דרב קידושין דף מ' ע"א וממ"ש ביבמות דף כ"ה ע"א ובמגילה דף כ"ה ע"ב "וכ' הר"ן אבל ת"ח כסהו כלילה דאר"ל ת"ח שסרח אין מנדין אותו בפרהסי' מנחות דף צט ע"ב
ט) טור בשם הרי"ף בפ' הגוזל עצים
י) כ' הב"ח בשם ר' ירוחם "אפי' לא קבלוהו עליהם ושכן עיקר "וכ' שם דאין רשאין בני העיר לקיים שום דבר היכא שיש דיין מומחה או אדם חשוב בעיר וכ"כ המחבר בס"ס רצ"א וע"ש:

סימן ג

א) ממשנה ריש סנהדרין וגמרא שם דף ג' ע"א וכרב אחא בריה דרב איקא דמדאורייתא בחד סגי אלא משום יושבי קרבות הצריכו ג' כמ"ש הרמ"א בהג"ה וכן פי' הרמב"ם בפ' ב' מהלכות סנהדר' וכמ"ש הכ"מ שם בשם הרשב"א ☜וכתב הב"ח ולכתחלה בעינן ג' דגמירי ודין עיירות שכולן ע"ה ע' לקמן ריש סי' ח' בהג"ה

ב) טור וכ"כ התוספת שם אברייתא ואם הי' מומחה וכו' שם ריש דף ה'

ג) כר' אבהו שם דף ב' ע"ב כ"פ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ב

ד) שם בגמרא

ה) ברייתא וגמרא שם ריש דף ה'

ו) טור בשם הרמב"ם בספ"ה מהל' סנהדרין:

ז) שכ"כ מדברי אביו הרא"ש ושלא כדעת הרמב"ם שכ' אפילו הם סמוכים וכבר תמה עליו הסמ"ע שלא כ' י"א וכיוצא בזה ראיתי בהרבה מקומות בשאר חלקי הטור כמ"ש שם במקומם וכ' שבדוחק י"ל דר"ל מומחה לרבים דבכה"ג מהני

ח) וכתב הב"ח בשם מוהרש"ל אבל מ"מ אינו נר' שיכול לדון בפני ב"ד אחר מן הסתם: (הסמ"ע והש"ך חלוקים בזה דהסמ"ע פי' כל זמן שלא אמר לפניהם אתם עידי והש"ך חלק עליו והביא סעד לדבריו וע"ש):

ט) שם ושם בספ"ב ממשנה ח' פ"ד דאבות

י) שם ושם מהא דרב הונא וכו' סנהדרין דף ז' ע"ב

כ) מברייתא דשבועות דף ל' ע"ב

ל) מברייתא סנהדרין דף כ"ג ע"א ☜בתשו' מהרי"ו סי' קמ"ו כ' למהר"ש ז"ל אם תשמע לעצתי לא תשב אצל הקהל בשום דין דידעת שפסקי ב"ב ופסקי הלומדים הם ב' הפכים סמ"ע

מ) גז"ש בשם הרמב"ם בפ"ד וכמ"ש בספ"ד דהוי כמקדיש בעלי מומין למזבח שאין הקדושה חלה עליו: סי'

סימן ד

א) ל' הטור במימרא דרב נחמן וכו' בב"ק דף כ"ז ע"ב וכמ"ש הרא"ש שם דלא פליגי כשבא ראובן לגזול חפץ משמעון וכו' כ"פ הרי"ף שם והרמב"ם בפ"ב וכן כתב הרא"ש שם:

ב) מסקנת הגמרא שם:

ג) עוד וכ"כ הרא"ש שם אלא שאינו רוצה לטרוח להעמידו בדין:
ד) שאם ימשכנו עובר בלאו ועיין סימן שנ"ט ס"ו:
פי' כגון שיש לו שכר אצלו וכמ"ש לקמן סי' צ"ז סעיף י"ד
ה) וכתב הת"ה שם דאמרינן ליחיד ברר ראיותך כי המע"ה והבירה בידם או ישביעו קצת מהם ופטורים או נותנין השבועה ליחיד וגם יכולין לומר דקי"ל כהאי תנא במקום שיש פלוגתא סמ"ע:
ו) דכל טענת ספק וראיה שאינה ברורה חשיב המלך כמוחזק עד שיברר שהוא פטור שם בת"ה ☜ודוקא קודם שנתפשרו עם המלך אבל אם כבר נתפשרו לא ומכל מקום מחוייבים לעשות לי הדין דאטו משום דרבים נינהו יגזלו את היחיד ד"מ בשם מהר"ם מירזבורק:
ז) כדי שלא יבואו לידי המשכות כדאמרינן קדירא דבי שותפי כו' ב"ב דף כ"ד ע"ב:

סימן ה

א) משנה ביצה דף ל"ו ע"ב וכדמפרש שם בגמרא דף ל"ז ע"א גזירה שמא יכתוב
ב) ירו'. הביאו הרי"ף והרא"ש שם
ג) שם בירושלמי וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפרק ג' דסנהדרין
ד) מימרא דרב יהודה כו' ב"ק דף קי"ג ע"א
ה) שם
פי' כמו שקובעים בב' וה' שהדיינים יושבים מעצמם
ו) ג"ז במימרא דר' יהודה שם:
ז) שם:
ח) משנה סנהדרין דף ל"ב ע"א וכתב הסמ"ע בשם תשו' מור"ם ☜דדוקא ע"י כפייה אבל בנתרצה מותר וכמ"ש הרמ"א בס"ס כ"ח לענין עדות:
ט) בב"ב דף קי"ב ע"א וכתב הרא"ש שם שהרמב"ן חולק על זה והוכיח בראיות ע"ש וכתב הב"י שכן נראה דעת הר"ן ושכן סתם רבינו בסימן רנ"ג ובב"ח פסק כרשב"ם ועיין בס"ס כ"ח וכ' עוד שז' טובי העיר נהגו לכוף לדון בלילה שכן נהגי:
י) מימרא דרב ששת שבת דף י' ע"א עד זמן סעודה ומבואר שם שהוא שעה ששית שהוא זמן מאכל ת"ח
כ) משנה שם דף ט' ע"ב וכאוקימתא דרב אחא בר יעקב שם טור בשם הרי"ף ואביו הרא"ש ושכן נראה להר"י
ל) שם במשנה

מ) שם בתוס' ממשמעות הגמ' שם ושכן מוקי לה בהדיא בסוכה דף ל"ח ע"א וכ"כ הרא"ש וש"פ:
נ) שם בשבת בתוס' וש"פ
ס) מימרא דרבי ירמיה ור' יונה שם דף י"א ע"א וכדמפרש שם בגמ' דלא פליגי דאם לא היו עסוקין בדין אזי משיתעטפו הדייני':

סימן ו

א) תני לוי בב"מ דף נ"ה ע"א
ב) טור בשם הרמב"ם ספ"כ מה"ס וכרב קטינא שם דלא פליג אברייתא דלוי וכן משמעות הברייתי' ב"י וכן ראיתי בתוס' שם סוף ע"א
ג) פי' אפי' כשהנתבע תובעו פחות מש"פ וכמ"ש הכ"מ שם ולכן שינה וכ' דינם:

סימן ז

א) מימרא דרבא יבמות דף ק"ב ע"א וכמ"ש הרי"ף והרא"ש אמשנה וגמ' סנהד' דף ל"ב ע"א:
ב) שם:
ג) שם ממימרא דרבא
ד) מימרא דרב יהודה סנהד' דף ל"ו ע"ב
ה) כ"כ הרמב"ם רפ"ב מה"ס
ו) שם מעובדא דההוא סמיא וכו' שם דף ל"ד ע"ב
ז) דדוקא כי ההוא מעשה דהוי בא' מעיניו וכן פסק הרי"ף והרא"ש
ח) טור בשם י"א ממימרא דשמואל כל דין שדן יאשיהו וכו' שבת דף כ"ו ע"ב
ט) שם בשם הירושלמי
י) שם וכ"כ התוספת בב"ק דף טו ע"א ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת להם א"נ על פי השכינה שאני ☜ (ואע"ג דלא בשמים הוא שאני הכא דהוראת שעה היתה)
כ) כן כ' התוספת בסנהדרין דף מ"ב ע"א מס"ב:
ל) ממסקנת הגמ' כתובות דף כ"א ע"א
מ) כ"כ התוספת שם ממימרא דרב יהודה וכדמפרש לה רב חסדא בב"ב דף קי"ד ע"ת וכמ"ש הרמב"ם והרא"ש שם
נ) הר"ן בשם הרמב"ן ושכן ראוי להורות הלכה למעשה מס"ה
שם בשם י"א וכ' הב"י שכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ה מהלכות עדות

ס) דף כ"א ע"ב ומפרש שם בגמרא:
ע) טור בשם רב האי ואי זילא ביה מלתא לת"ח לירד לדין עם ע"ה עיין דינו בסי' קכ"ד סעיף ד'
פ) לשון הרמב"ם בפכ"ג מה' סנהדרין ממימרא דרב פפא לא לידון אינש וגו' כתובות דף קה ע"ב:
צ) וכ' הב"ח ☜דאבי החתן ואבי הכלה אינם כשרים לדון זה את זה ואפילו הוא דיין קבוע יכול בעל דינו לומר איני מקובל לי והביא ראיות ע"ז ומיהו יכולים לישב יחד לדון אחרים אפילי לכתחלה
ק) אבל קרוב או פסול מן התורה פסול גם בזבל"א ממשנה זה פוסל דיינו של זה וכו' סנהדרין דף כ"ג ע"א ע"ב
ר) אף על פי שמקבל ממנו שכר תלמודו
ש) וביאר שם שלא דיבר עמו ג' ימים מחמת איבה
ת) וכתב הסמ"ע שלמד זה מעובד' דרמי בר יחזקאל קידושין סוף דף ע' ע"א וכ' ודוקא בשכבר פטרו מהנדוי ולא בשעדיין הוא בנדוי:
א) ברייתי' דאיסי בן יהודה בסנה' דכ"ט ע"א ☜וכ' הב"ח שנרא' אם הם שונאי' גמורים אין דיניהם דין דמדאורייי' אסור מדרש' דקרא ולא מבקש רעתו:
ב) ממשמעות המשנה כל הכשר לדון וכו' נדה דף מ"ט ע"ב
ג) ולא ☜למורשה כשיש לו חלק אם ינצח מהרי"ו סי' קי"ט
ד) ברייתא שבועות דף ל' ע"ב
ה) טור בשם הרמב"ם בפ"ה מה"ס וביאר שם שכל אלו הדברים מפורשים בתורה פי' שאפילו ממון שלהם אינם נבהלים עליו ולא רודפים לקבץ ממון:
ו) ברייתא ב"ב דף מ"ג ע"א:
ז) טור וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל ג' סי' י"ג וכ' שם ואפילו אם יקראו בו בעודו בב"ה לא מיקרי הנאה כיון שאפשר שיקראו בספר אחר וכמ"ש ר' ירוחם בשמו והוא שיש ס"ת אחר באותו ב"ה ומ"מ צריך שיסתלקו הדיינים מאותו חלק המגיע להם
ח) שם בברייתא
ט) טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ו' סי' י"ח:
י) שם ושם כלל י"ג סי' י"ט:

סימן ח

א) ל' הרמב"ם בפ"ג מהל' סנהדרין וכ"כ הטור וביאר הרמב"ם שם שנא' לא תכירו פנים במשפט וכו' וכ' הסמ"ג במצות ל"ת סי' קצ"ד דאיתא במכילתא
ב) שם מהירושלמי סוף ביכורים וכ"כ הטור כ' הב"ח דנרא' דר"ל דאינו חכם בחכמת התורה ☜אבל אם הוא חכם בחכמת התור' אע"פ שיש גדולי' ממנו בעיר אין בזה איסור והביא ראיי' לזה
ג) שם מהא דסנהדרין דף ז' ע"א וכ"כ הטו'
ד) מהא דשבת דף י' ע"א משיתעטפו הדיינים:
ה) שם בסנהדרין:
ו) כגי' הרמב"ם שם בפכ"ג וכ"כ הטור:
ז) שם דף ו' ע"א:
ח) מימרא דרב אחא בריה דרב איק' כו' שם דף ז' ע"א:
ט) מימרא דרב שמואל בר נחמני שם
י) מהא דתני להו רב חייא וכו' שבת דף י' ע"א:
כ) מימרא דר"ש בר נחמני שם בסנהד':
ל) שם ספ"ג מהא דר' זירא הוי מיטמר מלתמוי סנהדרין דף י"ד ע"א ואיתיה בירושל' סוף ביכורים:
מ) שם ריש פ' כ"ה
נ) מימרא דר' יהודה אמר רב ר"ה דף י"ז ע"א
ס) מימרא דר"א סנהדרין דף ז' ע"ב ופירש"י כשמתורגמן דורש שהיו הצבו' יושבים לארץ המפסיע לילך ולישב במקומו כמפסיע על ראשן וכ' הסמ"ע ☜נראה דה"ה כשיושבין על ספסל ארוך זה בצד זה
ע) ג"ז שם דף ח' ע"א:
פ) מעובדא דר' יהודה בר יחזקאל קידושין דף ע' ע"א:
צ) מברייתא פסחים דף מ"ט ע"א
ק) וכן הוא ברמב"ם שם
ר) מהירוש' הביאו הב"י:
ש) מהא דרב מנגיד כו' קידושין דף י"ב ע"ב:
ת) מימרא דרבינא ב"ק דף קי"ב ע"ב וממימרא דרבא מ"ק דף ט"ז ע"א:

סימן ט

א) ל' הטור מברייתא כתובות דף ק"ה: ע"א
ב) אפילו לקבל מתנה מבעל דין לאחר גמר דין כמ"ש הרא"ש אעובדא דבר חמא סנה' דף כ"ז ע"א והביא הרמ"א לק' בסי' ל"ד
ג) וכ"כ הרמב"ם ריש פ' כ"ג מהלכות סנה':
ד) שם ושם וכ' הב"י ופשוט הוא
ה) ברייתא שם וכעובדא דשמואל ועובדא דאמימר וכו' דמייתי שם:
ו) מימרא דרבא בר שילא שם
ז) שם
ח) טור בשם תשובה להגאון:
ט) מעובדא דר' ישמעאל ברבי יוסי שם
י) ואם עשאו בפני בעל דין חבירו ☜איסור' נמי איכא דודאי יסתתמו טענותיו מוהר"ר דוד כהן בית ו':
כ) שם בשם ה"ר ר' יהודה ברצלוני:
ל) שם בפכ"ג ממימרא דשמואל שבת דף נ"ו ע"א:
מ) משנה בכורות דף כ"ט ע"א
וכן דקדק הר"ן בספ"ב דקדושין מדתנן דיניו ולא תנן דינו
נ) מעובדא דקרנא כתובו' דף ק"ה ע"א
ס) שם בגמ' ודוקא שהתנה כן מתחלה אבל אם לא התנה ודן א"צ ליתן לו אלא כפועל בטל מאותה מלאכה שנתבטל ממנה כמבואר בי"ד סי' קע"ו ולקמן סי' רס"ה
ע) שם
פ) טור וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל נ"ו סי' ו':
צ) ברייתא שבועות דף ל' ע"ב
ק) שם בברייתא דף ל"א ע"א
ר) וה"ה כששניהם עשירים או עניים אלא לרבות' נקט זכות לעני וכו' אע"ג דאיכא עליו כבוד רבו וכבוד עשיר אפ"ה לא ישתוק מוהרש"ל
ש) שם בברייתא:

סימן י

א) ל' הטור ממשנה ריש מסכת אבות וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה"ס
ב) מהא דדרש רבא סנה' דף ל"ה ע"ב

ג) דריש ר' אושעיא שם דף ז' ע"ב
ד) משנה ז' פ"ד דמסכת אבות
ה) מימרא דר' יצחק יבמות דף ק"ט ע"ב וכלישנא בתרא
ו) מימרא דר' אבא א"ר הונא וכו' ע"ז דף י"ט ע"ב:
ז) שם ברמב"ם וכ"כ הטור
ח) משנה ז' פ"ד דאבות וכ' הב"י שנר' שממשנה זו למד דין דלעיל דע"כ בראוי להוראה מיירי דאי לאו הכי אסור לו להורות ומיירי בשיש שם אחר להוראה דאל"כ הרי אמרו ועצומים כל הרוגיה זה שהגיע וכו':
ט) פשוט בסנה' דף ח' ע"א:

סימן יא

א) ל' הטור ממימרא דרב חסדא ב"ק ד' קי"ג ע"א
שיעמוד לדין ביום הקבוע לישיבת הדיינים הסמוך לו וכן בפעם ג':
ב) שם בשם הרמב"ם בפ"ה מה' סנהדרין מעובדא דרב אסי איקלע וכו' שם בב"ק
ג) כן הוא בטור וכ' חמז"ל שנ"ל להגיה לערב שכן הוא שם ברמב"ם וכן משמע בהדיא בסמוך בסעיף ג' ועי' בב"ח מ"ש בזה
ד) שכן מוכח מעובדא דההיא איתתא ר"ה דף ל"א ע"ב
ה) מימרא דרבינא ב"ב דף קי"ג ע"ב וציינתיו ג"כ לעיל סוף סי' ח'
ו) שם
פי' שטר של שמתא דממון קא מחסר לי' דלא שרו ליה עד דמשלם שכר הסופר (☜ואין מוציאין ממון על פי אחד)
ז) ציינתיו לעיל ס"ס ח'
ח) כן הוא שם דאל"כ יכול לחזור בו כמ"ש לקמן סי' כ"ב
ט) לשון הרמב"ם בפכ"ה ממימרא דרבא סנה' דף ח' ע"א
י) ג"ז שם ממימרא דרבינא ב"ק דף קי"ב ע"ב
פי' עיר כן הוא לשון הרמב"ם בכל מקום ובכמה דוכתא במשנה וגמרא
כ) שם דף קי"ג ע"א
ל) כן הוא שם ברמב"ם
מ) דין זה מבואר ג"כ במ"ש בתחלת סעיף זה ובסמ"ע כ' שצ"ל שקאי אמ"ש שהרי הם אומרים כו' ולא בא רמ"א לחדש אלא הטעם שמזה הטעם אם היה בעיר כו'
נ) מימרא דרבא שם

ס) מסקנת הגמרא שם ופירש"י הטעם שם דלמא לית ליה זוזי השתא אבל באתא לדינא כל מה דלא אתי אפיקרותא היא
ע) כ' הב"ח ☜דאם לא קרעו הכתב לא הותר השמתא והביא ראיה לזה
פ) ממימרא דרבינא שם דף קי"ב ע"ב:
צ) בית יוסף מהא דמסיק דרב חתים בדסקי' גיטין דף פ"ח ע"א:

סימן יב

א) לשון הרמב"ם ריש פכ"ב מהל' סנה' מברייתא דר' יהודה בן לקיש או' כו' סנה' דף ו' ע"ב
ב) וכן פי' התוס' שם וסיימו שאם היו שניהם חזקים השני הי' מסייעו וכמ"ש הרמ"א בהג"ה
ג) כ' הב"ח ☜שנראה לו היכא דאיכא חשש סכנת נפשות או היזק ממון יכול להסתלק אף אחר שיודע להיכן הדין נוטה
ד) שם ברמב"ם
(☜דאם ירדפנו הא' השני יעמוד בעזרו. ש"כ והסמ"ע בשם תוס')
ה) ולא ימלט על הרוב מהוצאות ממון או סכנות סמ"ע וכיוצא בזה כ' בי"ד ס"ס של"ד
ו) לשון הרמב"ם שם כר' יהושע בן קרחה בברייתא שם וכדמפ' לה שם בגמ'
ז) טור מברייתא צדק צדק תרדוף כו' שם דף ל"ב ע"ב וכפי' רש"י שם:
ח) שם מברייתא דריב"ק דף ו' ע"ב
(☜בגמ' ובטור יליף לה מדכתיב אמת ומשפט שלום שפטו כו' איזה משפט שיש בו שלום זו פשרה סמ"ע):
ט) שם וכדמפרש רב יהודה אמר רב כו' שם:
י) וכפירוש רש"י שם:
כ) מ"כ בשם ס' אגוד' מס"ב
ל) תשובת הרשב"א סי' אלף קי"ג בשם רב האי בדין אם נתל' החיוב בשלטון:
מ) טור וכ"פ התוס' שם דף ו' ע"ב:
נ) כתבי מהר"ר איסרלן בסי' ק' ס"ב מההיא דאמר רב נחמן כו' זילו פייסו ליתמי כו' ב"ק דף כ"א ע"א מס"ג:
גם זו שם דא"כ מה כח בית דין יפה:
ס) תשובת הרא"ש כלל ק"ז מעובדא דאפטרופא דיתמי דזבן תורא ב"מ דף מ"ב ע"ב מס"ד:

ע) תרומת הדשן סי' ש"י
פ) מבואר בתשובת הרשב"א מחודשים דין י"ג
צ) מסקנת הגמרא סנהד' דף ו' ע"א:
ק) כחכמים בברייתא שם טור וכ"פ הרא"ש שם ורשב"ג דאמר בברייתא דף ה' ע"ב פשר' בשנים ה"ה ביחיד כדמוקי לה שם בגמ' דף ו' ע"א:
ר) כ"כ הב"י וכ"מ לדעת הרמב"ם שם וכרשב"ג דס"ג דלא אתמר הא דאמרי ה"ה ביחיד אלא למדתי מילתא דלא תימא ג' תנאי' פליגי בדבר ותימה דה"ל למיפסק כחכמים לענ"ד נראה דגם הרמב"ם ס"ל דה"ה ביחיד כיון שקנו מידם כמ"ש הגמרא שני הדיוטות דנקט משום דינא דאפי' ב' אין דיניהם דין וכי היכי דלהוי עליו סהדי כמ"ש בגמרא שם וכן מצאתי אח"כ בשם הגהמ"י ובב"ח
כצ"ל וכ' המחבר בסעיף י"ב וי"ג
ש) טור ופי' מחילה דלאו דפשרה וכ"כ התו' והרא"ש שם גבי שכיר שהמחהו כו' ב"מ דף קי"ב ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' מכירה וש"פ דשאני מחילה שע"י פשרה שאע"פ שהוא יודע מה מוחל דומה למחילה בטעות לפי שמוחל ע"י עצתם של פשרנים כמ"ש התוס' שם מס"ו
ת) כ"כ הרשב"א וסיים שחייב לקיים מכח הקנין מס"ח ודין ☜קנייני קנסות השידוכין ע' בא"ה סי' כ"ז וסי' נ"א:
א) ג"ז שם והביא ראיה לדבר
ב) תשובת הרא"ש כלל פ' סי' י"א וי"ב מס"י
ג) הרשב"א בתשובת שאלה מסי"ג
ד) הריטב"א בתשו' שאלה וכתב שהיא עדיפא מקנין מס"י:
ה) הרשב"א בתשו' סי' י"ג
ו) שם בתשו'
ז) מרדכי בריש סנהד' בשם מעשה לפני ראב"ן מסי"א וכפל בסי' רמ"א ס"ב
ח) נ"י והמרדכי בריש סנהד' מהא דאמרי' בי תלתא כו' ע"א דף ע"ב מסי"ד
ט) תשובת הרשב"א סי' אלף רל' מסי"ג:
י) מפרש שם משום דש"ח אינה נקנה אלא בכתיבה ומסירה
כ) טור בשם סמ"ג מהירושלמי פ' קמא בסנהדרין:

סימן יג

א) ל' הרמב"ם פ"ז מה' סנה' כנוסחת הסמ"ג ושכן מצא הכ"מ בספר ישן ממשנה דף כ"ג ע"א וכחכמים
ב) לשון הטור
ג) שם ברמב"ם
ד) שם בגמרא
ה) כאוקימתא דרב פפא שם דבתראה הוא וכמו שפי' הטור דמיירי שכבר בירר הא' דאז יש לחבירו ג"כ לברור אחד אבל כל זמן שלא נברר המומחה יכול לכוף שניהם כמבואר לקמן סימן ג' וכתב הכ"מ שם והיינו דוקא כששני הדיינין בעיר אחת דאז אפי' לוה מצי אמר כן כו' (וכמ"ש בסימן י"ד):
ו) וכ"ש התובע וכמ"ש הסמ"ע
ז) טור ממשנה מצא שטרי בירורין ב"מ דף ל"ב ע"א כדמפרש ר' ירמיה שם וכפרש"י שם וכ"כ הרא"ש שם וש"פ.
ח) משנה ב"ב דף קס"ז ע"ב
ט) נ"י אמשנה דלעיל מהא דתנן ואין כותבין אלא מדעת שניהן מס"א
י) משנה סנהדרין דף כ"ג ע"א וכחכמים וכאוקימתא דר"א שם ע"ב דהא נמי הלכתא היא אף ע"ג דאתמר אצל פוסל עדות וה"ה לפוסל דיינו
כ) הגהות מיימוני בפכ"ד מה"ס בשם הר"מ מס"ח
ל) נ"י אהא דאמרו אם הוצרך לשאול וכו' שם דף ל"א ע"ב מס"ט
(☜והא דכ' לקמן ס"ס י"ח פוסקים בדיני ממונות שלא בפני בעל דין מיירי שכבר טענו לפניהם ש"כ וע' שם)
מ) רשב"א בתשוב' שאלה מהא דאמרינן אי לאו את בהדן לא סליק דינא כו' שם
נ) דאם לא התנו אין הולכין אחר רוב וכמ"ש המחב' לעיל סימן י"ב סי"ח:
ס) וסיים שם שיכול לומר אם היה זה אומר דעתו שמא היה מראה טעם הפך מה שהסכימו הרוב ויודו הרוב בכך מס"י:

סימן יד

א) לשון הרמב"ם בפ"ג מהל' סנהדרין ממימרא דרב ספרא א"ר יוחנן סנהדרין דף ל"א ע"ב פי' מיד ואם הביא אח"כ מב"ד הגדול שטעו יחזירו לו
ב והיינו ☜כשאין מלוה הולך בלא"ה שמה בית יוסף בשם תשו' הרשב"א

ג) כמימרא דאמימר הלכתא כו' שם וכדמפרש התם דעבד לוה לאיש מלוה
ד) שם וכתב הכ"מ די"ל כיון שהתובע מתרעם בחבירו שהזיקו הוי הנתבע עבד לו עד שיסלק הזיקו או יברר שאינו הזיקו
ה) שם והיינו כדי שלא יהא כ"א תובע את חבירו ואומר לבי דינא רבא אזלינא כדי שיתפשר עמו
ו) שם מהא דאמרי' הלך אחר ב"ד יפה כו' סנה' דף ל"ב ע"ב
ז) כתב הכ"מ נראה שדעתו כדעת קצת המפרשים ואומרי' ☜שאם דייני עירם הדיוטות אפי' לוה מצי מעכב ולומר אינו דן אלא בב"ד של מומחין:
ח) וכתב בפסקי מהרא"י בסי' ס"ה ☜שהמנהג כל השייכים לבית החיים שלהם שייכים לאותו ב"ד
ט) פירוש שע"פ הדין יכול לעכב מעותיו כדרך שנתבאר בסי' ע"ג סעיף י והתובע צריך לשלם השליחות ב"י בשם מהרי"ק
י) הגהת מרדכי דקידושין בשם מהר"ם מטעם שלא יהא נחשד המורה ששולחין אליו פן ישא פני ת"ח ודמי לשליבי פוזמקיינו ואתו לדינא שבועות דף ל"א ע"א מסי"ד טור בשם סמ"ג מהא דא"ל ומי קא טרחנא לך נלך ונדון בפני רב חסדא כו' סנהד' דף כ"ג ע"א אע"פ שאינו גדול כרב הונא
פי' ויכול לעכב א' על חבירו וצריכין לברור ב"ד השוה לשניהם
כ) טור מעובדא דהנהו כותאי ב"מ דף ס"ט ע"א וכמ"ש התוס' והרא"ש שם
ל) ודוקא במקום דאיכא לחשוד מודיעין ליה ☜אבל במקום דליכא לחשוד והוא מלגלג מנדינן ליה נ"י פ' איזה נשך
מ) שם כ"כ הרא"ש והמרדכי אהא דא"ר לפני ר"א מי שנושה בחבירו מנה יוציא מנה כו'
נ) שם ושם בשם רבי' מאיר בהא אבל למיכתב עליו פתיחא וכו' ב"ק דף קי"ב ע"ב פירוש שצריך ליתן שכר הסופר שכתב הפתיחה קודם שיקראנו וה"ה לכל שאר הוצאות
ס) ריב"ש בסי' תע"ה וכתב הטעם דאינו אלא גרמא בניזקין כיון שאינו עושה מעשה בגוף הדבר שמזיקו:
ע) והביאו הב"י וכ' הכי מסתבר ונלע"ד שמה שלא כתבו המחבר הב"י משום דהוא כוללו במ"ש לעיל קודם הי"א חייב לפרוע לו כל יציאותיו
פ) דלא האמינוהו בשבועתו להוציא ממון חבירו והא דהאמינוהו בשבועה להוציא ממון בסי' קי"ח סעיף ה' ובס"ס שע"ה שאני התם דברשות הוציא או שיש לו שבח מה שא"כ כאן דמה שנתן לו יפסיד:

סימן טו

א) ל' הטור ממימרא דריש לקיש וכדמפרש בגמ' שם וכדפרש"י סנהד' ד"ח ע"א
ב) מעובדא דשלח ליה רב יוסף עולא חברינו וכו' שבועות דף ל' ע"א וכתב ב"ח ☜ אפילו שלח שלוחו מהא דרב ענן כתובות ריש דף ק"ו
ג) כתירוץ השני בתוספת והרא"ש שם דכבוד עשה דתורה עדיף
ד) מימרא דרבא תיתי לי וכו' שבת ריש דף קי"ט וכתב הסמ"ע ☜דאין לת"ח בזמנינו דין זה והב"ח כ' דאף בזמן הזה לא יהא נגרע מאלו היה בורר לדיין שצריך להפך בזכותו יותר
ה) שם בשם הרמב"ם בפכ"א מה' סנה':
ו) נלע"ד שלמד זה מהפסוקים בריש ישעיה ☜דכתיב שפטו יתום ריבו אלמנה סמ"ע)
ז) ומכ"ש שדין היתום קודם לו בכסף משנה הקשה מעובדא דרב ענן וכו' דר"נ סלקא לדינא דיתמי ואחתיה לדינא כתובות ריש דף ק"ו והניחו בצ"ע ולענ"ד נראה דלא פסק כהך עובדא משום דמסיק שם דאסתתם טענתיה
ח) מימרא דרבא יבמות דף ק' ע"א
ט) ג"ז שם ושם בפכ"ד מברייתא מדבר שקר תרחק שבועות דף נ' ע"ב
י) כדמשני רב פפא סנהד' דף ל"ב ע"ב
כ) וכתב הסמ"ע בשם מהרי"ק שורש ס"ז והביאו הב"י ☜דגם לעדים החתומים על השטר ידרוש ויחקור אע"פ דעדים החתומי' על השטר כמו שנחקרה עדותן בב"ד דמי
ל) מההיא ברייתא דשבועות:
מ) בתשובת הרא"ש בכלל ס"ח סי' ט"ו וכ' עוד ☜וכן אם הנתבע אינו רוצה להשיב על כל דבר שחוקר אותו וודאי רמאי הוא ויכול לפסוק לו כאלו השיב לו ונתברר השקר
נ) כ"כ הרא"ש בפסקיו אהא דמשני רב פפא כאן בדין מרומה וכו' סנה' ד' ל"ב ע"ב וכ"כ הטור:
ס) הרא"ש בתשובה סוף כלל ק"ז מהא דא"ר בנאה זולו חביטו לקבר' דאבוכון ב"ב דף נח ע"א:
ע) טור בשם הרמב"ם ריש פכ"ד מעובדא דההיא אתת' דמחייב' שבועה וכו' ומההי' גברא דאפקי' וכו' כתובות דף פ"ה ע"א וע"ב:
פ) שם דין ב' וכ"כ הרי"ף שם בכתובות
צ) וכ' הסמ"ע בשם מהרי"ק שורש ק"ח דאף בזמן הזה מוטל על הדיין לדון ע"פ האמת שנתאמת לו ולא ע"פ הטענות אם הם מכחישות את האמת והביאו הב"י מס"א וכ"כ הרשב"א בתשו' אלף קמ"ז

ק) ונתבאר בסי' רצ"ו וע"ש
אם אחד מבעלי דינים מגזים לחבירו ואומר כך וכך תחייב לי בדין אם אין הדין כן צריך הדיין לומר שקר אתה דובר ממימר' דרב מניומי וכו' כמ"ש התוס' שם בשם ר"ת כתובות ד' ס"ט ע"א מס"ג

סימן טז

א) ל' הטור מימרא דרבא וכו' ואי אמר נקט לי זימנא וכו' ב"ק קי"ב ע"ב וכמ"ש הרא"ש מדלא פי' התלמוד שיעור זה הזמן מסתמא ל' יום
ב) ממשנה סנהדר' דף לא ע"א וכרשב"ג:
ג) וכ"כ הרא"ש כלל פ"א סי' ב':
ד) וכתב עוד שם שאם יש לשכנגדו הפסד בזה צריך להביא ראיה תוך ל' יום סמ"ע בשם ד"מ שהביאו
ה) שם בשם ה"ר ישעיה:
ו) שם בשמו מסיפא משנה דלעיל א"ל הבא עדים אמר אין לי עדים וכו' וכ' הב"י שיש לדחות דשאני הכא וכו' ע"ש לכן כתבו בשם י"א
ז) שם בשם תשובות אביו הרא"ש כלל ו' סימן ט"ז:
ח) הרשב"א בתשוב' ופי' בסמ"ע כשאומר כן לאיש אחר שאינו תובע שלו מס"ג:
ט) טור בסוף סי' ס' בשם הרמב"ם בפ"ה מה' טוען וכשזה הורו רבותיו וכ' ה"ה זה דבר ברור ויש בפ' גט פשוט סמך בגמ' (דף קס"ח ע"א):
י) מדברי תשובת הרא"ש ותשובת הרמב"ם בכלל ס"ח סי' כ' הביאו הב"י בסוף סימן ס' (ר"ל שיתן לו טופס משטרו שמוציא עליו הלה במלה)

סימן יז

א) לשון הרמב"ם בריש פ' כ"א מה' סנהדרין מברייתא שבועות דף ל' ע"א
ב) ג"ז מברייתא שם
ג) ברייתא שם דף ל"א ע"א
ד) כ' מהרש"ל שגם ☜בזה אין בידינו להעמיד משפט הדת על תלו אבל נאמר לו אל תירא בהתהלכך בבגדים פחותים כי הדין יקוב את ההר וכו':
ה) כר' יהודה שם בברייתא דף ל' ע"א
ו) כאוקימתא דרב הונא שם ע"ב ☜וכתב הב"ח דה"ה בשעת קבלת העדות כן כ' התוספות סנהדרין דף י"ט ע"ב:

ז) כאוקימתא דעולא
ח) שם ממימרא דרב הונא שם
ט) שם ברמב"ם
י) וכתב הב"ח ☜שכל מי שיראת ה' נוגע בלבו וכו' יחוש לכבוד התורה לקיים מצות ועמדו ב' האנשים וכו'
כ) מרדכי פרק שבועת העדות בשם תשובת הר"מ מברייי' דא' לבוש איצטלא וכו' שם דף לא ע"א מס"א
ל) ברייתא שם ויליף' לה מדבר שקר תרחק ובסנה' דף ז' ע"ש מייתי לה מדכתיב שמוע בין אחיכם
מ) שכל שלא בפני חבירו אינו בוש מדברי שקר
נ) מטעם דה"ל כאומר נאמנים עלי ג' רועי בקר שנתבא' ל' סי' כ"ב
פי' א"כ הוא כאשר אמר לפני בעל דין זה אז הדין כן הוא
ס) שם בברייתא
ע) ממימרא דרבה בר רב הונא שם דף ל' ע"ב
פ) פירש"י אע"פ שהוא שותק גורם שיחשדוהו כמטעים דבריו
צ) טור בשם הרמב"ם בפכ"ח מה"ס מעובדא דהנהו לעוזאי דאתו לקמי' דרבו וכו' מכות דף ז' ע"ב
ק) ג"ז שם ירושל' פ' זה בורר
ר) ברייתא מניין שלא יעשה מליץ לדבריו וכו' שבועות דף ל"א ע"א וכפירש"י שם
ש) רמב"ם שם וכפי פירושו בברייתא הנזכרת:
ת) שם מהירושלמי רב הונא מיקל לדיינא וכו' בפרק זה בורר:
א) שם מהירושלמי רב הונא כד הוי חזי וכו' שם ובגמ' דידן בכמה דוכתי אמרי כגון האי פתח פיך לאלם ומפרש רבינו דהיינו דוקא כשהבעל דין בקש לומר אלא שאינו יודע לחבר הדברים וכו' הא לאו הכי לא משום דנראה כעורכי הדינים כ"מ שם
ב) ל' הטור וכ"כ רמב"ם שם מתורת כהנים פ' קדושי' בפ' כ'
ג) שם
ד) מכילתא בפ' משפטים
ה) וכ"כ הרמב"ם ספכ"ג ממשנה ח' פ"ק דאבות
ו) משנה ו' שם
ז) טור וכ"כ הרמב"ם בפ"כ ממשנה ח' פ"ה דאבות וגמ' דסנהדרין דף ל"ה ע"א

ח) כ"כ התו' בשם ר"ת אהא דא"ר מניומי כו' הוה קאמינא וכו' כתובות דף ס"ט ע"א מס"ב
ט) ריש דף ה':

סימן יח

א) ל' הטור מברייתא דר' נחמי' סנהד' דף ל' ע"א
ב) משנה שם דף כ"ט ע"א
ג) כ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' סנה' דומיא דדיני נפשות משנה שם דף מ' ע"א
ד) והא דאמרי' שם דף י"ז ע"א דהאי דאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה וכמו שהשיג הראב"ד סובר הרמב"ם היינו בדיני נפשות אבל בדיני ממונות שומעין ליה
ה) גם זה שם והביאו הטור בשמו וכתב הכ"מ שם שהרשב"א הביא ראיה לזה מהירושלמי דפרק היו בודקין וכפי פירושו שם וסיים שם יגמור הענין על פי שלשה שהם מנין הראוי וכו' ☜וכתב מהרש"ל דאם ב' מזכין ואחד אומר חייב ושנים אומרים איני יודע צריכין להוסיף כיון דאין כאן רוב כנגד האומרים איני יודע
ו) וכ"כ בכ"מ ספ"ח ועיין במ"ש לעיל בסימן י"ג סעיף ז' וכ"פ הרמ"א בסעיף ד' בהג"ה
ז) יסיים שם הרשב"א שאם לא הושוו כולם לדעת א' הרי הנתבע פטור וכ' עוד ☜דכל ספק תקנה דנין להקל לנתבע כי המע"ה
ח) שם ממשנה שם דף מ' ע"א
ט) שם ופשוט הוא:
י) שם ושם
כ) הגהת אשור"י פ"ק דסנה'.
ל) שם דף ל"ו ע"א
מ) מרדכי בס"פ זה בורר
נ) שם בגמ' ע"ב
ס) כיון שעיקר הוראתן ביחיד
ע) רשב"א סימן אלף קי"ח הביאו הב"י בסי' שאחר זה משום שכל זמן שמביא ראייה סותר מה שאין כן בדיני נפשות שהוא מעוות לא יוכל לתקן

סימן יט

א) משנה סנהדרין דף כ"ט ע"א

(☜הטעם שלא ירגיש הבע"ד מי זיכה ומי חייב סמ"ע)
ב) ואם ☜חזר ותובעו בפני ב"ד אחר אין זקוק לו לירד עמו לדין ואין הב"ד רשאים לשמוע דבריו כלל דרכי משה בשם תשובת שבסוף ס' חזה התנופה
ג) שם במשנה
ד) כרבי אלעזר שם בגמ' דף ל"א ע"א דאית ליה כתרווייהו מסתבר טעמים הרא"ש שם וכ"פ הרמב"ם בפרק כ"ב מה' סנהד'
ה) ל' הרמב"ם שם ספכ"ה וכ"כ הטור
ו) כמימרא דרב חסדא מ"ק דף ט"ו ע"א
ז) כרב יהודה וכו' משמיה דרב וכפי גירסתו שהיה גורס מנדין לאלתר ומחרימין לאחר ל' יום א"נ אף שהיה גורס כגירסת ספרינו י"ל שהוא מפרש דלרב חסדא כיון דמתרי ביה ברישא ב' ה' ב' במקום משהה עצמו בנידוי ל' יום קאי:
ח) מלשון הרמב"ם שכ' קבל עליו וכו' ויש הוכחה לזה ממימר' דרבא ב"ק דף קי"ב ע"ב:

סימן כ

א) לשון הרמב"ם בפ"ז מה"ס ממשנה סנהדרין דף ל"א ע"א
ב) טור וכן כתב הב"ח בשם הרז"ה
ג) שם במשנה וכרשב"ג דאיפסקא בגמ' הלכתא כוותיה ☜וה"ה אם קבעו ב"ד זמן לבא לטעון ולא בא לזמנו שיכול לחזור ולטעון (ד"מ בשם רשב"א)
ד) שם במשנה וכת"ק
ה) שם במשנה מוסכם לד"ה
ו) וכ' שם שה"ה דיכול לטעון אחר כך טענות אחרות שאינן סותרות את הראשונה ולסתור את הדין כל זמן שלא אמר אין לי עוד טענות אחר ששאלוהו אם יש לו עוד מה לטעון
ז) שם מהא דכי אתא רב יהודא בר שמואל א"ר יוחנן שם דף ל"א ע"ב
פי' אפי' הוא בעיר דאפשר שלא ידע מהן וכן מצאתי בב"ח ובשם הסמ"ג
ח) אדלעיל קאי שהיה זה הנפקד במדינת הים
ט) וכ' הב"ח ☜דאין ספק דאנן לא טענינן ליה.
י) כצ"ל וכן הוא שם ברמב"ם ובגמ' שם
כ) ג"ז שם וכ"כ הטור בשמו ובשם הרמ"ה מעובדא דההוא קטן לקמיה דרב נחמן וכו' שם וכ' בכ"מ טעמו דאלו השתא נמי קטן הוי הא קי"ל אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפניו דמי.

סימן כא

א) רמב"ם בפ"ז מהל' סנהדרין הביאו הטור בשמו וכן כתב הסמ"ג בשם הגאונים ושכן הוא בירושלמי לקידושין וכר' יוחנן שם דהלכתא כוותיה לגבי ר"ל:

סימן כב

א) ל' הרמב"ם בפ"ז מה' סנהדרין ממשנה סנהדרין דף כ"ד ע"א
ב) שם וכפרש"י שם דרב דימי בריה דרב נחמ' אדרבו מאיר קאי
ג) טור מדברי התו' שם שפירשו דרב דימי וכו' אמילתייהו דרבנן קאי וכ"כ הרא"ש וש"פ וכ' הב"י שכ"נ דעת הרי"ף
ד) כלישנא דרב אשי דאמר הכי שלח ליה וכו':
ה) כדשלחו מבי רב לשמואל שם ע"ב
ו) כחכמים שם במשנה וכדשלח ליה רב נחמן בר רב חסדא וכו' ומשמע שם דבמחול לך ולפני גמר דין לא פליגי רבנן וכמ"ש הרא"ש שם ואע"פ שסיים הרמב"ם שם והוציא ממון בדין זה הפסול כבר הוכיח הכ"מ שם שפירושו דכיון שנגמר הדין הוה ליה כאילו הוציא ממון וכ' בתשובת הרא"ש כלל הדיינים סי' י' ☜אפי' נתרצו שניהם וכ' הב"י הטעם משום כבוד הדיין מס"ו:
ז) בתשו' מיי' דשייכי לה"ס וש"פ מס"א
פי' אם קבלו לדין ועשו פשרה או שאר טעות כן מוכח בתשו' שם סמ"ע
ח) טור וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל כ"ו סי' א'
ט) מרדכי פ' זה בורר מעשה לפני רבינו מאיר וכו' מס"ה:
י) תשובת הרא"ש כלל י"ח סי' ה':
כ) לשון הרמב"ם שם ממשנה שם ד' כ"ד ע"א כדשלח ליה ר"נ וכו' שם ע"ב
ל) כדשלחו מבי רב לשמואל וכו' שם
מ) כלישנא דרב אשי וכו' וכמ"ש עיל:
נ) שם וכ"כ הטור
ס) שם ושם
ע) ברי ת' שבועות ד' ל"ט ע"א
פ) כפירש"י שם וכ"כ התו' שם וגם ר"ת חזר בו וכ"כ הטור בשם אביו הרא"ש ☜וה"ה אם היפך בשבועה ויצא חוץ לבית דין:

צ) שם בתוס' כגירס' ר"ת גבי עבדי גנבת וכו' ב"ב ריש ד' קכ"ח וכמ"ש התו' שם בשם ר"ת גורס ונשבע כן מי שנתחייב שבועת היסת ושתק ויצא מהב"ד יכול להפכה אח"כ (טור):
ק) הנתבע לומר אני אשבע ואפטר אלא התובע חוזר ונשבע בנקיטה חפץ שם בב"י

סימן כג

א) בריית' קידושין דף ע"ד ע"א:
ב) כדמפ' שם בגמ'
ג) שם בגמ'
פירוש שאינו תלוי בטעם אלא הכל לפי ראות עיני הדיין וכו' והתו' פי' שודא ל' השלכה דכל מה שירצה הדיין לעשות יעשה דהפקר ב"ד הפקר וכו' כמ"ש בסי' רנ"ג
ד) טור וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל ו' וכ"כ הריב"ש בתשו' סימן ש' ות"ד דבריי' ביחיד מומחה שדן אותם בעל כרחן איירי או בדקבלו עלייהו אבל בב' דיינים נאמנים לעולם:
ה) שם וכן כ' הרא"ש בכלל הדיינים סי"ח:

סימן כד

א) מימרא דרב נחמן וכו' ויליף לה מקרא ב"ק דף מ"ו ע"ב
ב) אמרי נהרדעי שם:
ג) כפרש"י שם
(☜עיין בש"ך ששם פי' בע"א)
ד) כ"כ התוספות שם
ה) ג"ז שם בתו'
(פי' שיודעים אלו שהיו שם בשעת מעשה)
ו) וכתב בד"מ בשם הרשב"א ☜דאפילו קנו מידו לדון לפני ב"ד והראה שטרותיו יכול לומר כן אם לא כשזיילי נכסיה

סימן כה

א) ל' הרמב"ם בפ"ו מהלכות סנהד' ממשנה סנהדרין דף ל"ב ע"א וכאוקימתא דרב ששת שם דף ל"ג ע"א
(דקדק וכתב כל דיין ולא כ' כל מי שדן להורות דוקא מי שנקרא דיין כדיין מומחה או קיבלו עליו אבל הדיוט ולא קבלו שאינו דיין כלל אין דינו דין אפי' לא טעה כדלקמן סעיף ד' ש"כ

ב) מהא דאמר ליה רב הונא לרב אשי וכו' שם
ג) טור בשם אביו הרא"ש מטעם שפי' בגמ' דלאו קטלי קני' באגמי הוו וכן דקדק בכ"מ מדברי הרמב"ם:
ד) כאוקימתא דרב חסדא שם וכ"פ הר"יף:
ה) ג"ז שם ממימרא דרב פפא שם:
ו) כתב הגהות מיי' בפ"ה מה"ס דאם לא ידע שיש חולק בזה והורה ודן כדברי הא' שידע לא מיקרי טעה בשיקול הדעת ולא ישלם מביתו וכ"כ הגה"א בריש סנהד' מיהו כ' שיש מי שדחה ראיותיו מס"ז:
ז) כפי' הרמב"ם ורש"י פי' רוב הדיינין נר' להם דברי השני:
ח) ממימרא דרב האי מאן דבעי למידן וכו' שם ד' ה' ע"א ואפילו נטל ונתן ביד דהפקר ב"ד הפקר:
ט) מעובדא דרבה בר בר חנה דדן דין וטעה כו' וכן מר זוטרא כו' שם והני תרי מומחין הוו וכמשנ' דן את הדין כו' בכורו' דף כ"ח ע"ב ואוקימנא לה שם בסנהדרין ד' ו' ע"א בקבלוהו הבעלי דינים עלייהו וקתני סיפא ואם מומחה לרבים פטור ומעובדא דרבי טרפון שם במשנה דבכורו' דדמי לקבלוה עלייהו פטור אפילו נשא ונתן ביד:
י) ג"ז שם מהני עובדא דרבה ומר זוטרא וכו' דא"ל ר' חייא ואי לא קבלוה עלייהו זיל שלים
כ) ממשנה דן את הדין וכו' ואוקמיה רב חסדא בנשא ונתן ביד וקתני סיפא אם היה מומחה אלמא דרישא באינו מומחה ואוקימנא שם בסנה' בדקבלוהו עלייהו
ל) דין זה הוא שלא כדברי הרי"ף וכתב הכ"מ טעמיה לפי שבע"ד אין לו להפסיק במומחה כיון דלא נקיט רשותא וכן בדקבלוהו עלייהו כי אדעתיה דדין תורה קבלוהו כיון שא"א להחזיר ישלם מביתו דדוקא בטעה בדבר משנה גלי לן גמרא גבי עובדא דר"ט דאם לא נשא ונתן ביד וא"א להחזיר פטור ולא בטעה בשיקול הדעת והביא ראיות לזה:
מ) גם זה שם וכתב הכ"מ שזה דבר פשוט בעצמו ומבואר במ"ש לעיל סי' ח'
נ) פירש בכ"מ דחלוקה זו קאי אאם לא נשא ונתן ביד דיכול לומר לבע"ד אתה נשאת ונתת ביד לך ועשה דין עמו אבל אם אין לו להחזיר חייב לשלם דמאחר שאינו מומחה ולא קבלוהו עלייהו גורם להזיק בכוונה הוא וק"ל כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי:
ס) גם זה שם וכ"כ בעל העיטור בשם תשובת הרי"ף ופירשו שם ואחר כך נודע שלא היה עליו אלא חרם סתם וכ' הכ"מ ונ"ל דהיינו דוקא כשטעה בדבר משנה א"נ בש"ה ואיכא לברורי לטעותא אבל אי ליכא לברורי טעותא המע"ה:

סימן כו

א) ברייתא גיטין דף פח ע"ב
ב) כ"כ הרמב"ן בפ' החומש בפ' משפטים
ג) ל' הרמב"ם בסוף ה' סנה' וכ"כ הטור וכן פירש"י בפ' משפטים
ד) אע"פ שהוא אלם וסרבן מלציית דין הו"ל ליטול רשות מב"ד כמ"ש בסי' שאחריו
ה) ג"ז שם וכ"כ הטור וש"פ למדוה מהא דאמרי' קרי חברך ולא ענך רמי גודי שדי ביה ב"ק דף צב ע"ב
ו) וכ' בה"ת בשם רב שרירא ☜והמנהג שלנו לעכב ג"פ בב"ה ואח"כ מתירין לו
ז) וכ' שמתרין בו תחלה התראה מפורסמת וכ' עוד שם אפי' נגזל עכו"ם וגזלן ישראל מעידים אצל השופט וכו'
ח) טור בשם בעה"ת בשער ס"ב שלמד כן מדברי הרי"ף כמ"ש הב"ת שאע"פ שלא נמצא כך בספרי בה"ת שבידינו אין זה מן התימ' שחסר מן הספר
ט) לא מצאתי לא בטור ולא בב"י
י) שם בשם בה"ת
כ) שם בשם תשו' אביו הרא"ש כלל יח סי' ה'
ל) שם וביאר שם אפי' שיש להעכו"ם ש"ח על המלוה
מ) ובנטילת רשות מב"ד וכמו שנתבאר לעיל סעי' ב:

סימן כז

א) משנה שבועות דף ל"ה ע"א
ב) ג"ז שם במשנה ויליף לה שם בגמ' דף ל"ו ע"א מדכתיב רק השמר לך ושמור נפשך וכו' וכל מקום שנ' השמר וכו' אינו אלא ל"ת וכ"כ הרמב"ם בפכ"ו מה' סנה'
ג) שם ושם במשנ' והראב"ד שהשיגו שם מהירו' פירשו הכ"מ לדעת רבינו
ד) שם
ה) דלא נאמר חרש אלא להשמיענו שאפי' זה שהוא אינו שומע ולא נצטער בקללה זו לוקה על קללתו
ו) ברייתות סנה' דף ס"ו ע"א
ז) מימרא דרבי יוסי בר חנינא שבועות דף ל"ו ע"א
ח) ג"ז ל' הרמב"ם שם דאע"ג דהוא לאו שאין בו מעשה וחידוש הוא מ"מ התראה מיהא בעי
ט) נתבאר במ"ש

י) כחכמים שם במשנה דף ל"ה ע"א
כ) וכ"כ הרמב"ם שם ממשמעו' הבריי' שם דף פ"ה ע"ב
ל) נתבאר במ"ש בי"ד סי' רמ"ב וסי' של"ד:
מ) וסיים שם כפי המחרף והמתחרף
כצ"ל וכן הוא ברמב"ם בפ' הנז' והטור וסיימו ומלקין אותו והגה זו שייך לעיל אחר סעי' א' והרב סמ"ע הניחו בצ"ע והנלע"ד ברור כתבתי והניחו לי מקום וכו'
נ) דנשיא שמחל וכו' כתובות דף יז ע"א וכתב הכ"מ שם נראה מכאן שמי שנתחייב נידוי אין לו כפרה בשום תשובה עד שנידוהו כל שלא מחל לו חבירו:

סימן כח

א) ברייתא ב"ק דף נ"ו ע"א וכדמוקי לה שם בגמרא
ב) שם משום דשוב אינם יכולין להעיד דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אבל חוץ לב"ד יכול לחזור ולהעיד:
ג) שם בברייתא ☜וכ' הד"מ בשם מהרי"ו סי' מ"ב שאם יאמר העד דאינו רשאי להגיד שקבל עליו שלא לגלות הדבר אז יתיר לו אותו בע"ד שא"ל שלא לגלות סמ"ע מברייתא שבועות ד' ל"א ע"א
ד) הרשב"א בתשו' והרא"ש כלל ו' סי' כ"ו והמרדכי בפ' שבועות העדות מס"ד הוכ' הב"ח ומיהו נראה
ה) ☜כשנותנים חרם על מי שיש בידו זכיות וראיות כתובים בשטר מכך וכך שיביאם לב"ד דהתם ודאי החרס חל אף על הקרובים ועל בעלי דבר בעצמם שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו וכו'
ו) מהא דאכריז רבא ואי תימא רב הונא וכו' ב"ק ד' קי"ג ע"ב
ז) טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו:
ח) שם וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו
וכ' הב"ח ☜נהגו ברוב הקהלות שלא להעיד כי אם ישאלו תחילה לב"ד וע"פ יעשו
ט) מימרא דרבה בר רב הונא וכו' שבועות דף ל' ע"ב
(פי' שולחין ג' אנשים דהוי ב"ד וב"ד מוסר לב"ד וע' בסעי' כג)
י) שם בגמרא:
כ) ל' הרמב"ם ספ"ג מה' עדות פשוט בגמ' ב"ק דף מ"ו ע"א ומעובדא דמרי בר איסק וכו' ב"מ דף לט ע"ב כתובות דף כ"ז ע"ב
ל) וכ"כ התוס' שם בכתובות

מ) ברייתות שבועות דף ל' ע"א וממימר' דעולא שם ע"ב
נ) טור בשם אביו הרא"ש וכן כ' הר"ן שם מדמושבין את הת"ח לכתחלה וכ"כ הרשב"א מהירושלמי שם וכ"כ הגהת מיי' בפכ"א מה"ס מס"ו:
ס) מעובדא דרב יימר לקמיה דאמימר שם ע"ב
ע) מימרא דרב הונא שם
פ) ר' ירוחם נ"ב ח"ב מפ"ב דשבועות דלעיל מס"ח:
צ) משנה מכות דף ו ע"ב:
ק) מעובדא דהנהו לעוזאי לקמיה דרבא וכו' שם:
ר) משנה סנה' ד' כ"ט ע"א
ש) כדמפרש רב אשי וכו' שם
ת) שם במשנה:
א) שם במשנה
ב) שם במשנה
ג) טור בשם ירוש'
ד) טור בשם רש"י אבריית' דאם לא יגיד וכו' גיטין ד' ע"א ושכן איתא בספרי וביבמות ד' ל"א ע"ב
ה) שם בתוס' ששמע ר"י מר"ת וכתב הסמ"ע שראה נוהגים ממורי הוראה שלא רצו לטרוח הת"ח ושלחו לו לכתוב בכתב ידו ולשלחו לב"ד ושכן נ"ל מאחר דלר"ת וסייעתו אפי' בלא ת"ח מותר לעשות כן
ו) הרמב"ם בפ"ג מהל' עדות וכ' הכ"מ ומדברי רבינו נלמד תירוץ יפה למה שהקשו התוס' שם ביבמות מהא דאמרי' ולכתוב ליה שטרא אחרינא ב"ק ד' צ"ח ע"ב וכ' שצ"ע מהא דאמרי' קיום שטרות דרבנן וכו' כתובות דף כ"א ע"א דמשמע דמדאו' כמו שנחקר' עדותן בב"ד דמי
ז) טור וכ"כ הרא"ש בפ"ב דכתובות אהא דא"ר חסדא ש"מ האי סהדותא עד ס' שנין וכו' שם דף כ' ע"א:
ח) ברייתא שם
ט) כרבי יוחנן שם
י) כפרש"י שם וכ"כ התוס' שם:
כ) מימרא דרבה שם ש"מ מדרבי יוחנן וכו':
ל) מסקנת הגמ' שם
מ) שם ע"ב

נ) מעובדא דבר חמוה דר' ירמי' לקמי' דרבי אבין ב"ק דף קי"ב ע"א וכר' יוחנן שם ע"ב
ס) טור וכמ"ש המרדכי בשם ריב"א מדאמרינן דהזמה שלא בפני עדים לא הוי הזמ'
כתובות דף כ' ע"א וכן כ' הרא"ש בפסקיו בתשו' סוף כלל מ"א וכן כ' הריב"ש ושכן הוא
בירושל' ושכ"כ הרשב"א והרמ"א
וכיוצא בזה כ' מהרש"ל בתשו' בסי' ל"ג
ע) מימרא דרב אסי א"ר שבתאי וכו' שם ע"ב וכדמפרש לה ר' יוסי בר חנינא שם וכדעת
הי"מ שהביא הטור והרא"ש דהא ושלחו ליה ולא בא לא קאי אחולה וכ"כ הנ"י בשם
התוס' וכ"כ הרשב"א בתשו' דבחולה או שאינו מצוי בעיר מקבלין אע"ג דלא שלחו
ליה וכמ"ש הרמ"א בהגה ושלא כדעת הרא"ש לשיטת התוס' והביאו הטור וכ"כ בספר
בדק הבית
פ) בשם ריב"ש וסיים שם כי מזל דידי' גרס שחלה הנתבע וכ' בשם הראב"ד ☜דאפי'
יאמר התובע להב"ד קחו הממון בידכם שלא יאכלוהו קטנים אין שומעין לו וכמ"ש
מוהרש"ל כיון דעדיין לא נתבאר דחייבין לו משא"כ לקמן סימן ע"ב סעיף י':
פירוש שמבקש שיקבלו העדות בחייו כדי שיזכיר לעדים
צ) רבינו ירוחם נתיב ב' ח"א:
ק) וכ' הרשב"א בשם הגאוני' ושכן הסכים ר"ת ובשם העיטור שה"ה לעדים שזה ☜
במקום רחוק וזה במקום רחוק וצריך לצרף עדותן והביאו הב"י בסעיף כ"ב
ר) הר"ן פ' אלמנה ניזונית גבי מוכרת שלא בב"ד צריכה שבועה מס"ט:
ש) מעובדא דבר תמוה דר' ירמיה וכו' ב"ק דף קי"ג ע"א
ת) תשובת רשב"א סי' ס"ו ושאר פוסקי' סי"ג:
א) נ"י פ' הגוזל בתרא בשם בעל העיטור תשו' לרי"ף שם
ב) בתשו' להרמב"ן סי' קי"ד מסט"ו:
ג) ר"י נ"ב ח"ח וסיים שם דתקנה לצבור כמו יחידים שקבלו עליהם בקנין קרוב או
פסול מסט"ו
ד) הרשב"א בתשו' מסי"ד
ה) רבי' ירוחם שם
ו) שם נ"ב ח"ב מהא דפ' זה בורר (סנהדרין דף כ"ג ע"ב) מסי"ז:
ז) משום דהוא כתחלת דין:
ח) הרשב"א בתשו' מסכ"ד:
ט) וכ' הסמ"ע דלא דמי למ"ש הרמ"א לעיל סי' ה' ס"ח די"א דאם דנו בלילה דיניהם
דין דהתם ה"ל דיעבד ממש משא"כ הכא דרוצים לדון על העדות לכתחלה והב"ח כתב

ששניהם דינם שוה דאף בעדות אם קבלו בלילה דנין ע"פ אותה עדות כרשב"ם עכ"ל וכדבריו מצאתי בדברי הרמב"ן הביאו הרא"ש בב"ב דף ר"ז סימן ע"ד דלדעת הירושלמי ומכשיר בדין ה"ה בעדות ואף שאין אני כדאי להכריע נלע"ד שאם כבר הלכו להם העדים למ"ה דנין ע"פ וכן כראה מלשון התוס' שם ריש דף קי"ד ור"ה דף ל"ו ע"ב בד"ה שאם רצו (☜ולי נראה דהתם מיירי תחילת דין והי"א שמביא הרמ"א דאם עברו ודנו בלילה צריך לפרש אם התחילו בלילה אבל גמרו ביום וכאן איירי שקבלו כל העדות בלילה ודו"ק)

י) דלא גרע מנאמן עלי אביך וכמו שכ' לעיל סי' ו' מסכ"ד:

כ) תשובת הריב"ש בסי' רל"ה מסכ"ו

ל) שם בסי' רס"ז

מ) כת"ק דרבי יוסי בר יהודה דעמידה מן הצד (פי' שא"א לה בלא סמיכה) לא שמה עמידה זבחים דף דף ט"ז ע"א ומהא דרמי אהדדי כתיב ואשב בהר וכו' מגילה דף כ"א ע"א.

☜ (ובא"ה בהלכות חליצה נראה דסמיכה כעמידה דכ' יעמידו היבם אצל כותל או עמוך לישען עליו וכ' עוד דבכל דיני חליצה יהיו הדיינים יושבים והיבם והיבמה עומדים דכעין דין דמי ונ"ל דהתם לאו סמיכה ממש קאמר ודוק דכ' לישען וטעמא דכותל או עמוד כי היכי דמצי למדחפי' לכרעי' אבל לא ישען כל כך שאם נוטלים העמוד יהיה נופל וכ"כ הרמ"א שם בסדר חליצה דף מ"ה):

סימן כט

א) לשון הרמב"ם בפ"ג מה' עדות ממשנה אר"ש מה טעם וכו' שבועות דף ל"א ע"ב ובכמה דוכתי בגמ' אך במקום שכתב הרמב"ם אחר שנחקרה וכו' כתב אחר שהעיד וכמ"ש שם בכ"מ

ב) מהא דאמרי' דאי הדרי סהדי וכו' סנהד' דף ע"ד ע"ש:

ג) מהא דאמרינן הנך למעקר סהדותייהו קא אתו כתובו' דף י"ט ע"ב ולא מהימני אלא במקום שאין כתב ידם יוצא ממקום אחר דה"ל כאלו עדיין לא השלימו עדותן וכמו שכ' שם וכ' הר"ן שכן פי' רש"י ובשם כת מן האחרונים ושכן הכריע הרמב"ן וכ"כ הרשב"א בתשו' שאין אותן עדים נאמנים ☜אבל אם העידו עדים אחרים כתב בתשובת שנאמנים אע"פ שכ' עידי השטר יוצא ממקום אחר מסי"ב

ד) וכ"כ הר"ן בשם רבינו האי וכת אחד מן הראשונים:

ה) מעובדא דאבוה דרב פפא וכו' ב"מ ד' כ"ח ע"ב:

ו) הר"ן בשם ר"ז בפ"ק דר"ה מס"ז
ז) תשובת הר"ן סי' מ"ג מס"ג:
ח) ממשנה זה אומר בב' בחדש וכו' סנה' דף מ' ע"א
ט) וכ' הד"מ בשם תשובת הרא"ש כלל נ"ט סי' א' דאם אמר תחלה איני זוכר עתה יכול לחזור ולומ' נתתי אל לבי ונזכרתי משא"כ כשאמר תחלה סתם איני זוכר דאז אינו חוזר ומגיד
י) תשובת הרא"ש כלל נ"ט סימן ו' וכתבו הטור בסי' מ"ו
כ) הגה' מרדכי דסנה' ממשנה דעד א' אומר ראיתי וכו' סוטה דף מ"ז ע"א דהוה הכחש' מס"ב
ל) כן הוא שם
פי' דאם איתא דראה הוא היה נמי רואה כיון דבהדי הדדי הוו קיימי:

סימן ל

א) ברייתא סנהדרין דף ל"ב ע"א וכדא"ר חנינא דבר תורה וכו' שם
ב) ל' טור וכן כ' הרא"ש בפסקיו ממסקנת הגמ' בב"ק דף כ"ד ע"ב דבחבלות לא עבדינן שליחותייהו
ג) כתירוצא דרב ספא שם בסנהדרין
ד) ל' רמב"ם בפ"ג מה' עדות ממימרא דרב יהודה עדות מוכחשת וכו' כשירה בדיני ממונות שם ד' ל' ע"ב משמע הא אם הוכחשו בחקירו' ודרישות פסול' ומפורשי' שם במשנה ד' מ' ע"א
ה) מעובדא קמיה דרבי אמי וכו' שם דף ל"א ע"א כנהרדעי שם וכרשב"א דאמר לא נחלקו ב"ש וב"ה וכו' שם וידוע דהל' כב"ה
ו) הרב ב"י תפס ל' הרמב"ם דא"צ לתבוע שתיהן וכ"כ בשם ר' ירוחם כיון דאחד מנה מסהדי אע"ג דהאי אמר שחור והאי קאמר לבן אין דרך לדקדק בכך וה"ל הכחשה בבדיקות וכשרה וכדין זה אמר אכלה חטים וז"א אכלה שעורי' דמצטרפי ב"ב דף נ"ו ע"ב וכ"כ הנ"י וה"ה בדמי חבית יין וכו' דטעו אינשי:
ז) מימרא דר' חנינא מעשה לפני רבי וכו'
פי' עלייה הבולטת לר"ה ובני ר"ה עוברים תחתי'
ח) וכן הסכמת הפוסקי' דאל"כ הוי מוכחשים בחקירה ועדותן בגולה
ט) כב"ה ואליבא דר"ש בן אלעזר שם
י) מעובדא קמיה דר' אמי שם

כ) עי' במ"ש סעיף קטן ו'
ל) טור וכ"כ בה"ת בשער י' בשם תשובת שאלה להרמב"ן:
פי' שמצרפים עד של הת' עם עד של הת"ק ויתחייב על פיהם ת' ואח"כ נצרף הק' שנשאר מן הת"ק עם הק' של העד של הש' ויתחייב בק' הרי ת"ק ואחר כך נצרף ר' של העד הב' עם ר' שנשארו מהעד של הש' ויהיה בין הכל ת"ש והעד של הק' אין לו צירוף וזוקק לשבועת התורה וכו'
מ) תשו' הרא"ש כ' נ"ט סי' שלא א' מס"ג
נ) שם בסוף כ' צ"ד מס"ד:
ס) ופי' שם כיון היה חפץ מבורר אלא מעות או שוה כסף הוי כאילו העידו העדים שהוא בביתו וכמימרא דרב ששת ב"ק דף ק"ה ע"ב וכדמוקי לה שם בגמ'
ע) ברייתא סנה' דף ל' ע"א וכדרב יהושע בן קרחה דאפסיקא הלכתא כוותיה שם ע"ב:
פ) כדאמרי נהרדעי שם ע"ב
פי' ואין זה מקרי הכחשה דאפשר שהודה לו אמה שהבטיחו להלות לו וליכא הכחשה ומכל שכן דעדות מיוחדת דהיינו שזה ראה מבית שלו וזה ראה מבית שלו דמצטרפין והוא פשוט בגמ' דמכות דף ו' ע"ב וכ"כ הסמ"ע:
צ) טור בשם הרמ"ה
ק) ממשנה סנהדרין דף מ' ע"א
ר) והיינו עד חצי החדש דכל שאחר חצי החדש כבר ידעו הבריות שנתעבר החדש כדמפרש רב אחא בר חנינא שם דף מ"א ע"ב
ש) וכמ"ש הרא"ש כיון שהם ב' דברים ואין אחד מכחיש את חבירו ולדברי המלוה א' מהם אומר אמת ומחייב שבועה:
ת) שם בשם בה"ת בשער ס"ו ☜ואם הלוה בעצמו אומר שלא פרעו אלא מנה אחד אין מצטרפים וישבע המלוה ש"ד כנגד העד וכ"כ הסמ"ע
פי' לאפוקי היכא שמעיד שפרעו קודם עשיית השטר:
א) ברייתא סנה' דף ל' ע"א וכרבי נתן הסכמת הפוסקי' מדאמרינן שם דמודה ליה ריב"ק ועוד דר' נתן דיינא הוא וכו'
ב) ל' הרמב"ם בפ"י מהל' עדות מעובדא דאמימ' בב"ב דף קס"ה ע"א וכ"פ הפוסקים
ג) וכתב הכ"מ שם שמשמע מדבריו דלא הוי מלוה בשטר לטרוף מלקוחות אף על גב דסתם קנין לכתיבה עומד כיון שלא הקנה אלא בפני עד אחד דלא כמו שכ' הטור בשם רבינו בסי' כ"א:
ד) מדשלח להו ר' ירמיהו וכו' אליבא דרבי נתן שם בב"ב:

ה) ג"ז שם
פי' כגון שהלכו להם ב' מכל ב"ד וב"ד למ"ה ולא נשאר מכל ב"ד אלא א'
ו) מסקנת הגמרא וכרבא כתובות דף כ"א ע"א
פי' שיש עד בהלואה זו ודיין א' מעיד שבמושב ב"ד של ג' שהיה הוא אחד מהן העידו ב' עדים על הלואה זו אינן מצטרפין כדמפרש טעמא שם בגמרא דמאי דמסהיד סהדא לא מסהיד דיינא וכו':
ז) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם מהא דאמרי' ורבנן האי דבר ולא חצי דבר וכו' ב"ק דף ע"ו ע"ב ובכמה דוכתי
ח) כן פירש רבינו מ"ש שם אחד בגבה וכו' וכן פסק הרמב"ם שם
ט) פשוט שם דהא חצי דבר (שער אחד) חצי עדות הוא (עד אחד יש לשער)
י) שם
כ) וכ' הב"י ודוקא לענין עדות דיני ממונות או מקח וממכר אבל לענין גיטין וקידושין בדיני נפשות שייכי וה"ל עדות מיוחדת ופסולה לדיני נפשות כדאיתא במכות דף ו' ע"ב:

סימן לא

א) לשון הרמב"ם ריש פכ"ב מה' עדות ממימרא דפלוגתא דרב הונא ורב חסדא שבועות דף מ"ו ע"ב וכמ"ש רש"י והרי"ף שם דבעד אחד לא פליגא וכו'
ב) פירש רש"י שאחד אומר הרג ואחד אומר לא הרג
ג) שם וכרב הונא דהוא רביה דרב חסדא כמ"ש התוספות שם וכן הסכמת הפוסקים
ד) שם ושם בגמרא
ה) דכיון דכת אחת משני כתות פסולה הלכך יפסיד הגדול דמספיקא לא מפקינן ממונא
ו) שם לדעתו וכן כתב הטור בשמו:
ז) טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם
ח) ג"ז שם בשם אביו
ט) שם בגמרא ממתניתין דחנוני על פנקסו וכו' דשניהן נשבעין ונוטלין
י) בעי' שם ולא איפשטא וקיימא לן דבספיק' ממון הוה קולא לנתבע
כ) טור ופשוט הוא דהא שטרות פסולי' הם שאם זה מכחיש אינו גובה כלום
ל) כ"כ הרי"ף שם וכל הפוסקים
מ) עובדא לקמיה דרבי יוחנן מכות דף ה' ע"ב וכדמפרש שם שאם הוא מוחזק לחזור אחר עידי שקר כל ישראל מי הוחזקו

נ) רמב"ם ס"פ הנ"ל דמימרא דרב פפא האי שיירא ריעא כו' כתובות דף ל"ו ע"ב וכמ"ש הכ"מ שם בשם הר"ן שגירסת רבינו הוא כגירסת הרי"ף
ס) שם לדעתו ומבואר במקומו לקמן בסימן ס"ג:

סימן לב

א) ל' הטור ממשנה סנהדרין דף כ"ט ע"א וממימרא דרב יהודה אמר רב ודרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ומברייתא שם:
ב) ברייתא ב"ק דף נ"ו ע"ב וכדמוקי לה שם בגמרא דף נ"ז ע"א ומיירי שאין לחבירו מה לשלם או שהלך לו למ"ה או שאין אנו יודעים שהם עדות שקר תו' שם
ג) שם דסבור שלא ישמעו לו
פי' או ששכרן לחבריה ואותו החבר מודה ששלא כדין הוציא הממון:

סימן לג

א) ממשנה נדה דף מ"ט ע"ב
ב) משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכרבנן:
(הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנא' סמ"ע)
ג) ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות
ד) ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם:
ה) כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם:
ו) משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ריש דף כ"ח
ז) מסקנת הגמרא בב"ב שם
ח) כפירושו שם וכע"ש והב"ח ☜פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מוהרש"ל סי' פ'
ט) משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא
י) שם מהנהי תרי לישנא דאמרי בסורא ובנהרדעא שם ריש ע"ב דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וכ"כ הנ"י וכן משמע בירושלמי
כ) תוס' שם ע"א בשם ר"ת שפוסק כרב שם ושכן משמע בירושלמי וכ"פ בה"ג
ל) שם בתו' וכר' יוחנן שם בירושלמי
מ) גם זה שם מהא דתני רבי יוסי גיסו לבדו ואיפסקא הלכתא כוותיה שם ע"ב וכ"כ התו' שם שהוא כ"ש וכ"פ הרא"ש

נ) ממה שפירשו בירושל' אהא דתנן גיסו
ס) הרא"ש שם בפסקיו מהא דאיפסקא בבבלי הלכתא שם כרבי יוסי והירושלמי הביא הרי"ף לראי' דאמרי' בשני בשני תרי בעל כאשתו אפשר דפליגי אגמרא דידן וכ' בתשו' כלל נ"ח שהכרעה שהכריעו נגד הרי"ף הוא הכרע' מוכרעת שאין לה להשיב עליה ושכן דנין כל חכמי אשכנז וצרפת
ע) ג"ז ל' הרמב"ם שם ולמד מהא דאכשר רב חסדא באחי האח וק"ל כוותיה
פ) ג"ז מימרא דרב חסדא שם
צ) ☜ולהצטרף יחד עם הג' לדון אחרים ע"ל סי' ו' סעיף ח'
ק) ולכ"ע יכול ☜לברר דייניו וכן הוא שם במהרי"ק והביאו ג"כ הרמ"א לעיל סי' ז' מעובדא דרב שמינה לרב כהנא שם דף ז' ע"א
ר) מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב
ש) ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לבדו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו
ת) ממשנה שם וממימר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א:
א) מסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי דעתא:
ב) אבל ☜לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הרי"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם
ג) ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א:
ד) כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומבריית' שם דף צ"ו ע"ב
ה) שם בגמ'
ו) ג"ז שם ריש פי"ד ממשנה סנה' ד' כ"ז ע"ב וכת"ק:
ז) שם מבריית' ב"ב דף קכ"ח ע"א
ח) טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלא כדברי הגאון שהכשיר
ט) שם בשם גאון:
י) שם וכ"כ הרמב"ם בפט"ו מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים
כ) טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דערבא וכו' מכות דף ז' ע"א
ל) כפי' רש"י שם:
מ) כפירוש הראב"ד הביאו הרא"ש בפסקיו וכ"כ ר' ירוחם נ"ב ח"ג וכתב הרא"ש בתשו' דלא אמרינן שיהיו נאמנים לגבי לוה ולא לגבי ערב דעדות שבטלת מקצתה מחמת קורב' בטלה כולה והראב"ד כ' טעם אחר

נ) ירושלמי בפ' זה בורר והביאו הרי"ף והרא"ש שם וכ' הרשב"א בתשו' שאפי' בדיעבד לא עשו כלום:
ס) טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ו' סי' י"ט:

סימן לד

א) פשוט בב"ק דף ע"ב ע"ב וסנהד' ד' כ"ח ע"א ויליף לה מקרא אל תשת ידך עם רשע וגו':
ב) ברייתא שבועות דף ל' ע"ב:
(כ' הש"ך שצריך ע"ג בדין זה שהוא רחוק מסברא שיודע שהענין אמת ולא יעיד והעלה דכיון דקי"ל דג' עדים שנמצא אחד מהם קרוב או פסול בטלה כל העדות אף שנשארו ב' כשרים ה"נ אע"פ שהענין אמת גזרת הכתוב הוא כיון שיש עד פסול בטלה ואסור להעיד)
ג) טור והרמב"ם בפ"י מה' עדות וביאר שם שהרי התורה קראה למחויב מלקות רשע שנאמר והיה אם בן הכות הרשע ובכללם חייבי כריתות:
ד) פשוט לכ"ע סנה' דף כ"ז ע"א:
ה) כאביי שם דאפסיקא הלכתא כותיה דלא בעינן רשע דחמס וזו אחת מהל' יע"ל קג"ם דהלכתא כוותיה
ו) שם ע"ב ממשנה ואלו הן הפסולין המשחק בקוביא ר"ה דף כ"ב ע"א
ז) ובועלי ☜כותיות אפי' מדאורייתא פסולים סמ"ע בשם ב"י
ח) טור מעובדא דהנהו קבוראי סנה' סוף דף כ"ו וכגירסת ספרי' דידן דאכשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע וכ"כ הרא"ש בפסקיו
ט) שם בגמ'
י) כתב המרדכי פרק החובל ☜דפסול לעדות ולשבועה עד שיקבל עליו את הדין אפי' לא תבעו זה אלא אחר סמ"ע וע' במ"ש בי"ד ס"ס שצ"ד:
כ) שם מברייתא שם
ל) ממשנה שבועות ד' מ"ה ע"א
פי' אפי' שבועה דלהבא שלא יצא השבועה מפיו לשקר אלא אח"כ עבר עליה שכפאו יצרו וכן כ' התוס' שם בשם ר"ת וכ"פ הרא"ש וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ב מהל' טוען וכ"פ רבינו האי וכ"כ הריב"ש בסי' תמ"ה שנראים דבריהם:
מ) וכ"כ ☜התוס' בשם ר"ת שם
נ) רש"י שם מהא דאבל שבועות ביטוי כו' וכ"כ הר"ן בשם ר"ח והמרדכי שם בשם ראבי"ה וריב"א

ס) מעובדא דההוא טבחא וכו' ושמתיה רב נחמן סנהדרין דף כ"ה ע"א וכדעת המחבר שפירש דברי הרמב"ם בספי"ב מה"ע דלא נקט שהיה בודק לעצמו אלא משום דלא מתכשר אלא עד שיוצי' טריפה מתחת ידו בדבר חשוב אבל הבודק לאחרי' בתשו' לבדה מתכשר

ע) ל' הרמב"ם בפ"י מה"ע והביאו הטור ואע"ג דלאו בני מלקות נינהו פירוש אפילו החזירו מעצמם ב"י:

פ) כאבי שם ריש דף כ"ז והיא אחת מהלכות יע"ל קג"ם

צ) ג"ז שם בפי"ט וכ"כ הרי"ף בפ' מרובה וכ"כ הטו' וש"פ כן הוא שם ברמב"ם

ק) כלומר ולא מפסדינן להני שטרי דאינשי דאיכתבו מקמי הכי מספקא וכ"כ הרי"ף שם:

ר) משנה שם דף כ"ד ע"ב

ש) מימר' דרבא וכו' שם דף כ"ה ע"א:

ת) ממשנה ר"ה דף כ"ב ע"א וכמ"ש התוס' שם

א) תשובת מהרי"ל מעובדא דהנהו קבוראי דלעיל וכ"כ הרשב"א בתשובה מסי"ז:

ב) ג"ז בתשובת הרשב"א

פי' מתעסק:

ג) מההוא דאמר לדידי אוזיף בריבותא וכו' סנהדרין דף כ"ה ע"א ולא תלינן רבית בעכום"ז

ד) תשובת הריב"ש סי' תי"ב

ה) מעובדא דהנהו קבוראי וכו' כמ"ש לעיל

ו) ל' הרמב"ם שם בפי"ב מבריית' שם דף כ"ה ע"ב וכדמוקי לה שם בגמר'

ז) מאוקימת' דגמרא שם

ח) שם בברייתא והא דאמרינן לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו ב"מ דף ה' ע"ב הכי פירושו משמע להו וקושט' נמי הכי הוי וכמ"ש התוספות שם

ט) ברייתא שם בסנהדרין

י) מימרא דרבא שם:

כ) מימרא דרב יהודה א"ר שם

ל) שם ברייתא

פי' ושכרו קצוב וידוע

מימרא דרב יהודה שם

מ) לשון הרמב"ם ספ"י מה"ע ממימר' דרב נחמן שם דף כ"ו ע"ב

נ) כגירסת רבינו וכן היא גירסת הרי"ף דס"ל דכל זמן שלא נגמר מלאכתו מורה היתר לעצמו כיון שהוא עדיין עוסק במלאכה
ס) כגירסת הספרים שלפנינו והרא"ש והעיטור וסמ"ג
ע) ג"ז שם וממשנה שם דף כ"ד ע"ב
פ) כדמפ' ר' חמא בר אושא שם דף כ"ה ע"א:
צ) שם במשנה וכדמפ' שם בגמרא דף כ"ו ע"א
ק) כר' יהודה שם במשנה דקי"ל דכ"מ דא"ר יהודה אימתי אינו אלא מפרש דברי חכמים
ר) שם במשנה:
ש) ברייתא שם דף כ"ה ע"ב:
ת) פירש בכ"מ דקאי אמשחק עם העכו"ם ☜דאלו במשחק עם ישראל אפילו יש לו אומנות אחרת יש בו משום גזל כמ"ש רבי' בפ"ו מה' גזילה וה"ה שם נתקש' האיך מפרש רבינו הסוגיא משחק בקוביא מאי קא עביד והניחו בצ"ע והרב' כ"מ שם בפ"י מה"ט האריך בזה לפרש לדעת רבינו ע"ש
ג"ז לשון הרמב"ם שם ריש פי"ט ממשנה קידושין דף מ ע"ב
א) מימר' דר' יוחנן שם
ב) ברייתא' פסחים דף מ"ט ע"ב
ג) כן מפרש רבינו ברייתא' דר' יוסי מפני מה כו' והא דא"ר פפא כמאן מקבלים סהדות' מע"ה וכו' חגיגה דף כ"ב ע"א
ד) כן מפרש רבינו ברייתא' דפסחים מיירי בסתם ע"ה דמסתמ' ליתיה בדרך ארץ
ה) ג"ז שם מברייתא' שם בקידושין וכי"א דאיפסק' הלכתא שם כוותייהו:
ו) וההיא דירושלמי שאין שבח לתלמיד לאכול בשוק דמשמע דלא מפסיל והביאו התוספת שם מפרש רבינו דאיירי בשוק שאין בו רוב עם ב"י וכ"מ שם
ז) שם ברמב"ם פשוט בגמ' ב"ק דף פ"ו ט"ב
ח) מימרא דרב נחמן סנהדרין דף כ"ו ע"ב
ט) משנה ב"ק דף י"ד ע"ב
י) הגה"א פ' זה בורר ובסוף ס' הכל בו בשם רב פלטי גאון הואיל ומעיז פניו בפרהסיא נחשב רשע ופסול לעדות וה"ה לשבועה
הגה שהיתה כאן העמדתיה לקמן במקומה
כ) תוספת פרק החובל מסכ"ל
ל) הג"א פ"ק דב"ק מסכ"ז

מ) הרמב"ם ספ"י והביאו ג"כ הטור מהא דתני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן ע"א דף כ"ו ע"א וע"ב ואוקמיה התם במומר להכעיס:
נ) וסיים שם שלאלו אין להם חלק לעה"ב ולכן לא הצריכו חכמים למנותן ויש לחסידי א"ה חלק לעה"ב וכתב הכ"מ כר' יהושע דהלכה כותיה לגבי ר"א בפ' חלה
ס) מימרא דר"א כדא"ל רבא לרב פפא שם דף כ"ו ע"ב
וכתב הסמ"ע בשם נ"י ☜דלאותו עדות שנפסל בשבילו אפי' בלא הכרזה פסול מסכ"ח
ע) ל' הרמב"ם שם ריש פרק י"ב מעובדא דהנהו קבוראי וכו' שם דנראה משם דלא אתרו בהו מדאמר סברי מצוה קא עבדי ואי לאו האי טעמא הוה פסלי' להו אע"ג דלא אתרי בהו ומשמע נמי דכל היכא דאיכא למתלי דלא ידעי שהיה אסור לא מפסלי:
פ) מימרא דרבא שם דף ט' ע"ב
צ) ממימרא דרבא ומודה ר"נ כו'
ק) שם מעובדא דבר בינתוס וכו' וכדמפ' רבא שם דף כ"ה ע"א
ר) מימרא דרב יוסף שם דף ט' ע"ב
ש) טור בשם ה"ר יקר
ת) טור בסוף סי' פ"ז והרשב"א בתשו' להרמב"ן סי' ק"ט
שם בשם הרמב"ם שם בפ"ב מדאמרינן אי ערער דגזלנותא תרי ותרי נינהו וכו' דקאמרי הני ידענא ביה דעבד תשובה וכן היא גירסת הרי"ף והרא"ש וכפירוש רש"י שם כתובות דף כ"ב ע"ב:
א) מעובדא דבר בינתים סנהד' דף כ"ה ע"א
ב) רמב"ם שם וכגי' הסמ"ג והטור וכן מצא הכ"מ נוסחא זו בספרים ישנים מאוד ונלמד ממשנה מכות דף כ"ג ע"א
ג) ברייתא סנה' דף כ"ה ע"ב
ד) טור וכ"כ הרא"ש בפסקיו מההוא שכנס ממון בבירורי מדות ביצה דף כ"ט ע"א:
ה) שם בבריית'
ו) שם בברייתא:
ז) שם בבריית'
ח) בגמרא איתא ויבדלו ופירש"י שלא ישאו ויתנו בפירותיה' ויפקרו גינותיהן לענייי'
ט) גם זה שם ברמב"ם מהירושלמי וכתבו הסמ"ג בל"ת סי' רי"ד
י) וברבי ירוחם נ"ב ח"ב סיים ושכנגדו נשבע ונוטל
כ) כ' הכ"מ שם בב"י שנ"ל שלמדה רבינו מההיא דטבח וכו' דבסמוך וכ' בהג"א פ' זה בורר ☜וצריך שיחזיר מה שהרויח בשבועת שקר

ל) מעובדא דההיא טבחא דאתי לקמיה דרב נחמן וכו' וכדא"ל רבא שם דף כ"ה ע"א
מ) שם וכתב הכ"מ שנ"ל שג"ז למד מעובדא דההוא טבחא:

סימן לה

א) ל' הטור ממימרא דרב הונא בריי' דרב יהושע בב"ב דף קנ"ה ע"ב
ב) לאפוקי אם הביאם קודם י"ג שנה ולא נשרו כדאמרינן בנדה דף מ"ו ע"א
ג) שם בשם תשו' אביו הרא"ש בכלל ל"ג סי' ה'
ד) שם מדברי התו' יבמות דף פ' ע"ב
ה) משנה נדה דף מ"ז ע"ב
ו) אוקימתא דגמ' שם וסימני סריס מבוארים בא"ה סי' קע"ב
ז) תני רבי חייא שם:
ח) ממימרא דרב הונא בריה דרב יהושע וכדמוקי לה מר זוטרא שם בב"ב דף קנ"ה ע"ב וכמ"ש הרי"ף שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהל' עדות וכ' רבינו ירוחם שכ"כ בירושלמי
ט) משנה כתובות דף כ"ח ע"א
י) מפרש בגמ' שם כיון דקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן והוא שיש גדול עמו כמימרא דרב הונא בריה דרב יהושע שם וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ז וכתב ה"ה בפי"ז מהל' אישות שדעת הרמב"ם דלא קאי אלא אזה כ' ידו
כ) טור וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו
ל) שם במשנ' וכדמפרש שם בגמרא כיון דרוב נשים בתולות נשאות גילוי מלתא בעלמא הוא
מ) שם במשנה
נ) שס"ל דרב הונא איצא' בהינומא נמי קאי כמ"ש הר"ן וכ"נ מדברי הרא"ש שם
ס) ברייתא שם ע"ב
פי' שא"ל אביו שמשפחת זו עמדה בדין והכשרוה או פסלוה ב"ד ואי הוה תרי מכשירין אז פסלינן לה אפומייהו ואי חד הוא חיישי' לפיסולייהו משום דמילת' דמפרסמא הוא וגילוי מילתא בעלמא הוא וקציצה נמי כהעמד' בדין הוא ב"י לדעת הטור ועל דרך שכתב הר"ן בשם הראב"ד
ע) שם בברייתא וכשאכלו בקצצה וכו' ומטעם הנ"ל
פ) ברייתא שם וכת"ק וכדמפרש שם טעמא

צ) ל' הרמב"ם בפ"ט מהל' עדות מברייתא דאיזו שוטה וכו' וכרבי יוחנן דאמר אפי' באחת מהן חגיגה דף ג' ע"ב וכ' הכ"מ שם וסובר רבינו דהנך דקתני בברייתא לאו דוקא אלא ה"ה לכל דבר שדרך השוטים לעשות והאריך עוד בזה בב"י בא"ה סי' קכ"א

ק) שם מברייתי' ר"ה דף כ"ח ע"א והכי משמע בכתובות גבי עובדא דבר שטיא וכו' דף כ' ע"א:

ר) שם וכ"כ העיטור באות ק שכ"כ הרי"ף בתשו'

ש) שם מברייתי' אם לא יגיד פרט לאלם וכו' גיטין ד' ע"א ע"א וכ' הכ"מ ומשמע לרבינו דה"ה למדבר ואינו שומע דכתיב ושמעה קול אלה

ת) מסקנת הגמ' שם:

א) ברייתא שם וכדמוקי לה רב ששת שם

ב) מסקנת הגמ' גיטין דף כ"ג ע"א וסיים הרמב"ם שנא' והוא עד או ראה מי שהוא ראוי לראות הוא שמעיד וכן פירש"י בנדה דף מ"ט ע"ב:

ג) ברייתא ב"ב דף ק"ח ע"א בכמה דוכתי

ד) רמב"ם שם ממשנה ר"ה דף כ"ב ע"א ובשבועות דף ל' ע"א מייתי לה מן ועמדו שני האנשים והרמב"ם שם כ' שנא' ע"פ שנים עדים ל' זכר ולא ל' נקבה וכתב הפ"מ שאינו יודע למה הניח לכתב ראיה זו שהראי' שהביא אינה נוחה לו שכל התור' בל' זכר נאמרה

ה) וסיים שם ואין מוציאין ממון מספק ואין עונשין מספק דין תור' וכ' הכ"מ זה מוסכם מכל הגמ' דאין מוציאין ממון מספק כ"ש דאין עונשין

פי' לאפוקי אם טוען שמא ותובע אותו מכח עדות אלו העדים שאין עדותן כשרה ע"ל סי' כ"ח סעיף ט"ו בהגה' וביד בסי' קכ"ז סעיף ג' מדין עדות ונאמנות הנשים באיסורים ואה"ע סי' י"ז מדין ב' נשים ועד א' איזה עדיף סמ"ע

סימן לו

א) משנה מכות דף ו' ע"א

ב) ל' הרמב"ם בפ"ה מה' עדות וכר' שם במשנ'

ג) כדמפרש רבא שם

ד) וכ' הרשב"א בסי' א' קפ"ט ☜דאם הראו בעצמן בשעת ראיה שכיוונו להעיד כגון שהתרו בו כל העדות נפסל בשבילן סמ"ע בשם ד"מ

ה) שם בסוף העמוד:

ו) שם ברמב"ם וכ"כ הרא"ש בתשוב':

ז) טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ התוספות שם

ח) שם וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו
ט) שם ושם
י) שם בשם הרי"ף וכתבו הרא"ש בפ"ק דמכות והנ"י בע' זה בורר שכ"כ הרי"ף בתשו' והרמב"ן הביאו ראיה לדבריו הביאו הרא"ש שם:
כ) שם בשם אביו הרא"ש ותוספתא שהביא הרמב"ן לראי' פירש' בע"א ושכ"נ ל' ה"ג ושכ"כ העיטור בשם בעל נתיבות

סימן לז

א) לשון הטור ממימר' דשמואל
ב) וה"ה ☜אם בא המלו' בשטרו לטרוף מהם וזה בא לפסול א' מהעדים אפי' בפסול משפחה שממילא נפסל אפ"ה נוגע בעדותו הוא ר' ירוחם נ"ב ח"ה מס"ג
ג) שם בגמ' דכ"ז שלא חלק לגמרי יגיע ההפסד לשניהם נמצא לעצמו מעיד
ד) דכ"ז שלא נתנו במתנ' בקנין אע"פ שסילק ידו ממנ' בע"כ הוא שלו
ה) נתבאר במש"ל בסי' ל"ג סעי' טו
ו) שם בגמ' דאל"כ אמרי' שנותן זה יש לו שום ב"ח שהלוהו כבר מעות ומעמיד' לפני ב"ח שיטרוף חציו ולא יהי' לוה רשע ולא ישלם
ז) שם דאל"כ ודאי ניחא ליה שתעמוד בידו דאי מפיק מיניה עליה הדר
ח) טור ופשוט הוא:
ט) ל' הרמב"ם שם ממימר' דשמואל דמעיד ומבריי' דאינו מעיד וכדמוקי לה בגמ' שם
י) ב"י בשם תשו' שבסוף חזה התנופה וסיים שם כיון שכבר העידו אין בידם להפסיד זכותו של זה מחודשי' סי' ב'
כ) מ"כ בתשו' רבני צרפת מחס"ה
ל) שהרי נעשו ערבים זל"ז
מ) ג"ז שם מחס"ו
נ) וסיים שם ולא חיישי' לגומלי'
ס) מ"כ מחס"ו והיינו כשאין למעיד הנא' במה שיתחייב חבירי או יפטר
ע) שם מחס"ט ממימר' דשמואל השותפין מעידין זא"ז כמש"ל בסעי' א'
פ) טור בסי' סו ודוקא לא' שהשני לא הי' מעיד שקר בשביל הנאתו משא"כ כשמכרו לב' עידי השטר וכ"כ המחבר בסי' ס"ו סעי' כ"א
צ) נ"י בריש סנה' מס"ט
ק) הרשב"א בתשו' מס"י:

ר) הג"א פ' ח"ה מסי"ח
ש) טור סימן ס"ו מסי"ג
ת) דשמא השני נוח לו מן הראשון כ"כ הב"י שם בשם בה"ת
א) כאוקימתא דרבה שם דף כ"ט סוף ע"א וכדא"ל רב אשי לרב יימר
ב) טור בשם ה"ר יונה
ג) ברייתא שם סוף דף מ"ז
ד) וכתב הטור ☜אע"ג דקרקע האחרת היא זיבורית וזו שמערער עליה היא בינונית לא חשדי' ליה להעיד שקר משום חילוק דבין בינונית לזיבורית וכ"כ התוס' וכתבו עוד דלא חיישי' לב"ח אחר עוד דא"כ אין לדבר סוף
ה) כלישנא בתרא שם ריש דף מ"ו וכמ"ש התוס' שם דכשיהיו ללוה קרקעות הרבה לא יגב' המלו' מהמקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוה בהרוח' וכ"כ הטור וכת' הנ"י ☜דאם הי' ללוה עידית ובינונית וזיבורית אף קבלן מעיד עליה סמ"ע בשם ד"מ
ו) ברייתי' שם סוף דמ"ו
ז) טור וכ"כ הרשב"ם שם
פי' שיש ללוקח שני קרקע אחרת שלקח מהמוכר הזה שמכר ללוקח ראשון תחלה
ח) וכ"כ הרשב"ם שם:
ט) לשון הרמב"ם שם בפט"ז ממימרא דרבא כו' משמיה דשמואל וכו' שם דף מ"ד ע"א פי' שהתנ' שלא יהי' לו אחריות דאלו לא כ' אחריות בשטר הא קיי"ל דאחריות טעות סופר הוא
י) ומוקי לה שם ריש דף מ"ה דלית ליה למוכר ארעא אחריתא בת חורין
כ) ומסיק שם בגמ' דלגבי שמעון לא הוי רשע ולא ישלם דא"ל להכי זבינית לך שלא באחריות:
ל) לשון הטור מברייתי' שם ד' מ"ג ע"ב דליכא למימר שהוא רוצה להעמיד' לפני ב"ח דהא לא משתעבדי ליה
מ) כאוקימת' דרב זביד שם דף מ"ד ע"ב ולהכי אפי' נמצאת שאינו שלו אינו חוזר עליו דא"ל להכי זבינית לך שלא באחריות:
נ) שם בגמרא וכרבה מבואר לקמן סי' קי"ז
ס) פי' דשם בגמרא דף מ"ד ע"ב מוקי לה דקאמרי עדים ידעי' ביה דלא ה"ל ארעא מעולם דאל"ה חיישינן שמא שעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי וכ"כ הטור והרמב"ם וע"ז קאמר ובזמן הזה וכו'

ע) לאפוקי בהנך עניינים דלית בהו תקנת השוק והם גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהקיפו ומבואר לקמן סי' שנ"ו דאז אם יזכה המערער אינו נותן לו כלום והלוקח אינו יכול לתבעו דלהכי מכר לו שלא באחריות

פ) בשם הרמב"ן

צ) ל' הרמב"ם ריש פט"ז מברייתא ואוקימתא דרב ששת שם דף מ"ג ע"ב ומהא דמסיק ולוקמה בגזלן וכו' שם ריש דף מ"ד

ק) שם בגמ'

ר) שם בברייתא:

ש) אוקימתא דגמרא שם דף מ"ד ע"ב ואע"ג דדחו אוקימתא זו והיינו לענין שלא נפרש הברייתא זו כאוקימתא זו אבל מ"מ הדין אמת וכ"כ הרשב"ם

ת) מהא דמתני ליה ר' לרבי שמעון בריה וכו' משום כבוד אביהם וכו' ב"ק דף קי"א ע"ב והא דמקשה בב"ב שם ונוקמה ביורש וכו' כבר כתבו התוס' דהא איירי בלא עשה תשובה

א) טור ממשנה וגמרא שם בבבא קמא ומבואר לקמן בסי' שס"א

ב) שם בשם הרמ"ה:

ג) מסוגיא דגמרא ב"ב דף מ"ג ע"ב:

ד) ל' הטור מברייתא דלקמן וס"ל דס"ת ל"ד וה"ה לשאר צרכי' העיר שאי אפשר להסתלק מהם וכ"נ מדברי הרמב"ם בפט"ו שכתב בדין הס"ת וכן כל כיוצא בזה.

ה) ל' הרמב"ם שם מברייתא ב"ב דף מ"ג ע"א:

ו) שם בגמר':

ז) עיין במ"ש שם

ח) שם מברייתי' וגמר' שם

ט) כאוקימתא בתרא שם:

י) כתירוצא בתרא שם

כ) שם בפט"ו

ל) הרא"ש בתשובה כלל ה' סי' ד' וכ"כ רבי ירוחם נל"ב ח"א ובתשובות הרשב"א וע' בהגהת מיי' דשייכי להלכות עדות ותשובת הריב"ש סי' קצ"א וקס"א

כ' הטור בסימן נ"ה ☜שהבא להעיד בדבר שיש לאחד מבעלי דינים תרעומת עליו הוי נוגע בעדות וע"ש וכתב רבי' ירוחם נ"ב ח"ה דאין בעל דין יכול להעיד על העדים הבאים לחייבו שהם פסולי' וכו' אע"פי שיש עליו עוד כת אחרת ואפילו אמר מתחלה יש לי ב' כיתי עדים מבואר בסנהדרין דף כ"ג ע"ב מס"ג.

סימן לח

א) מימרא דרב יהודה סנהדרין סוף דף צ'
פירוש בדרישות וחקירות וכמ"ש הטור לעיל סי' ל':
ב) תשובת הרא"ש כלל נ"ט סי' וכתבו המחבר ג"כ לעיל סי' כ"ט סעיף ב'
ג) ועוד יש נפקותא אחריתי והוא שאם תפס לא מפקינן מיניה כמ"ש המחבר ב"י

סימן לט

א) משנה ב"ב דף קע"ה ע"א וע"ב
ב) ומפרש עולא בגמ' שם דשעבודא דלוה למלוה דאוריית' והא דלא גבי מלוה מהמשועבדי' דהיינו הנכסים שמכר משום פסידא דלקוחות אבל כשהוא מלוה בשטר כיון דאיכא תרתי שטר ועדים מפקי לקלא ולקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו כיון שידעו שהיה חייב והלכו וקנו ממנו:
ג) מסקנת הגמ' ב"מ דף י"ד ע"א:
ד) מימרא דרבא וכו' ב"ב דף מ' ע"א וכדמפרש שם רבא דסתם קנין לכתיבה עומד ופירש הרשב"ם כיון שהקנהו אין לך יפוי כח גדול מזה ומסתמא רוצה שיכתבו לו וכ' הסמ"ט בשם הג"א פ' ז"ב ☜דאם אמר הנני מודה לך בקנין בפני עדים שאני חייב לך לא ידעתי על מה יחול הקנין הואיל ולא מקנה לו עתה שום דבר והביאו הב"י מחס"ו
ה) ממימרא דרבא א"ר נחמן שם
ו) רמב"ם בפי"א מה' מלוה ולוה ממסקנת הגמ' והלכתא צריך לאמלוכי ביה כתובות דף נ"ה ע"א כתב ה"ה שרבינו מפרשים אפי' בהודאת':
ז) הראב"ד שם בהשגות וה"ה בשם בעה"ע ומפרשים אחרים דמפרשי דההוא דכתובות איירי בכותב כתובה לאשתו או נותן מתנה דההוא שטרא הוא דמקני לה אבל הכא שטרא גילוי מלתא בעלמא הוא וכ' הב"י שכ"נ מדברי הרא"ש כלל נ"ח
ח) מבואר במ"ס בסעיף ח'
ט) טור מברייתא כותב אדם עדותו וכו' כתובות דף כ' ע"א וכדפי' רב האי גאון הביאו הרי"ף והרא"ש שם ואע"ג שדחו פירוש זה כתבו הרא"ש וש"פ שהדין אמת
י) דאבעי ליה לאודועי לסהדי תו למיכתב תברא ואיהו דאפסיד אנפשיה הרא"ש והר"ן
כ) ב"ב דף קע"ב ע"א
ל) ב"י והג"א שם כשאינם יודעים זמן הקנין

מ) טור מדברי הגאוני' וכ"כ בעה"ת שער כ"ה ושכן הכריע ר"י אלברצלוני וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ם
נ) נ"י בשם הרשב"א ובעה"ת שער כ"ה מסי"ב
ס) גם זה טור מדברי הגאונים וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן:
ע) הר"ן בשם הרמב"ן מסי"ב:
פ) נ"י שם בשם בעל העיטור והרא"ם שם:
צ) להוציא ממנו ולא ממשעבדי
ק) טור וכ"כ הרא"ש ממימרא דרבא בר יצחק וכו' דזכי בשדה זו משמע בקנין סודר וה"ה בהלוא' הדין כן וכו' ובכמ"ד כ"כ וכ"כ התוס' בסנהדרין דף ס"ט ע"ב
ר) טור וכ"כ התוס' והרא"ש שם ובכמ"ד
ש) הג"א בשם ריב"ן מסט"ו
ת) הרשב"א בשם י"א ולזה הסכים
א) טור בסימן רל"ח בשם הרמב"ן:
ב) תשוב' הרשב"א סימן אלף ע"ג
ג) וכתב שהוא דומה למצא ש"ח בשוק דאפי' הוא מקויים ואפי' תוך זמנו לא יחזור דכל שנפל הורע כחו וה"נ וכו'
ד) דאין אדם עשוי לפרוע תוך זמנו
ה) הרשב"א וע' בתשובותיו סי' אלף ר"ט ורי"א ור' ירוחם נט"ו ח"ב מס"ג
ו) מדברי הרמב"ם בפ"ו מהלכות טוען ונטען וכ"כ הטור וכמר בר רב אשי סנהדרין דף כ"ט ע"ב וכתב ה"ה שכ"פ הרי"ף בשם רב האי כמר בר רב אשי וכו' וכן ראיתי בתו' שם ובשם ריב"ן בשם רש"י ובשם רבינו גרשון ושכ"פ ר"ח
ז) וכ' הכ"מ שרבינו מפרש עד דקבעי דוכת' היינו שיהיו יושבין במקור הקבוע שלהם ואפי' לא כנפינהו איהו אם שלחו לו דמזמני ליה לב"ד כותבין:
ח) ממשנה ובלבד שיהא מכירי' ב"ב דף קס"ז ע"א
ט) שם בגמרא
י) טור וכר' אשי שם כיון דמחסרי גובייגא וכתב ה"ה שכן דעת הרמב"ם שסתם שכל המטלטלין יש להם דין זה
כ) כ"כ הנ"י שם משום פסידא דאית ליה דמעיקר' מהימן לומר החזרתי והשתא דאיכא שטר לא מהימן אלא בשבועה:
ל) כמר זוטרא שם דאיפסקא הלכתא כוותיה שם בגמ':
מ) ל' הרמב"ם שם וקרוב לזה כ' הרי"ף שם

נ) כרב זביד משמיה דרב נחמן ב"מ ד' י"ז ע"א
ס) טור בשם ראבי"ה
ע) מרדכי בשם ראבי"ה:
פ) ב"י ממשמעות דברי הרי"ף והרמב"ם שם ושכ"כ ההגהות שם בשם מהר"מ
צ) ל' הרמב"ם שם פ"ו מעובדא דההיא אודיתא וכו' דף כ"ט ע"ב וכאביי ורבא שם שחזק' על העדים שלא היו כותבים בטעות וכגירסת הספרים שאילינהו לספרי דאביי וידעי וכו' וכך היא גירסת הרי"ף והרא"ש
ק) הג"א שם דהאידנא שנתמעטה התורה שאפי' הלומדים לא בקיאי בדיני
ר) ג"ז שם ברמב"ם ממסקנת הגמ' דף ל' ע"א
ש) כ' הסמ"ע בשם הריב"ש סימן תי"ג ☜דבדבר שא"צ רק ב' עדים אף שכתב ב"ד כשר
ת) ג"ז שם בפכ"ג מה' מלוה ולוה ממשנה ב"ב דף קס"ז ע"ב ☜ובלבד שיכירו הלוה טור ממשנה שם וכמ"ש לעיל סעיף ז':
א) ע"כ ה"ה שם לתרץ מה שהקשו למה לי למיתני דאין כותבין כמלוה וכו' דפשיטא הוא פי' אם יבא היום דאל"כ הוי מוקדם סמ"ע:
ב) שם ברמב"ם וכאוקימתא דרב אשי מתני' בשטר אקנייתא ב"מ דף י"ב וי"ג:
ג) דלא כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו שם וכ"כ הטור בשם הרי"ף
ד) בה"ת בשער מ"ט בשם הרמב"ן
ה) טור וכ"כ בעה"ת בשער נ"ב ששאל את ה' ר' נתן בר מאיר והשיב לו כזה
ו) ב"י בשם הטור סימן צ"ו מסל"ב
ז) ל' ה"ה שם בפ' כ"ג מה' מלוה ולוה בשם הרשב"א מהא דאמרינן במלוה ברשות בעלים לחזרה קא מיפלגי קידושין דף מ"ז ע"ב דמשמע מהתם דכל שלא נתנם לכ"ע יכול לחזור בו
ח) משנה פ"ב דף קס"ג ע"ב
ט) שם בגמרא דף קס"ח: ע"א

סימן מ

א) הרמב"ם בפי"ח מהלכות מכירה וכתב הכ"מ שהוא נלמד מהא דאמרינן ולודי איסור דהני זוזי וכו' וליקנינהו באודיתא ב"ב דף קמ"ט ע"א
ב) כ' ה"ה שפסק כר' יוחנן וכאוקימתא דגמרא שם כגון שאמר בפני עדים חייב אני לך מנה בשטר כתובות דף ק"י ע"ב וכפי פירושו שבא להתחייב בלא הלואה וכיון שהזכיר מלת שטר ה"ז כמי שבא להתחייב ואמר אתם עידי ומכל שכן אם כתב לו בשטר הריני

חייב לך מנה ומסרו לו בעדים במ"ד דעידי מסירה קונים א"נ שהיה השטר בכתב ידי המתחייב ונתנו בינו לבינו ולגבות מנכסים בני חורין וכו' וכתב שדעת ההלכות נראה כדע' המחבר
ג) ל' הרמב"ם בפי"א מה' מלוה ולוה וכת' ה"ה זה מוסכם בפ' המגרש (גיטין דף פו ע"א)
ד) כשמואל דאמר הל' כר"א אף בשאר שטרות כדעת רבותינו הצרפתים וכן מוכח עובדא דהנהו תרי גיסי וכו' סנהדרין (דף כ"ח ע"ב) וסוגיא שבסוף גט פשוט (בבא בתרא דף ק"ע ע"א) ושזה דעת בעה"ע ורובי המפרשים ה"ה
ה) מעובדא דשטרא דפרסאה גיטין דף י"א ע"א ושכ"כ הרי"ף בפ' המביא תניין וש"פ כר"א:
ו) כתב ה"ה נראה טעם סברא זו כדי שיהיה לזה קול ושזו היא סברת רב האי ורב שרירא ז"ל כתובה בעיטור:

סימן מא

א) לשון הרמב"ם בפכ"ו מה' מלוה ולוה ממשנה ב"ב דף קס"ח ע"א מי שנמחק ש"ח וכו' וכפי פירושו שקרוב הוא למחוק ומתיירא שמא ימחק לגמרי ולפיכך מעמיד עליו עדים שיראוהו פן ימחק בטרם הראותו אותו לב"ד ואח"כ בא לפני ב"ד עם העדים שראוהו עתה או עם השטר לבד אם רישומו ניכר ושכן פי' רבו ורוב המפרשים וכן מוכח בתוספתא וכן כתב הטור בשם ר"י וכן כתב הרא"ש ורבי ירוחם נ"ד חלק ד'
ב) כן הוא בטור והב"י כ' שחלוקין בפי' המשנה ובעיקר הדין לא פליגי
ג) מברייתי' שם ל"א ע"ב
ד) כתבו התוספת שם שצריך להזכיר גם שם העדים שהעידו על מחיקת השטר שאם ירצה המלוה יוכל לפוסלם וכתב הרא"ש דמה שלא הוזכרו במשנה שמא הכל בכלל פלוני ופלוני עדיו כל העדים הצריכים לדבר
פירוש שעידי השטר בעצמם באו לפניהם וחקרו' ונמצא' עדותן מהכוונת או שהיה מקוייי':
ה) טור בשם הרא"ה
פי' על שדה מיוחדת
ו) וכן כתב הטור בשם ר"י
ז) מסוגיא דגמ' שם ובריש דף קכ"ט
אבל בשטר הלואה לא שייך למכתב לו כן דהא לא כתבינן לה אלא לזכות בו מה שא"כ שטרות הללו שנכתבין כדי להעמיד שדה זו בידו סמ"ע

ח) ל' המשנה שם
ט) טור
פי' כל שאין לו עדים שנמחק באונס אנן תלינן דודאי מדעת נמחק שהיה לו להיזהר בשטרו לשומרו ומדלא שמרו כבר נפרע
י) שם בשם תשובת אביו הרא"ש כלל פ' סימן י"ח
כ) שם בשם תשובה אחרת בכלל כ"ד סי' ה'
ל) שם בשם תשובה אחרת סי' ס' ה'
מ) שם ושם
נ) שם סי"ב בשם בעה"ת בשם יש מהמורים בשער כ"ז:
ע"ש ח"ד שמפורש שם שנותנים לו העתק אחר
(עי' בסמ"ע פי' הגה זו)
ס) ומפרש שם כיון דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא דהא אין גובין בו עד שיוציא גוף השטר:
ע) לשון הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות מלוה ולוה וכתב ה"ה זה פשוט בכמה מקומות ואחד מהן בברייתא בפרק גט פשוט (בבא בתרא דף קס"ח ע"ב) וטעמא משום דלא מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי:
פ) שם בשם הורו רבותי אף שהראב"ד השיגו שם הרב המגיד תמה עליו מה ראה הרב על ככה וכתב שכולה סוגיא דפ"ק דב"מ (דף ז' ע"ב) והמשניות (שם דף י"ב ע"ב) מוכיחות דאפי' תוך זמן אם נפל לא מחזירין אותו לא למלוה ולא ללוה
צ) טור וכתב הב"י שבא לבאר דברי רבינו ודברי סברא הם
ק) נאמן הנפקד במגו שהיה מחזירו לו בינו לבינו טור
פי' מצור שביחזקאל מתרגמינן כרכומא
ר) היינו בידוע שהיו שם שטרותיו סמ"ע בשם ד"מ:

סימן מב

א) לשון הטור וכר' אלעזר דאמר לא הכשיר ר' אליעזר אלא בגיטין גיטין דף כ"ג ע"ב בשאר שטרות לא דכתיב ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים הרי"ף והרא"ש וכ' הרא"ש שם אע"ג דהוא תלמידי' דר' יוחנן הלכה כר"א בהא מדפריך סתמא דתלמודא שם דף י"א ע"א יהא בעינן כ' שאינו יכול להזדייף וכ"פ הרמב"ם בפרק כ"ז מה' מלוה ולוה פי' שהקונה השדה בשטר זה כגון שדי מכורה או נתונה לך וכותב שטר אחר לראיה כדלקמן סי' קצ"א

ב) מימרא דאמימר שם
ג) לשון הרמב"ם שם בפכ' מהני שני מעשים שאירע זיוף בדוחק אות אחת או בהרווחה בין תיבה לתיבה יותר מדאי (ב"ב דף קס"ו ע"א) ה"ה
ד) טור בשם הרמ"ה מהנהו תרי עובדי לקמיה דאביי הנ"ל
(פי' והשטר פסול)
ה) שם בגמרא מהנך תרי עובדי
ו) שם בשם הרמ"ה שכ' ומסתברא וכו':
ז) כן הוא בטור
ח) וכ' הטור ע"ז ונראה לי שאפי' אם לא יטעון הנתבע חייב הדיין לטעון כדי להוציא הדין לאמיתו
ט) מימרא דאביי שם
י) שם
כ) טור
ל) וכ' הב"י וה"ה לשאר אותיות שהרי יכול לזייף מוי"ו לזיי"ן ומה"א לחי"ת
מ) נ"י שם וכ' עוד ואי אשכח תלתין וחמשין בסוף שטה כשר השטר ולא אמרי' שמא תלת וחמש היה דחזקה על העדי' שעושי' כהוגן ושכן דן לפני רבותיו
נ) משנה שם דף קס"ב ע"ב
ס) כ"כ הג"ה מיי"מ בסוף ה' מלוה ולוה וכ"מ מדברי הטור
ע) שם במשנה
פ) מימרא דרב עמרם ריש דף קס"ז מפני שאין העדים יכולין לקרב חתימתן כל כך בסמוך
צ) כ"כ התוס' שם
ק) טור בשם ה"ר ישעיה
ר) לשון הרמב"ם בפכ"ז מה' מלוה ולוה ממשנה כתוב בו זוזין וכו' שם דף קס"ה ע"א:
ש) וכתב ה"ה בשם המפרש שכיון שאומר דאינו בודאי טעות חשבון באחד מן הלשונות והלכך המע"ה וכדברי רבינו ז"ל ורשב"ם פירש שם בענין אחר וכן כ' הטור
ת) ל' הטור ממשנה שם:
א) מברייתא ב"ב דף קס"ז ע"ב
פירוש הוא צוה לכתוב כן וחזר בו מהשטר שהתחיל לכתוב לחנני הרי חזר בו קודם שגמרו לכן לא זכה בו חנני וינתן לחן וכן אם היה שטר הלואה איכא למימר אחר שהתחיל לכתוב השטר ללות לחנני חזר בו ולא הלוהו והלוה לחן וגמר השטר וכו'
ב) וכן פי' רשב"ם שם וכמ"ש התוס' שם

ג) מימרא דרב פפא פשיטא וכו' שם
(ספ"ל נוטריקון סאה ופלגא קפ"ל קב ופלגא)
ד) בעיא דרב פפא שם וסלקא בתיקו וקי"ל כל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע דחיישינן שמא הזבוב הסיר הרגל
ואם הוא שטר מחילה לא תלינן בזבוב דהמע"ה
ה) טור וכ"כ הרמב"ם סוף הלכות מלוה ולוה וכן כתב הרי"ף בפ' השואל וכן כ' ה"ה שם מתוך מ"ש אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה אי תפס לא מפקינן מניה (כתובות ריש דף נ"ב) ופירושו ☜אפילו תפס בעדים משמע דה"ה לכל ספק שטר פי' בעל השובר
ו) שם בשם תשובת אביו הרא"ש בכלל ס"א סי' י"ד והרשב"א הביא ראיה מהא דתנן קונם שאת נהנית לי עד הפסח וכו' אסור עד שיגיע (נדרים דף נ"ז ע"א) ולא אמרו שיהא אסור עד שיגיע הפסח האחרון והריטב"א שמע לה ממ"ש בירושלמי וחייב לזונה ה' שנים ראשונים במשנה כתובות דף ק"א ע"ב
ז) רבי' ירוחם בנ"ד ח"ד בשם רבינו סעדיה וכ"כ הרמב"ן בפרק חזקת בשם א' מרבותיו בשם רבינו סעדיה וכן כ' הר"ן ונ"י שם והריב"ש בסי' שמ"ה:
ח) משנה ב"ב דף קס"ה ע"א
ט) מסקנת הגמרא לכ"ע ב"מ דף ד' ע"ב דשטר הוי שיעבוד קרקעות ודין הקרקע יש להן דאין נשבעין על כפירתן ולא על הודאתן
י) ה"ה סוף הלכות מלוה ולוה:
כ) מברייתא משא ומתן שעליהם ב"ב דף קס"ה ע"ב ודף קס"ו ע"א:
ל) ל' הרמב"ם בספי"ז מהלכות מלוה ולוה מברייתא כתובות דף ק"י ע"ב:
מ) כתב בעה"ת בשער נ"ד משום דתלינן דבמקום גובייא היה דר מעיקרא וכן כתב הר"ן שם בכתובות לדעת הרמב"ם
נ) שם וכתב ה"ה זה פשוט בטעמו מפני שאין מבורר בשטר דין אם האמינו ליטול בשבועה מפני שהלוה כ' סתם
ס) לדעת הרמב"ם
ע) שם ברמב"ם מבריית' דכתובו' שם וכמ"ש ה"ה שם כל מטבע שהוא מכסף
פ) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בס"פ כ"ז.
צ) עובדא ב"ב דף קס"ז ע"ב
פי' סלע מדינה שהיא שמינית שבסלע צורי דהיינו חצי זוזי צורי שהזוז הוא דינר וד' דינרין בסלע

ק) מהא דחשיב בגמ' כמה תנאי שהיו דורשין ל' הדיוט וכו' ב"מ דף ק"ד ע"א:
ר) וכ"כ התוס' שם דאי דוקא כשנכתב פשיטא שיש בו לקיים כמו שהתנה דהא לאו אסמכתא הוא:

סימן מג

א) ל' הטור ממסקנת הגמ' ב"מ סוף דף ז':
ב) ר' ירוחם נ"ד ח"ב מחס"א:
ג) כמ"ש לעיל סעיף ח' וע' לקמן סעיף כ"ד וסי' נ"ד
ד) טור בשם ר"י וכן כתב התוס' אהא דא"ר נחמן ספרא דוקנא כתביה ע"א דף י' ע"א:
ה) מרדכי בשם ר"י מווינא מדלא כ' אלפיים בשני יודין מהס"ג:
ו) תשובת הרא"ש כלל מ"ה מחס"ה
ז) ג"ז שם הכשיר לענין גט וכ' הה"ר ישראל בכתביו סימן י"א ☜דלא מכשיר הרא"ש אלא כשהטעות מוכח וכמ"ש בא"ה בסי' קכ"ו סעיף כ"א:
ח) הרשב"א בפרק המגרש משנה ג' גיטין פסולים מסי"ט
ט) ל' הרמב"ם בפ' כ"ג מה' מלוה ולוה ממשנה ה' פ"י דשביעית
י) וכ"כ הטור בשם הרי"ף ורש"י וכן כ' ה"ה של זה הסכימו הרמב"ן והרשב"א.
כ) כדמפרש ר' יוחנן ב"מ דף ע"ב ע"א:
ל) טור לדעת הרי"ף ורש"י
ובסי' מ"ה ס"ח בשם רבינו יונה
מ) טור בשם ר"י וכ"כ שם בשם הרמב"ן והרשב"א
נ) כגון שטעו בשנת המלך או שטעו בעיבורו של חדש או שאמרו אנוסים מחמת נפשות היינו ואין כתב ידם יוצא ממקום אחר ואם כתב ידן יוצא ממקום אחר איירי שעדים מעידים שהיו אנוסי' אונס נפשות טור וכ"כ התוספות ב"מ דף ע"ב ע"א וה"ה שם
ס) שם ושם וכ"כ הריב"ש בסי' רס"ד מס"ו:
ע) הרשב"א בתשובה מחס"ה:
פ) ולא שייך בזה למימר דכבר עבדי שליחותייהו דכיון שבטעו' כתבוהו ה"ל כאלו לא נכתב מעולם
צ) אבל עדים אחרים שראו ג"כ הדבר יכולים לכתוב לו שטר כיון שהוא שטר מתנה מיוחדת
ק) ואפי' יש עדים שבפניהם נכתב השטר מ"מ אפשר לומר שהקנין היה בזמן השטר וסתם קנין לכתיבה עומד שם בתשוב'

ר) הג"א מיי' פכ"ג מה' מלוה ולוה בשם העיטור מחס"ט
ש) ב"י בס"ס ל"ט מסכ"ט לדעת בה"ת בשער מ"ח
ת) מימרא דרב המנונא ב"ב דף קמ"א ע"ב
א) שם במשנה דשביעית
ב) מסוגיית הגמרא ב"ב דף קנ"ז ע"ב
ג) בריית' שם דף קע"א ע"א
ד) טור בשם בעל העיטור
ה) גם זה שם בשמו
ו) וסיים שם ☜אע"ג דליכא מערער אנן טענינן ליה
ז) טור וכן מוכח מסוגיא דגמ' ב"מ דף י"ג ע"א וכ"כ התוס' והרא"ש בפ"ב דגיטין דף י"ז ע"ב בד"ה עד שעת וכו'
ח) ב"י דאם יש בו קנין מעת הקנין נשתעבדו הנכסים
ט) משנה גיטין דף י"ז ע"א
י) מימרא דר"א בר צדוק שם דף י"ח ע"א
כ) טור וכ"כ הרא"ש והר"ן מהא דאמר רבה בר שילא להנהו כתבי שטרי אקנייתא ב"ב דף קע"ב ע"א
ל) וכ' הרא"ש דמוקדם לא הוי דכיון דנכתב השטר עדים מפקי לקלא משעת הקנין וכו' וכיוצא בזה כ' הנ"י וסיים בשם ר"י אבל כשלא נכתב הקנין אינו גובה מנכסים משועבדי' דהא בטליה לקליה וצ"ע דלעיל ריש סי' נ"ט כ' המחבר אפי' לא נכתב גבי ממשעבדי ובסמ"ע כ' ליישב זה בדוחק ולפעד"נ דלעיל איירי בשטרי הלואה דאלי' קניני' משום דזוזי משעבדי ליה וכמ"ש בסעיף שאחר זה בשם הר"ן לפיכך אפילו לא נכתב הקנין גובה ממשועבדים והכא איירי בשאר קנינים שנתחייב בקנין
מ) הר"ן מסי"ב
נ) ומפרש שם משו' דזוזי משעבדי ליה וכיון שהם מזומנים לחתום איכא קלא וכו' וכ"כ הנ"י וסיים אבל כשלא נכתב הקנין לא גבי דהא בטל קליה
ס) ואע"ג דאיכא קלא במילי ודאי לא משתעבד
ע) טור בשם הרשב"א וכ"כ ה"ה בשמו בפכ"ג:
פ) אבל השטר אינו נפסל בכך בית יוסף:
צ) טור וכן כ' בעה"ת בשער נ"ו מהא דאמר רבא בר שילת וכו' לעיל וכת' הב"י שזהו פי' מוכרח להא דאמר רבא וכו' שאם לומר שלא יכתבו יום שאינם זוכרים כלל ההוא משום ספק פסול נמי הוי דלמא מוקדם הוא:

ק) בית יוסף בשם מורו ה"ר יעקב בי רב:
ר) ל' הרמב"ם בפכ"ג מהא דאמר רב לספרי וכן א"ל רב הונא וכו' כי יתביתו בשילה וכו' שם
ש) טור וכ"כ הריב"ש בת' בסי' שפ"ב בשם הרמב"ן:
ת) ה"ה בשם הרשב"א שם בפ"ג והביאו הב"י מסי"ג:
א) טור בשם הרמ"ה
ב) וכן הוא בטו' והרב סמ"ע כ' בע"א ע"ש
ג) כמ"ש לעיל סי' מ"ב סעיף י"ד
ד) ברייתא כתובות סוף ד' ק"י וכ"כ הרמב"ם שם סוף פי"ז והטור בסימן ס"א בשם הרא"ש וש"פ
ה) ל' הטור מעובדא דהנהו תרי שטרי לקמיה דרב יוסף כתובות דף צ"ד ע"ב ופרש"י דאיירי בשטרי הלואה וכן פי' הרמב"ם בפ"ב:
ו) ת' הרא"ש ריש כלל ע"ז מטעם דיד בעל השטר על התחתונה כיון שהוא בא להוציא ממון מסט"ו
ז) ג"ז שם מסט"ז
ח) ג"ז שם ואף ע"ג דלא שכיח שהחיוב והפטור נעשו ביום אחד אינו נמנע להיו' כן כי מקרי האדם רבים ובכיוצא בזה חיישי' לפריעת בת יומא כדאיתא בב"מ דף י"ז ע"א:
ט) ג"ז מסי"ו
י) משנ' כל שזמנו קבוע ואמר עד אינו אסור אלא עד שיגיע נדרים דף ס"א
כ) טור מברייי' שם דף ס"ג ע"א ופסקו הפוסקי' הלכה כר' יהודה דאדר א' כותבין סתם וכ' הב"י שהדין פשוט:
ל) ר' ירוחם נ"ד ח"ד מחס"כ
מ) מבואר בי"ד סי' רי"ט
נ) גם זה שם מסכ"א
המחבר חלק כל הד' טורים מהש"ע לל' חלקים לחזור בכל יום חלק א' ובכאן כלה החלק הכ"א:

סימן מד

א) מימרא דר' יצחק וכו' א"ר יוחנן ב"ב סוף דף קס"א
ב) מימרא דרב עמרם מברייתא הרחיק ב' שיטין וכו' שם ריש דף קס"ב
ג) טור וכן פי' הרשב"ם שם

ד) שם בשם הרמב"ן וכ"כ ה"ה בסוף הל' מלוה שכן דעת הרשב"א ושדברי הרמב"ם שם מורין כן וכ"כ הר"ן פ"ק דגיטין וכ"כ נ"י בשם ר"י הזקן והריטב"א וכנלע"ד דעת רשב"ם בפירושו שם:
ה) ואי כתיב וקנינא מיניה בשיטה אחרונה הוי כמו חזרה נ"י שם בפסקיו
ו) וכ"כ לעיל סי' מ"ב סעיף ה':
ז) וכ"כ התוס' שם סוף ע"א
ח) הרשב"א בתשו' מחודשים סי' ג'
ט) טור בסי' מ"ה
י) טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ התוספת שם מאחר שנהגו לפסול שטר שאין בו שריר וקיים וכדלקמן בסעיף ט'
כ) מימר' דרב הונא א"ר יצחק בר' יוסף שם סוף דף קס"ח
ל) כ"כ הריב"ש בסי' שפ"ח מחס"ת
מ) טור וכ"כ התוספת והרא"ש שם
נ) דף קס"ב ע"א
ס) כ"כ ה"ה בפכ"ז בשם הרשב"א ושכ"נ מלשון הרמב"ם שם מחס"א
ע) תשובת הרשב"א סי' אלף ול"ה מהתוספתא מחק ותלוי שבגופו פסול וכו' ב"י בסעיף ה'
פ) שם.
צ) בתשובה להרמב"ן סי' ק'
ק) תשובת הרא"ש כלל ס"ח סימן י"ב והביאו הטור ס"ס מ"ה וכ"כ הרשב"ץ משמו ובשם הרמ"ה
ר) מצא כתוב מהא דפי' רשב"ם ותוספות אהא דאיתא שיטה אחת בלא אויר למאי חזיא שם ד' קס"ג ע"א
ש) ל' הטור ממסקנת הגמרא שם דף ק"ס ע"ב
ת) טור לדעתו וכתב הב"י שדברי רבינו ישרי' ונכוחים דחזקה על העדים שעושים כל דבריהם כהוגן
א) הג"א וציינתיו לעיל בסי' ל"ט סעיף י"א וע"ש
ב) שם בשם אביו הרא"ש וכ"כ התוספת שם בדף קס"ב ע"א וה"ה בפכ"ו מה' מלוה ולוה
ג) שהוא שטר שיכול להזדייף שיכול להוסיף זכותו בשורה האחרונה שהניחו העדים חלק לכתוב בסוף שריר וקיים דאז למדין משטה אחרונה

ד) שם בשם ה"ר יהודה ברצלוני
ה) וכתב הרשב"ץ בשם הרשב"א דלא מכשירים אלא אם אינם בשיטה אחרונה אבל אם היה בשיטה אחרונה חיישינן שמא זייף וכתב שריר וקיים אחרינא וכו' ואין חוששין שמא הרחיקו העדים ב' שיטין ובא זה וזייף
ו) תשובו' הרשב"א וסיים שם ואולי נגרר כל כך בדקות שלא ניכר מקומו עכשיו מחס"ט
ז) ג"ז תשובת הרשב"א מסי"א

סימן מה

א) משנה גיטין דף כ"ז ע"ב
ב) מהא דרב נחמן קרו קמיה ספרי דדייני וכו' שם דף י"ט ע"ב
ג) שם בגמרא
ד) שם בגמרא:
ה) בתשבה ע"ז להרמב"ן סי' ע"ז מס"ב
ר"ל שהשטר עשוי לפני עכו"ם והלוה עצמו חתום עליו אע"פ שאינו יודע לקרו' חייב כיון שסמך על הסופר וע' בסוף סי' ס"ח בהג"ה
ו) ומפרש שם שכל הסומך על נאמנות של אחרים הוא גומר בדעתו להתחייב מה שיאמ' והיינו טעמא דשליש נאמן ואע"פ שלא לוה מדר' יוחנן דאמר מנה אני חייב לך בשטר וציינתיו לעיל סי' מ' וכתב הסמ"ע ☜מכאן ראי' על מנהגינו ותיקן המדינ' בענין הממרנות וממ"ש לעיל סוף סי' מ"ב לשון שנהגו הדיוטות וכו' הולכים אחריו ואפילו לא נכתב וכו' וע"ש במ"ש שם
ז) ל' הרמב"ם בפכ"ד מהלכות מלו' ולוה מעובד' דשאר שטרות לקמי' דרב כהנא ונגדיה גיטין (דף י"ט ע"ב) ואוקימנא לענין חתימ' שקרעו הנייר וחתמו (פי' שהעדים ממלאים את הקרעים דיו) והוא הפירו' הנכון ה"ה
ח) מדלא קאמר דנגדי ופסיל לי' לשטרא וכו' מדבגטין לכתחל' שרי בשאר שטרו' בדיעבד לא פסול וכו'
ט) רבי ירוחם בנ"ד ח"ד בשם הרשב"א דה"ל כנאמן עלי אבא
י) ל' הטור וכן כתב הרמב"ם שם וכתב ה"ה מבואר ס"פ יש נוחלין (בבא בתרא דף קל"ח ע"ב) כל שאין כותבין אלא א"כ מכירין א"צ ראי' אחרת:
כ) שם בשם הגאונים
ל) גם זה שם בשם הגאוני'
מ) שם וכ"כ הרמב"ם שם בפכ"ז מברייתי' ב"ב דף קס"ב ע"א

נ) טור וכן כתב ה"ה שם דחיישינן שמא יגוז הכל ויכתוב בב' שיטין שטר אחר
ס) לפי שכל שלא נעשה כתיקון חכמים אינו שטר ה"ה שם בשם המפרשים
ע) שם דף קס"ג ע"א
פי' שבפניהם נעשו הנקודו' והשריטו' של דין ולא יחשדו בעל השטר ונמצא שאינן מעידין על עיקר השטר
פ) שם בשם ה"ר יונה
צ) מימרא דרב שבתי משמי' דחזקי' שם:
ק) לא באלו עדים ולא בכתב סופר זה אלא עדים דעלמא שאינם יודעים לאמן ידיה' ה"ה
ר) כרב חייא בר אמי משמיה דעולא שם
ש) טור וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ התוספות שם בדף קס"ב ריש ע"ב בפי' הבעיא דשיט' ומחצ' דאיפשט' דכשר היינו בדסיי' השטר בסוף השטה והרחיקו שיטה שלימה וחתמו העדים באמצע שיטה שני' זה תחת זה דאין לחוש שיכתו' מאי דבעי ויחזור מענינו של שטר בחצי שטה דפשיטא דגם מן השלימה אין למדי' וכו'
ת) שם וכ"כ התו' שם דף ק"ס ע"א
א) זה דוקא כשהחלק בגליון שאינו צורך השטר ויכול לחתכו אבל אם החלק הוא תחת השט' מצד העדים שאינו יכול לחתכו שאם היה חותכו הי' השטר פסול כדלקמי' אז גם הטיוטא פוסל בו מס"ז בשם התוספו' שם
ב) שם וכ"כ הרא"ש שם
ג) ג"ז שם ושם:
ד) לשון הרמב"ם בפ"ה מה' עדות
ה) כדמפר' רבא א"ל אי למיחזי אתיתו וכו' מכו' דף ו' ע"א וכמ"ש לעיל ריש סי' ל"ו
ו) כלישנ' בתרא כגון שנמצ' וכו' גיטין דף י"ח ע"ב כמ"ש שם אי חתום בתחל' קרוב או פסול וכו' ס"ל לרבינו דלא אמרו כן אלא לענין גיטין אבל בשאר שטרות אף באמצע או בסוף פסול וכמ"ש הכ"מ שם וכ"כ הטור בשם הגאונים:
ז) מברייתא ב"ב דף קס"ג ע"ב ומפרש' רבינו כשאין שם עדים שישבו כולם לחתום דעדים החתומי' על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד מ"מ אם היו קיימים היו נאמנים לומר שישבו כולם לחתום משום דאיתרע שטרא שחתומים בו קרוב או פסול:
ח) וכ"כ התוספות שם ושם בשם ר"ת וכל זה כשחתמו זה תחת זה ☜אבל אם חתמו כולם בשורה אחת ודאי לשם עדות נתכוונו ופסול נ"י פ' גט פשוט מחס"ע
ט) טור בשם תשובת אביו הרא"ש סוף כלל ס'
י) מברייתי' דלעיל וכחזקיה שם

כ) טור בשם הר"ר יונה בשם י"א ושכן הסכים אביו הרא"ש
(דאלמוהו רבנן תקנתייהו ואמרו כל שטר שנראה בב"ד שלא נעשה כתקון חכמים הרי הוא כחספא בעלמא סמ"ע)
ל) שם בשם ה"ר יונה וכ"כ ה"ה בשמו בסוף ה' מלוה:
מ) ומפרש שם משום דלא נשתעבד הלוה באותו שטר:
נ) ושם שם בשמו
ס) ה"ה שם דאילו יש בו קנין כבר נתבאר לעיל סי' ל"ט דיכול לכתוב אימת שירצה מזמן הקנין
ע) דה"ל מוקדם ופסול דהשתא משוי לי' שטרא
פ) רשב"א מס"ס
צ) ג"ז שם
ק) וכ"כ לקמן סימן ס"ו סעיף כ"ה וסי' ס"ז סעיף י"ז ובס"ס שס"ט וע' בסי' קנ"ד סעיף י"ח שלא כתב כן שם כמ"ש
ר) מבואר בסוגית הגמ' ב"ב דף קס"ג ע"ב:
ש) שם
ת) מסקנת הגמרא שם
א) מימרא דרב שם:
ב) כדמפרש אביי קסבר רב וכו' שם דף קס"ד ע"א
ג) מימרא דרב הושעיא שם
ד) שם בגמ'
ה) ברייתא וכדמפרש לה בגמ' שם
פי' לאחריהם שמא יגוז או ימחוק אותו ולפניהם שמא ימחוק אותו
ו) שם בברייתא
ז) מסקנת הגמרא שם
ח) טור בשם תשובת אביו הרא"ש והביאו המחבר לעיל בסי' מ"ד ס"ו

סימן מו

א) ל' הטור כדא"ר נחמן כי אתו לקמן אמרינן קיימו שטרייכו וכו' כתובות דף י"ט ע"א
ב) לשון הרמב"ם בפי"ד מה' מלוה וכתב ה"ה מחלוקת תנאים והאמוראים בהרבה מקומות ומהם פרק גט פשוט (דף קנ"ד ע"א) ושכדברי רבינו פירשו רוב המפרשים ושכן דעת הרמב"ן והרשב"א וההלכות והרב המגיד

ג) טור בשם בעה"מ
ד) שם בשם בה"ת
ה) שם וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ז מהל' עדות ומפורש בכתובות דף כ"א ע"א וע"ב ומימרא דרב נחמן ב"ב דף מ' ע"א
ו) כתב ה"ה בדין הודאות והלוואות ומבואר במ"ש לעיל סי' ג'
ז) שם בכתובות
ח) רמב"ם שם
ט) מבואר במ"ש לעיל סימן ה' ס"ב ☜ דאם בא הלוה עם המלוה כדי לקיים השטר מקיימין:
י) ובהגהת מרדכי דקידושין כתב ☜דאם העדים אומרים חתמנו שטר זה או שאין העדים קיימים ובעל דבר אומר פסול הוא צריך קיום אף מדאוריי' סמ"ע:
כ) מימרא דרבא הלכתא וכו' ב"ק דף קי"ב ע"א
ל) טור וכ"כ התוס' והר"ן אהא דאסיקנא דעד ודיין אין מצטרפין כתובות דף כ"א ע"א
מ) לשון הרמב"ם שם
נ) מהא דאמרינן שם דף כ"א ע"ב ש"מ דיינים המכירים וכו' שם בכתובות אע"ג דדחי התם רב אשי לא שבקינן מאי דפשיטא ליה לגמ' משום דחויא דרב אשי
ס) הוא פשוט מדין כשמכירי' חתימתן כ"ש כשחתמו בפניהם
ע) המשנה זה אומר כ' ידי וכו' וכחכמים שם דעל מנה שבשטר הם מעידים דף כ' ע"ב
פ) בכמה דוכתי במשנה וגמרא ואחד מהם מימרא דרב יהודה אמר רב ב' החתומי' ומת וכו' (שם דף כ"א ע"א) וה"ה ☜אם לא מת והוא בפנינו ואורח' דמלתא נקט וכמ"ש הכ"מ שם:
צ) ממשנה או שהיה כ' ידם יוצא ממקום אחר שם דף י"ח ע"ב:
ק) אמרו נהרדעי כו' שם דף כ"א ע"א:
ר) כמימרא דרב שימי בר אשי שם:
ש) כן הוא ברמב"ם שם:
ת) שפירשו דחיישינן שמא זייף מתוכן:
א) שפי' דחיישינן שמא זייף הכל אם השטר מקויים מקיימין ממנו וכ"כ בכ"מ שם אבל ראיתי בתו' שם דף כ"א ע"א בד"ה עד ודיין מצטרפין דאפי' בשטר מקוים חיישינן שמא זייף וכמ"ש לעיל בסעיף ו' ונלע"ד שזהו פי' הרב רמ"א בדברי הרמב"ם לכן לא כתב בתחלת הגה וי"א:

ב) רמב"ם שם מברייתא סוף דף י"ט וכמימרא דרב אסי שם דף כ' ע"א וכגי' הגמ' שלפנינו וגירס' הרי"ף וכמ"ש הכ"מ שם וכ"כ הטור בשם הרמ"ה בסכ"ד

ג) שם בשם אביו הרא"ש ומפרש דאורחא דמלתא נקט שלא היו רגילים לקיים שום שטר אלא אם קראו עליו ערער:

ד) גם זה שם ברמב"ם מדפרכינן בגמרא מההוא שטרא וכו' מדאתא רב ענן וכו' שם דף כ"א ע"א וכמ"ש הכ"מ שם:

ה) גם זה שם פ"ז וכ"כ הטור ממימרא דרב יהודא אמר רב שם דף י"ט ע"ב

ו) כ' הכ"מ שם ופשוט הוא שהרי יש כאן ב' מעידי' על ב' החתימות

ז) לשון הרמב"ם שם ריש פ"ח מברייתא כותב אדם עדותו וכו' ומימרא דרב הונא ור' יוחנן וכו' שם דף כ' ע"א ומהירושלמי שם רב הונא כרבי וכו' הרא"ש בפ' הנזכר שכן דעת הירושלמי:

ח) גם זה שם וכ"כ מהרי"ק בסוף שורש ע"ד משמי' דר' יהודאי

פירוש העדים החתומים בעדות זו שבשטר נחשבים כחרש שאינו שומע ואינו מדבר דפסול לעדות לכ"ע כמ"ש בסי' כ"ח בדין אלם ובסי' ל"ה בדין שאינו שומע:

ט) טור וכ"כ התוס' שם ריש ע"ב בסוף הדבור מתוך הירושלמי וכ"כ מהרי"ק בסוף שורש ע"ד:

י) פי' באופן שמבאר והולך בסוף הסעיף ובכ"מ שם ריש פ"ח כתב אין ספק שמ"ש רבינו הרי הן כחרשים כו' דהיינו דוקא כל זמן שאין שם עדים אחרים שאם יש שם עד א' מעיד על ב' החתימות ודאי דמהני כדמשמע בירושלמי. ובזה נסתלק קו' הראב"ד עכ"ל ולפ"ז אין כאן פלוגתא והכל מודים כשיש שם עוד עד א' שמעיד על כתיבת יד שניהם דמהני פי' שאין מחייבין שבועה ע"פ כתבו

פי' שאם אינם זוכרים העדות כלל צריך שיעיד עד א' עמהם כמ"ש

וביארו שם ☜והוא שנכתב מדעת שניהם

כ) רמב"ם שם בפ"ז וכ"כ הטור ממסקנת הגמ' אליבא דרבנן שם ריש דף כ"א

ל) שם מעובדא לקמי' דרב אשי ב"ב דף צ"ז ע"א

מ) שם ממימרא דרב יהודה אמר רב שם בכתובו'

נ) מימרא דאביי שם

ס) כתב הכ"מ פי' רבינו בפני עדים והדין עמו דאל"כ היאך יכירו שזאת חתימת ידו שיקיימו השטר ממנה

ע) וכ' הסמ"ע ומשמע מכ"ש אמגילת' דהיינו אירשא דמגילתא דליכא למיחש שמא אינש דלא מעלי יכתוב עליו ש"ח שכל מה שהוא כותב אחר חתימתו לא מהני כיון שהוא כתב אחר (כמימרא דאביי ב"ב ד' קס"ז ע"א)

פ) ל' הטור סעי' י"ז וכדאמר רבא שם בכתובות וכדמסיק שם ריש ע"ב וכבר פרכה רבא:

צ) כפי' הטור וכך הם דברי הרא"ש אפילו לרבנן דלעולם הדיין על כתב ידו הוא מעיד ולא על מנה שבשטר

ק) שם סי"ט בשם ה"ר יונה וסיים שם הרי הן כשני עדי' המקיימי' את השטר

ר) הריב"ש וכ"כ הר"ן בפ"ב דכתובות בשם הרא"ה מסט"ו

ש) דהוי כאלו הדיין העיד ג"כ על חתימתן שם ושם:

ת) הר"ן שם מס"ז:

א) ציינתיו לעיל סימן ל"ה

ב) הר"ן שם מחס"ט

ג) שם בשם הרשב"א וכ"כ הטור וכמ"ש הב"י הגי' הנכונה:

ד) מרדכי ספ"ב דכתובות בשם הר"ש וכ"כ הר"ן בפ' ב' דף כ' והריטב"א והנ"י בפ' י"נ והריב"ש בסי' שפ"ב מסט"ו

ה) שם במרדכי ממשנה נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא והר"ש דחה דהתם באינו קרוב לא לזה ולא לזה וכ"כ הרשב"א בתשו' להלכה ולא למעשה מדאמרי' דיינים חותמים אע"פ שלא קראוהו ואם איתא ליחוש שמא עידי הקיום קרובים למלוה או ללוה והפוסלים דחו ראיה זו ומבואר בסעיף שאחריו מסי"ז

ו) תני רבי חייא וכו' כתובות דף ק"ט ע"א

ז) הר"ן שם וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' שפ"ב מסי"ח

ח) מרדכי שם והרשב"א ובתשו' להרמב"ן סימן קי"ב האריך בזה

ט) הר"ן בספ"ב דכתובות מס"י

(משום דעיקר המלוה תלוי בעדים וגם לא יקבלו עליהם הזמה סמ"ע

י) הר"ן שם מס"ג:

כ) בשם הרא"ה מסי"ח

ל) ג"ז הר"ן שם מסי"ב:

מ) לשון הרמב"ם בפ"ז מה' עדות מימרא דרב הונא אמר רב וכו' כתובות דף כ"א ע"ב

נ) וכתב הכ"מ ואע"ג דלקבלת עדות בעינן ג' וכו' אפילו הכי בדרבנן אפילו בשעה שמעידין נעשים דיינים וכתב הרשב"א בסימן תתקס"ט להכשיר עד החתום בשטר להיות דיין בקיום עד השני שחתם עמו מסי"ט

ס) ג"ז שם ספ"ו וכ"כ הרי"ף בפ"ב דכתובות מהא דאמרינן שם דף פ"ה ע"א דליתא לרב פפי וכ"כ התוספת בשם ר"ת אהא דרב פפי שם דף כ"א ע"ב
ע) שם בתוספת בשם י"מ דבשאר שטרות ליתא אבל באשרתא שהוא מעשה ב"ד לכולי עלמא חיישינן וכ"כ הרא"ש והטור בסכ"א:
פ) תשובת הרמב"ן סימן צ"א לפי שקבלת עדות צריך ב"ד מסכ"א
צ) טור סכ"א וכ"כ הרא"ש מהא דאמרי' שם דיינים שאין מכירין וכו' שם בכתובות וכתב הב"י מ"מ נ"ל שצריכין להמצא שלשתן יחד ולכתוב במותב ג' הוינא כד אתי הנפק שטרא דנא לקדמנא וכו'
ק) ל' הרמב"ם שם ממימרא דרבי אבא א"ר הונא אמר רב כו' שם דף כ"א ע"ב
ר) מסקנת הגמרא שם כ"ב ע"א
ש) כפי' ר"ת והרי"ף וכ"כ התו' שם בשם ר"ח דכיון דמודי לקמאי דגזלן הוה ערער דידהו ערער ובטל ויעד המושב דהואיל ואמת הוא שנפסל היו בחזקת פסלות עד שנודע לנו כשרות דאי לא תימא הכי הוי אמרינן תרי ותרי נינהו ואוקמה גברא אחזקתיה כמ"ש התוספת שם בשם ר"ח:
ת) פשוט שם בגמרא:
א) הרא"ש בתשוב' כלל ס'
ב) ג"ז ל' הרמב"ם שם ממימרא דרבי אבהו דמן עכו שם
ג) שם בגמ'
ד) מסקנת הגמרא שם:
ה) כ"כ התוספות שם והרא"ש שם בפסקיו והר"ן והריטב"א בשם הרא"ה מסכ"ג
ו) ריב"ש בשם הרמ"ה מסכ"ד ☜ובסימן תי"ג כתב דהשתא כבר מפורסם לכל דאין ב"ד פחות מג' וכל דכתב בי דינא תו לא צריך ג"ז שם בב"י
ז) שם מסכ"ה ראיתי לרבותי וכו'
(בקיום הב"ד היו רגילים לכתוב קדמנא נפק שטר זה סמ"ע):
ח) ל' הרמב"ם שם בפכ"ז ממימרא דרב לא שנו וכו' ב"ב דף קס"ג ע"א
וכ' ה"ה שיכתבו בקיום שהשטר הוא אחורי הקיום וכו'
ט) כר' יוחנן שם ע"ב דאמר שטר הבא הוא ועדיו בשטה תחת כשר
י) ממסקנת הגמרא ממימרא דרב שם ע"א
כ) כ' ה"ה הוא פי' לטיוטא הנזכר שם הגמ' יפה כיון דא"ל שממלא כל החלק דיו שא"כ יש לחוש שמא שטר אחר היה שם דקיימוהו והוא כתב ע"ג שטר זה ומלא זה בדיו

ל) דאין דרכן של ב"ד לחתום לקיים שיש כאן טיוטא מה שא"כ עדות דמסורה לכל אפילו לע"ה חיישינן בהו (כמ"ש בסימן מ"ה סעיף ד') גמרא ורש"י שם
מ) כ"נ מן ההלכות שאין הטיוט מועיל לדעת ר' יוחנן שלא הביא סוגיא זו וכ"כ הרשב"א וה"ה
נ) גם זה שם ברמב"ם וטור ממימרא דרב שם וכדמפ' לה שם ע"ב
ס) כן משמע מדברי הרי"ף והרא"ש שם
ע) ל' הטור סעיף ל' וכ"כ הרמב"ם בפי"ד מה"ע וכמ"ש הכ"מ שם מברייתא ב"ב דף קנ"ט ע"א והביאה הרי"ף והרא"ש שם בפרק ז"ב
פ) אוקימתא דגמרא שם כשהוחזק כתב ידו בב"ד וכפי' התוספת שם:
צ) שם בברייתא
ק) וה"ה ☜עדות קנין בעל פה עד שלא נעשה חתנו אינו חות' משנעשה חתנו ב"י סי' ל"ג מס"ז סמ"ע
ר) מימרא דרב יוסף בר מניומי שם וכמו שכתב הרמב"ם שם שהחשוד בעבירה חשוד לזיף וכ"כ הטור משא"כ פיסול הקרובים הוא משום גזירת מלך כמ"ש לעיל סי' ל"ג
ש) ב"י לדעת הרי"ף בפרק ד' אחין מסל"ב
ת) טור שם וכ"כ הרא"ש ריש פ"ז גיטין:
א) ברייתא כתובות סוף דף י"ט
ב) הר"ן שם בשם הרשב"א
ג) שם בברייתא
פירש ונ"מ שאם תפש המלוה מדידיה אפילו בעדים לא מפקינן טור סל"ג בשם רש"י כ"כ אהא דמסקינן שם ריש דף כ' אלא א"ר נחמן אוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ושכן הסכים הרא"ש
ד) מבואר במ"ש לעיל ז'
ובהג"א כתב דבעידי השובר אוקי ממוניה בחזקת מריה והשובר כשר סמ"ע בשם ד"מ
ה) משנה שם דף י"ח ע"ב:
ו) כ"כ התוספת שם והר"ן:
ז) אוקימתא דרמי בר חמא שם
ח) דאלו מחמת עבירה אינם נאמנים כדלקמן:
ט) כמר בר רב אשי שם דף י"ט ע"ב ומפורש לקמן סימן ר"ה:
י) כדפשט רב נחמן לרבא שם
כ) כרב הונא בריה דרב יהושע

פי' לא שמעתי אם היה תנאי ☜אבל אם אומר ודאי לא היה בו תנאי חד מינייהו משקר וה"ל ע"א בהכחשה ואינו כלום שם בבד"ה בשם הריטב"א:
ל) שם כאוקימתא דרמי בר חמא מטעם דאין אדם משים עצמו רשע
מ) מימרא דרב יהודה א"ר שם דף י"ט ע"א וכדמפרש לה רב אשי שם
פירש"י לא לוה כלום אלא כתבו ומסרו למלוה והאמינו שאם יצטרך ללות ילוה ומסיק התם משמיה דרב כהנא דאסור לאדם שישהא שטר אמנה בתוך ביתו משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה
נ) טור סל"ד
ס) שם בשם אביו הרא"ש וכן משמע בתשו' הרא"ש כלל נ"ה
ע) מ"כ בשם הריטב"א דכיון שמעידין שלא ידעו בדבר עד אחר שחתמו הרי הם כמעידים על השטר שהוא פרוע מסל"ו
פ) טור סל"ד בשם רבינו נסים:
צ) וה"ה ☜לסתור משמעות השטר כמ"ש הרא"ש כלל צ"א סימן ד' סמ"ע בשם ד"מ
ק) הרשב"א בתשוב' כיון דקיי"ל אין העדי' חותמים אא"כ נעשה בגדול (ב"ב דף קנ"ה ע"א) צריכין הם לבדוק וכל שלא בדקו משוו נפשייהו רשיעי ואין אדם משום עצמו רשע מסל"ט

סימן מז

א) מימרא דרב יהודה אמר רב כתובות דף י"ט ע"א
ב) טור וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ בה"ת בשער כ"א
ג) כדמפרש לה אביי שם
ד) טור וכ"כ בה"ת בסכ"א וכ"כ הסמ"ע שאם אמר על מעות שבידו הן של פלוני שהפקידו בידו וידוע שהי' לו פקדון מאחרים נאמן במגו דאי בעי הוה נותנין לו והביא ראיות לזה
ה) שם וכ"כ הרא"ש שם דאל"ה נאמן במיגו דאי בעי מצנע ליה ועיין ל' ריש סי' צ"ד
ו) שם והרא"ש שם
ז) שם ובה"ת שם:
ח) שם וכ"כ הרא"ש בפסקיו בשם ה"ר יונה
ט) שם בסי' פ"ד שזהו פוחת שטרו מס"א:
י) בה"ת שם:

סימן מח

א) משנה גיטין דף כ"ו ע"א:
ב) כרבי אליעזר שם במשנה וכפי' התוס' דרבי אליעזר מכשיר אפילו התורף בשאר שטרות
ג) מימרא דרב אסי ב"מ דף י"ז ע"א
ד) טור בסימן נ"ד
ה) וכתב בעל הלבושים ☜דאם לוה בכתיב' ידו דכיון דאינו אלא לראיה בעלמא ואינו טורף ממשועבדים חוזר ולוה בו וכתב הסמ"ע שיפה כיון ומיהו דוקא אם חזר ולוה בו ביום דאל"כ אף שאין טורף בו ממשעבדי מ"מ הא קי"ל דמלוה ע"פ מוקדם קודם למלוה ע"פ מאוחר וי"א אפילו למלוה בשטר מאוחר כמ"ש בסימן ק"ד סי"ג והב"ח כ' שאפילו בכתיבת ידו אינו חוזר ולוה בו ואם לוה אינו גובה בו כלל דחספא בעלמא הוא וכתב עוד אם הוציא עליו ממר"מי שנוהגים בפלאני' בל' משמעו' ש"ח מע"ל על סך פלוני לזמן פלוני אינו גובה בו כלום ואפי' מודה לאו כלום הוא דאין זה השטר נעשה כפי תקנת ראשי המדינות

סימן מט

א) טור וכ"כ בעל התרומות בשער ל"ג שאין תקנת רבן גמליאל לכתוב וכל שום וכו' וכן שם בגמ' ההיא דהוה קרי לה מרים ופורתא שרה (גיטין דל"ד ע"ב) אלא בגיטין
ב) שם ושם כיון שהוחזק לו אותו שם
ג) כ' הב"י נראה שלמד כן ממשנה שני יוסף בן שמעון וכו' אם הי' א' מהן כהן יכתוב כהן ב"ב דף קע"ב ע"א אלמ' אי לאו הכי לא הי' צריך לכתוב כהן ה"ה לשאר חניכא
ד) ממשנ' ובלבד שיהא מכירן ב"ב ד' קסז ע"א וכדמפרש שם בגמ' טעמא ומזה נלמד לכל שאר שטרות
ה) כדעת ה"ה בפכ"ד מה' מלוה שכתב עמ"ש הרמב"ם שאין כותבין עד שיכירו גם המלוה והלוקח אפשר שלא אמר רבינו אלא בשטרות שאין בהם קנין וכו' אבל בשטרות שיש בהם קנין כיון שכותבין בלא ראי' מלוה ולוקח אפי' רבינו ז"ל מודה שא"צ הכרת שמותן עכ"ל וצ"ל דמ"ש בריש הפ' וכ"כ שטר למוכר כו' איירי בקנין ועל שיש בו קנין הנז' אצל הלוה סמוך ומבואר בב"מ סוף דף י"ב וכאוקימת' דרב אסי שם וכמש"ל סי' לט סעי' ז' וע"ל סי' רל"א ובמ"ש שם אי"ה

ו) טור וכ"כ הרא"ש ונ"י על עובד' דר' בר חנן ב"ב שם ע"ב ולענ"ד הוא מבואר ממסקנת הגמ' יבמות ל"ט ע"ב

ז) בעה"ת בשם הראב"ד מההוא עובדא דרבא בר חנן דלעיל מס"א וכ' הסמ"ע משום דבמקום דבעינן עדים כשרים וחתם ת"ח אפיהם אינו נאמן לו' שטעו כיון דע"פ עדים כשרים כתב כן והעדי' עצמן אינם חוזרים ומגידים משא"כ כשסמך אאשה וקרוב שאין עדותם עדות גמור משו"ה נאמן כנגדם לומר שהן הטעוהו

ח) ע' בסמ"ע כי אין כאן מקום להאריך

ט) מימרא דרב ב"ב שם

י) טור בשם הרמ"ה וכדאמר אביי שם

כ) מהא דא"ר זביד רמאה ברמאותיה זהיר שם הלכך אין תקנה עד דליתחזק

ל) לשון רמב"ם שם פכ"ד כחכמים בבריי' אין כותבין אא"כ מכירין לפיכך כשהוא גובה א"צ להביא ראיה ה"ה שם

מ) והא דאין חוששין שמא יש בעיר אחר ששמו כשמו משום דא"כ אין לדבר סוף ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א

נ) בתשו' אחרת של הרא"ש מס"י ומבואר מעובדא דההיא דהוי קרי לי' נפאת' וכו' גיטין דף סג ע"ב

פי' שאם יש בו קנין קנה מיד הוא כאלו נתנו לבעליו

ס) טור בשם תשו' אביו הרא"ש

ע) ל' הטור ממשנה ב"ב דף קע"ב ע"א

פ) דאלו אין בו קנין כיון דאין כותבין ללוה אא"כ המלוה עמו מוציאין זע"ז כמ"ש ה"ה שם בפכ"ד בשם הרשב"א והביאו בב"י

צ) כפי' רשב"ם שם

ק) ולענ"ד דבשטר שאין בו קנין כיון שאין כותבין הלוה אא"כ המלוה עמו יוכל לברר המלוה ע"י העדים ההם שיעידו שזהו הלוה שהעדנו עליו ואין יכול לטעון האי שטרא שלי והחזרתיו לך וקרוב לזה ראיתי שוב בסמ"ע

הטעם זה איתא בגמ' שם דף קע"ג ע"א ומ"ש הרמ"א בשם י"מ משום דהא דמסיק דבהא אין לחוש אלא בשטר שיש בו קנין דזה לא נזכר בגמ' אלא ה"ה כ"כ (כמ"ש לעיל ס"ק פ') סמ"ע

ר) ל' הרמב"ם שם

ש) כן דקדק ה"ה שם מדברי הרמב"ם

ת) נ"י בשם הריטב"א מס"טו

א) שם במשנה
ב) ל' הטור
פי' יכתבו יוסף בן שמעון שהוא גוץ או לבן לוה מיוסף בן שמעון שהוא ארוך או שחור או אם האחד כהן או לוי והשני ישראל כדתנן במשנה או יכתבו דורות כלומר אבי זקנם כדתני' בברייתא שם דף קע"ג ע"א ורבינו כלל כל זה במ"ש יכתבו שום סימן ב"י
ג) שם וכ"כ הרמב"ם שם כן דקדק רבא מהמשנ' שם דף קע"ב ע"ב ולנפילה לא חיישינן וכן נתבאר ביבמות (דף קט"ז ע"א) וכרבא דקיי"ל כוותיה ה"ה שם
ד) שם במשנה וכדמפר' לה אביי שם ד' קע"ג ע"א
ה) טור וכ"כ הרשב"ם והרא"ש שם וכתב ה"ה שם בפרק הנזכר שכך הסכים הרשב"א
ו) שם ושם
ז) שם טור בשם הרמ"ה:
ח) שם וכתירוצא דר' ירמיה שם
כן הוא בטור
ט) ☜הא דבעי' הכא שיהיה השובר מקויים ובסי' ס"ה סעיף י"ח מבואר אע"פ שאין השובר מקוים כיון שמונח בין שטרותיו הקרועים כתב הר"ב ב"ח משום דהכא אית ליה ריעותא לשובר כיון שהשטרות משולשין והשובר אינו משולש
י) כאוקימתא דגמרא ב"ב דף כ' ע"ב
כ) שם וכדאמר רבא לרבי ירמיה בכורות דף מ"ח סוף ע"א
ל) שם ריש ע"א
פי' שלא הוכרו בשעת ההלואה אם לכל אחד בפני עצמו נעשית ההלואה או ששני הלואות היו לאחד מהן כנלע"ד וק"ל

סימן נ

א) עובדא בבי דינא דרב הונא וכדאמר רבא ממך מההוא דנפיק מתותי ידיה משמע ב"ב דף קע"ב ע"ב וכתב הב"ח וה"ה ☜בטוען מפ' קניתיו שלווית ממנו גובה בו המוציאו אפי' בלא הרשאה
ב) טור וכ"כ בה"ת בשער י"ג בשם הרמב"ן
ג) שם ושם כ' הב"ח ☜אבל להד"ם לא מצי טעין וכמ"ש הרמב"ן לגבי פיתקאות בסי' ס"ט
ד) קאי אירשא אם לא נזכר בו שום מלוה ז"ל הנ"י ומיהו שטר זה כל שהוציאו אחר ופרעו לו ועשה ממנו שובר נמחל שעבודו לכל אדם
ה) שם כתבו המחבר גופא וכ' שם והוא שהיה נולד בשעת כתיבת השטר

סימן נא

א) ל' הרמב"ם בפ"ד מה' עדות מהא דשלחו חברייא לר' ירמיה ע"א בכתב וכן' איפסק' הלכת' כוותיה דמסיק שם ועל דא עיילוה לבי מדרשא ב"ב דף קס"ה ע"ב

ב) כ"פ רבינו דאלו למלוה ע"פ כיון דמכשרינן הלואה אחר הודאה כמש"ל סי' ל' מה לי שניהם בע"פ מה לי א' בכתב וא' בעל פה כ"מ שם

ג) אבל לא לטרוף לקוחות דלא אמרי' סתם קנין לכתיבה עומד אלא כשנטל קנין בפני שנים כ"מ כפי גי' שלפנינו והסמ"ע והב"ח הקשו ע"ז דהא בע"א בכתב לבדו נמי אינו נאמן לו' פרעתי כדלקמן בסעי' ב' וכ' שגי' הטור היא עיקר ונקטי' דגבי אפי' ממשעבדי

ד) טור וכ"כ התו' שם ע"א בד"ה ואביי וכו' וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו

ה) כ"ה בב"י

ע' בב"י מ"ש בזה והב"ח כתב קבלתי שט"ס הוא בטור ושהגיה מהרש"ל בזה הלשון כ"א אין חתום בו אלא ע"א או שנמסר כ"א בע"א אין גובה ממשעבדי עכ"ל ושכן הוא באשר"י ושם בתוס' ע"ש

ו) רמב"ם בפי"ד מה' מלוה וכתב ה"ה מנסכא דר' אבא דל"ג ע"ב ושכ"נ מדברי קצת מפרשים שכל מי שבא לפטור מדברי ע"א בטענה אחרת שאין מכחיש בה העד קרוי מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם

ז) ג"ז שם

ח) טור בשם בה"ג וגם ה"ה תמה בזה והניחו בצ"ע וכ"כ הב"ח בשם הריב"ש סי' שצ"ב והרשב"א ☜ושהכי נקטי'

ט) רמב"ם בפי"ד מה"ע מעובדא דההיא מתנתא וכו' סנה' דף כ"ח ע"ב וכ"כ הרי"ף בפ"ק דמכות

י) טור בשם בה"ג דאמרי' רווחא שבק למאן דקשיש מיניה שכ"כ אביו הרא"ש כפסקיו

כ) רמב"ם שם פ"ה וכתבו המחבר ג"כ לעיל סי' מ"ה סעי' י"ב ובמ"ש שם מבואר מוצא הדין וטעמו

ל) טור בשם תשו' אביו הרא"ש כלל נ"ט סי' ג' וסי' ס' וה"ה ☜בשטר הלואה הדין כן כל שלא העיד בה עם הפסול אלא שהמעשה היה בצוואה סמ"ע

מ) רמב"ם שם פי"ד מהירו' הביאו הרי"ף ספ"ק דמכות ופסקו כר' יוחנן דקי"ל כר"י לגבי ר"ל וכ"כ הטור בשם ר"ח ושכ"פ אביו הרא"ש וכ' בשם ר' יואל הלוי הא דלא פלגינן דיבוריה טעמא משום דאתי לאחלופי בשטר דעלמא שלא יאמרו קרוב כשר להעיד והביאו הכ"מ שם

נ) מבואר לעיל סי' ל"ז
ס) שם ברמב"ם וכ"כ בעיטור
ע) משנה גיטין ד' כ"ו ע"א כר"א דפסקו אמוראי טובא הלכתא כוותיה שם ע"ב
פ) נלמד מההוא מתנת' כמש"ל סעי' ג'

סימן נב

א) בריי' ב"ק דף נ' ע"ב וב"מ דף ע"ב ע"א
ב) טור כפירש"י שם וכ"כ התוס' שם והא דהשטר כשר ולא מיפסלי העדים כיון שעוברים על לא תשימון עליו נשך תירצו התוס' דלא תשימון וגומ' במלוה ולוה יערב משמע לאינשי כדאמרי' בב"מ דף ה' ע"ב גבי לא תחמוד
ג) כחכמים דקי"ל כר"מ בגזירותיו ולא בקנסותיו תוס' והרא"ש שם
ד) וכ"כ התוס' שם ממשמעו' הגמ'
ה) שם ונלמד מתוך דברי התוס' שם
ו) וכ' הסמ"ע בשמו שם דה"ה אם יש עדים כמה היה הקרן
ז) בריי' ב"ב דף קמ"ח ע"ב
ח) כדמפ' רב יהודה שם
ט) כדמפרש אביי שם מדהביאו הרי"ף והרא"ש דברי שניהם ולא הכריעו ביניה' דמשמע דס"ל דלא בא אביי לחלוק אלא להוסיף וכן פירש הרשב"א וכ"כ בה"ת וה"ה בשם רב האי וש"פ
י) שם בשם תשו' אביו הרא"ש
כ) שם בשם בה"ת
וכ' הסמ"ע אם נקרע בכפליו אפי' לגמרי תולין אותו במשמוש היד
ל) בריי' שם
מ) טור בשם התוס'

סימן נג

א) מימרא דרבא ב"ב דף קעב ע"א ומפרש שם דהוה מלתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה וכו'
ב) מימרא דרב אסי שם הדין והטעם

סימן נד

א) מימרא דרב הונא אמר רב ב"ב דף קע ע"ב
ב) אע"ג דמן הדין לא אלים שטרא למטרף אלא מיום שנכתב בו שאני בי דינא דאלימא לאפקועי ממונא שם בגמ' וברשב"ם ריש דף קע"א
ג) ומפרש שם דכיון שעשה שליחותן אינן חוזרים ועוש' שליחותן
ד) כר' יוסי במשנה שם ובבריי' שם
ה) עובדא לקמיה דר"ח בר פפא וכ' יוחנן ור"ל ור' אילעאי ומסקנת הגמר' שם ע"ב
ו) טור בשם הרמב"ם בפכ"ג מה' מלוה וכתב ה"ה הוראה זו פשוטה אע"פ שאין ניירו של שטר שו"פ מ"מ מחמת ראי' שבו אפי' לאחר שנכתב בו שובר יתן לו הלוה יותר מפרוטה ולפיכך כשטוען הלוה ברי משביעו היסת
ז) הטור וכ"כ בעל התרומות בשער ל"א ושכן דעת הראב"ד
ח) מימרא דרב ספרא לספריה שם בסוף העמוד
ט) טור וכ"כ בה"ת בשער י"ג בשם הרמב"ן מהא דא"ר ספרא לספריה
י) שם וכ"כ בה"ת בשער נ"ג אע"פ דבשטר הלואה אמרי' דסתם דינרי שתים המבואר לעיל סי' מב שאני התם כיון דידעי עדים דיד בעל השטר על התחתונה אלו היו יותר משנים היו כותבים בפי' אבל שובר אמרי' דלמא לא ידעי סכום ממון השטר וכתבו סתם דכל מאי דמפיק לורעיה וכ"כ ה"ה בספ"ט מה' מלוה שכך השיב הרמב"ן מטעם שהשטר בא להוציא והמע"ה
כ) שם בשם בבה"ת והביא ראי' מפ' ד' אחין דף ל"ח ע"ב הכא לחובה דידה קאתי כפירש"י שם

סימן נה

א) משנה ב"ב דף קס"ח ע"א וכר' יהוד' דאסיקנא בגמ' דאין הל' כר' יוסי
ב) מסקנת הגמ' והלכתא וכו' נדרים דכ"ז ע"ב
ג) רמב"ם בפי"א מה' מכירה וכ"כ הטור בשם הרמ"ה וכ"כ הרי"ף בפ' ג"פ אחר שהביא הא דלעיל דנדרים כ' כן משמיה דגאון ושמסתבר כותי' וה"ה והכ"מ שם ברמב"ם הנזכר האריכו לבאר בו טעמו של הרמב"ם וע' במ"ש אי"ה בסי' ר"ז כי שם מבוארים דיני אסמכתא באורך
ד) שם בנדרים
ה) טור סי"ב וכ"כ הרמב"ן פ' ג"פ והר"ן שם בנדרים ובפ' הזהב גבי הנותן ערבון לחבירו

סימן נו

א) בריי' גיטין ס"ד ע"א ותוספתא הביא' הרי"ף והרא"ש בריש מציעא:
ב) טור כ"כ בסה"ת שער נ"ב ויהיב טעמ' דהא הימנו' ותנן נאמן עלי אביד אינו יכול לחזור בו מבואר לעיל סי' כ"ב:
ג) שם וכ"כ בה"ת בשער נ"ב בשם רב האי ובמרדכי בכמ' דוכתי והגהת מיי' וכתבו ☜ דאפילו אין שלישותו בידו נמי נאמן אמאי דעבד כבר בעוד שלישותו בידו
ד) טור ס"ה בשם בעה"ע באות שי"ן וכתבו בעה"ת בשמו בשער נ"ב
ה) כן הוא שם
ו) שם בשם בה"ת בשער נ"ב מהא דאמרי' גבי בעל אומר לפקדון שאני ממון כלומר דאתיהיב למחיל' ומודה בזה רב הונא דשליש נאמן שם בגיטין וכ' שכן השיב לו הרמב"ן ושכן קבלה ביד מהראשונים וכ"כ הריב"ש
ז) שם וכ"כ בה"ת שם בשם הרמב"ן ☜וכן אם נמצא מחק או גרר אחורי השטר נאמן לומר דהתנאי דהשלישות שהי' עליו נמחק תשובת הרא"ש כלל ק"ה סי' ד' סמ"ע בשם ד"מ
ח) שם מהא דאמרי' הן הן שלוחיו הן הן עדיו כו' קידושין דף מ"ג ע"א:
ט) כיון שהוא חייב שבוע'.
י) ל' הרמב"ם בפט"ז מהל' מלוה מעובדא דההיא איתתא סנהדרין דף ל"א ע"א
כ) כ' ה"ה אפשר שלמדו ממשנ' ספ"ק דמציעא (ד' כ' ע"א) ואם יש עמהם סמפון וכו' וכפירש"י שם וכו' והוא כלל לכל כיוצא בזה כיון שהשליש נאמן משניהם יעשה ככתבו וע"כ לא אוקימנא בנמצא בין שטרותיו קרועין (שם ע"ב) אלא גבי מלוה אבל בשליש הכל כדבריו וככתבו וכ"כ הטור בס"ד ובה"ת שם בשם הרמב"ן
ל) מימרא דרב ירמי' בר אבא אמר רב שם
מ) טור בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת שם נ"ב ששאל את הרמב"ן והשיב לו
נ) שם בשם בעל העיטור וכמ"ש הב"י דעבר הזמן דנקט לאו דוקא אלא אפי' בסוף הזמן:
ס) שם סעיף א':
ע) ומפרש שם הטעם שאין השליש נאמן יותר מבעל דבר בעצמו ואילו היה השטר ביד המלוה כיון שאינו יכול לקיימו אינו כלום ומבואר לעיל ריש סי' מ"ו וכתב הב"ח ☜ודאי דלא גרע מע"א ומזקיקו לידי ש"ד וכדין שליש שאין שלישותו בידו דהכא נמי לאו מידי בידו אלא מספק בעלמא ולא מצי טעין הכא השטאה או שלא להשביע כיון ששניהם מודים שעשאוהו שליש וכו' ושראה כתיבת יד מהרש"ל שהי' מסתפק בדבר ושנלע"ד אין כאן ספק דפשיטא שחייב ש"ד והכי נקטינן ודלא כהסמ"ע עכ"ל

פ) טור וכ"כ בה"ת שם בשער נ"ב ושכן השיב הרי"ף ומפרש שם שאילו פרעו היה מודיע לשליש
צ) וכתב הסמ"ע ☜ומיהו נראה אם הלוה בעצמו טוען שישבע לו צריך לישבע לו דלא עדיף מכשהוא ביד המלוה עצמו כשאין בו נאמנות:
ק) שם ושם מב' טעמים האחד שמא לוה בו ופרעו והב' שמא לא לוה בו מעולם לפיכך נמצא בידו והפקידו החייב אצל זה ולמד כן ממשנה מי שמת ונמצאת דייתקי קשורה על יריכו וכו' ב"ב דף קל"ב ע"ב
ר) שם ושם שכן השיב לו הרמב"ן
ש) תשובת הרא"ש תחל' כלל ס"ח מסי"ג
וכתב שם ואם ירא שאם יאמר הדבר ליורשים לא יחזירו הממון לבעליו חייב הוא להחזירו כדי לקיים מצות השבה:

סימן נז

א) מימרא דריב"ל כתובות דף י"ט ע"ב
ב) כ"כ הרשב"ץ (נ' מקומו באות ג') ובספר בדק הבית כתב בשם התוספות והרא"ש והריטב"א דיכול לעכבו
ג) כ"כ הר"ן שם
ד) ב"י בשמו
ה) ד"ע ממשנה ב"ב דף ק"ע ע"ב וכר' יוסי
ו) וע"ל סימן נ"ד ס"א
ז) מימרא משמיה דרבי יוחנן ב"מ דף י"ז ע"א ובכמה דוכתי:
ח) מעובדא דההוא מרבא וכו' ב"ק דף ל"ב ע"ב
ט) ה"ה בפי"ד מהלכות מלוה ולוה בשם רבינו יונה:
י) כיון שאלו הי' מכיר בהם לא. היה מקבלם ועיין בתשובת הרא"ש כלל ס"ד סימן ד':

סימן נח

א) עובדא וכדאמר רב נחמן כו' וכמסקנת הגמרא שבועות דף מ"ב ע"א
ב) מסקנת הגמרא שם:
ג) טור וכ"כ בעל התרומות בשער י"ט לדעת הר"י הלוי
ד) עובדא דאבימי בריה דרבי אבהו וכמסקנת הגמ' כתובות דף פ"ה ע"א
ה) ממשמעות הגמרא שם

ו) לשון הרמב"ן בפי"ד מהלכות מלוה ממסקנת הגמרא דשבועות דף מ"ב ע"ב:
ז) ה"ה ☜אם יש ביד הלוה כתיבת יד המלוה שקיבל ממנו מעות שהודאת בע"ד כמאה עדים דמי
ח) ל' הגמ' איתרע שטרא ופירושו בהלכות שהכונה איבטל לגמרי דכן עיקר ה' המגיד וכ"כ טור בשם רב האי ורב שרירא גאונים ומביאם ג"כ הרי"ף
ט) כן הוכיחו התוס' שם מההוא שטרא דאתא לקמיה דרבא כו' בכתובות שם וכההיא שטרא ריע' דאמרינן לא מגבינן ביה ולא קרעינן ליה שם דף ל' ע"ב
י) שם ברמב"ם מל' הגמ' שם בשבועות ואי פרעיה באפי סהדי וכן פירשו הרב אבן מגאש ונסמכו על הא דראוהו עדים שמנה לו וכו' שם דף ל"א ע"א וכ"כ הטור והרא"ש וש"פ בשמו וכתב הר"ן שגם הרי"ף כתב כן:
כ) עובדא לקמיה דרב פפא שם דף מ"ב ע"א
ל) טור בשם ה"ר יוסף הלוי ושכן מסתבר וכתב בה"ת בשער י"ט דטעמא משום דמסתמא בפרעון אותו שטר נטל' דהכי אורחא דמלתא
מ) רמב"ם שם
נ) הר"ן בפרק הכותב אעובדא דאבימי דלעיל מס"ב וכ"כ הרשב"א בתשו' והביא עוד ראיה מברייתא פ"ק דקידושין כנסי סלע זה שאני חייב וכו' (שם דף י"ג ע"א) מס"ג
ס) בתשו' אחרת להרשב"א מס"ד

סימן נט

א) טור וכן הכריע בה"ת כסברא זו בשער כ"ג דדמו לחשוד דאפיק שטרא אחבריה וא"ל אידך שטרא פרוע הוא דפקע שטריה אף ע"ג דהתם לוה נשבע היסת הכא אינו נשבע מכיון דהמלוה אינו טוען ברי
ב) נ"י בפ' גט פשוט בשם רבינו מאיר הלוי בשם הריטב"א דמשום דאמר מעיקרא איני יודע לא מפסיל שטרא לגמרי

סימן ס

א) רמב"ם ריש פ"ח מה' מלוה
ב) ה"ה שם וכרבנן דאמרי אחריות טעות סופר ואף ע"ג שלא נכתב כמי שנכתב (ב"מ דף י"ד ע"א)

ג) כלו' כיון שאין הנכסים משועבדין אלא מדין ערב צריך לתבוע את הלוה תחלה וכדאמרינן ההוא דיינא דאחית למלוה בנכסי ערב מקמי' דליתבעי ללוה וסלקוהו וכו' (ב"ב קע"ד ע"א) כ"מ שם

ד) סובר רבינו דאחריות דאקני אינו טעות סופ' וכ"כ בעה"ת וכן מוכח מדאמרי' ליחוש דלמא דאקני אמר ליה (שם דף מ"ד ע"ב) אבל מיני' גובה אפי' מגלימא דעל כתפיה ב"ב שם ה"ה

ה) מסקנת הגמרא שם

ו) מימרא דרבא שם

ז) מימרא דרב חסדא שם

ח) טור ס"ה בשם ת' הרא"ש כ' פ'

ט) לרבותא של החולקים כתבו הרמ"א כמ"ש ג"כ הסמ"ע וכ' הרשב"א בת' שאף חייב עצמו בדבר קצוב כגון מנה לכל שנה אע"פ שאין קצבה לשנים ה"ז הקוצץ חייב לדעת הרמב"ם וכ' הרמב"ן שאם קצב לו מדות כו"כ של חטים לכל שנה עד ה' שנים דבר שאינו קצוב הוא שמא יוקרו החטים הרבה מס"ו.

י) רמב"ם בפי"א מה' מכירה ושכן הורו רבותיו וכ' הראב"ד לא ידעתי מאין הורו וגם ה"ה כתב שא"י ראיה לדין זה ובב"י ובכ"מ כ' שנ"ל שלמד מדבעי לאשכוחי בנות בשעת קנין והיכי דמי כגון משגרשה והדרה פסק עמה לזון בתו שילדה לו קודם שגרשה (כתובות דק"ב ע"ב) ומדלא מוקי לה בילדה והתנה עמה לזונה וקנו מידו ש"מ דקנין ל"מ שלא בשעת הקידושין מפני שהוא דבר שאינו קצוב

כ) הראב"ד שם בהשגות וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וכ"כ הטור בשמם והריטב"א ובה"ת שער ס"ד

ל) הריטב"א מהירו'

מ) שם ממשנה אם אמרה א"א לזוז מבית אבא וכו' שם דף ק"ג ע"א

נ) כ' הרב ב"ח ☜ כגון שבני ביתו מחרחרים עמו ריב ומדון ואצ"ל אם המתחייב בעצמו מראה לו שנאה או מרגיל עמו קטטה ושזו כוונת הרב בהגה שכ' בסתם דלמשמע כל צד עכוב שבעולם

ס) שם בת' הריטב"א

ע) אלא שהתנה כן כדי שלא יתחייב לתת לו דמי מזונות שלימים בכל מקום שהוא שם אם לא ירצה לאכול שם כדרך שהי' חייב אם נתחייב לו סתם וע' י"ד בטור אה"ע סי' קיד ולק' סי' רז

פ) ג"ז שם

צ) טור סעי' י' וי"א כ"כ בה"ת בשער ס"ד
ק) למד כן מדאשכחן דמשעבד לחובו מה שיקנה כמ"ש לעיל סעיף א'
ר) וביאר שם אע"ג דליתיה ל' הודאה מחייב דלא גרע מערב דלא מקבל מידי ומשעבד נפשיה בקנין אפילו לאחר מתן מעות
ש) שם ושם בשם תשו' להרי"ף
ת) ל' הטור הרי הם פירות ונקנים
א) אבל ☜אם אמר אני נותן לא קנה וכמ"ש הב"ח:
ב) טור סט"ז כ"כ בה"ת שם
ג) וביאר שם בה"ת דכיון שהי' שם קנין וקרקע נקנה בחליפין מהא דאמרינן בכולהו קנו לבר מאשה (קידושין דף ו' ע"ב) דלא אמרי' מלו' להוצא' ניתנה וכשם שאין המלו' קונה כך אין השעבוד שלו חל כדאמרינן מנה אין כאן משכון אין כאן שם דף ח' ע"ב
ד) שם ושם בשער נ"א
ה) וביאר שם שלא הוצרכו כתיב' ומסיר' אלא למי שבא לזכות ממונו למי שלא הי' לו בו שום זכות עד עתה
ו) כיון שיש כאן מסיר' והודאה:
ז) שם ושם בשער נ"ב למדוהו מברייתא הלוקח שדה לשם חבירו אין כופין וכו' ב"ק דף קב ע"ב וכדמפרש לה שם בגמ' ובריש דף ק"ג
ח) ומפ' הטעם שהרי לא עשה מעש' שיתקיים התנאי ביניהם שם בגמרא
ט) תשובת הרא"ש) כלל ו' סעיף ט"ו מס"ג:
י) הרשב"א בסי' תתקנ"ז מחודשים סי' ד'
פירוש שריצוי המחיל' הי' ג"כ אח"כ וכן הוא בתשובה שם
כ) תשובת הרא"ש כלל צ"ו ס"כ מס"ד
ל) ג"ז שם ושם ומיירי באשה שאינה נושאת ונותנת בתוך הבית כמ"ש בסי' ס"ב סעיף א' ובהג"ה שם
מ) דין הקונה ☜קרקע הלוה מעות על שם בניו הקטנים והשטרות נכתבו על שמן והפקידם ביד נאמן ואמר שאם ימות יהא לבניו אחריו ואח"כ נשא אשה ומת שזכו בניו בקרקע ובשטרות ההם תשוב' הרא"ש כלל נ"ז סי' ג' וע' עוד בריב"ש סי' ר"ן שהאריך בזה סמ"ע ☜ דין הוציא כ' ידו על חבירו שנשבע ש"ד לתת לו איזה דבר והלה טוען שלא נשבע רק כתב כך והתובע מודה לו ע' בי"ד סי' רל"ב סעיף י"ב בהג"ה

סימן סא

א) טור בשם שאלו' אביו הרא"ש
ב) וביאר שם כיון שחתם הוא הוי כאלו כתב וחתם הוא שמעשים בכל יום שהמוחלים עושים כן
ג) ריב"ש בסי' ר"י וכ"נ מדברי הרשב"א ושלא כדעת הטור בשם אביו הרא"ש:
ד) טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ט"ז סי' ה'
ה) ממימרא דרב יהודה א"ר וכן תנא רבי ישמעאל פסחים דף פ"ב ע"א ובכמה דוכתי
ו) שם בשמו כלל ס"ח סי' ח
ז) פי' שכתוב בו כל המוציאו יוכל לגבות בו שמשמעותו בלא הרשאה אבל ☜אם כ' בפירוש ואף בלא הרשאה גובין בו בכל מקום בלא הרשא' כן הוא מפורש שם בתשובות שהביא הטור והב"י. וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' תתקכ"ה
ח) בתשו' אחרת בכלל הנזכר פי' ולא אמרי' מדהא ליתא דדבר פשוט שאין העכו"ם יכול לגבות בו הא נמי ליתא אלא ישראל המוציאו גובה בו בלא הרשאה
ט) שם בתשובת הרשב"א ושכך מפורש פ"ק דגיטין בסוגיא דגמ' (דף י"ג ע"א ובריש דף י"ד)
י) שם בתשו' הרא"ש שהביאו הטור
כ) תשו' הרא"ש כלל ס"ח סי' ח' מס"ו
ל) גם המחבר כתבו שם סעיף ט"ו
מ) טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל הנזכר תשובה ח'
נ) וכ' שם שמה שנהגו לכתוב שיוכל המלוה לירד לנכסי לוה יש לפרשו על זה שלא מצא דיין
ס) שם ושם וכלל ס"ז תשובה ג':
ע) שם ושם כלל ס"ה סי' ו'
פ) במגו שהי' יכול לומר לראובן לך פרעתי
צ) שם ושם כלל ס"ח סי' י"ח וע' בכלל פ"ה סימן ט"ו ובמהרי"ק סי' קצ"א:
ק) שם ושם כלל ס"ה סי' נ'
ר) שם בתשובות כלל ס"ח מס"ו
ש) כן הוא גם בב"י
ת) וכתב שם ואע"פ שהעדים שזכו בשע' הקנין בשביל מוציא השטר חוב לא ידעו מי יהיה מוציא השטר:

א) הרשב"ץ בתשובה מסי"א:
ב) תשובת הרא"ש כלל ע"ח בשם הרמב"ן מסי"א:
ג) תשובת הרשב"א בשם הרמ"ה מסט"ז.
ד) בסעיף ט"ו ולא בא הרמ"א אלא לאשמועי' אף שטוען הבעל דבר כן אין שומעים לו דומיא דטוען על כתובת אשתו סמ"ע
ה) הרשב"א מסימן ח':
ו) ריב"ש בסי' ת"פ מס"כ
ז) ר' ירוחם נכ"ג ח"י מס"ך

סימן סב

א) ל' הטור מברייתא ב"ב דף נ"ב ע"א
ב) כמימרא דרב שם ע"א וכן פסקו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם פ"ט מה' נחלות ולא כשמואל אע"ג דקי"ל הלכה כשמואל בדיני משום דרב נחמן דהלכתא כוותיה בדיני קאי כרב ועוד דתניא כוותיה:
ג) כרבה שם ע"ב:
ד) שם בשם הרמ"ה.
ה) כמימרא דרב שם ע"א וכמ"ש
ו) כרבא שם ע"ב:
ז) כשמואל דאמר מודה לי אבא כו' שם ע"א ואע"ג דאתקפיה רב פפא ואסיקנא בקושיא (שם מ"ב) הרי כתב ר"ח בשם הגאונים דלא דחינן מימרא בקשיא אלא בתיובתא דקשיא פירושו דקשיא לן דלא ידעי לתירוצי האי מימרא אבל המימרא מימרא תירוצא היא וכתב הריב"ש בסימן קסט שכ"פ הרשב"א וטעמא משום דאע"ג דבעלמא לא טענינן ליתמי מאי דלא מצי טעין אבוהון הכא כיון דאפשר דאלו הוה אבוהון קיים הוי מייתי ראיה וכו' וגם השטר יוצא בשמו על האחין להביא ראיה
ח) מימרא דרב חסדא שם ע"ב
פי' שאכלו כל אחד בפני עצמו המחבר נקט ל' הגמרא והרמב"ם
ט) כ"כ התוס' שם
י) מהירושלמי מעובדא דבר זיזא והביאו הרי"ף בפרק הכונס וכ' הסמ"ע שה"ה אם היה שטר ממרמ"י חתום בידו על הבעל הבית מסך מה אין הבע"ה יכול לומר שלחתיך לפדותן ועכבת השטר בידך אלא הבן בית מוציא הסך ממנו או מיורשין וכתב הב"ח ונר' ברור דוקא בידוע שיש לו משלו שום דבר דומיא דאריסא דבר זוזא שהיה אוכל עם

בני ביתו על שלחנו אבל אילו הנערים שידוע שאין להם משלהם כלום וגם אוכלים על שלחנו של בע"ה אין נאמן לומר שלו היה בלא ראיה.

סימן סג

א) מימרא דרב פפא האי שטרא ריעא וכו' כדמפר' שם בגמרא כתובות דף ל"ו ע"ב:
ב) אבל שאר שטרות לא ריעי שלא הוחזק אלא לאותו שטר שהזכיר לעדים דתלי' שמא מנה היה אצלו בעל פה וירא שמא יכפור
ג) טור בשם הרמ"ה
ד) רמב"ם סוף ה"ע
ה) טור בשם הרמ"ה משום דחיישינן שמא ימות הלוה ואזיל ומפיק מיתמי בבי דינא אחרינא
ו) כ"כ הרא"ש והר"ן שם וכתב הב"ח אם ☜הוציא שטר שראוהו בידו קודם אותו זמן שהיה מחזר על הזיוף אין השטר נפסל למפרע שהרי באותו זמן היה בחזקת כשרות:

סימן סד

א) ל' הטור מעובדא דההיא איתתא דאפקידו גבה וכו' לקמיה דרב נחמן וכו' כתובות דף פ"ה ע"א
(☜ דאם לא כן מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לדינא דגמרא)
ב) כן כתב הרי"ף והרא"ש שם
ג) שם בגמרא
ד) וכ"כ הרא"ש והר"ן שם דאל"ה הוי מהימן דלקוחים הן בידי דמהימנא לגוף השטרות שגופן ממון לצור על פי צלוחיתו
ה) וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם והאריך הריב"ש בסי' שצ"ב להוכיח דהאידנא מהניא תפיסה לאחר מיתה וכן כתב הגהות מרדכי פ"ק דב"ק וכ"נ מדברי הרמב"ם שאחר שכתב דין הנזכ' בפי"א דין י' כתב תקנת הגאונים בסוף הפ' ההוא:
ו) אדלעיל קאי שיש עידי פקדון ועידי ראיה שראו עתה בידו אף על פי שאין החוב ידוע נאמן כיון דבשעה שתבעו מחיים אמר שאינו רוצ' להחזירם ותופסו על חובו והיה נאמן במגו דהחזרתי או נאנסו אף על פי שלא היה יכול לומר לקוחים הם בידי כמ"ש בסמוך אבל הרשב"א כתב בת' שהמעשה היה בחוב ידוע דאי לאו הכי לא היה נאמן לא במגו דנאנסו דמגו גרוע הוא דאם היה טוען כן לא היה יכול עוד לגבות בו ולא במגו דלקוחין הם בידי כיון דקיימא לן דאין אותיות נקנות במסירה וצריך להביא ראיה על הכתיבה

בנלע"ד כוונ' הרמ"א אבל הסמ"ע והב"ח הקשו ע"ז דע"כ לא איירי התו' והרא"ש אלא כשהחוב ידוע דאל"ה אינו נאמן כיון שראוהו עדים קודם בואו לדין כמבואר בסימן ע"ב קל"ג.

סימן סה

א) ל' הטור ממשנה ב"ב דף ב' ע"א
ב) כן פירש"י שם
ג) שם במשנה:
ד) טור בשם תשובת אביו הרא"ש ע"ל סימן שפ"ו סעיף ג' בהג"ה מה דינו
ה) שם
ו) שם וכן כתב הראב"ד בהשגות בסוף הלכות גזילה וכ"כ הרשב"א בתשובה וכתב נ"י פ"ק דמציעא שהרנב"ר הסכים לדברי הראב"ד
ז) שם בשם ת' אביו הרא"ש כלל ק"ה סימן ז'
ח) טור וכן משמע שם בבבא מציעא סוף ד' כ' וכ"נ מדברי בעל התרומו' בשער נ"ב:
ט) תשובת הרשב"א סימן אלף ל' מחודשים סעיף א'
י) טור בשם אביו הרא"ש בשם י"מ וכתב הנ"י שכן דעת הרשב"א וכן כתב בה"ת בשער ל"ב
כ) שם לדעת אביו הרא"ש דבשטר המופקד ל"ח לקנוניא ולא שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי כיון שנזהר בשמירתו מה שאין כן כשנפל ממנו
ל) שם וכ"כ אביו הרא"ש בת' כלל ק"ה סי' ח'
מ) משום דמילתא דלא שכיחא היא להלוות על שטרות דאינו יכול לגבות
נ) ת' הרא"ש סוף כלל ק"ה מס"ג
ס) כן העתיק גם הב"י
ע) ונתבאר דינו בריש הסי' המוציא שטר אצלו וכו' יהא מונח וכו'
פ) והביא ראיה מדין מצא תכריך של שטרות וכו' יחזיר ב"מ ד' כ' ע"א ומדין פירות בכלי יחזיר פי' יחזיר הפירות אגב סימני הכלי וכו' שם סוף דף כ"ד
צ) משנה שם דף יב ע"ב וכחכמים
ק) בה"ת בשער נ"ב דלא הימניה אלא כשהשטר יוצא מת"י
ר) טור בשם הרמ"ה ממימרא דר' אסי א"ר יוחנן וכו' לפריעת בת יומא לא חיישי' שם דף יז ע"א
ש) כאוקימתא דר"י דחכמים סברי אחריות ט"ס וכו' שם דף יג ע"ב

ת) טור בשם בה"ת בשער ב"ב וקאי אאין הלוה מודה והטעם מבואר
א) פשוט הוא שם בגמ'
פי' שאינו משעבד נכסיו שלא יטרוף ממה שימכור או יתן לאחרים ה"ה ריש פי"ח מה' גזילה
ב) שם ושם והא דלא חיישי' לקנוניא לפסידא דב"ח אחר מאוחר לשטר זה ע' בסמ"ע ובב"ח ומ"ש בש' מהרש"ל ואכמ"ל
ג) ממימרא דר' אסי א"ר יוחנן דלעיל
ד) כדמפ' רב כהנא שם וכדעת הרי"ף והרמב"ם שם
ה) הרא"ש בתשו' כלל ע"ג סי' ג'
ו) מימרא דר' אסי א"ר יוחנן וכתירוצא דרב אסי לר' זירא שם דלא בעינן שחייב מודה
ז) רמב"ם שם וכ"כ הטור ממשנה אם יש עמהם סמפון שם דף כ' ע"א וכדמוקי לה שם בגמ' שם ע"ב כרב ספרא
ח) שם במשנ'
ט) טור וכפירש"י שם וכ"כ התוס' שם ע"ב וכתב הרא"ש שם דהא דמשמע ביבמות דף ק"כ ע"ב דחיישי' לשאלה הני מילי לענין איסורא אבל לענין ממון לא חיישי' ואפי' אי חיישי' לשאלה מדאורייתא מ"מ יכולין לתקן לענין ממון שלא ניחוש וכו' וע"ש
י) שם וכ"כ התוס' שם וכתב הרא"ש ולא איתרע בנפילה זו כיון שע"י הסי' מתברר אי מלוה נפיל אי ממלוה נפיל
כ) שם במשנה וכדתני רבי חייא וכדמפר' לה בגמ' שם ע"ב
ל) שם בגמ'
מ) טור סי"א וכ"כ הרא"ש וכמ"ש שם דתכריך ואגוד' היינו כדי שיוכל ליתן סי' במנין דאל"ה שמא לא נפיל אהדדי ומתייאש כי לא יוכל ליתן סי' במנין
נ) וכ"כ הרמב"ם שם סתם יחזור למי שנתן סי'
ס) שם במשנה וכרשב"ג וכאוקימתא דגמ' שם ע"ב
ע) טור ממשמעות הגמ' וכ"כ מדברי הרמב"ם בפ' הנזכר
פ) שם במשנה כאוקימתא דגמרא שם
צ) אלא שטר שיש בו ריבית ☜יקרענו המוצאו או הבית דין אם בא לפניהם הגהות מיימוני בס' משפטים סי' כ"א סמ"ע בשם ד"מ
ק) שם במשנה
ר) ברייתא שם דף י"ט ע"א
ש) מסקנת הגמרא שם:

ת) סעיף י"ג בהג"ה שכתב בשטר בהדיא
א) ל' הטור ממשנה ב"מ דף י"ח ע"א ומברייתא דף י"ט סוף ע"א וכדמוקי לה בגמרא שם ע"ב
ב) בפי' הרא"ש שם
ג) והוא הדין במכר:
ד) שם וכדעת ר"ח והרי"ף והרמב"ם דסברי דכל דלא מטא שטרא לידיה לא קנה וכמ"ש גם ה"ה שם בשמם
ה) ממשנה ובברייתא דלעיל וכדמוקי לה רב זביד שם ע"ב:
ו) ל' הרמב"ם ס"פ י"ד מה' מלוה מברייתא שם דף ז' ע"א וכרבי יוחנן שם וכדברי ההלכות שלא חילק בין תופס לתורף ושכ"פ בעל העיטור ואולי היתה להם גירסא אחרת
☜דנאמן לומר ממני נפל במגי דאי בעי הוה אמר שהיא מזויף סמ"ע)
ז) טור ופי' תורף גילוי של שטר מקום הלוה והמלוה והמעות והזמן ופי' טיפס שאר כל ל' השטר
ח) כרבי יוחנן שם ע"ב וכדמתרץ שם בגמ'
ט) כמימרא דר"א שם
פי' כמה שוה שטר שיש בו זמן יותר משטר שאין בו זמן
י) טור בשם הרמב"ם סוף ה' גזילה מדאמר במתני' דלעיל ובכל דוכתא לא יחזיר ולא אמר פסול משמע לכתחילה ה"ה שם:
כ) שם בשם בה"ת בשער נ"ב.
ל) דאמרינן יודע היה שאינו פרוע לכך פרע מעצמו
מ) שם בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ס"ח סימן י"ט
נ) והביא ראיות דאזלינן בתר אומדנא מעובדא דא"ל זילו חביטו לקברא דאבוכון ב"ב דף נ"ח ע"א מעובדא דשטר מברחתא כתובות דף ע"ח ע"ב ומעובדא דכתב נכסיו לאחר ואחר כך נודע שיש לו בן שם ב"ב דף קל"ב ע"א וכו' ושיש לדבר זה עיקר מאב לחכמים שהמע"ה אשר צוה ליתן את הילד החי וכו'
ס) ברייתא ב"מ סוף דף י"ט גבי שובר כתוב' וה"ה לשובר מלוה
ע) מימרא דרב ירמיה בר אבא אמר רב שם דף כ' ע"ב:
פ) טור סכ"ד וכ"כ בה"ת בשער נ"ג בשם הר"י ברצלוני ומטעם שאמרו בגמרא שם סבר דלמא מתרמי דאתי בין השמשות:
צ) אוקימתא דגמרא שם
ק) טור וכן כתב בה"ת בשער נ"ג וכ"כ הרמב"ם בפרק הנזכר

ר) שם וכ"כ בה"ת שם אם ידוע וברור למלוה שאינו פרוע כיון דליכא אלא חדא ריעותא
ש) שם ושם כדמפר' שם בגמרא ריש דף כ"א ואיירי בלא נמצא בין שטרות קרועים ב"י
ת) בריית' וגמרא שם וכ"פ הפוסקים
א) ברייתא שם:
ב) טור וכ"כ הרא"ש שם וש"פ
ג) שם והרמב"ם בפט"ז מהלכות מלוה ממשנה ואם יש עמהם סמפון וכו' שם דף כ' ע"א והא דאוקי לה שם ע"ב בנמצא בין שטרות קרועים בנמצא ביד מלוה:
ד) טור וכ"כ בה"ת שם
ה) שם וכ"כ בה"ת בשער נ"ב ופי' שנמצא ש"ח של אחרים בתיבתו משום דדיינין ליה כמצא ש"ח בשוק וכו'
ו) ברייתא שם דף כ"א ע"א וכדמפרש שם בגמרא דאי לאו דפרעיה לא הוה מרעי שטרי:
ז) בתשובות הרא"ש כלל ס"ח סי' ס"ה והביאו הטור
ח) שם ושם מטעם דאפילו אמר כן בפני עדים ולא אמר אתם עדים היה יכול לומר שלא להשביע את עצמי עשיתי
ט) משנה ב"ב דף קע"ג ע"א
י) שם וז"ל שם ונראה דכל שמצאו שובר בעדים על א' מהם ברשות הלווים שגובים השאר וכו'
כ) מימרא דרבא שם

סימן סו

א) מימרא דאמימר הלכתא וכו' ב"ב ריש ד' ע"ז כגירסת הרי"ף וכן הרמב"ם בפ"י מהלכות מכירה וכן דעת התוספת והרא"ש שם וכתב הסמ"ע דה"ה אם כתב על השטר אני פב"פ מקנה לך פלוני בן פלוני שטר זה על פב"פ איהו וכל שיעבודיה דאית ביה:
ב) מימרא דרב פפא שם דף ע"ו ע"ב
ג) טור בשם הרמב"ן מפני שעיק' מקחו לראייה והכל בטל ולא יתקיים לחצאין
ד) טור ושכ"כ אביו הרא"ש וכ"כ בה"ת בשער נ"א בשם ר"י ן' מיגש
ה) ומפר' שם דההוא קנין ה"ל קנין מילי בעלמא ומילי במילי לא מיקנו ושכ"כ רב האי גאון והנ"י שם בהספינ' כתב בשם הר"י ורבינו יונ' משום דאין אדם יכול להקנו' לחבירו קרקעות המשועבדים דעכשיו אינם שלו דקי"ל כרבא דאמר ב"ח מכאן ולהבא גוב' פסחים דף ל"א ע"א וכן כתב הר"ן בפ"ק דמציעא גם בשם הרשב"א וכתב מהרי"ו

סימן קס"ב הואיל ואין המקח קיים אינו על המעות אלא שומר שכר ונאמן לומר פרעתי במגו דנאנסו סמ"ע בשם ד"מ בס"ק ד'
ו) שם בשם הרמב"ם
ז) שם בשם ת' אביו הרא"ש כ' ע"ו סי' ב' וכ' שם אע"פ שהשטרות היו באותו הבית שהקנ' לו וכ"כ הרשב"א בסי' תש"צ בשם הר"א והר' רבינו יונה וכן ראיתי בתוס' יבמות דף קי"ו ע"א בד"ה אותיות נקנות במסירה וע' בסעי' י'
ח) נ"י ריש הספינה בשם הרשב"א
ט) טור בשם הרמב"ן וכ"כ בעה"ת בשער נ"א שכן השיב לו הרמב"ן ושכן דעת רבינו האי והעיטור
י) הרשב"א בתשו' והביא ראיה לזה מהא דאמרי' כיון דשמיה כשמיה לא מפקיד ליה מאי אמרת דלמא מסר ליה אותיות נקנות במסיר' וכו' יבמות דף קטז ע"א מסכ"ט
כ) כיון דקי"ל כאמימר כמ"ש ברישׁ הסי'
ל) טור כ"כ בה"ת בשער נ"א
מ) שם בבה"ת ואז גובה בו ואפי' ממשעבדי
פי' אבל אם הוא פסול בדינינו אע"פ שעכו"ם גובין בו ה"ל כמלוה ע"פ שם בבה"ת
נ) טור וכ"כ במישרים נ"ד ח"ד בשם הגאונים והרא"ש בתשו' וכ"כ הרשב"א סי' תתקנ"ד וסי' אלף ל"ח
ס) הרשב"א בת' מסל"ב
ע) טור בשמם והם דברי בה"ת בשער נ"א
פ) כ"כ בה"ת שם בפי'
צ) טור בשם התוס' ב"ב דף מו ע"א בד"ה אי כרבי ספינ' וכו' וכ"כ הרא"ש שם
ק) שם והרא"ש שם וכ"כ התוס' שם
ר) טור בשם הרי"ף וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה' מכירה וכפי פירושא דהא דמסיק רב הונא כיון דהחזיק זה בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא ב"ב דף עז ע"ב לאו בשטרי מכר אותה שדה לחוד אלא ה"ה שאר שטרות
ש) שם בשם הרא"ש לדעת הרי"ף וכ"כ הב"י ובכ"מ לדעת הרמב"ם
ת) ג"ז בשם הרמב"ם בפט"ו מהלכות מלוה כמימרא דרבא דא"צ להביא ראיה שם דף קע"ג ע"א קאי נמי לענין המוכר אם הוא מכחישו:
א) שם ושם
ב) ה"ה שם וכ"כ הב"י וסיים ואף ע"פ שהמלוה טוען שלא מכרו אין חוששין לדבריו
ג) שם ברמב"ם

ד) ה"ה שם בשם העיטור
ה) רמב"ם שם
ו) כתב ה"ה שנ"ל לא לבד מה שנתן בעדו אלא כל דמי שויו וביאר הסמ"ע ואם אין לו לשלם יפסיד לוקח:
ז) ג"ז ה"ה שם בשם העיטור
ח) רמב"ם שם
פי' ואתה חייב לי ומשלם לי ושמעון טוען אני כבר פרעתי לך ולקחתי השטר מידך ונפל ממני ומצאו ראובן אזי נשבע שמעון ונפטר מלוי ומראובן כן פי' הכ"מ וב"י
ט) טור בשם ר"ח והרא"ש בפסקיו אפלוגתא דרשב"ג ורבי ב"ב דף קס"ט ע"ב
י) כן השיב הרמב"ן שקנה בתקנת חכמים מס"ב
כ) ל' הטור ממסקנת הגמ' אברייתא ב"ב ריש דף הס"ט וכחכמים
ל) שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו:
מ) ומפ' טעמא שהרי גם הראשון לא קנה השדה באותו שטר והאיך יפה כח השני לקנותו באותו שטר:
נ) שם וכ"כ אביו הרא"ש בשם הרמב"ן בסוף שבועות:
ס) ממשנ' אבל יורשיו משביעין וכו' הבאים ברשותה וכו' פי' רש"י שאם מכרה כתובתה ומתה נשבעי' הלקוחות וכו' ומשמע שאם היא חיה שאין הלקוחות גובין עד שתשבע היא בעצמה
ע) שם בשם הר"י ברצלוני וכסברא הראשונ' וכ"כ בעה"ת בשער נ"א שלזה הסכים בעה"ט
פ) שם משום שכבר נתחייב המוכר שבוע' וכיון דליתי' למוכר לא יגבה זה
צ) שם בשם הבה"ת בשער נ"א
כלומר חוזר וגובה מהמוכר ב"י
ק) שם ושם:
ר) שם וכ"כ הרא"ש בשם ר"ת בפרק איזהו נשך ובה"ת בשער נ"א וכן כתב הרשב"א בת'
ש) שם בשם אביו שם בפסקיו
ת) הואיל וכבר הוציא השטר מידו ☜אבל כל זמן שהשטר ביד הלוקח אין המלוה יכול לכופו ללוה שישלם לו כמ"ש לעיל סימן נ"ד סעיף ג' כ"כ הב"י מס"י
א) רבינו ירוחם נתיב ר"ד
ב) טור בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת שער נ"ח
ג) שם כן כתב בה"ת שער כ"ח

ד) שם ושם

☜כתב הש"ך נראה שהלשון מהופך ובעי' שהמחהו תחלה ואחר כך כתב דהא בעי' המסיר' קודם הכתיבה כדלעיל סעיף ד'

ה) שם סעיף כ"א כ"כ בעה"ת בשער נ"א מברייתא עדים החתומים על המקח וכו' יבמות דף כ"ה ע"ב וכ"פ הרי"ף שם וכתבו התוספ' שם מ"מ בעל נפש יתרחק מזה מברייתי' דחולין דף מ"ד ע"ב וכן העדי' שהעידו וכו' אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומ' לו

ו) שם בשער נ"א

ז) גם זה שם

ח) שם ולזה הסכי' הבע"ת שער הנזכר

ט) מימרא דשמואל כתובות דף פ"ה ע"ב וטעמא כמ"ש הרי"ף שם כיון דאין גופן ממון א"א לקנותן בהקנא' גמור' אלא דחכמים תקנו להם צד מכר וכ"כ הרמב"ם פ"ו מה' מכירה וכ"כ התוס' שם אמימרא דשמואל בשם ר"י ור"ת וכ"כ מהרי"ק שורש פט דאפי' כ' תחלה שפוסל כל עדים שיעידו על המחילה מ"מ יכול למחול ב"י והביאו הסמ"ע

י) מימרא דרב הונא בריה דר"י דף ס"ו ע"א

כ) מרדכי בשם רבינו האי מס"ד

ל) טור בשם בעה"ע

מ) תשו' בסוף ספר חזה התנופה מסל"ט

נ) שם בכתובות במימרא דשמואל

ס) טור בשם בה"ס בשער נ"א וכתב שמצא בס' הזכות שלמד כן מברייי' הרי שהיו נושה באחיו וכו' לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי אלא מוציאין מידו וכו' כתובות דף כ"א ע"ב אם איתא אמאי לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי שמחלתי לעצמי

ע) שם בשם התוס' שם דף י"ט סוף ע"א

פ) נ"י בפ' מי שמת מסי"ז

צ) ג"ז שם מסי"ח

ק) ג"ז שם בשם הריטב"א

ר) טור מכ"ה בשם הראב"ד ושכ"כ בעה"ע ולזה הסמי' הרשב"א בת' והחזיק דבריו מהא דאמר אמימר מעמד ג' נעש' כמי שאמר וכו' משתעבדנא לך וכו' גיטין דף יג ע"ב א"כ הוי דינו כמעמד כדלקמן סכ"ט וכ"כ הר"ן בת' סי' סט שהסברא מכרעת כן ושכבר הסכימו גדולי האחרוני' בדבר

ש) שם בת' הרשב"א לדעת הראב"ד כמ"ש לעיל ולקמן סי' ר"י

ת) שם בשם הרא"ש בת' כלל ס"ט ושכ"כ הרמ"ה בעה"ת שער נ"א בשם הרמב"ן
א) בב"י בסוף הסי'
ב) כתובות דף יט ע"א
ג) מימרא דרב נחמן ב"ב דף קמז ע"ב ומפ' בגמ' טעמא דאלמי' רבנן למתנת ש"מ שלא תטרף דעתו עליו אבל הש"מ בעצמו בודאי יכול למחול
ד) מימר' דרבא לברי' דרב חייא בר אבין כתובות סוף דף פ"ה
ה) בה"ת בשער נ"א הכריע כסברא ראשונה שהביא דדייקי מדכתב הרי"ף בפ' מי שמת טעמא משום דאין קנין לאשה בלא בעלה ושכן השיב הרמב"ן
ו) שם בשם הרמב"ן
ז) טור ובמעמד ג' אנותן נמי קאי כ"כ התוס' גיטין דף ט"ו ע"ב בד"ה תנהו לפלוני וכו' וכן העלה הרא"ש בספ"ב דמציעא והר"ן בת' סי' סט
ח) שם בשם בה"ת בשער נ"א בשם ת' הראב"ד ממ"ש הרי"ף בכתובות מתנת ש"מ עשאו' כמתנ' דאוריי' כמאן דמטי לידי' דמי ש"מ דבמסר המשכון ללוקח אינו יכול למחול
ט) שם ושם בשם ת' הראב"ד בשם הר"י בן מרן הלוי וכ"כ הרשב"א בתשו' ונ"י בשם הריטב"א
י) הראב"ד שם בשם הר"י ן' מיגש כיון דמצי לסלוקי בזוזי וכ"כ הטור בשם ת' אביו הרא"ש וכ"כ הב"י בת' שבסוף ס' חזה התנופה
כ) טור סעיף ל' כ"כ בה"ת סי' נ"א
ל) שם ושם ושכן השיב לו הרמב"ן משו' דקנינו של לוקח מדבריהם ולא נשאר זכות אצלו
מ) מימרא דאמימר כתובות פ"ו ע"א ואנן קי"ל כמאן דדאין דיני דגרמי כמש"ל סי' א'
נ) כפרש"י שם וכ"פ רמב"ם בפ"ז מה' החובל וכ' ה"ה שכ"כ ז"ל וכ"כ הר"ן בפ' הכותב והרא"ש בתשו' כלל ס"ט
ס) שם בת' וכ"כ הטור
ע) ספ"ק דמציעא וכ"כ התוס' שם ריש דף פ"ו והמרדכי בהכותב ורשב"ם שם בב"ב והג' מיימוני בשם שר שלום גאון
פ) טור סל"א כ"כ בה"ת שער נ"א
צ) שם בשם בה"ת שער נ"א בשם הרמב"ן
פי' לפי עניותו או אלמותו
ק) למד בה"ת זה מהירו' דקידושין פ' האומר וכתבו הרי"ף פ' המקבל
ר) טור בשם ת' אביו הרא"ש כלל ס"ט וכ"פ הרשב"א בת'
ש) הרשב"א שם

ת) בה"ת שער נ"א מסכ"ב
א) שם בשם הורו המורים דומיא דמשכנו של ישראל ביד עכו"ם שנתבאר בסי' ע"ב
ב) משנה ב"מ דף נ"ו ע"א
ג) דאלו מכר' לבושם לצור ע"פ צלוחיתו יש להם אונאה שם בגמ' ע"ב
ד) הרי"ף שם כר"נ דידי' ב"מ ק"ח ע"א וכמשנ' שוה כסף וכדמפר' רבה בר עולא שם בגמ' ב"ק דף י"ד ע"ב וכ"פ הרמב"ם פי"ג מה' מכירה
ה) כ"כ התו' ב"מ ריש דף נז אהא דא"ר נחמן שם משמי' דחסא דמשמע דלא פליג ר"ן אחסא רבו וממשמעות משנה מוכר בהמה ומרגליות וגמ' שם דף נ"ח ע"ב
ו) שם במשנה
ז) כ"כ הר"ן פ' שבועת הדיינין מפ' הכותב (כתובות סוף דף פז) מסכ"ד
ח) ל' הרמב"ם בפ"ה מה' טוען וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם מפ' הנז'
ט) וכ"כ הרמב"ם שם ממשנה שבועות דף ל"ח ע"ב
י) טור בשם ת' הרי"ף ושכ"כ אביו הרא"ש שם בפסקיו
כ) הרא"ש שם
ל) הרמב"ם פ"ב מה' שכירות מדתנן שומר חנם אינו נשבע דמשמע הא אם נודע שפשע משלם וכ"נ דברי רש"י ז"ל ה' המגיד
מ) כ' ל"ט סי' ב' וביאר שם דכיון שהוציא את אלו מכלל פרשת השומרים אין לחייבו אלא מטעם אדם המזיק ופושע בדבר ונאבד לא חשיב אדם המזיק שהרי פשיע' בבעלים פטור וכ"כ הראב"ד שם בהשג' וכ"ה בשם הרמב"ן והרשב"א
נ) ב"י מסכ"ז ורמב"ם שם מאוקימתא דרב ששת ור' יוחנן ב"מ דף נ"ח ע"א
ס) טור בשם ת' אביו הרא"ש כלל ל"ה סימן ו'
ע) פשוט בגמרא ב"ב דף ק"ן ע"ב:

סימן סז

א) רמב"ם ר"פ ה' מה' שמיטה ויובל ממ"ש בגיטין בזמן שאתה משמט קרקע וכו' דף ל"ו ע"א וליובל קרי משמע קרקע שהשדות חוזרות לבעלים ביובל ☜אבל שמטת קרקע נוהג אף בזמן הזה (פי' בא"י) כ"מ שם וכ"כ התוס' שם בשם ר"ת
ב) שם ובברייתא זכר לשביעי' וכתב הרמב"ם שלא תשתכח תורת שמיטת הכספים מישראל
ג) בה"ת שער מ"ה בשם בעה"ע בשם הר"י אלברצלוני ושכ"כ הרז"ה בת' וכ"כ הר"ן בשם י"א

ד) פי' בח"ל וכן הוא מפור' שם:
ה) כלל מ"ו ס"ד
סוס תור תרגומו שפניג' כרוכי'
ו) וע"ש שכתב שאיפשר שסמכו על מה שכותבים בש"ח בין בדרכים דתיים בין בדרכים שאינם דתיים וכו' ואף ע"פ שלא היתה תשובתה מקובלת כיון שאינו מפור' שלא תשמיטני בשביעית לא היה סותר מנהגם כיון שהיה להם טענ' ונלפע"ד שמ"ש בת' אחרת דהו' כאלו התנ' שלא תשמיטני בשביעית וכו' היינו במה שהיו נוהגים לכתוב בין בדברים שאינם דתיים
ז) עי' שם שכתב דמן הסתם יש להחזיק כל המקומות דנוהגים בהם טענת שביעית והעמיד' על דין תור' וכו' אלא א"כ יתברר שהוא מן המקומות שנהגו לגבות שטרו' שעברו עליהם שביעית וכו' ופסק שטר שיש בו אחריות אין השביעית משמטתו כב"ש כדפסק רב אסי שם דף ל"ז ע"א
ח) וכ' שארי הרב בעל שני לוחות הברית שם דף ע"ט ע"ב באתי להזהיר אתכם בענין שמיטת כספים שנוהג אף בח"ל וכו' והדבר קל לתקן ע"י פרוזבול וכו' וכ"כ הרב ב"ח שנשתרבב המנהג בלי טעם לגמרי וכו' והנמנע ועושה ע"פ הדין תע"ב ושנת השמט' יהי' אי"ה שנת תכ"ה השי"ת יזכינו ויחיינו את הגאול' למנות גם היובלות
ט) משנ' ריש פ"י דשביעית
י) כרב וכשמואל וכדעבד ור' יוחנן עובדא גטין דף ל"ז ע"א:
כ) מימרא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ב"מ דף ס"ד ע"ב
ל) רמב"ם שם בפ' הנזכר מברייתא גיטין שם וכתב הכ"מ שם בשם הר"ן דס"ל דלא מדחינן אלא מאי דאדחי בגמרא בהדיא (כגון שטר אחריות נכסים) אבל סיים לו נכסים כיון דלא מדחי לא דחינן לי'
מ) בה"ת שער מ"ה לדעת הרמב"ם:
נ) כת' הרשב"א סי' תתקפא.
ס) הגהת מיימוני ס' משפטים
ע) ת' הרא"ש כלל ע"ח סי' ג':
פ) מישרים נ"ו בשם הגאונים ושכן כתב הרשב"א בת'
צ) ל' הטור סעיף י' וכ"כ הרמב"ם שם ממשנ' שביעית דף מ"ה ע"א ומהתוספת' וכתבה הרא"ש בפרק השולח והכ"מ בפ' הנזכר
ק) כצ"ל וכ"כ הרמב"ם שם בירו' וכ"כ הטור והראב"ד השיגו שם והר"ן בפרק כל הנשבעים כתב יישוב לזה הביאו הב"י והכ"מ שם

ר) כ"כ הרא"ש בת' סוף כלל פ"ו ממשנה ב' פ"ו דשביעית וכל מעש' בית דין אין משמטין וכדמפ' בירושלמי מסי"ז:
ש) ל' הרמב"ם שם ממימרא דשמואל מכות דף ג' ע"ב וכדמפר' לה רב ענן.
ת) כפירש"י שם שהשביעית אינ' מסירה בידו לו' שלא תהא משמטת:
א) שם וכ"כ הרא"ש בת' כלל ע"ח שתנאי זה אגברא קאי ומועיל
ב) כלישנא בתרא דרב יהודה אמר שמואל וכן כתב התוספת שם בשם ר"ת דמהני' דמכות מסייע ליה וכן פסק הרא"ש והטור והרמב"ם וסה"ת
ג) ל' הרמב"ם ממשנ' ב' פ"י דשביעית וכמו שפירשו התוספת שם במכות
ד) שם במשנה
ה) הרמב"ם שם מהא דמסיק הש"ס לעולם כנגדו שבועות דף מ"ד ע"ב אע"ג דדרך דחיה אתמר וכמ"ש הכ"מ שם וכ"כ הטור בשמו
ו) שם בשם אביו הרא"ש מימרא דשמואל אפילו על המחט ירושלמי והיינו כרשב"ג בבריית' שם בשביעית
ז) ברייתא ב"מ ר"ש דף קט"ו
ח) משנה ריש שביעית
ט) שם במשנה
י) שם משנה ב'
כ) רמב"ם שם מברייתא גיטין דף י"ח ע"א
ל) שם וכמימר' דשמואל דהלכתא כוותי' בדיני שם
מ) משנה ג' פרק י' שביעית דף ל"ז ע"ב
נ) רמב"ם שם מהא דאמרי' בגטין כרב אמי ורב אסי דאלימי וכו' וכמו שפי' הר"ן דבריו והביאו הכ"מ שם ובב" דרב אמי ורב אסי לאו דוקא אלא ה"ה ב"ד חשוב שבדור וכן כתב בתוספת שם שר"ת כתב פרוזבול מטעם זה ולזה הסכים בבית יוסף וכן כתב בה"ת בשער מ"ה
ס) משנה ד' שם בשביעית
ע) רמב"ם שם מהא דאמרינן רבנן דרב אסי מסרי מילייהו להדדי גיטין דף ל"ז ע"א
פ) וכ"כ הרא"ש אהא דאמר רב נחמן אקיימנה שם דף ל"ו ע"ב וכ"נ מת' הרשב"א וכה"ג כתב הר"ן בשם הרמב"ן והרב ב"ח הוכיח כדברי הרמב"ם דהא רב נחמן גופיה לא קאמר אלא אי איישר חילי:
צ) סה"ת בשם הר"י ברצלוני מסכ"ו

ק) משנה ו' פרק י' דשביעי' ופי' הר"ש שם משום דאז חשוב השטר כגבוי ביד ב"ד ולא קרינן ביה לא יגוש
ר) כתבו התוספת שם בגיטין בשם הרשב"ם משום שהוא שוה כל החוב דאין אונאה לקרקעות דס"ל כהרי"ף והרמב"ם כנזכר ל' סימן ס"ו ורש"י פי' שם בע"א
ש) ברייתא דהלל וכדמפר' לה בגמרא גיטין דף ל"ז ע"א
ת) ברייתי' שם
א) טור כ"כ הרא"ש והר"ן שם דקל היא שהקילו בפרוזבול דאע"פ שהוא חוב לו יכול לזכותו
ב) מימרא דרב יהודה שם
ג) משנה ו' פ"י דשביעית:
ד) שם במשנה משמיה דר' חוצפית ואין חילק עליו
ה) טור מהירושלמי כתבו הרא"ש שם בגיטין
ו) שם במשנה
ז) שם משנ' ה'
ח) טור סימן כ"ט מהתוספתא הביאה הרא"ש
ט) שם במשנה
י) מימרא דרב יהודה אמר שמואל מטעמא דב"ד אביהם של יתומים ושטרותיהם כמסור' לב"ד גיטין שם
כ) הרשב"א מהא דא"ר יוסף אנן יד עניים אנן ב"ק דף ל"ו ע"ב וממימרא דרב יהודה דלעיל מס"י:
ל) הרשב"א וכ"כ במישרים נ"ז ומס"ט
מ) ל' הרמב"ם שם מהספרי ובריייתא ערכין דף כ"ח ע"ב
נ) בת' להרמב"ן סימן צ"ח מהתוספת ע"פ הגירסא האמיתית ושכן מצא בפ' המשניות לר' שמעון וכ"כ בת' הרשב"א וכן המנהג פשוט בא"י וכן נהג מורי הרב הגדול הר"י בי רב ז"ל וכן משמע מדברי הרמב"ם בדין דלעיל דגובה חובו כל השנה ומשמע אפילו ע"י ב"ד ב"י
ס) שם במשנה דשביעית
ע) מימרא דרב יהודה א"ר נחמן גיטין דף ל"ז ע"ז מטעמא דלא שביק היתירא ואכיל איסור' וכתבו התוספת שם שנאמן אפילו בלא שבועה וכתב הטור בשם ת' הרא"ש שמעולם לא זכה אדם לפניו באשכנז בטענה זו כי היה שואלו וחקרו עד שנתפס בשקרו וכדעת הרמ"ה שהביא הטור

פ) שם כי אתו לקמיה דרב וכו' וכ"פ הרמב"ם שם וכן כתב הטור בשם הרא"ש וכן כתב הרא"ש בת' וכ"כ הר"ן
צ) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם שם
ק) הרמב"ם שם נלמד ממ"ש בסעיף לג
ר) משנה ח' שם בשביעית
ש) בריי' שם
ת) ל' הרמב"ם כפי פירושו אהא דאמרי התם תלו ליה עד דא' הכי קרוב לפי' זה פי' בערוך והרא"ש והביאו הטור ולא כפירש"י שם
א) טור וכ"כ בה"ת שמ"ה ושכ"כ הרמב"ן וכ"כ הרא"ש
ב) שם ושם בבה"ת

סימן סח

א) ל' הרמב"ם ריש פכ"ז מה' מלוה ולוה ממימרא דאמימר גיטין דף י"ט ע"ב
ב) משנה וגמ' שם דף י ע"ב כלישנא בתרא חוץ מבגטי נשים וכן דעת רוב הגאונים והא דלא אמרי' בהו דינא דמלכותא דינא משום דאינו אלא בין אדם לחברו ואין בזה תועלת למלך ה"ה
ג) כדא"ל רפרם לרבינא שם דף י"א ע"א וכ' הטור שנראה שהרמב"ם מפר' שעדים עכו"ם חותמים על השטר וערכאות שהוא דיין ממונה ע"פ המלך מקיים אותם
ד) כן מפ' הרמב"ם מ"ש הרי"ף שם ודוקא ערכאות דלא מקבלי שוחדא
ה) שם כפי גי' הספרים דגרסי במימרא דאמימר מבני חרי ומפ' שם הרמב"ם מפני שאין לו קול שהרי לא ידעו הלקוחות במה שנעשה בעכו"ם
ו) שם בגמ' וכלישנא בתרא וכמש"ל
ז) וכן הוא שם ברמב"ם
ח) וכ"כ ה"ה בשם העיטור והרמב"ן והרשב"א ז"ל דקי"ל כשמואל דדינא דמלכותא דינא
ט) וכ"כ הטור שם בסוף הסי'
ע' ברשב"א סי' תתקפ"ב ☜מדין ס' הערכי שכתוב בו שראובן קנה שדה פ' והי' עליו העברת קולמוס וראובן מוחזק בשדה וכו' סמ"ע בשם ד"מ
י) שם מהא דרב פפא כי הוה אתי לקמי' וכו' דף י"ט ע"ב
כ) שם כאוקימתא דגמ' שם דף ט' ע"ב כר"א דעידי מסיר' כרתי והא דלא חילק בין שמות מובהקין לשאינם מובהקין כאוקימתא דגמ' שם ריש דף י"א כתב הכ"מ שם דאפ"ל דהא דחשיב מזוייף מתוכו בעדים עכו"ם ה"מ בגיטין אבל בשטרי ממון לא נהי דבישראלים

קרובים חשוב מזויף מתוכו משום דאתי לאיחלופי לאכשורי בלא עידי מסירה אבל בעידי עכו"ם לא חיישי' להכי אפי' בשמות שאינם מובהקים בעכו"ם
ל) טור ס"ז בשם הרמ"ה כאוקימתא דגמ' הב"ע בשמות מובהקי' גיטין ריש דף י"א וסובר הרמ"ה כיון דאוקימנא לר"ש כר' אליעזר הלכתא כוותיה וה"ה לשאר שטרות דבשאין שמותיהם מובהקים חיישי' דלמא אתי למסמך עלייהו שיחשוב סתם שהם ישראל

סימן סט

א) משנה ב"ב דף קע"ה ע"ב
ב) טור כ"כ בעה"ת בשטר י"ג
ג) שם בשם הרמב"ן וכ"כ בעה"ת בשמו והראי' מדתנן גבי ג' גיטין כתב בכ"י ואין עליו עדים כשר (דף פו ע"א ומפ' בירו' ג' גיטין הללו גובין מבני חרי ודומיא דסופר קאמר במתני' דכתב ולא חתם וכ"כ הריטב"א בפ' הנושא בשמו
ד) מהא דלא לחתום אינש שמיה אסוף מגילתא וכו' ב"ב קסז ע"א
ה) שם ומעובד' דההוא כיזבנא לקמי' דאביי שם ואפי' לא טען אנן טענינן ליה כדמוכח בסעי' ב' וכמ"ש שם
ו) אלו המרמו"ת שנהגו בפאלאניא שחותם מצד א' וסך השעבוד מצד הב' יש לו דין כת"י גמור בנאמנות בכל יפויים בעולם וה"ל כאלו כתוב בו כל המוצאו יש לו רשות לתובעו ונקנה במסירה בלא כתיבה שכן נהגו ע"פ תקנת מנהיגי כל המדינות והארצות והאריך הב"ח עוד בזה
ז) שם כדמפ' רב יוחנן לרבה בר נתן שם דף קע"ו ע"א
ח) שם וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם פי"א מה' מלוה וכ"כ בה"ת ושכ"כ רב שרירא ורבינו האי וכ"כ הרשב"ץ בת' וכתב ה"ה שזה סברת הגאונים והרמב"ם ורוב המפרשים
ט) שם כ"כ הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם שם:
י) שם וכסברא ראשונה שם בה"ת בשטר י"ג וכ"נ מדברי הרא"ש בפסקיו בפ"ב דכתובות והא דאמרי' דלא לחתום אינש אסוף מגלתא וכו' ואי נאמן לטעון לעולם לא חתמתי וכו' אמאי לא לחתום תירצו הרא"ש והר"ן והמרדכי שם ובה"ת בשער הנזכר ע"ש
פי' על הודאת הלואה כתב הב"י מס"ה בשם הרשב"א ☜ראובן שטוען על שמעון הנה כתב ידך בכמה מכרת סחורתי ובכמה קניתי והוא יותר ממה שהודית לי ושמעון אמר לא כתבתיו רק להתעסק ונפל ממני או נגנב וכו' והשיב דלנפיל' וגניבה לא חיישי' כדאיתא ס"פ גט פשוט (בבא בתרא דף קע"ב ע"ב) גם מה שטוען להתעסק כתבתיו אין בו ממש דאין אדם מתעסק וכותב להפסיד עצמו

כ) שם וכ"כ בעה"ת שם וכ"כ בתשובות להרמב"ן סימן צ"ז:
ל) ומפר' שם שאפשר שהאמינו לפי שהי' בטוח בו כיון שאינו יכול לקיימו כי אם על פיו
מ) רבינו ירוחם נתיב ו' ח"ו מחודשים סי' ב'
נ) הרא"ש בתשובה סוף כלל ק"ז מס"ג
ס) טור סי"ג ופשוט בכמה מקומות דטענינן להו ליתמי כל מה דהו' מצי אביהן למיטען
ע) שם ושכן כתב אביו הרא"ש בת' בכלל ס"ו ובכמה תשובות ובשם רבינו מאיר וכ"כ רב פלטוי בת' וכ"כ בת' הגהת מיי' דספר משפטים סי' ז' בשם כמה גדולים
פ) שם בשם בה"ת:
צ) קאי אחלוקה ראשונה ואם הוא תוך הזמן וכדמפר' לקמן דאלו בחייב מודה או שמת בנדויו מה לנו אם לא נתקיים כתב ידו כמ"ש המחבר בב"י ולא כמ"ש הטו' בשם בה"ת
ק) הא דשמעינן מהגהת זו דבחייב מודה וצוה בחליו דבעי' נמי שיתקיים בחותמיו הוא ד"ה מטעמא די"ל שלא להשביע את עצמו אמר כן דהכתיבת יד הוא זיוף וכמ"ש הסמ"ע
ר) שם בשם ת' אביו הרא"ש
ש) וכתב מהרי"ק בשורש ק"מ שנאמן הבן לו' על כתיבת יד אביו שהוא פרוע וא"צ שבועה ☜ואפי' כשהערב מודה שאינו פרוע:

סימן ע

א) ל' הרמב"ם ספ"ב מה' מלוה ממימרא דרב יהודה אמר רב ב"מ דף ע"ה פ"ב ☜דמסתמא לא יכפור אפ"ה יש לחוש שמחמת טרדת למודו ישכח סמ"ע וש"פ)
ב) לפי שהמלוה נאמן בו בשבועה עד כדי דמיו
ג) כעובדא דרב אשי עם רבינא שם ומשובח השטר מהמשכון שאפשר שישכח סך ההלואה משא"כ בשטר
ד) שם ופרש"י שעולה על רוחו של לוה לכפור
ה) שם ופרש"י כשתבעו וזה כופר הכל מקללין אותו ואומרים שהוא דובר על צדיק עתק
ו) כרב פפא משמיה דרבא ושאר אמוראי שבועו' דף מ"א ע"ב וכדאמר ר' אבהו הא קי"ל וכו' ב"ב דף ק"ע ע"א כ"פ התוס' שם הרי"ף והרא"ש שם הרמב"ם שם ריש פי"א:
ז) מדברי הרמב"ם ספ"ו מה' טוען ונטען לדע' הב"י וכרבא דכל מילת' דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה שם בשבועות
פי' לברר דבריו להפטר משבועה כמ"ש הרמב"ם שם הביאה הטור

ח) טור בשם הרמ"ה וכ"כ בעה"ת בשער מ"ה ונ"י בפרק גט פשוט בשם הרבה מהמפרשים וכתב הב"י שכ"כ לדעת הרמב"ם ליישב דלא תקשו הא דא"ל אנא נמי נברר קאמינא ב"ב שם

ט) משנה שבועות דף ל"ח ע"ב

י) רמב"ם ריש פט"ו מה' מלוה וכדעת רבו הר"י ן' מיגש ואפילו לא קיבל עליו הלוה: דעבד לוה לאיש מלוה ודעת הרשב"א והרמ"ה נראין כן וה"ה והר"ן פירשו משום דכל שא"ל אל תפרעני אלא בעדי' אין הלוה עשוי לפרעו שלא בעדים כו' אנן סהדי דשקורי משקר

כ) ל' הרמב"ם שם

ל) כפי גרסתו האמיתית וכתב שם שהגיע לידו במצרים מקצת גמרא ישנה כתיב' כמו ת"ק שנה קודם לזמן הזה ומצא כן הגירסא בשתי נוסחאות וכ"כ הרא"ש בשם ר"ח וכ"כ ה"ה בשם רבינו מאיר הלוי והעיד שכן נמצא בנוסחי דיוקי ועתיקי ובנוסחי דרבוותא קשישי

מ) שם ברמב"ם

נ) שם מעובדא שם דף מ"א ע"ב וכדא"ל רבא לאביי וכדפי' התוס' שם שהי' הלוה טוען שאלו אחרים מתו או הלכו למד"ה אבל אי מייתי סהדי דפרעיה פטור וכ"כ הטור והרא"ש בשם ר"ת והמרדכי בשם רבינו האי:

ס) ומפרש שם ברמב"ם וכי יש לו לאסור את העדים בבית הסהר כל ימי חייהם שלא ילכו ועוד אם מתו מה יעשה

ע) טור וכ"כ בסי' ע"א בשם ה"ר ישעיה וכן כתב הרשב"א דנהי שהתנה עליו שלא יהיו עדים נאמנים על בית דין לא התנה

פ) שם סעיף י' עובדא לקמיה דרב נחמן שם וכמ"ש התוס' בדיחותא בעלמא הוא דקא מהדר ליה הא אנא והא רב ששת ולאו משום שצריך לקיים תנאו

ע"ל ס"ס ק"ך

צ) בעה"ת שער נ' בשם הראב"ד מס"ד ונתבאר לעיל סי' מ"א

ק) ג"ז שם בשמו ממ"ש הטוען אחרי מעש' ב"ד אינו כלום ב"מ דף י"ז ע"א

ר) טור מעובד' במשכנ' דפרדיס' שם דף ע"ב ע"א

סימן עא

א) ל' הרמב"ם בפ' ט"ו מה' הלוה

ב) ה"ה שם מדברי רבינו ושכ"כ הרמב"ן בתשובה ולא אמרינן דהמניה שיהיה דינו כדין השטר שנוטל בשבועה אם אין בו נאמנות.
ג) עובדא שבועות דף מ"ב ע"א וכאתקפתא דרב פפא
ד) ג"ז עובדא שם
ה) שם וכאתקפתא דרב הונא בריה דרב יהושע
ו) מסקנת הגמרא שם
ז) טור ס"ד בשם הרמ"ה וכ"כ ה"ה בשמו ושכן משמע ל' רבינו התנה המלוה וע' במ"ש בשם הרב ב"ח בסעיף ט"ו בהג"ה
ח) ל' הטור בשם תשובת הרי"ף וכן כתב ועל התרומות בשער נ"י והתשובה כתובה שם וכן כתב הרמב"ם שם בפרק הנזכר
ט) שם בשם בה"ת שם לכ"ע דמחילה מילתא אחריתי הוא
י) מבואר שם בשאלה והביאו הטור בסי"ד שלא האמינו המקבל לנותן אלא במקום שיארע בו דבר המעכבו מלישבע שבועת השותפי' וכמו שביאר שם בתשובה שלא האמינו לנותן אלא כשיטעון המקבל טענת שמא ולא יוכל לישבע ולא כשיטעון טענת ברי ובעודו חי רצה המקבל להחזיר לו הממון בשטרות מעסק ההוא והנותן לא כתפיים בזה ואמר על קצת שטרות שהוא מכיר בהן שלא נעשו מממונו ופסק הרא"ש דנכסי בחזקת יתמי קיימי ואין להוציא מידם אלא בראיה ולענ"ד קיצר הרמ"א במה שהיה לו לפרש לנו ובסמ"ע כתב דס"ל דהמעשה כך היה שה"ה אם האמינו סתם שלא אירע הפסד כ) ואם כתב בשטר שהאמינו בעיקר מעות או שטר שכתוב בו תהא נאמן עלי בכל עניני שטר זה כתב הרשב"א בתשובה סי' תתקצ"א וסי' א' ונראה דאינו מועיל לטענת פרעון אלא שלא יכול לומר שטר אמנה הוא וכיוצא בזה והביאו הב"י מסכ"ד וסכ"ה
ל) שם ושם
מ) לשון הרמב"ם שם בפ' הנזכר וכתב ה"ה זה דעת רבינו ז"ל וכן עיקר דאי לא אפוכי מטרתא למה לי
טור בשם בה"ת מדברי הרמב"ם
נ) טור סט"ו ושכ"כ רב האי גאון בתשו' והתשובה כתובה בבעה"ת שם שער כ"ו ומפרש שם משום הלא האמינו לגזלו ואם לא גזל אין עליו חרם סתם וכן כתב הרשב"א בתשובה:
ס) שם ושם
ע) שם ושם
כן הוא בבעה"ת
פ) שם סעיף כ' בשם תשוב' אביו הרא"ש כלל ע"א סי"ח

צ) הרא"ש בתשובה כלל ק"ה סימן ח' ועי' בתשו' הרשב"א סי' תתקע"א מחודשים סימן י"ט
ק) טור בשם תשובת אביו הרא"ש וכתב הב"י בתשו' שבסוף ס' חזה התנופה מצאתי' וע' במהרי"ק סימן ס"ו
ר) תשובת הרא"ש בכלל ע"א סי' ח' ונתבאר בטור לקמן ריש סי' ק' וכ"כ המחבר שם:
ש) טור בשם תשובה לרבינו קלונימוס והיא כתובה בסה"ת בשם ה"ר משולם בר קלונימוס ומפרש שם משום דאמרי' דכי הימניה משום דכל ישראל בחזקת נאמנין קיימי אבל השתא דהוחזק כפרן איתרע ליה נאמנות ובתשובה אשכנזית הביא ראיה לדין זה מהא דפלוני חכם טיהר לי הדם הזה ואשתכח שיקרא כתובות דף ע"ב ע"ב הא הכא דמדאורי' מהימני וכיון דמשקרא תו לא מהימנא ומפסדת כתובתה לגמרי
ת) שם כ"כ בעה"ת שער כ"ו.
א) ל' בעה"ת שם
ב) והביאו ראיה מהירושלמי נאמנים העדים לו' על זו חתמנו וע"ז לא חתמנו
ג) שם ושם בשם הר"י ברצלוני
ד) שם סעיף כ"ז ושם המשנה מתנה ש"ח להיות פטור וכו' ב"מ ריש דף צ"ד וע' במ"ש לעיל סעיף ב.
ה) הב"ח כתב דדוקא בנאמנות כבי תרי בעי' שלא בשעת הלואה וקנין וכמ"ש בסי' כ"ב לענין קבלת הפסולים לדין אבל בסתם נאמנות אפילו בלא שעת הלואה ובלא קנין משתעבד והביא ראיות לזה:
ו) שם בשם ת' להרי"ף ובעה"ת שער כ"ו
ז) שם סעיף ל'. ממשנה כתב לו נדר ושבועה וכו' אבי היורשים וכו' כתובות סוף דף פ"ו
ח) שם במשנה
ט) שם וכ"כ בה"ת בשער י"ד וע' בטור א"ה סימן צ"ח
י) שם וזה פשוט שכיון שלא היה המלוה חייב שבועה לבני לוה לא מצי למפטריה מטעם אין אדם מוריש שבועה לבניו וב"כ הרשב"א בת' סי' אלף ל"ט וכ"כ הר"ן פרק הכותב ושזהו דעת הרי"ף הרמב"ם והגאונים והרמב"ן ז"ל
כ) שם בשם ר"ח ושכ"כ אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם בספט"ו וכתב בה"ת בשער כ"ה בשם הרמב"ן שהגאונים פה אחד כתבו כן גם הרי"ף:
ל) בבעה"ת שם כ"א בשם הרמב"ן שכן מצא בגליוני הראשונים מטעם דאינו מעיז בפניו או שמא מפני הנאמנות פרע בעדים ובשובר מסכ"ו:
מ) וביאר שם שרצ' ליזוק בנכסיו

נ) ל' הטור בסעיף ל"ה וכ"כ בשם הרמב"ם שם בפט"ו וכ"כ הרי"ף פרק הכותב:
ס) וכתבו הרא"ש והר"ן דהכי שדר רב האי גאון משום דכשבא ליד היתומים הרי הוא כקרוע מטעם הנאמנות
ע) דלמא לא א"ל שמועיל הנאמנות אלא לבעל השטר ויהיה כמלוה על פה טור
פ) דטוענין ליורש וללוקח כל מה שהמלוה יכול לטעון ה"ה עם:
צ) ואפי' לא הוד' נשבע היסת ולרבותא נקט דאפי' מודה במקצת וגרע מטוענו מלוה על פה מפני שהאמינו ה"ה
ק) שם בשם בה"ת שער כ"ו וכ"כ ה"ה שם בפט"ו בשם קצת מפרשים
ר) שם בשם בה"ת שם וכן כתב ה"ה שם
ש) שם בשם אביו הרא"ש בפרק הכותב:
ת) שם בשם תשו' אביו הרא"ש כלל ס"ז סי' ז'
דין שטר שיש בו נאמנות שנפל עיין לעיל סימן ס"ה סעיף ו' ואם שניהם אדוקים בו שם סעיף ט"ו:

סימן עב

א) ל' הטור ופשוט הוא ודינים השייכים בסימן זה בריב"ש סי' תנ"ד ושנ"ג
ב) ואם נשתמש בו מבואר בי"ד בריש סימן קס"ו בענין דר בחצירו וכו' הסמ"ע שהיה בכאן
ג) משנה אבא שאול אומר מותר וכו' ב"מ דף פ' ע"ב ופסק שמואל הלכתא כוותיה שם דף פ"ב ע"ב וכדמפרש לה שם
ד) טור מבריית' גבאי צדקה שאין להם עניים פורטי' לאחרים וכו' ב"ב סוף דף ח'
ה) מאוקימת' דגמ' ב"מ דף ע"ב ריש ע"ב וכפרש"י שם
ו) ודינו מבואר בסי' רצ"ב סעיף א' ובסעיף ה'
ז) ראבי"ה שם דבדיעבד לא מקרי גזלן והביא המרדכי ראיה מהנהו עובדא דקבוראי סנה' דף כז ע"ב ובי"ד סי' קע"ב סעיף א' הביא רמ"א בשם מהרי"ל ואגודה פ' הזהב דאפי' לכתחלה מותרים מהירושלמי לוין בריבית לחבור' מצוה וראיתי בסמ"ע שכ' לתרץ דשם איירי בשהתנה עמו המלוה להשתמש בו בלא נכייתא ותימא הוא לפענ"ד דודאי מיגרע גרע וכ"כ הרשב"א הביאו הב"י מסי"א דכזה הוי רבית קצוצה
ח) לשון הרמב"ם ריש פ"י מה' שכירות ממשנה שם ד' פ' ע"ב וכת"ק
ט) טור וכ"פ הרי"ף והגאונים וכ' הר"ן בסוף שבועות הדיינים בשם הרמב"ן לשיטת הגאונים דסברי דכי אמרי' אימור דא"ר יצחק משכנו שלא בשעת הלואתו וכו' דרך דחייה

איתמר (שבועות מ"ד ע"א) וקושטא דמלתא אפי' בשעת הלואתו וכן משמע בפ' כל שעה (פסחים דף ל' ע"ב) בפ' השולח (דף נ"ז ע"א):
י) כמתני' דב"מ הנז"ל וכר"ע ובריייתא שבועות סוף דף מג וכרב יוסף דאמר שומר אבידה כשומר שכר דמי פי' שכר מצוה ומלוה על המשכון נמי מצוה עביד שם דף מ"ד ע"ב וכ"כ הרי"ף שם ושאר גאונים
כ) כאוקימתא דגמרא שם ריש דף מ"ד בלא שוו שיעור זוזי כ"ע לית להו דשמואל דאמר אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי וכן פסק הרי"ף שם ושאר גאונים וכן כתב הטור בשמם:
ל) גם זו לדעת הרי"ף והגאונים ודלא כשמואל וכן כתב הרמב"ן והרשב"א הרב המגיד שם
מ) מרדכי בסוף האומנין ובהגהות ראשונות דמרדכי דמציע' מס"ה
נ) שם שמזה הטעם פסק ר"י כן
ס) וכתב שם אע"ג ☜דאין אדם יכול למכור ולמשכן בגדי אשתו מכל מקום אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזיקים ומסתמ' אמרינן ברשותה משכנם
ע) מ"מ אם ☜לא היתה מחזיר' הבגדים ליד שמטון היתה נאמנת בשבועה שלא משכנם ברשותה פשוט לכ"ע וכ"כ הסמ"ע
פ) הרשב"א בת' וביאר שם דה"ל כדמי אבידה מסי"א נלע"ד אע"פ שאין כל ההנאה שלו שהרי בשביל מה שהלוהו השאילו מ"מ הכריע בב"י הדעת התשובה שנעשה שואל כיון דאפי' בלא נתן לו רשות להשתמש נעשה עליה ש"ש וכיון שנתן לו רשות להשתמש נוסף עליו כאילו כל הנאה שלו כ' הר"ן בת' ס"ס כ' בדין ראובן שהשאיל לשמעון ספר אחד ושמעון הניח בידו ספר אחר ונלקחו הספרים משניהם באונס והוחזר לראובן ספר שנתן לו שמעון למשכון וכו' ופסק דאין שמעון חייב באונסין כיון שנהנה ראובן במצוה דקא עביד שהשאיל לו ספרו וחייב ראובן להחזיר לשמעון ספרו ושמעון פטור כיון שנאנס מידו:
צ) ג"ז הרשב"א בת' מסי"ג
ק) וצריך לחזור ולשלם מה שחייב
ר) שם בת'
ש) נ"י פ' הגוזל ומאכיל בשם הריטב"א בההוא הנאה דתפיס ליה אזוזי מס"ט:
ת) מרדכי בסוף האומנים בשם ר"מ מס"ז:
א) הגהות מרדכי פ' הכונס עס"י:
ב) ל' הרמב"ם פי"ג מהלכות מלוה ולוה ממשנה שבועות דף מ"ג ע"א
ג) שם במשנה וכדמפרש לה שם ע"ב כדאמר רב אשי וכו'
ד) כעין דאורייתא בנקיטת חפץ שבועה זו רמוזה במשנה:

ה) אף על פי ששנינו במשנה שהוא פטור חייב שבועת היסת מתקנת האמוראים
ו) שם ושם במשנה וכתב ה"ה ולמדנו ממשנה זו שאם המשכון בעין ואינו שוה שיעור מעותיו שיכול המלוה לכופו לפרוע מעותיו וכו' וכ"כ המחבר בסוף הסימן
ז) גם זה שם וכתב ה"ה שהוא פשוט ומבואר בהגוזל ומאכיל הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך וכו' (משנה שם דף קי"א ע"א)
ח) טור סעיף ה' ופשוט וכ"כ בעל העיטור
ט) שם והוא מתקנת הגאונים
י) מאוקימת' דגמרא ב"מ דף ל"ה ע"א וכתב ה"ה שם שלא כתבו רבינו שפשוט הוא
כ) גם זה שם ממשנה דשבועות שם
ל) ל' הטור כאוקימת' דגמ' להא דתנן במשנה שם בשבועות פטור ב"מ דף ל"ה ע"א
מ) שם וביאר הב"י טעמו משום דשבועה שלא היתה שוה יותר איתא לעולם [פירוש דאפילו במאמינו שהוא נאבד או שיש עדים] הוא עיקר ועליה כלל שאינה ברשותו ולעד"נ משום דשבועה שלא היתה שוה וכו' היא שבועה דאוריית' כדין מודה במקצת ולכן הוא עיקר אבל שאינו ברשותו היא שבועת המשנה
נ) שם והם דברי ר"י ן' מוגא"ש וכתבו בה"ת בשער מ"ט
ס) שם וכן כ' הרמב"ם שם ופשוט הוא דה"ל כמנה לי בידך והלה אומר איני יודע דפטור אבל מדין גלגול יש לו לישבע וכו' ה"ה
ע) שם ושם וכ' ה"ה זו סברת הר"י ן' מיגש בפרק שבועות הדיינין וכתב הב"י והרא"ש בפרק שבועות הדיינין כ' דעת הרמב"ם ורבו וראיית הרמב"ן לדבריו וע' בהריב"ש סי' שפ"א וסי' שצ"ב.
פ) טור וכ"כ בה"ת שער מ"ט בשם בעה"ט
צ) שם ושם דברי בעה"ת
ק) שם ופשוט הוא
ר) שם סעיף י' כמימר' דרב הונא ב"מ דף ל"ד ע"ב כן כתב הרמב"ם ריש פ"ו מהלכות שאלה ופקדון
ש) שם ושם וכתב ה"ה שם שאף על גב שהחילוק הזה לא נתבאר בגמר' מ"מ נראה נכון דכל זמן שהדבר מצוי למה יחשד הלה שעיניו נתן בה
ת) שם כ"כ בה"ת בשער מ"ט ממשנה מי נשבע מי שהפקדון אצלו וכו' שבועות דף מ"ג ע"א וכדמפ' לה שם בגמרא והשתא ואמר רב אשי שם ע"ב.
א) כן כתב כרי"ף והתוס' כתבו שם בשם ר"ת דנראה כפי' ר"ח דנראה כמו שבועה לבטלה וגבאי הוא לישבע היכא שהדבר מתברר אח"כ

ב) הרשב"א בת' מסי"ד
ג) טור וכ"כ בה"ת בשער מ"ט וכ"כ הרמב"ם שם פי"א מהלכות מלוה ולוה מעובד' דההוא גברא דחבל סכינא דאשכבת' וכו' ב"מ דף קי"ו ע"א מהירושלמי שם וכרבי יוחנן שם בשם הגאונים וכן כ' הרמב"ם שם וכתב ה"ה שכן הסכמת כל הגאונים ז"ל שכיון שאינו טוען בגוף המשכון שיהיה שלו והא דלא אמרינן שישבע היסת במגו שאם היה טוען לקוחה הוא בידי לא היה נשבע אלא היסת וכו' דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה וכמ"ש הרמב"ם שם ומ"ש הסמ"ע בשם הר"ן שאם בא הלוה להוציי' מיד המלוה אז אמרינן דהמלוה נאמן בכדי דמיו בשבוע' היסת נלע"ד פשוט דלא לדינא כתבו וכן משמע מלשונו שכתב ואפילו בתופס חפץ כתב הר"ן וכו' דסבר' זו ליכא לדעת כל הפוסקים ואומר אני עוד לפענ"ד שמ"ש בטור בשם הראב"ד שהמלוה אינו נשבע אלא היסת צ"ל הרב ר' אפרים כי לא השיג בזה על הרמב"ם שפי' שם בפי"ג אך שכתב שיש שיבוש וטעות בלשון הרמב"ם וכ"כ ה"ה שם וכמ"ש הרב ב"ח אבל נמצא דעה זו להרב ר' אפרים הביאו הר"ן והביאו ב"י בסוף סי' פ"ט שם וסיים שם בודאי שכך נראים הדברים אלא שאין לחלוק על דעת הראשונים
ד) שם ושם
ה) וכתב הב"י ונראה לי דנשבעים שלא פקדנו אבא וכו' כדין שבועת היורשין
ו) טור כלומר כיון דקיי"לן דיכול לטעון עד כדי דמי המשכון וכל החלוקים מבוארים שם
ז) ודוקא בדברים אלו יש תקנה שחייב להחזירו ועיין במ"ש בי"ד ס"ס של"ד דיש בזה חרס ר"ת ושאר רבנים) ☜אבל התופס את חבירו במקום שחייב לו א"צ להחזיר במקום שיש לו מגו מרדכי בשם מוהר"ם סמ"ע בשם ד"מ וכן מוכח ת' הרא"ש הביאו הטור בסעיף ט"ו וכמ"ש הב"ח והמחבר בסעיף כ"ה
ח) כתב הרא"ש כלל ק"ו ☜פקיד שמסר דבר של ראובן אצל שמעון ועכבן שמעון בשביל ראובן דיכול ראובן לתבוע הפקיד והפקיד יתבע לשמעון סמ"ע בשם ד"מ
ט) שם
י) וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מהלכות טוען מהא דמשני אמר לך רבא סכינא דאשכבתא (פי' של קצבים) הכי נמי כיון דמפגמא קפדי אינשי ב"מ דף קט"ז ע"א
כ) ממ"ש הרי"ף שם דכל היכא דאישלי' או אגרי' באפי סהדי אף ע"ג דליתי' מדברים העשוים להשאיל ולהשכיר אי איכא סהדי דגביה הוא אם אמר חזרתי ולקחתי ממנו אינו נאמן והביא ראיה מפרק חזקת (בבא בתרא דף מ"ו ע"א)
ל) הם דברי הרא"ש שם

מ) כהא דשלח רב הונא בר אבין דברים העשוין להשאיל וכו' שם וכ"כ הרמב"ם שם
נ) כתב ה"ה זה פשוט דכולא סוגיא שם אינה אלא ברא' וכ"כ הרמב"ן וכן מוכיח פ' חזקת הבתים (דף צו ע"ב)
ס) ע' בסעיף כ"ג ובמ"ש שם ראובן ☜שטען על שמעון יש לי בידך ספרים ושמעון משיב נכנסתי ערב בעדך וכשתבע המלוה מסרתי בידו הספרים שימשכנם להתפרע מהם ופסק אפי' אם תדינו אותם כדברים העשוים להשאיל ולהשכיר עכשיו אינן תחת יד שמעון וממי שהן בידו עכשיו אין לו יכולת להוציאם עד שיפרע לו כל מה שהלוה לשמעון עליהם משום תקנת השוק הרשב"א בתשובה (ב"י מס"ח)
ע) פי' שנתחייב לו מצד אחר ולא שהלוהו עליו ומבואר בסוף בהגה
פ) אדסמיך ליה קאי ור"ל שאין שמעון טוען שידוע הוא לו שלקוח הוא ביד ראובן אלא שנתן לו ראובן למשכון והלוהו עליו
צ) ל' הטור סי' ד'
ק) שם בסי"ח ומפר' שם כגון היורות הגדולות של נחשת שמבשלין בהן בבתי משתאות וכלי נחשת הטוחי' בזהב ששוכרין אותם לכלה להתקשט בהן שעשיי' אלו הכלים וכו' אינן אלא להשאילן לאחרים כדי ליהנות בהן וכן אם היה לאדם משאר כלים ויש לו עדים שהוא משכירו תמיד ומשאילו וכו'
ר) שם בס"פ המקבל
ש) שם בב"מ בתוס'
ת) וכן כתב הרא"ש והר"ן שם בשם ר"ת וכ"כ הרי"ף בתשובה
א) טור סט"ו בשם בה"ת בשער מ"ט והביא ראיה מהירושלמי ולזה הסכים הב"י וכתב שא"א לו' שיטול הכלי שהרי אלו היה אומר לקוח הוא בידי היה נוטלו בע"כ של שני גם עתה יקחנו וכו' כדעת הי"א שהביא בה"ת והסכים הטור דזה אינו כיון דלפי דבריו דהשתא אינו יכול ליטלו בע"כ של בעל החפץ האיך נזכה אותו ביותר ממה שהוא טוען במגו דאי בעי אמר לקוח הוא בידי ולפעד"נ עוד טעם אחר שהמוחזק אומר לדידי שוה ולכך הלויתי עליו הרבה
ב) וכ"כ בה"ת בשם הרמב"ם והראב"ד ומבואר במ"ש לעיל
ג) ל' הטור ממשנה חזקת עבדים ב"ב דף צ"ח ע"א וממימרא דריש לקיש וכדמפ' רבא שם דף ל"ו ע"א
ד) שם בשם בעל העיטור
ה) הרמב"ן בת' סי' פ"ד מסט"ו
פי' על העשרה דינרים שכפר ראובן ואם אין לשמעון ראיה ישבע ראובן היסת וכו'

ו) ומפרש שם משום דבשע' שטען עליו בב"ד שיש לו עליו כ' דינרים מיד נאמן במגו דאי בעי אמר החזרתיו וכיון שכן אע"פ שהוציאו לבסוף וראינוהו תחת ידו לא הפסיד נאמנותו הראשון

ז) הרמב"ן בת' סי' פ"ה מסכ"ב

ח) טור סי' פ"ו בשם ת' הרא"ש

ט) נ"י סוף מציעא מסל"ט וכתב הרמ"א בסי' ע"ג סעיף י"ז בהג"ה:

י) טור סעיף כ' והם דברי בה"ת בשער מ"ט

כ) דלא חייבה התורה לישבע אלא כשטוען שנגנב או שנאבד או מיתה או שבורה דומיא דמית' דכלת' לגמרי מה שאין כן בכהאי גוונא שהוא עדיין בעין אלא שנפחת' ועדיין שם הבעלים עליו כל' אחרון שכתב הסמ"ע:

ל) אף על גב דהמלוה מודה ללוה מקצת טענתו אינו נשבע אלא היס' כיון דהמשכון עדיין שוה יותר מכדי הודאתו וה"ל כהילך ובמשכון כזה כ"ע מודים דהוי הילך

מ) הם דברי בעה"ט כתבם בה"ת בשער הנזכר וראיתי בספר התרומות שנדפסו מחדש עם פי' גדולי תרומה ויש שם דילוג וחסרון בדין זה:

נ) שהרי השבועה אינה באה אלא לפטור כיון שהלוה מודה לו בעיקר ההלואה.

ס) שם בשם בעה"ת וכתבו בעה"ת שם בשער מ"ט

ע) ואף על פי שאחד מהם יבא לידי שבועת שוא הא קי"ל כתנא קמא דבן ננס דאמר שניהם נשבעים ונוטלים מבעה"ב שם בבעה"ת

פ) כן הוא בטור ושם בבעה"ת בשער הנזכר חלק ב'

צ) שם סעיף כ"ג בשם הר"י ברצלוני וכ"כ בעה"ת שם בשם י"א

ק) שם כ"כ בה"ת בשער הנזכר חלק ג' וכ"כ בת' הגאונים

ר) כ"כ בעה"ת שם בשם ה"ר יעקב מהא דאמרינן לימא ליה לאמיה זיל שלים (ב"מ דף מ"ב ע"ב) היינו משום שהיא חייבת לבניה שמסרה לה תדע דאם לא כן כל הפקדונות שיפקיד אדם לחבירו ימכרם לאשתו ותאכלם אשתו וחדי והא נמי דכוותא היא שאם אין ללוי לשלם ישלם שמעון תחתיו שמסרם לו

ש) בשם ת' אביו הרא"ש

המחבר כתב ל' ת' הרא"ש שכ"כ אמעשה שהיה כן והשיב דאפי' אם היה הבן גדול מחשב פשיעה סמ"ע

ת) וכ"כ הב"י בסי' ש"מ בשם הרשב"א וכן כתב הרמ"א שם בסעיף א' בהג"ה וכ' הב"ח דה"ה בחזרת הפקדון נמי דעת בעלים בעי' ומ"ש המרדכי בפ' המפקיד והביאו הרמ"א בסי' רצ"א סעיף כ"א דאם החזיר הנפקד הפקדון לאשת המפקיד דפטור התם מיירי

באשה בת דעת הנושאת ונותנת בתוך הבית וכמ"ש המרדכי שם בפי' וסיים שם דהא לאשתו מהימן טפי וכל אשר יש לו נתן בידה והרמ"א כתב שם בקצרה והיה לו לפר' ואפשר שסמך על מה שכתב בס"ס ק"כ דאם פרע לאשת המלוה אם היא בת דעת נפטר הלוה בכך וכו' ור"ל בבת דעת שהיא נושאת ונותנ' בתוך הבית כמפור' שם בת' הרשב"א סי' אלף צ"י וילמוד הסתום מן המפור'

א) גם זה שם ושם בשם ת' אביו סוף כלל צ'

ב) גם זה שם בשם ת' הנ"ל כלל צג סי' ב'

ג) ומפרש שם דהו"ל בגוזל ומאכיל לאחר רצה מזה גובה רצה מזה גובה (ב"ק קי"א ע"ב)

ד) שם סעיף כ"ח כ"כ בה"ת בשער מ"ט בשם ה"ר יצחק

פי' שטוען שמא נאנס ומפ' שם כיון שהגיע ליד המוריש משכון כנגד הלואתו וספק נאבד באונס או בפשיעה לפיכך השטר בטל

ה) שם ושם בבעה"ת בשם הר"י יצחק ז"ל ובת' הגאונים היא בשם ת' רב אלפס וכתב עוד שם וכו' ירוחם נכ"ו ח"ג שהלוה ☜היה טוען שישבעו הקרובים שצוה המת שהיו בידו מאה ופסק ה"ר יצחק שאין עליהם שבועה ולא חרם סתם שהאפוטרופוס של יתומים חובה עליו לטעון כל טענה שיוכל לטעון כדאמרי' מאן דאוקים אפוטרופס לוקים כי האי וכו' כתובות דף ק"ח ע"ב וע' בסי' קנו סעיף ו' איזה שבועה צריך לישבע האפטרופוס (ואע"ג דבקטן שהגדיל א"צ לישבע שלא פקדנו אבא דלאו בר צוואה הוא כדלקמן סי' צ"ח ס"ס ה' הכא מיירי בקטנים פקחים דבני צוואה נינהו ש"ך בשם ב"ח)

ו) מימרא דרבא ב"ק דף מ"ט ע"ב כתבו הרי"ף פ' חזקת והרמב"ם בפ"ב מה' זכיה:

ז) שם ממימרא דרבה הנז'

ח) שם בשם מהר"ם מרוטנבורג וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשמו מרדכי פ' חזקת בשם רא"ם: ☜ (מז' אומות)

ט) ואם בא לו' משום קדושת השם אחזירנו לעכו"ם יקדש השם בשלו לא בשל אחרים ☜אם נחלט המשכון לחלוטין ביד העכו"ם כגון שעלה הקרן והריבית יותר משויו זכה בו המוצאו שם בתשו'

י) ר' ירוחם נתיב נ' ח"ב כ"כ הבית יוסף ואני בענ"ד חפשתי שם כדי לעמוד על טעמו ולא מצאתיו שם

כ) שם במימרא דרבה

ל) טור סעי' ל"ב וכן פירשו התו' שם בשם ר"י מהא דמסיק והלכתא דליתי' בחצר

מ) שם בשם ת' אביו הרא"ש כלל פ"ט סי' ל"ד

נ) וביאר שם משום דאין מגו אלא במה שבידו לטעון חבל מה שביד אחר לטעון אין כאן מגו כי שמא חבירו לא היה רוצה לשקר ולומר להד"ם או החזרתיו לו וע' בתה"ד סי' של"ה בדין ☜לוי שנתן פקדון לראובן ולשמעון ונשתבע לוי את פקדונו מהם השיב ראובן כו"כ הוצאתי ע"פ כתבך וכן שמעון טען כן שהוציא ע"פ כתבו בפני עצמו ולוי מכחישם בסך ההוצא' ע"ש

ס) מרדכי פ' חזקת מסל"ב

וכתב הסמ"ע ☜דה"ה אם משכנו אצל ישראל חבירו בריבית בלא צווי העכו"ם ומת העכו"ם ואין לו יורשים היודעים מזה המשכון זכה ישראל השני בכל המשכון דכיון דנסתלק ממנו כח העכו"ם נסתלק ג"כ מהבא מכחו

ע) שם במרדכי

פ) בעה"ת בשער מ"ט ח"ו ד"ג מסל"ו

צ) וביאר שם דקרקע בחזקת בעלים עומדת

ק) כדעת בעה"ת וכ' דה"ל כההיא דרב יהודה פ' המקבל (בבא מציעא דף ק"י ע"א) דאמר מלוה נאמן במגו דאי בעי אמר לקוחין הן בידי

שם בעה"ת לא כ' מפירי דארעא ונלע"ד דלפי נוסחאות המחבר היה המעשה במשכנתא דסורא במשלם שנין אילן תיפוק ארעא דא בלא כסף כמבואר בי"ד סי' קע"ב והיו מחולקים בזמן שני המשכנתא

ר) טור סל"ד בשם ת' אביו הרא"ש כלל צ' סי' ג'

ש) וביאר שם משום דאז הוי כשאר פקדון שאין הנפקד חייב לנערו כיון שברשות המפקיד לבא וליקח אותו ולנערו ואין לו בו משום שכר דהא קי"ל כרב יוסף כמ"ש לעיל סעיף א'

ת) מרדכי פרק השואל ת' ר"מ

א) נתבאר במש"ל בסעיף י"א

ב) דיני משכון במהרי"ק שורש קצ"ד ובת' הרא"ש כלל ק"ו כולו וכ' כ"ז סי' א' ב' ג' וכ' צ' סי' א' וב' ובהריב"ש סי' שצ"ג דיני משכנתא דקרקע בת' הרא"ש צ"א סי' א' וסי' ו' ובטור זה סי' קיז וביו"ד סי' קע"ב תשלום דיני משכון בסי' שאחר זה ובסי' קל"ג

סימן עג

א) ברייתי' מכות דף ג' ע"ב

ב) ה"ה בפ' י"ג ממלוה ולוה דין ה' מתוספתא דמציעא דאין משנין ממנהג המדינה מס"ד

ג) שם בברייתא וע' בסעיף י"ד בהג"ה

ד) מימרא דרב הכי אמר חביבי וכו' שם
ה) רמב"ם שם שתנאי ממון הוא
ו) שם פ"א מה' שאלה ופקדון וכ' ה"ה כיון שחוזרת בעין אין לה זמן וכפרש"י ז"ל בשבת גבי מ"ש השאילני לא אתי למכת' (דף קמח ע"א) וכו' וכן הכריחו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ע"כ וכ"כ הטור
ז) ל' הרמב"ם שם בפי"ג והביאו הטור וכתב ה"ה פשוט ומבואר מברייתא המלוה לחבירו לעשר שנים שם במכות
ח) דברי המחבר
ט) שם ברמב"ם וכתב ה"ה זה לא מצאתי מבואר אבל דעת רבינו ז"ל שטענה זו כשאר טענות
י) שם וכתב הב"י כיון שלא הגיע הזמן אפי' לדברי המלוה לא ישבע עכשיו
כ) שם וכ"כ הטור
ל) שם
מ) שם ברמב"ם אע"ג דנתבאר בסי' דלעיל סעי' יז שהמלוה נשבע בנק"ח נלע"ד כיון דעל כרחך כאן איירי בתבעו אחר ל' יום א"כ החזקה דסתם הלואה ל' יום מסייע למלוה והוה כאלו הלוה בא להוציא מהמלוה ונשבע המלוה היסת
נ) טור סמ"ע בשם ת' אביו הרא"ש כלל ח' סי' ב'
ס) דמושבע ועומד הוא לפרוע שם
ע) ומביאה לקמן סי' צז סעיף טו דאף אם לא נשבע מכין אותו וכו' כדי לקיים מצות פריעת בעל חוב
פ) עיין בי"ד סי' רל"ח סעיף י"ז דיש מי שנסתפק בזה (והוא הרשב"א) אי נפטר מש"ש וכו' ולפי סברא זו ודאי אם מצא פתח והתירוה. לא נפטר ממכת מרדות ובזה מסולק התימה גדול' שתמה הרב ב"ח דמה מועיל שימצא פתח וכו' ע"ש וכמ"ש הסמ"ע וכ' הב"ח ☜ונראה שהב"ד יש להם רשות לירד לנכסיו ולהגבות מהם לב"ח וא"צ שימכור הוא בעצמו
צ) ג"ז שם בשמו ושם בתשוב' סי' ו'
ק) ג"ז שם בשמו כלל ח' סימן י"ג וכלל מ"ג סי' י"ד ובהריב"ם סי' תנ"א
ר) ת' הרמב"ן סי' רמ"ג וכ' הב"י שאף דעת הרא"ש כן וסיים בתשובה לפיכך הוצרך לבקש היתר בדבר משום דחפצי שמים היא ולא גרע ממה שמשדכין ללמד אומנות וכו' (שבת דף ק"ן ע"א) דאלו אינו נתנו לו בתורת פרעון משנה שלימה היא ואם אינו מאמינו וכו' שם (דף קמ"ח ע"א) ☜וכתב הסמ"ע שמזה יש ללמוד שהתיר אפי' לאחרים שיעסקו

בשומא זו דומיא דשידוך תינוק והב"ח כ' לאיסור אלא שיקניהו לו בגוף המשכון כך וכך וע"ש
ש) ת' הרשב"א והיא בתשובות להרמב"ן סימן רמ"ז מס"ז
ת) דין ☜אם כתב בכתב ידו שנשבע לשלם לחבירו ואח"כ אמר שלא נשבע אלא שכ' לו כך עיין בי"ד סי' רל"ב סעיף י"ב
א) הרשב"א בתשוב' וה"ה בשאר חדשים כשר"ח ב' ימים אבל ☜כשר"ח יום א' אינו מחוייב לפרוע בתחילת היום מסכ"ב
ב) טור סוף י"ז בשם אביו הרא"ש בפסקיו בפ"ק דב"ק ובת' כלל צ"ז כתב שכן דעת הגאונים והרי"ף וע' בהריב"ש ובת' הרשב"א סימן תתק"ח ואלף קי"ח וכתב עוד הב"י וכבר פסקתי כן בת' הלכה למעשה והסכימו עמי חבירי
ג) והוא הדין חוב בעל פה כשהלו' מודה או ידוע ונתברר לב"ד
ד) בסי' קל"א סעיף ג' כ' המחבר דגם לערב שומעין וכשאומר כן על הלוה וע"ש
ה) שם סעיף ט"ז לדעת הרי"ף בתשובה שהביא אביו הרא"ש ומבואר במ"ש לעיל
ו) וכ' הב"ח מיהו אם לא בא הנתבע לב"ד שבעיר התובע ☜אין מחליטין הממון כלל עוד שיבא הנתבע ויתחייב בדין או ע"ד שכ' לקמן בסימן ק"ו ועיין בת' מהרי"ק שורש ק"ט
ז) שם סעיף י"ז ת' הרי"ף
כן הוא בטור
ח) אע"פ שאינו מבזבז נכסיו משום דדמיא קצת למקח טעות
ט) שם סעיף כ' כ"כ בעה"ת בשער מ"ט
י) כ"כ ה"ה בפי"ג מהל' מלוה ולוה דין ג' בשם הגאון בשער ו' לפי שאם רוצה לפדותו הוא ראוי במשכנו יותר מהאחרי' וכ"נ דעת הרמב"ם שם כן וכ"כ הב"י
כ) טור שם
ל) שם מדברי אביו הרא"ש בת' וכתב בסה"ת שער כ"א בשם הרמב"ן ☜שגם משכנתא של קרקע יכול למוכר' אחר ל' יום שבקע לו ושכן השיב הראב"ד לפי הדין אלא שתל' הדבר במנהג מחס"ז:
מ) ריב"ש בסימן שצ"ו מדברי הרמב"ם בפי"ג הנזכר לעיל ומדברי הרא"ש שהביא הטור וממ"ש הטור בדין זה מסכ"א
נ) והביא ראיה מהא דאמרינן בב"ד שמכרו שלא בהכרז' וכן אלמנה שלא מכר' בב"ד הדיוטות וכו' משנה כתובות דף נ"ו ע"א וכדמפ' לה רב יצחק בר מניומי בב"מ דף צ"ב ע"א

ס) דלא יהא אלא מוכר מה שאינו שלו ה"ל גזלן ומשלם כשעת הגזילה כדאיתא בהגוזל קמא בעובדא דרב כהנא דיהיב זוזי אכיתנא וכו' (דף ק"ג ע"א)
ע) אע"פ שהוא כגזלן שמוכר מה שאינו שלו נאמן בשבועה משום דלא משמע לאינשי דלהוי גזלן בכי האי גוונא כדאמרינן בפרק זה בורר גבי חמסנין (דף כ"ה ע"ב) שם בת'
פ) שם בת' הריב"ש וה"ה בפי"ג מה' מלוה ולוה דין ג'
צ) הריב"ש שם כיון שהבית דין הם המוכרים ושכן פירשו המפרשים מוכרן בב"ד ריש פרק המפקיד גבי שמן הבאיש וכו' (דף ל"ח ע"א)
ק) טור סימן כ"ז בשם אביו הרא"ש כלל צ' סי' ה'
ר) כמו אם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזא (בבא מציעא דף ק"ד ע"ב)
ש) מישרים סוף נתיב ל' בשם תשובה לר"מ
ת) טור סי' כ"ח בשם ת' אביו הרא"ש כלל וסי' הנזכר לעיל וביאר שם דלא הוצרך קנין אלא לקיים מכר או מתנה או שכירות אבל לא כשאדם מצוה לחבירו לעשות מה:
א) שם בשם ת' אביו הרא"ש כלל צ' סי' ז':
ב) וביאר שם דפשיטא היא דכל זמן שלא נמכר הוא ברשות הלוה.
ג) גם זה שם בשם ת' אביו כלל צ' סי' י'
ד) גם זה שם בשמו היא בכלל הנזכר סי' י"ט
ה) וביאר שם ומה שהוא אומר שהבין מדבריו שימשכננו ברבית דברים שבלב אינן דברים ולא היה לו לסמוך על מחשבתו עד שיפרש לו ואם אמר לו בפי' להשכינו ברבית צריך הלוה ליתן לו הרבית כמ"ש בי"ד סימן קס"ט סעיף י"ז ובלבד שיהיה אחריו העכו"ם על המשכון לבד ולא על שמעון המלוה כלל כמו שנתבאר שם

סימן עד

א) ממשנה ב"ק דף קי"ח ס"א ומברייתי' שם וכדמכר' לה אבייי שם
ב) טור בשם הרמב"ן כן כ' בה"ת בשמו בשער ל'
ג) שם במשנה:
ד) טור כ"כ בה"ת שם בשם רמב"ן ודקדק כן מדברי רש"י שם ומדברי הרמב"ם בספי"ג
ה) ממשנה דלעיל כדמפרש לה בגמרא שם
ו) שם ס"ה כן כתב בה"ת בשער ל' וכ' שכן הסכים עמו הרמב"ן וביאר שם דהוי כפריעת מדבר

ז) שם בבעה"ת כו' ומסתברא וכו' מחס"א וכתב בעל ש"ג פרק הגוזל בתרא ☜שה"ה במלוה לבעלי חניות לזמן דלא מצי בעלי חניות למיהדר ביה וכו' דזמן זה הוקבע נמי לטובת המלוה

ח) כמימרא דרבא האי מאן וכו' אלא דאית לי' תרעומת ב"מ דף ע"ז ע"ב וכתב הרא"ש בפסקיו וכ"כ בעה"ע דאם איתא דמלוה יכול לעכב לא קיבולי לקבל ולא תרעומת להוי ליה עליו ועוד מהמשמעות הגמרא דאצטריך לגמור דבית בבתי ערי חומה נגאל לחצאין משדה אחוזה (קדושין דף כ' ע"ב) וכן כתב בה"ת בשער ס"ט בשם הרמב"ן וכ"כ הטור

ט) שם סעיף ח' בשם הרמב"ן וכ"כ בה"ת שם בשמו ושיש ראיה לזה בשמעתא דבטלה מחלוקת (ב"ב דף ק"ו ע"ב)

י) ומ"ש דלוה וגואל לחצאין (קידושין שם) היינו ע"כ של מלוה יקבל הנ' ומ"מ המלוה יאכל הפירות עד שיפרע הנ' האחרים ושכ"נ דברי הרשב"א וכ"כ ר"י בסוף נ"ב בשם הרשב"א:

כ) שם סעיף ו' בשם ת' אביו הרא"ש

ל) שם ס"ח בשם ת' אביו

מ) ל' הרמב"ם בפ"ד מהלכות מלוה דין י"ב כמימרא דשמואל וכדמפר' לה רב נחמן ב"ק דף צ"ו ע"א דקי"ל דהלכתא כשמואל וכר"נ בדיני וכהסכמת כל הפוסקים חוץ מרש"י פי' ה"ה שם שכל המלוה הן פירות שקצץ להם דמים הן מעות על סמך מטבע היוצא הוא מלוה רצה לומר לחשיבות הצור' הוא מתכוין לאפוקי אם היתה הלואת פירות לשלם לו פירות ולא דמים וזהו על המטבע ולא אמר המלוה סתם וכ"נ מן ההלכות ע"כ והטור פי' בע"א והביאו הרמ"א בהג"ה וכן כתב ה"ה שם בשם רש"י ותוספת והרשב"א

נ) וה"ה אם התנ' מטבע ה"ה שם וכן כתב הב"ח

ס) כתב הב"ח בשם מוהרש"ל ☜היכא דהלוו' לו לזמן ידוע ונפסל לאחר הזמן וזה לא שילם לו בזמנו פשיטא שמשלם לו מטבע חדש' ☜ואם המעות שהלוה הוא בעין יש בו פלוגתא המ"מ פ"ד ממלו' ס"ל דצריך לשלם מטבע היוצא והמרדכי פרק הגוזל סבירא לי' דא"ל הרי שלך לפניך סמ"ע בשם ד"מ:

סימן עה

א ל' הטור בשם הרמב"ם ריש פ"ו מה' טוען ונטען וכתב ה"ה דברים אלו פשוטים בעצמם ויש להם סמך בגמרא ממ"ש וכשמשביעין אותו א"ל לא על דעתך וכו' שבועות (דף כ"ט ע"א) וממ"ש בפרק זה בורר במשנה כיצד אתה יודע שזה חייב וכו' (דף כ"ט ע"א) הוא

מחשש שמא יטעו העדים ויחשבו שהוא חייב לו לפי מה שראו או ידעו ואין הדין כן וכל שכן שיש לחוש לבעלי דבר עצמ' שאדם קרוב אצל עצמו

ב ואם הנתבע טוען שהתובע יברר דבריו והתובע אינו רוצה☜ אין להטיל שבועה על הנתבע כי שבועת היסת תקנת חכמים ולא ישביענו אלא בטענ' מבוררת תשובת הרא"ש כלל ע"א סי' ה' מחס"א

ג כ' הנ"י בפ' המוכר את הבית ☜דלא דייקי' בדבריו של אדם שיהי' כנגדו אם לא אמרן ממש ולעולם אמרי' דדרך שטות דיבר. סמ"ע

ד משנה שבועות דף ל"ח ע"ב ובכמה דוכתי ובריש מציעא דף ה' ע"א יליף לה מקרא אשר יאמר כי הוא זה

ה טור וכדעת התוספות בב"מ דף ב' ע"ב וכתב הרא"ש שהר"מ מרוטנבורג הביא ראיות לזה ומבוארים שם בפסקיו

ו בעה"ת בשער כ"א הביאו הטור והב"י שם בסי' ס"ד ומבואר שם שגם הרמב"ם והרמ"ה חלוקים בזה וכתב הרמ"א בסי' פ"ז ס"ו שהעיקר כסברא הראשונה וכן כתב הב"ח

ז ל' הרמב"ם שם בפרק ד' וכתב ה"ה מברייתא פלוגתא דר' אליעזר בן יעקב וחכמים שבועות דף מ"ב ע"א אפי' לדעת הפוסקים כראב"י לא אמר' ראב"י אלא בטוען הבן ברי שרא' כשהוד' זה לאביו וחכמים סברי דלא הוי ברי אלא כשטוען שבפניו הלווהו ושכך פירשו הרבה מהפרשים

ח לפי שאין היסת על טענת שמא

ט כברייתא דר' חייא ב"מ דף ג' ע"א ומימרא דרב חסדא שם דף ב' ע"ב הסכמ' כל הגאונים וש"פ

י שם במימרא דרב חסדא כדמפרש לה שם דאתי סהדי וכעובדא דההוא רעי' שם ע"א

כ בעל התרומות בשער ז' מסתבר' וכו' מחודשים סי' ד'

ל במימרא דרב ששת שם דף ד' ע"א הסכמת הפוסקים

מ ל' הטור וכן כ' הרמב"ם בפרק א' מהלכות טוען ונטען

נ ת' הרשב"א בסי' תתקנ"ט בשם הרי"ף שהשיב דנאמן במגו דפרעתי וכן כ' ה"ה שם בפ"ד דין ח':

ס מרדכי ריש מציעא בשם ר"מ וכ"כ תלמידי הרשב"א מחודשים סי' י':

ע ואע"פ שזה טוען שגזלו וגם העיד עליו ע"א לא מפסיל בע"א ואמרי' משום ספק מלו' שיש לו עליו גזל ממנו ודעתו להחזיר לו אחר שיעיין בחשבוני שאינו חייב לו ולכך רמי רבנן שבועה עליה דודאי לא ישבע מספק

פ מימרא ב"ק ד' קי"ח ע"א וכרב נחמן ור' יוחנן שם:

צ שם בפי' רש"י וכ"כ התוס' שם וכלישנא קמא דרב נאמן שבועות סוף ד' מ' דארישא קאי מנה לי בידך אין לך בידי וכו' וכ"כ הטור וש"פ

ק מימרא דר' אבהו א"ר יוחנן שם בב"ק

ר טור כן כ' בה"ח בשער י"ב

ש החילוק בין שאין לו תובעי' ליש לו תובעין מבוארים בהלכות הרי"ף בפסקי הרא"ש שם וכן כ' הרמב"ם בפ"א מהל' טוען ונטען

ת שם ושם וכן כ' בה"ת והרשב"א בתשו' והביא ראיה מפרק שבועת הדינים סוף ד' מ' וכמ"ש ה"ה שם דין ז':

(כיון דהנתבע טוען שמא דאין נשבעים אפי' היסת על טענת שמא כדלקמן סי' י"ז ש"ך):

א טור כן כתב בס"ה שם והרשב"א בת'

ב משנה ואוקימתא דגמרא שם

ג טור סי' י' בשם הר"מ מרוטנבורג וביאר שם ולא מצי למימר דמחילה בטעות הוא שהיה לו להשים אל לבו ולדקדק כיון שא"ל אני חייב לך

ד שם ונלמד מנסכא דר' אבא שהובא בב"ב דף ל"ג ע"ב

ה רמב"ם בפרק ד' מה' טוען דין ח'

ו דין זה פרעתיך לא נמצא בהרמב"ם כי אם בהוחזק כפרן ובדרך שכ' המחבר בסוף הסעיף וכן אם טען וכו' דאל"כ היה נשבע להכחיש העד ויפטור דמה לי מכחישו בעיקר ההלוא' ומה לי מכחישו בפרעון כמ"ש ה"ה שם ובשם הרשב"א וי"ל שמ"ש וכן אם טען תחלה וכו' הוא קאי אחלוקה זו הראשונ' שאמר פרעתיך אי הוה בכה"ג דנעשה כפרן והוה מחויב שבועה ואינו יכול וכו' וכן כ' הסמ"ע בריש דבריו אלא שהוקשה לו שהמחבר בחיבורו ב"י סעיף י"א כ' בשם הרמב"ם שם שאם טוען ודאי שפרעו ה"ל מחוייב שבועה וכו' ושכתב עליו המ"מ דע"כ חייבו במעיד עליו שלא פרעו שלא זזה ידו וכו' או שהוא תוך זמנו וזה שלא כדברי הפוסקים והרב ב"ח כת' שטעות נפל בספרים וכצ"ל אבל פרעתיך שאומר לו וכו' ומלת או טעות סיפרא"נ צ"ל אבל אתה חייב וכו' והשאר ט"ס ומ"ש הב"י בשם הרמב"ם שאם טען ודאי שפרעו וכו' ביאר הרב ב"ח ר"ל שטען שפרעו במה שחייב לו ומהטעם שנתבאר שם

ז שם ברמב"ם

ח קאי אחלוקה אתה חייב לי והטעם לפי שכל מקום ששנים מחייבים אותו ממון א' מחייבו שבועה ושנים המעידי' בכה"ג שלא פרעו ודאי אינו נאמן לומר יש לי בידך כנגדן כסות וכו' דהא ליכא מגו דאי בעי אמר פרעתי וכאן גבי ע"א כיון שאינו יכול לישבע

להכחיש עד אע"פ שפוטר עצמו בטענה אחרת חייב לשלם כ"כ ה"ה שם שע"כ צריכין לפרש דברי רבינו כן וכ"כ הכ"מ שם בשם הריב"ש ודין תוך זמנו שאינו נאמן לומר פרעתי לקמן בסימן ע"ח

ט היינו עובדא נסכא דר' אבא שם בב"ב ובכמה דוכתי

י ל' הטור סעיף ט"ו וכן כ' הרמב"ם שם ממימר' דרבא ב"מ ריש דצ"ח

כ כתב ה"ה שם שהוא מסקנת הגאונים ומבואר גם כן במ"ש לעיל

ל טור וכתב הב"י ופשוט הוא וכן ☜אם השיבו איני יודע שאני חייב לך כלום כי אם חמשי' ישבע כדבריו ופטור ב"י בסעיף ט"ו בשם מ"כ

מ שם בשם הרמ"ה

נ וביאר שם כגון מודה מקצת וליכא כפירת שתי כסף א"נ ליכא דבר שבמד' ובמשקל א"נ ליכא הודאה ממין הטענ' או דאמר לו הילך וה"ה נמי להנך שאין נשבעים עליהן מן התורה כגון עבדים שטרית וקרקעות וה"ה נמי גבי שבועה דעד אחד היכא שאין השנים מחייבין אותו ממון אלא ע"י שבועת התובעים

ס ג"ז שם שכן הסכים הרא"ש שם וכן כתב בה"ת שער ל"ח בשם כל המורים ודייק לה מדאיצטריך לאוקמי מתני' בשיש עסק שבועה ביניהם ב"מ דף צ"ד ע"ב

ע כגון שטענו מנה והוד' לו בנ' וכפר בנ' וכשב' לישבע גלגל עליו דברים אחרים והשיב עליהם איני יודע אם אני חייב לך אלא ישבע ש"ד על הנ' ושבוע' היסת על הגלגולים

פ שם בשם הרמ"ה וכתב ר"י בנ"ו ח"ה שיש מביאין ראי' לדבר מפרק השואל שם ועיין בנ"י שם במשנ' שאלה חצי היום וכו'

צ שם כ"כ בעה"ת בשער ל"ח

ק אוקימתא דתני רבי אמי שבועות דף מ"ז ע"א

ר פירו' אם פרעך או לאו דלא אמרינן מתוך שאין יכול לישבע משל' אלא בבעל דבר דה"ל לידע אבל לא ביור' דלא היה לו לידע

ש שם בשם אביו הרא"ש ובעה"ע.

ת שם פשוט שם בגמרא אהא דתני ר' אמי וכ"פ הרמב"ם בפרק ד' מהלכות טוען וכתב ה"ה שם זה הוא בראב"י (שבועות דף מב ע"ב) לפי מה שפרשנו (דלא אמר' אלא בטוען הבן ברי) והוא כדעת ההלכות וכו' ע"כ וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו:

א ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות טוען דף ז' וכתב ה"ה דבר זה מוסכם מכל הפוסקי' ממ"ש גבי ההיא דרב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת חזק' אין אדם טוען אא"כ יש לו עליו (שם סוף דף מ') אלמא בטענות ברי הוא בדוקא וכן כתב בה"ת בסוף שער ל"ח ועיין לקמן סימן פ"ז סעיף כ"ה וסכ"ו

ב טור ובה"ת שער ל"ו ובשם ה"ר אברהם בר יצחק
ג שם סעכ"ד ובסה"ת שער ל"ח:
ד שם בשם י"א
ה טור סעיף כ"ו כ"כ בה"ת שם
ו ב"י בסי' כ"ד בשם בה"ת שער ל"ח ושכ"פ הרמב"ם שצריך אמוד
ז טור שם בשם י"א ושם בבה"ת:
ח שם סעיף כ"ט וכן פסקי הרי"ף והרא"ש שם בפרק שבועת הדיינין והרמב"ם פ"א וד' מהלכות טוען ומבואר במ"ש לעיל סעיף ט"ז ע"ש:
ט כיון שהיורש טוען טענת ברי אין חילוק בינו ובין יורשיו ומבואר במ"ש בסעיף ט"ז
י הרמב"ם פ"ד מהלכות טוען ונטען דין ה' הביאו הטור סעיף. ל' וטעמו מבואר במ"ש לעיל סט"ז:
כ לפי שאין היסת על טענת שמא ה"ה שם
ל הראב"ד בהשגות בפ"א וד' והביאו הטור וכתב ה"ה שלפי דעת רוב הפוסקים דברי רבינו ז"ל אמת.
מ טור בסעיף ל"ב בשם רב האי גאון וכ"כ בה"ת בשמו סוף שער ל"ו
נ שם כן כתב הרא"ש אהא דא"ר נחמן אמר שמואל לא שנו אלא בטענת מלו' וכו' שם דף מ' ע"א ושכן הוא סבר' הרי"ף במה שהביא בפרק כל הנשבעין ת' הגאון בעסק חד גברא דא"ל לחברי' וכו' ופסק דהא מחויב שבוע' וכו' ושהרמב"ן הכריע כדברי הרי"ף וכך כתב הרמב"ם הפ"ד מה"ג והביאו הטו' וכן הכריע הר"ן:
ס רמב"ם ספי"ד מהלכות מלו' והביאן ג"כ הטור בסוף הסימן וכתב ה"ה שם הוציאו דין זה הגאוני' ז"ל ממ"ש בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מ"ג ע"ב) מלו' נשבע תחנ' שמא ישבע לוה ויוציא הלה כו' ואע"פ שאין זו ראי' גמורה דמיון הוא קצת והענין הוא נכון בעצמו
ע בעה"ת בשער כ"ד ושכן מצא לרב ן" מיגא"ש מסל"ג וביאר שם כי שמא יש לו עדי' ואינו זוכר עתה אבל בשטר בודאי יודע הוא מה יש לו בביתו מכל זכיותיו:

סימן עו

א טור כ"כ בה"ת שער ל"ט מדין ב' הפקידו אצל אחד משנה ב"מ דף לז ע"א וכדמפר' בגמ' שם
ב דכיון שהודיעוהו מתחילה ה"ל כפושע שלא דקדק בדבר ואיהו דאפסיד אנפשיה וה"ל כאומר לויתי מא' מכם ר' ואיני יודע מי הוא ותבעוהו כ"א בר' שצריך ליתן לכ"א ר'

ג טור בשם אביו הרא"ש בפ' המפקיד שם בפסקיו

ד שם ושם בבה"ת ממשנה אמר לב' אביו של א' מכם הפקיד אצלי מנה וכו' (שם) ולא דמי למה דמסיק בברייתא דהכל מודים בלקח מה' ב"א ואינו יודע מאיזה מהן דמניח דמי המקח ביניהם ומסתלק (יבמות קיח ע"ב) וכ"כ הפוסקים דשאני התם דסתם מקח יש לו תובעים מיד נמצא דלא הו"ל למידק משא"כ פקדון איכא למימר שהפקידן בידו לזמן רב וכן הלואה סתם הלואה ל' יום וה"ל למידק נ"י שם בהמפקיד

ה שם ושם בשם הרמב"ן שאע"פ שהוא פשע שהם נמי פשעו ולא כתבו ולא זכרו והביא ראיה מדנקט שם אביו של א' מכם הפקיד אצלי וכו' ולא תני א' מכם הפקיד אצלי וכו'

ו שם ושם בשם י"א

סימן עז

א ל' הרמב"ם בפכ"ה מה' מלוה דלוה דין ט' כפי נוסח המחבר והוא הגי' העקרי' וכ"ה בספרי' שלפנינו וכ"כ מהרי"ק שורש קפ"ג

ב ממימרא דר' יוסי הדא אמרת ב' שלוו וכו' ירושלמי פ' שבועת הפקדון

ג ה"ה שם בשם הרמב"ן בפ' המפקיד ושכן הורו מקצת המורים ושכ"נ דברי רבינו הרמב"ם וכ"כ טור בשם הרשב"א והטור בשם בעל העיטור וכן כתבו ש"פ

ד לדעת אבי העזרי ובה"ע דלדידיה אפילו לא פירשו גובה מאיזה מהם שירצה כמפורש שם בתשובה וכן כ' הטור בשמו

ה בה"ת בשער מ"ד והרא"ש בתשובה כלל ע"ד סי' ה' וסי' י' מס"א

ו טור בשם הרמב"ן וכ"כ בה"ת בשער מ"ד בפי' דברי הרמב"ם שם דין ט' בפכ"ה מה' מלוה וכן ביירר דבריו בסוף הלכות שותפים וכ"פ הב"י והסכים עמו החכם רבי אהרן מטראני:

ז וביאר שם שכל זמן שלא שיעבד גופו וממונו לא חל השעבוד עליו

ח כצ"ל וכן הוא בטור ובת'.

ט ל' הרמב"ם בפכ"ה מהל' מלוה דין י' וכתב ה"ה שיש לדין זה ראיה ממ"ש פרק בית כור (בבא בתרא דף ק"ז ע"א) ג' אחין שחלקו ובא ב"ח ונטל חלקו וכו' וכן כתב הטור בשם הרא"ש

י וסברי דוקא כשאין מוצא לגבות מהשני והם בעה"ע ואבי העזרי ובה"ת בשער מ"ד שכן השיב לו הרמב"ן שנראין דברי הרמב"ם כך וכ"כ המרדכי בת' הר"מ וה"ה שם בשם הרשב"א וכ"כ נ"י בפרק המפקיד בשם הרשב"א ובפרק השואל בשם הראב"ד והר"י קולן בשם ספר אגודה וכ"פ הב"י וחביריו ולזה הסכים הב"ח

כ שם וכתב ה"ה זה דבר פשוט ולא מצאתיו מבואר:

ל טור ובעה"ת בשטר מ"ד כ' סברות בדין זה ולא הכריע ורבינו הכריע לחייב:

מ וה"ה אם הם ☜שלשה ערבים והעני גם אחד מהם או הוא דר במקום רחוק וגבה שמעון כל חובו מא' מהם שחוזר וגובה מהשני המחצה אבל אם ישנו כאן אלא שצריך לטפל עמו ביותר להוציא חלקו אינו גובה. מהשני לבדו סמ"ע:

נ שם כן כתב בה"ת שם שכן השיב ה"ר אברהם בר יצחק.

ס ב"י לדעת הרמב"ם והעיטור ואבי העזרי וש"פ שאין האחד מתחייב בחצי של חבירו אלא מדין ערב כ' ומיהו יש ללמוד מן ת' הרא"ש שהביא הטור היכא ששניהם קבלנים זה לזה שמאיזה מהם שירצה גובה הכל שאם מחל לאחד מהם מחל הנ"ל ששניהם פטורים לכ"ע וכמ"ש הרמ"א:

ע הרשב"א בת' סימן אלף פ"ז מחס"ב

פ טור וכ"כ הרשב"א בת' כלל ע"ב סי' ט' ופי' הב"י הטעם כי החוב הוא על הלו' והשעבוד שאם לא יפרע הלוה על הערבים ואם מחל לאחד מהערבים שעבודו נשאר החוב קיים על הלוה והשעבוד על הערב

צ שם סימן י' נלמד מהירושלמי פרק שבועת הפקדון וכחש בעמיתו פרט למכחש לאחד מן השותפי' וכן העלו הרא"ש והר"ן שם

ק שם וכן העל' אביו הרא"ש שם וכ"כ בה"ת בשע' מ"ד וכן כתב הרמב"ם פרק ג' מהלכות שליחין דין ג' וכתב הר"ן דהכי מוכח במי שהי' נשוי (דף צ"ד ע"ד) דאמר הני תרי אחי או שותפי' דאית להו דינא וכו' וכן כתב בכ"מ שם

ר ת' רשב"א סימן אלף פ"ו מס"ה.

ש טור סעיף י"א כ"כ בה"ת בשער מ"ד שכן השיב הרי"ף:

ת וכתב הסמ"ע בשם בעל הלבושים שנראה לו דהיינו דוקא במקום שנושאין ונותנין הנשי' בממון בפני עצמן אבל במקום שאין נושאין ונותנין בפני עצמן נהי דהמלו' מצי גבי ממנה אבל אין הבעל ויורשיו נפרעים ממנה והי' נאמנ' לומר שכל הממון לקח הבעל מתחת ידי

א בה"ת שם בשם הרי"ף מס"א

ב דין שנים שלקחו מאחד מעות להתעסק עי' בסימן פ"א דין שותפים שהודה אחד מה' שם

סימן עח

א ל' הטור ממסקנת הגמרא והלכת' כריש לקיש ואפילו מיתמי ב"ב ד' ה' ע"ב

ב לאפוקי אם תבעו אחר זמנו וטען שפרעו תיך זמנו דהוא בעיא שם ולא איפשטא וכתב הרי"ף דכל כה"ג חומרא לתובע וקולא לנתבע ומישתבע הלוה שבועת היסת כדלקמן בסעיף ד'

ג הרא"ש דליכא למיחש לצררי שאין דרך לתת משכון אלא כשהמלוה נוגשו והכא כיון דתוך זמנו הוא ליכא למיחש להכי וכ"כ ה"ה בריש פי"ד מהל' מלו' וכתב הב"י בשמו שכן דעת הרמב"ם והרשב"א ושכ"כ מדברי הרמב"ן וכן הסכים בה"ת בשער י"ד

ד הא לאו הכי אינו גובה עד שיגדלו דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וקטן כשלא בפניו דמי וכמ"ש בסי' כ"ח אבל אם היה מלוה בשטר הא קיימא לן דמקיימין את השטר שלא בפני בע"ד כמ"ש בסי' מ"ו וכל שנתקיים השטר הרי היא כאלו נתקיימ' חתימתן בב"ד מזמן חתימתן של עדים הרשב"א בת'

ה הלבושיסטור כ"כ בה"ת בשער הנזכר וכן כ' התוספ' והרא"ש בפר' הנזכר וכן כ' ר"י

ו מרדכי ריש בתרא

ז ריש פי"ד מה' מלו' דס"ל דדינה כדי היתומים שנפרעים מהם בלא שבועה כמבואר בריש הסימן

ח טור בשם רב האי ושכ"כ אביו הרא"ש שם וכת' שם דאפשר הא דחיישינן לפרעון טפי מביתמי משום דאם איתא דהוה פרע הוה פקיד בעידן דמית

ט שם בשם אביו הרא"ש:

י בשם הר"י ן' מיגא"ש ותשובת הרי"ף

כ בעיא מר' ינאי ב"מ סוף ד' ק"ב ופשטה ר' יוחנן שם

ל כ"כ בה"ת שער ט"ז

מ שם בשם בעה"ת וכן כ' הטור:

נ שם בבה"ת ומבואר במ"ש בסימן א':

ס כתב הב"י נ"ל היינו במלוה על פה בעדים ☜אבל במלוה בשטר אפילו עבר זמנו נשבע ונוטל כדין שאר שטרות

ע טור ס' ה' כן כ' התוספות והרא"ש והרמב"ן בפ"ק דב"ק ובה"ת בשער ט"ז וש"ע וביאר עוד הרא"ש בתשוב' כלל ע"א סי' נ"ג דבסתם הלואה זימנין דמתרמי ליה זוזי ופרע בו ביום הלכך אי אמר פרעתיך בו ביום נאמן

סימן עט

א ל' הרמב"ם בפ"ו מה' טוען ונטען דין ג' עובדא בשבועות דף מ"א ע"ב וכרבא שם וכ"כ הטור:

ב ואם כפר חוץ לב"ד מבואר בסימן ט'

ג כתב המרדכי בס"פ הכות' והאומר לא לויתי בב"ד ☜אינו יכול לחזור ולתקן לומר פירושו שלא עמדתי בהלואתי אלא פרעתי כן הוכיח רבינו שמריה שם וכן משמע בשער ה' דאלפס וכן פ' ר"ח פרק השותפין:

ד רמב"ם שם וכתב ה"ה מדין זה ראיה ☜שבכל מקום שהוחזק כפרן אין צריך התובע לישבע

ה טור כן כתב בה"ת בשער י"א

ו ברמב"ם שם דין ג' וכ' ה"ה זה נתבאר ממה שנזכר בסמוך וכן כתב הטור וכתב הב"י שכן משמע מדברי הרי"ף והרא"ש בסוף בתרא

ז הרשב"א מס"א

ח רמב"ם שם פ"ז דין ו' והביאו הטור וכתב שכן הכריע בה"ת בשער י"א וכתב ה"ה שדין זה לא ידעתי לו עיקר בגמרא אבל דברים של טעם הם כו' וכ' עוד דיש לחלק כיון דכאן אינו חייב אלא מחמת הודאת פיו ועדיין צ"ע ועיין בהריב"ש סימן שנ"ב

ט דשמא העדים טועים הם וסוברים שפרע משום ששמע הלוה מעדים שאמרו שפרע חוזר ואומר נזכרתי וכו'

ל' הטור מהא דיתיב רב המנונא קמי דרב יהודה ויתיב רב יהודה וקא מבעיא ליה וכו' וכדא"ל רב המנונא וכו' וא"ל המנונא את תא ועייל שבועות דל"ד ע"א וע"ב וכ"פ הרמב"ם בפ"ו דין ב'

י וביאר הרמב"ם שם והוא שיטעון כן בב"ד ויכחישו העדים כמבואר בסעיף ט' וכתב מהרש"ל דוקא כשאמר ליה בפני פלוני ובפני פ' שהיה לו להשי' על לבו ולהשיב בב"ד שהיתה במתנה וכו' אבל אם תבעו בב"ד מנה הלויתיך והל' משיבו להד"מ וזה מביא עדים שמנה לו בפניהם מנה שומעין לו כשחזר ואמר אותו מנה היתה במתנה ומה שאמר בתחלה להד"ם מפני שתבעו בהלוא' וכתב הסמ"ע שדברי טעם הן

כ שם ושם וכן פירש הרא"ש שם מימרא דרב המנונא וכו' שם:

ל שם בדברי רב המנונא

מ טור וכן כתב בה"ת שער י"א פשוט מהאי מימרא דרב המנונא:

נ והביא בעה"ת ראיה לדבריו מהא דבטל שלוה מאשתו וכו' דמצי למטען לגלויי זוזי הוא דעביד (ב"ב דף כ"א ע"ב) ומהא דאמרינן בכתובות דף ק"י ע"א זה היה פקח שמר לו השדה וכו'

ס מימרא דרבה ב"ב חנה א"ר יוחנן ב"מ דף י"ז ע"א

ע טור וכ"כ הרא"ש שם וכן דעת הרמב"ם במ"ש לעיל ס"א.

פ שם ושם ממ"ש הוחזק כפרן לאותו איצטלא שם
צ שם כ"כ בה"ת בשער י"ב וכתב הב"י ונראה שהוא פשוט:
ק כבר כתבו המחבר בסעיף א' וה"ה אם טוענו מתחלה בעל פה וטען להד"ם ומוציא עליו כתב ידו מקוים הרי זה הוחזק כפרן כדין השט"ח בסעיף דלעיל ומבואר בסמ"ע
ר ל' הטור בשם הרי"ף ושאף רב האי חזר בו כ"כ בה"ת בשער י"ב כן דעת הרמב"ם כמ"ש לעיל
ש כפול לעיל סעיף ב' כתבו המחבר.
ת שם ושם בבעה"ת:
א טור וכן כתב הרי"ף והרא"ש אמימרא דרבה בר בר חנא דלעיל וכן כתב הרמב"ם שם דין ב'
ב שם וכן כתב הרא"ש בפסקיו אהא דתני בר קפרא ערער וחזר וערער ב"ב דף ל"ט ע"ב והג"א והמרדכי שם ות' הרשב"א אלף וכ"א ובעה"ת שער י"ב
ג בת' הרשב"א הביאו הב"י בסוף הסי'
ד שם בטור ורמב"ם וכ' ה"ה וכן כתבו ז"ל וכן בדין שהרי חוץ לב"ד יכול לטעון מה שירצה וכן בשאר תביעות אם הכחישוהו עדים בבית דין הוחזק כפרן כמבואר בת' הרשב"א מחס"ו
ה שם כן כתב הרא"ש בפסקיו אהא דהיכ' דאשתעי מילי אבראי ב"ב דף ל"א ע"א
ו שלא הוה ליה לשתוק כשאמר אתם עדי אלא ה"ל להשיב לא נתכוונתי אלא להשטות בך:
ז משנה שבועות דף ל"ח ע"ב
ח שם במשנ' אין לך בידי חייב וכפרש"י שם וכמו שביאר הרא"ש דבריו שם
ט טור בשם בה"ת בשער י"ב ובשם אביו הרא"ש שם בפסקיו וכ' בה"ת שכן דעת הרמב"ם בפ' ז' מה' טוען וכתב ה"ה שהם דברים פשוטים
י ל' הטור סי' י' עובד' שם דף ל"ד ע"ב ולאידך לישנא וכדא"ל רבא לר"נ
כ ג"ז עובד' שם דף מ"א ומ"ב
ל כפירש"י שם דף מ"ב ע"א
מ כדאמר רבא שם.
נ ל' הרמב"ם בפ"ז מהלכות טוען ונטען דין ג' ודין ה'
ס כדאמר רב זביד משמי' דרב נחמן ב"מ דף י"ז ע"א קרוב לזה כ' הרי"ף אף ע"ג דקי"ל הודאה בב"ד כמלוה בשטר דמיא ה"מ היכא דלא ציית דינא ח"נ ציית ואיתברר לנא דלא פרע אבל היכא דצייית דינא ונפק ליה מבי דינא אדעתיה דלקבליה עילויה לדינא

ואמר פרעתי נאמן ה"ה שם וכן פסק הרא"ש שם וביאר לפי שאין המון העם מפרישין ומבדילי' בין צא תן לו ובין חייב אתה ליתן לו הכל נראה להם פסק דין ועביד דפרע מבואר שם דאפילו למ"ד שנאמן לומר פרעתי נגד פסק דין וכ' הרמ"א שכן עיקר אפ"ה אין כותבין לו הפסק דין

ע גם זה שם דין ו' וכדמסיק רב זביד וכו' שם אלא איכא לאפלוגי וכו'

פ ה"ה שם שכן העלו רוב המפרשים כ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ הטור מס"ז

צ שם בגמרא

ק כיון שלא אמרו לו פסק גמור צא תן לו

ר כתב ה"ה עצה טובה היא זו מכאן אתה למד שאפילו שלא בשעת הלואה יכול המלוה לומר אל תפרענו אלא בעדים וע' במ"ש לעיל סימן ע' ס"ג

ש לשון הטור סעיף ט"ו כ"כ הרי"ף וכמ"ש ל' סעיף י"א בשם ה"ה

ת שם וכן כ' בה"ת שער י"ב בשם ראב"ד

סימן פ

א לשון הטור מהא דזה אומר של אבותי וכו' ומודה עולא וכו' ב"ב דף ל"א ע"א

ב שם כעולא דאיפסק הלכתא כוותי' שם

ג שם דמודה עולא גם בזה:

ד שם והיכא דאשתעי מילי אבראי וכו'

ה לשון הרמב"ם ספ"ג מהל' טוען ונטען

ו כמו שביאר דבריו הרשב"א בת' והביאו הכ"מ שם וגם הב"י ז"ל ☜שלא נאמרו דברים הללו במה שמודה הטוען לנטען ושמתחייב עצמו בב"ד באותה טענה שא"א לטעון ולחזור ולטעון בב"ד מחיוב לפטור אלא מפטור לפטור וכו' והאריך בזה ע"ש

ז כ"ה בטור אבל ברמב"ם איתא האחרונ' וכנלע"ד כוונתו טענ' האחרונ' שכבר טען כמה טענות מפטור לפטור וע"ז כת' כל זמן שלא הכחישו טענתו האחרונ' יכול עוד לטעון מפטור לפטור משא"כ הטור שלא העתיק אלא שיכול לטעון טענה אחרת ולא הזכיר מפטור לפטור הוכרח לכתוב טענה הראשונה

ח ע' בת' רשב"א אלף ס' שתוך כדי דבור של חבירו לאו כדבור דמי וכתב בסמ"ע דלא דמי להא דלעיל ריש סימן כ"ט דתוך כדי דבור של חבירו מהני בעדות דשאני התם דשניהם מחשבי לדבור אחד.

ט בעל נ"י בפ' ג"פ ובספ"ק דמציעא כ"כ הר"ן שם והרשב"א בת' אלף וס' וביארו שם כיון שלא חזרו בהם עד שנכתבו דאז ודאי בדוקא הם טוענים:

סימן פא

א מימרא דר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ובריייתא סנה' דף כ"ט ע"א

ב טור בשם רב סעדיא גאון ושכן מסתברא לאביו הרא"ש שם בפסקיו שכיון שתקנו שבועת היסת לכפירה ה"ה לכל טענ' שטוען לפטור את עצמו

ג מימרא דרב פפא בריה דרב אחא וכו' משמיה דרבא

ד בעיא דרבא והדר פשט' ב"ב דף קע"ה ע"א

ה וכל שהוא חולה מושכב על מטתו מקרי ש"מ וכן אם הוא מסוכן אע"פ שהולך על רגליו וכל שהודה בשעת מיתה אפי' קם על רגליו ותבעו חייב לשלם ב"י

ו שם בסנה' ע"א מוקי לה לבריית' בחסורי מחסרא וה"ק וכו' והיינו לומר שאם מודה שהודה לו אלא שכופר בעיקר החוב צריך ליתן טעם לדבריו למה הודה

ז טור סעיף ו' ובשטוענו כשהוא ברי והודה וכ"כ התוספות שם בסנהדרין ריש ע"ב וכ"כ הרא"ש והמרדכי וה"ה ספ"ו מה' טוען

ח שם בשם בה"ת בשער מ"ב

ט טור וכן פירש רש"י שם כשם ששחקת בי לתבעני מה שאיני חייב לך גם אני השטתי בך והודיתי כ"כ הרא"ש שם והנ"י בשם המפרשים

י שם ושם בבעה"ת ממשנה עד שיאמר בפנינו הודה לו וכו' ובגמרא מסיים לרב יהודה וכו' שם:

כ ממימרא דרבינא ואיתימא רב פפא שם ע"ב

ל שם ושם בבעה"ת

מ כן הוא בטור

נ פסק רש"י וכ"כ הרשב"ם כדאמרי' בפרק ב' דקידושין בדף מ"ג ע"א אלא מעתה קידש אשה וכו' ש"מ ☜דכל תנאי שבני אדם מתנין ומקיימים ביניהם אין שייך לומר משטה אני בך מרדכי והג"א פז"ב והג"מ פ' ט' מטוען ונטען ב"י בסי' ל"ב מס"ט

ס רמב"ם ריש פ"ז מה' טוען והביאו הטור וכתב הכ"מ שם שלמדו רבינו ממ"ש שם ממשנה עד שיאמרו בפנינו הודה וכו' כלומר בדרך הודאה ומ"ש בגמרא מסייע לרב יהודה וכו' כלומר אם לא הזכיר הודאה ומהירושלמי שם רבי יוסי בשם רבי יוחנן אמר אם היה מתכוין למסור לו עדות וכו'

ע טור סימן ג' בשם הרמ"ה:

פ שם בשם הרמב"ם ושכ"כ הרי"ף ואביו הרא"ש בת' וכן כתבו ש"פ:

צ ברייתא סנהדרין דף כ"ט ע"א:

ק וסיים הרמב"ם שם בפ"ז דין ז' בין שטען ואמר משטה אני בך בין שאמר להד"ם
ר ריב"ש משום דבהלואה אפילו בלא עדים כלל חייב משום דלא אברי סהדי אלא לשקרי בסימן ל"ב מחס"י
ש עובדא לקמיה דרב כהנא שם ע"ב:
ת פירש"י רוצה אתה שיהיו כל השומעין מעידין בין נעורין בין ישנים שהיה זה מכיר בו שלא יודה בפני עדים אמר בלבו שמא יהא סבור שכולם ישנים ויאמר הן וה"ה אם הטמין עדים בב"הק ואמר חיי ושכבי להוי עלך סהדי עובדא שם והביאו ג"כ הסמ"ע
א טור
ב שם וברמב"ם ריש פ"ז מעובדא דההוא דהוו קרי ליה קב רשו וכו' לקמיהי. דר"נ שם
ג הרמב"ם שם והביאו הטור וכתב ה"ה דברים נראין כן אבל לא מצאתי להם סמך בגמרא וכ"מ כתב שם דה"ל כאלו תבעו והודה לו דלא שייך ביה למימר אדם עשוי שלא להשביע את עצמו וכמ"ש התוספת בסנהדרין דף כ"ט ריש ע"ב) ושיש להוכיח כן מהירושלמי (מ"ש לעיל ריש סעיף ח') שאמר למסור לו עדות דמתיבת לו איכא למידק שהתובע שם עדותו עדות לענין שאינו יכול לטעון שלא להשביע וכו':
ד טור כ"כ הרא"ש בפסקיו אההוא עובדא מהא דתנן עד שיאמר בפנינו הודה לו (שם ע"א) דהיינו אתם עידי דמשמע דבכה"ג בשלא תבעו אפי' בפניו לא אמר כלום עד שיאמר אתם עידי וכן כתב המחבר בסי' ל"ב מס"ד בשם נ"י ושכ"כ התוספת וכ"כ המרדכי והגה' מיימ' פ"ז מה' טוען ונטען
ה שם בשם אביו הרא"ש
ו וכתב הסמ"ע דנר' דא"צ לכלול בשבועתו שכוונתו היתה כדי שלא להשביע והביא ראיות לזה:
ז שם סעיף כ"א בשם הראב"ד ולזה הסכים הב"י בסימן ל"ב מס"ד כ' בשם המרדכי כדברי הראב"ד
ח שם וכן כתב הרא"ש בעובדא דעכברא דשכיב אדינרי וכו' סנה' דף כ"ט ע"ב וכן כ' התוספ' שם בד"ה כך אדם עשוי וכו'
ט שם בשם ת' אביו הרא"ש כלל ס"ה סי' א'
י בסי' ל"ב מס"ט בשם הרשב"ם וכ"כ המרדכי בהג"ה פרק זה בורר והגהת מיימוני בפ"ו מטוען ונטען:
כ דאפילו שטר מתנה בקנין ובעדים וקשורה על יריכו אינו כלום כדתנן פרק י"נ (דף קצ"ה ע"ב) אפילו הפקיד זה השטר ביד אחר כדלעיל בסימן נ"ז ב"ח

ל טור בסי' ס"ה וכתבו גם המחבר שם סי' כ"ב וכמבואר במ"ש שם

מ ת' הרא"ש כלל ס"ה בסי' ל"ב מס"ח:

נ טור ריש סי' מ' וכרבי יוחנן כתובות סוף דף ק"א

ס שם ס"ב וכר' יוחנן ור"ל שם בירושלמי ואע"ג שכתב הרא"ש שם דאגמרא דידן סמכינן היינו דפליגי במחייב עצמו במה שלא היה חייב אבל מ"מ הדין במוד' בחזקת שהוא חייב וכו' הוא אמת ותלמוד ערוך הוא בעובדא דהנהו גינאי גיטין דף י"ד ע"א

ע ל' הרמב"ם ספ"ו מהלכו' טוען ונטען הביאו הטור וכתב ה"ה ודברי טעם הם אלו דודאי משט' אני בך אי לא טען איהו לא טענינן ליה וכן בשאר הטענות ומבואר גבי משט' הייתי בך (שם דף כ"ט ע"א)

פ כתב הכ"מ שם דליכא למידק מהכא דסובר רבינו דמצי למטעון שלא להשביע אפי' כשהלה תבעו וכו' דאפשר דטענו' ומשט' ולהד"מ קאי אאומר לחבירו מנה לי בידך שלא להשביע את עצמי נתכוונתי לא קאי אאומר לחבירו מנה לי בידך.

צ טור בשם י"א כ"כ בתחלת שער מ"ב

ק טור סכ"ח בשם תשובה לגאון כ"כ בסה"ת שער מ"ב

ר שם בשם רבינו האי וכ"כ בסה"ת שם ומפר' משום דלא איכוון לאודיי דהיה יכול לומר אינו שלך ולא היה צ"ל אלא של פלוני והרבה דברים שיחה בעלמא הן

ש שם בשם בה"ת

ת שהרי לא תבעי לוי ולא השטה בו שישטה בו בהודאתו שם בטור:

א דהא איכא תובע שם בבה"ת:

ב שם סעיף ל' בשם תשו' אביו הרא"ש בסוף כלל ס"ה וכ"כ בה"ת בשער מ"ב שכך מצא בתשוב' שאלה לקמאי

ג שם בשם בה"ת

ד בה"ת בשער מ"ב הביאו הב"י בסי' ל"ב מס"ה

ה ג"ז שם בסי' הנזכר ממשמעות דברי המרדכי מס"ז:

ו טור סעיף ל"א כ"כ בה"ת בשער מ"ב שכן השיב הרי"ף בתשובה

ז וביאר בתשו' דהוי כאלו נטלו אותם עדים קנין על כך שכן השיבו ממתיבתא הקדושה כגון ענין זה

ח טור וכ"כ בבה"ת שם שכן נראה בעיניו והכי סברא דקמאי

ט ואם תקע לו כפו על ערבות במקום שצריך קנין עיין בסי' רכ"ט סעיף ה'

י שם כ"כ בה"ת שם בשער מ"ב

כ וכמ"ש המחבר בב"י בסי' ל"ב ס"ג בשם המרדכי והג"מיי פרק ו' מטוען דלא שייכי אלא בנתבע ולא בתובע וראיה מפרק מי שמת (בבא בתרא דף קמ"ט ע"ב) דלא אמרי' אדם עשוי שלא להשביע את עצמו אלא בנתבע אבל לא בתובע וכן כ' מישרים נ"ג ח"ג מס"א

ל ביאר שם שאצ"ל כתובו אלא כשמתחייב עצמו בהודאתו שלא תהא עליו כמלוה בשטר בלי שיצוה וכן כת' הריב"ש בסימן תצ"ג בשם ה"ר יונה שאין אדם עשוי לפגום שטרו ולהודות שנפרע ממנו מחמת השטאה וכן כ' הנ"י פ' חזקת בשם הריטב"א בשם כל רבותיו

מ טור סל"ד בשם בעל העיטור כ"כ בה"ת בשער מ"ב ולזה הסכים

נ בעובדא דהנהו גינאי גיטין דף י"ד ע"א

ס שם ושם בשם הראב"ד

ע מאחר שנתעסק בממונו משביעו מספק דין שבועת השותפים ב"י

פ שם בסוף הסימן בשם ת' אביו הרא"ש כלל ס"ו סימן ז'

צ וביאר שם כי פרעו לו חובן מדעתן ע"פ מאמר שמעון וכו' ומה שטוען לוי שאנוסים היו מחמת השטר לאו טענה היא כיון שלא מסרו' מודעה בפני עדים קודם שיפרעו

ק ת' הרא"ש כלל ס"ו מחס"ב

ר וכיון שכופר אין צריך שבועה וכתב הסמ"ע צ"ל שלא הגיע הז"פ א"נ לא תבע מעותיו דאל"ה ☜חייב ליתן לו הריוח מכאן והלאה כמ"ש בסימן רצ"ב סעיף ז'

ש למאן דאמר לחבריה קבל האי פרגמטיא בחובך דאית לך עלאי ואי לא כפרנ' לך כוליה חובא היינו מעשה דפרדיסא (ב"מ דף ע"ב ע"א) ועיטור גבי מודעא מס"ה

סימן פב

א פלוגת' דאמוראי ופלוגת' דרבנן ור"מ כתובות דף יט ע"א ופסק הרי"ף כרבנן ור"ן דסברי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וכן פסק הרמב"ם בכי"ד מה' מלוה

ב טור וכ"כ בה"ת בשער יז

ג שם ורמב"ם שם מימרא דרב יהודה א"ר שם פי' מסרתיו לו שאם אצטרך ללות אלוה והאמנתיו

ד כלומר לא מסרתי לו אלא ממני נפל ומצאו זה

ה טור ושאר פוסקים בה"ת בשער יז

אע"ג דאמרי' חזקה שאין העדים חותמין בשטר אלא בידוע להם שהוא גדול מ"מ שטר זה כיון שאינו מקוים נאמן במגו דמזוייף

ו רמב"ם שם והביאו הטור

וכתב שם שאינו נאמן להביא עדים שפרעו

ז טור כ"כ בה"ת בשער כ"ו בשם הרמב"ן

ח שם כ"כ הרי"ף בפ' הכותב והביא ראי' לדבריו וכ' שם הרא"ש שכן דעת רבינו חננאל וכ"כ בפ' מי שהיה נשוי

ט שם כ"כ בה"ת שער כ"א

פי' שהמאוחר פרוע

י כ"כ הטור

כ שם ממימר' דר"פ שבועות דף מ"א ע"א

(זהו החילוק שבין פוגם שטרו לאינו פוגמו דבפוגם שטרו אפי' לא טען הלוה ישבע לי ב"ד טוענין לו וכמ"ש הטור והמחבר ר"ס פ"ד סמ"ע)

ל שם וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם וכ"כ הרשב"א בת' דשבועה זו הוא כשבועת המשנה שהיא בנק"ח מדקאמר מ"ש מפוגם שטרו (שם) וכ"כ הר"י הלוי וגם לא מפכינן כ"כ הרמב"ם בפי"ד ממלוה

מ שם סי' ה' כ"כ ה"ה שם שהרי נתבאר בפ"א מה' טוען שאפי' במלוה ע"פ אם הלוה טוען שמא בפרעון נוטל המלוה בלא שבועה וכמש"ל סי' ע"ה

נ טור סעי' ט' בשם הרמב"ם כתקנת הגאונים שם וכ"כ בה"ת בשער ב' ובשער כ"א וכ"כ הרא"ש בת' הביאו הטור בסי' צ"ז ומדברי הרמב"ם בפ"ד נראה אפי' (לא) טען אנן טענינן ליה

ס שם סעיף ד' בשם הראב"ד

ע שם סעי' ה' בשם ת' הרי"ף כ"כ בסה"ת שער נ"א

פ מסקנת הגמ' בשבועות דף מ"א ע"א

צ כ"כ הרא"ש דין זה גבי ואם צורבא דרבנן הוא אבל הטור ובה"ת כתבו וה"ה דכל איגש הוי דינא הכי כיון דהשבועה מדרבנן היא וכתב הב"י דאפשר דהרא"ש נמי הכי ס"ל וכמש"ל סי' פ"ז סעי' י' וע"ש

ק שם ושם ובעה"ת כ' ☜דלא מזדקקינן להשביע מלוה קמייהו שנראה כמי שחושדין אותו וכו' הא אם יצא ונשבע חוץ לב"ד גובה

ר טור ולא חיישי' לזלזול כבודו דע"כ א' מהן שקרן

ש שם בשם הרי"ף כ"כ בתשו' ובשם הרמב"ם בריש פי"ז מה' מלוה ולוה שכן עיקר וכ"כ רב האי בת' וכ' ה"ה שם שזו היא שבועת היורשין הנזכרת במשנה שבועות דף מ"ה ע"א והא דפשיט שם בגמ' דף מ"ה ע"א דשקלי יתמי בלא שבועה ה"מ בדלא טען לישתבעו לי אבל בדטעין לישתבע לי נשבעים שבועות היורשין כיון דאי הוה טעין הכי לאבוהון

הוה נשבע וכו' והא דמוקי לה התם ה"ק וכן היתומים מן היתומים וכו' לא מוקי לה דטעין הלוה דלישתבעו לי היתומים משום דל' המשנה משמע אע"ג דלא קא טעין אידך דהא דומיא דשבועה דפוגמ' כתובה הבא ליפרע מן המשועבדין וכו' קתני לה דאינהו משתבעי אע"ג דלא טענו לישתבעו

ת שם סי"א בשם הרמב"ם בפ"ב מה' טוען דין ה' וכן פסק בעה"ת

א שם בשם הרמ"ה וכ"כ הראב"ד שם בהשגות וכ"כ בה"ת שער כ"א בשם בעל המאור משום דאין פוסלין שטר מקוים בשביל שבועה דרבנן

ב שם וכ"כ הרמב"ם שם פ"א דין ד'

ג שם בשם הרמ"ה בשער נ"א

ד שם סט"ז בשם הרמב"ם ובשם רבותינו ושלזה הסכים בפי"ד מה' מלוה ופיר' שם כללו של דבר כל טענ' שאם היה המלוה מודה היה השטר בטל

ה ואם הודה שקבל ואומר שהי' בהיתר ומבואר בי"ד ס"ס קס"ט דא"צ לישבע

ו טור בשם הרמב"ן וכ"כ בה"ת שם בשמו שהרי הודה בשטר ולפרעון הוא עומד

ז שם בשמו

ח וסיים שם ועדיין יש לפקפק וכתב מהרש"ל ☜ואי פרט כל מילי להדי' פשיטא שמועיל בלי ספק

ט שם בשם בעל העיטור והרשב"א בת' והר"י הלוי וכ"כ הרמב"ם שם דאינו כשבע אלא בטענת שפרעו בלבד כ"כ ה' המגיד והביא ראיה לדבר

י טור כן כתב בת"ת בשער נ"א

כ כעין של תור'

ל שהרי אין הנאמנות אלא כנגד הפרעון שם

מ בד"ה אמאי רק סמכת וכו' דף ל"ב ע"ב וכן כ' בכמה דוכתא וכתב הב"ח שהרא"ש שם בפרק חזקת והתוספת בכמה דוכתי והמרדכי וההגהות וכו' כתבו ☜דבמקום דמסייע לתובע חזק' או ראיה בשטר ושכנגדו בא לפסלם כעובדא קמי דידי זבני מינך וכו' (שם דף ל"ו ע"א) או במקום שהתובע טוען ברי והנתבע שמא אמרי' מגו להוציא והכי נקטינן

נ סעיף כ"א שם מבואר במ"ש לעיל סי' כ"ט סעיף א' ועיין בסימן מ"ו סעיף ל"ז ונלע"ד דשאני התם שמעידים גם כן שלא נתקיים התנאי ומבטלין השטר

ס שלח לי' ר' אבא וכו' ב"ב דף קכ"ח ע"ב

ע וכתב הרי"ף וכן הרמב"ם בפי"ד ממלו' והטור ואינו כמשיב אביד' דאימת השטר עליו וכתב הב"י שנראה שהם מפרשים שזהו מ"ש שם בגמרא היכא דאיכ' עדי' מירתת וכ' הנ"י שנדון כאילו לא היו עדים ולא שטר ומודה מקצת הטענ' ישבע

פ טור ומבואר בסי' ע"א:

סימן פג

א ג"ז שם סעיף ד' מבואר במ"ש שם

ב דין אם השליח תופס לעצמו המעות שנתן המשלח ליתן לאחרים עיין בסימן קכ"ה סעיף ג'

ג טור כ"כ בה"ת שער כ' מסבר' בלא ראיות

ד מעובד' לקמיה דרבה ורב יוסף ואיפסקא שם הלכת' כוותיה דרב יוסף דהאי שטרא חספא בעלמ' הוא והיכא דקיימי זוזי לוקמי ב"ב דף ל"ב ע"א

ה וכן פירשו הרמב"ם בפי"ד מה' מלוה ולוה וכ"כ הטור וכ' ה"ה שכ"נ דעת הגאונים וכ"פ ה"ר יונה והא דלא מהימן במגו דאי בעי אמר שטרא מעליא הוא כתבו התוס' שם בשם ריב"ם דלא אמרי' מגו להוציא ומבואר במ"ש בסי' דלעיל סעי' י"ב ובשם ר"י כתבו התוס' שם טעמים אחרים

סימן פד

א משנה כתובות דף פז ע"א

ב כדא"ל רב אשי לרב אחא בריה דרבא שבועות דף מ"א ע"א

ג שם במשנ' ☜ואם פגמו בנו לא ישבע בה"ת מהירו' מס"ב

ד מפיר' שם בגמ' ע"ב דשבוע' מדרבנן הוא

ה בעיא שם ובעי למפשט' ודחי לה וכתב הרי"ף דמסקנת הגמ' דלא תפרע אלא בשבועה והרא"ש כתב ולא איפשטא הלכך לא תפרע אלא בשבועה

ו טור כ"כ בה"ת שער כ"א

ז בעיא שם ועלתה בתיקו וקי"ל דכל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע

ח מבואר בסי' ע"א

ט טור וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל פ"ז סי' ה' וכ"כ בה"ת שער כ"א

י שם בשם הרמב"ם ר"פ י"ד מה' מלוה וכתב ה"ה נתבאר בפ"ק דב"ב (דף ה ע"ב) שאם מת לוה תוך זמן גובה מן היתומים בלא שבועה וסובר רבינו ז"ל דה"ה לכל השאר

כ כ"כ הטור בדין הפוחת שטרו לסמוך וע"ש

ל שם בשם ת' אביו הרא"ש כנל פז סי' ה' וכלל ס"ח סי' י"א

מ שם בכלל הנזכר סי' י"ב מס"ג ודי'

נ בעיא שם בכתובות ונפשטא

ס כדמפרש רבא שם

ע טור כ"כ בה"ת בשער כ"א משום דלא גרע מכל שטר דאי טעין ואמר אישתבע לי אמרי' זיל אישתבע ליה וכ"כ הרמב"ם בפט"ז מה' אישות

פ משנה כתובות שם

צ טור בשם הרמב"ם שם ריש פי"ד מה' מלוה וכתב ה"ה בפ"ק דב"ב (דף ה ע"ב) שאם מת הלוה תוך הזמן גובה מן היתומים שלא בשבועה ודעת רבינו ז"ל שה"ה לכל השאר

ק ת' הרא"ש כלל ס"ח סי' י"ד

ר ומבואר שם שעדות העד הי' כשתבעו היורשים את הלוה וחייבו הרא"ש מטעמ' דאין אדם מוריש ממון שיש בו שבועה לבניו והקשו ע"ז מגמ' שבועות דף מ"ח ע"ב מסיק הגמ' דלא אמרו זה אלא כשבאין לגבות מן היתומים וכ"פ המחבר לקמן סי' ק"ה ולתי' זה כ' הב"ח משום דהמעשה היה שהש"ח היה על לוי ושמעון ומת שמעון בחיי המלוה ותבע את לוי והם היו ע"ק זל"ז וכל מה שיוציאו מן לוי חוזר וגובה מהיתומים וכו' ע"ש ובכה"ג איירי המחבר דמתלוה בחיי מלוה וקיצר בזה שסמך עמש"ל בסי' ק"ח וע"ש במ"ש שם עוד אי"ה

סימן פה

א ל' הטור ממשנ' כתובות ריש דף ק"י וכ"כ הרמב"ם ספי"ד מה' מלוה

ב טור וכ"כ ה"ה שם וכ"כ הר"ן שם

ג מסקנת הגמ' שם לכ"ע

ד טור כ"כ בה"ת שער ל"ד דדמיא להההוא דאמר סיטראי נינהו וא"ר נחמן איתרע שטרא (כתובות דף פ"ה ע"א) ומפרשי רבוותא דאיבטיל אף נאמנות שבו ומשתבע הלוה היסת ונפטר

ה טור והם דברי ברא"ש שם

ו כנפרש"י שם וכן כ' הר"ן שם

ז כחכמים שם במשנה וכאוקימתא דגמרא שם דלא אמרינן היה לו למסור מודעא דחברך חבר' אית לי' כו' דף ק"י ע"א פי' ויודיעוהו ולא יקח עוד השד'

ח טור ונלמד מדין דלעיל כמ"ש שם

ט גם זה שם סעיף ג'

י ממשנה שם ופשוט שם בגמ' לכ"ע

כ שם בשם הרמ"ה וענינו הי' לך לתבעני בדין וליפרע מחובך

ל שם והם דברי בה"ת בשטר ל"ד ושכן דעת הרמב"ן בחידושיו וכ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכת' עוד זה לא נזכר בהלכות ולא בדברי רבינו ז"ל לפי שלעולם הוא דרך בהלוא' לכתוב השטר קודם נתינת המעות ולפיכך סתמו ז"ל

מ טור וכ"כ הר"ן בשם בעל המאור וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א אלא שכתבו שם ותפי' אית לחד עידית ובינונית ואית לחד זיבורית

נ שם לדעת הי"א ודעת ש"פ הנזכרים

ס פשוט שם בגמ' לכ"פ הפוכי מטרתי למה לי ופרש"י הנושא ב' מרצופין של עור ומשאן שוה מה יתרון לו להפוך של שמאל לימין ושל ימין לשמאל

ע פלוגתא דרב נחמן ורב ששת וכאוקימתא דגמרא שם וקי"ל כרב נחמן בדיני דאמר בשלו הן שמין שהרי הבינונית תחשב לו כעידית ומגבהו זה מן הזיבורית וכ"פ הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם שם בפ' הנזכר

פ פשוט שם בגמרא

צ כחכמים שם במשנ' וכדתרגמא רב נחמן שם אליבא דרב ששת דע"כ לא פליג רב נחמן אלא באוקימתא דמתני' אבל לענין דינא משמע דמוד'

ק לפי שאדם עשוי לשעבד עצמו להיות עבד לוה לאיש מלוה אפי' בשביל יום אחד ל' הטור מהגמ' שם

ר וע"ל סימן קמ"ב סעיף א' בהגה

ש טור ס"ד כ"כ בה"ת בשער ל"ד ממסקנת הגמרא כתובות ד' ק"י ע"י ע"א היכא דתפס תפס

ת שם בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת שם וכ"כ הר"ן מדאמרינן שם היכא דתפס תפס ה"ה לענין אין נזקקין לנכסי יתומים כשהם קטנים:

א שם בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת שער ל"ד בשמו וגם כתבו הר"ן בפרק הנזכר:

ב הרשב"א בת' מחודשים סי' ב'

ג וביאר שם שלא יפרע לו ויחזור אחריו ובכי הא מסתברא שנזקקין לנתבע' תסלה וכו' ואפילו היו בידו כסות וכלים וכדאיתא בתוספתא בפרק ב' דייני גזירות (שם) זה גובה וזה גובה הא אוקימנא בשיש בינונית לאחד וזיבורית לא' וכו':

סימן פו

א ל' הטור וכרבי נתן בברייתא הובא' בכתובות דף י"ט ע"א ובכמה דוכתי והוכיחו התו' בגיטין דף ל"ו ע"א מפלוגתא אביי ורבא פסחים דף ל"א ע"א דהלכ' כר' נתן וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מה' מלו' דין ו'

ב שם כ"כ בה"ת בשער כ"א
ג ע"ל סי' קצ"ד וסוף סימן ע"ב:
ד שם בשם בעה' בשער הנזכר וכ"ב הר"ן בפ"ב דכתובות דה"ל חוב זה כנכסים משועבדים שאין גובין מהן במקום בני חורין והכי מוכח בפרק שור שנגח ד' וה' (בבא קמא דף מ' סוף ע"א)
ה שם ושם נתן טעם לדבר משום דמוציאין קתני ב"ד מפקי ולא הוא וכו' הלכך המלו' הראשון טורח ומוציא עם הכרח של ב"ד חובו של לוה שני ונפרע ממנו
ו הרשב"א בת' סימן אלף קכ"ב מחס"א
ז והלכך אע"ג דאית ליה נכסי אחרינא מתפיס. הפקדון לפרוע לב"ח
ח טור ס"ג כ"כ בה"ת שם בשם הראב"ד והתוספת בכתובות דף י"ט ע"א בד"ה וכדרב הונא וכו' לחד תירוץ וכ"כ הרא"ש בת' כלל ס"ט י"ד בשם התוספות:
ט שם ושם ובתשובת הרא"ש ריש כלל ע"ג
י שם בתשו' הרא"ש
כ תשו' הרא"ש כלל צ' סימן א' מס"ה
ל טור סימן ה' כ"כ בה"ת בשער נ"א וכסברא הראשונה שהביא שם
מ וביאר בטור שאין זו טענת שמא שהרי הוא טוען טענת ברי שירשו זה השטר מאביהם
נ טור שם כ"כ בה"ת שם וכפול לקמן סי' קי"א סעיף כ"א:
ס שם בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ס"ט סי' ג' וע' בהג"א פ' שור שנגח ד' וה' ושם תמצא כמה חלוקים בהא דרבי נתן

סימן פז

א ל' הטור
ב שאם אינו יכול להחזיק בו מה לנו לשבועתו
ג משנה ריש שבועות הדיינים דף ל"ח ע"ב וכ' הר"ן שם אם תבעו מנה חמשים הלואה וחמשים מחמת חבל' שחבל בו ונתבע כופר בכל אם כבר נשבע על חבלתו מקרי מודה מקצת דאנן סהדי דחייב לו כיון שנשבע והוי כתובעו מנה וכפר בכל ועדים מעידים שחייב חמשים וכו' מדר' חייא קמייתא ב"מ דף ג' ע"א
ד כתובות סוף דף פ"ז יליף לה מקרא לא יקום עד א' באיש וכו' ואם עד אחד מעיד כדברי המלוה וא' כדברי הלוה מבואר בספ"ב
ה מבוא' במ"ש לעיל סי' ע"ה סעי' כ"ג
ו שם בשבועות במשנה הנזכרת

ז מימרא דרב נחמן שם סוף ד"מ
ח מימר' דרב ששת ב"מ דף ד' ע"א
ט טור בשם ה"ר יוסף אבן מגש
י וע"ל סי' ע"ה ס"ד וסימן פ"ח סימן כ"ח
כ טור ס"ה כ"כ בה"ת בשער ז' כדאמרינן בהשואל דף ק' ע"ב דכיון שמחוסר תשלומין מאותו הפחת לאו הילך הוא
ל הרא"ש בריש פ"ב דכתובות מסט"ו
מ וביאר שם דההוא מנה דמודה ביה ה"ל הילך כיון דאין לו טענה ליפטר ממנה ואאידך מנה ה"ל כופר בכל וכו' מהירושלמי
נ טור כ"כ בה"ת בשער ז' בשם הר"י הלוי ושכן פסק ר"ת ממימרא דשמואל טענו חטים וכו' ואם כמערים חייב
ס רמב"ם ספ"ג מה' טוען ונטען והביאו הטור
ע וכתב ה"ה אבל הרמב"ן והרשב"א הוכיחו מן הסוגיא שבפ"ק דמציעא דף ז' ע"א דכל פקדון שהוא בעינו והודה לו אפי' הוא באגם הוה ליה הילך דכל היכא דאיתא ברשותיה דמריה איתא
פ הרשב"א בתשו' מס"ב
צ כן הוא בב"י אבל כבר נתבאר בסי' ע"ט ופ' דאין אדם נעשה כפרן ע"פ עצמו וגם יכול לחזור מטענתו מפטור לפטור ולכן כ' הסמ"ע שנכון להגיה והוא אומר לא לויתי ובאו עדים ואומרים שלוה חמשים וחזר וכו'
ק מבואר במ"ש בסי' ע"ה סעיף ב'
פי' שאם לא בא העד היו מאמינים אותו בשבועה בלא מיגו אז כשיש עד המסייע פוטרו מן השבועה
ר טור סי"ג בשם הרמב"ם בפי"א מה' שבועות דין ה':
ש מבואר במ"ש ברי' הסי'
ת ג"ז מבואר שם:
א מפור' בתורה ומבואר לקמן בסי' רצ"ד
ב ג"ז שם ושם
ג מבואר בסי' פ"ט:
ד כמבואר בסי' פ"ד
ה מבואר בסי' צ"ד
ו מימרא דרב נחמן שבועות דף מ' ע"ב מטעמא דחזקה שאין אדם תובע אא"כ יש לו עליו

ז ל' הטור ממסקנת הגמרא שם דף מ"א ע"א

ח שם בגמרא לרבנן דפליגי אדר' יוסי

ט הרי"ף בפ' הכותב מסי' י"ט

י טור ממסקנת הגמרא שם בשבועות ודלא כמר בר רב אשי וכ"פ ר"י והרי"ף ולדבריהם נמשכו הרא"ש והרמב"ם בפ"א מהל' טוען ובהגהת מרדכי סוף שבועות כתב ע"ש הר"י מקורביל ☜דיש לעשות פשרה כשמהפך הנתבע ש"ד וכן קבלה בידו וכן המנהג עכ"ל והביאו הב"י וכתב הב"ח שכנ"ל עיקר כיון שהוא פלוגתא דרבוותא וכו'

כ שם בשם הרי"ף בת' ולזה הסכים הטור

ל כ"כ הרי"ף בפ' הכותב שזה יאמר לו השבע וטול נמו שתקנו לך תכמים או תלך לך וכ"כ הטור והרמב"ם שם וש"פ

מ שם והרמב"ם שם

נ שם בשם הרמ"ה

ס מסקנת הגמ' שם בשבועות

ע שם בשם הרי"ף

פ שם סעי' כ' בשם הרמב"ם בפ"ח מה' טוען ונטען דף ד' וכ' ה"ה זו סברא נכונה בטעמא שה"ז שאמרו שנשבע ונוטל אם רצה לפחות דינו ולהיות כשאר תובעין שהנתבע נשבע היסת ונפטר נראה שהרשות בידו דודאי לא גרע משאר תובעין וכו' ודינו כמוהו (פי' שיוכל הנתבע להפכה על התובע) וכ"כ רבינו מאיר הלוי ועיקר

צ ל' הטור ממשנה שבועות דף מ"ד ע"ב וכל פרטי דיני החשוד מבוארים בסי' צ"ב ע"ש

ק מימר' דרבא שם דף ל"ח ע"ב ואיפסקא שם הלכתא כוותי'

ר וכ"כ רש"י בפ' השולח (דף נ"ה ע"א) וכ"כ הרא"ש והר"ן בפ' שבועת הדיינין בשם הגאונים וכ"כ הרמב"ם בפ"א דין ב' וג' וכתב ה"ה וכ"כ בהלכות בס"פ הכותב וכ"כ הרבה מן המפרשים

ש שם בשם הרי"ף כ"כ הרא"ש והר"ן בריש שבועות שכ"כ הרי"ף בתשוב' וכ"כ ש"פ בשמו

ת שם כתבו המחבר:

א פשוט שם בגמרא דשבועות

ב ב"י שם בשם ת' רשב"א:

ג שם בגמרא איפסקא הלכתא דלא כרב פפא דאמר נעשה כמו שטעה וכו':

ד מסקנת הגמרא שם.

ה טור בשם הרמ"ה

ו שם סי' כ"ה מפורש שם בגמ' דלרבנן ל"ש בשם ל"ש בכינוי

ז שם בגמ'

ח טור וכ"כ הרמב"ם פ"א דשבועות וכ' הב"י שלמדו מדין התפילין שת"ח נשבע לכתחלה בנק"ח דתפילין ואסיקו שם דשאר כל אדם בדיעבד וה"ה בדין מעומד

ט שם בגמרא

י ת' הרשב"א סימן תתקס"ד מסכ"ג וביאר שם לפי שהשבוע' הראשונה לא חמירא ליה כולי האי שבשעה שנשבע לא יצא דבר שקר מפיו משא"כ בשבועה אחרונה

כ שם סעיף ל"א בשם הרמב"ם בפ' י"א דשבועות ומבואר במ"ש לעיל סט"ו

ל נלמד ממשנ' משביע אני עליכם ואמר אמן שם דף ל"א ע"ב

מ ברייתא ארור בו נידוי וכו' דף ל"ו ע"א

נ שם בפרק הנזכר דין י"ג וכ"כ הרא"ש והר"ן והרשב"א בפ' הדיינים בשם הגאונים

ס רש"י בפרק השולח (גיטין דף ל"ה ע"א) וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א וכתב הב"י והוא הנכון

ע טור סעיף ל"ה בשם רש"י ובשם הרמ"ה מכי אתו רבנן בתראי וכו' וכן כ' הראב"ד בהשגתו בפ' הנזכר בשם תקנת הגאונים וכתב הכ"מ שם ואין בזה השגה על רבינו שהוא כתב דין הגמרא כמנהגו ועוד שאולי לא שמיע ליה תקנת הגאונים זו

פ ברייתא שבועות סוף דף ל"ח כדמפ' לה בגמרא שם דף ל"ט ע"א
שם בברייתא ריש דף ל"ט

צ וכתב הב"י דמשמע בגמרא דבין בשבועה בין בשאר עבירות אין בני משפחתו נענשים יותר מכל העולם אלא כשמחסים עליו:

ק ומסיק שם בגמרא דבשאר עבירות אינם נענשים על הערבות אלא כשיש בידם למחות ולא מיחו מה שאין כן בשבועת שקר

ר שם בברייתא

ש פירש"י כדי שלא יחזור בו קודם שיצא מב"ד וכו' וכן כתב התוספת והרא"ש שמיד שיצא חוץ לב"ו אינו יכול לחזור וכתב בגליון ש"ע אבי ז"ל ונלע"ד שכן הוא דעת הרמב"ם וע"ל ס"פ כ"ב

ת ל' הרמב"ם פי"א מהלכות שבועות:

א שם בברייתא:

ב פירש"י ששניהם נענשים בה שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן ובאים לידי חילול השם ובהגהת מיימוני פירשו בשם התוספת ור"ח פי' אחר וכו' מחסמ"ג:

ג שם בברייתא

ד רמב"ם שם דמ"ו והביאו הטור:

ה וכתב הכ"מ שם מדקתני הברייתא האיום בשבועת הדיינין וההיא ע"י טענה וכפיר'

ו ג"ז מטעמא דקתני שבועת הדיינין אפי' שבועות המשנה שהיא מדבריהם שגם היא נקראת שבועת הדיינין אבל לא שבועת היסת וכששנינו איום זה עדיין לא נתקנה שבועת היסת וכתב עוד שיש לתמוה שאין זה כדי להוציאם מהאיום וכו'

ז שם די"ט ושם

ח שם פ"א מה' טוען דין י"א הורו רבותי וכו' והביאו הטור וכתיב ה"ה שכל מקום שהזכיר רבינו חרם סתם הוא מדברי הגאונים ז"ל

ט ת' הרשב"א. וכן מ"כ בתשובת אשכנזית מסכ"ה והריטב"א בתשובה מחסכ"ו

י מעובדא דההיא איתתא קמי' דרב ביבי כתובות דף פ"ה ע"א:

כ הרמב"ם שם דין י"ד והביאו הטור וכתב ה"ה כ"כ רבינו האי בשערי שבועו' ויש סמך לזה בקצת מקומות. והב"י מסמ"ד הביא בשם מ"כ מהירו' דפ' ב' דייני גזירות

ל כתב ה"ה ג"ז בדברי הגאון ז"ל והביא סמך לזה ממ"ש היה חייב ב' מיתות נדון על שתיהן בחמור' (ומשנה סנהדרין דף פ"א ע"א) ודבר ברור הוא

מ ומיירי שיש היזק לנתבע בזה דאל"כ ק' הא פסק לעיל סוף סי' כ"ד איפכא מגליון ש"ע א"ח ז"ל והסמ"ע כתב שם תירוץ אחר ע"ש

נ שם דין ט"ו וכ' ה"ה זה דבר פשוט וא"כ לראי' הביאו הטור

ס מדברי הרמב"ם שם דין ט"ז והביאו ג"כ הטו' ואפי' יש עליו עד אחד והוא כזפר ועיין בב"ח מ"ש בזה:

ע פשוט בב"ק דף ע"ד ע"ב דמודה בקנס פטור

פ שם דף י"ז מהא דאמרי' כשעמד בדין ממונא הוי כתובות דף מ"ג ע"א

צ טור סמ"ב כ"כ הרי"ף והרא"ש אמימרא דר' יוחנן הי' חייב לחבירו שבועה וכו' ב"מ דף י"ז ע"א

ק לאפוקי אם חייב עצמו בשבועה שאמר אשבע לך ותבעו בעדים ולא אבה ואחר כך אמר נשבעתי ☜ נאמן דעביד אינש לומר לא אעשה מה שלא חייבוני ב"ד ואין זה אלא דחייה בעלמא ולא סרבנות וחרטה ב"י מהגמ' שם

ר לאפוקי ☜הנשבעים ונוטלי' דאינ' נוטלים אלא בראיה ברורה שם בנ"י כת' הטור ☜אם נתחייב שבועה דאורייתא וטוען שנשבע ישבע היסת וכ"כ הנ"י בשם רבינו האי ושכן הסכים הרמב"ן וכ"כ ר' ירוחם נתיב ג' ח"ד:

ש מבואר לעיל סי' ע"ט סי' י"ג:

ת ממימרא דר' יוחנן שם

א שם בשם רב שרירא גאון וכ"כ בה"ת בשמו בשערים ור' ירוחם בנתיב ג' ח"ב:
ב שם כמ"ד וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם דלית הלכתא בהא כרב אלא כרב נחמן כדמסיק שם בגמרא ב"ק דף ק"ד ע"א וכ"כ בה"ת בשערים וכ"כ בה"ג ועיין בכתבי מהר"ר ישראל סי' רל"ו
ג שם כ"כ בה"ת בשער י' שהסכימו בעלי הורא' כיון דקי"ל דשבוע' אינה קונה ממון וכ"כ הרא"ש פ"ב דמציעא אהא דא' רבא ראה סלע שנפל וכו' שם דף כ"ו ע"ב:
ד שם סמ"ב בשם הרשב"ם ספ"ב מהלכות טוען וכ' ה"ה דין התשלומין שאין השבוע' פוטרו מבואר ממ"ש אהא דרב דלית הלכתא כוותיה עיין במ"ש בסעיף כ"ט
ה ברישׁ סי' ע' נתבאר בדברי המחבר דהמלוה לחבירו בעידי קנין צריך לפורעו בעדים וכת' הרמ"א שם דיש חולקין
ו כ' ה"ה פשוט הוא שאינו נחשד אלא בראיה ברורה ויש לזה סמך בגמ' בסנהדרין (דף כ"ז ע"א)
ז טור:
ח תשו' הרא"ש כלל ס"ז סי' ב' מסל"ג
ט תוס' פ' המפקיד סוף (בבא מציעא דף ל"ד) והר"ן פרק שבועת הדיינים מסל"ד
י הגהות מיי' פט"ז מה' אישות ומרדכי פרק שבועת הדיינים פ"ק דמציע' מסל"ה
כ מרדכי בפ' הנזכר אפי' למ"ד שהיה ממון מעל"ה:
ל הכי אמרינן בכתובות [דף צ"ד ע"א] שבועה לאחד שבועה למאה מס"מ וכתב הסמ"ע בשם הגהת מיי' דה"ה ☜אם יש לו תביעה על רבים דנשבע לו איזה שירצה התובע והאחרים עומדים אצל השבועה ואומרים אמן דהעונה אמן חשיב כשבועה וכו' עכ"ל וכ' ע"ז ונ"ל דוקא בארור או שאומר יחול קללה זו על מי שעשה זו ואחרים אומרים אמן או שאר דבר שנראה שמקבל עליו עונש ההוא אבל אם נשבע א' מהשותפים בשם שהוא אינו חייב לו ודאי לא מהני עניית אמן
מ הגהת מרדכי ריש מציעא דאיתא כן בהגהת מס"מא
נ ג"ז שם מסמ"ב
ס ג"ז שם בספ"ק דמציע' בשם הרא"ה מגרמיז' מחסמ"ג

סימן פח

א ל' הטור וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ג מה' טוען ונטען ממשנה שבועות דף ל"ח ע"ב
ב דאמר רב שם דף ל"ט ע"ב דתני ר' חייא לסיועיה לרב וכו' שם דף מ' ע"א ובירושלמי נתנו טעם לזה דכתיב כי יתן איש כסף או כלים וגו' ואי אתה מוצא מטבע כסף מוזכר

בתור' פחות ממעה שהוא גרה כדמתרגמי' כ' גרה עשרים מעין ומה כלים שנים אף כסף שנים

ג שם בשם ר"ח והרי"ף וכ"כ הרמב"ם שם

ד עיין בי"ד סי' ש"ה שיעור המעה ופרוטה לפי מ"ש הרמ"ח שם והב"ח כ' שאין לפסוק ש"ד אלא כשאין ספק שהוא שוה שיעור שכתב המחבר במשקל כסף נקי

ה טור כ"כ הרמב"ם שם דין ד'

ו שם וכ"כ הרמב"ם שם ד"ה ממימרא דרב ענן אמר שמואל שבועות דף מ' ע"ב

ז שם במימרא הנזכר' יצאו כלים למה שהן

ח כ' ה"ה שהוא כדעת הגאונים ושלא כדעת הירושלמי ושכן הוא עיקר ושלזה הסכים הרשב"א וכ"כ הב"י בשם הר"ן בשם רבינו האי גאון והר"י הלוי וכו' וכתב דעת הגאונים והסכמתן תורה היא

ט מימרא דרב פפא שם:

י מימרא דרב נחמן בר יצחק אמר שמואל שם ע"א ויליף לה מקרא דלא יקום עד א' וכו'

כ רמב"ם שם דין י' וכ' ה"ה כדעת רבו הרב אבן מג"ש ואין בזה ראיה מכרחת

ל לאפוקי אי כופר בכל ואומר להד"מ דישבע היסת וכמ"ש הטור בשמו בסי' פ"ז ס"י שכן פי' ר"י ושלזה הסכים הרא"ש וכ"כ התוס' בשם ריב"א ב"ק דף ק"ז ע"א

מ מבואר במ"ש לעיל סי' ו'

נ בשם הרמב"ן

ס טור בשם רבינו האי ושהכי מסתברא

ע משנה שבועות דף ל"ב ע"ב

דכי הוא זה תרי מיעוטי נינהו מ"ה דרשינן ג"כ מיניה דבעינן שיודה לו מזה שטענו סמ"ע:

פ שם במשנה

צ טור כ"כ הרא"ש והר"ן אפליגתא דרב ושמואל בכפירת הטענה אם הוא שתי כסף ומשא ומתן שעליהם שם דף מ' ע"א

ק שם סי"א משנה ד' ל"א ע"ב וכדמפרש לה ר' כולה מתני' שוה וכו' שם סוף דף ל"ט וכ"כ הרא"ש והר"ן שם בשם הרמב"ן דפלוגת' דשוה נמי קי"ל כרב

ר שם בגמרא אליבא דרב וכפירש"י דכיון דטענו משקל ודאי דוקא קתני

ש כ"כ הרא"ש והר"ן בשם הרמב"ן

ת שם מברייתא דינר זהב זהוב וכו' שם דף מ' ע"א

א וביארו שם אע"ג דהא קי"ל כרב דדינר כסף בסתמא שוה קאמר ואפ"ה פטור והיינו טעמא דכיון דאיהו טעין דוקא ואידך אודי בשוה ה"ק אין לך בידי בדוקא אלא אני חייב

לך חצי דינר או שוויו אבל כשהתובע טוען שוה כסף כל מה שישיב הנתבע חייב דהוי הודאה ממין הטענה שאין לך דבר שאין שוה כסף

ב טור סי"א וכ"כ הרא"ש והר"ן שם בשם הרמב"ן וכ"כ הרמב"ם שם דין ח'

ג הר"ן ולדעתו שם

ד בשם ר"ח וכ"כ הרמב"ם שם וכתב ה"ה שלזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א

ה אוקימתא דר"א שם ריש דף מ' וכפי פירושו וכן פירש התוס' שם ואע"ג דהאי שינויא הוא אליבא דשמואל ואנן קי"ל כרב מ"מ ע"כ ל"פ אלא בפירוש דמתניתין אבל בענין דין זה שוים

ו מבואר במ"ש בסעיף ט'

ז מימרא דרב נחמן אמר שמואל שם סוף דף ל"ט וכ"פ הרי"ף והרא"ש דהא רב פפא דהוא בתרא פסק כוותיה וכן משמע בריש מציעא (ריש דף ה' מהא דמשני א"כ דטענו כלים וכו' וכ"כ התוס' שם) והרמב"ם שם בפ"ג מה' טוען דין ג'

ח מימרא דרבה בר נתן ב"ק דף ל"ה ע"ב וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ' שבוע' הדיינים וכ"פ הרמב"ם שם

ט כפירש"י והתוספות שם ועיין בסעיף י"ב:

י טור סי"ד בשם בה"ת בשער ז'

כ בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו

ל בשם הרמב"ם שם דין י' וכתב ה"ה שכן העלו ההלכות מהסוגיא אשר שם וכן פסקו הגאונים וכ"כ הנ"י ושכן דעת הרמ"ה וכ' הנ"י אפי' תפס בעדים מהני

מ בשם י"א וכ"כ במיש' נ"ג ח"ב וכ"כ בסה"ת בשער ז' בשם התוס' ורש"י כ' בסמ"ע אפי' תפס שלא בעדים דה"ל כמגו במקום עדים דאנן סהדי דכיון דלא תבעו שעורים מחל לו מיהו מהניא תפיס' בלא עדים לגבות ממנו דמי החטין שתבעו וכמ"ש המחבר לעיל בסי' פ"ז ס"ל

נ כך דקדק הנ"י מסוגי' הגמ' מס"ג שם.

ס ל' הטור ממימרא דרב ענן אמר שמואל שבועות דף מ' ע"ב וכמ"ש הרא"ש בפסקיו שם

ע וביאר הרא"ש שמרגיש בו הדיין שמיהר להשיב כו' וכ"כ הרמב"ם ועיין בב"ח מ"ש בזה בסעיף י"ח

פ אבל לעולם נשבע היסת

צ טור כ"כ הרא"ש שם

ק שם סי"ח וכ"כ הגהות כ"ג מטוען בשם ספר המצות

ו שם בסי"ח וכ"כ הר"ן שם ממימרא דרב ענן שם מהא שמעינן וכו' כל שההודאה במקצת קודמת אע"פ שתבעו אחר כך פטור ושכן דקדק מכאן הר"ז הלוי

ש שם וכ"כ הרמב"ם שם דין י"ב ובה"ת בשער ז'

ת בשם י"א וכ"כ ה"ה שס בשם ר"מ הלוי ושאף מל' רבינו נראה שכוונתו היה כשתובע היה עושה מהם ב' תביעות:

א שם בשם הרמב"ם פ"א מטוען דין ח' וכתב ה"ה שדעת הרב הבבלי כרבינו

ב שם בהשגה וכתב עוד די"א דכיון דהאידנא איכא שבועת היסת אי אשתבע דלא ידענא וכו' הא אודי הודא' גמורה דאית ליה הלכך משלם ויש לו פנים

ג ל' הרמב"ם שם פ"ג דין י"ב ממשנה כתובות דף ק"ח ע"ב וכאוקימתא דרבא שם וכגירסת הרי"ף וכאדמון דאמרינן בגמ' כל מקום שאמר ר"ג הל' כדברי אדמון הלכ' כמותו

(נ"ל שיש כאן ט"ס וצריך להגיה השמן במקום הכדים ובכדים במקום השמן וע' בש"ך):

ד כגירסת אביו הרא"ש וכמ"ש כשאומר כדי שמן כיון שהוא סמוך שמן קטעין ליה קנקנים לא קטעין ליה שכל גזרת הל' הוא שמן

ה שם ברמב"ם דין י"ד בשם רבותיו וכתב ה"ה דין זה לא נזכר בגמ' בביאור אבל המפרשים נחלקו בו ונתלו בסוגיא שבפ' השואל דף צ"ח ע"א וכ"כ הטור בשמו ושכ"כ הרא"ש

ו אע"פ שהוא סובר דמלוה ופקדון ב' תביעות הם

ז טור שכ"כ בשם הראב"ד

ח ה"ה בהפך אם תובעו בחוב עצמו והודה בחוב אביו ב"י בשם בה"ת סמ"ע בשם ד"מ

ט שם כ"כ בה"ת בשער ז' בשם תשובות הראב"ד
כן הוא ל' הטור אבל ל' בה"ת איני חייב לך כלום

י שם סכ"ד בשם בה"ת

כ שם סכ"ו משנה שבועות דף מ"ב ע"ב וכדאמר רבא שם דף מ"ג ע"א וכ"כ הרמב"ם שם ריש פ"ה

ל שם ושם ממשנ' שם וכדאמר רבא שם

מ מבואר בדברי ה"ה שם לדעת הרמב"ם שכ"נ מדברי הרמב"ן וכ"כ הב"י דבבית סתם אפי' השיב עד הזיז לאו דבר שבמדה היא שהרי כמה בתים יש גדולים או קטנים ואין ידוע טענתם כמה

נ טור כ"כ התו' שם והרא"ש ריש מציעא והר"ן שם בשבועות

ס כיון שהוא מזומן לפניו ליטול ב"ח

ע ברייתא שם דף מ"ג ע"א
פ כדמפרש רבי אבא בר ממל טעמא שיכול לגוררה וכו'
צ כתירוצא דר' שמואל בר רב יצחק שם
ק שם בברייתא
ר פשוט שם בגמ'
ש רמב"ם שם בפ"ג מדין אזור דלעיל כ"כ הטור
ת טור ס"ו כן העלו הרי"ף והרא"ש בריש מציעא מהא דאמרי' התם (דף ד' ע"ב) דאין נשבעים על כפירת שעבוד קרקעות כלו' דשטר הוי שעבוד קרקעות וכו' וכן הודאתו אינה מביא' לידי שבוע' דקרקעו' אימעיט משבוע' כדאיתא פרק שבועת הדיינים (שבועות דף מ"ב ע"ב) וכ"פ הרמב"ם בפ"ד מה' טוען דין ד':

א שם ס"מ כ"כ בה"ת בשער ז' וכתב והכי הסכימו רבוותא קמאי ז"ל וכ"כ ה"ה שם בפ"ר בשם הרמב"ן
ב טור סל"ב בשם בה"ת
ג שם מברייתא ומסקנת הגמ' ב"ב דף ד ע"ב
ד וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מהלכות טוען ונטען דין ה'
ה שם בברייתא וכר' עקיבא וכתב ה"ה שם ומ"מ נשבע היסת וכן כתבו ז"ל ואע"פ שמשיב אבידה הוא אינו כמוצא מציאה לגמרי ושכן דעת הרמב"ם
ו טור כ"כ בה"ת בשער ז' בשם הרמב"ן ונתן טעם משום דאין מודה מקצת חייב אלא בשקדמה תביעה להודאה
ז וכ"כ הרמב"ם שם
ח שם סל"ו כ"כ בה"ת בשער ז':

סימן פט

א משנה שבועות דף מ"ד ע"ב
ב מבואר בסי' צ'
ג בסי' צ"א
ד בסי' צ"ב
ה שם במשנה
ו כת"ק דרבי יהודה שם

ז הרמב"ם בפ"ג מה' טוען ונטען דין ז' בשם רבותיו וכן כתב הרמב"ן והראב"ד שה בהשגותיו וכ' ה"ה מחלוקת רבינו עם רבותיו אין לאחד מהם ראי' ברורה ובסוף פי"א מה' שכיר כתב אפילו היה שכרו פרוט' וכו' ע' במ"ש ה"ה שם והב"י בסי' זה

ח רמב"ם שם דין ו' וכנוסחאות שהביא הטור וכ"כ בכ"מ שם שהוא עיקר

ט מימרא דרב נחמן אמר שמואל שם דף מ"ה ע"ב

י כפרש"י שם וכמ"ש ה"ה שאם אין לו עדים על המלאכ' אין עידי השכירות כלום כי שמא אף ע"פ ששכרו לא עשה עמו מלאכה

כ וכ"כ ה"ה שם בשמו וביאר שם הטעם שהוא נשבע מתקנת חכמים כעין של תורה והביאו הב"י

ל משנה ב"מ דף קי"א ע"א

מ משנה שם דף ק"י ע"ב

נ ל' הרמב"ם ממשנה שם ד' קי"א ע"א וגמרא שם דף קי"ג ע"א

ס ויום ה' לאו דוקא וה"ה לעולם אם מתמיד בתביעתו וקוצר במובן כ"מ שם

ע ג"ז שם דין ז' וכ"כ הטור מברייתא שם דף מ"ה ע"ב ומימרא דאמוראי שם דף מ"ו ע"א

פ וכ' ה"ה ל' הגמרא בזה ישבע בה"ב ופרש"י ז"ל שבוע' כעין של תורה דאי היסת עדיין לא נתקנה ואם היה מתוקנת לא היו צריכין לומר שישבע וכ"כ הב"י בשם הר"ן בשם הר"י הלוי:

צ שם וכתב ה"ה כ"כ הרב אבן מג"ש ומטעם דלא יהא דין קציצה חמור מדין נתתי ולא נטלתי דבהני גוונא נשבע ב"ה היסת ונפטר

ק שם ושם מברייתא שם

ר מבואר בסימן קל"ד

ש כ' ה"ה כך הוא דעת הגאונים שכל שאינו טוען שגוף החפץ שלו הוא נשבע כעין של תורה:

ת כשתבעו בזמנו ומ"ש הרמב"ם דנשבע היסת בתבעו שלא בזמנו ה"ה שם והב"ח כתב לחלק דהכא איירי באומן שעושה מלאכה אצל ב"ה שלא ילך העני מביתו בפחי נפש

א שם ושם ממימרא דרב הונא ריש דף מ"ט

ב מימרא דרב חסדא שם וס"ל דרב הונא לא איירי בהכי ואפשר דהכי ס"ל ומר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי וכו' ועיין בב"י דין אם מת השכיר אם היורש נשבע בסימן ק"ח.

סימן צ

א משנה שבועות דף מ"ד ע"ב

ב אוקימתא דגמרא שם דף מ"ו ע"א

ג כאוקימתא דרבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שם

ד ספ"ק שם במשנה וכל החלוקים כאלו מבוארים בהרי"ף פרק הנשבעים וברמב"ם פ"ד מהל' גזילה

ה טור וכן כתבו התוספת שם סוף ע"א וכן כתב הרא"ש

ו ל' הרמב"ם שם דין ב' וכתב הב"י ופשוט הוא שהרי שבועת המשנה היא

ז כדפשט רב אשי לרב יימר שם ע"ב

ח עניינו שהוא איש באמן שמפקידים בידו כיוצא בדברים אלו וכ' הסמ"ע ☜אם הוא טוען שהיו של עצמו ואינו אמוד בכך אינו נאמן במגו דאי בעי הוה אמר פקדון הם בידי דה"ל מגו להוציא

ט שם ע"א כאוקימתא דרבה ב"ב חנה

י טור בשם רב האי וכתבו ההפרשים משום דבהני סהדי לא מפסיל דאפשר עפר או צרורו' היה או עשה עצמו כמוציא דבר תחת כנפיו ולא הוציא כלום

כ שם בשם הר' ישעיה כיון שהנתבע יש לו דין גזלן שנכנס למשכנו שלא ברשות

ל ל' הרמב"ם שם פ"ד מה' גזילה דין ד' וכתב ה"ה ג"ז מתבאר בסוגיא וזה וכל הנזכר מראש הפ' מפורש בג' שערים בה' הרב ז"ל

מ כתב הב"י שטעמו מגו דאי בעי אמר נכנסתי ולא נטלתי.

נ וכתב ב"י דטעמו של הרמב"ם דהאי לאו הכחשה היא דמלתא דלא רמיא עליה דאינש וכו' הלכך מיגו שלא במקום עדים הוא

ס שם בפ"ד מהלכות גזילה דין ה'

כן פי' ה"ה ושסמך רבינו על מ"ש למעל' שנכנס למשכון ובזה מתורץ מה שהשיגו הראב"ד שם משמעתיה דרב יהודה שם דף מ"ו ע"א

ע ל' הרמב"ם ה"ז נשבע בנק"ח וכן כתב הסמ"ג וכן פסק הב"ח ולא אמרינן כאן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כעובדא דניסכא דרבי אבא וכתבו המחבר בסימן ע"ה סי"ג דשאני התם דאם היו שם ב' עדים חייב לשלם בלי שבועת התובע משא"כ הכא דאינו חייב אלא כשישבע ב"ה וכמו שכ' הטור בסימן ע"ב סעיף י"ז בשם הרמ"ה:

פ מימרא דרבה שם ע"ב

צ בעי' דר"ט שם ועלתה בחיקו והוי חומרא לתובע וקולא לנתבע וכן כתב הרמב"ם שם דין ז' וכתב ה"ה שלא תפס ואם תפס אין מוציאין מידו לפי שכל זה מן התקנה הוא ובמה שלא התקינו בפי' אפילו תפס מוציאין מידו

ק רמב"ם שם דין ז' וח' והביאו הטור וכתב ה"ה אלו דברי הר' ז"ל והחרם מתקנת הגאונים

ו כלומר ולא אמרינן דמודה מקצת הטענה ישבע וזה אינו יכול לישבע שהרי גזלן הוא כיון שאין הבע"ה טוען ודאי אלא כך וכך חסר מביתו ומסתמא זה גזלן ואינו חייב לישבע על טענת שמא ב"י

ש טור סכ"ד בשם הרמ"ה

ת משנה ב"ק דף ס"א ומודים חכמים לר' יהודה וכו' ואמרינן בגמרא שם דלרבי יהודה עשו תקנת נגזל באשו וכתבו התוספת וה"ה לרבנן וכו' וכתב הרי"ף דמשתבע ושקיל כדתנן ואלו נשבעים ונוטלין.

א טור סי"ח בשם הירו' שהביא הרי"ף וכ"כ הרמב"ם ספ"ה מה' שאל' ופקדון פי' ל' הפסוק משלי כ"ה ופירש"י שהן תכשיטין

ב שם ברמב"ם

ג טור שם שכ"נ מדברי הרא"ש

ד שם בשם הרמב"ם שם

ה שם בשם אביו הרא"ש וקאי אתחלת הסעיף שהשומר אומר אינו יודע שמא סיגים וכו' וכן השיג הראב"ד שם מהא דאמרינן דקאמר ניזק ברי ומזיק שמא אכתי היינו דרבה בר נתן וכו' (שם דף ל"ה ע"ב) והאריך בזה שם ה"ה וכתב שעיקר הדברי' כדברי הר"א ז"ל ושכ"ב בע"ה ז"ל

ו לשון הרמב"ם בפ"ט מה' טוען ונטען דין ד' ממימרא דרב יהודה שבועות דף מ"ו ע"א וע"ב שגירסתו כגירסת הגאונים ועיקר וכו' וכן כתב התוס' שם ריש ע"ב שכ"נ לר"ת כגי' ר"ח ושערים דרב האי וכו' ע"ש וכן כתב הטור בסעיף כ' בשמם ושלזה הסכים הרא"ש

ז כ"כ התוס' שם בשם ר"ת מהא דא"ר לקיש הגודרות אין להם חזקה ב"ב דף ל"ו ע"א אפי' זה אומר גנובים וכו' וכשאומר לקוחין הן בידי לית דין ולית דיין דלא מהימן וכו' וכן דעת הראב"ד בהשגתו שם ספ"ה מה' טוען ונטען

ח טור וכ"כ הרא"ש שם דכיון דאמר גנובים איתרע ליה חזקתו של כלים שהן עשויים להשאיל ולהשכיר כיון שהוא טוען שלא יצאו מידו בתורת שאלה כ"כ הרמב"ם שם ספ"ה וכתב ה"ה אם אינו מוחזק בגניבה נאמן לומר לקוחים הם בידי דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן (שם במימרא דרב יהודה)

ט מדאמר בגמרא אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקי' וזה כבר הוחזק ועומד ופשוט הוא ה"ה שם וכ"כ הרי"ף:

י טור כ"כ הרא"ש שם והכי מוכח משמעתא דאומן דף מ"ה ע"א

כ שם ושם וכ"כ ה' המגיד בשם הרמב"ן בפ"ט מטוען ושכ"נ דעת הרמב"ם וכ"כ בה"ת שער מ"ט בשם הרבה פוסקים:

ל ג"ז שם וכ"כ הרא"ש שם משמעתא דאומן הנזכרת
מ שם והרמב"ם בפ"א מה' גזילה וכתב ה"ה הכל מפורש ומבואר בהלכות הרב אלפסי ז"ל פרק כל הנשבעי' בארוכה
נ הרמב"ם שם:
ס שם סעיף כ"ב והרמב"ם שם דין י"ד מעובדא דנסכא דרבי אבא ב"ב סוף ל"ג ובכ"ד
ע מהא דאמר רבי אבהו נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי:
פ ממ"ש רבי אבהו נימא ליה זיל אשתבע וכו'
צ הוא עובדא דנסכא ממש וכתב בה"ת ודינא דנסכא ☜דוקא בדאיכא עדים שראוהו בידו שאינו יכול לטעון החזרתי אבל אם היה יכול לטעון החזרתי היה נאמן במגו ושכן השיבו הראב"ד והרמ"ה וכ"כ הריב"ש בסימן שצ"ב ושכן דעת הרמב"ן והראב"ד
ק וכן פי' הב"י דברי הטור ואע"פ שהוא טוען בספק ע"פ העד כדעת הרי"ף והרא"ש והר"ן והרמב"ם וכמ"ש בסימן ע"ה
ר טור סכ"ג ממשנה שבועות דף מ"ד ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות חובל ומזיק דין ד'
פי' רשותו ה"ה שם.
ש מימרא דרב יהודה אמר שמואל ותני רבי חייא שעלתה נשיכה בגבו ובין אצילי ידיו שם דף מ"ו ע"ב
ת שם בגמ'
א טור בשם הרמ"ה וכתב הב"י דברי הרמ"ה ברורים בטעמם וכתב בפסקי מהרא"י סימן כ"ח ☜באחד שחבל בחבירו ולא היו עדים בדבר רק שהודה מעצמו ואומר שהנחבל היה המתחיל ופסק דפטור שהפה שאסר הוא הפה שהתיר סמ"ע בשם ד"מ:

סימן צא

א משנה שבועות דף מ"ה ע"א
ב וה"ה אם אמר תן לבני סלע והבן אומר שלא קבל נשבע החנוני בנק"ח ונוטל וכן הוא שם במשנה
ג בנקיטת חפץ כיון ששניהם באים ליטול רמב"ם
ד ממימרא דרבא שם דף מ"ז ע"ב:
ה טור כ"כ בה"ת בשער כ"ט וכ"כ הרמב"ם בפט"ו מה' מלוה ולוה דין ה' וכ' ה"ה ☜שיש מי שכ' שדין משנתינו אינו אלא בחנוני אבל בשאר שליחות אם אמר תן לפלוני כך וכך מעות בשבילי ואמר נתתי אינו נשבע ונוטל אלא צריך להביא ראיה כיון שאנו מסופקים

בדבר אם עשאו שליח אם לאו וי"א שדין השליח כדין החנוני וע"ש וכן דקדק הרב ב"ח בל' הטור וכתב והכי נקטינן:

ו שם בשם הרמב"ם שם בדין ה' וכ' ה"ה דין זה לא נתבאר בגמרא אבל הוא סברת רבינו וקצת מן הראשונים ז"ל

ז בשם קצת מפרשים ושזה דעת הרמב"ן ז"ל והרמ"ה ז"ל

ח שם ס' ד' בשם הר"י הלוי כ"כ בה"ת בשטר כ"ט

ט שם בבה"ת בשם הר"י בן פלט שהשיב דגמרי' להא מלתא מהא דגרסינן בפרק ב' דקידושין האומר לשנים צאו וקדשו לי וכו' והשתא דתקון רבנן שבועת היסת משתבעי עדים כו' (דף מ"ג ע"ב) וה"ה לעד אחד דמשתבע איהו דפרע ומשתבע מלוה דלא שקיל וכו'

י טור בשם הרמ"ה וכ"כ בה"ת בשם הרי"ף במסכ' קידושין

בה"ת בשער כ"ט בשם הר"י אבן מיגאש דכיון דחנוני לא שקיל מב"ה מידי לא עבוד רבנן תקנתא אפי' גבי פועלי' ושגם רבי' אפרים תפס על הרי"ף:

כ טור בשם ת' אביו הרא"ש ריש כלל פ"ו ודייק לה מדתנן במתני' והחנוני על פנקסו ולא קתני והחנוני אומ' לב"ה אתה אמרת לפועליך:

ל שם ושם בת' וז"ל שם ובנדון זה שניכר ששמעון היה רגיל לכתוב כל עניניו בפנקס ויש רגלי' לדבר שכל מה שכתוב בו שהוא אמת שהרי שטר ועדים וכו' וכל בעל עסק מוחזק בעסקיו המבוררת בפנקס שלו:

מ ל' הטור סי' ח' כן כ' בה"ת שם וכ"כ הרמב"ם שם דין ו'

נ שם בטור דבבע"ת

ס מימרא דרבה ב"מ ריש דף ל"ח ובשבועות דף מ"ז ע"ב

ע שם ושם חלק ב' דין ז'

פ כתב הסמ"ע בשם מהרש"ל דכשמתו הפועלים והקנוני לחוד בא וכו' דאינו נוטל בלא שבועה והכא מיירי דבע"ה יודע שנתן להם אבל אינו יודע כמה ולעיל ס"ב לדעת החולקים שהביא הרמ"א מיירי כשאין יודע הבע"ה אם נתן להם כלום

פי' הפועלים מכחישין החנוני ואומרים שלא כ"כ נתן להם וגם שלא כ"כ היה חייב להם הבע"ה סמ"ע

צ שם סימן י' בשם ה"ר יוסף הלוי כ"כ בה"ת בשמו שם בשער כ"ט ודוקא בשכיר שיש בה הנאה לקטן

ק שם בשמו כ"כ בספ"ה מה' טוען וכתב ה"ה שמפיר' בפ' הנזקין (גיטין דף נ"ט ע"א) שהפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין וכו' וכן נתבאר בפרק החובל (בבא

קמא דף פ"ז ט"א) שהקטן שחבל באחרים פטור לשלם לעולם וכו' ומתוך שני דברים אלו למדו קצת הגאונים שהכל תלוי בהנאת הקטן שחיובו הוא בדבר שיש לו בו הנאה מעשיו בזה קיימין והוא שיגיע לכלל הזמן הנזכר ובדבר שאין לו בו הנאה הוא פטור דהויא ליה דומיא דחבלית וחילוק נכון הוא וכו' וזו עיקר ובסימן ל"ו סס"ג סתם המחבר כדעת הרמב"ם

ר ל' הרמב"ם בפ"כ מהלכות מכירה דף ז' ממשנה שם בשבועות דף מ"ה ע"א פי' שהגביהן הלוקח והניחן בר"ה

ש ברייתא א"ר יהודה אימתי וכו' שם דף מ"ח ע"א וכמ"ש הרי"ף דבא לפר' דברי חכמים וכתב הב"י שגם דעת הרא"ש כמ"ש שם

ת שם וביאר שם כיון שכבר יצאו מרשות המוכר והרי הן בר"ה:

א וכתב ה"ה ג"ז באותה משנה ופסק כרבנן וכן פי' הרב רבינו מאיר ובחידושיו ג"כ פסקו כן וכן כתב הב"י שכן פי' הר"ן

ב וביאר שם שהרי לא הודה לו שמכרן מעולם

ג שם וכתב הרב המגיד פי' וכבר קבל נותן הדינר מעות והניחן ברשות הרבים וגם זה משנה שם

ד כ' ה"ה ג"ז משנה שם וכרבנן וכשהמעות הם בר"ה שאם היו ברשות השולחני אינו נשבע השולחני אלא היסת כמו שנתבא' בחנוני כמ"ש הרמ"א בהג"ה:

סימן צב

א ל' הטור וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ב מה' טוען ונטען וכתב הרב המגיד מפורש במשנה פרק כל הנשבעים (שבועות דף מ"ד ע"ב) שכנגדו חשוד על השבועה וכו':

ב ומפור' בפרק שבועות הדיינים דף מ"א ע"א שאין חשוד נשבע אפי' שבועת היסת:

ג שהרי אין בהיסת שכנגדו נשבע וזה ברור ה"ה:

ד שם משנה ומבואר במ"ש לעיל סימן ל"ד סעיף ה' וע"ש

ה שם במשנה הנזכרת

ו וכתב המרדכי בהגוזל קמא פסק ראב"ן ☜דהמגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע וכשנגדו נשבע ונוטל עד שישוב מרשעו ויקבל דין

ז טור ס"ה וכן כתב הרא"ש בפסקיו בפ"ק דב"מ מדלא הבי' הרי"ף אלא דברי אביי דאמר חיישי' שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו שם דף ו' ע"א

ח שם ושם משום דהוה לי' גזילה ודאי ספק מלוה ואין ספק מוציא מידי ודאי פי' ותופס מהספק עד שיתברר לו

ט מימרא דרב אידי בר אבין א"ר חסדא שם דף ה' ע"ב
י הכי אוקמוה שם בגמ'
כ שם בשם הרמב"ם בפ"ב מטוען דין ג' וכתב ה"ה דברים פשוטים שהרי אין אדם נפסל לעדות ע"פ עצמו וכן הדין לשבועה וכן כתב רבינו האי
ל וביאר שם אומרים לו אם אתה אומר אמת השבע ולא מפני שעברת עבירה אסור לישבע לך באמת ואם שקר אתה אומר הודה לבעל דינך
מ שם בשם הרמ"ה וכ"כ ה"ה שם בשמו משום דנאמן להזיק את עצמו ופשוט הוא
נ טור בשם הרמ"ה וכתב הרב ב"ח שזו ג"כ דעת הרי"ף בתשוב' והכי נקטינן
ס שם בשם ת' אביו הרא"ש כלל ז' סי' ז'
ע תוס' הרשב"א מחודשי' סי' ה':
פ כתב הב"ח ☜דוקא כשהתובע מביא עדים לפני הב"ד והם בעצמם אומרים לב"ד כך שאינם רוצים להעיד עד שיתנו חרם וכן מבואר בתשובת הרשב"א שהביא הב"י בסי' כ"ח סעיף ד' והכי נקטי' וכה"ג פי' ר"י בפ"ב דכתובות (דף כ"ז ע"ב) בעובדא דמרי בר איסק וכן כתב הטור סימן כ"ח ס"ו עד כאן לשונו וכן כתב הרמ"א שם סעיף ה'
צ משנה שבועות דף מ"ד ע"ב
ק טור סעיף י' וכן כתב הרמב"ם בפ"ב דין ד'
ר שם במשנה דף מ"ה ע"א וכרבי יוסי
ש כדאמרי רבותינו שבא"י דף מ"ז ע"א וכ"פ הרי"ף דהא רבא דהוא בתרא קאי כוותייהו וכ"נ דעת ר"י וכ"פ הרמב"ן שם
ת בשם הראב"ד
א ל' הרמב"ם שם דין ד' והביאו הטור וכתב ה"ה דין זה לא נזכר בגמרא בביאור אבל מתוך מ"ש שכנגדו נשבע ונוטל למד רבינו שלעולם שכנגדו אינו נוטל בלא שבועה אלא בששניהם חשודים וכו' הלכך כל זמן שהשבועה על שמא והתובע אינו טוען ברי אינו נוטל
ב שם דף ה' וכתב ה"ה ג"ז לא נזכר בגמ' וכו' דעת רבינו ז"ל שכיון שאין יכול לישבע אינו נוטל ושכן דעת בעה"ט ז"ל וכ"כ הטור בשמם
ג ☜והב"ח כתב שצ"ע בדברי הרא"ש והר"ן בפרק הכותב שכ' ע"ש הרי"ף בת' דנראה משם ☜דנשבע הנתבע כעין דאורייתא ושכ"נ לו עיקר
ד טור בשם השגת הראב"ד והרמ"ה וכן כתב ה"ה שם דס"ל דכל שהוא חשוד וא"א לו לישבע העמידוהו על דין תורה ונוטל בלא שבועה
ה שם בשם הרמב"ם ולא כתב בלשונם שם

יז כגון השותפין והאריסין
יח לפי שהוא חשוד מן התורה דתרתי בעינן שבועה דאודייתא וטענת ודאי
יט (☜טור בשם הרמב"ם והמחבר העתיק הל' באיזה שינוי)
כ ל' הרמב"ם שם דין ז' וכתב ה"ה זה מבואר בפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מ"א ע"א ומפרש שם מתקנתא לתקנתא לא עבדינן)
כא טור בסימן צ' בשם רבי ישעיה וכ"נ מדברי בה"ת שהביא שם מס"ו:
כב טור סט"ו כ"כ הרא"ש והר"ן בסוף שבועות בשם הראשונים ז"ל
כג שם סט"ו הם דברי הרמב"ם שם דין ח' כתב ה"ה שזה אינו מבואר בגמרא וכן דעת רבינו מאיר
כד שם ושם ומבואר בסימן כ"ו ס"ב
כה שם ושם וכתב ה"ה גם זה אינו נזכר בגמרא אבל נראה ברור דלא גרע ממ"ש טעה בדבר משנה חוזר וכו' וכן כתב רבינו מאיר ז"ל
כו שם ושם וכ' ה"ה השוה רבינו דין זה לדין פסול לעדות מחמת עבירה וכו' ומבואר במ"ש לעיל סי' ל"ד ס' ל"ג ע"ש

סימן צג

א ממשנה שבועות דמ"ה ע"א וכדמפרש לה בגמרא שם דף מ"ח ע"ב
ב רמב"ם ריש פ"ט מה' שלוחין דאלו מינהו אבי היתומים לא ישבע כמ"ש בסי' ר"צ
ג שם במשנה
ד ברייתא שם דף מ"ח ע"ב
ה רמב"ם שם דין ג' ודין ד' וכ"כ הטור
ו שם דין ב' כמימרא דרב נחמן שם וכדעת רבו אבן מיגש דבשבועות השותפין לא בעינן הודאה במקצת והטעם מפורש בכסף משנה שם
ז לשון הרמב"ם שם דין ד' וכתב הכ"מ כ"כ הרא"ש ריש שבועות הדיינים בשם הר"י ן' מיגאש ורבינו נמשך לדעת רבו וכן כתב הטור בשמו וכתב הרא"ש שם שדברי קצת הגאונים והרי"ף ורבינו האי נוטה קצת לדברי הר"י הלוי
ח רמב"ם שם דף ג' בשם י"א ושכזה ראוי לדון
ט שם דין ה' וכתב הכ"מ בשם מ"ע הוא בתשובת הגאונים
י רשב"א בת' סימן תתקנ"ד ודייק לה דאם כדברי הרמב"ם ליתני השליח דהוה רבותא טפ' ועוד כמה ראיות הביאו הב"י בסימן זה
כ לשון הרמב"ם שם דין ו' וכ"כ הטור וכ' הכ"מ שם דין זה פשוט בטעמו

ל ג"ז שם ד"ז ממשנה דשבועות דף מ"ה ע"א חלקו השותפים והאריסין וכתב הרי"ף שם וה"ה לשער וכ"כ הטור

מ שם דין ט' וכתב הכ"מ שכ"כ הרי"ף בס"פ הנשבעים

נ שם דין ז' ממשנה שם וכן כתב הטור

ס טור סי"ג בשם בעה"ע

ע הרמב"ם שם ד"ח והביאו הטור וכתב הכ"מ בשם מ"ע דאיתי' בתשובת הגאונים וסמ"ג

פ נלמד ממ"ש הרי"ף בפרק הנשבעים ואם אמר הנתבע כבר חלקנו ולא אשתייר ליה גבאי' ולא מידי והוא אומר וכו'

צ והוא הדין ☜אם הפסידו הכל ולא באו לחשבון לא הוי כחלקו וצריכים לישבע זה לזה דטעמא דחלקו פטורים הוא משום מחילה בית יוסף בשם רבני צרפת מה"ו הביאו גם כן הסמ"ע

ק ג"ז שם בפ' י' דין ב' וכתב לבסוף ובזה הורו הגאונים בעלי הוראה וכ"כ הרי"ף בסוף הנשבעין וכן כ' הטור סט"ו

ר שם דין ג' וכ"כ הטור סי"ז

ש שם דין ד' וכן כתב הטור סי"ט

ת שם דין א' וכ"כ הטור שם:

א שם דין א' וכ"כ טור בשמו ס"כ

ב ☜כתב הכ"מ אפילו לא טען שיודע שמעון בודאי יכול לגלגל בטענת שמא וכמ"ש ה"ה בפ"א מה' טוען (דין י"ב) שכן הוא מפורש בפרק קמא דקדושין (דף כ"ז ע"ב) ומבואר סי' צ"ד ס"ב אלא לפי שאם לא היה טוען אלא שמא יודע הא קיימא לן דאין משביעין על טענת שמא אם כן לא הי' יכול לכתוב ואם לא נתעסק וכו' ישבע שמעון היסת וכו':

ג כפי' הכ"מ שם וכן כתב בב"י

ד שם דין ו' וכ"כ הטור בשמו

ה שם וכ"כ הטור שם בשמו

ו וכתב שם בכ"מ וכן בב"י שדברי הראב"ד הם דברי טעם ונראה שלא יחלוק עליהם רבינו וכו'

ז טור סכ"ג בשם ת' אביו הרא"ש בכלל פ"ט

ח שם סכ"ד דשם בכלל הנזכר
ע"ד שיתבאר בסימן שפ"ח

ט שם סכ"ה ושם בכלל הנזכר

י שם סכ"ו ושם בכלל הנזכר

כ כן הוא בטור אבל בת' הרא"ש איתא מפורש שלא ידע שמעון מזה וכן הגיה א"מ ז"ל וכתב הסמ"ע שנוסח זה הוא העיקר שלא ידע עד שעת חלוק':

ל וביאר שם שראובן טוען שכל אחד היה לו כח לעשות כל מה שיראה לו שהוא תועלת השותפות והיה נ"ל תועלת בחבר' אחי וע"כ לא הפסיד במה שלא הודיע

מ שם סכ"ז ושם בכלל הנזכר סימן י"ד:

סימן צד

א ל' הטור אבעיא ונפשטא דמגלגלין בדרבנן שבועו' סוף דף מ"ח

ב כ"כ הרי"ף שם וכן פי' הרמב"ם ריש פרק י' מהלכות שלוחין ופ"א מטוען דין י"ב וכ"כ רש"י שם

ג מבואר בסימן דלעיל סעיף ט'.

ד כמימרא דרב הונא שם ריש דף מ"ט דהוא רביה דרב חסדא וע' במ"ש ס"ס פ"ט

ה טור ס"ו וכן פרש"י שם אהא דאמרינן איכא בינייהו לפתוח לו וכ"כ הר"ן בריש מציעא בשם התוספת אהא דתיתי מגלגול שבועה דעד אחד וכו' (שם דף ד' ע"א) ומגלגול שבועה דסוטה בפ"ק דקדושין (דף כ"ו ע"ב) אע"פ שאין בעלה תובעה אלא מאיש זה וכתב הר"י ן' מיזיר ☜כגון שיודעים ב"ד שיש לתובע עליו שבועת גלגול הא לאו הכי אסור לעשות עצמם כעורכי הדיינים

ו שם ס"ז כ"כ הרא"ש בסוף הנשבעין דומיא דסוטה שהיא טוענת ודאי שלא נטמאה וע' בתוס' והרא"ש ובנ"י בפרק השואל על משנת שאלה חצי יום

ז מסקנת הגמרא קידושין דף כ"ז ע"ב

ח ל' הרמב"ם בפ"א מהלכות טוען דין י"ג וכתב ה"ה בהלכות פרק כל הנשבעין ירושלמי חד בר נש וכו' ופסק נמי כמ"ד שם בירושלמי בפרק המפקיד ראה אותן מגלגלין וכו' חוששין כלומר ונשבע על הכל או משלם וכ"כ הטור ס"ט בשם הרי"ף

ט כן דקדק ה"ה שם לדעת רבינו שכתב הודאיות ושכ"כ קצת בעלי הוראה ולזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל

י טור כ"כ הרא"ש שם בפסקיו

כ שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו

ל מבואר לעיל סוף סימן כ"ב דאם אמר איני נשבע והריני משלם משיצא מהב"ד אינו יכול לחזור בו משא"כ כאן וכדמפרש טעמא

מ הראב"ד שם בהשגתו וכתב ה"ה ואינו רואה בכאן השגה על דברי רבינו כלל לפי שלא נזכר דין זה בגמ' וכו' וכמה דינין יש בדיני ממונות לא נכתבו בדבריו ולא בדברי שום מחבר

נ ב"י שם בשם בה"ת שער ל"ח

ס טור סי"א בשם תשובת אביו הרא"ש

ע שם סעיף י

פ בה"ת בשער הנזכר

פירוש וכגון שאילולי טען גלגול לא הי' מתחייב אפי' שבועת היסת כגון שבועת השותפין אחר שחלקו וכיוצא בו כמ"ש הב"י:

סימן צה

א משנה שבועות דף מ"ב ע"ב וב"מ דף נ"ו ע"ב

ב רמב"ם ריש פ"ה וכ"כ הטור לומר דשבועה דרבנן משביעין כדלקמן

ג שם במשנה

ד טור ה"ד בשם הראב"ד

ה שם במשנה

ו רמב"ם ריש פ"ב מה' שכירות וכ' ה"ה שבכ"מ שנ' רעהו אין העכו"ם בכלל ומבואר במכילת'

ז רמב"ם ריש פ"ה מטוען וכך כתב הטור ונלמד מדאמרינן בכתובות ד' פ"ז ע"א דפוגמ' כתובת' וע"א מעיד' שהיא פרועה שנשבעת היינו מדרבנן דאלו מדאורייתא אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות:

ח במשנה הנזכרת ויליף לה בגמרא מקראי

טור כ"כ הרא"ש שם בשבועות ובב"מ ושכן דעת הרי"ף בתשובה והביאם הטור וכ"כ הר"ן בשם הר"י הלוי והרי"ף וכך כתב ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וכתב ז"ל דפושע לאו מזיק היא שהרי פשיעה בבעלים פטור ומזיק בבעלים חייב וזה דעת הראב"ד בהשגות

ט טור כ"כ הרא"ש והר"ן שם דמתני' תני הנך וה"ה שואל ועוד מש"ה לא תני שואל משום דלא שייך בהקדש

י שם סי"ג וכן כ' הרמב"ם וכתב ה"ה דין ההיסת ידוע שהוא בכל דבר כפיר' מאיזה דבר שיהי' וכ"כ ז"ל ויש סמך לזה פ' הכותב (סוף כתובות דף פ"ז)

כ טור שם כ"כ הרי"ף והרא"ש שם ממשנה נכסים שאין להם אחריות וכו' קידושין דף כ"ו ע"א

ל שם בשם הר"ר ישעיה

מ ל' הרמב"ם מה' טוען דין ד' ממשנה שם בשבועו' וכדאוקימת' דר' יוסי בר חנינא שם דף מ"ב ע"א יכתב ה"ה שפסק כר"מ שם במשנה אמאי דאמרינן בפ' נערה שנתפתתה (ריש כתובות דף נ"א) כל העומד לגדור כגדור דמי עכ"ל וכ"כ התוס' שם בשם ר"ת משום דבפ' הכונס (בבא קמא דף נ"ט ע"ב) פסקינן כר"ש אכלה פירות גמורים משלמי' פירות גמורי' וכ"כ בכ"ד ובסמ"ג ושאר פוסקי'

וה"ה לענין קנין כדלק' סי' קצ"ג אבל לא לענין שומרים כדלקמן סי' ש"א ס"ה ע"ש

נ וביאר שם כיון דעיקר הפקדון הוא במחובר לקרקע אע"פ שאח"כ בצרן הנפקד הרי הוא כתובעו קרקע (לחכמי') כן

ס ומה שכופר בהך העומדות להבצר לרבנן דסברי לאו כבצורות דמיין הוי ככופר בקרקע ולר"ת דאמר כבצורות דמיין הוי ככופר במקצת מטלטלין

ע שם דין ה' וכ"כ הטור בשמו ש"ח וכ' ה"ה זה נראה פשוט ששכירות קרקע אחר הזמן חוב גמור כיון שמחלקותן בדמים

פ שם דין ו'

צ ברמב"ם איתא ה"ז נשבע היסת וכן העתיק הטור וכן כ' המחבר סתם לעיל סי' ס"ו סל"ט ובריש סי' זה ובסי' ש"א ס"ג ולפענ"ד הי' נראה פשוט שטעות נפל בספרים וצ"ל להד"מ ה"ז נשבע היסת ואם טען שאבד וכו' ויראתי לשלוח ידי להגיה מאחר שהרב סמ"ע לא רצה להגיה ונדחק לפרשו בדוחק כמו שהאריך בזה ע"ש גם הרב ב"ח החזיק הנוסח שלפנינו שהאומר להד"מ שיהי' פטור אף מהיסת במגו דאי בעי אמר אין מסרת כי ונאבד דפטור אף מהיסת ואחר כך הניחו בצ"ע ממ"ש המחבר ריש סי' זה ובסי' ש"א ואני בענ"ד חפשתי ולא מצאתי כן בשום פוסק ראשוני' ואחרוני' אך ראיתי במרדכי פרק הדיינים כתב שרשב"ט הביא ראיה דאין נשבעים (היסת בכופר הכל על עבדים ושטרות וקרקעות) מרבה בר שרשום דנפק עלי' קלא וכו' (ב"ב דף ל"ג ע"א) וכן פי' רשב"ם עכ"ל וראי' זו דחויה היא כמ"ש התוס' שם דשאני התם דלא הי' טוען ברי אלא נפק עליה קלא

ק בסעיף א' ולדעת הרמב"ם שמחייב בפשיעה ע' במ"ש ה"ה והכ"מ בביאור שם

ר משנה שבועות דף ל"ח ע"ב

ש רמב"ם בפ"ג מטוען דין ג'

ת ל' הרמב"ם שם דין ג' והביאו הטור וכ' ה"ה שיצא לו דין זה ממה שתרצו בפ"ק דמציע' ריש דף ה' כי אצטריך קרא להיכא דחפר בה בורות וכו' ומפרש רבינו וטענתם על החפירה שזה טוען שחפר בה והזיקו יותר ממה שזה מודה:

סימן צו

א ל' הרמב"ם פ"ה מה" טוען ונטען דין ט' ממשנה שבועות דף ל"ח ע"ב

ב פרש"י כגון שטענו ברמיזה דחרש שדברי חכמים בכל מקום לא מדבר ולא שומע שם דף מ"ב ע"א

ג כ' ה"ה כ"נ מן הסוגיא אשר שם ולגירסת הספרים דגרסי (שם ע"ב) אלא בדרבה קא מפלגי אפשר דאין הל' כראב"י אלא כחכמים ודין זה מוסכם ברוב הפוסקים וכ"כ הטור בשם ר"י

פי' אפי' בא בטענת עצמו כיון דאין תביעה גמורה כדלקמן

ד וזה כדעת רבינו ורבו ורוב הפוסקים כו' ומתני' סתמא קתני ה"ה שם

ה זה כדעת רבו וקצת מן המפרשים וכמ"ש בפ"ב מה' שכירות דין ז' וכ"כ הטור בשמם

ו הרב המגיד שם בשם הרשב"א והרבה מן המפרשים

ז רמב"ם שם

ח שם דין י' בשם הורו רבותי וכ' ה"ה שכן הוא דעת הרבה מן המפרשים וכ"כ הטור ס"ט בשמו ובשם הרב רב יוסף הלוי שלא יהא זה נוטל ממונו של קטן והולך לו

ט הרשב"א בתשובה וביאר שם לפי שאין שבועת השטרו' אלא מתקנת חכמים להפיס דעתו של תובע (כתובות סוף דף פ"ז) וכשנשבעין לקטן נמי תקנת חכמים היא ואין עושין תקנה לתקנה כו' בריש מציעא (דף ה' ע"ב) מחס"א

י ל' הרמב"ם בפ"ה מה' טוען דין י"א

כ כ"כ הרב המגיד שם וז"ל מפורש בגמ' פרק הניזקין (גיטין דף נ"ט ע"א) הפעוטות מקחן מקח וכו' במטלטלין וכן נתבאר בפרק החובל (בבא קמא דף פ"ז ע"א) שהקטן שחבל באחרים פטור לשלם לעולם וכן כתב הטור מסעיף י"ב ואילך

ל לעיל סי' צ"א ס"א ומבואר במ"ש שם

מ ל' הטור סי"ד כ"כ בה"ת בשער ל"ו וכן כתב הרמב"ם בפכ"ט מה' מכירה דין ט' ובכמה דוכתי בתלמוד אמרו חזקה אין העדים חותמים אלא אם כן נעשה בגדול (ב"ב דף קנ"ה ע"א) ב"י

נ ל' הרמב"ם ספ"ח מה' טוען וכתב ה"ה פי' חרש שאינו מדבר ואינו שומע ואף ע"פ שנושא ונותן במטלטלין בבדיקות כנזכר פכ"ט מה' מכירה אין ב"ד נזקקין לטענותיו לא ברמיזה ולא בבדיקה

ס שלא נתמעט הסומא אלא מלהיות דיין ועד ה"ה.

ע טור סי"ח

פ שם וכ"כ ה"ה שם:

צ טור סכ"ב בשם שאלה לאביו הרא"ש כלל נ"ט סימן ה' ומבואר במ"ש לעיל סימן ס"ג וכתב הב"ח שכתב כאן הבית יוסף בשם בעה"ת ☜אם יש עדים שמעות עצמן של הלואה או מאי דאתי מחמתייהו קיים בודאי שאין בו ספק שנפרע מהם המלוה וכן הוא סברת הראשונים עכ"ל ולפי זה ה"ה לוה שאין לו לשלם לכל ב"ח ☜אם הסחורה שלקח בהקפה הוא בעין או מאי דאתי מחמתייהו קיים אין לאחרים חלק בהם וכ"כ הרי"ף בפרק המקבל סימן תק"ן וכתבו רבינו בסי' ק"ח ס"ו וכך כתוב בסימן ר"פ ס"א בשם הרמ"ה וכן הוא ברי"ף פרק אע"פ גבי דין מורדת והכי נקטינן:

סימן צז

א לשון הטור ורוב דברים אלו מדברי הרמב"ם פ"א ממלוה

ב כתב ה"ה מכילתא אם כסף תלוה שהיה רבי יישמעאל דורש שאם זה חובה ומבואר בב"מ דף ע"א ע"א

ג כך אחז"ל גדול המלוה וכו' שבת דף ס"ג ע"א

ד שם בב"מ

ה מברייתא סוכה דף מ"ט ע"ב

ו מפורש בתורה לא תהי' לו כנושה

ז מימרא דרב דימי ב"מ דף ע"ה ע"ב

ח שם דין ב' וכתב ה"ה איסור הלוה פשוט הוא ממ"ש בפ' המקבל (בבא מציעא דף ק"י ע"ב) עובר משום בל תשהא ומשום שנאמר אל תאמר לרעך לך ושוב

ט גם זה שם

י ומייתי לה אקרא לוה רשע ולא ישלם

כ שם דין ד' וכ' ה"ה זה פשוט

ל לשון הטור סעיף י' ממשנה ב"מ דף קי"ג ע"א
וכתב בספר בד"ה שאם עבר ומשכנו לוק'

מ מימרא דשמואל שם

נ וביאר שם דמחרימין על הלוה עד שיוצא כל אשר לו או יביא כל אשר לו בכתב בב"ד והם מסדרין לו סמ"ע וע' בסימן צ"ט ס' א'

ס לשון הרמב"ם בפ"ג מה' מלוה דין ד' ומבואר ממשנה וממימרא דלעיל:

ע כ' ר' ירוחם נל"א ח"ב ☜דיכול השליח ב"ד להכותו אם יסרב בו בשוק סמ"ע

פ לשון הטור סי"ג מפורש בתורה לא יחבול רחים ורכב כי נפש הוא חובל

צ כך כתוב גם בסה"ת בשער א' בשם הרמב"ן
פי' אין הב"ד שולחים שלוחם לסגור בתי הריחיים שטוחנין בו עד שיפדנו מטעם שכתב המחבר ואם הוא בעצמו סוגר הרחיים למשכנו אינו עובר בלאו דלא תבא אל ביתו לעבוט שאין זה בכלל עבוט וגם אינו מחויב להחזירו סמ"ע
ק כ"כ בסה"ת שם
ר לשון הרמב"ם שם דין ב'
ש כך כתוב בפסקיו מברייתא חבל זוג ספרים דף קי"א ע"א וכ"כ ה"ה שם שכן כתבו ז"ל ושזה דעת רבינו
ת תוספת הביאה ה"ה שם:
א כפי' הרשב"א שם
ב ל' הטור סי' י"ט וכ' ממשנה שם ב"מ דף קט"ז ע"א
ג כרבי יהודה שם דתניא כותי' שם דף קכ"ו ע"א
ד שם סכ"א כ"כ התוס' שם
ה ל' רמב"ם שם דין ה'
ו בה"ת סוף שער א' מהא דאיתא בהמקבל (דף קי"ד ע"א) יצא הקדש דאין צריך צדקה
ז טור סי' י"ז בשם הרמ"ה
ח ממשנה שם דף ק"ט ע"א
ט כן כתב הטור בסכ"ג וכן מצא המחבר בתשובת הגאונים וכ"כ הרא"ש שם והוכיח כן וכ"כ הראב"ד שם בהשגתו ולזה הסכים ה"ה שם
י שם ברמב"ם פ"ג דין א'
פי' וב"ד מגבין מנכסים שלא אמרה תורה אלא שלא למשכן אבל לא אמרו שלא להגבות וכן כתבו ז"ל ה"ה
כשאין שם שטר ה"ה
כ כדין כל לאו הניתק לעשה אם אינו יכול לחזור ולקיים העשה ונתבאר בסוגי' דאלו הן הלוקין דף ט"ו ע"ב ה"ה
ל שם דין ז' מברייתא ב"מ דף קט"ו ע"א
מ טור סכ"ד כ"כ בה"ת שער א'
נ כן הוא בטור
ס ל' הרמב"ם שם כ"כ הטור שם ברייתא שם
ע שם ושם בברייתא ויליף לה ממשאת מאומה

פ טור סכ"ח בשם ר"ח כן כתב הרא"ש אהא דאמר שמואל שליח בית דין מנתח נתוחי וכו' כתב תימה ואם לא ימצאנו בידו היאך יכפיהו לפרוע מצותו ואנן קיימא לן פריעת ב"ח מצוה וכו' ולפי' ר"ת ניחא וכו'
פי' לאפוקי כשאינו רוצה לגבות חובות עתה מאיזה טעם שיש לו ורוצה למשכנו הכל ולהחזיר לו קצת לעת צרכה ויהיה הכל משועבד לחובו דאז אפילו כבר הגיע הזמן אסור לשליח בית דין ליכנס לביתו סמ"ע

צ שם ס"ל כ"כ הרא"ש בתשובות כלל ע"ט שכ"כ ר"ת בתשובה:

ק שם בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ס"ח סי' ז' וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' אלף וס"ט וכן כתב הריב"ש ומ"ש בשם ספר אגודה דחובשין אותו והביא ראיה מדאמרינן דאבא בר מרתא הוא מסקי ביה זוזי בי ר"ג וכו' שבת דף קכ"א ע"ב איכא למימר דהוי עבדי דר"ג דהוי פריצי כדאיתא בפרק מי שאחזו (גיטין דף ס"ז ע"ב) ובשאר דוכתי

ר לשון הרמב"ם פ"ג ממלוה דין ה' ממשנה ב"מ דף קי"א ע"א

ש מברייתא דר"מ שם ריש דף קט"ו

ת בברייתא מפורשת שם

א שם דין ו'

ב ב"י ה"ה פי' שהלוה מוציא העבוט או שהוא מנתח וסובר רבינו שאפילו כלי אומנות יכול לנתח ואף על שמסדרין בהם כמו שנתבאר בפ"א (בטור סימן צ"ח) זהו בשעת גבייה אבל לא בשעת משכונא:

ג וכ' ה"ה בשם הרמב"ן ☜בלא הורגל לישן בכר וכסת אבל היה לו כר וכסת ורגיל לישן בהם מניח לו וכ"כ הרא"ש בשם ר"ת

ד שם וכתב ה"ה משנה כלשונה כפירש"י שם שחובו נגד שניהם ומשכנו בשניהם פי' בשעה שהוא צריך ללוה יחזירנו לו משום השבת העבוט וכשיצטרך לשני יטול זה את הראשון ויחזור את השני רש"י

ה כשבא לידו בתורת משכון דסתם הלואה ל' יום וכו' אבל כל שבא לידו בתורת גבייה אין נותנים לו זמן ללוה ה"ה שם

ו שם וכתב ה"ה מימרא בגמרא ב"מ סוף דף קי"ד

ז טור סל"ג

ח שם סל"ד בשם ה"ר יהודה ברצלוני כ"כ בה"ת בשער א'

ט שם סל"ה כ"כ הרא"ש בסוף המקבל וכן כתב הרמב"ם שם דין ו'

י טור שם וכ"כ ה"ה שם

כ לשון הרמב"ם בפ"א מה' מלוה וכ"כ הטור בס"מ ממסקנת הגמ' ב"מ דף קי"ד ע"א דרבה בר אבוה אשכחיה לאליהו וכו' וא"ל דמסדרין וכו' וכן דעת הגאונים והרי"ף וכ"כ הטור בשם הרא"ש

ל משכה ערכין סוף דף כ"ג

מ מברייתא ב"מ סוף דף רי"ג ואף על גב דפליגי עליה רבי ישמעאל ור"ע הא אוקימנא להו בשיטה ולא קי"ל כוותייהו (שבת דף כ"ח ע"א)

נ שם בברייתא וכדמפרש שם משמיה דשמואל דסכנה הוא לו אם לא ילך ד' גרמידי אחר הסעודה ופירש"י הילכך יתבינן מטה שניה ומושיבה ברחוק ארבע אמות ממקום אכילתו וע"כ ירגיל לעמוד ללכת למשכב ולא ישן על מטה שאכל

ס שם במשנה דערכין:

ע ופירש שם בגמרא דף כ"ד ע"א דלא אמרינן כיון דלית ליה השתא לאשולי לאחרינא אינהו נמי לא מושלי ליה וכתב הנ"י סוף פרק המקבל ה"ה ☜שאם לא היה לו כלים מאותו המין אין לוקחין לו

פ שם במשנה וכת"ק וכ"כ ש"פ

צ טור בשם ה"ר יהודה ברצלוני וכן כ' הנ"י בשמו ולזה הסכים וכ"כ בה"ת בשער א' כיון דלא תנן אלא שמניחין לו תפליו מפני שהיא מצוה מיוחדת לגופו ודרך מלבוש הן

ק גם בזה הביא ראיה ממשנה סוף ביכורים וב"ח נוטלם וכו' כספר תורה וקבלנו פי' דבר זה שר"ל שגובה אותו ב"ח בחובו והאשה בכתובתה

ר כ"כ רבי ירוחם נ"ז ח"ב ושכ"כ ה"ר דוד כהן

ש לשון הטור סמ"ב וכן כתב הרמב"ם בספ"א מה' מלוה וכתב ה"ה זה לא מצאתי מבואר אבל הדין נראה פשוט

ת וכך כתב בה"ת שער א' בשם תשו' הרי"ף ממשנה דלעיל בערכין אבל לא לאשתו ולבניו וה"ה נמי לב"ח ונתן טעם מפני ששיעבודא של מלוה הוא דאורייי' וכדעולא (ב"ב דף קע"ה ע"ב) ומזונות האשה ובנים מדרבנן וכ' הב"ח הלכה למעשה כיון דאיכא פלוגת' דרבוות' ואנן דקי"ל דמזונותיה של האשה דאורייתא כמ"ש בא"ה סי' ס"ט (וכ"כ הרמב"ם בפי"ב מהלכות אישות וה"ה בשם קצת מפרשי' והרשב"א) אם קדמה היא למלוה ותפסה מטלטלין אין להוציא מידה דלא אתא ב"ח שבשטר ומבטל לשעבוד' דאשה דהוי נמי דאורייתי' עכ"ל אבל דעת הסמ"ג ג"כ כדעת הרי"ף והרמב"ם ובה"ת דלא מהני לה תפיסה ונלע"ד שאף על פי שהרמב"ם והסמ"ג ס"ל שהמזונות הם דאורייתי' טעמא בזה כטעם

הראשון שכ' בה"ת והרי"ף דומיא דערכין שאין לה מזונות דהא גמר מיכה מיכה מערכין ב"מ דף קי"ד ע"א

א שם מבואר שם דאיהי במזונותיה ב"ח היא שכבר נתחייב לה או מתנאי ב"ד או מן הכתוב בכתובתה ומזונייכי וכו' הב"י והא דמלוה בשטר קודמת למלוה על פה היינו בקרקעות אבל במטלטלין אין להם דין קדימה כמ"ש רבי' בסימן ק"ד וע"ש

ב ל' הרמב"ם בפ"א מהל' טוען וכתב ה"ה זה מתבאר מאותה ששנינו אחד המקדיש וכו' ערכין (דף כד ע"א) והובאה בהלכות פרק המקבל וכ"כ הרי"ף בתשו':

ג טור ס"א בשם הר"י יהודה ברצלוני וכתב הב"י ותנן כסות וה"ה לספרים דתנא לא כרוכלא ליזיל וליתני

ד שם בשם הרמב"ם שם כ' ה"ה נראה לי שיצא לו ז"ל ממ"ש בפ"ק דב"ק האחים שחלקו וכו' וכמ"ש בירושלמי הביאו בהל'

ה כ"כ ה"ה שם בשם י"מ מפני שהבעל מקנה לאשתו בין של חול בין של שבת ואם הקדיש והעריך עצמו אין לו בכסות אשתו אפי' של שבת כלום והביא ה"ה סעד לזה ושכ"נ לו וכתב המרדכי שם לכ"ע אם הקנה לה בפי' התכשיטין שלה אין הב"ח גובה ממנה

ו טור סמ"ו ובה"ת בשער א' וכ"כ ר' ירוחם בשם הרמ"ה

ז בה"ת שם

ח טור שם

ט הרשב"א בת' ב"י סימן צ"ט מחס"א

י טור סמ"ז כן כתב בה"ת בשער א'

כ שם בשם בה"ת בש"ת וכ' הב"י דברים ברורים הם נכונים בטעמא לאפוקי ממ"ש הרשב"א בתשו'

ל שם סמ"ע בשם בה"ת כשם שמותר למשכנו בזרוע ליכנס לביתו כל זמן שלא זקפן עליו כך נקל בחובו שאין מסדרין עמהם כיון דלא כתיב בהו מיכה דנימא בהו דין סידור

מ שם סכ"ה בשם הרמ"ה

נ בת' שבסוף. חזה התנופה

ס וסיים שם ולא יקרא אונס ליפטר משבועתו בעוד שיש לו ברשותו איזה דבר למכור אפי' עד שוה פרוטה ותקיעת כף הוי כשבועה וכמ"ש. ל' סימן פ"א סי' כ"ח בהגה:

סימן צח

א לשון הטור

ב כ' הב"י זה פשוט שאומרים לו קיים שטרך וחות לדינא כתובות דף י"ט ע"א
ג מפורש בבריית' ובגמ' שם דף ק"ד ע"א
ד מהרי"ק בשורש ג'
ה מאוקימתא דגמ' מקולי כתובתה שנו כאן ב"ב דף קל"ב ע"ב וכמ"ש הרשב"ם שם
ו טור
ז שם בשם תשו' אביו הרא"ש כלל פ"ה סי' י' וכדלעיל סי' ס"א ס"ט
ח שם ממ"ש ב"ב דף קע"א ע"א נכסיה' דבר אינש אינון מערבין יתיה ותנן לא יפרע מן הערב תחלה
ט ממ"ש בב"ק דף קי"ב ע"ב אבל מירחקא לא
י עובדא דההיא דיינא קמיה דרב חנין בריה דרב ייבא שם בב"ב
כ ל' הרמב"ם בפי"ג ד"ב מה' מהלוה והביאו הטור ס"ו וכ' ה"ה מימרא דרבא הלכת' מקיימין את השטר אפי' שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח וכו' (שם בב"ק וצ"ל שרבינו מפרש כך מקיימין את השטר וגובין בו ואפי' עומד וצווח ולפעמים ממתינים כששואל זמן וכו'
ל ממ"ש שם בגמ' ואי גברא אלמא הוא
מ בשם הרא"ש וכ"כ בה"ת בשער
נ שם דין ג' מימרא דרבא שם
ס שם ומבואר טעמו שם
ע שם ברמב"ם וכ"כ בה"ת שם
פ שם בגמ' ב"ק דף קי"ט ע"ב
צ טור ס"ט כפי נוסח ג' הגמ' שלפנינו
ק רמב"ם שם וכ' ה"ה שרבינו גורס דאזיל בב' וג' בשבת ואתי בד' וה' וכו'
ר שם ושם ממימרא דרבא שם
ש שם ושם במימרא דרבא וכתב ה"ה נ"ל הטעם מפני שלא ניתן להוצאה אבל המלוה נתנה להוצאה ועלה על דעת המלוה שלא ישיב אליו כל מה שירצה
ת שם ושם במימרא דרבא
א טור סי"א בשם הגאונים כן כתב בה"ת בשער ג'
ב שם מהא דרבינא שהייה למר בר אחא וכו'
ג ב"י ממשמעות הגמרא דטפי לא משהינן ליה
ד ל' הרמב"ם שם בפכ"ב דין ו' וכתב הרב המגי' באמת האדרכת' היא על בני חורין והטירפא היא על משועבדי' וכן כ' הראב"ד ז"ל

ה שם וכ' ה"ה דעת רבינו שהכרזה הנעשית על בני חורין אין לה זמן קצוב אלא כפי שייראו הדיינין ממה ששנינו שום היתומים ל' יום משמע דוקא יתומים וכן הדין בטורף מן הלקוחות שאף הם שוים ליתומים שאין נפרעין מהם אלא בשבועה

ו מהא דאמר ר"נ כל אדרכתא דלא כתיב ביה וקרענא וכו' (ב"ב דף קס"ט ע"א):

ז שם ב"ב במימרא דרב נתמן דף קס"ט ע"א

ח שם פ' כ"ב דין ח' עמ"ש בכתובות דף ל"א ע"ב טרפא במאי כתבינן ה"ה

ט שם דין ט' וכתב ה"ה זהו שטר שומא הנזכר למעלה במימרא הנזכרת:

י מבואר בסי' קט"ו

כ כמבואר במ"ש ל' ס"ה

ל שם דין י' וכ' ה"ה שבועה זו שנשבע הטורף היא במשנה פ' הכותב (כתובות דף פ"ז ע"א) ובפ' כל הנשבעין (שבועות דף מ"ה ע"א) ושבועת הלוה היא מתקנת הגאונים ודעת רבינו שהשבועות האלו אין נשבעין אותו אלא בסוף ימי הכרזה שמא לא יצא הדבר לגמר ונמצא השבועות לבטלה

מ ונוסח שטר כשמחליטין אותה ללוקח אחר שנותן הדמים למלוה עיין במ"ש ה"ה שם פי' הלוה כדלקמן סימן קי"ד

נ שם דין י"ב וכ' ה"ה מחלוקת אמוראים פ' המפקיד (בבא מציעא דף ל"ה ע"ב) ופסק כרבא דהוא בתרא

ס מימרא שציינתי לעיל סק"ו

סימן צט

א לשון הטור

ב הרמב"ם בפ"ג מה' מלוה דין ב' והביאו הטור וכ' ה"ה זאת התקנה כתובה בספריהם ז"ל וכ"ה בעטור והכ"מ כתב בשם סה"ת שער ב' ששבועה זו דומה לשבועת מודה מקצת שאנו אומרי' שהיא נשמט משום דדחיקא ליה שעתא וסבר עד דהוו לי זוזא ופרענא ליה ורמי רבנן שבועה עליו כי היכי דלודי וכ' עוד אפי' טוען שמא יש לו משביעים אותו והראשונים קראו אותו שבועת החשד

ג עוד כתב הכ"מ בשם בה"ת שנתכוין רבינו למ"ש הרמב"ן במאי דאתמר במתנת בית חורין וכו' (בנדרי' דף מ"ח ע"א) וכו' שישבע שלא נתן עכשיו ע"מ להחזיר כדי להבריח מב"ח דלא הויא מתנה דהא חובו יוכיח שלא נתכוין אלא להבריח מב"ח בלבד עכ"ל וביאר שם בה"ת בחלק ב' כל שקדם הלואתו למתנתו ע"מ להחזיר לא יועיל כלום שהרי זכה בהן המלוה תחלה וע"ל סי' ז'

ד כתב בה"ת בשער ב' ח"א שכן תיקנו אחרונים וכו' ויפה תקנו כדי שלא להוציא שם שמים תדיר וכזה ראוי לעשות

ה לשון הטור ס"ג וכן כתב הרמב"ם שם וכ"ב בה"ת בשער הנזכר וכתב דנפקא לן מדאמרינן בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף צ"ד ע"א) שבועה לא' שבועה למאה

ו וכ"כ הרמב"ם פ"ד ד"ד וכתב ה"ה דין זה אינו מבואר בגמ' בפשיטות והא דלא נאמן במגו שהיה יכול ליתנם במתנה י"א דמגו גרוע הוא שאם היה נותנן המקבל מתנה לא היה מחויב להחזירן וכו' והרמב"ן כתב הטעם דחזקה דכל מה שביד האדם שלו ומגו במקום חזקה לא אמרי' לפי שאדם עשוי לעשות קנוניא וכמ"ש הרמ"א והכ"מ כ' שיש להביא ראיה מהא דמסיק בפ"ב דכתובות (דף י"ט ע"א) כדקאמר מלוה וכשחב לאחרים בסעיף ז'

ז שם סי"א בשם ת' אביו הרא"ש

פי' שהמה מעידים בפניהם מסרו ראובן לשמעון שימכרנו לו דהרי הוא בחזקת ראובן דאל"כ אמרינן שמא מכרו לשמעון ובמה יוציאו מיד לוי המוחזק בו דדוקא בדברים העשוים להשאיל ולהשכיר אין צריך להביא ראיה שהשאילו או השכירו לו כמבואר בסוף הסעיף סמ"ע

ח ל' הרמב"ם פרק ב' ד"ד וכ"כ הטור בשמו בסי' ב'

ט שם ושם

י טור סט"ו בשם שאלה לאביו הרא"ש כלל ט"ט סימן א'

כ ואף אם נתן המתנה לקטן כשהיה חייב לזה גובין ממנה רשב"א מס"ה והביאו הסמ"ע

ל שם סט"ו ושם בתשו' אחרת

מ ואין משביעין למקבל מתנה אלא הי' הברח' בדבר אלא מחרימין סתם ב"י בסי' קי"א בשם הרשב"א סמ"ע

נ שם בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ע"ט סימן ה' והאריך הרבה להביא כל אומדנות שבתלמוד וקצתם הביא הטור

ס שם בתשובת הרא"ש בשם מרנא ורבנא ה"ר מאיר והביאו הטור סכ"ב

סימן ק

א ל' הרמב"ם ר"פ כ"ב מהל' מלוה והביאו הטור וכ' ה"ה דעת רבינו כדעת הרי"ף בתשובה שאם אין ללוה מעות או מטלטלין ויש לב"ד להגבות מן הקרקע נותנים לו זמן

ב"ד שהיא ל' יום והטעם שהרי אפילו בלא נתינת זמן א"א לב"ד להגבות מן הקרקע לאלתר אלא לאחר הכרזה ושומא

ב וכ"כ בבה"ת בש"ג וכתבו שאין משביעין אותו תחלה והוא אם יש לו ואינו נותן עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוב

ג כתב ה"ה בהרבה מקומות מן החבור הזה הזכרתי שחרם סתם הוא מתקנת הגאונים והורגל עד ששב כדין פשוט

ד טור סעיף א' וכ' בסבד"ה ☜ואם לא ימצא מי שירצה להיות ערב לו נ"ל שמשביעין או יקבל נדוי שלא יבריח

ה שם בשם ר"ח וכ"כ ה"ה בשם העיטור וכ"כ הרשב"א בתשו' והביאו ראיה מפ' כל שעה (פסחים דף ל"א ע"א) דאמר אביי מה שעש' עשוי ואלו היה צרך עדיין לזמן ב"ד לא היה אומר אביי שהקדשו הקדש ומכירתו מכירה

ו הרי"ף והרמב"ם שם וכתב ה"ה והלכה כדברי המכריעין הרי"ף ורבינו ז"ל

ז רמב"ם שם ריש פכ"ב והביאו הטור בסעיף ה' והא דלא ממתינן ליה בה"ב כמ"ש בסעיף צ"ח סעיף ה' דשאני הכא דמודה שהשטר כשר ורוצה לשלם אלא ששאל שיקבעו לו זמן וחילוק זה מבואר בדברי הרמב"ם בפרק הנזכר ובדברי רבינו בסי' הנזכר ב"י

ח טור שם וכ' הב"י ופשוט הוא

ט שם ושם וכתב ה"ה מבואר בהגוזל ומאכיל (דף קי"ב ע"ב) ואי אמר לא אתינא וכו'

י טור שם

כ כן הוא בטור:

סימן קא

א ל' הטור כך כתב הרי"ף בר"פ המוכר פירות וכ"כ בסה"ת שער ד'

ב הגהת מיי' בפרק א' מהל' מלוה בשם הר"מ וכן כתב המרדכי בפ' המפקיד ובפרק הכותב ועיין בתשובת להרמב"ם סימן ס"ח

ג שם מחס"א

ד שם מחס"ב

ה מהא דא"ר חמא לרב פפא וכו' כתובות דף פ"ו ע"א

ו טור ס"ג בשם אביו הרא"ש כ"כ בפסקיו בריש ב"ק

ז וביאר שם כיון דזוזי יהיב שקיל כל מאי דמקרב לזוזי טפי והיינו מטלטלי דאי לא מזדבן בהאי מתא מזדבן במתא אחריתי וכ"כ בה"ת בשער ד' שכ"כ הרי"ף בתשובות וכו' דהינון מקריין כסף ממש והקרקעות נקראין שוה כסף

ח שם וכ"כ הרא"ש דבה"ת שם מהא דאמר עולא ד"ת ב"ח בזבורית שנאמר בחוץ תעמוד מה דרכו של אדם וכו' שם דף ח' ע"א

ט שם כ"כ בה"ת שער ד'

י שם ושם

כ שם סעיף ו' בשם אביו הרא"ש וכך כתב הרשב"א בסוף סימן תתכ"ט אני רואה שאפילו בזמן גדולי המורים היו מגבין אפילו משטרי הלואות וכן כתב בתשוב' להרמב"ן סי' כ"ב שאני אומר שאין שטרות נגבין בב"ד דמילי נינהו אבל מה אעשה ואני רואה שפשט זה בכל המקומו' שב"ד שמין ומגבין אותם וכופף אני ראשי למנהג של ישראל

ל הריטב"א בר"פ הזהב אהא דאמרי' דא"ל לישנן קא בעינן להו (שם דף מ"ה ע"ב) וה"נ אנן סהדי שאין זה מוכר מטלטלין וסחורתו ע"ד שיקבל קרקע או סובין ושכן אמר מורו הר' מס"ג

מ טור ס"ז כ"כ בה"ת שם והרמב"ם ע"א מה' מלוה ד"ז שם בשם י"א

נ שם בשם מעובדא לקמיה דרבא כתובו' דף ס"ו ע"א ומפרש שם הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשה בו שלא כהוגן

ס טור ס"ח כ"כ בה"ת בשער ד' שכ"כ בס' המקח וכ"כ ר' ירוחם בב"י

ע שם ס"ט כ"כ הרא"ש בפ"ק דב"ק ובתשו' כלל פ"א סי' ד'

פ ל' הרמב"ם בפ"א מה' מלוה והביאו הטור וכתב ה"ה התחלת הגבייה במטלטלין מפורש בהרבה מקומות והחרם הוא מתקנת הגאונים

צ כ' ה"ה זה מתבאר בפ' מי שהיה נשוי (ריש דף ל"ד)

ק שם דין ו' בשם הורו רבותי וכתב ה"ה דין זה תשובה להרי"ף ודברי טעם הן

ר וכתב הב"ח ☜אם יש לו מעות ומטלטלי ומקרקעי ויש עליו חובות לעכו"ם ואומר אם לא יתן המעות לעכו"ם יאסרו אותו ויהא בשבי' וגם יתחייב עוד בכפלים כי כן הוא בדיניהם שומעין לו ומגבין לישראל מטלטלי או מקרקעי ואע"ג דאית ליה מעות והביא ראיות לזה ושהכי נקטינן

סימן קב

א משנה גיטין דף מ"ח ע"ב

ב כתובות דף ק"י ע"א אוקימתא פלוגת' דרב נחמן ורב ששת דלר"נ בשלו הן שמין פי' בקרקע הלוה שאם יש ללוה שדה שהיא בינונית לכל אדם ואצלו היא עדית ששאר שדותיו גרועות ממנה אין ב"ח גובה הימנה ופסקו הרי"ף והרא"ש כרב נחמן דהלכת' כרב נחמן בדיני וכ"כ הרמב"ם פכ"ה דין י'

ג טור ס"ג כ"כ הרא"ש בריש קמא

ד שם בשם הרמ"ה כאתקפתא דרב אחא ברי' דרב איקא א"כ נעלת דלת בפני לוין ב"ק דף ז ע"ב וכן דעת בה"ת בשער ד'

ה שם בשם הראב"ד כ"כ בה"ת שם שכן פי' הראב"ד אהא דאתקיף רב אחא ברי' דרב איקא כסבר' הראשונה ושכן דעת התוס' שם דלא גריס או עידית בציר פורתא

ו בשם ת' לגאון כתבה בה"ת בשער ד'

ז שם

ח שם ס"ז מבריית' שם בב"ק ד"ז ע"ב

ט כאוקימתא דגמ' שם ריש דף ח' וכן א"ר חסדא וכו' והרמב"ם כפי"ט דין ד' כתב סתם ניזקין ובעל חוב בבינונית דמשמע דס"ל כמ"ד בשל עולם שמין והוא סותר למ"ש בשמו בסעיף א' והאריך בזה ה"ה שם בפכ"ד והב"ח כתב שגם הרמב"ם אית ליה אוקימת' הנזכר אלא שבפי"ט כתב הברייתא כצורתה כמנהגו ומיירי נמי כשהיתה לו עידית בשעה שלוה וכו'

י עובדא ב"מ ד' ס"ו ע"ב וכדא"ל רב אחא מדפתי לרבונא

סימן קג

א טור ס"ב כ"כ בה"ת בשער ב' בשם הרמב"ן והכי מוכח בפ"ק דב"מ (דף ז' ע"א)

ב מבואר במ"ש לעיל בסי' צ"ח ס"ט ובריש סי' ק"ט מבואר שמכריזין אם הוא לפרוע לכתובת אשה או לב"ח וכמ"ש שם

ג ג"ז מבואר שם במ"ש שם וכתב הסמ"ע מדברי בה"ת ונותנין שטר אכרזתא ביד הלוקח איך שהיו עושים הכרזה כדינא וזבינא ליה להאי ארעא ופרעו לב"ח ושאחריות דההיא ארעא על הלוה ושלא יהא רשות להלוה בהאי ארעא מיומא דנן ולעלם

ד טור ס"ז וכ"כ בה"ת בשער ג' וכ"כ התוס' בערכין סוף דף כ"א אך מ"ש התוס' שם שא"צ להכריז אלא מוקמינן ליה ביד המלוה באותה שומא וכן הוא בירושלמי כ' הב"י דלא קי"ל הכי אלא צריכין להכריז וכן דעת רבינו משום דבגמ' דידן גבי שום היתומים שפחתו שתות וכו' (כתובות דף ק' ע"ב) פליגא אההוא ירושלמי מדמוקים לה כאן בדברים שאין מכריזין עליהם וכו' ולא מוקים לה בדקבל עליה באותה שומא וכ"כ בה"ת בפי' בשער הנזכר בשם הראב"ד

ה טור כ"כ הרא"ש בפסקיו שם בשם ר"מ

ו לשון הרמב"ם בפכ"ב בה' מלוה דין י"ד דברייתא ב"ב דף ק"ז ע"א

ז כת"ק שם וכך פסקו הפוסקים וכרב אשי שם ע"ב דכיון דטעמייהו לא ידעינן הלכת' כוותייהו לא עבדי' וטעמ' דת"ק מפרש שם ע"א משום דאמר מלתא מציעתא

ח כן פי' הרמב"ם מ"ש בגמ' מלתא מציעתא היא וגם הראב"ד לא השיגו בזה שם גם הנ"י פי' דברי הרי"ף כן שם והרא"ש בפסקיו שם מעתיק ל' הרי"ף ומ"ש הסמ"ע שדעת הרי"ף והרא"ש והטור כדעת הרשב"ם לענ"ד אין שם הוכחה בדבריהם ומ"ש בדרישה בזה לא זכיתי לראותו ולענ"ד אף שאיני כדאי להכריע אין לזוז מהכרעת הב"י וביותר שגם הנ"י פירש דברי הרי"ף כן

ט טור ס"ד כ"כ בה"ת בשער ד' ולמד כן מהאי דאמר לחבריה האי ארעא וכו' בסוף עכו"ם (דף ע"ב ע"א) וכרב הונא בריה דר' יהושע שם

י כ"כ הרמב"ם בפכ"ב מה' מלוה ד' ט"ו:

כ דלא כמו שפי' הראב"ד דבריו וכ"כ ה"ה הטעם מפני שאין על הלוקח מוטל לפרוע החוב הזה ואינו יורש מן הלוה כמו היתומי' שעומדי' במקום אביהם לפיכך הב"ד הרי הן כשלוחין וכו' ומתוך כך הדין נותן שאם פיחתו בכל שהוא יהיה בטל ועיין בסי' י"ד קס"ה מ"ש הרמ"א שם בהג"ה וכמ"ש שם

ל טור סימן י' כ"כ בה"ת בשער ג' מדתנן בפרק בית כור (בבא בתרא דף ק"ג ע"ב) מהו מחזיר לו מעות וכו' ומסיק בגמרא כדי ליפות כחו של מוכר וכו' אלמא שאין למוכר לקבל קרקע אחר שאין נשאר לו הראוי לו וכ"ש מלוה שאין לו לקבל קרקע בפרעונו אחר שאין בו שיעור הראוי לו ומדברי הרי"ף בפ"ק דמציעא שכתב וה"מ דחזיא ליה וכו' וכן הסכים הרמב"ם בתשו'

מ וכן פסק המחבר בס' בד"ה כדברי הרשב"א בתשו' וכמ"ש ר' ירוחם בשמו בנ"ז ח"ג ודבריו דברי טעם וכ"ש שחכמי הדור נראה שלא נחלקו עליו

נ טור סי"א בשם תשו' אביו הרא"ש כלל פ"א סי"ו

ס שם סי"ב:

ע שם סי"ג בשם הרמב"ן

פ שם בשם י"א

צ שם סי"ד בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ס"ח סי' י"ג

ק ומפרש שם מפני שהוא לעבור על ד"ת דתנן המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין ומה שנהגו לכתוב בשטרות שיוכל לירד וכו' כגון שלא מצא דיין שרוצה למשכנו וכמ"ש לעיל

ר כן כתב בס' בד"ה מדין המלוה שירד לנכסי יתומין וכו' שכתב טור סט"ו בתשובת הרא"ש כלל פ"ה סימן ו'

ש לשון הרמב"ם בפכ"ה מהל' מלוה וכתב ה"ה פסק הלכה בפרק המפקיד (בבא מציעא דף ל"ה ע"א) והלכתא שומא הדרא לעולם וכן כתב הטור

ת וכן כ' ה"ה שם לדעת הרמב"ם ושלזה דקדק וכ' מסלקים אותו מאותה קרקע ושכן כתב הרמב"ן וכל דלא דאין כה"ג לאו דיינא הוא כלל

א וכתב ה"ה וכן מוכח לכאור' מעשה דתרי אפדנו בפ' מי שהיה נשוי (כתובות דף צ"א ע"ב) וכן עיקר וכן דעת בה"ת בשער ג' וכנלע"ד שלדעת הר"ן שם נוטה לזה שתירץ אליב' דהרמב"ם ההיא דהמפקיד (דף לה ע"א) דאמרי' בעל לוקח הוה וכו' דשמו מיני' עד שלא נשאת

ב ושכ"מ כ' בשם ה"ר יונה וביאר שם כיון שהלוקח לקח שיעבוד' דהמלוה לא שייך ביה הישר והטור

ג טור סי"ט בשם בה"ת וכ"כ ה"ה שם ספכ"ב וכסברא האחרונה שכ'

ד שם סעיף כ"א ושם

ה שם ס"כ ושם

ו ביאר שם הטעם דכיון דשומא הדרא לעולם הרי המעות אצל הלוה עדיין כמלוה ואם יטול המלוה שבח דממילא ה"ל כנוטל שכר מעות וכ"כ ה"ה

ז כ"כ ה"ה שם

ח גם זה כתב שם ה"ה דין ט"ז בשם חידושי הרשב"א

ט ל' הרמב"ם שם דין י"ז וכ' ה"ה מפורש שם בגמ' (ב"מ דף ל"ה ע"א)

י וכן כתב הטור סכ"ג כן כתב הרא"ש בשם הרמ"ה וביאר שם טעמו וסיים שם וסברא הוא שתהא ידו על עליונה כיון דזבינא מעליא הוא ולא מהדר אלא משום ועשית הישר והטוב

כ ל' הרמב"ם שם וכן כ' הטור וכתב ה"ה כל אלו החלוקי' מוסכמים שם חוץ משמם לב"ח מדעתו שהיא מחלוקת דרב אחא ורבינא העלוה בהלכות שאינה חוזרת

ל בתשוב' כלל פ"א ס"ה וביאר שם דהוי כמוכר זה לזה ולוקח זה מזה

מ ברמב"ם שם ושם בגמרא

נ כתב ה"ה שם לפי שהוא כלוקח אחר השומא לאשה לפי שאנו חושבין כאילו מכרה נכסים

ס לשון הטור סעיף כ"ט עובדא שם בב"מ קמיה דרב נחמן

ע נ"י בשם ה"ר מאיר והרנב"ר

פ טור מהא דמסיק שם אפילו כי אמרינן שומא לא הדרא בכה"ג הדרא והשתא דקי"ל שומא הדרא בכה"ג אפילו זבנה או אורתה הדרא כן כתב הרא"ש שם וש"פ

צ שם כ"כ בה"ת בשער ג' מעובדא הנזכר לעיל

ק שם ושם:

סימן קד

א ל' הטור ופשוט בכמה מקומות

ב תשובת הרשב"א סי' תתקכ"ט מס"כ ועיין בס' י"ו

(דברי המחבר נראין דסתרי אהדדי דכאן כתב שיש דין קדימה במטלטלים ובסעיף י' פסק להכך וסמ"ע רצה ליישב דבריו ותירץ דכאן איירי דאין הולכין אחר קדימת זמן הפרעון ובזה שווין הקרקע והמטלטלין וע"ש)

ג טור וכ"כ הרשב"א ובה"ת בשער ס"ה

ד שם סעיף ב'

ה שם כאוקימתא דרב נחמן לפלוגתא דבן ננס ורבנן דכ"ע מודו מה שגבה לא גבה בכתובות דף צ"ד ע"א אפי' לשמואל דאמר דפלוגתא היא יחיד ורבים הלכ' כרבים והלכ' כרבנן וכ"פ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ריש פ"כ מהל' מלוה וכ"כ ה"ה שם בשם ר"ח ורבינו האי וכן הסכים הרמב"ן

ו תשובת הרשב"א סי' תתקנ"ט מס"ג

ז כדבסמוך ס' ג'

ח כ"כ ה"ה שם ושכ"כ הרשב"א בפרק הניזקין מהכרח הסוגיא דף נ' ע"ב וכ"כ הר"ן בפרק מי שהי' נשוי

ט טור ס"כ כ"כ בשער מ"ג בשם הרמב"ן

י שם ושם

כ הרשב"א בתשוב' בסי' תתקכ"ט וביאר שם דלא אמרו אלא במקום שהב"ח מוקדם מפסיד חובו מס"ב

ל שם ס"ג בשם תשובת אביו הרא"ש סוף כלל כ' וסוף כלל י"ח

מ בטור ובתשו' איתא ל' יום והמחבר כתב יום אחד משום דלענין מנהג דינא דמלכותא אין נפקותא בזה אלא שהמעשה הי' שהכריז ל' יום

נ שם ושם

ס בתשו' הרמב"ן ס"י מסיק ☜דאם הכריזו הקהל דאף מי שלא ישמע יפסיד הרשות בידם דהפקר ב"ד הפקר וכתב עוד שם "דאם נתן זכותו לקטן אין מאבדין זכות הקטן אף שהוא עשה שלא כדין סמ"ע

ע שם וכ"כ הרמב"ם בפ"כ מה' מלוה דין ג' וכתב ה"ה זה מוסכם מכל הפוסקים ומבואר בהלכות במי שהי' נשוי מימרא דרבא עשה שורו אפותיקי ומכרו וכו' ב"ב דף מ"ד ע"ב.

פ בתשובות להרמב"ן סימן ס"א מחס"ה

צ טור ס"ה בשם תשובת אביו הרא"ש כלל פ' סי' ג'

פי' גם הוא גובה מחצה מהמטלטלים

ק שחייב שמעון לשלם אם לא ימצא ממה לגבות

ר טור ס"ו וכ"כ ש"פ מימרא דרבא ב"ב שם

ש כך פי' הב"י דברי הטור ממ"ש בת' הרמב"ן סי' ס"א מת' הרשב"א שהביא שם וכתב ושים עיניך ולבך בזה שכמה גדולים ראיתי שטעו

ת מסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ז ע"א

א טור שם כ"כ בה"ת בשער מ"ג

כתב הב"ח בשם מהרש"ל שמחק תיבת אגב ושכן מצא בס' מדויק שהגיה גדול וכמ"ש הטור וחזר וקנה לא פי' כלום והרב ב"ח כתב ליישב הגי' ע"ש והסמ"ע הגיה באגב ודאקנ' וחזר וכו'

ב שם ס"ז וכ"כ הרמב"ם רפ"ג מה' מלוה ממסקנת הגמ' דב"ב דלעיל

ג ל' הרמב"ם שם

ד שם ושם וכתב ה"ה זה אינו מבואר בגמ' בביאור אבל נראה הוא בטעמו שלא אמרו ב"ח מה שגבה לא גבה אלא בב"ח מאוחר אבל בשוויין דברי הכל מה שגבה גבה

ה ל' הרמב"ם שם דין ב' וכ' ה"ה זה מבואר בפ' מי שמת (שם) שלא אמרו אלא בששתי ההלואות קודמת לקנייה ומבואר בהלכות בפ' מי שהי' נשוי וכ"כ הטור ס"מ וכתב הב"ח שנ"ל ☜דה"ה לוה וכתב לו דאקנ' וחזר ולוה מאחר ולא כתב לו דאקני ואח"כ קנה נמי לקמא משתעבד

ו שם ושם משנה כתובות דף צ"ג ע"ב וכ' הרי"ף שם דלא אמר שמואל בשני שטרי הלואות ביום א' שודא דדייני (כתובות דף צ"ד ע"א) אלא במתנות ומכירות אבל בהודאות והלואות אפי' שמואל מודה לרב דיחלוקו

ז מבואר במ"ש סוף סעיף ו':

ח טור ס"י בשה"ר יונה וקאי אמ"ש בסוף סעיף ו' וכל הקודם יגבה וכו'

ט כהכרעת הרא"ש שם ובשמו

י רמב"ם שם דין ד' כ"כ הטור סי"ח בשמו וכתב ה"ה שם שאלו החלוקים נזכרו בביאור שם בהלכות פ' הכותב

כ דוקא בשלא כתב לו מטלטלי אגב מקרקעי ה"ה שם ומבואר במש"ל סעיף ה'

ל כ' ה"ה☜ כל היכא שבעלי חוב מוקדם ומאוחר חולקים אף לוקח נוטל חלקו ואין ב"ח טורף הכל וכו' וזה פשוט וכ"מ כתב בשם התוס' והרמב"ן ז"ל ומוכרח הוא

מ שם כסברא הראשונה וכתב ה"ה חלוקה זו כדעת ההלכות שבפ' מי שהיה נשוי שפסקו כרבי ברייתא (שם דף צ"ג ע"א) ושם נתבאר דין חלוקה זו בביאור ארוך וכו' ועל דעת זו הסכימו רבים מהאחרונים ז"ל וכדברי ההלכות אנו עושין ומפיהן אנו חיין וכ"נ מדברי רבינו בפכ"א מה' מלוה עכ"ל ובפכ"א מה' אישות וכ"כ הטור שלזה הסכים הרא"ש

נ בה"ת בשער מ"ג לדעת הרי"ף דלא מהני נאמנות במקום שחב לאחרים וכ"כ בת' מיימוני לס' משפטים סי' מ"א וכ"כ הרא"ש בפ' נערה שנתפתתה

ס טור סי"ב נלע"ד שלמד דין זה ממימרא דרבא האי מאן דנקיט וכו' ב"ב דף קע"ב ע"א

ע שם סי"ג בשם רב האי ולזה הסכים הרשב"א בת' סי' תתקי"ד דהא למ"ד שעבודא דאורייתא מדינא מלוה על פה טורפת מן המשועבדים אלא חששו חכמים לתקנת הלקוחות משום דל"ל קלא הא לגבי מלוה שבכתב אדינא מוקמינן ליה והיא קדמה לו בזמן וקודמת לו לגוביינא דקי"ל כמ"ד שעבודא דאורייתא וכו' (ב"ב דף קע"א ע"ב)

פ אבל אם קדם המאוחר וגבה בזה אמרינן מה שגבה גבה וכמ"ש הרמ"א לעיל סי' א' וכ"כ הרשב"א שם בתשו'

צ רמב"ם בפ"ב מה' זכייה ומתנה די"א וכ"כ הטור בשמו הט"ז וכתב ה"ה זה לא מצאתי מבואר ומ"מ נראה שפשוט הוא וכו'

ק תשו' הרשב"א מחודשים ס' ח'

ר וביאר שם לפי שמשעת זמן השטר חייב עצמו בכל הרבית שיעשו מעותיו ובהדיא שנינו גבי פוסק לזון את בת אשתו (כתובות דף ק"א ע"ב) שניזונית מנכסים משועבדים אע"פ שהמזונות דבר יום ביומו נתחייב בהם וכו'

ש משנה ב"ב דף קנ"ז ע"א וכב"ה דאמרי הנכסים בחזקתן כלומר בחזקת יורשים אין ב"ח גובה מהם

ת וכתב המרדכי פ' י"נ דמזה הטעם אין ב"ח גובה משכר פעולתו שמעולם לא בא לידו ומת וכ' הטור בסי' ק"ו דב"ח גובה מהלואה שהניח הלוה לאחר מותו אע"ג דמיקרי ראוי לענין בכור כמ"ש לקמן בסימן רע"ח

סימן קה

א הרמב"ם בפ"ב מהלכות מליח דין ב' וכ"פ הטור מימרא דר' יוחנן כתובות סוף דף פ"ד ובכמה דוכתי

ב טור כ"כ הרא"ש בפ"ק דמציעא וכ"כ ה"ה שם וכתב והוכיחו מן מהמעשה הנזכר שם התחלתו יימר בר חשו ושלא כדברי רש"י ז"ל וכ"כ הכ"י בשם התוס' שם דף הנזכר והר"ן בפ"ק דגיטין ור"י נ"ז חלק ז' ומטעם זה פסק ר"מ ☜ראובן ששלח שלוחו ליקח לו יין מן העכו"ם בחובו וכן עשה ומשכו והביאו על העגלה וכאשר הביאו לעיר נתנו לשמעון שהיה חייב לו כמו כן וראובן תובע היין משמעון ופסק דאין שליחות לעכו"ם ועוד דה"ל שליח תופסו לב"ח וכו' ועוד דדילמא קי"ל כר"ש דישראל במשיכה ולא מיד עכו"ם אלא בכסף ורשע לא מקרי שמעון מטעם עני המהפך בחררה שהיה חייב לו גם כן וק"ל ב"ח מאוחר שקדם וגבה ממטלטלין מה שגבה גבה ר"י נ' כ"ב סמ"ע.

ג טור ב"כ הרא"ש שם בשם ר"ח

ד ב"מ דף ט' ע"ב משמע דלכ"ע אמרינן הכי

ה שם ושם ברמב"ם

ו טור וכך כתב הרמב"ם שם בפט"ז ממ"ש כל האומר תנו כאומר זכו דמי. ופרש"י ואין זה כשאר תופס לב"ח אלא בעל עשאו שליח לזכות בו גיטין דף י"א ע"ב

ז ב"י שכ"נ לו

ח שם ושם ברמב"ם פ"כ וש"פ וזה פשוט ממ"ש במקום שחב לאחרים הא אינו חב קנה

ט טור בשם הרי"ף וכ"כ ה"ה שם בשמו

י טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו ספ"ק דגיטין

כ שם בשם הרמ"ה

ל וכתב הב"י ונראה מדבריו שאם אין בב"ח מצוי באותה עיר שישבע מיד מהדרינן ממונא למריה וצ"ע אם לא היה רחוק אלא יום א' בלבד אי משדרינן ומודעינן ליה או לא ולהסמ"ע פשיטא ליה כיון דאינו רחוק מהעיר

מ שם בשם בעה"ט וכתב הסמ"ע ומ"מ נראה אם יבא המלוה יכיל לתבוע הלוה שישלם לו כיון שלא תפסו בשליחות והלוה חוזר על התופס לשלם לו מה שתפס מידו והעומד באחריותו וכ"פ בעל הלבושים

נ ג"ז שם ושם

ס שם סעיף ז' בשם רמב"ן מדברי בה"ת בשער ס"ז

ע כן פי' הב"י דברי בה"ת

פ וביאר שם ואם נאנסו מי משלם לו וא"ת יניחו בב"ד מי הזקיקו לכך וב"ד נמי מי לא אתו אונסין

צ שם ס"ח ושם בבה"ט מדרבי נתן כדאיתא בפרק שור שנגח ד' וה' (בבא קמא דף מ' ע"ב):

סימן קו

א ל' הרמב"ם ריש פ"ג מהל' מלוה

ב וכ"כ הרי"ף בפרק הכותב כ"כ הטור בשמו בס"ד

ג טור שם שכן פי' הרא"ש דברי הרי"ף מ"ש אי מצי לשדורי ליה ולאודועי'

ד שם בשמו כ"כ בפרק הנזכר ובתשובה כלל ע"ג סימן ג' לפי שהוא לטובת הלוה לפי שמן הדין היה לירד לנכסיו מיד משום נעילת דלת משא"כ הוצאת שער אדרכתא ואחלטתא של המלוה לשלם שהוא לתועלתו אם לא שהתנא ממ"ש בשם רבי ירוחם נ"ג ח"ד בשם ד"מ ☜ואם נפטר הנתבע התובעו לדין צריך לשלם שכר השליחות ב"י בס"ד בשם תשובת הרא"ש סמ"ע

ה כרבא אמר רב נחמן אפי' ב"ח שלא יהא כל א' נוטל מעותיו של חבירו והולך למ"ה ואתה נועל דנת בפני לווין וכן פסק הרי"ף דקי"ל כרב נחמן בדיני והביא עוד ראיות לזה וכתב הרא"ש וכן עמא דבר

ו לשון הרמב"ם שם

ז מפני התקנה ה"ה שם

ח טור ס"ב בשם הרמ"ה

ט שם בשם בה"ת שער ט"ו דב"ד בכלל באי כחו הן

י ל' הרמב"ם שם דין ב' וכתב ה"ה שכל דבר שנאמן הנתבע לומר עליו פרעתי בלא ראיה אע"פ שצריך שבועה אין גובין אותו שלא בפניו שמא יבא ויטעון פרעתי

כ כדאמרינן קיימו שטרייכו וחותו לדינא (כתובות דף י"ט ע"א) וכן עיקר וכן העלו מקצת המפרשים ז"ל ה"ה

ל שאם לא היו יודעין כן לא היו יכולין להזקק לנכסיו בלא ידיעתו

מ כפירוש הרא"ש בדברי הרי"ף וכמ"ש בסעיף דלעיל

נ גם כן פשוט הוא ה"ה שם

ס טור סעיף י בשם תשו' הרא"ש כלל פ"א סימן ז':

סימן קז

א טור והרמב"ם בפי"א מה' מלוה דין ח' פשוט בכתובות בעובדא דקטינא דארעא דף צ"א ע"ב ובכמה דוכתי

ב טור מהא דמהדר רב פפא לרב כהנא תניתוה בד"א במצות ל"ת וכו' שם בדף פ"ו ע"א וכמ"ש התו' שם בד"ה פריעת ב"ח מצוה וכך כתב הרא"ש

ג טור סי"ג כך כתב הרא"ש בפ"ק דב"ק וכ"כ הר"ן בשם ר"ח וכ"כ הרשב"א בתשו' ועיין בתשו' הריב"ש סימן שצ"ב כי שם האריך בזה

ד שם סעיף ט"ז כ"כ בה"ת בשער מ"ג

ה שם סי' ז' וכ"כ בה"ת בשער נ"ה:

ו וביאר שם שלא תיקנו להבריחם ממטלטלי אלא כשאין להם קרקע אבל כשיש להם קרקע דינו במקומו עומד שמטלטלים שלהם אינם משועבדים לב"ח

ז טור ס"ג וכן נראה מדברי ר"ח וכן דעת הרמב"ם שם בפי"א ד"ח וכך כתבו רוב הפוסקים

ח שם ס"ד בשם תשובת הרי"ף כ"כ בה"ת בשער שני בשמו ולזה הסכים

ט שם ס"ה כך כתב בה"ת בשער ד' וכ"כ הרא"ש בר"פ מי שמת

י וכן כתב שם בה"ת בשם הרמב"ן בתשו' משום דחיישי' דלמא ארעא דיתמי גזולה היא וכדחיישי' להכי בש"פ אלמנה ניזונית גבי אדרבתא (בדף ק"ד ע"ב) ועוד הביא ראיה לזה שאינו רוצה אלא שעבוד שלו

כ שם ס' ז' לדברי רב האי גאון כההיא דא"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו ב"ב דף קמ"א ע"א היינו קודם תקנת הגאונים וכ"כ הטור מטעם מזיק שעבודו אף ע"פ אינו חולק על אביו

ל שם בשם הרא"ש תשו'

מ בה"ת בשער מ"ט מס"ט:

נ כ"כ הב"י מעובדא לקמיה דאביי כתובות דף צ"א ע"א לדברי שאר מפרשים דדוקא כשהניח להם אביהם מטלטלים הא לאו הכי אינו חוזר וטורף מהם דכיון דלא שבק להון אביהן מטלטלים ליכא מצוה למפרע חוב אביהם וכמ"ש בסוף סעיף א' וכן דקדק הרב המגיד מל' רמב"ם ספי"ח ממלוה ופשוט הוא

ס כן כתב ה"ה שם שכן הוכיחו הרמב"ן והרשב"א מן הירושלמי וכ"כ הב"י שכך כתב הר"ן שם מן הירושלמי שם ושכ"כ הרא"ש ומבואר שם שה"ה בהניח להו מטלטלין ואמרו בפי' שנתנו המעות בעדם שאין בעל חוב מאוחר יכול לגבות מטעם זה

ע טור ס"כ בפסקי הרא"ש פ"ק דב"ב גבי ב' אחים שחלקו ובא ב"ח וכו' ונטל חלקו של אחד מהם (שם דף ט ע"א) ובסה"ת שער ל"ה כ' מקצת דברים אלו

פ ג"ז שם בתוספתא והרא"ש וע' בת' הרא"ש כלל פ' סימן ז' וסימן י"ג

צ שם סכ"א כן כתב בה"ת בשער נ"ה בשם רבינו האי ובשם הראב"ד

ק שם סכ"ב בשם תשו' אביו הרא"ש בכלל פ' ס' י"ג וביאר שם דלא אמרינן גבי יורש או לוקח ששיעבדו אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין

ר וכ' שם סימן ח' ☜שני אחין שנתפשרו עם אחד שאמר שאביהן היה חייב לו ובא האח הג' שיחזרו לו חלקו גובה חלקו מאיזה שירצה או מב"ח או משני אחיו סמ"ע בשם ד"מ:

ש בה"ת בשער שני בשם ה"ר אברהם בר יצחק מס"ב

ת שם בתשובה מדמי אותה לנסכא דר' אבא ומבואר בסימן ע"ה וסיים שם וכל זה ביתומים גדולים בני משא ומתן שיוכל לבא עלייהו במשא ומתן של עצמן

א שם עוד בשמו בשער הנזכר

ב הרשב"א בח' חס"ז וביאר שם ומה שלא צוה ואמר כן בשעת מיתה שפרע או מה שלא מחק הכתב דלמא מלאך המות אנסיה גדולה מזו אמרו ב"ב (דף ע' ע"ב) ומר סבר מלאך המות הוא דאנסיה הא התם דאף ע"ג דאיכא שטר עיסקא וכו' כ"ש בכתב שעל פנקס

סימן קח

א ל' הרמב"ם בפי"א מה' מלוה דין ז' וכ"כ הטור וכתב ה"ה שם נתבאר בפרק גט פשוט (בבא בתרא דף קע"ד ע"ב) בעובדא דערבא שכל מקום שיש לחוש לפרעון אין גובין מן היתומים וטעניגן להו ליתמי מאי דמצי טעין אבוהן וזה פשוט ומוסכם

ב נתבאר שם ריש ע"ב

ג נתבאר שם בפ"ק דף ה' ע"ב

ד נתבאר בפרק גט פשוט שם

ה ביאר שם דהמלוה בעדים אין צריך לפרעו בעדים ונתבאר לעיל סימן ע' פי' שטוענין בודאי ובבירור

ו כתב ה"ה דכתיבת ידו הרי הוא כמלוה על פה כפי סברת הגאונים ז"ל

ז טור ס"ד וכ' הב"י ופשוט הוא

ח שם בשם הרמ"ה וכתב הטור והכי מסתברא וכתב הב"י כמדומה בעיני שדין זה כמעט גמרא פשוט שם מדמתרצינן ה"ק יתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ולא מוקי לה במלוה גופיה בטעין פרעתי לאבוכון והשבעו לי אלא משום דמשמע ליה דמתני' בכל

אנפא קאמר לא יפרעו וכו' בין טעין בין לא טעין וממילא שמעת מינה דיתמי מיתמי אנן טענינן להו עכ"ל וכן מצאתי בדברי הרב המגיד שכ"כ ריש פרק י"ז

ט מרדכי סוף ב"ב הביאו הב"י בסי' א'

י טור ס"ה ורמב"ם ריש פי"ב מהל' מלוה וכ' הב"י פשוט בסוף בתרא (דף ק"ה ע"א) ובערכין פרק שום היתומים (ערכין דף כ"ב ע"א):
כן פירש הרשב"ם ב"ב דף ל"ג ע"א דאז הם מחויבים במצות

כ טור ס"ה

ל רמב"ם שם דין ב'

מ טור ס"ה ונתבאר כמ"ש בריש הסימן

נ טור ס"א כן כ' הרא"ש בתשו' כלל פ"ה סי' ז' וכן כ' הר"ן בפרק אלמנה ניזונית בשם הרמב"ן והראב"ד

ס שם סעיף ה' כ"כ התוספת דיתומים גדולים אפילו לרב פפא שם נפרעים מנכסיהם

ע שם ס"ו ונתבאר במ"ש בסי' ע"א סי"ז

פ שם ס"ה ממשנה מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה כתובות דף פ"ז ע"א והטעם משום דדילמא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין לישתבע לי שאינו פרוע הלכך אף על גב דלא טענו יתמי לישתבע לן וכו' כיון דאינין יתמי אנן טענינן להו כמ"ש בריש הסימן בשם הרב המגיד
כן הוא בטור ובש"ע אין בזה הבנה והרבב"ח השמיט אלו ב' תיבות ולפעד"נ פשוט שצ"ל בלא עדים

צ כ' המרשים דאיתיה בפ' חזקת (נלע"ד מעובדא דרבא בר שרשום דף ל"ג ע"א)

ק שם ס"ז וכדייני א"י ב"ב דף ע' ע"ב דפסק רבא הלכה כוותייהו שם

ר שם וכ"כ בה"ת בשער ה' בשם רבינו רפרים

ש כ"כ התוספת שם וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל פ"ו

ת הר"ן שם בשם הרי"ף והרמב"ן והביאו הב"י שם
כ"כ הרי"ף בפ' המקבל גבי הא דאמר רבא להכי קרי ליה עיסקא שם דף ק"ד ע"ב וכ"כ הרמב"ם פרק ז' מה' שותפים דין ה' וכ"כ בה"ת שער י"ד

א שם ס"מ וכן כתב הרמב"ם ריש פ' י"ז

ב שם סעיף ט' בשם אביו הרא"ש בתשו' כלל ע"א סי' ז'

ג כך כ' גם הרמב"ם שם וכתב ה"ה זו היא שבועות היורשים המוזכרת במשנה פרק כל הנשבעין וכו' דף מ"ה ע"א ומ"ש שם השתא אבוהון שקיל בלא שבועה וכו' הני מילי בדלא טעין אשתבע לי וכו' אבל בדטעין לישתבע לי כיון דאי הוה טעין הכי לאבוהון

היה נשבע וכו' אינהו נמי נשבעין שבועת היורשין וכ"כ רבינו האי והרי"ף ז"ל בתשו' וכן עיקר והא דלא העמידו המשנה בדבאין ליפרע מן הלוה עצמו ובטוען ישבע תירץ כמ"ש בסוף סעיף א' בשם הב"י וע"ש

ד משנה שם

ה סעיף י"ח עיין במ"ש שם

ו שם כ"כ בסה"ת שער י"ד

ז ל' הרמב"ם שם בפי"ז דין ב' וכ' ה"ה מתוך דברי רבינו נראה שפוסק כת"ק דר' יוחנן בן ברוקא שם במשנה דע"כ לא נחלקו אלא בנולד לאחר מיתת אביהן דלת"ק לא בעי שבועה אבל בקטן אפילו תנא קמא מודה

ח טור ס"י כך כ' בה"ת בשער י"ד

ט שם סי"א בשם הראב"ד בתשו' כ"כ בסה"ת שער י"ד

י שם סי"ב ושם בסה"ת

כ וביאר שם שהרי אין על הקטן מוטל שלא פקדני אבא וכו' דלאו בר צוואה הוא וגם שלא מצא אין עליו שאחרים מצאו מה שמצאו ולא הוא

ל שם סי"ג כך כ' בה"ת שער י"ד שכן השיב הראב"ד ז"ל

מ נלמד מעובדא דההוא איתתא בפרק זה בורר (סנהדרין דף ל"א ע"א)

נ שם סי"ד שכן היה אומר אביו הרא"ש וביאר דכל שותפין של עסק אין כח ביד אחד להפקיד לחבירו כלום ולא אמרינן מגו דאי בעי שרפתו אלא גבי שליש שהשלישו שניהם בידו:

ס שם סי"ו לדעת הראב"ד כ"כ בה"ת בשמו בשער י"ד ולזה הסכים הטור

ע ב"י שכ"נ מדברי בה"ת שם לדעת הראב"ד

פ שם סעיף כ' בשם הרי"ף בת' וכן כ' ה"ר יהודה ברצלוני וכיוצא בזה כתב הראב"ד בתשו' וכ"כ בעה"ת בשמם בשער י"ד שאין עליהם אלא שיחרימו על יתמי הלזה סתם כל מי שיש לו מממונם שיודה וכתב ודעתם רחבה מדעתינו ועליהם יש לסמוך כ' הר"ן אם לדין יש תשו' וכו' אלא שהרב ז"ל כתב דהכי הסכימו כולהו רבוותא וקבלתם תכריח

צ שם סכ"א בשם אביו הרא"ש כיון דכלוהו שבועת שמא היא ונשבעים שלא אמר להם מורישן וכן כ' בעה"ע

ק שם סכ"ב

ר כמימרא דרב ושמואל שבועת דף מ"ח ע"א וכ"פ הרי"ף והרא"ש שם דלכתחלה עבדינן כוותייהו מדאמרי אמוראי בתראי רב נחמן ורב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורמי בר חמא ורבא הבו דלא לוסיף עלה שם ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפי"ז ממלוה דין ג'

ש מסקנת אמוראי שם

ת טור סכ"ח וכ"כ בה"ת בשער י"ד ולא כתב שם חולק בדבר וכ"כ הר"ן שם

א טור סכ"ז והרמב"ם שם כמימרא דרב פפא שם

ב רמב"ם שם דין ד' וכ"כ הטור סל"א עובדא שם כדא"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא

ג כ"כ שם בשם רבינו מאיר וכתב שם דוקא דאיתחזק האי ליה דלית ליה נכסי כלל וכ"כ הטור שם בשם הרמ"ה כנוסח מדויק שמצא הב"י

ד טור סכ"ג בשם י"א כ"כ בה"ת בשער י"ד בשם הר"ר אברהם בר יצחק דלזה הסכים הטור וכן כתב הריב"ש בסימן ע"ח כדאמרינן בר"פ אע"פ (בדף ע"ב ע"א) יחד לה ארעא וכו' גבי לה בלא שבועה וכו' ושכן דעת הרא"ש גם הרמב"ם בפ' י"ג דין ג'

ה שם סכ"ד וכתב הב"י דין זה פשוט בטעמו וכתבו בה"ת בשער י"ד

ו שם ס' כ"ט וכן כתב הרמב"ם שם פ"ז דון ה' כדאמר רב נחמן לרב חסדא ורבא בר רב הונא שם בשבועות דף מ"ח ע"ב

ז מימרא דרב פפא שם ע"ל ס"ס פ"ד שכתב שם בהיפוך זה ושם כתבתי מ"ש הרב ב"ח לתרץ דהיותר נכון לפע"ד לחלק ולומר דהתם איירי כשעמד המלוה בדין וחיבוהו הב"ד שבועה על פי העד ומת עד שלא נשבע וכמ"ש ר' ירוחם נכ"ו ח"ג דף ע"ה סוף ע"ג כמ"ש הסמ"ע ולענ"ד שרמזו המחבר במה ששינה בלשונו ממ"ש כאן שכתב שם עד אחד מעיד על שטר שהיא פרוע ומת המלוה עד שלא נשבע דמשמע שהעיד בפני המלוה נתחייב שבועה על פי ב"ד ועשה שהות בשבועתו ומת עד שלא נשבע דממון כזה אינו מוריש וכו' דאמרינן אפשר שאף אם היה בחיים לא היה נשבע שאם היה בדעתו לישבע היה נשבע מיד וכן מ"ש הרא"ש כלל ס"ח סימן י"ט והביאו הב"י שם ס"ס פ"ד שהעיד שבפניו הבטיח המלוה את הלוה להחזיר לו שטרו על סך כזה כשימצאנו אמרינן מאחר שהודה בפני העד להחזירו ללוה לכשימצאנו הורע חזקה דשטר הנמצא ברשות היתומים דלא אמרינן אי פרעו שטרו בידו מאי בעי משא"כ בשהעיד סתם ששטר זה פרוע אמרינן מאחר שזה לא החזיר השטר ללוה קרוב הדבר שהיה המלוה נשבע אם היה בחיים וכן בכלל פ"ו סימן ג' בדין לגבות מלקוחות שפסק הרא"ש דאינו גובה וכו' הוא נמי משום דאיכא שם ריעותא שאחר שנשבע לוי לא הוציא הקרקע משמעון ונשאר הדבר תלוי כך ועומד אמרינן דודאי פרעו ללוי אח"כ ועל פי סברות אלו שכתבתי יתורצו הרבה קושיות שהק' הרב סמ"ע

ח טור שם וכן כתב בעל העיטור דהני דמי לפוגם וחדא מינייהו נקט

ט שם סעיף ל' וכ"כ הבעל העיטור והביא ראיה מהירושלמי שלא נתקנה תקנתם אלא בתביעת שטר שנשבעין היורשים ונוטלים:

י טור סל"ג וכ"כ הרמב"ם שם פי"ז דין ו' ממימרא דרב יהודה כתובות דף פ"ח ע"א

כ שהרי אינו טוען פרעתי אלא אומר לא לויתי וכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי

ל הרמב"ם שם דין ח' וכ"כ הטור סל"ד וכ' ה"ה מבואר בגמ' פרק השותפין (בבא בתרא דף ז' ע"ב) ומהטעם שכתב רבינו וכו'

מ ב"י שם בשם הרשב"א בתשובה בשם הרמב"ן

נ ה"ה שם בשם הרשב"א וכתב עוד שם בשם הרב אבן מגא"ש שאפילו לא תבע האב חוב זה בחייו ואפילו לא הגיע זמנו חוששין לשובר זה מפני שהיה לו ללוה להזמין המלוה בב"ד ולכפותו ולקרוע השטר ע"כ וכ"כ הטור בשמו ושלזה הסכים אביו הרא"ש וכשיגדלו אם יוכל לפסול השובר יגבו להם שטרם ואם לאו יקרעו שטרם

ס מסקנת הגמ' גיטין דף נ' ריש ע"ב והלכתא יתומים שאמרו גדולים ואצ"ל קטנים וכו'

ע רבי' ירוחם נתיב כ"ו פ"ג וב"כ נ"י בפרק חזקת בשם הרי"ף

פ שם בגיטין במסקנת הגמ' איתא מן היתומים אבל הרמב"ם ב' בר"פ י"ט מן היורשים וכתב ה"ה דכוונת רבינו דלאו דוקא בניו אלא ה"ה לכל היורשין וקצת מוכח כן בגמרא וכן כתב הטור סל"ו וכ"כ הר"ן וכ"כ בה"ת בשער ד' ושזה פשוט הוא בכל התלמוד דיתומים לאו דוקא אלא כל יורשין והביאו ראיות לזה

צ טור כמימרא דרב נחמן שם ע"א כן פסק הרא"ש שם ועל מה שפסק הרי"ף כרבא כתב בה"ת בשער ד' שהעיד ה"ר יונתן שחזר בו הרי"ף ופסק כרב נחמן וכ"פ הראב"ד וכתב דמאי דכתבינן בכתובה משפר ארג לא מהני לגבי יתמי וכתב ר' ירוחם נכ"ג ח"ג דאפילו כתב אפותיקי סתם אינו גובה מהם סמ"ע בשם ד"מ

ק שם בשם הרמב"ן ושלזה הסכים הרא"ש וכך כתב ר' ירוחם נכ"ו ח"ג בשם ה"ר יונה

ר סל"ו שכן כתב הרי"ף בתשובה והוא כתובה בבה"ת בשער ד'

ש שם סל"ח מסקנת הגמרא כתובות דף ק"י סוף ע"א

ת שם כן כתב בה"ת בשער ד' וכתב הב"י שם שנראה לי מדאמרינן דתפיסה לא מהני לאחר מיתה שם דף פ"ה ע"א

שם סל"ט בשם ה"ר יונה כך כתב הרא"ש בשמו שם בגיטין משום דדינו מן התורה בעידית לקטנים עבדי' תקנתא ולא לגדולים ושדברים של טעם הן

סימן קט

א ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בפ' י"ב דין ח' ונזכר בב"ב דף קכ"ט ע"א ובריייתא שם דק"ז
ב ע"ב משנה ערכין דף כ"א ע"ב וכפרש"י שם
ג בריייתא שם ריש דף כ"ב וכדמפרש לה שם
ד שם במשנה
ה וכדמפרש לה רב יהודה שם ובריייתא שם
ו שם בבריייתא
ז ומפ' שם משום דאיכא דניחא ליה לפרוע לב"ח שאינם מדקדקים בזוזים שבורים וחסרים ואיכא דניחא ליה באשה דשקל' פורתא פורתא
ח טור ס"כ כן כת' הרא"ש בפ' מי שהיה נשוי
ט ל' הרמב"ם שם דין ט' וכתב ה"ה מעשה סוף פרק הנושא בכתובות (דף ק"ד ע"ב) וכ"כ הטור סט"ו
י טור ס"ד ממימרא דאמימר משמיה דרב יוסף כתובות דף ק' ע"ב
כ שם ושם סימן ד' וכתב ה"ה מימרא שם (דף צ"ז ע"א) ופירש שאם נמצאת שדה שאינו שלהם חוזר לוקח על היתומים
ל שם דין י"א וטור ס"ג וכתב הרב המגיד משנה שם (דף צ"ט ע"ב) וכתב הרמב"ן ז"ל דוקא מאתים במנה אבל בפחות ממנה לא
מ פרש"י הכרזה ול' בקורת המבקרין אותה בני אדם ע"י הכרזה
נ כת"ק שם במשנה
ס אוקימתא דמתני' שם דף ק' ע"ב
ע מבואר לקמן בסעיף זה
פ כ' ה"ה כשטת ההלכות שכל זמן שאינן צריכין הכרזה אפילו עשו אותה לא מעלה ולא מוריד' ולזה הסכים הרמב"ן
צ וכ"כ ה"ה שם בשם רש"י וכפי גירסא אחרת שהיה גורס ושלזה הסכים הרשב"א
ק רמב"ם פי"ג מהל' מכירה דין י"א וכתב ה"ה לא ידעתי זה מבואר אבל נראה שסברא הוא
ר שם ספי"ב מהלכות מלוה ולוה וכ"כ הטור ס"ה
ש טור וכ"כ ה"ה שם בשם התוס' (בגיטין דף כ"ב ע"ב) דהא פשיטא דאין ממתינין לקבור את המת עד דמשלמי יומי דהכרזה וע' בא"ה סי' ק"ד במ"ש בדינים אלו
ת מימרא דנהרדעי שם ובכתובות דף ק"ה ע"ב:

א ל' הרמב"ם שם וכתב ה"ה פי' אפילו הכריזו וכפי שטת ההלכות כמ"ש לעיל סק"פ
ב שם בכתובות
ג הרא"ש והר"ן בפרק אלמנה ניזונית בשם הרמב"ן מחס"א
ד שם מחס"ב
ה כן כ' הרמב"ם שם בפי"ג מה' מכירה שנ"ל כן והביאו הטור סי"ב וכ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן ושכן עיקר
ו ל' הטור סי"ג ממסקנת הגמ' כתובות דף ק' ע"א והלכתא שליח כאלמנה וכ' ה"ה פי"ג מה' מכיר' דין ט' שרוב המפרשים פרשוה בשליח ב"ד כ"ש בשאר שלוחין
ז טור בשם ה"ר יונה ושלזה הסכים הרא"ש שם בפסקיו

סימן קי

א מבואר במ"ש שם סימן ג'
ב לשון הרמב"ם בפ' י"ב מה' מלוה דין ב' וכ' ה"ה לפי שהם אפשרי הבטול וחוששין לו בעודן קטנים
ג מימרא דרב יהודה אמר רב אסי ערכין דף כ"ב ע"א
ד הכי מוקי לה בגמרא שם
ה מימרא דר' יוחנן שם
ו שם סי' ק"ג וסי' ק"ד וע' במ"ש שם
ז טור ס"ג בת' הרא"ש כלל פ"ה סי' ס' וכ"כ הרשב"א בתשובה
ח שם סעיף ד' כרב הונא בריה דרב יהושע ערכין דף כ"ב ע"א
ט כתב הב"י דברי טעם הם ושכן משמע מדברי בעה"ת בשער י"ד מעובדא דרבא בר שרשום ב"ב דף צ"ג ע"א
י מבואר בסימן ע"ב ובסימן קל"ג
כ וכתב רבינו ירוחם נכ"ו והביאו הב"י בסימן ק"ח סעיף כ"ג ☜אם תפס מעות שהניח להם אביהם בלא עדים וכו' לא מפקינן מיניה וא"צ שבועה ואם תפס בעדים אם יש לו שטר אין מוציאין ממנו אלא משביעין אותו ואם תפס במטלטלין והם בעין מניחין ביד שליש עד שיגדלו היתומים ונשבע ונוטל ודוקא שתפס עכשיו בשביל שחייב לו אבל אם טען שאביהם משכנו לו לא מפקינן מיניה כלל אלא נשבע ונוטל
ל שם ס"ז בשם הרמב"ם בפכ"ו מהל' מלוה וכתב ה"ה שכן הסכים הרשב"א וזה דעת הראשונים ז"ל ועיקר

מ שם ס"ט ממימרא דרבא וכדאמרי נהרדעי ערכין דף כ"ג ע"א וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפרק אלמנה ניזונית וכגי' הגמרא שלפנינו

נ שם בשמו בפ' י"ב מה' מלוה דין ח' והביא ה' המגיד מ"ש הרשב"א בתשוב' בפי' הסוגיא לדעת רבינו וגירסתו וכתב ה"ה שד"ר הם עיקר

ס שם בשם ת' הרא"ש כלל פ"ה סי' ז' אך השמיע המחבר מ"ש בתשוב' אם השטר מקויים ואם אינו מקויים אין מקיימין וכו' ומשום דס"ל כדעת הרמב"ם שם בפי"ב דין ו' שמקיימים את השטר אע"פ שהיתומים קטנים וכתב ה"ה שיצא לו זה ממ"ש הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין (ב"ק דף קי"ב ע"ב) ולא אמר רבי ירמיה (שם ע"א) אית לי שטרא אלא אית לי סהדי וכ"כ בה"ת בשער י"ד וכן כתבו ש"פ

ע מימרא דנהרדעי ערכין דף כ"ג. ע"א ופסק רבא הלכתא כוותייהו דא"צ להעמיד אפוטרופוס כדי להפך בזכותם דאחזוקי סהדי בשקרא לא מחזקינן וכ"כ הטור מפורש

פ שם דין ו' וכתב ה"ה כיון שבכל הנוסחאות נמצא אפילו במלתא דרבא דבנמצאת שאינו שלו דאין מעמידין אפטרופס יש לתרץ דברי רבינו שלא אמר מעמידין אפטרופס אלא בתחלת הטענות שטוען שהיא גזול' וקודם שהביא עדים אבל יצאו עדים א"צ שוב אפוטרופא והא דנזקקין בשום צד ולא אמרינן אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין משום דבכי האי גוונא או שצוה המוריש או שאינו בחזקתו אלא בגזל מקבלין וכ' שכן עיקר

צ ל' הרמב"ם שם מימרא דרב יוסף בר חמא אמר רב אושעיא ב"ק דף קי"ב ע"ב:

ק שם דין ז' וכתב ה"ה המעש' שם בבר חמוה דרב ירמיה שם ע"א שאם היה הלה מוחזק בה אין מוציאין אותם מתחת ידו ואם הם תובעים אותו מקבלין טענותיו ה"ה שם

ר טעמו מבואר במ"ש בשם ה"ה בסוף ס' ד'

ש טור סט"ו ובסימן ק"ח ס"ו שם נתברר שאותן מטלטלין הם מעסק פלוני גובה אפי' מיתומים קטנים והשתא קאמר שה"ה אם הודה בכתב ידו

ת שם איתא אהא דתני רבי אושעיא הגוזל ומאכיל את בניו וכו' ומוקי לה אליבא דר' חסדא בלאחר יאוש כתבו הרי"ף והרא"ש והשתא דמטלטלי משעבדי לבעל חוב חייבין לשלם וכו' דה"ל כמלוה על פה דקי"ל השתא מלוה על פה גובה מן היורשים בין מקרקעי בין מטלטלי וכתב הב"י בשער י"ד ח"א דקי"ל כרבנן דפליגי אסומכוס בהגוזל (דף קי"ב ע"א) ואמרו בין גדולים בין קטנים חייבים דבגזילה מקבלין עדים שלא בפני בע"ד

א שם סט"ז בשם הרמב"ן כ"כ הרא"ש והר"ן בשמו בפרק אלמנה ניזונית וביארו טעמו שם ומשום דלא מצרכי רבנן למהוי מי שמפקח על נכסי יתומים לוה רשע ולא ישלם וכ"ש ב"ד עצמם ועוד שזהו תקנתם דלעבדו להו מידי

ב שם כדרך אדם פורע בשלו
ג מבואר במ"ש לעיל סימן ק"ט ס"ג
ד מדלא מוקי מתני' דשום היתומים שם בערכין דף כ"ג ע"א בהכי
ה שם ס"כ כ"כ הרא"ש בפסקיו נפרק אלמנה ניזונית
ו שם סי' ח' כ"כ הרמב"ן וכיוצא בזה כתבתי בסעיף ה' בשם ה"ה
ז הרמב"ן בשם הראב"ד וכ"כ בה"ת בשמו בשער י"ד:
ח פי' ולכשימות כותבים בה שמאותן חולי מת וחותמים עליה כך כתב הב"י לתרץ מה שהק' הרמב"ן על הראב"ד
ט הרשב"א בתשובה סימן תתקע"ד והביאו הב"י בסעיף י' וביאר שם שהרי הקילו בה למכור בב"ד של הדיוטות שם
י וכך כתב בת' להרמב"ן סי' ה' ושם בב"י:
כ וכ"כ המחבר לעיל סימן י"ב סעיף ג' ושם ציינתי מוצא הדין מהגמ'

סימן קיא

א משנה ב"ב דף קע"ה ע"א
ב שם במשנה
ג כתב ה"ה בפי"ח מהל' מלוה שזהו מ"ש בפרק מי שמת (בבא בתרא דף קנ"ז ע"א) מיניה ואפילו מגלימא דאכתפיה ואם שעבד נכסיו בלתי אשתו והם משועבדים לכתובת' דינו כמו במכר דמה שיכול למכור לעולם או עד שתתאלמן כן הדין בב"ח ב"י בשם בה"ת ועוד שם מדין אשה שנתן לה אחר או בעלה קרקע קודם שלוה אף שהבעל אוכל פירות אין הב"ח גובה מהם וע"ל סי' צ"ט סכ"ה ועיין בטור א"ה סי' צ' מדינים כאלו
ד שם במשנה
ה ספ"ק דמציעא ד' ט"ו ע"ב איפסקא הלכתא באחריות ט"ס הוא דלא שדי אינש זוזי בכדי
ו וכן דקדקו התוס' בפרק הנזכר ופשוט הוא דכל תנאי שבממון קיים
ז הרשב"א בתשו' סימן אלף וק"י מס"ג
ח טור ס"ד
ט שם סעיף ה' בשם ת' אביו הרא"ש כלל ע"ד סי' ד' וה'
י שם ושם
כ גם זה שם דשם בכלל הנזכר סי' ג'

ל וביאר שם כי אותו כח ששייר האב לעצמו שתתבטל המתנה כשיבא בעל חוב לטורפה חזר לבן מכח השיור שירש מאביו

מ ת' הרשב"א סי' אלף וכ"ה מס"ב

נ וביאר שם דה"ל כאלו שעבד אותו בעל חוב קיים עדיין על קרקע והביא ראיה מהירושלמי

ס ר"ן בפרק אלמנה ניזונת מס"ב

ע בה"ת שער כ"א מס"ה

פ שם לדעת הרי"ף

צ ל' הטור ס"ו משנה גיטין דף מ"ח ע"ב

ק ברייתא שם ד"נ ע"ב

ר טור וכן כתב התוס' שם

ש שם בברייתי'

ת וכ"כ התוס' שם בגיטין

א ת' הרא"ש כלל פ"ו וסי' ה' מס"י

ב שם מסי"א

ג ת' הרא"ש כלל פ' סי' ט"ו ומביאו הב"י בסי' ק"ז

ד טור ס"ח בשם אביו הרא"ש כ"כ בתשו' כלל פ' סי' י"ח וכ"כ הרב המגיד בפכ"א ממלוה בשם הרשב"א ז"ל וע' בת' הרשב"א סי' אלף וה' אלף ול"ט

ה שם סעיף י' בעיא דאיפשטא כתובות דף צ"ה ע"א

ו מבואר שם בסוגיא אהא דאמר רבא ב' תשובות בדבר

ז ה"ה פי"ט ממלוה בשם הרשב"א וכ"כ בת' הרשב"א סימן אלף ול"ט וכ"כ הר"ן פרק מי שהיה נשוי מסט"ו:

ח הרשב"א בתשובה מסט"ז

ט טור סי"ת בשם רב האי

י וכתב עוד שם בשם רב האי ובשם רב יהודאי שאין ללוקח הא' על חבירו כלום

כ שם סי"ב בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל פ' סי' י"ח וביאר שם משום דלפעמים הלוה אלם ולפעמים המלוה עשיר ויש לו שטרות הרבה ואינו זוכר לכולם וכו' ומיהו כשבא לידי שטר ישן אני דורש וחוקר לידע אם יש רמאות בדבר

ל שם סי"ג כ"כ בה"ת בשער נ"ט בשם גאון ואף ע"ג דפליגי חכמים על אדמון בעורר על השדה והוא חתום עליו וכו' משנה כתובות דף ק"ט ע"א איכא למימר בלוה כולי עלמא מודו

מ שם סעיף י"ד בשם תשובות אביו הרא"ש

נ שם סט"ו כן כ' בה"ת בשער שני

ס דאם לא כתב לו דאקנה וקנאה אחר שלוה אם נתנם מתנתו מתנה דלא חל שעבוד בעל חוב עליהם

ב"י שם בשם בה"ת סוף שער מ"ג ושכן דעת הראב"ד וכן נמצא בתשובה לגאון

ע שם בסה"ת כתב ואיכא דפליג וכו'

פ טור סט"ז וכפול לעיל סי' פ"ו ס"ח

צ ואינן יכולים לו' פרוע אתה משמעון ואין שמעון נאמן בהודאתו עלינו שהוא עושה קנוניא עלינו לפי שסוף סוף צריכין לפרוע לשמעון שהוא מלוה של המוכר שלהם

ק שם סי"ז כ"כ בה"ת שער מ"ג

ר וביארו שא"צ שום הקנא' לא כתיב' ולא מסירה ומבואר במ"ש בריש סי' פ"ו

ש שם סי"ט והכל בסה"ת בשער הנזכר

ת הב"י הקש' מה צורך יש באגב גם בשטר שיש ללוה על הב"ח שלו והסמ"ע פי' וכן בשטר ר"ל או בשטר וכו' אבל לא בעי' אג"ק בשני השטרו':

א שם ס"ט כ"כ בעה"ת שער מ"ב

ב טעם כל אלו הדינים משום דמדרבי נתן משועבד לשני כשם שהוא משועבד לראשון ולא יועיל בהם אם כתב לראשון אגב דאין השעבוד חל כיון שלא היו אז ברשותו דכאן מיירי דלא כתב לו דאקני כמבואר לעיל סי' ס' ולקמן סי' רי"א

ג כתב הב"ח דאם נעשו חובותיו קודם שלוה מאחרון צ"ל דכתב לראשון אגב לאחר שנעשו החובות קודם שלוה מהאחרון דאל"ה לא מהני כמ"ש לעיל

ד שם ס"כ בשם ת' אביו הרא"ש בכלל פ' סי' ה'

ה וכתב בכלל ע"ז סי' ג' אף לדברי ר"ת דס"ל דאותיות לא מקנו באגב מוד' הוא דמשתעבד באגב:

ו מבואר במ"ש המחבר לעיל סי' ס' סוף סעיף א'

סימן קיב

א ל' הטור ומבואר במ"ש בסי' שקודם זה בסי"ט וכ'

ב ג"ז נתבאר שם

ג מבואר בפרק חזקת (בבא בתרא דף מ"ד ע"ב)

ד וביאר שם ולא נאמר בזה אחריות טעות סופר הוא כ"כ בה"ת שער מ"ג וכן כתב הרמב"ם בפי"א ממלוה ולוה וכ' ה"ה שכן דעת הר"י ן' מיגאש ובעל העיטור וכן מוכח

הסוגיא בפרק חזקת (זם) דאמרינן ודלמא דאקנה אמר לי' אלמא דבסתמא אינו משועבד מה שקנה ☜וכ"כ הנ"י שם

ה שם ס"ד בשם י"א מטעם שהלקוחות מוחזקים בנכסיהם ודאי והמלוה ספק אם חל שיעבודו עליהם ואין ספק מוציא מידי ודאי וסברא זו עלתה על דעת בה"ת בשער מ"ג וכתב הטור והכי מסתבר

ו שם ס"ג בשם הרמב"ן וכן כ' בה"ת שם שכן השיב לו הרמב"ן על שאלתו דדין זה וע' בנ"י ס"פ מי שמת

ז שם ס"ד בשם י"א וכסברא שעלתה על דעת בה"ת שם וכתב הטור והכי מסתבר:

ח שם בשם הרמב"ן שכן הורו הגאונים ושם בבה"ת בשער מ"ג

ט שם סעיף ה' לפי סברת הי"א והוא הסברא שעלתה על דעת בה"ת הנזכר לעיל

י שם בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת בשמו בשער מ"ו

כ שם ס"ו כ"כ בה"ת בשער מ"ג מדגרסינן ביש נוחלין (דף קל"ט ע"ב) לותה ואכלה וכו' בעל לוקח הוי

סימן קיג

א ל' הטור ומבואר בהרבה מקומות ומהם בסוגיא דפרק חזקת (בבא בתרא דף מ"ד ע"ב) גבי מכר לו פרה אמר רבא עשה שורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה ממכר וטעמא משום דלית להו קלא ולא ידעו הבעלים ליזהר

ב כ"כ בה"ת בשער מ"ג דכיון דלית להו קלא לא סמך עלייהו וכן (בכיוצא) בזה סברת בעל העיטור וע' עוד מזה בסימן קי"ז ס"ג

ג שם בפרק חזקת דף הנזכר

ד כ"כ ה"ה בפי"ח מהלכות מלוה בשם המפרשים

ה שם בפרק חזקת מימרא דרב חסדא

ו מפני שהוא דומה לאסמכת' וכו' שאם לא ימצא קרקע שיפרע מן המטלטלים המשועבדים על כן צריך לפרש שדעתו סומכת על המטלטלין כמו על המקרקעי פי' שנכתב לשם שעבוד גמור ולא שטופס שטרות כך הוא בטור

ז טור ס"ח בעיא דאפשטא פ"ק דקדושין דף ק"ו ע"א וע"ב

ח כן כתב הרא"ש בתשובה כלל פ' סימן ט"ז כיון דשעבדינהו אג"ק אית להו קלא

ט משנה פ"ג דפאה משמיה דרבי עקיבא הובאה שם בקדושין

י ברייתא מעשה באדם א' כו' בקדושין דף כ"ו ע"ב

כ ממעשה דר' גמליאל והזקנים שהיו באים בספינה וכו' משנה ט' ע"ה דמעשר שני היבא בגמרא שם

ל נלמד מהמעשה בברייתא דלעיל שאמר טפח על טפח לפלוני ולא סיים איזה טפח

מ טור ס"ח אהא דמשנה בהזהב דף מ"ו ע"א דלית ליה קרקע כתב הרא"ש והאידנ' נהיגי עלמא כו'

נ כ"כ הרא"ש שם וכ"כ בה"ת בשער מ"ג

ס מבואר במ"ש לעיל סימן ס' סעיף א' בשם הרא"ש

ע כן כתב בה"ת בשער מ"ג הביאו הב"י מס"ב וכ' דאף הרא"ש מודה בהא

סימן קיד

א ל' הטור כן כתב בה"ת בשער מ"ג בשם ת' הרמב"ן כמ"ש המחבר בסעיף שאחריו

ב ל' הרמב"ם בפכ"ב מהלכות מלוה דין ז' וכתב הרב המגיד באמת האדרכתא היא על בני חורין והטירפא על משועבדין וכן כתב הראב"ד ז"ל כו' וזה דעת רבינו ז"ל ומכאן שהגי' הנכונה בפרק גט פשוט דף (קס"ט ע"ח) כך הוא כל אדרכתא דלא כתב בה קרענא לשטרא דמלוה לאו אדרכתא היא וכל טרפא דלא כתוב בה קרענא לאדרכתא לאו טרפא היא וכל שומא דלא כתב בה קרענא לטרפא לאו שומא הוא וכן הוא סדר האמיתי

ג מימר' הנזכרת וכן כתב הרמב"ם שם דין י"ג

ד טור ס"ד כ"כ הרא"ש בפרק גט פשוט אהא דמשני גבי הלואה כיון דזוזי מסיק ביה וכו' שם ע"ב

ה שם סעיף ה' כן כתב הרא"ש שם

ו וסיים הרא"ש שכל זמן בית דין אינו מן הדין אלא מדת רחמים נהגו חכמים על בעלי דינים שלא לדחוק אותם יותר מדאי מנמוקי הרמב"ן ז"ל עכ"ל וכן כתב הרב המגיד בפכ"ג מהלכות מלוה בשם הרשב"א

ז הכי משמע בכתובות דף צ"א ע"ב בעובדא דתרי אפדני

ח פשוט בפ"ק דמציעא דף ע"ז ע"ב

ט כ"כ ה' המגיד פי"ח מהלכות מלוה וכן מפורש שם בגמ'

י הכי אסיק רבא בכתובות שם

כ מסקנא דגמ' שם

ל ל' הרמב"ם פכ"ב מהלכות מלוה דין ט' וכתב ה"ה זהו שטר שומא הנזכר למעלה במימר' הנזכרת

מ מבואר בסימן שאחר זה ע"ש

נ כתב ה"ה הוא מהטענה שהזכרתי למעלה שהטורף מהלקוחות הם שוים ליתומים ומבואר במ"ש לעיל סימן ק"ג

ס שם דין י' וכ' הרב המגיד אין נשבעין אלא בסוף ימי ההכרזה שאף המלוה אוכל פירות והלוקח נפסד אבל קודם לכן וכו' למה ישבעו שמא לא יבא הדבר לגמר ונמצאו השבועות לבטלה

ע משנה כתובות דף פ"ז ע"א ושבועות דמ"ה ע"א

פ טור ס"י כ"כ בה"ת בשער ג'

צ שם בשם הרמב"ם בפי"ד מהל' מלוה וה"ה שם דחה ראיות החולקים בזה וכ' שמוכח בדין פוגם את שטרו דהא איבטלא לה חזקה דאין אדם פורע לגבי האי שהרי פרע והלוה הודה לו במקצת וצריך עיון

ק טור סעיף י"ח הכי משמע שם בכתובות דף ק"ד ע"ב

ר רמב"ם שם דין י"ג וכמ"ש לעיל סעיף א' בשם ה"ה גירסתו בגמרא

ש שם ד' ט"ו וכ' שכל המורים הורו כזה וכ"כ ה"ה בשם תשו' הרי"ף וע' בסימן ק"כ ס"ד שכ' המחבר שם ואפי' הכריזו וכמ"ש שם וכתב ה"ה שם בשם הרשב"א שכתב שלא ידע טעמו של הרי"ף והרמב"ם וגם בעה"ע כ' עליו ולא ברור לן וגם ה"ה אחר שכתב טעמא כתב ועדיין צ"ע

ת טור סט"ו בשם הר"ר יונה

א שם סי"ז בשם הרא"ש בפסקיו בפרק מי שהיה נשוי ליישב דברי רבינו יונה שאינו חולק על הרב האי

ב שם סי"ז כן כתב הרא"ש שם וביאר שם לפי שיש בו הפסד ללוה ואין הדין כן ביתומים כמ"ש המחבר לעיל סימן ק"ט ס' א'

סימן קטו

א מימרא דשמואל פרק קמא דמציעא דף ט"ו ע"א וכדמפרש בגמ' טעמא

ב טור וכן כתב הרא"ש שם וכן כתב הרמב"ם ריש פכ"א מה' מלוה וכתב ה"ה שם לפי דעת רבינו שכתב בפי"ח שאין סתמו כפירושו ובשם הגאונים ובה"ת שער ג'

ג כן פי' הרי"ף והרא"ש שם וכן כתב הרמב"ם שם וכתב ה"ה שם ומוכרח הוא

ד כ"כ הרמב"ם שם

ה בשם הרשב"א שאין כן דעת הגאונים ושכ"כ הר"ן וכן כתב הרמב"ן

ו כ"ב ה"ה טעם ביארו רבינו בפ' זה לפנינו מפני שהוא כלוה ולוה ואחר כך קנה דיחלוקו ומפורש זה בגמ' סוף פרק מי שמת (בבא בתרא דף קנ"ז ע"ב) ובהלכות שם

ז טור בשם הרמב"ן שם שכן הורו חכמים גדולים דלא יגרע כחו מהיורד לשדה חבירו שלא ברשות ומבואר דינו בסי' שע"ה וכן היא נוסחת ה"ה וכ' שם וסברא זו כתיבה בהלכות בל' איכא מאן דאמר ודחאוה שם ורבינו הכריע כמותם

ח וכ"כ הרי"ף וכ"כ בה"ת בשער ג' וכתב שכן כתב הרמב"ם כפי נוסחתו ברמב"ם

ט שהסכים עם נוסחות הב"ת ושכן היה הנוסח לפניו אבל בבדק הבית כ' שמצא אחר כך נוסחא מדוייקת ומוגה בדברי הרמב"ם כנוסח ה"ה והכי נקטינן כהכרעתו של הרמב"ם

י כתב ה"ה מבואר בגמ' ס"פ מי שמת (בבא בתרא דף קנ"ז ע"ב)

כ והא דטריף מלוקח ולא מצי א"ל לך אצל המאוחרין פי' ה"ה דמשכחת לה בדלא כתב לו דאקנה ולא היה לו אלא המשועבדים המאוחרין בשעה שלוה והיו לו בעת שמכר אלו ומפני כך לא נכנסו תחת אחריות המלוה ונכנסו תחת אחריות הלוקח והסמ"ע כ' בע"א ע"ש

ל ממשנה גיטין דף מ"ח ע"ב ומפורשת בפרק קמא דמציעא דף י"ד ע"א

מ כיון דמשום דאקני אתינן עליה מה שהשביח לאחר שמת לא קנאו המוכר מעולם

נ שם דין ב' מבואר במציעא שם שבח אין פירי לא

ס כ' ה"ה דעת רבינו כדעת ההלכות שם כן פי' ר"ח ז"ל וכ"כ הטור ס"י וכ"כ הרא"ש שם ושכן דעת בעה"ע

ע טור ס"ה אוקימתא דגמרא אשינוי' דשמואל שם דף ט"ו ע"ב

פ ל' הרמב"ם שם דין ה' וכתב ה"ה כך כתוב בהלכות פרק קמא וכן הסכימו ז"ל ודברי טעם הן

צ ל' הטור סי"א וכדאמר רבא לרב חייא בר אבין שם ע"א וכמו שפרש"י שם

ק שם בשם הרי"ף והרמב"ם שם דין ג' וכתב ה"ה שם שזה דעת הרמב"ן וכן עיקר

ר וכ"כ ה"ה שם בשמו ובשם רבינו אפרים ז"ל ושלזה נראה שהסכים הרשב"א ז"ל

ש שם ושם וכתב ה"ה ופשוט הוא כל שיש בה אחריות הרי היא כמכר לדבר זה וכן דעת הרשב"א

ת בשם הרמב"ן:

א ל' הרמב"ם שם דין ד' וכ' ה"ה דעת רבינו ז"ל שדין היתומים בזה כדין מקבל מתנה וזה נראה דעת ההלכות ולזה הסכים הרמב"ן ז"ל ושכן עיקר

ב אפילו בשבח' דממילא.

ג כמ"ש בהגה בסעיף ג'

ד שם ד"ז וכתב ה"ה מפורש בהמקבל (דף ק"י ע"ב)
ה כ"כ הרב המגיד שם בשם ההלכות ושזה פשוט
ו וכן כתב הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל
ז רמב"ם שם
ח כתב ה"ה ומיהא שמעינן דאפותיקי אפילו במקום יורשין שהן במקום מורישין אינן יכולים לסלקו שהרי היא כמכורה כיון שלא פדאה האב
ט סי"ד וצ"ע כי שם כתב בהדיא שנותן להם ההוצאה וכן כתב הסמ"ע וכתב עוד שיש מיישבין ואומרים שטעות נפל בדפוס וששייך הגה זו למ"ש הרמ"א בסס"ב בטורף מלוקח ללמדינו דהיינו דוקא כשלא היה החוב וכו' שכן כתב הטור שם ס"ו אף שהרב הסמ"ע דחאו כיון שכתבו בל' י"א דהא ליכא מאן דפליג שם מ"מ נלע"ד שדבר הראוי להתקבל הוא כיון שהדין אמת ולא נזכר לא בדברי המחבר הב"י ולא בהגהת רמ"א שם וכ"נ מל' הגם שכתב ואינו נותן לו ולא כתב ואינו נותן להם
י כתב ה"ה כבר נתבאר למעלה שבשבח הבא מחמת הוצאה אינו נוטל מן היתומים כלל כל שלא היתה אפותיקי

סימן קטז

א כך משמע מדאמרינן בפ"ק דב"ק דף ט' ע"א ובכמה דוכתא אחוי טירפך ואשלם לך ובכתובות דף צ"א ע"ב אמרי' טירפ' בכמה כתבינן
ב טור ס"ב כן כתב בה"ת בשער ג' שכן השיב הראב"ד
ג דאי לאו הכי הוי הפסד ללוקח בטירפא זו וזה המוכר כתב לו ולא פסידא כלל וזה בכלל עמליהון ושבחיהון וכל שכן אם לקח באלף אע"פ שאינו שוה אלא ת"ק
ד טור וכן כתב הרמב"ם בפי"א מהל' מלוה דין ה' מימרא דרב פרק חזקת (בבא בתרא ד' מ"ב ע"א) משום מאן דזבין בפרהסי' זבין כדי שיקפצו עליו לקוחות
ה שם חידושי הרשב"א בשם ר"ח ושכ' הרשב"א ונ' מדבריו שהנותן שדהו בעדים וקבל מליו אחריות אינו גובה מנכסים משועבדים עכ"ל
ו טור בשם ה"ר יונה
ז דאל"כ דלמא טריף בעדים והדר טריף בשטר או בעדים אחרים
ח טור ת"ד עיין לקמן סימן ק"ל ס"ד וכמ"ש שם:

סימן קיז

א ל' הרמב"ם פי"ח מהל' מלוה דין ג' מימרא דרבי יוחנן וכדמפרש לה בגמרא שם ובברייתא מפורשת גיטין דף מ"א ע"א
פרש"י והמים צפים עוד לעולם עליה

ב בשם הרשב"א והרמב"ן וכ"כ בסה"ת בשם ה"ר יהודא

ג רמב"ם שם דין ח' וכתב ה"ה מבואר בפ"ק דמציעא (דף ע"ו ע"ב) דכי שויא אפותיקי מפורש לא מצי הלוקח לסלק ליה בזוזי וכן כתבו ז"ל
פי' על הלוה

ד ל' הרמב"ם שם דין ד' וכתב ה"ה ברייתא שם תניא אידך העושה שדהו אפותיקי וכו' ומכרה לאחר גובים וכו' וכתב שרבינו ז"ל פוסק כת"ק וכן פסק הרמב"ן ז"ל ופרש' הרי"ף באפותיקי סתם וכו' אבל באפותיקי מפורש ודאי אפילו יש שם שאר נכסים גובין ממנו שהרי שעבודן עליו לבד היא וכ' הסמ"ע בשם הרשב"א בתשובה סימן קי"ז ☜באם כ' לו אפותיקי מפורש אף ע"פ ששיעבדו לו שאר נכסיו בשטר אפ"ה דינו כשאר אפותיקי מפורש ולא יוכל לסלקו בשאר נכסים

ה כתב ה"ה וכן כתב הר"ן נראה דעת רבינו לפרש שאע"פ שאם יש שאר נכסים בני חורין גובה מהן ולא מזו מ"מ אם מכר לוה שאר נכסים אחר מכירה זו הרי המלוה טורף את זו ובזה יפה כח האפותיקי וכן כ' רבינו אפרים ז"ל וז"ש בירושלמי ולוקח יחוש לעצמו דמשמע דיותר יש לו לחוש ללוקח בשביל האפותיקי יותר משאר לוקחים

ו שם וכתב ה"ה שזו פשט הירושלמי שהובא בהלכות
פי' שמכר בפי' עד זמן גוביינות החוב לבד

ז לפי שהיה לו נפרש שהיה משועבד באפותיקי אם ימכור שאר נכסים יבא ב"ח לגבות מזו וה"ה סיים שם ודברי רבינו צ"ע

ח דברי רבינו רמ"א בכאן לא הבנתי וצ"ע לפמ"ש לעיל בשם ה"ה בפירוש דברי הרמב"ם שאיירי באפותיקי סתם וכן כתב גם הרב סמ"ע והאריך בזה

ט טור ס"ב כן כ' הרשב"א וכ"כ ה"ה שם בשמו בשם חידושי הרמב"ן שכן פר"ח ז"ל וכ"כ רבינו יצחק בתשובה

י מימרא דרבה ב"ב דף מ"ד ע"ב וכתב הרשב"א בתשובה סימן תרי"ח ה"ה אם נתן במתנה אינו גובה ממנו

כ טור ס"ג כ"כ הנ"י וכן כתב בה"ת בשער מ"ג וטעמא משום דמטלטלי לאו בני שטרא נינהו ולית להו קלא דאם איתא ה"ל לאקשויי בפרק חזקת (שם) ליחוש שמא עשאו אפותיקי בשטר

ל ע' במ"ש בריש סימן קי"ג ומבואר שם דאפילו התרה המלוה בלקוחות וכו' אין הבע"ח גובה ממנו

מ ל' בה"ת בשער מ"ג הביאו הב"י בסימן ד'

נ ואפילו לא עשאן אפותיקי ומבואר בסי' קי"ג ס"ג וכמ"ש שם:

ס במימרא דרבה שם בפרק חזקת

ע טור ס"ה וכן כתב הרב המגיד שם ד"ה וביאר שם אין שם שאר נכסים דוקא ואם הוא אפותיקי מפורש ואפי' יש שם שאר נכסים

פ ל' הרמב"ם שם דין ו' וכתב ה"ה משנה וגמרא פרק השולח (גיטין דף מ' ע"ב) ופסק כרשב"ג וכאוקימתא דרב שם וכן הוא העיקר בנוסח ההלכות וכן כתב הר"ן וכתב דממתני' משמע דאפותיקי מפורש עסקינן מדהצריכו למשחרר לכתוב שטר אחר ואי בסתם הא משעבדי ליה כולה נכסי

צ וכתב הטור שזה השטר כבר נפרע פירוש דהוי כעושה שדהו אפותיקי מפורש ושטפה הנהר שפטור מחובו אלא כששחררו נתחייב לו מדין מזיק

ק שם במשנה וכרשב"ג

ר טור ס"ו

ש עובדא יבמות דס"ו ע"ב לקמיה דרבא

ת כפי' רש"י שם דתכריכי המת אסורים בהנאה ומבואר בי"ד סימן שמ"ט אלא שמנדין אותו עד שישאל על נדרו ויתירו לו ואפילו נדר ע"ד רבים יש לו התרה דהא דבר מצוה הוא פריעת ב"ח ריטב"א וכ"כ המרדכי שם:

סימן קיח

א ל' הרמב"ם פי"ט מה' מלוה דין ח'

ב כן פי' ה"ה שם וכתב ודין זה בברייתא כתובות (דף צ"ה ע"א) גבי אשה וה"ה לב"ח וכן הסכימו כל הפוסקים ז"ל עכ"ל וראיתי דאיתא שם בברייתא תניא אידך ולו' מפור' בבעל חוב

ג שם בגמרא

וביאר הטעם משום דאי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למריה

ד ופי' עוד שם טעם אחר דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו

ה שם ברמב"ם כמ"ש ה"ה שם שכן נמצא במקצת ספרי הרב ז"ל והוא פי' למה שאמרו (שם ע"ב) וכן בבע"ח ושני לקוחות וכן פי' רש"י ז"ל שם וכן כתב הטור ס"ב

ו טור ס"ג כ"כ בה"ת בשער ד' בשם הראב"ד אחר שכתב פרש"י ודברי הרמב"ם

ז שם ושם בבה"ת בשם הראב"ד וסיים שם וכל פי' מפירושים הללו הוא דין בפני עצמו וישמע חכם ויוסיף לקח:

סימן קיט

א מימרא דרבא ב"ק דף ח' ע"ב ובכתובות דף צ"ב ע"א

ב כ"כ הטור ס"ב וכ"כ ה"ה בפי"ט מה' מלוה דין ג' בשם בעל העיטור פירשו רבוותא וכו' וכמ"ש בסוף הסעיף

ג שם בגמרא באותה מימרא מבוארת כל בבא זו

ד טור שם וכ"כ ה"ה שם דזיבורית דגבי שמעון משתעבד ליה שקנה באחרונה כיון ששמעון יכול לדחותו אבל זיבורית שנו מה מכר לו ללוי כל זכות שתבא לידו

ה שם ס"ג וכ"כ בעה"ת בשער ד' וביאר שם משום דלקוחות כערבין הם ותנן לא יתבע מן הערב תחל' (ב"ב דף קע"ג ע"א) ותו דהוי כמלוה דכתב נאמנים בשטרי' דמהני לגבי יתמי ולא גבי לקוחות וכ"פ רוב המורים ובכללם הראב"ד ז"ל

ו ברייתא ב"ק דף ח' ע"א

ז טור ס"ד בשם הרמב"ן כ"כ בע"ת בשער ד' שכן השיב לו הרמב"ן כמו גבי אבדה דרך שדהו בכתובות (דף ק"ט ע"ב) ועוד כמה ראיות

ח שם בשם רבינו יצחק כסברת בה"ת והביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ק דב"ק דף ח' ע"א השתא לג' כאחד דאיכא למימר חד מינייהו קדים וכפרש"י שם

ט ל' הטור שם מברייתא הנזכרת

י שם כ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשם ריב"ש

כ שם והרא"ש שם בפסקיו שנראה לו כן

ל ל' הרמב"ם שם דין ו' וכתב ה"ה ברייתא ואוקימתא דגמרא שם
וביאר שם הטעם משום שיאמר זו שאמרו גובין מן האחרונה תקנה הוא ללוקח והרי אומר לוקח אי אפשי בתקנה זו אלא כל אחד מכם יגבה מן הראוי לו
גם את זה לא ידעתי מה בא ללמדינו בחלוקה זו דפשוט הוא ומבואר בדברי המחבר שכתב לפני זה

מ שם דין ז' וכתב ה"ה מבואר בסוגיא בפשיטות

נ שם כרבא דאמר דלוקח שני יכיל לדחותן אצל מה שהיה יכול ראשון. אם לא מכר כלל:

סימן קכ

א טור והרמב"ם ריש פט"ז מה' מלוה וכתב ה"ה זה פשוט בכמה מקומות

ב מימרא דר' אסי א"ר יוחנן גיטין דף ע"ח ע"ב וכפרש"י שם. זרוק ושומרו קאמר

ג אוקימתא דגמרא שם

ד ל' הטור והב"י לא כתב מוצא דין זה ולעד"נ שלמדו מדברי התוס' שם בד"ה אי הכי וכו' שכתבו דהא דקרוב ללוה פטור [חייב] דמפרש לו שיזרוק לו למקום שיוכל לשמרו הוא ע"כ דמשמע דאם לא פי' לו כן אפילו זרקו רחוק מן המלוה פטור וכן מצאתי בב"ח וכתב עוד שכן"ל דעת הרמב"ם רפ"ז [פט"ז] מה' מלוה ולכן כתב בסתם פטור דמשמע דאפילו זרקו רחוק מהמלוה ולא כמ"ש ה"ה שם בשם הרשב"א ע"ש

ה משנה שם ע"א ואוקימתא דגמרא שם ע"ב וכ' ה"ה בשם הרשב"א שבל' זה ממש קאמר ליה ולא יותר

ו ל' הרמב"ם שם וכתב ה"ה ודין הגיטין מבואר בפ"ה מהל' גירושין (דין י"ג וי"ד) והביאו המחבר בא"ה סימן קל"ט סי"ג ועיין במ"ש שם ופי' ה"ה בדברי הרמב"ם שם שהוא פסק כדאמר שמואל לרב יהודא שיננא וכו'

ז זה היא לדעת הטור שפסק כרב שם מ"א ובחוץ לד"א אמות פסק כר' יוחנן שם ע"ב וס"ל דלא פליגי רב ור' יוחנן אלא בחוץ לד' אמות ופסק כר' יוחנן וכמ"ש הב"י והב"ח בשם הרא"ש ונלע"ד דע"כ לא איירי הטור אלא בסמטא או בצידי ר"ה כמ"ש בא"ה סי' ל' סעיף ד' וכמ"ש שם ע"ש ומ"ש המחבר מדברי הרמב"ם איירי בר"ה ובחצר שאינ' של שניהם כמ"ש הרמב"ם שם בפ"ה והמחבר בא"ה בסימן קל"ט סי"ג ע"ש ודברי הרב רמ"א שהביא דעת הטור ועשאן ביאור לדעת רמב"ן הוא צ"ע לפענ"ד והרב סמ"ע לא העיר בזה וצ"ע

ח כ"כ התו' שם

ט טור ס"ד בשם הרמב"ן וכ"כ ה"ה בשמו שכ"כ בת' ותשובה זו הביאו בה"ת בשער נ' וסיים לה וכי איצטריך הלל לתקוני לשכה (משנה ערכין דף ל"ח ע"ב) שלא בפניו אבל בפניו הוי נתינ' בלישנא בתרא דרבא (שם דף ל"ב ע"א) שהכל מודים דפרעון בע"כ הוי פרעון וכו' וכיוצא בזה כתב ר' ירוחם נ"י וכ' טור וכן בפקדון אם החזיר לו בע"כ ביישוב

י מעובדא שם דשומשמי ב"מ דף מ"ט ע"א כמ"ש הרי"ף שם ומהרש"ל בהגהותיו השיג ע"ז גם הסמ"ע הביא ראי' מכמה דוכתא ☜דבמלו' לא סגי בא"ל תא שקול זוזך ופי' הסמ"ע דמ"ש הטור והמחבר דפטור אדלעיל קאי דא"ל הילך מעותיך ולא רצה לקבלם והשליכם

לפניו דפטור ע"ז כתב וכן אם לא השליכם לפניו אלא הוליכם לביתו וא"ל הנה מעותיך צרורים וכו' עכ"ל וכן ראיתי במרדכי בשם ריב"א דבהכי מיירי

סימן קכא

א משנה ב"מ דף צ"ח ע"ב

ב כ"כ הרי"ף פרק הגוזל עצים וכתב הנ"י שם בב"מ שכן דקדק הריטב"א מהמשנ'

ג ל' רמב"ם בפ"א מהל' שלוחין ושותפין דין ח'

ד ל' הטור כ"כ בה"ת בשער נ' והביא ראי' ממ"ש הרמב"ם שם בפ"ב דין ג' ואפי' היה קטן וה"ה נמי לעכו"ם ושוטה

ה שם וכ"כ הרמב"ם שם פ"ב דין ג' מדברי הרי"ף שם בפרק הנזכר

ו ל' הטור כ"כ בה"ת בשער נ' ופשוט היא

ז שם סעיף ד' כמימרא דרב חסדא דקיימי ר' יוחנן ור' אלעזר כוותי' בב"ק דף ק"ד ע"א וכמ"ש התוס' שם וכן כ' הרא"ש שם

ח מדעתו אבל אין מחייבים אותו למיתב ליה בע"כ הרי"ף והרא"ש שם

ט אוקימתא דמתני' דקתני ולא יתן לשלוחו שם

י שם סעיף ה' כמימרא דרב יהודה אמר שמואל שם ריש כ"ב וכפרש"י שם ושכן פסק הרי"ף ובשאלתות ורב אחאי וכ"כ הרמב"ם שם פ"א ד"ח

כ ל' הרמב"ם שם

ל ופי' הכ"מ שם משום שאומר מנה לי בידך והלה אומר פרעתיך שנתתיו לשלוחך לפיכך נשבע היפת

מ כמימרא דרב יהודה אמר שמואל שם וכמ"ש בסעיף דלעיל גם כן בשמו

נ דכיון שאינו יודע שהוא כתב ידו ה"ל כאומר לו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע אם פרעתיך

ס כתב הכ"מ שם שצ"ל הטעם לפי שאפשר שכ' ולאו אדעתי' ורמו רבנן שבוע' עליה כי היכי דלידוק כל מה שכתב בהכותב גבי פוגמת כתובתה (דף פ"ז ע"ב) דפרע דייק ומפרע לא דייק ורמי רבנן שבוע' וכו'

ע טור ס"ח כן כתב בה"ת בשער כ' בשם הראב"ד

פ וביאר שם בבה"ת שזה דומה למה שאמרו ואי אמר אישתבע לי משתבע ליה

צ נתבאר בהגה דלעיל שהגיה כבר הסמ"ע חסרון הניכר מתוך דברי הטור ובה"ת:

ק שם סעיף ה' ממסקנת הגמרא והשתא דתקון רבנן שבועת היסת כו' קידושין דף מ"ג ע"ב

ר דה"ל כאומר הלוה ודאי פרעתיך כיון שנתתיו ליד שלוחך כהגיע לידך דמי והמלוה אומר איני יודע אם פרעתני דאין לו עליו אלא חרם סתם

ש שם סעיף י' ממסקנת הגמ' דקדושין דלעיל

ת הטעם מבואר במ"ש בסוף סעיף דלעיל

א שם סימן א'

ב כדין כל תובע את חבירו

ג מרדכי פרק הגוזל קמא מפרק הזהב מימרא דרבה שם דף נ"ח ע"ב מס"א

ד שם בשם י"א ולזה הסכים הטור כיון שהשליח מסייע למלוה אע"פ שהוא נוגע בעדות ה"ל טענת ודאי ונשבע היסת דמיא קצת לטענו עד אחד אמר לי שנטלת ממוני

ה שם סי"ב וזה הדין הנזכר בגמרא מימרא דרבא אמר רב נחמן וכו' וכן בדיני ממונות שם בקידושין ע"א

ו מסקנת הגמרא שם ע"ב

ז ל' הר"ן דשבועות המלו' היא שבועת המשנ' בנק"ח כשבועת הפועלים דהא מלוה נשבע ונוטל כמותן אבל שבועת השליח אינה אלא היסת כו' דליכ' שבועה המשנ' אלא בנשבעין ונוטלין וכן דעת הרי"ף וכן עיקר וכן היא גירסת הכ"מ ברמב"ם שם פ"ג דף ז' וכן כתב בטור

ח כ"כ הר"ן שם:

ט טור ממ"ש הה"ת בשער כ"ע בעובדא בירושלמי דאפקיד' גרבוי גבי חבריה כו' וחייבו שבועה של תורה ע"י הכתף וכו'

י שם ושם

כ הרב רמ"א הגיה כן ע"פ מה שתמה הרב המחבר בב"י על הטור ועל בה"ת שכ"כ וככר כתב הרב סמ"ע שיש לומ' דא"צ להגיה וחזר המחב' ממ"ש בפנים בב"י ושכן נמצא בכמה מקומות שתמה בב"י על מ"ש הרמב"ם או הטור ואפ"ה בש"ע לא סמך על תמיהתו וכתב להלכ' כדבריהם וא"צ להגיה כאן אלא תיבה אחת וכצ"ל שליחותן נאמן לשוינהו כו' וכך פסק הב"ח מטעם דכל מקום שעד אחד נאמן לחייבו שבועה ב' עדים נאמנים לחייבו ממין וכתב בתשובת מהרי"ל סימן קע"ג דאם טוען השליח שנתן המעות להמלו' ע"י אשתו והמלוה אומר שלא קבלם ישבע שמעון שמסרם לאשתו ואין בזה משום שומר שמסר לשומר דכל המפקיד על דעת אשתו ובניו מפקיד ואשת השליח תשבע שנתנה למלו' ופטורה והמלוה ישבע שלא קיבל וצריך הלוה לשלם לו סמ"ע

ל ל' הרמב"ם שם בפ"ד דין ז' והביאו הטור בשמו וכ"כ בה"ת בשער נ' בשם הראב"ד

מ מבואר במ"ש לעיל סעיף ד'

ג טור סימן ד' בשם ת' אביו הרא"ש בסוף כלל ס"ט

ס רמב"ם שם בספ"א והביאו הטור

ע וכמ"ש הרב ב"י ובכ"מ לדחות דעת הטור שהרי ראובן אומר ודאי לא פרעתני שמאחר שלא מניתי שליח להביא אלא כ' ומה שנתת לו יותר לא בשליחותי נתת לו ושמעון אומר שמא עשהו שליח להביא כל החוב וה"ל כאומר שמא פרעתיך

פ וכ' הב"ח "דאם היה ידוע בעדים שעשאו שליח או א"ל פה אל פה או בכתב בזה צדקו דברי רבי' הטור והכל מודים דנשבע הלוה היסת ויפטר כיון שירד ברשות לתת לשלוחו ואיהו הוא דאפסיד אנפשי' וכ' הב"י בפי' דברי הרמב"ם דלעיל שאם שלח ראובן את לוי לשמעון שילוה לו סך מעות והוא שלחם לו ע"י לוי ושמעון אומר שנו"ן היו וראובן אומר לא היו אלא כ' הרי ראובן נשבע ש"ד שלא היו אלא כ' כדין כל מודה במקצת וכו' ולוי נשבע היסת ונפטר:

סימן קכב

א ל' הטור כן כתב הרי"ף פרק הגוזל עצים

ב וסיים שם☜אבל אם הב"ד רואים שזה הרוצה להיות מורשה אינו מכוין לטובת המלוה או המפקיד אין בדבריו כלום ואין לדיין בזה חלא מה שעיניו רואות ע"ש שהאריך בזה

ג עובדא דר' אבא דהוה מסיק זוזי בר' יוסף בר חמא וכו' שם דף ק"ד ע"א וכפרש"י שם

ד כפי נוסחתו שם וכתב הב"ח שהיא מכוונת עם מאי דמשמע בפסקיו בפרק הגוזל קמא

ה טור בשם בעה"ע משום שהלוה יאמר למלוה סמכתי עליך שהיי' עומד בשליחותיך כשם שחזקה השליח עושה שליחותו כך חזקה שבעל הבית עומד בשליחותו וכו' ואין לי להפסיד בשביל חזרתך וכ"כ בה"ת בשער ב' בשמו ולזה הסכים וכן דעת הרמב"ם שם בפ"ג ד' י' והביאו המחבר בסעיף שאחריו והראב"ד לא השיגו שם

ו בשם הראב"ד וכ"כ בה"ת בשמו

ז ל' הרמב"ם שם ד"ח כ"כ הרי"ף פרק הגוזל עצים

ח שם דין י'

ט טור סעיף ה' בשם הרא"ש

י אבל ☜אם נתן לו הנתבע הממון ונאנס כיון שהנתבע לא ידע מה בידו לעשות עוד הלכך פטור ב"י

כ שם סעיף ח' וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ג וכתב בב"י ובכ"מ נ"ל דאיפלגי בגמרא דב"ק דף ע' ע"א אי שליחא שוויה או שותפא אלמא דכשהקנה לו עסקינן דאי לא מהי תיתי דשותפא שוויה ועוד ממ"ש בגמ' שם שאם הקנה לו שליש או רביע דן על הכל הא לאו

הכי אינו דן אלמא קנין בעי וקנין זה הוא קנין סודר שמקנה לו בחליפי הסודר אותו ממון שיש לו ביד פלוני וכתב הב"י בשם בה"ת אבל בהרשהו למכור מטלטלין או קרקע א"צ לקנין מחס"ג

ל מימרא דנהרדעי שם

מ טור ונתבאר במ"ש בראש הסי'

נ כמימרא דאביי שם

ס טור סי' ד' בשם הראב"ד כ"כ בהשגתו שם בפ"ג וכן כתב בס"ת בשמו בשער נ'

ע שם סימן ג' כן כתב הרמב"ם שם ולמדו ממה דאמר רב אשי שם כיון דכתב ליה כל דמתעני וכו' שליח שוויה

פ וכתב שם ואף ע"פ דאם היו המעות עדיין ביד הנפקד פשיטא דראובן יכול לחזור בו אף ע"ג דקיבל לשמעון קנין על זה דקי"ל אין מטבע נקנה בחליפין מ"מ כיון שכבר קבלם אין לו דין עליו ויתן לו תמורתה בעיר ראובן והביא ראיה מהמוכר פירות עד שלא בא לעולם דאינם נקנים לו ואם קדם הלוקח ולקחם אין מוציאין מידו

צ שם סעיף י' בשם ת' הרי"ף כתבה בה"ת בשער נ'

ק שם סעיף י"ח בשם רב שרירא גאון על זה בסה"ת בשער הנזכר

ר מימרא דאביי גיטין דף מ"ח ע"ב וכתב הסמ"ע שהוכיחו בפרישה דאף אם אין עליו עתה פירות שכבר נתלש משם כיון דהשדה עומד לפירות לשנים הבאים דן גם על גוף הקרקע וכתב בת"ה סימן שי"ב ☜דאפילו אין הנכסים עושים פירות אלא שצריך למכרם ליקח בהם קרקע שיאכל הבעל פירות הוא דן בלא הרשאה כיון שיש שום נפקותא עתה בפירות וגמרא דפסיק דצריך הרשאה היכא דלא נחית לפירא (שם) ר"ל כדפרש"י התם שאין לו טענה עם האשה בפירות כלל וביאר בת"ה שם כגון שבלא"ה הפירות מכורים למחזיק הקרקע מן המוריש הקרקע לאשה לג' או לד' שנים שאין לה עתה שום נפקותא וכו'

ש לשון הרמב"ם שם דין ג' וכ"כ הטור בשמו ולזה הסכים מימרא דרב הונא הני תרי אחי וכו' כתובות דף ל"ד ע"א ובפרק שבועת הפקדון (שבועות דף ל"ז ע"א) תניא וכחש בעמיתו וכו' ואוקימנא שם דא"ל מתרווייהו "זייפא וכו' וכ' הראב"ד דמכאן למדנו שאחד מן השותפין יכול לתבוע הכל

ת זה החילוק מבואר שם בגמ' דכתובות ומבואר שם שאם חייב שבועה ונשבע לא' מן השותפים שבועה לאחד שבועה למאה:

סימן קכג

א לשון הטור דלישנא בתרא דמימרא דנהרדעי ב"ק דף ע' ע"א

ב מבואר במ"ש סימן דלעיל סעיף א' (☜דאין המעות נקנה בחליפין כמ"ש לקמן סי' ר"ג)

ג מדאמרי נהרדעי דלא כתבינן אמטלטלי דכפריה הא במקרקעי אפילו כפריה כתבינן

ד טור כן כתב בה"ת בשער נ' משום שהיא כפירת שיעבוד קרקעות

ה שם ושם וכן כתב הרמב"ם בפ"ג דין ז' וכתב הב"י ופשוט הוא

ו מימרא דנהרדעי הנזכר לעיל

ז וכתב הכ"מ בפרק הנזכר דין י"ד לדעת הרמב"ם דוקא שכפרו קודם הרשאה אבל אם אחר שכתבו ההרשאה נודע אחר כך שכפרו לא בטלה הרשאה שהרי בעת הכתיבה כדין נכתבה ואע"פ שהראב"ד כתב בדרך אפשר שהוא מחלק וכו' כן הוא האמת

ח טור כ"כ הרמב"ם שם בפ"ג ממשמעות הגמרא ב"ב ריש דף ממ"ח אמר רבא אמר רב נחמן שכיב מרע שאמר הלואתי לפלוני וכו'

ט שם בשם הרמב"ם שם דין ז'

י וביאר שם שכן הורו משום שהוא כפירת שעבוד קרקע וכ' הכ"מ שם דמשעה שנטל הקנין או כתב ש"ח עליו נשתעבדו קרקעותיו למלוה וכו' וכיון דקרקע אינה נגזלת כפרי' הלא כפירה היא

כ שם ס"ה בשם אביו הרא"ש וכ"כ התוס' שם בב"ק בד"ה אמטלטלי דכפרי'

ל כ"כ התוספת שם וכ"כ הב"י שכן פשט המנהג

מ שם בשם הרמב"ם שם ד"ו וכתב הכ"מ זה פשוט בטעמו

נ וכתב הר"ן בפ' שבועות העדות דאין כותבין הרשאה על ממון שלא בא לידו מעולם כגון בושת ופגם וניזקין סמ"ע

ס וכתב הסמ"ע שצ"ל בפי' המרדכי שיכול להעמידו במקומו ע"י הרשאה כמו שכותבין הרשאה על כל מלוה על פה אפי' דכפר בה

ע שם ס"ח כן כתב בה"ת בשם הראשונים ופשוטים הם ואם דן עם המורשה הא' ונתחייב התובע כ' הב"י שנ"ל שחוזר וסותר הדין וע"ל סימן קכ"ב ס"ג

פ שם כ"כ הרי"ף פרק הגוזל קמא וכ"כ הרמב"ם שם ד"ת

צ לשון הרמב"ם שם ד"ט וכ"כ נ"י בפרק מרובה שכך הורו גאונים וכתב הכ"מ שנ"ל הטעם כיון שפסקנו דשליח שווייה (שם ד"ע ע"א) דינו כדין השליח ואומר לתקוני שדרתיך וכו'

ק ל' הטור מת' הרא"ש שהשיב בכלל ס"א ופשוט הוא

ר הרשב"א בתשובה סימן אלף ול"ז מחדושים סימן א'

ש ואם אמר שברשות שמעון מחל לו נשבע היסת ונפטר הרשב"א בת' אחרת סמ"ע בשם ד"מ

ת ל' הרמב"ם שם ספ"ג ופי' הכ"מ דבריו כשנכתב ההרשאה לא נודע לנו שהיה כופר אע"פ שכפר אח"כ לא בטלה ההרשאה ונתבאר במ"ש בסוף סעיף א'

א והדין עמו כדאמרינן בהכותב (דף פ"ה ע"א) משתבע במאתן ואפשר דמכספא ומודי

ב טעם הדין מפני שלוי יערים לומר כן לפי שמשער בדעתו שלא יצא שמעון ממקומו ויבא כאן להשבע וללכת עם לוי בדינא ודיינא לכך נתחכמו עליו חכמים להוציא הממון שיהיו ביד ב"ד ואז יהיה הרשות ביד שמעון לבא ולהשבע וליטול מיד ממונו ואולי מצד זה יתפשר לוי עם השליח ולא יצטרך שמעון לבא לכאן כ"מ

ג כ"כ בב"י שאל"כ לקתה מדת הדין דשמא הלה תבעו שקר ולא ישבע מעולם ויהיה ממונו של זה מעוכב

ד ל' רמב"ם שם וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל ס"ב וכן כתב הטור בסי"א

ה כן היא ברמב"ם

ו טור סי"ב בשם הרמב"ם בתשובה גם בעיטור הובאה תשובה זו ובעה"ת בשער ג' כתבה בשם גאון וכ"כ המרדכי בפרק מרובה

ז כן פי' הב"י מ"ש הרא"ש בכלל פ"ז עימן ג' והעיטור והתוספת הסכימו דאפוטרופוס מעיד דמיירי בשאינו נוגע בדבר

ח שם בת' הרמב"ן

ט וכ' הב"י בשם הרשב"א דמכוער הדבר שהעד החתום על השטר יהא מורשה וצריך חקירת ב"ד כדי להוציא הדין לאמיתו סמ"ע בשם ד"מ

י שם ושם

כ שם סימן ד' כ"כ בעה"ת בשם ת' גאון והביא ראיה מברייתא אין ממנין אפוטרופוס נשים וכו' ואם מינן אביהם הרשות בידו גיטין נ"ב ע"א

ל טור שם לאפוקי ממ"ש המרדכי פרק מרובה דיכול להרשות את עבדו

(פי' וכל הרשאה שאינו מקנה לו הממון של תביעה וכותב לו דון ואפיק לנפשך לאו הרשאה היא כמ"ש בסימן קכ"ב סמ"ע)

מ שם סעיף ט"ו בשם ר"ת וכ"כ התוס' בשמו בריש קידושין דף ג' סוף ע"א ומבואר טעמו שם

נ מימרא דרב שבועות דף ל"א ע"א

ס טור כ"כ הראב"ד בהשגתו בפ"ב מה' שלוחין ד"ה

ע וכ' המרדכי פ' המפקיד דהמורשה אסור לטעון שקר ואפילו הבע"ד בעצמו אסור לשקר

פ שם בשבועות:

סימן קכד

א טור בשם מקצת רבוותא מהירושלמי דסנהדרין שלא תהא סנהדרין שומעת טענת שקר מפי המתורגמין ובכהן גדול הוא דהתירו משום יקרא דכ"ג שלא לבזותו וכ"כ הרי"ף בתשובה וכ"כ ר' סעדיא והביאו הרא"ש בפסקיו ריש שבועות העדות וגם הר"ן שם כתב כל זה

ב וכתב משום דהן יכתבו מיד טענותיהם בפניה ויניחו אותן בפני הב"ד ואם ירצה התובע הולך עמהם והיא טוענת בפני התובע ותבוש מלטעון שקר

ג שם בפסקי הרא"ש והר"ן שם בשם הרמב"ן משום דכבוד תורה עדיף מחס"א וע"ל סימן ז' סעיף י'

ד הודאתו ע"י אנטלר ושליח אם היא הודאה עי' בהריב"ש סימן שנ"ב מחס"ב

סימן קכה

א כמימרא דרב דתניא כותיה גיטין דף י"ד ע"א

ב וכתב ר' ירוחם נכ"ח ח"א דה"ה אם נתן לשלוחו שטר מתנה או שום שטר שיתננו לפלוני וא"ל זכה לפלוני כמ"ש המחבר ס"ו סמ"ע בשם ד"מ

ג טור כ"כ הרי"ף והרא"ש שם מסוגיית הגמרא שם ע"ב

(פי' דאף על גב דבשאר שליחות כשמת הלוה יכולים היורשים לבטל השליחות כדלעיל ר"ס קכ"ב שאני הכא כיון שזכה זה בשבילו ש"ך)

ד שם במימרא דרב דלעיל ותניא כוותיה

ה ל' הטור ס"ג

ו טור מעובדא דדוסתאי בר ינאי שם ע"ב

ז שם בשם הרמב"ם פט"ו מה' מלוה ולוה דין ב' ופי' שניהם חייבים באחריותו דהיינו רצה מזה גובה רצה מזה גובה וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א וכן פסק שם בהג"א בשם א"ז

ח וכן הוא במרדכי וכן מצאתי מוגה בש"ע א"מ ז"ל

ט מעובדא דדוסתאי הנזכר לעיל

י טור ס"ד וכ"ב הרמב"ם בספ"א מהל' שכירות מאוקימתא דר' זירא שם ע"א

כ משום דא"א רוצה שיהא פקדונו ביד אחר שם בגמרא

ל שם בשם הרמ"ה וכ"כ הרשב"א והר"ן ספ"ק דגיטין

מ שם ס"ה בשם בעה"ת בשער נ'

נ מבואר לעיל סימן פ"ו

ס שם ושם בבעה"ת

ע אבל אם הניח נכסים הרי התובע גוב' מהם ואין יורשי המשלח תובעין את השליח וה"ל כאלו אביהם חי ומוציאים מידו

פ שם בשם הרמ"ה דכיון דא"ל הולד כמאן דא"ל זכי דמי או הולך ע"מ שתתנו לפלוני דמי ואי מקיים תנאיה זכי ואי לא לא זכי וכאלו לא יצא מיד הלוה או הנפקד ולזה הסכים הב"ח דהל' רווחא כל היכא שעבר השליח ע"ד משלחו בטל השליחות מעיקרו

צ שם ס"ו מימרא דאביי גיטין דף ל"ב ע"ב

ק שם הב"י לא כ' מוצא הדין ונלע"ד שנלמד ממשנה ולפיכך אם א"ל הבעל אי אפשי שתקבל לה אלא הולד וכו' שם דף ס"ב ע"ב

ר מהירוש' פ' הזהב ופ' שם המרדכי ☜דלא מקרי עני אלא א"כ אין לו מאתים זוז

ש ל' המחבר וכן הוא בירושלמי

ת שם ס"ז בשם ר"ת כ"כ הרא"ש והר"ן בשמו סוף פ"ק דגיטין וביארו שם טעמו ור"י הביא ראי' לדבריו מהתוספתא:

א שם ופי' ברשותו של שליח

ב שם ס"ט בשם הרמ"ה כ"כ התוס' בשם ר"ת בפרק קמא דגיטין דף י"א סוף ע"ב וכ"כ המרדכי שם בחד תירוצא וכ"כ הרא"ש בשם ר"ת גבי הא דתנן האומר תנו מנה לאיש פ' וכו' שם דף י"ג ע"א

☜כן הוא בטור

ג טור ס"י ברייתות ואוקימתא דרב פפא שם דף י"ד ע"ב וכפרש"י שם וכן כתב הרי"ף והרא"ש

ד שם סי"ב וכאוקימתא דרב זביד שם וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם בפ"י מהל' זכייה דין י"ב דס"ל דכל הני אוקימתא לא פליגי אהדדי לענין דינא אלא מר מוקי לה הכי ומר הכי

ה שם וכ"כ התוס' שם ריש ע"ב ומפור' בטעמו שם

ו שם בשם הרמ"ה משום דאינו דומ' לשאר מתנת ש"מ שאינו נותן במסיר' ואינו מוציא הממון מתחת ידו הלכך אינו קונ' עד לאחר מיתה אבל זה שהוציא הממון מתחת ידו ודאי דעתו שיקנ' מיד

ז שם סימן ד'

סימן קכו

א מימרא דרב הונא אמר רב גיטין דף י"ג ע"א

ב מסקנת הגמ' שם ע"ב

ג מפור' במימרא דרב הונא

ד כן הכריע הרי"ף בפ' המקבל דהא רב הונא בחוב נמי היא מעובדא דהנהו גינאי דספ"ק דגיטין דף י"ד ע"א

ה טור כ"כ בה"ת בשם הרמב"ן בשער כ"ח וביארו דלא אמרי' שיכול לחזור כ"ז שעסוקים באותו ענין אלא בקנין סודר שאין הקנין נעשה בגוף הדבר אבל שאר קניינ' כגון משיכ' ומסירה והגבהה שנעשה הקנין בגוף הדבר אין א' מהם יכול לחזור בו וה"ה מעמד ג' כבר נסתלק הזוכה מעל הממח' והמומחה נכנס במקומו

ו שם ס"י בשם ר"י והרמ"ה וכ"פ ר"ת שם בד"ה במעמיד' ג' וכו' הביא ראי' לדבריו וכן הסכימו הרא"ש והר"ן בפ"ו מה' מכירה דקדק בכ"מ מדברי הרי"ף והרמב"ם שגם הם סוברים כן

ז שם בגמ' וכדמפר' רב אשי טעמא ריש דף י"ד

ח טור ס"ג כ"כ הרי"ף בפ' המקבל אהא דפסק כרבה דאמר המחהו אצל שולחני חוזר שם (ד' קי"ב ע"א) וכ"כ הרמב"ם פ"ו מה' מבירה ד"ח וכ"נ דעת התוס' והרא"ש ז"ל

ט רמב"ם שם

י שם פט"ז מה' מלוה דף ד' וכ"כ הטור שם ופשוט הוא

כ טור ס"ו כ"כ בה"ת בשער כ"ח בשם הרמב"ן והאריך בראיות לדבר

ל שם בשם הרמ"ה ושכ"כ אביו הרא"ש בת' כלל ס"ח סי"ז דכיון דמעמד ג' תקנת חכמים הלכתא בלא טעמא אין לנו אלא מה שתקנו חכמים מנה לי בידך תנהו לפלו' וכו' ודוקא כשהזכיר המנה וכו'

מ שם ס"ז בשם הרמב"ן כ"כ בה"ת שער כ"ח והאריך בראיות
פי' כיון דהיו החיטים בהלואה אצלו ולהוצאה ניתנה חשב אותם במעות

נ וביארו שם שכל מה שנותן לו פרעון שוה כסף ככסף

ס הרשב"א בת' שאלה מחודשים סי"ב

ע וביאר שם כיון שהוא קבל ע"ע וניחא ליה דאי לא ה"ל לממחי ולמימר בהמחא' זו לא בעינן וכו' וחייב ליתן לו לזמן שהוא חייב לממח'

פ שם בת' אע"פ שיש גדולים שחלקו בדבר

צ הרא"ש בת' כלל ס"ט דכיון שזה חשוב פרעון בעיניו אנן סהדי דלא הדר תו ופרע ולואי שיפרע אדם מה שנ"ל שהוא חייב מחס"ז

ק טור ס"ח בשם ר"ת ושכ"כ הרמ"ה ושכן דעת אביו הרא"ש וכ"כ בתוס' בפ"ק דגיטין י"ג ע"ב בד"ה גופא אמר רב הונא בשם ריב"א ור"ת וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכן כתב הרשב"א בתשובה

ר שם סעיף ט' כך נרא' מהא דאמרינן שם דף י"ד ע"א אי מההיא הוה אמינא וכו' אבל מתנ' מועטת לא בעי בפניו קמ"ל

ש שם דכמ"ש בשם הרמ"ה

ת אבל בתורת מתנ"י לא מהני ביה קנין גרידא לא שנא מלוה לא שנא פקדון דאין מטבע נקנה בחליפין וכתב הב"י דברים ברורים הם:

א שם סי"א בשם הרי"ף וכן אי' בירושלמי כ"כ בפרק המקבל וכ"כ בה"ת בשער כ"ח בשם הראב"ד וכ"כ בשער כ"ט וכן הוא דעת הרמב"ם בהל' מלוה ולוה דין ג'

ב שם בשם בעה"ע ושכ"כ אביו הרא"ש בפרק המקבל ובתשובה כלל כ"ט ס"י

ג שם סי"ג בשם כר"י יבואר שם כי שמעון היא עיקר החייב ולא נשאר על ראובן אלא הדין ערבות וכ"כ העיטור ושדחה ראיית הרי"ף

ד רמב"ם בפע"ז מה' מלוה ולוה דין ג' וכ' ה"ה ירושלמי הביאוהו בהל' פרק המקבל וכ"כ הטור שם בשם י"א והיא דעת הרי"ף כמ"ש הב"י

ה טור שם כ"כ בה"ת בשער כ"ח וכ"כ הרמב"ם שם וכמ"ש ה"ה שם

ו במגו שאם היה אומר פרעתיך הי' נשבע היסת ונפטר

ז כ"כ בה"ת בשער כ"ח מחודשים סי"ד

ח עובדא דהנהו גינאי דעבדי חושבנא וכו' גיטין דף י"ד ע"א

ט כ"כ התוס' שם בשם ר"ח ור"ת וכ"כ הטור בסי"ד

י טור בשם בה"ת

כ דאי לאו דדייק מעיקרא לא הוי משעבד נפשי' ר"ן

ל דמעמד ג' הוא כהודא' בקנין אף ע"ג דלא אמר אתם עידי ועוד דלמה ישטה בג' דהא לא תבעו לפי כשתובע לו שלא כדין אז י"ל שהוד' לו כדי להשטות בו טור בשם בה"ת וכמ"ש לעיל בסימן פ"א ס"ה

מ שם בשם בה"ת

נ שם בשם ת' אביו הרא"ש בכלל ס"ט סי"ו וביאר הב"י דבריו כשהוד' בפני עדים וכמ"ש שם בשם הר"ן וכ"כ התוס' שם ושכן משמע מהא דתנן (בשבועות דף ל"ח ע"ב) מנה לי בידך וא"ל הן וכו' אין לך בידי חייב ולא מהימן לומר אין לך בידי שטעיתי במיגו דפרעתי

ס וכ"כ הב"י דה"ל יחידאי לגבי כל הנך רבוותא
ע טור סי"ו והוא ל' הרא"ש סוף פ"ק דגיטין ופשוט הוא
פ וביאר שם כיון דהאי לא ידע ואיני יכול לישבע להכחיש העד אינו מפסיד דשבועת עד אחד המעיד פרעון מדרבנן בעלמא הוא כדאיתא בהכותב (סוף דף פ"ז) דהיכא דאפשר משתבע והיכא דלא אפשר לא מפסיד
צ שם סי"ח וכ"כ הר"ן שם בפי' דברי הרי"ף שם
ק וכתב הב"י דס"ל לרבינו דאפי' לדעת הרא"ש והביאו רמ"א בהג"ה לעיל ס"ט דלא נפטר הממח' וכו' הכא שאני כיון שהוא גרם בעדותו שלא גבה חובו כבר נפטר הלה ממנו
ר שם בשם ת' אביו הרא"ש כלל ה"ט סימן ז'
ש דלא מהימן לומר שטע' כדי להוציא מה שנתן כבר אדרבה אמרי' דקדק יפה אלו לא הי' בידו לא הי' נותן לו כלום
ת שם סכ"א ושם בכלל הנזכר סי' ט':
א דהחוב שנתחייב היא בו לשמעון אי אפשר לו להפקיע
ב שם סכ"ד ושם בכלל הנזכר סימן י"ב
ואין כאן לא מלוה ולא פקדון טור
ג שם סכ"ה בשם תשוב' לגאון וכתבה בה"ת בשער כ"א
ד שמשתעבד בלא קנין שהרי לוי לא הי' חייב לשמעון כלום ועכשיו נתחייב לו בזה המעמד שם ושם וכ"כ רבינו ירוחם בנט"ו ח"א
ה שם בשם התוס' פרק הניזקין (ריש גיטין דף נ"א) הביאו הב"י שם
ו שם סכ"ו. בשם הרא"ש וכ"כ בפסקיו ספ"ק דגיטין
ז שם ושם בפסקיו
ח שם לדברי אביו הרא"ש
ט שהרי לוי אינו יכול לזכות בו ליהוד' עד שיבא המנה לידו
י ריב"ש סימן רכ"ב מטעמא דהבו דלא לוסיף עלה הוא מחס"ז
כ טור בשם הרי"ף סכ"ט כ"כ בה"ת בשער כ"ח בשם הרי"ף.
ל ודינו מבואר לעיל ס"ט
מ שם בשם ר"ת כ"כ התוס' בשמו בספ"ק דגיטין דף י"ג ע"ב בד"ה במעמד ג' קנה וכו' וכ"כ הרא"ש בספ"ק דגיטין בשם ר"ת שהוסיף ר"י לבאר דג' חילוקים יש בדבר כו'
נ שהרי אפי' זיכה לו ע"י עכו"ם לא קנה שהרי אין זכיי' לעכו"ם ולא עדיף מעמד ג' מזכייה גמור' שם בתו'

וע' בהר"ן ספ"ק דגיטין מאלו דינין

ס שם בשם ר"י דג' חילוקים יש בדבר שם בתוס'

ע שם סעיף ל' בשם אביו הרא"ש בסוף פרק קמא דגיטין

פ וביאר שם משום דאינו אלא שומר נב' במה שהיה שומר לראשון ופטור מהאונסין ואפי' אם אנסו העכו"ם עד שהביא הפקדון לביתו פטור ואין זה מציל עצמו בממון חבירו כיון שלא אנסו אלא על פקדון זה והביא ראי' מהגוזל בתרא (דף קי"ז ע"ב) מעובדא דההוא גברא דאפקידו גבי' כסא דכספא וכו' וכדאמר רב אסי שם

צ ע"ש שהמעשה היה שלקחו משכון הנפקד ופסק ר"י שדין הוא שיעכב הנפקד משכון המפקיד בשביל משכנותיו מעובדא דהגוזל בתרא הנזכר לעיל

ק סה"ת שער נ"א מחס"ט וכתבו המחבר סימן ס"ו סי"ב ע"ש ובמ"ש שם:

סימן קכז

א ברייתא פרק חזקת (בבא בתרא דף נ"א ע"ב) וכדמפרש טעמא שם בגמר'

ב ברייתא קידושין דף י"ז ע"ב

ג פרש"י שאין חכמים מחזיקין לו טובה לפי שלא הצריכוהו לכך ור"ן פי' שעשה שלא כהוגן שהשוה אותו עם ישראל וכדאמרינן גבי מחזיר אב ד' לעכו"ם וכו' ומבואר בריש סימן ס"ו

ד אוקימתא דגמרא שם אהא דמותיב ממשנ' דסוף שביעית וכפרש"י שם משום דמיחלף בישראל גמור כן הכרייע המחבר וכתב שצריך להגיה בטור.

סימן קכח

א ל' הרמב"ם פכ"ו מה' מלוה ולוה דין ו' וכתב ה"ה מפורש בגמרא נדרים פרק אין בין המודר (נדרים דף ל"ג ע"א) ובפרק שני דייני גזירות (משנה וגמרא דף ק"ז וק"ח) ובהלכות

ב מהירושלמי הובא בה' שם

ג ל' הטור

ד כחנן שם דאיפסקא שם בגמרא דף ק"ט ע"א הלכתא כוותי' וכ"כ הטור בשמו דבכל חוב איירי וכן פרש"י שם בנדרים דף ל"ג ע"ב וכן דעת הרי"ף שהביא הירו' וכ"כ התוס' שם דף ק"ח ע"א בשס ריב"א בד"ה הא מני חנן הוא וכתב הב"י שכ"נ דעת הרא"ש שם בפירושו בנדרים ובפסקיו בפ' בתרא דכתובות ודלא כמ"ש הטור בשמו והב"ח כתב שנ"ל להורות ☜אם תפס הלה שפרע בעד חבירו ש"ח שהיה החוב ברור לא מפקי מיני' והביא ראיות לזה וע' במ"ש בשמו בי"ד סי' רכ"א ס"ב

ה כ"כ הר"ן בשם הירו' עד שמרא' שאין דעתו קרוב' אצלו למחו' את חובו אפ"ה פטור
ו ל' הרמב"ם שם
ז וכתב הסמ"ע בשם בעל הלבושים דלפי מה שנוהגין העכו"ם סוחרים להתפשר עם מי שנתחייב להם על ימים ושנים כשנותנים להם ערבות מסופקין בכה"ג מי שנתחייב לסוחר ובא ישראל אחר וקנה הש"ח מיד הסוחר ובא לתבוע בו את הלוה פשיטא דמצי הלוה לו' הייתי מפייס להסוחר בערבו' לשלם לו על זמנים רחוקים עכ"ל ודבריו נכונים הם
ח ל' הרמב"ם בפ"ח מה' חובל ומזיק דין ו' וכתב ה"ה מהירושל' פ' הגוזל בתרא ופ' בתרא דכתובות וכר' יהושע בן לוי אע"ג דפליג עלי' רב ווכתב הב"י משום דאסיקנא התם דר' יוחנן כריב"ל ולית הלכתא כרב לגבייהו
בסכ"ב בדין אם העכו"ם אנס וכו'
ט ג"ז שם מימרא דרבא בפ' הגוזל (בבא קמא דף קיג ע"ב) וכפרש"י שם דדינ' דמלכות' דינא.
י כתב הכ"מ נראה שרמז למ"ש שם בגמ' וה"מ דאבולי (פרש"י מס קרקע שאכל פירות) וכרגא (פרש"י כסף גלגולת) דההיא שתא אבל שתא דחליף הואיל ואפייס מלכא חליף וכמו שפרש"י שם וצ"ע שכ' הרב רמ"א בהגה בשם י"א
כ כתב ה"ה שם בירו' ארנון והוא ארנונא האמור בגמ' ופרש"י סעוד' וארוח' ומשאת

סימן קכט

א ל' הרמב"ם רפכ"ה מה' מלוה ולוה וכתב ה"ה בבא זו ובבא דסעיף ב' פסק הל' בגמ' ס"פ גט פשוט (בבא בתרא דף קע"ו ע"א וע"ב) ופי' רבינו ערב דב"ד שערב מיד הב"ד וכן עיקר
ב שם ע"ב ופסק הל' בגמ'
וביאר שם משום שלא ביאר לו על מה נעשה לו ערב יום אחד וכו' ואין כאן עדות של ממש
ג שם דין ב' שם בגמ' ע"ב מסקנת הגמ' והלכת' וכו'
ד סרסור שמכר חפץ של ראובן ללוי על תנאי ידוע ושיתן לו ערב לקיים תנאו ואם לא שיחזיר החפץ ההוא ולבש ללוי המלבוש ההוא קודם שנתן את הערב ואחר כך בא שמעון ונעשה ערב ללוי הוי כערב בשעת מתן מעות כי לא קנאו לוי אע"פ שהוא לבש בו עד שיתערב שמעון בעדו לראובן עכ"ל תשובה שבסוף ספר חזה התנופה מחס"א והביאו הסמ"ע

שם ושם בגמ' וכ"כ הטור בשמו

ה מרדכי פרק גט פשוט מחס"ב

ו ל' הטור ס"ב

ז שם בשם הראב"ד ושכ"כ הרמב"ן ממשנה ערב היוצא אחר חיתום שטרות וכו' וכ"כ ה"ה רפכ"ו בשם הרמב"ן שהעלה מסוגיא דפרק הנושא בכתובות (דף ק"א ע"ב ודף ק"ב) שהערב היוצא אחר חיתום שטרות אינו צריך קנין ולדבריו הסכים הרשב"א וכ"כ התוס' שם

ח שם בשם הרמ"ה ולזה הסכים הטור

ט שם ר"פ הנזכר כתב ה"ה נראה שהוא מצריך קנין לערבות זה והוא מפרש כן בכולהו בעי קנין שאמרו סוף גט פשוט וכו' כל זה אחר מתן מעות וקודם חתימתה ודעתו כיון שנמסרו ליד לוה המעות אף על פי שהוא ערב בשטר צריך קנין

י ל' הטור ס"ה

כ ☜וערבות דידן הן בעד הקנס דאין יכולין לחזור משום בושת ולא בשביל הנדוניא וכתב רבי' ירוחם נכ"ז ח"א ☜הנותן מעות למחצית שכר והעמיד לו ערב בעד השבת אע"ג דלא מידי חסרי' מ"מ כיון דלאו מצוה קעביד משתעבד בלא קנין עכ"כ ונלמד מדין ערב דכתיבה סמ"ע מחס"ז

ל ☜אבל אין יורדים לנכסיו אלא משמתין אותו לקיים שבועתו ☜ואם מת זה שתקע כפו אין מחייבין את יורשיו משום שבוע' ואם עבר ונשאל על שבועתו ועבר הב"ד והתירוהו ע' בי"ד סי' רכ"ח ס"כ מדברי הסמ"ע

מ בר' ירוחם איתא שמחייב עצמו בקנין וכ' שדעת הראשון נראה עיקר:

נ שם ס"ו בשם רב האי

ס דאע"ג דסתם קנין לכתיב' עומד כיון שאין חיוב זה בא לו מצד עצמו אלא שנתערב לאחרים וכל שלא נכתב לית לי' אלא ב"י

ע ע"ש בשם הרמ"ה

פ כ"כ בב"י

צ ל' הטור שם ממשנה סוף בתרא דף קע"ה ע"ב לדעת הרמב"ן והרשב"א מיירי בלא קנין ולדעת הרמ"ה והטור והרמב"ם איירי בקנין וכמ"ש לעיל ס"ד לכן סתם המחבר דבריו ולא העתיק ל' הטור שהזכיר קנין

ק מימרות דרב ודרבי יוחנן אוקימתא דגמרא שם דף קע"ו ע"א

ר ולדעת הרמב"ם גם בזה צריך קנין וכמ"ש לעיל סעיף ה'

ש ל' הרמב"ם שם פכ"ה דין ג' כ' ה"ה זאת הבבא מוסכמת בגמ' (משנה ובריייתא שם דף קע"ג ע"ב)

ת כ"כ בה"ת בשער ל"ה מהא דאיתא פרק חזקת (ריש בבא בתרא דף מ"ז) דדוקא קבלן בעי דלהוי ליה ארעתא טובא מסי"א

א טור ס"ז כ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשם ר"ת בפי' מימרא דרבי יוחנן לא שנו אלא שאין נכסים ללוה וכו' (שם)

כן הוא בטור

ב שם ס"ט כ"כ בה"ת בשער ל"ה והרמב"ם פכ"ו ד' ד' וכתב ה"ה שהוא תקנת אחרונים ז"ל

ג שם ושם בבה"ת בשם רב צמח

ד שם וכ"כ הרמב"ם שם בפכ"ו דין ב' שלא יהיה כח זה פחות מן הלוה עצמו ושכן הורו המורים

ה שם סי"א כ"כ הרא"ש בסוף בתרא כדין המפירש בהגוזל דף קי"ב ע"ב וכ' הסמ"ע בשם רבי' ירוחם נ"ט די"א דיין שטע' והוריד המלו' לנכסי הערב קודם שתבע להלו' מסלקין אותו (עובדא ב"ב דף קע"ד ע"א)

ו שם וכ"כ הרמב"ם שם ד' ג'

ז שם וכ"כ הרמב"ם בפכ"ה דין ג'

ח כ"כ הרב המגיד שם בשם הרשב"א

ט רמב"ם שם בפכ"ז דין ה' וכ' ה"ה דין זה אינו מבואר בגמ' אבל פשוט הוא שאפי' מנכסיו אין גובה במלוה ע"פ כו' וכ"ש מערב שאין נפרעין ואני אומר שאפי' מהקבלן אין נפרעין אלא בראי' וכו' שכל זמן שאין כאן שטר יש לחוש לפרעון כיון שהלוה היה נאמן בשבועתו בלא שובר

י ופטור אפילו משבועה ☜אכן יתכן ליתן חרם סתם אם שום אדם יודע אם פרעו אם לאו סמ"ע

כ מדברי הרמב"ם שם וכתב ה"ה וכן רבינו ז"ל מפרש מ"ש בב"ב דף קע"ד ע"ב בבריייתא ואי כתוב בו התקבלתי וכו' הוא דוקא בדשמתי' ומת בשמתי' או מדרכים האחרים

ל טור ס"ו וכ"כ בה"ת שער ל"ה

מ שם סי"ז ובשם ה"ר יוסף הלוי כ"כ בה"ת בשמו בשער ל"ה וכ' שכן נוטה דעת הרמב"ן ז"ל

נ שם בשם ר"ת בסוף בתרא דף קע"ג ע"ב ושכ"כ אביו הרא"ש שם בפסקיו

ס שם ושם בבה"ת וכן הוא בנוסח הרמב"ם שלפנינו שם בפכ"ה דין ד' וכן הוא גירסת הרב המגיד כמ"ש הב"י וכתב ה"ה עוד שזה דעת הרמב"ן ודלא כדעת הראב"ד בהשגת שם וכ"כ שם בשם הרשב"א דלעולם אם יש נכסים ללוה ה"ז לא יפרע ממנו תחל' דפטומי מילי בעלמא נינהו

ע משנה כאוקימתא דגמ' שם דמוקי לה בחסורי מחסרא וה"ק ואפסקא שם ריש דף קע"ד הלכתא כת"ק וכ"כ הרשב"א בר"פ הנזקין בשם הרמב"ן שאינו רשאי להחזיר על הקבלן כל זמן שהלוה רוצה לפרעו ☜אא"כ נשא הקבלן ונתן ביד מסי"ד וכ"כ ה"ה בשמו שם פכ"ו בדין ג'

פ כן השיב הרשב"א מסי"ב

צ פלוגתא דאמוראי שם ופסק הרי"ף כרבא וכ"כ הרא"ש שם והרמב"ם בפכ"ה דין ה' והטור סי"ט

ק טור שם כ"ב בה"ת שער ל"ה

ר כ"כ בה"ת שם

ש טור שם והרמב"ם שם כרבא דאמר כולן ל' ערבות הן

כן הוא ברמב"ם ובטור שם וכת' הב"י משום דמשמע אני אפרע לך בשבילו אם לא יפרע הוא

ת ברמב"ם שם וכת' ה"ה שהוא כדעת ההלכות שפסקו כרבא דהוא בתרא וכן דעת האחרונים ז"ל וכן עיקר וכ"כ התו' סוף דף קע"ג:

א בשם הרשב"א שם סיים סתמא דמלתא קבלן כדיני' הוא וכך אמר תן לי ואני נותן וכענין זה כתב בתו' (שם סוף דף קע"ג) כתבו שם כשאינו מזכיר ל' הלואה ולא לשון פרעון הוי קבלן וכ"כ המרדכי שם והביאו הסמ"ע

ב ל' הרמב"ם שם פכ"ו דין ג' ממסקנת הגמ' שם דף קע"ד ע"א

ג ה"ה בשם התוס' בשם ר"ת שם בדף קע"ג ע"ב ושכ"כ הרמב"ן

ד טור סכ"א וכ"כ התוס' שם בשם ר"ת

ה שם סכ"ג בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו בסוף בתרא

ו טור סכ"ד בשם בה"ת וכ"כ הנ"י בסוף בתרא בשם המפרשים

ז וביאר שם לפי שהרשות ביד המלוה לגבות מהלוה או מהקבלן מאיזה מהן שירצה והרי חל שיעבודו על נכסי הלוה שמכר להם ועל נכסי הקבלן לפיכך יכול לגבות מאיזה מהם שירצה

ח מבואר במ"ש לעיל בסי"ט

ט כ"כ הטור בסימן ק"ל בשם ה"ר יונה וכ"כ הר"ן אעובדא דההוא ערבא וכו' והא שטרא וכו' (ב"ב דף ל"ב ע"ב)

י אע"פ שש"ח יוצא מתחת ידי ערב שהלוה לא נשתעבד בשטר זה לערב וכ"כ הרשב"א בשם רבו ה"ר יונה כ"כ בה"ת בשער ל"ה

כ וביאר כי ערבות אינו דבר שלוקחין עליו שכר שיקנה באמירה והביא ראיה מברייתא הי' מעבורת לפניו ואמר טול דינר והעבירני וכו' ב"ק דף קמ"ז ע"א ע"ש

סימן קל

א לשון הטור וכ"כ בה"ת בשער ל"ה וכ' הב"י ופשוט הוא

ב וביאר שם הואיל ובמצותו נכנסו והוא הרשה אותו לפרעם אם לא יפרע הוא למלוה

ג ל' הרמב"ם בפכ"ז מה' מלוה דין ו' והביאו הטור

ד כ"כ הרב המגיד מדקדק ל' רבינו והטעם בזה כיון שהוא נכנס קבלן מחמת דברי הלוה והמלוה הי' יכול לתובעו ולנגשו תחלה אם פרעו ולא המתין שינגשיהו ה"ז חוזר וגובה מן הלוה

ה גם זו שם בפי' דברי הרמב"ם שכ' שם או שאמר לו הלוה ערבני ולא הרשהו שיתן ופרע החוב אין הלוה חייב לשלם לו כלום

ו וביאר שם הטעם כיון שהמלוה לא הי' יכול וינוגשו אלא אחר העמדת הלוה בדין וזה קדם ופרעו הרי דין הערב כדין איש אחר שפרע חובו של חבירו שאינו חייב לשלם כמ"ש לעיל קכ"ח

ז טור בשם הראב"ד בהשגתו שם ולפי שפי' הרב המגיד

ח שם ס"ג כ"כ בה"ת בשער ל"ה וכ"כ הרמב"ם בפכ"ו מהל' מלוה ד"ז וכ' ה"ה זה מוסכם מן המפרשי' ז"ל וזו היא פשטא של ברייתא ערב שהיא יוצא ש"ט מתחת ידו אינו גובה (ב"ב דף קע"ד ע"ב) אף ע"פ שהיא מתפרשת ביתומים וסיים הרמב"ם שם שמא נפל השטר מיד המלו' ולא פרע זה כלום וכ"כ הטור ועוד טעמים אחרים

ט שם וסוף הברייתא שם.
שם בשם הרשב"ם שם בכאן לא כתבו הפוסקים דצריך לכתוב התקבלתי קודם הפרעון כמ"ש לעיל בסי' קט"ז ס"ב דשאני התם דקנהו הלוקח בפי' שלא באחריות מה שא"כ הכא גבי ערב דודאי אדעת' דהכי פרע לו וכאלו התנה דמי סמ"ע

י שם ס"ה בשם ה"ר יונה ומבואר במ"ש לעיל ס"ס קכ"ט וכ"כ בה"ת בשער ל"ה ע"ל בסוף סי' קט"ז

כ שם ושם

ל שם ס"ו כ"כ בה"ת בשער ל"ה וכתב הב"י ופשוט הוא

מ ל' הרמב"ם שם דין ו' וכ"כ הטור ס"ו וכתב ה"ה שם מעשה ס"פ ג"פ (דף קע"ד ע"א) ההוא ערבא דיתמא וכו' כרב הונא ברי' דרב יהושע שם דאיפסקא הלכתא כוותי' שם ע"ב

נ כתב ה"ה דעת רבינו ז"ל לפרש' אפי' ביתומים גדולים וכו' וזהו שלא כתב יתומים קטנים וזהו דעת רבו ז"ל והראב"ד ז"ל והטעם בזה שכל שפורע בלא הודע' נראה שכבר הי' תפוס צררי וכו' וקצת מפרשים פרשוהו ביתומים קטנים והראשון עיקר

ס ג"ז שם פ"ו דין הנזכר וכ' ה"ה מפורש בגמרא שם עכו"ם כיון דדיניהם בתר ערבא וכו' ופי' אין דין זה אלא במקום שדין העכו"ם כן

ע כ' הב"י כלומר כשפרע ולא הודיעם קיים חזקת צררי וכשהודיע' בטל חזקת צררי

סימן קלא

א טור בשם ת' להרי"ף ותשובה זו כתבה בה"ת בשער ל"ה בשם ה"ר אברהם בר יצחק וכ"כ המרדכי בפ' ג"פ

ב ל' הרמב"ם פכ"ו מה' מלוה ולוה דין ח' וכתב ה"ה מ"ש שדין הערב עם הלוה כדין מלוה על פה שיכול לומר פרעתיך כ"כ רבו ז"ל וכ"כ המפרשים ז"ל אלא שאם כ' לו המלוה התקבלתי ונתן לו זכותו הרי הוא עומד במקומו ודין הערב כדין המלוה ואם המלוה בשטר אינו יכול לו' פרעתי כ"כ מדברי הרשב"א ופשוט הוא לא יגרע כח הערב מאיש נכרי דעלמ' שהרשהו המלוה ע"כ ונתבארו דינים אלו בסי' שלפני זה ובסעי' א' וב'

ג טור ומבואר לעיל סי' ע"ג ס"י

ד שם ס"ד בשם הרמב"ן בת' כ"כ רבינו ירוחם בשמו

ה ל' המחבר ממ"ש בס' בדק הבית ז"ל בעיני עניות דעתי יפלא למה לא יועיל לטעון ולומר ערבתי לא היה אלא לזמן ובאותו זמן היית יכול לגבית חובך ולא גבית את הוא דאפסדת אנפשך וקרוב אצלי לומר דהאי ת' לאו הרמב"ן חתים עלה וע"ד מ"ש בפ' כיצד (יבמות דף כ"א ע"א) לאו מר בריה דרב אשי חתים עלה עכ"ל וכ' הסמ"ע ☜דמזה הטעם נהגו שמקבלין קנין חדש שמרחיבי' זמן הנישואין ואפשר שהרמב"ן מודה בזה כיון שאינו דרא דממונא אלא מפני הבושת

ו הסמ"ע וב"ח כתבו שלא מצאו מפורש מי שחולק בזה וע"ש מ"ש בזה

ז שם ס"ה בשם ת' הרי"ף ת' זו כתב' בה"ת בשער ל"ה בשם ה"ר אברהם ברבי יצחק

ח שם בשם ת' לרש"י בסה"ת בשער ל"ה

ט וביאר שם דכיון שהודה בערבות בפני העכו"ם אינו יכול הלוה לישמט ולומר איני מקבל לזה הערב שהכל יודעים שראוי הוא שיקבלוהו לערב והוא כבר הודה לעכו"ם שיחזיר לו המשכון ע"י ערבות

י שם ס"ז בשם ת' הרא"ש נכלל י"ח סי' ז' וכ"כ במרדכי בפ' הגוזל בתרא בשם רבינו מאיר וע"ש כי הוא הארוך וע' בטור י"ד בסי' ק"ע

כ שם ס"י והוא בתשובה הרא"ש כלל הנזכר סי' ז' בשם רבינו מאיר וכתב שם ותולין הדבר בתקנות הקהלות ואני אומר דדינא דגמ' היא כההוא דהמקבל (דף ק"ח ע"ב) זבין לעכו"ם וכו' אלא שמותי משמתינן עד דמקבל עליה כל אונסא דאתי ליה מחמתי' דא"ל אריא ארבעית אמצראי

ל שם סי"א בשם הרמב"ם בפכ"ה מה' מלוה דין זה בשם רבותיו וכתב ה"ה דין זה לא ידעתיו בשום מקום בגמרא אבל הנרא' לדעת רבינו ורבותיו דשאני ערבו' דמכר כשנותנין המעות על דעת להשתקע נותנין ואין האחריות על הדמים אלא על הקרקע אם יטרפוהו ממנו וכו' ויש בערבות אסמכתא וכו' וכיוצא בזה כתב הב"י ע"ש

מ כתב ה"ה מוסכם בודאי והצריך רבינו ז"ל קנין לפי שהוא אצלו כערב דאחר מתן מעות לפי שמעות אלו לא נתנו על דעת לגבות

נ שם ס"ג בשם הרמב"ם שם דין ח'

ס ל' הטור סי"ד

ע שם סי"ב בשם תשו' אביו הרא"ש כלל ע"ג

פ וביאר שם דכיון שלא נתחייב המוכר אלא בחזרת המעות אם לא תעשה אשתו השטר גם הערב לא נשתעבד אלא לדבר זה

צ שם סט"ו בשם הרמב"ם כ"כ ס"פ הנזכר בשם יש מן הגאונים שהורה כן ושלזה דעתי נוטה

ק שם בשם הראב"ד בהשגתו. וכ"כ ה"ה שם בשם הרבה מן הגאונים ז"ל כדעת הראשונים (שמביא הרמב"ם שחייב לשלם) עד שיש מי שכתב אם הביאו ערב שבת בין השמשות ובמוצאי שבת ברח לא נפטר הערב בכך והביא בזה תשוב' רב נחשון גאון ורב צמח והאריך עוד בזה במה שהשיגו הראב"ד וסיים ובעיקר הדין איני כדאי להכריע

ר שם דין י"ג כתב שנ"ל כן וביאר שם שכיון שאינו יודע הדבר ששעבד עצמו לא סמכ' דעתו ולא שעבד עצמו

ש מבואר במ"ש לעיל בש"ס ס"ב

ת שם דין י"ב הביא' הטור בסוף הסי' וכתב ה"ה שם גם זה לא מצאתי מבואר אבל קצת יש סמך לזה ממ"ש פ' אלו נאמרין (סוטה דף ל"ז ע"ב) ערבא וערבא דערבא שאף ע"פ שהערב אינו נותן מעות אין השני צריך קנין משום דשעת שעבודו של זה כשעת מתן מעות המלו' דמי וכן עיקר:

סימן קלב

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם פכ"ז מהל' מלוה ולוה דין ט' וכתב ה"ה שלמדו זה כל המפרשים ז"ל מהרבה מקומות ומהם מהמשנ' שבפ' החובל (בבא קמא דף פ"ז ע"ב) העבד והאש' שחבלו באחרים וכו'

ב שם ושם ודין י"א וביאר שם שאין לקטן דעת כדי לשעבד עצמו בדבר שאינו חייב בו וכתב ה"ה ואינו דומה למתנתו שהיא קיימת במטלטלין ממ"ש וכו' משום דהתם מדעת גמר ומקנ' ומוציא הדבר מרשותו אבל כאן אינו אלא שעבוד וכו'

ג בעיא דשלח לי' אבוה בר גניבא לרבא בסוף יש נוחלין (בבא בתרא דף קל"ט ע"א) ולא אפשטא וכתבו הרי"ף והרא"ש ובעיין לא איפשטא הלכך מלוה ע"פ לא גבי מיניה דאיהו דאפסיד אנפשי' דלא אבעיא ליה לאוזפי בלא שטרא וכ"כ הרמב"ם שם דף י"ג וכתב שם ☜ ואם היו אותן מעות הלואה עצמן קיימין יחזירו אותה למלו' וכתב ה"ה בדברי רבינו שרירא ורבינו האי ז"ל וכו' ואפשר שיצא להם מע"ש בגמרא שם לותה ואכלה וכו' דמשמע דלא איבעיא אלא דוקא באבלה אבל איתנהו בעין מחזירין למלוה

ד רמב"ם שם פכ"ה דין י' ומבואר במ"ש בסימן ע"ז ס"ג

ה טור בשם הראב"ד שם בהשגתו שדנין בזה כפי המנהג ולמדין מן העכו"ם וה"ה בשם יש שדחקו והעמידו וכו' שאין ראי' להרמב"ם מדין האחין שחלקו ובא ב"ח וכו' ב"ב (דף ז' ע"א) והביאו ראיה מהתוספתא שם תניא המלוה את חבירו ע"י ב' ערבים וכו' ואם אמר ממי שארצ' וכו' וזה דעת הרמב"ן ז"ל וכ"כ הטור בשמו אבל הרשב"א הסכים לדברי רבינו וחולק בין ב' ערבים לשנים שלוו

ו טור שם

ז שם ס"ה בשם הרמב"ם שם דין א' וכתב ה"ה זה דבר פשוט ולא מצאתי מבואר

ח טור ס"ו בשם הגאונים וכתב וזה נוטה לדברי הרמב"ם ז"ל שיכול לגבות כל הממון מאיזה מהם שירצה כמ"ש בס"ג:

סימן קלג

א טור ורמב"ם ריש פ"ח מה' טוען וכתב ה"ה מפורש בהרבה מקומות בגמ' ומהם בפ' חזקת (בבא בתרא דף מ"ה ע"א) ופ' הנשבעין דף מ"ו ע"ב) ודין המשכון כבר נתבאר וכו' (בסימן ע"ב) (ועיין במרדכי ס"פ המקבל)

ב רמב"ם שם ד"ב כדעת הגאונים והביאו הטור

ג טור ס"ג בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ע' סימן ה'

ד לשון הטור ס"ד וכל הדינים בסעיף זה מבוארים בפ' חזקת שם בשמעתא דאומן מתוך דברי הגמ' (שם) ודברי הרא"ש שם ודברי הרי"ף בסוף המקבל

ה שם ס"ו בשם תשו' אביו הרא"ש כלל ק"ו וסימן ב' והביאו ג"כ הרמ"א בהג"ה בסי' ע"ב סי"ח

וביאר שם כי הכל תלוי בשבועתו שהב"ד יפסקו לו שישבע שחייב לו כדי דמיו במגו שהי' יכול לישבע דהחזרתי וכיון שראוהו בידו לא יכול וצריך להחזירו

ו כדעת הטור ס"ז שתמה על מ"ש שם ה"ר יונה שהדין עם המערער אך כ' וביאר שם שיאמר המחזיק שהחזירו לו בעדים ואני קניתיו ממנו שהרי אם היה הנפקד לפנינו גם הוא היה נאמן לומר החזרתי לך בפני פלוני ופ' והלכו להם למדינת הים וכ' הב"ח ודין ה"ר יונה אמת "כשייחד לו עדים והעידו שלא החזיר החפץ:

ז שם ה"ח וכ"כ הרמב"ם שם ד"ג וכתב ה"ה פרק הנשבעין (דף מ"ו ע"ב) דשלח רב הונא בר אבין וכו' דעת הרי"ף והרבה מן הגאונים דבכל גינא אינו נאמן ולא בעינן ראו שהטמין כלים וכן עיקר ויש לזה ראיה מוכחת בפרק המקבל (מעובדא דרבא דאפיק וכו' דף קי"ו ע"א):

ח טור בשם בעה"ט דכיון דמטלטלי לאו בני שטרא נינהו לא שייך בהו חזקה וכ"כ הר"ר יונה מטעם שמא שכח למי השאיל או השכיר:

ט שם וברמב"ם שם מעובדא דרבא דלעיל.

י כ"כ הרמב"ם שם בפ"ט ד"ה וכתב ה"ה דעת רבינו שאין ב"ה נשבע היסת אלא כשזה שהכלים בידו טוען טענת ברי אבל ליורש שאין טוען טענת ברי אינו נשבע היסת לפי שאין נשבעין היסת על טענת שמא וכו' וכתב ה"ה שדעת רבינו עיקר:

כ שם ד"ג כתב בשמם דנשבע היסת:

ל בהשגתו שם בפ"ט כל נוטל נשבע בנק"ח והר"ב רמ"א לא פי' כדברי מי מהם והסמ"א כת' שבועות היסת כיון שדחה ה"ה דעת הראב"ד מדלא מנו זה במשנתינו בכלל הנשבעין וניטלין וכתב הב"ח שכן דעת הטור והסמ"ג שלא הביאו דברי הרמב"ם ולא מ"ש בשם

הגאונים וכ"כ הרא"ש בפ' חזקת דף צה דביתומים משביעין ליה אפילו בשמא וכמ"ש לקמן בסי' ק"נ ס"ו.

מ שם ברמב"ם:

נ טור סי"ב

ס שם סי"ג בשם הרמב"ם שם פ"ח דין ז

ע כן פי' הב"י דברי הרמב"ם ושכ"נ מדברי ה"ה שם ולענ"ד מפורש משמעות דברי ה"ה שם שכן היה גרסתו ברמב"ם:

פ דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן כיון שלא יצא לו שם גנבה בעי' ה"ה שם:

צ דברי הר"ב רמ"א לא הבנתי שהרי הטור הבין דברי הרמב"ם שהמערער טוען שהשאילם או השכירם כמ"ש הטור מפורש וע"ז כתב איני מבין דבריו והסכים עם השגת הראב"ד אבל כשהמערער טוען שנגנבו כמ"ש המחבר לעיל בזה גה הטור מודה וכמ"ש לעיל בשם ה"ה והביאו הב"י וכן ראיתי בסמ"ע שתמה עליו ג"כ בזה:

ק שם ברמב"ם והביאו הטור:

סימן קלד

א ל' הרמב"ם רפ"ט מה' טוען ונטען וכתב ה"ה פ' חזקת משנה אומן אין לו חזקה (דף מ"ב ע"ב) ובגמ' (דף מ"ה מו) יש שקלא וטריא הרבה ומסקנת הגמ' שאע"פ שלא מסר לו בעדים כל זמן דאיכא ראיה אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי ודעת רבינו כדעת כל הגאוני' ורבו הרב אבן מאגש ז"ל דכל היכא דאיכא מגו הרי האומן נאמן וכו' חוץ מהרי"ף וכו' ודברי רבינו והגאונים ז"ל עיקר כן כתב הטור והרא"ש שם כן כתבו התוס' שם בדף מ"ה בד"ה אי הכי.

ב לשון הטור ס"א

ג לשון הרמב"ם שם

ד שם דין ג' וכתב הרב המגיד שכל הדינין שכתב רבינו בדין האומנין כולם מתבארים שם בסוגיא ואין צורך להאריך בביאורו

ה כמימרא דרבא שם דף מ"ו ע"א

ו טור ס"ב כן כתבו התוספת שם בד"ה שפיר קאמר וכו' ומטעם שהביא רמ"א בהג"ה

ז שם ס"ג הדין והטעם ברייתא וגמרא שם ע"ב

ח שם פ"ד ברייתא שם דף מ"ז ע"א וכן כתב הרמב"ן שם דין ג'

ט טור כן כתבו התוספת שם והרא"ש שם בפסקיו

י שם ס"ה מימרא דרבי יוחנן וכדמפרש בגמרא שם

כ ב"י בשם התו' שם בד"ה ירד מאומנותו והרא"ש שם בפסקיו

סימן קלה

א ל' הטור מימרא דר"ל הגודרות אין להם חזקה וכו' (פ' בהמה וחיה ההולכים בשוק ב"ב דף ל"ו ע"א)

ב המחבר השמיט מ"ש הטור אא"כ החזיק בה ג' שנים ממימר' דרבא שם וכפי' רשב"ם שם דקאי נמי אגודרות וכמו שכ' הרמ"א בהג"ה אבל הרמב"ם בפ"י מה' טוען דין ד' ס"ל דלא אמר רבא אלא אעבדי' ולא אגודרות וכתב ה"ה שם ד"ד ונראה סיוע לדבריו ממה ששנינו במשנה חזקה בעבדים ולא הזכירו בבהמה וחיה ומדברי בעה"ע נראה כדעת רבינו

ג שם בגמ' בעובדא דהנהו עיזא דאכלי חושלא

ד ל' הרמב"ם ד"ג וכתב ה"ה הוא בהסכמה מן הגאונים ז"ל שכל שאינו טוען שגוף הדבר הוא שלו יש לו לישבע בנקיטת חפץ (וכמ"ש לעיל סימן ע"ב)

ה לשון הטור ממשנה הנזכרת וכמימרא דרבא שם וכ"כ הרמב"ם שם ד"ד

ו מימרא דרבא שם הדין והטעם:

סימן קלו

א ברייתא כ"כ דמ"ו ע"א ומטעמא דא"ר הוי יתיבנא קמי דחביבי ואמר לי וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי וכמו שפירש רשב"ם שם וכתבו התוספ' שם אבל אם לא היה עשוי לו' למכור לא היה מותר מחמת שטעה אומן ונתן את שלו לחבירו דהוי כנתחלפו לו כליו בבית האבל וכו' כמבואר בס"ב

ב אוקימתא דרב חייא בר רב נחמן שם

ג ג"ז שם:

ד כנ"ל וכן הוא שם בגמרא ובטור:

ה שודאי טעה ואסור להשתמש שלא מדעת. רשב"ם וכמ"ש בסעיף שאחריו:

ו שם בברייתא.

ז ממשנה נטלו ליסטים כסותו וכו' בבא קמא דף קי"ד ע"א וכאן לא נתייאשו הבעלים מהם ומברייתא דלעיל וכ"כ בהגהות מרדכי שם בב"ק אבל ודאי אם השכינה עשו בו תקנת השוק וצריך להחזיר הדמים כמבואר לקמן סימן שנ"ו

סימן קלז

א ל' הטור ממימרא דרב זביד ב"ב דל"ג ע"ב ופי' רשב"ם שם דמלתא באנפי נפשא היא וכדמפרש טעמ' בגמ' שם דלא חציף אינש למיכל פירי דלאו דיליה ושטרא לפירי לא עבדי אינשי

ב ל' הרמב"ם פ"ה מה' טוען

ג טור שם סעיף ב' ממימרא דרב יהודה האי מאן דנקיט וכו' שם.

ד כפירש רשב"ם שם וכן פי' התוספת

ה מבואר שם מטעמא דלא חציף אדם וכו' כמ"ש לעיל

ו שם סעיף ג'. וכ"כ הרשב"ם שם והתוספת שם בד"ה אי טעין וכו'.

ז עובדא שם לקמיה דרב נחמן וא"ר נחמן הדרא ארעא והדרא פירי

ח שם ס"ד וכן כתב התוספת שם בשם ר"י וריב"ם והביאו ראיה מהא דאמרינן בפרק החובל (בבא קמא דף צ"א ע"ב) נטיעותי קצצת אתה אמרת וכו' דמשמע שם דאינו נאמן במגו דאי בעי אמר אתה מכרת לי לקוצצו וכ"כ הרא"ש.

סימן קלח

א ל' הרמב"ם בפ"ט מה' טוען דין ז' ממשנה ריש מציעא וכתב ה"ה ורבינו כתב כלי ולא הזכיר טלית לפי שיש בדין הטלית חלוקון יתבארו בסמוך:

ב שם ברמב"ם

ג שם במשנה:

ד לשון המחבר כדמפ' לה רב הונא שם ד"ה ע"ב וכדמפרש טעמא שם

ה וכתב סמ"ע מדכתב המחבר סתם משמע דס"ל כדעת ר"י והרא"ש שאפי' דודאי איכא א' מהם רמאי כגון שכל אחד אומר אני ארגתיה אפ"ה יחלוקו והביא' הטור:

ו טור

ז שם במשנה

ח לשון המחבר וכדמפ' לה רב הונא כמ"ש לעיל

ט אוקימתא דרב פפא שם דף ז' ע"א למשנה דלעיל

י מימרא דרב משרשי' שם ש"מ מהאי סודר' וכו':

כ שם בגמ' וכפיירש"י וכדמפ' לה בגמ' שם:

ל שם תני רב תחלופ' בר מערבא קמיה דרבי אבהו וכו':

מ כן כתב הרמב"ם שם דין ט' וכתב הרב המגיד שם ופי' רבינו מה שאמר בגמ' ומחוי ר' אבהו ובשבוע' קאי על השאר בדוקא שמה שכל א' תפוס אין צריך שבועה וכן כ' רב האי ובה"ג:

נ שם כתב הרב המגיד שם שבכל דבר יש גלגול:

ס מסקנת הגמ' שם דף ח' ע"א:

ע ל' הרמב"ם שם דין י"א ברייי' ואוקימתא בתרא שם דף ו' ע"א.

פ שם דין י"ב וכתב הרב המגיד שם בעי רבי וירא וכו' ולא איפשט' בעי' זו ולזה פסק רבינו שאין מוציאין מיד זה שתפסו כיון שהדבר ספק ועוד שאמר שם שאת"ל תקפה אחד בפנינו אין מוציאין מידו דרך רבינו לפסוק כאם תמצא לומר

צ שם בפ"ט מהל' טוען והביאו הטור ס"ז וכתב ה"ה הטעם דע"כ לא אמרו דאין מוציאין אותה מן הראשון אלא משום ספיקא והממע"ה אבל עכשיו שחזר זה ותקפה חזר הדין למה שהיה בתחלה שהרי שניהם תקפוה זה מזה ודאי חולקין ושכן עיקר ושכבר הסכים הרשב"א לדעת רבינו וכתב הסמ"ע בשם הגמ' דאפי' לפי סברא זו אם הקדישה הראשון קודם שתקפו ממנו הוה הקדש ותו לא פקע.

ק ברייתא ואוקימתא קמייתא שם בגמ':

ר רמב"ם שם דין י"ג והביאו הטור בס"ח.

ש כ"כ סי"ח. בשם הרמב"ן והרשב"א והא דלא נאמן בטענה השכרתי' במיגו דתקפה ממנו תירצו דמגו במקום חזקה כי האו לא אמרי':

סימן קלט

א לשון הטור:

ב פרק חזקת (בבא בתרא דף ל"ד ע"ב) ופי' ארבה ספינה שבנהר:

ג טור כן כתב הרא"ש שם בפסקיו וכתב חכמים פסקו בל דאלים בפעם הזאת גבר וסמכו ע"ז דכל מי שהדין עמו קרוב להביא ראיות ועוד מי שהדין עמו ימסור נפשו להעמוד שלו בידו ממה שימסור האחר לגזול ועוד יאמר מה בצע שאמסור נפשי היום או למחר יביא ראיה ויוציאנה מידי:

ד שם ושם מטעם דלא מסתבר שתקנו חכמי' שיהיו כל ימיהם במריבה ומחלוקת

ה לשון הטור סעיף ב' מימרא דנהרדעי ד' ל"ה ע"ב ומפירוש רשב"ם שם דכיון שיש לו טענ' לא גרע מב' הראשונים

ו במימרא דרב אשי שם

ז בשם ר"י:

ח עובדא דההוא ארב' וכמסקנת הגמ' הלכתא וכו' שם דף ל"ד ע"ב:

ט ל' הטור מעובדא דקריבי' דרב אידי בר אבין וכו' שם דף ל"ג ע"א וכגירסת תוס' בשם ר"ח בד"ה ה"ג לבסוף וכו':

י כן כתב הרמב"ם בפט"ו דין ג' כפי גירסתו שם בגמ' דאיהו קריביה טפי וכתב ה"ה שם וגירסא אחרת יש בזה ולדברי הכל דינו של רבינו אמת:

כ כאבייי ורבא שם וסברי כיון דאודי אודו עוד ס"ח וכ"כ ב"ה שם לדעת הרמב"ם דין ט "ראובן שהחזיק בקרקע ג' שנים ויותר כראוי ומת וקודם מיתתו הודה שהקרקע היא של שמעון וב"ח של ראובן בא לגבות מהקרקע שהחזיק ראובן פסק מהרש"ל בתשובה סי' א' שהדין עם שמעון:

ל ע"ש דכ' זהו אמאי דפסק תלמודא בגיטין דף ס' ע"ב השת' דלא איתמר הלכתא וכו' כל דאלם גבר ופי' דהתם לא הוי חלוקה שייכי וכו' דאי הוה שתי עילאי פלג' דיומא וכו' עדיין הוה קפיד' דמאן לתחיל ותו דלמא בכה"ג הוי פסידא לתרווייהו ובהכי מתיישב ההיא דתשוב' מוהר"ם פ"ק דב"ב בהא דרצו השותפין להכריח את ראובן ליקח את חלקו במערב וכו' ופסק כל דאלים גבר ועיין בר' ירוחם נ"ג ח"ה שכתב ו' חלוקים בממון העומד בספק וכתב דלא אמרינן כל דאלים גבר אלא כשאינו ביד שום אדם וכגון דאיכא למיקם עלה דמלתא כגון זה אומר של אבותי וכו' כדלעיל בסעיף הסמוך וכ"כ המהרי"ק שורש קצ"ד דלא מהני תפיס' בספיקא דדינא דרבוואת' אלא בנדוניי' חתנים וע"ש וכמבואר בא"ה סוף סי' נ"ג וראיתי שהרב סמ"ע כתב בכיוצא בזה ע"ש:

סימן קמ

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם רפי"א ובכמה מקומות בתלמוד אמרו כן ומה' בפרק חזקת (בבא בתרא דף ל' ע"א)

ב עובדא לקמיה דר' חייא שם דף מ"א ע"ב וכמ"ש התוס' שם דף ל' סוף ע"א:

ג נתבאר בסי' צ"ה וכחב הרשב"א ששבוע' כזו ☜אם מת המחזיק קודם שנשבע אין אומרים בשבועה זו אין אדם מורישׁ ממון שיש בו שבועה לבניו אלא היורשים נשבעים שבועת היורשים שלא פקדנו אבא מחס"ו והביאו הסמ"ע:

ד שם ושם כ"כ הרי"ף והרא"ש דהכריחו מסוגיא דתלמוד' דכל היכא דליכ' סהדי שהיה קרקע של התובע נאמן לומר שלך היתה ולקחתיה ממך במגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם וכ"כ הרמב"ם שם.

ה כ"כ הרשב"א בתשוב' נלע"ד דקאי אחלוקה שניי' בסעיף דלעיל אם אין עדים לראובן שא"צ שמעון חזקה אלא נשבע וע"ז כתב המחבר שזה שאין למערער עדים אם החזיק ג' שנים אין מוסרין לשבועה וכן ראיתי בסמ"ע שכתב כן ביישוב הראשון שכתב וכתב על מ"ש הר"ב רמ"א בהג"ה שהם דברים דחוקים:

ו ל' הטור ס"ב פשוט בכתובות דף י"ט ע"א דאמרינן ליה קיים שטרך וחות לדינא:

ז שם ס"ג וכ"כ הרמב"ם ריש פט"ו מברייתא פלוגתא דר' ורשב"ג שם ב"ב בסוף דף קס"א וכאוקימתא בתרייתא שם דף קעא ע"א דבצריך לברר פליגא ומסקנא הלכה כרבי ואף רבי לא אמר אלא לברר:

ח וכן פי' בהלכות וכן כתבו התו' שם ריש ע"ב שכן פי' ר"ת לברר אמיתת הדברים ולהעמיד על האמת ואם ימצאו ויאמרו לא ראינו מעולם מחייב אבל אם לא ימצא לא אבד בכך שאין סברא שהי' מחייבו וכו' אם לא יוכל לאמת דבריו שלא הי' צריך לטעון וכו':

ט טור בשם ר"ת כתב הב"ח פי' דאינו נאמן אלא צריך שישבע' שאבדו:

י שם בשם רב האי וכ"כ הרב המגיד שם והטעם דחזקה מכח שטרא קא אתיא

כ תשו' הרשב"א סי' תתקס"א מחס"א

ל ל' הטור ס"ד משנה שם דף כ"ח ע"א כתוב בתשובת מיי' ס"ס אישות סי' ה' דלא מהני חזקת שלשה שנים אלא כנגד הטוען על גוף הקרקע אבל לא כנגד מי שיש לו שיעבוד חוב או כתיבה עליה די"ל לא חששתי למחות כיון דאין הקרקע שלי ושמא אמצא לגבות מבני חורין וע"ש שהאריך סמ"ע:

מ כדמפרש רבא טעמא שם דף כ"ט ע"א

נ שם ס"ה ושם במשנה

ס כמימרא דרב הונא שם בגמרא דבעי' רצופות

ע מימרא דמר זוטרא ואי טעין וכו' שם ופירש רשב"ם שאין מחייבין את המחזיק להעיד בפי' על כל הימים והלילות וכמו שפירש ריב"ם דבריו שם בתוספת

פ כמימרא דמר זוטרא שם

צ כמימרא דאביי שם ע"א

ק טור וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו

ר גם זה שם ושם בפסקיו

ש שם ריש ע"ב ומודה מר זוטרא ברוכלין וכו' וכפי' רשב"ם שם

ת פי"ב מה' טוען ד"ב וכתב הרב המגיד סובר רבינו לפרש הא דאמר מר זוטרא ואי טעין וכו' (שם ע"א) דהך טענה ואפי' היא בשמא מקבלין אותם וכתב עוד יש שחלקו על רבינו וכו' וסברי שאין מקבלין ממנו אלא בטוען ברי ונראה דברי רבינו

א שם דין ג' וכפי פירושו בהא דמודה מר זוטרא ברוכלין וכו' הנזכר לעיל מדברי ר"ח שפירש הא דמודי מר זוטרא ברוכלין וכו' שהיה המחזיק או הדרים בו מכחו רוכלין אע"פ שלא דרו בו שלשה שנים רצופין אלא שהיו בחזקתן שלשה שנים הוי חזקה וכמ"ש הרמ"א לקמן והביאו הטור בסעיף ט"ז וכן כתבו התו' שם בשמו וכן לדברי ר"ח שפירש הא דמודי מר זטרא ברוכלין וכו' אעדים קאי שאין צריכין להעיד ממש שהרי הם מחזירין בעיירות אלא יעידו שבחזקתו היה הבית ג' שנים כמ"ש התוספת שם בשמם

ב ל' הטור ס"ז כדאמר רב אשי לר' יימר דייני דשפילי הכי דייני מי לא עסקינן וכו' שם ע"א

ג ואף ע"פ שהמחזיק צריך להחזירו לכם מ"מ פעמי' שאין לו טור

ד שם ס"ח בשם ה"ר יונה

ה נ"י בשם הרשב"א לפי שקודם היה השוכר מתיירא שמא יפסיד שכרו ועכשיו שזה מחזיר שכרו לידו מצילו מן ההפסד איכא למיחש שמתוך שהוא מתבייש מזה שעושה עמו לפנים משורת הדין יעזור לו

ו טור סעיף ט' בשם ה"ר יונה

ז שם ס"י בשם ר"ח כן כתבו התוספת בשמו שם דף כ"ט ריש ע"ב

ח שם סי"א בשם ראב"ד וכ"כ בעה"ע דשטרא קלא אית ליה

ט שם בשם ה"ר יונה ולא דמי ללקיחות דלא מהני כמבואר בסימן קמ"ד ס"ב דהתם אין שם המוכר נקרא על הקרקע אבל שוכרים ששם המשכיר נקרא על הבית וידוע שמחמת המשכיר ירדו לתוכו והוה לו למחות ולזה הסכים הטור

י שם סי"ב בשם הרשב"א דס"ל כר' יהושע סנה' ד' י' ע"ב דעדותן מצטרפת אפילו בקרקע

כ ל' הרמב"ם פי"ב מטוען דין ג' מהא דאיתא שם בפ' חזקת (בבא בתרא דף כ"ט ע"ב) ומודה רב בחנותא דמחוזא דלימא עבידי וכו' וכפי פירושו דבג' שנים מיממא סגי וכתב ה"ה מדברי אבן מגאש נראה כדעת רבינו גם קצת המפרשים כתבו כן והביאו הטור בפי"א

ל דס"ל דלא נחרבו החניות אלא שאף ע"פ שחזקתן מפוזרות הוי חזקה אבל ודאי שלמים בעינן הלכך צריך שתהיה חזקתה ו' שנים כדי שיהיו ימים בלבד ג' שנים:

מ שם די"ד ה"ה והרב ב"י לא כתבו מוצא דין זה ונלע"ד שפסק כדא"ר יוחנן משום ר' בנאה בכל שותפין מעכבין וכו' שם דף נ"ז ע"ב וכיון שהחזיק חבירו בזה שלשה שנים ובא בטענה הוי חזקה ולפיכך לא חילק בין חצר לרחבה שאחורי הבתים כאוקימתא דרב נחמן וכו' שם וכמ"ש הרי"ף שם וס"ל לרבי' דמאי דתנן במתני' דבעשה לו מחיצה

הוא דיש לו חזקה איירי בדלא החזיק בזה ג' שנים וכתבה רבינו בפ"ה מהלכות שכנים דין ה' וכתב ה"ה שם ודברי המחבר בלא חזקה ג' שנים הם וע"ש:

סימן קמא

א ל' הרמב"ם ריש פרק י"ב מהל' טוען וכתב ה"ה משנה שם חזקת הבתים כו' (דף כ"ח ע"א) ואלו שהזכיר רבינו מהם מפורשים במשנה בגמרא (שם דף כט) ומהם יוצאים מן הכלל שאמרו וכל דבר שעושה פירות תדיר חזקתן שלשה שנים ואינה מיום ליום

ב שם כדאמר שמואל זו דברי ר' ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים וכו' וקי"ל כשמואל אליבא דחכמים

ג שם כרבא שם דהקשה אהא דאמרי נהרדעי וקי"ל כוותיה
כן הוא ברמב"ם וטור:

ד ל' הרמב"ם שם דין ד' מימרא דרב הונא שם דף כ"ט ע"א:

ה שם וכדאמר רב חמא ומודי רב הונא באתרא דמוברי באגי וכו':

ו טור ס"ה בשם ה"ר ישעיה דכ"ש דה"ל למחויי דלא מיתבה ארעיה:

ז טור לדעתו דיכול המערער לומר גלית בדעתך שאינה שלך שעשית כמו גזלן ששומט ואוכל כל מה שיכול להוציא ממנה ואינו חושש לשנים הבאות מפני שיודע שלא תשאר בידו:

ח ל' הרמב"ם שם דין ט' פלוגתא דתנאי דאמוראי שם דף ל"ו ע"ב ומשמע דלמסקנא לא הוי חזקה וכ"פ ש"פ.

ט כ' ה"ה זהו שאמרו שם (ע"א) אמר רב נחמן תפתיחא לא הוי חזקה וכן פי' רבינו האי ז"ל בספר מקח וממכר ופרושים אחרים יש וזה עיקר
פי' פתח שחרשה ושדדה שהחליקה אחר החרישה בכלי כדרך הכפריים ופסוק הוא בישעיה סימן כ"ח:

י שם אפיק כורא ועייל כורא וכו':

כ טור ס"ו בשם הירושלמי

ל שם ס"ז בשם הרמב"ן שלמדוהו הדיינין מדין ראוהו חורש וכו'. דלעיל:

מ ג"ז שם ס"ח בשם הרמב"ן מהירושלמי

נ שם בשם שאר מפרשים ואביו הרא"ש וכמ"ש הרמ"א

ס ל' הרמב"ם שם פי"ב די"א מימרא דרב יוסף שם דף ל"ו ע"א.

ע שם מימרא דרבא שם

פ שם דין י"ב וכתב ה"ה שם אמר רב יהודה אכלה ערלה הרי זו חזקה תנ"ה אכלה ערלה וכו' הוי חזקה כך היא גירסת הגאונים וההלכות ע"כ וכן כתבו התו' שם בשם ר"ת

צ והראב"ד בהשגות כן כתב כמגיד בשם יש מן המפרשים ובכלאים נדחקו לפרש בזורע בין הגפני' והוסיפו הפירות ולא הוסיפו הזמורות וכן כתבו התוספות שם והביאו ראיה מעובדא דרב יהודא בחבילי זמורות כו' כתובות דף פ' ע"א

ק שם דין י"ג וכתב הרב המגיד מפורש ר"פ חזקת (בבא בתרא דף כ"ח) ע"ב

ר שם דין ט"ו וכתב הרב המגיד שם (דף ל"ו ע"א) אמר רב יהודה האי מאן דאחזיק מגודא דארודי ולבר כו' וטעמו מבואר שם.

ש שם ד"ז וכתב ה"ה שם בראש הפ' מימרא דרבה וכאתקפתא דרב ביבי בר אביי (שם דף כ"ט ע"ב) .

ת טור סי"ד בפסק ו כיון דלא הוי דבר חשוב:

א שם סט"ו מהא דאמרינן (שם דף ל"ו ע"ב) דאיכא בינייהו דקל נערה וכפרש"י בשם ר"ח וכשמואל וכן פי' הרא"ש בשם ר' האי:

ב שם סי"ז בשם אביו הרא"ש

ג ל' הרמב"ם שם פי"ב די"ט וכתב ה"ה שם (דף ל"ו ע"ב) אמר אביי מדר' ישמעאל נשמע וכו'

ד כתב ה"ה שלמדנו דין זה ממאי דאמר ר' ישמעאל דבשדה אילן כנס את תבואתו וכו' ובודאי התבואה היא מפוזרת בכל השדה וכן הזתים והקיץ וכו' שכן דרכן של בני אדם לפזרן בשדה ולזה הוה חזקה כל חד לחבריה וכן הדין באילנות אלו דדוקא מפוזרין וזהו דעת רבינו:

ה שם דף ל"ז ע"א התוספת פירשו שם בשם ר"ח כגון בנות שוח שמשעת שנחנטות עד לקיטתן ג' שנים ועשרה שאכל בראשונה חנטו כבר לפני ב' שנים ושל שנייה חנטו אשתקד ושל שנה ג' חנטו בשנה ראשונה שהתחיל להחזיק וכ"כ הטור:

ו כתב ה"ה שם בגמרא והוא דבאזי בזוזי ופי' רבינו דוקא כשבזזו העם שאר הפירות אבל הראב"ד בהשגתו פירש כמו בזעי בזיעי והוא ל' פזור שאכל ג' מכאן וג' מכאן כו' וכן פי' הרשב"ם והתוספת והרא"ש שם שאכל בכל שנה שלשה מפוזרות בכל בית סאה וכן כתב הטור וגם את זה לא ידעתי מה שלא הגיה עליו הרמ"ה בדין זה:

ז כנ"ל וכן הוא בטור ובגמרא ממימרא דאביי.

ח טור וכדפירש רשב"ם שם ותוספת כתבו שם דלא קנה קרקע כל עיקר:

ט שם בשם רשב"ם:

י שם בשם ר"י וכ"ב הרמ"ה.

כ שם בשם הרמ"ה
פי' שאין אחד מחבירו ד' אמות:
ל לשון הטור שם ס"כ כאתקפתא דרבא שם דף ל"ו ע"ב וטעמו מבואר שם:
מ ל' הרמב"ם שם דין י"ז וכן כתב הטור סכ"א במימרא דרב פפא שם ע"א וחצי קרקע דקאמר לאו דוקא אלא הצריך לאילנות תחתיהן וביניהם וכן כתב הטור בשם פי' רשב"ם וכתב הרב המגיד ודעת רבינו שסוגיא משמשת לב' ענינים האחד למוכר ולוקח והאחד בחזקת שליש וכ"כ התוס' ולזה הסכים הרשב"א אלא שהם חלוקים בפי' חצי קרקע (כמ"ש התוס' שם)
נ כן הוא ברמב"ם:
ס ל' הרמב"ם שם דין י"ח כאתקפתא דרבא וכדמפרש שם בבא מאמת טענה שם ריש דף לח:
ע טור סנ"ד כדא"ל רב אשי למר קשישא בריה דרב חסדא

סימן קמב

א מימרא דר' אבא ב"ב ד' ל"ה ע"ב וכפירש רשב"ם והתוס' שם:
ב וכ"כ הרשב"ם שם בשמו:
ג וביאר שם אע"ג דאמרינן דעביד אינש דזבין דיניה פי' שלא יצטרך לערער עוד☜ אבל לא עביד איניש דזבין מגמלא אודני' ר"ל לא יקנה על שנה ולאחר שנה יצטרך לחזור ולדון ולפשר עמו וכן בשכירות דעביד אינש דזבין דיניה דהיינו להיות לו לחלוטין ולא שישכור דינו ויצטרך לחזור ולדון עמו סמ"ע בשם דרכי משה:
ד מימרא דרבי זביד שם:
ה שם בגמ':
ו כדא"ל רב כהנא לרב אשי שם:
ז שם ס"ד עובד' דרב ענן לקמיה דרב נחמן שם דף מ"א ע"ב:
ח שם בשם ה"ר יונה וכן כתב הב"י בשם הרשב"א בתשובה שכל שהכיר שמעון בנזקו ובא וסייעו עמו בודאי מחל כו' ואע"ג דמשמע בירושלמי איפכא וכו' אין לנו אלא כגמרתינו:
ט שם כיון שלא השיב גבולו ולא נכנס בשלו וכתב הסמ"ע דסמך אזה דכל אימת שירצה יכול לסתום החלון:
י בפ"ז מהלכות שכנים דין י'.

סימן קמג

א משנה ב"ב דף כח ע"א.

ב טור מהא דאוקימנא שם דף לח ע"א דמחאה שלא בפניו נמי הויא מחאה משמע מיהו דאפי' החזיק בפניו בעי שלשה שנים:

ג כאוקימתא דגמרא שם דמתני' דקתני עד שיהא עמו במדינה בשעת חירום שנו

ד עובדא שם לקמיה דרב' דף ל' ע"א ופי' רשב"ם בשוקי בראי בארץ מרחקים דמקום שאין השיירות מצויות וכן כת' הרי"ף בשם רב האי וכן דעת הרמב"ם בפ' י"א מהל' טוען ד"ן כ':

ה כן פי' הטור וכתב הב"י ופשוט הוא:

ו שם וכן ברשב"ם שם:

ז שם בשם הרמב"ם שם דין ג' וכתב ה"ה ודברי טעם הן והכ"מ שם תמה בזה שיותר טרדא יש בשווקים שבעיירות וכו' ואפשר דשווקים דקאמר היינו ירידי' פירייא"ש בלע"ז דכשה' בכפרי' מתאספים עם רב ביותר משום דרווח להו עלמא טובא:

ח טור ס"ב כ"כ הרא"ש שם בפסקיו:

ט שם ס"ג מימרא דרבא שם ד' ל"ח ע"ב:

י אוקימת' דגמרא כמימרא דרבא שם

כ שם ס"ד בשם הר"י ברצלוני ז"ל והשמיט הרב המחבר מ"ש ג"כ דאין מחזיקין בנכסי נטושים דכיון דפי' כעושים הוא שהוא במקום רחוק דלא שכיח שיירא ואינו יודע מי החזיק וזה נתבאר בסעיף א' וכת' בסבד"ה אע"פ שאלו הג' אינן מבוארין בגמ' טעמא דמסתבר היא:

סימן קמד

א לשון הרמב"ם בפי"ב מהלכות טוען דין ה' וכ"כ הטור עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא וכו' לקמיה דרב' שם דף כ"ט ע"ב:

ב שם בגמ' וכפי' רשב"ם שם דשוב א"י לו' מה שלא מחיתי הייתי סבור שאתם יראים להחזיק ג' שנים רצופות שהשטר מוכיח שלא בשביל כן עושים:

ג טור בשם הר"ר יונה:

ד אם יש עדים שדר בה המוכר יום א'
הוא ממש עובדא דלעיל:

ה ל' הטור ס"ב וכ"כ הרמב"ם שם דין ו' וכתב ה"ה שם בגמ' ג' לקוחות מצטרפין אמר רב וכולן בשטר וכולי (שם סוף רמ"א):

ו שם ס"ג ורמב"ם שם ד"ז ברייתא שם דף מ"ז ע"א:

ז כתב ה"ה ופי' הבן המחזיק בין שהוא קטן בין שהוא גדול הדין שוה לדעת רבינו ואף על פי שאין חזקת קטן חזקה וכו' שאני הכא שסאב התחיל להחזיק הרי זה חזקה שהרי בטענה האב הוא בא זה:

ח שם ושם וכן פי' רשב"ם:

ט ל' הרמב"ם שם ד"ח וכ"כ הטור ס"ד:

י ברייתא שם וכתב ה"ה אוקימתא משורש שם [משמיה דרב פפא] ופירוש כשהבן הזה הוא גדול אבל אם הוא קטן אין מחזיקין בנכסיו אע"פ שהתחיל להחזיק בחיי אביו וכו':

כ טור בשם י"א כפי' הרשב"ם שם וכ"כ התוס' בשם ר"י שם

ל שם בשם רבינו יצחק וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א ושכ"נ מדברי רבינו שלא הזכיר שטר ופשוט הוא שדין מכירה שהוא מחאה הוא בכל מחזיקים וכתב הרשב"א סי' תרמ"ב דאם הקדיש' המערער לאחר שאכל המחזיק שנה וכו' נתבטל' החזק' דשלמו לו שאר שני חזקה בפני מי שאינו יודע למחות וע"ל ס"ס קמ"ט מזה סמ"ע בשם ד"מ:

סימן קמה

א מימרא דרב יהודה ב"ב דף נ"ו ע"ב והביאו טור בסעיף ד':

ב כדא"ל רב יהודה לרב נחמן שם וכתב הטור לפיכך א' אומר חטין וא' אומר קטניות אין מצטרפין דבהכי לא טעו אינשי כ"כ התוס' שם ריש דף נ"ז:

ג פשוט שם בגמרא מתקיף לה רב נחמן אלא מעתה וכו':

ד כדא"ל רב יהודה שם.

ה עובדא שם דף ל"ג ע"א לקמיה דרב נחמן:

ו טור ס"ה כ"כ התוס' שם סוף ע"א הדין והטעם:

ז עובדא שם לקמיה דאביי וכדאמר להו אביי לרבנן שם דף לד ע"א:

ח טור שם ס"ז כ"כ שם התוספות:

ט שם וכתב הב"י שבועות אלו שבועות היסת הן ופשוט הוא וכן כתב הרמב"ם בסוף הלכות טוען.

י משנה שם דף נ"ו ע"ב:

כ טור סי"א בשם הרמב"ם בסוף ה' טוען דין ז' וכתב ה"ה דברי רבינו ברורים ופשוטים:

ל שם ושם דין ח' וכתב ה"ה זה מתבאר בסוגיא ריש פ' חזקה דף [כ"ט ע"א] הני נוגעין בעדותן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו זילו הבו ליה אגר ביתא:

מ דין מי שהחזיק בקרקע והראה שטר מכירה והלה אומר שנעשה באסמכתא ואינו כלום. עיין בתשו' הרשב"א סי' תקי"ז עיין בתשובות הרא"ש בסוף כלל נ"ט:

סימן קמו

א ל' הטור מסקנת הגמרא ב"ב דף ל"ח ע"א:

ב כדאמר ר' נחמן שם סוף דף ל"ט דהלכתא כוותיה בדיני:

ג שם דף ל"ח ע"ב משמיה דרב וכפי' רשב"ם שם וכתב הרא"ש אע"ג דשמואל פליג עליה דרב והלכתא כוותיה בדיני וכו' בהא מילתא סברי אמוראי בתראי כרב:

ד שם בגמרא חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה:

ה שם ס"ב:

ו דהכא טענת קרקע הוא:

ז שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקים דלא שייך להזכיר כאן מגו דה"ל ליזהר בשטרו כיון שהוא מיחה.

ח שם ס"ד כ"כ התוס' ריש ד"מ וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו:

ט כדא"ר פפא שם דף ל"ט ע"א:

י ג"ז שם כדא"ר פפא

כ שם כדאמר בר הונא בריה דר' יהושע

ל שם כדא"ר זביד הא קאמר לא תיפוק וכו'

מ לשון הרמב"ם שם פרק י"א מה' טוען דין ז

נ וכתב הרב המגיד מימרא דרב זביד וכו' שם (דף ל"ח ול"ט) וכדעת ר"ח דאי לא אמר למחר תבענא ליה בדינא וכו' הרי הוא כנותן פגם בחבירו ולא כמוסר עדות ואינה מחאה וכן כתב הטור בשמם ס"ז:

ס אבל צריך שיאמר משתמש בחצרי בגזל כן הוא ל' הגמרא והפוסקים שהביא רמ"א כנ"ל:

ע כתב הרב המגיד דבר ברור הוא וכן כתבו ז"ל אבל מחא' דמשכנתא ושכירות ומכירת פירות אינו צריך ☜אלא כל שאמר פלניא אוכל קרקעי בתורת משכון ולמחר אסלקנו הוי מחאה בחידושי הרשב"א ז"ל:

פ שם ממימרא דרב זביד סוף דף ל"ח

צ שם דין ח' וכ"כ הטור סי"ג מימרא דרב נחמן שם סוף דף ל"ט:

ק שם משמיה דרב והוא הדין אם מיחה קודם שנה שלישית

ר מימרא דר"ל משום בר קפרא שם והכי פסק רבא הלכתא שם

ש טור ס"ט כן כתב רשב"ם שם דף מ"ב ע"א אהא דאמרינן ואי ס"ד לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו

ת תני בר קפרא שם סוף דל"ט ופי' הרא"ש שהרי הודה שמחאה ראשונה בסוף ג' שנים היתה שקר וא"כ חזקת ג"ש הראשונים היתה בלא מחאה ומה שפירש הרשב"ם דה"ה אם מיחה תוך ג' שנים ב' מחאות המכחישות זו את זו במחאה שנייה הודה שהראשונה היתה שקר ובטלה וכ"ש שהשניה בטלה שהרי הוחזק כפרן דחה הרא"ש דאין אדם הוחזק כפרן אלא על פי עדים ויכול הוא לומר טעיתי במחאה ראשונה טור

א תשובת הרשב"א אלף וכ"ג והביא ראייה מההוא דדר בקשתא בעיליתא וכו' שם דף מ"א ע"ב מחס"א

ב ל' הרמב"ם בפי"ד מהל' טוען דין י"ב ממשנה וגמרא שם ע"א

ג שם ברמב"ם וכתב הרב המגיד תוספתא האוכל מחמת אונו וכו'

ד ל' הטור סי"ז וכן כתב הרמב"ם שם דף י"ג שם במשנה

ה הכי דייק לה רבא שם ע"ב ממתני' דטענה הוא דלא בעי הא ראיה בעי וכפירש רשב"ם ואף על גב דדחי ליה התם הכי קי"ל כדמשמע התם:

ו כצ"ל וכן הוא בב"י:

ז ל' הרמב"ם שם

ח מחלוקת אבייי ורבא שם וקי"ל כרבא

ט הרב המגיד שם בשם הרשב"א משום שאין אדם עשוי לפרנס את הקרקע אלא א"כ לקחו:

י ל' הרמב"ם שם פט"ו דין י' וכתב ה"ה זהו מעשה דשכוני גואי הנזכר שם בראש הפרק (דף כ"ט ע"ב) וכפי פירוש הנזכר בהלכות.

כ טור סימן ח' בשם הר"י ברצלוני

ל כתב הסמ"ע ☜דה"ה אם מזכיר הזמן בחודש פלוני או בקיץ פ' אבל אם אינו מזכיר הזמן אלא אומר קניתי קודם שלשה שנים ואיני זוכר הזמן אין מכריחין להגיד אותו

מ שם בשם הרמ"ה ושכן כתב אביו הרא"ש:

נ ל' הרמב"ם שם ספי"ד וכתב ה"ה זה מעשה שם ההוא דאמר לחבריה וכו' א"ר דינא קאמר ליה שם דף ל' ריש ע"ב

ס ה"ה בשם יש מי שכתב וכו' ושכ"נ מדברי ההלכות ועיקר וכן כתב הטור סכ"ה בשם ה"ר יונה.

ע שם ברמב"ם וכ' ה"ה מבואם בהל' על זה המעשה בארוכה
פ מעובדא דדר בקשתא וכו' לקמיה דר' חייא שם דמ"ח ע"ב
צ שם מימרא דר' הוה יתיבנא וכו' וחזיתא לדעתיה אי אמר וכו'
ק טור סכ"ב כ"כ הרא"ש שם בפסקיו אעובדא לקמיה דר' חייא דלעיל:
ר שם סכ"ו
ש שם סכ"ח עובדא לקמיה דרבא שם בבא בתרא ד"ל ע"ב וכמו שפירשו הרא"ש שם בפסקיו:
ת שם בגמרא דעביד אינש דזבין דיניה:
א שם פכ"ט עובדא שם לקמיה דרבא שם בריש העמוד ובפירש הרשב"ם שם:
ב כפי' התוס' שם:
ג כל כה"ג דלא עביד מעשה אבל עביד מעשה לא אמרינן הכי כדאמרינן בריש סימן קמ"ז וכתב הסמ"ע מ"מ נראה ☜דלא שפיר עביד שנתן לו עצה לטובתו ומכשילו ומציל ממון שלו בממון חבירו ועל כזה קראו חז"ל הא דכתיב לפני עור לא תתן מכשול ולא תשגה עור בדרך:
ד שם בשם ה"ר יונה וכן כתב הרב המגיד שם בפט"ו דין ג' בשם הרשב"א
ה שם סעיף ל' נלמד מדין עובדא דלעיל מ"ש בסיף ט"ז:
פי' לקנות קרקע הראוי לו בדמים מועטים ולא לטרוח ולבא בדין רשב"ם ופי' ר"ח קונה אותם הדינים והמריבות באותם דמים:
ו שם סל"א ורמב"ם פט"ו דין ז' שם לקמיה דרבא סוף דף ל'
ז ל' הטור הם:
ח שם בגמרא:
ט וכתב ה"ה בשם י"א דאינו די דכשמביא ראיה על ג' האחרונות להאמינו שאכלו ז' במגו דאי בעי אמר מינך זבינתא ואכלתיה שני חזקה דאין כאן מגו שהר"ז כשהשיבו לא היה יודע מאיזה טענה היה מערער עליו וכן מורה נ' רבינו ועיקר וכן כתב הטור
י שם ריש דף ל"א:
כ טור שם סל"ב בשם אביו הרא"ש:
ל שם בשם ה"ר יונה
מ בית יוסף שם בשם נ"י בשם הרשב"א וכ"כ ה"ה שם בשם י"א:
נ טור בשם ה"ר ישעיה
ס ל' הרמב"ם שם פט"ו דף ד' וכתב ה"ה שם (סוף דף ל"ד) זה אומר של אבותי וכו' ואמר ר"נ כל דאלים גבר

ע כתב ה"ה דבר פשוט הוא שכל זמן שראיותיהן שוות חזר הדין לאין להם ראיה כלל וכן כתבו ז"ל

פ כ' הרב המגיד שאם היו השנים מוחלפין ושני חזקה של הא' ראשונים להתחלת שני האחד מעמידים אותה ביד האחרון וזה ברור:

צ מסקנת דגמרא דרב אשי סבירא ליה הכי שם דף ל"ה ע"א

ק שם דין ה' וכתב ה"ה שם (דף ל"א ע"א) האי אייתי סהדי דאבהתיה היא ואכלה וכו' ואמר רב נחמן אוקי וכו':

ר שם ע"ב וא"ר נחמן אנן אחתינן ליה ואנן מסלקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן ופירש הרשב"ם שמא ילגלגו הבריות על ב"ד על שסותרין את דיניהם ודמי לחוכא ואיטלולא:

ש כ' ה"ה ופירשוה בהלכות בשלא היה אחד מהן מוחזק ועכשיו חזר הדין לכל דאלים גבר וכמ"ש רבינו וכן עיקר ע"כ וכן כתב התוספות שם:

ת כן כתב התוספת שם וכ"כ ר"ח:

א ל' רמב"ם שם פט"ו ד"ו שם (ריש דף ל"א) זה אומר של אבותי וכדא"ל אביי לרבא.

ב הרב רמ"א הכניס דברי הטור בתוך דברי הרמב"ם אבל הה"מ לא פירש דברי הרמב"ם כן וז"ל שם והא דלא טענינן לזה שיש לו עדי חזקה שאבותיו לקחוה מזה המערער או מאבותיו דהא טענינן ליה ליורש יש מתרצי' דהכא אין לו ראיה שהחזיקו בה אבותיו אפי' יום אחד וי"א שכל זמן שהיורש טוען ברי באיזה דבר שיהיה אין טוענין לו שום דבר וגם זה עיקר ע"כ וכיוצא בזה כתב הטור סל"ט ול' המחבר במ"ש אחר כך או שאמר של אבותי שלקחוה מאבותיך הם כפי מ"ש ה"ה כנלע"ד

ג טור סל"ח כ"כ הרא"ש שם בפסקיו.

ד ל' הרמב"ם שם טור

וכתב הרב ב"י שהוא נלמד מדברי הרשב"ם ומדברי התוספות בעובדא קמא שם.

ה שם ושם בגמרא

ו טור סמ"א ושם בגמרא

ז שם והרמב"ם שם ושם בגמ' ומודה עול' וכו'

ח טור שם ושם בגמרא:

ט שם בשם פי' רשב"ם שם

י שם בשם ה"ר יונה וביאר שם דהוי כאלו הודה חוץ לב"ד שלא לקחום אבותיו מאבותיו של תובע

כ ל' הרמב"ם שם פט"ו ד"ח כ' ה"ה שם (דל"ב ע"א וע"ב) ההוא דא"ל לחבריה וכו' אמר רבה מה לו לשקר אי בעי א"ל שטרא מעליא וכו' ובגמרא פסקו הל' כרבה בדין קרקע דהיכא דקיימא תיקו פירש רבינו בששטר זה הוא מקוים

ל שם בתשובה מבואר שהביא ראיה שנכתב בפנקס דמתא שנתבטל הקנין:

סימן קמז

א לשון הרמב"ם ריש פט"ו מה' טוען ונטען וכתב ה"ה משנה פרק אחרון דכתובות (דף ק"ט ע"א העורר על השדה וכו' והלכה כחכמים:

ב שם דכתב ה"ה שם במשנה עשאה סימן לאחר אבד את זכותו וכו' (כמו שפירש רש"י שם) ובירושלמי אפילו אחר לאחר והעורר חתום עליה עד אבד זכותו כ"כ בהל' ורבינו הביא דין הירושלמי וכ"ש דין המשנה כ' הב"י בסעיף ב' ואמרינן בגמרא שם ע"ב אמר אביו לא שנו אלא לאחר ☜אבל לעצמו לא איבד זכותו דאמר אי לא עבדי ליה הכי לא היה מזבן לה ניהלי מאי אית לך למימר איבעי לי' למימסר מודעא חברך חברא אית ליה וכו' כן כתב הרי"ף והרא"ש עכ"ל סמ"ע בשם ד"מ:

ג כתב הסמ"ע לא קאי אדלעיל דלא איירי התם בתשובה שחתם עליה במכירה או בעשיית סימן אלא שמכרו הבית דין או האפוטרופסים וכו' ובד"מ לא כ' תיבה בכה"ג ונ"ל דמ"ש בכה"ג אדלמטה קאי וה"ק בכה"ג לא אבדו זכותן אע"פ שעשו מעשה עכ"ל ולענ"ד הוא ענין בפני עצמו וצ"ל ובכה"ג ובא לכלול דין ☜האלמנה שקבלה קנין להשלים מנכסי המת כל צוואתו שהשוה אותה הריב"ש שם בתשובה לאפוטרופס או ב"ד שמכרו ולא הפסידה האלמנה חלקה השייך לה:

ד מה שיש להם מחמת זכיה ושעבוד כן כתב שם בת' ☜אבל לא טענת גזולה כמ"ש בסימן רכ"ב סמ"ע
כן הוא בריב"ש:

ה שם דין ב' וכתב ה"ה שם בגמרא (ע"ב) אמר ר' יוחנן אי טעין וכו' ודעת רבינו שאף על פי שכל השדה מוחזק ביד זה יכול לטעון העד תלם אחד בלבד עשיתי וכן עיקר ולזה הסכים הרמב"ן ודע שדינין אלו כשיש למערער עדים שהיתה שלו או של אבותיו ואין למחזיק עדי חזקה וזה פשוט וכן פירשו ז"ל ודבר מוכרח הוא

ו כ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן וכ"כ הטור בס"ד בשם הר"ר יונה וע' בהריב"ש סימן רנ"ב:

ז שם ומימרא דאביי שם ע"א:

ח שם ריש ע"ב:

ט שם דין ג' וכתב הרב המגיד בפ' חזקת מעשה שם (דף ל' ע"ב) מבואר דאפילו לרבנן דקאמרי בחתום עליה בעד אבד את זכותו ה"מ בחתום דקעביד מעשה אבל הכא דיבורא בעלמא הוא

י כ"כ הרב המגיד שם בשם הרשב"א

כ סיים שם דראיה היא זו שאיננה שלו:

סימן קמח

א לשון הרמב"ם פט"ו מטוען דין י"א משנה כתובות דף ק"ט ע"ב

ב פשוט שם בגמרא לכ"ע:

ג שם ושם בגמרא אוקימתא פלוגתא דאדמון וחכמים במשנה וקי"ל כחכמים

ד פשוט שם בגמרא שפיר קאמר אדמון

ה וסיים שם הא לאו הכי ודאי לאו כל כמיניה (להחזיק בעל כרחו של זה וזה ברור) ובספר בד"ה כתב ואין דבריו נראין לי דא"כ מאי קמ"ל ☜אלא הכא במאי עסקינן אם אומר שהכירה והחזיק בה שהתחיל ללכת בה לשדהו אפי' בע"כ של זה אין מסלקין אותו ממנה משום דדרכו ודאי אצל זה וכשמחזיק בדרך ואמר זו דרכי אין בידנו לסלקו לדרך אחרת אלא בראיה ברורה:

סימן קמט

א לשון הרמב"ם פ"ג מהלכות טוען דין ג' ומפורשים במשנה פ' חזקת (בבא בתרא דף מ"ב ע"א):

ב והיינו כשאין בה דין חלוקה וכמ"ש בסמוך ס"ב וכן כתב הטור:

ג הרב המגיד שם וסיים שם כי אמר הייתי שותפו ולקחתי' ממנו ואכלתיה שני חזקה נאמן ומבואר שם דאמרי' מגו בהרבה תקומות:

ד שם דין ח' כ' ה"ה שם בגמ' (ע"ב) באוקימתא דרבינא ומבואר בהלכות:

ה שם וכ' ה"ה שם במשנה ולא לבן בנכסי האב וכו' ובגמ' (דף כ"ב ע"א) רבא אמר חלקו לא והלכת' חלקו לא וכו' ופירוש חלקו נתפרדו הבן והאב שאין הבן סמוך על שלחן אביו כלל ע"כ וכן פי' הרשב"ם שם:

ו מבואר במ"ש לעיל ובריייתא שם דף מ"ו ע"א:

ז מרדכי פרק השואל:

ח ריב"ש בסי' רנ"ב ובתשו' להרמב"ן סי' צ"ג מחס"ב:

ט שם ושם בטור סל"ז בשם ר"י ברצלוני:

י שם בשם הר"י ברצלוני:

כ לשון הרמב"ם שם וכ' ה"ה שם במשנה ובגמ' (דף מ"ט ע"א) ומ"ש רבינו ז"ל והרס ועשה וכו' דלא כאוקימת' דרבא שם (ד"נ ע"ב) דאמר אשת איש צריכה למחות כגון שחפר בה בורות וכו' אלא כאוקימתא בתרייתא דרב יוסף זהו שלא הביאו בהלכות ההיא דרב' וזהו דעת רבינו ז"ל ע"כ וכ"כ הב"י בשם הרא"ש וביאר טעמם וכ"כ מחס"ג בשם הריטב"א:

ל שם במשנה וגמ' שם דף נ"א ע"א:

מ לענ"ד הי' ראוי להרב רמ"א לכתוב דין זה בשם י"א דהא להרמב"ם והרי"ף. והרא"ש לא הוי חזק' כמ"ש לעיל בשמם

נ וכ' הב"י בשם הריב"ש סי' רכ"ב אבל באפטרופ' או מורשה דטעמא מפני שיורד ברשות אפשר שגם זה עשה ברשות ולכ"ע לא הוי חזקה מחס"ג סמ"ע בשם ד"מ:

ס טור ס"ה ברייתא שם [דף מ"ז ע"א] נתגרשה האשה וכו' וכדמוקי לה בגמ' שם וכדר' זירא דאמר בעל' חייב במזונותיה משום
דהיא סומכת על בעלה שיעשה מחאה כיון שהוא אוכל פירות נכסיה בחייה ועתיד ליורשה אם תמית היא תחלה [טור]:

ע טור ס"ז ובשם הרמ"ה.

פ וביאר טעמא דכיון דזבנינהו מרי' דארעא לפירי לשמעון סבר דלוי ברשותי' דשמעון קא נחית:

צ לשון הרמב"ם ספי"ג ממימר' דרבי יוחנן דמ"ו ע"א היכי דמי גזלן וכו' שם וכ' ה"ה יש מי שפי' כגון שיש עדים שגזלה הימנו ויש מי שפירש כגון שגזלה ויצאה מתחת ידו בב"ד ועכשיו ראינו תחת ידו וכ"כ הטור

ק כמימר' דרב חסדא שם:

ר וכ' ה"ה ☜ודע שלדברי הכל מי שהוחזק גזלן על אותה שדה יש לו חזקה בשדות אחרות ומי שהורג על עסקי ממון אין לו חזקה בשום קרקע בעולם וזה פשוט:

ש שם פי"ד דין ה' ממימרא דרב יהודה א"ר שם סוף ד' ל"ה:

ת כתב ה"ה ודברים ברורים הם שאין טענת העכו"ם טענה להשביע עליה ולא מצינו בגמ' בשום מקום איזה שבועה ע"י עכו"ם וכ' הראב"ד והמרדכי והר"ן ☜דאם החזיק מ' שנה הוי חזקה מדין אריסי דפרסאי שם דף נ"ה ע"א ע"א:

א ל' הטור הי"ז ושם במימרא הנזכרת:

ב לשון הרמב"ם ושם וכ' ה"ה ונראה מדברי רבינו שאף בזו אין הבעלים נשבעים היסת כו' וכ' שדין זה נראה ברור לפי שאין טוען זה אלא מפי העכו"ם וכו':

ג לשון הרמב"ם שם ד"ו וכמימרא דרב' שם דף ל"ו ע"א:

ד כ' ה"ה והוא כפי שטתו שאע"פ שהחזיק הוא נשבע וכתבו המפרשים "והוא הדין אם אמר ישראל לדידי יהב עכו"ם שטר' דזביני והכרתי חתימתן של עדים או שהיה בשטר מקוים והכרתי הקיום ונזהרתי בשטר שלשה שנים ואח"כ נאבד נאמן במגו ודבר ברור הוא וכן כ' הטור או הראני השטר שקנאה ממך נאמן במקויים איירי או שהכיר חתימתן כמו שכ' הסמ"ע.

ה טור סי"ט בשם אביו הרא"ש מידי דהוי אישראל הבא מחמת עכו"ם שנאמן לומר קניתיה ממך:

ו שם סכ"א בשם הרמב"ם שם בפרק י"ג דין ב':

ז ל' הרמב"ם שם פרה י"ד דין ז' וכ' הרב המגיד עיקר דין זה בהמפקיד [דף ל"ט ע"א וע"ב] אמר רבא ש"מ מדרב הונא וכו':

ח כתב הרב המגיד שכן פי' הרב ן' מיגש ז"ל:

ט לשון הטור סכ"ד מעובדא דרבה בר שרשום בבא בתרא סוף דף ל"ב דמשמע שם בהדיא דאי לאו דנפיק עלה קלא דארעא דיתמי הוא היה נאמן לומר לקוחה היא בידי:

י שם בשם ה"ר יונה בפירוש דברי הרשב"ם שם והרמב"ם בפרקי"א מהלכות טוען דין ח' ורבינו האי במה שכתבו. שהקול מבטל החזקה ולזה הסכים הרא"ש:

כ שם בשם הר"ר יונה בפירוש הנזכר וכן כתב ה"ה שם

ל ל' הרמב"ם שם בדין הנזכר וכתב ה"ה מעשה פרק חזקת רבה בר שרשום וכו' (הנזכר לעיל) ודברי רבינו בפירושו בדברי רבו אבן מיגש ז"ל וכל החולקין שהזכיר רבינו הם בדברי רבו ז"ל

מ פי' שיצא הקול בחיי האב קודם שהחזיק בו ג"ש כמ"ש ה"ה שם לתרץ השגת הראב"ד וכמש"ל

נ שם פי"ד ד"ט ממעשה הנזכר

ס מה שהשיגו הראב"ד שלא יועיל מגו לגבות לכתחלה בלא שבועה מידי דהוה אנשבע על המשכון כו' תירץ ה"ה שם דחילוק יש כו' שהרי דבר תורה אין נשבעין על הקרקעות ושבועת היסת אין כאן לפי שאין כאן טענת ברי הפך מדברי זה המחזיק ואין נשבעין על טענ' שמא עכ"ל וכן ראיתי בתו' שם דף לג ע"א בד"ה מיגו דאי בעי כו'

ע טור סכ"ח בשם ר"י ברצלוני והרב ב"י לא הביא מוצא דין זה ונלע"ד שלמדו מעובדא דבר תמוה דר' ירמיה ב"ק דף קיב ע"א וע"ב וכמ"ש הריב"ש בסי' שנז הביאו הב"י

פ גם זו שם בשם הר"י ברצלוני בשם י"א כיון דאפוטרופס כמו אביהם ויכול למכור קרקע של יתומי' להאכילן דינו כדין אביהם וכיון שטוען שמעון שקנה השדה מהאפוטרופס

ויש לו עדים שירד באותו שדה בשעה שהיה לוי אפוטרופס והחזיק בו שלשה שנים ולא מיחה

צ בשם דעת ר"י ברצלוני כיון דאפוטרופס שליח הוא ובכל השלוחין יכול שולחן לומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי

ק ל' הרמב"ם פי"ג מטוען דין ה' ממשנה שם דף מב ע"א כדמוקי לה רב יוחנן שם באריסי בתי אבות שם דף מו ע"ב וכ' הרב המגיד ופי' רבינו מבוא' דנכון

ר שם דין ו' מימרא דרב נחמן שם

ש שם ומימרא דר' יוחנן שם וכ' הרב המגיד ופירש"י ז"ל שכ"ז שאריס זה נתעסק בה לא הוי חזקה וזהו חלק לאריסין וכן עיקר

ת ברייתי' שם דף מז ע"א

א ל' הרמב"ם שם דין ד' וכתב הרב המגיד בריי' שם

ב שם דין ז' וכתב ה"ה במשנה (שם) שנינו והאפוטרופסין וכו' ואין שם בגמ' דבר מבואר אבל בהמפקיד (דל"ט ע"א) מתבאר דמינהו ב"ד אין לו חזקה ואפי' הגדיל הקטן וכ"ש מנהו האב ושאר הפרטין מתבארין כמ"ש פ' חזקת (בבא בתרא דף נב ע"א) שהנושא והנותן בתוך הבית והיו אונו' ושטרות יוצאין על שמו עליו להביא ראיה וכ"ש שאין לו חזקה ואולי במקום אחר מצא רבינו ז"ל יותר מבואר

ג שם וכ' ה"ה נתבאר לו ז"ל ממ"ש כן באומני' ואריסין (שם דף מז ע"א) שכולן שוין

ד טור הל"ט

ה ב"י שם בשם הרשב"א בתשו'

ו ב"י בסעיף י"ג בשם מ"כ בשם ספר אגודה מהא דבי ר"ג לא מחזקינן בהו יש רוצים להוציא דדבר שהוא של הקהל כו' וכתב עליו ולא נהירא

הסמ"ע כתב דין זה בשם המרדכי פרק בני העיר חפשתי שם ובשאר מקומות שראוי לבא דין זה שם ולא מצאתי ובב"ז היה המעשה שלא היה לקהל ס"ת ואחר כך השיגו ידם וקנו ב' ופסק שיקראו ב' שבועות בב' ס"ת הקהל ושבוע א' בס"ת של היחיד כמו שאמרו הקהל:

סימן קנ

א לשון הטור נלמד מעובדא דרבה בר שרשום ב"ב דף ל"ב ונזכר בסי' דלעיל סעיף כ'

ב הכי אמרינן בב"מ דף ק"י ע"ח

ג שם דף עב ע"א

ד שם בעובדא דפרדסא

ה כדאמר רבא שם ע"ב דלא ניתן ליכתב
ו טור סעיף ד' בשם הרמב"ם ושכן הסכים הרא"ש וכן כתב בנ"י בשם הרנב"ר דכללא הוא כל שיורד ברשות שאין לו חזקה כו' והיינו טעמא דאומן ואריס שאין להם חזקה כו' דה"ל כמאן דאיכא עדי פקדון וראה דאפילו אחר דלאו אומן לא מהימן כדאיתא פ' חזקת (דמ"ה ומ"ו) וכ"כ התוספת שם ובבבא בתרא דף לג ע"א בד"ה אכבשיה כו':
ז שם בשם הרמ"ה ושכ"כ הר"י ברצלוני וכן כתב הב"י שם בשם הרשב"א וטעמו מבואר שם
ח שם בשם ה"ר יונה
ט שם ס"ה ונלמד מעובדא דרבה בר שרשום הנזכר לעיל
י שם בשם ה"ר יונה
כ וביאר שם משום שמיד שהודה שכלו ימי המשכונ' הקרקע הוא בחזקת בעליו ואין להאמינו בתביעה האחרת במגו דלקוח הוא בידו:
ל שם מעובדא דרבה בר שרשום הנזכר.
מ שם ס"ז והיינו עובדא דרבה בר שרשום ונתבאר גם בסימן שלפני זה
נ שם בשם ה"ר יונה:
ס שם בשם אביו הרא"ש
ע שם ס"ח מעובדא דההוא שטרא דהוה כתוב בו שנין סתם וכו' ב"מ ריש דף ק"י. (☜וגם אין קול דבקול הורע כח כמגו כדלעיל ס"ה ש"כ)
פ ואין לו שטר וכ' הטור בשם ה"ר יונה דלא הוה מגו להוציא לפי שכבר זכה בקרקע לפי טענתו משעה שירד בה והחזיק בה לה' שנים בחזקה דנעל וגדר
צ שם בעובדא הנ"ל וכדאמר רב יהודה שם וכן פסק הרי"ף והרא"ש שם וכ"כ הטור בשמם:

סימן קנא

א לשון הרמב"ם ריש פי"ד מהלכות טוען מימרא דר"ג אמר לי הונא וכו' בבא בתרא דף מ"ז ע"ב
ב ממשנה גיטין דף נ"ה ע"ב וסוגית הגמרא בב"ב שם סוף דף מ"ט ודף נ' ומבואר במ"ש בא"ה סי' צ' סי"ג וט"ז:
ג סי' פ"ה ס"ט
ד שם דין ב' ושם במימרא דרב נחמן וכו' וכדאמר שמואל שם (פי' בשטר כתוב כן סמ"ע):

ה בשם ה"ר יהודה וביאר שם דוקא בגזלן שאינו הורג נפשות ולא הוחזק גזלן אלא על שדה זו שמוסר נפשו עלי' ויש לו חזקה על שדה אחרת

ו שם בגמ' רב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן וכו' דף מ"ח ע"א וכדעת הרמב"ם בפ"י מה' מכירה דאין הנגזל צריך למסור מודעה כשמוכר לגזלן:

ז כתב הב"ח שמדברי רבינו הטור בסי' ר"ה סעיף י"ג שהביא דעת הרמב"ם לבד וכו' נרא' דכהרמב"ם סבירא ליה וכ' שם לענ"ד דכן נרא' מדברי הרי"ף והרא"ש ושכן הוא עיקר:

סימן קנב

א מימרא דרבי יוחנן ב"ב ריש דמ"ז:

ב פשוט הוא בגמ' אי אתי בטענתי דאבוהון וכפי' רשב"ם שם:

ג ל' הרמב"ם פי"ד מטוען דין ג' וכ' ה"ה כפי גירסת הספרים שגורסים דקא אמר' עדים בפנינו הודה לו שהיא גיר' ההלכות והרבה מן המפרשים ז"ל:

ד וכ"כ ה"ה בשם יש שהקשו על גירסא זו דאי בשעדים מעידים כן מאי אריא הבנים אפי' הם שהביאו עדים שיעידו להם מעמידין אותה בידם [כמ"ש בסי' דלעיל] ומתוך קושיא זו שינו הגירסא וגורסי' לא צריכא דקאמרי בפנינו הודה לו [וכמ"ש הרמ"א בשם הטור] ולזה הסכים הרשב"א:

ה שם בגמ' וכרב כהנא דאמר אי לאו דאודי ליה וכו':

ו במימר' דרבי יוחנן שם:

ז מימרא דרבא שם:

סימן קנג

א ל' הרמב"ם ריש פרק ח' מהל' שכנים וכ' ה"ה סוף פ' חזקת [משנה ד' נ"ט ע"א] ופסק כרב הונא [שם ע"ב] וכן בהלכות:

ב כ' הרב המגיד דעת המחבר ורבו שמחיל' השעבודין היה לאלתר ושלא בטענ' מכר או מתנ' אלא בטענת סבלנות ומחילה וכ' עוד בפי"א מהל' שכנים דין ד' שלדע' המחבר והגאוני' תכף שראה הזיקו ונודע לו ושתק הויא חזקה ולא אמרו חזקת שלשה שנים בטענת מכר או מחיל' אלא בגוף הקרקע ולזה נראה שהסכי' הרמב"ן:

ג שם סכ"ו וכן כ' הרב המגיד בפרק י"א מהל' שכנים דין ד' שכן דעת רבותינו הצרפתים וזה דעת הר"ר יונה וכן דעת הרשב"א ואפשר שזהו דעת הראב"ד ז"ל שכ' בהשגות:

ד שם דין ב' שם במשנה ונתבאר שם בגמר' ע"ב:

ה שם וכ' הרב המגיד מימרא דרבי מני שם וכן פירשוה רבו ור"ש ז"ל וכתב הר"ש ז"ל דכיון שהניח לו אורך של מקום חשוב נתרצה נמי לו ברחבו דאין מקום חשוב פחות מד' על ד':

ו וכ"כ ה"ה שם בשם הרא"ש ז"ל:

ז שם וכ' הרב המגיד לא נזכר בגמ' בפי' ומ"מ נראה שדי בכך שהרי דירת בית היא דירה בעשרה טפחים כ"ש תשמיש זיז:

ח ס"י לפי סברתו:

ט טור שי"א בשם ה"ר ישעיה.

י ל' הרמב"ם שם דין ח' משנה וגמ' שם דף נ"ח ע"ב:

כ שם מימרא דרב יהודה אמר שמואל וכרבי איסא וכרבי אושעי' בן בנו:

ל וכ' הנ"י בשם הרא"ה והר"ן אבל אם רצה לשנות מגג עליה אין בעל החצר יכול לעכב עליו ולאפוקי הריטב"א דחולק ע"ז סמ"ע בשם ד"מ:

מ כ' ה"ה לא שיהיה פי' האוקימתו' [שם ע"ב] כן אבל מתוכן נלמד שלא נחלקו אלא אם בעל החצר יכול לקצר או לשנות אבל בעל הגג נראה שהכל מודים דיכול לשנות דמה לו לבעל החצר בכך:

נ כאוקימת' דרב ירמיה בר אבא אמתני' שם:

ס הרשב"א בתשוב' מפני שהמים דרך המרזב חותמים [ל' פסוק ביחזקאל ל"ט ופירושו סוגרת] את העוברים ועוד שפעמים יורדים בקילוח על המשאות העוברות ברשות הרבים ומקלקלות וכולי מחס"ב:

ע ל' הרמב"ם פרק ח' מהלכות שכנים דין ו' וכלשנא בתרא דרב נחמן שם דף ו' ע"ב:

פ כלישנא בתרא דרב יוסף שם וכ' הרב המגיד בשם הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל הטעם הוא לפי שאין מתרבה היזק על בעל החצר בכך:

צ וכן כתב הרב המגיד שם בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל והביאו הב"י ושכן כ' נימוקי יוסף:

ק טור סי"ט בשם תשובת אביו הרא"ש כלל צ"ט סי"ה.

ר אם" קבל קנין לסלק תוך זמן מה שלא יהיו המים יורדין לחצר חבירו ומת תוך הזמן היורשים מחויבים לסלק ואין זה קנין דברים בעלמא שהרי הודה אביהם שאין לו טענת חזקה על חצר שמעון וח"כ במה זכה היורש תשובת הרשב"א סי' אלף קל"ה סמ"ע בשם ד"מ

ש ל' הרמב"ם שם כ"ח מה"ש ד"ד משנה שם דף נ"ח ע"ב וכדמפרש לה דבי ר' ינאי שם דף נ"ט ע"א

ת ב' ה"ה זה פשוט:

א כ' ה"ה זה לא נזכר בגמרא בביאור אבל נזכר בגמרא בהרבה דינין שכל שזה נהנה וזה אינו חסר כופין אותו על מדת סדום ורב הונא שאמר למעלה בזיז שבעל החצר יכול למחות אפי' בזיז כל שהוא דוקא בזיז אמר כן לפי שיש בתשמישו היזק ראיה וכמ"ש בגמרא אבל הסולם שאין יכול להשתמש בו אלא דרך רשות חבירו וחבירו יכול לבטלו כל זמן שירצ' ודאי אינו יכול למחות על ההנאה והכל מודים בזה וזה פשוט:

ב שם ד"ז וכתב ה"ה זה פשוט פ"ק (ממשנה ד' ה' וגמרא דף ו ע"א):

ג ג"ז פשוט שם

ד שם וכתב ה"ה מימרא שם (דף ו' ע"א) וכרב יוסף או כלישנא בתרא דרב נחמן דאמר החזיק להורדי אחזיקלכשורי וכו' ופירושו בזו ובאותן הסמוכין לה כדעת הגאונים ז"ל שכל אלו וכיוצא בהן שהן מחילות השיעבודין בשתיקה לבד די וא"צ פענה ולא חזקת ג' שנים ודעת רבותינו שצריך טענת מכר או מתנה וחזקת ג"ש וכו' ולזה הסכימו קצת מן האחרונים ז"ל עכ"ל וכמ"ש הרמ"א בהג"ה

ה שם מימרא דרבינא שם ע"ב וכתבו התוספת שם בשם רבינו שמואל דחזקה דלעיל לאו דג"ש אלא לאלתר כדאמרינן הכא ע"כ והדא כדעת הרמב"ם והגאונים שכתבתי לעיל בשם ה"ה וכיוצא בזה כתב הטור בשמו.

ו כתבו התוספת לאו דוקא שבעה שבשמיני עצרת אינו יכול לסתור

ז פירש רשב"ם מדלא מיחה איכ' למימר דזה פייסו במעות עד עולם שכן היה דרכם לקבוע סוכתן לצורך כל השנים

ח ל' הרמב"ם שם

ט שם ד"ח וכתב ה"ה זה לא מצאתי מבואר אבל נראה פשוט מתוך המימרא של מעלה וכו' (דאחזיק להורדי וכו') אם בחזקת קורה אחת יכול להחזיק בהרבה היה לו לומר רבותא יותר

י כתב ה"ה זה לא מצאתי ג"כ מבואר וצריך לעיין ושהמפרשים חולקים בזה וכו' וכתב עוד שנ"ל בפירוש דברי המחבר כדרך שכתב הרמ"א בשם הריב"ש וביאר עוד שם בשטוען שעד עכשיו לא הייתי צריך לנעוץ בה ואין כאן עדים הכותל של מי אלא שתמה למה צריך נעיצה כל זמן שאין שם עדים:

כ שם דין ט מימרא דרב הונא ד"ו ע"א

ל הרשב"א בתשו' וביאר שם שלא נתן לו שמעון ולא זיכה אותו בסמיכת קורותיו אלא בכותל זה בלבד ואם נפל אזדא לה וכותל זה שחזר ובנה פנים חדשות באו לכאן ודומה למ"ש בפרק הנושא גבי מדור אלמנה (מימרא דאביי ובריית‍א שם דף ק"ג ע"א):

סימן קנד

א ל' הרמב"ם בפ"ה מהלכות שכנים דין ח' משנה ב' דף נ"ט ע"ב וכדמפרש בגמרא שם דף ס' ע"א

ב כתב הכ"מ שם רבינו מפרש כהרי"ף שכתב בתשובה בזה שיכול לפתחם לתוך ביתו אבל לא לחצר השותפין וכו' וכמ"ש המחבר בסוף הסעיף ושכ"כ הרמב"ן

ג כן כתב ה"ה והכ"מ שם שדעת רבינו ז"ל בפי' הסוגיא כדעת הרי"ף שיכול לבנות העליה לתוך ביתו והטעם שכל שהיא פתוחה בתוך ביתו אינו עשוי להכניס שם דיורין כיון שאין שם דרך אלא עליו וכ"כ הרמב"ן ז"ל וכ"כ הנ"י בשמם ושהריטב"א ז"ל כתב שהדעת מכרעת כן

ד מבואר במ"ש לעיל ס"ק ב' וכתב ה"ה וכבר פירשו הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל הסוגיא לדעת הרי"ף ומבואר בתוספת כדבריו וכ"כ הנ"י בשם הריטב"א

ה כ"כ הכ"מ שם בשם תשובת הרי"ף ושזה דעת רבינו אע"פ שאין אדם עשוי להכניס דיורין שיעברו דרך עליו כדאמרי' גבי עליה י"ל דבעלי אותה חצר כשיהיה הפתח פתוח עושין משם קפנדריא דרך חצר השותפין וכ"כ התוספת שם כדי שלא יכנס ממנו לחצר השותפין

ו וכ"כ ה"ה בשם קצת מפרשים:

ז הרמב"ם שם פ"ה דין ט' וכתב ה"ה זו סברת המחבר וראייתה בצדה (פי' מדין הנזכר בסעיף דלעיל) ומבואר בגמרא שם (דף ע' ע"א) מפני שמרבה עליהם הדרך:

ח כ"כ ה"ה שם לפרש דברי רבינו וליישב השגת הראב"ד דכל כי הא יהא ביתו פתוח לרוחה ותבא עליו ברכה

ט וביאר שם הא דקיימא לן בר"א בן יעקב דאמר יכול לומר לתוך של חבירך אני נכנס (משנה נדרים דף מ"ז ע"א) י"ל ה"מ בחצר וכו' דאהילוך דחצר לא קפדי אינשי אבל אהילוך דבית קפדי אינשי

י שם במשנה וכדמפרש לה שם בגמרא

כ מעשה שם בברייתא וכרבי חייא

ל ל' הטור ס"ה בפירוש המשנה לא יפתח אדם פתח כנגד פתח וכו' שם דף ס' ע"א דבלא רשות אפילו פתח שלא כנגד פתח וכו' אסור לפתוח כדתנן שם במשנה שזכרתי בריש הסעיף

מ טור ס"ה בשם הרשב"ם וכתב עליו הרמב"ן דאף ע"ג דכי מרחוק משהו אכתי חזי ליה כיון שאינו רואהו בדרך תשמישו תדיר אינו יכול לעכבם עליו לפי שאינו יכול לומר

שלא תסתכל בי לדעת דסוף סוף אי בעי קאי בחצר וחזי ליה ב"י וכ"כ ה"ה שם דין ו' בשם הרשב"א

נ שם בב"י בשם הרמב"ן

ס שם במשנה

ע ב"י בשם ר' ירוחם וכדרך שכתב הטור ס"ו בשם הרמב"ן וה"ה שם בשם הרשב"א

פ ה"ה שם בשם הרשב"א ור"ה דקתני לאו דוקא אלא שהרבים בוקעים בו

צ טור ס"י בשם הר"י ברצלוני

וכן כתב בסימן קכ"ה סעיף כ"א בהג"ה

ק תוספתא כתבוה הרי"ף והרא"ש ס"פ חזקת ופסקה הרמב"ם בפ"ה שם דין ז' והטור ס"ט

ר כ"כ הב"י

ש שם בשם הרמב"ן והרשב"א:

ת ל' הרמב"ם שם דין י"א משנה וגמרא שם דף ס' ע"א:

א שם במשנה וגמרא:

ב שם במשנה:

ג כדמפרש טעמא בגמ' שם סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני ר"ה שרואין בביתך

ד ב"י בסוף סעיף ד' בשם נ"י בשם הריטב"א

שם דף ס' ע"א

ה ל' הרמב"ם פ"ז מה"ש דין ה' כ' ה"ה ס"פ חזקת (בבא בתרא דף נ"ט ע"א) וכר' אילעא וכן בהלכות ומוסכם הוא

ו שם דין ו' וכתב ה"ה כבר כתבתי שדעת המחבר ורבו ז"ל שיש להיזק ראיה חזקה כשהניז' רואה שעושין מעשה כנגדו ושותק ולפי שטה זו תהיה הסוגיא והמשנה שבפ' חזקת (בבא בתרא דף נ"ח ע"ב) כפשטן בחלון שיש בו היזק ראיה ומחלוק' רבי זירא ר' אלעא הוא בחנון מצרי שאין ראשו יכול ליכנס בו אבל בחלון הצורי שראשו של אדם יכול ליכנס לתוכו אפי' למעלה מד' אמות יש לו חזקה וזהו שטת הרב אבן מיגש פי' לכל מר כדאית ליה להרשב"ם מיד וכן כ' הטור בשם הרמב"ן והרמ"ה וכן דעת הגאונים ולר"ת והרא"ש דוקא בחזק' ג' שנים

ז ה"ה בפ' ב' מה' שכנים דין י"ד לדעת הרמב"ם וכדעת רבו

ח שם ברמב"ם וכפי' ה"ה

ט טור סכ"ג בשם תשובת הרא"ש והכי אמרי' בפ' חזקת הבתים (בבא בתרא דף ס' ע"ב) במימרא דרב הונא נפלה חוזר ובונה אותה וכ"כ בתשובה להרמב"ן סי' י"ז וחילק בין

דין זה לדין מי שהחזיק לקבוע קורות בכותל חבירו ונפל הכותל ובנאו שאין לו חזקה בכותל החדש ונתן טעם לשבח

י ל' הרמב"ם שם בפ' ז' מה' שכנים דין ה' ומבואר במה שכתבתי לעיל ס"ז בשם מ"ש ה"ה שם

כ שם דף ז' וכתב ה"ה דין האורה מימרא דשמואל שם והרבה פירושין נאמרו שם בה ושטת רבינו כלשון רבו ז"ל

ל כ"כ נמ"י שהסכימו האחרונים וכתב הב"י שלמדו מהתוספתא שכן אמרו שם משמי' דרבי מאיר ותנא דמתני' היינו ר"מ דסתם מתני' ר"מ ופי' מלבן משקוף מלמעלה ומלמטה מימין ומשמאל ופי' צורת הפתח משקוף מלמעלה ומן הצדדים מחס"ה:

מ ל' הרמב"ם בפ"ז מה"ש דין ז' וכ' ה"ה בגמרא (ב"ב ריש דף ס') אמר רב נחמן ולסתום לאלתר הוי חזקה וכו' דדעת המחבר דבכלל לסתו' הוא לבנות כנגדו וכן פר"ש ז"ל כן הוא בטור סט"ו

נ שם ברמב"ם ד"ח ממעשה שם דף ז' ע"א וכדאמר רב חמא שם

ס טור סל"ו שם בגמ' הא קמ"ל וכו'

ע רמב"ם שם וכ' ה"ה אע"פ שלא נזכר זה פשוט ומוכרח ג"כ שם אחר שהצריכו להחזיר טענה נראה שבלא טענה כופין אותו

פ שם דין ט' וכ' ה"ה זה אינו מבואר בגמ' וכו' ודעת המחבר כדעת רב משה גאון ז"ל שכ' שאפי' לשנותן למעל' אינו יכול וקצת ראי' יש מאותה דההי' אחד וכו' סוף פ' חזקת הבתים (משנה שם ד' ס' ע"א)

צ טור ס"ח בשמו וכ"כ הנ"י בר"פ לא יחפור בשמו

ק שם ושם וכ' עוד הנ"י שכ"כ ר"ת ור"ח ז"ל

ר דין זה למדו המחבר ממ"ש הטור שם סי' א' בשם תשובת הרא"ש כלל צ"ט סי' ז' שלפי השאלה משמע שהמנהג בעיר שכל אדם מוציא זיזין וגזוזטראו' ואין יכולין למחות בו וכו' ובזה לא הוי האור הפקר וכו' מבואר בסעיף ט"ז וע' תשובת הרשב"א בסי' אלף ופ"ה ואלף וקל"ב ותתק"ג ובהריב"ש סי' שי"ג

ש שם בתשובה והשאלה וכ"כ בפסקיו ריש פ' לא יחפור והביאו הטור בסי"ח

ת שם סי' א' בתשו' הנזכר לעיל סעיף ט"ז

א וכ' שם שמצוה לומר לשמעון שאינו מחויב להרחיק דהשבת אבידה היא

שם סי"ח כ"כ בפסקיו ריש פ' לא יחפור והריב"ש בסי' תע"א כתב על דברי הרא"ש וז"ל הרב הלך לשטתו שסובר דהיזק ראיה יש לו חזקה ושחזקת נזקין היא חזקת ג' שנים

ובא בטענת מכירה או מתנה או מחילה ומתני' דחלון המצרי וכו' וחלק עליו והאריך בזה ע"ש וכמ"ש המחבר בסוף הסעיף

ב שם סי"ט

ג שם ס"כ.

ד שם סכ"א

ה בתשובת שאלה כך קבלנו מהרב רבינו ומההיא דסתם חרבות עשויות לבנות (ירושלמי) וזו היא במחלוק' אביי ורבא (שם בבלי דף י"ז ע"ב) בבא לסמוך מצד המיצר דלרבא סומך דאע"ג דקי"ל דכופין על מדת סדום (שם דף נ"ט ע"א) כיון שאם בא לבנות הרי הוא ניזוק מיד בגירי של בעל החלון עד שמעמיד חבירו בדין ודיין וכו' הביאו הב"י בסט"ז

ו בתשו' והביא ראיה מהא דסתם חורבות עשויות לבנות כדאי' בירושלמי ויש הוכחה לזה בריש פ' לא יחפור (בבא בתרא ד' י"ז ע"ב) דמקשה לרבא דאמר הבא לסמוך אינו סומך וכו'

ז בתשו' סימן תע"א שזהו שנ"ל לדין הגמ' לפי דעת הגאונים והרמב"ן והרשב"א והרבה מהאחרונים

ח כ"כ הרא"ש בשמו ריש פ' לא יחפור וכ' בנ"י שם שהראב"ד והרשב"א והרי"ף ורש"י סוברים כה"ר יונה

ט בחידושי בפ' לא יחפור

מבואר לעיל סעיף י"ד

י טור סכ"ח בשם תשו' הרא"ש וביאר שם דדמי לאומר שדה זו לכשאקחנה תהא קנויה לך דלא קנה (מבואר לקמן סי' רי"ב):

כ שם סכ"ט בשם תשובה לגאון הביאו בפ' חזקת גבי הא דאמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת עכו"ם וכו' (שם דף צ"ה ע"ב) ומסיים בה "אבל ראובן ושמעון שקנו מן מעכו"ם ושניהם באים מכח העכו"ם התם הרי הוא העכו"ם בין ליפות כחו בין להרע כחו וכ' הב"י שם שדברי תשובת הרשב"א שכתבתי בסמוך כדברי הגאון:

ל ובאין בו היזק ראיה איירי וכמ"ש לקמן בסעיף כ':

מ כדלעיל סי' קמ"ט ס"ט והא דאמרינן לענין שטרות של עכו"ם דהבא מכח עכו"ם דינו כעכו"ם כמבואר לעיל סי' מ"ה סעיף ז' וסי' ס"ו סכ"ה וסי' ס"ו סעיף ז' בהגה נלע"ד ליישב לדעת הגאונים והרשב"א דשאני התם דהוא לענין ממונ' ודינא דמלכות' דינא אבל

היזק ראיה דאיסור נמי איכא כמבואר בסעיף ז' בהג"ה לא שייך לומר דינא דמלכותא דינא בדבר איסור.

נ וכן פסק מוהרש"ל

מבואר בסי' קל"ד ע"ש:

ס הרשב"א בתשו' אחר' מחס"א יבואר שם ואם היו פותחים עליו חלונות שלא ברשות ועמדו כמה שנים היה סותם אותם כל זמן שירצה:

ע וביאר שם דכיון דאין לו חזקה הרי הוא חייב לסתו' מפני שהוא מזיקו בהיזק ראיה דגיריה נינהו וכ"כ הראב"ד בשם הגאונים ואל תשיבני ממי שפוסק היזק ראיה יש לו חזקה דהתם בבא מחמת טענה והניזק קבל עליו בפי' נזקיו אבל זה לא קבל נזקיו ע"כ משא"כ לעיל ס"ט דהיה החלון פתוח על הגג ולא היה בו היזק ראיה:

פ כצ"ל וכן הוא בב"י ושם בתשוב' הרשב"א:

צ וסיים שם ☜ומ"מ אם דינו של עכו"ם לסתמו ישראל הבא מחמתו הרי הוא כמוהו כדקמרי' בפי' חזקת (סוף ד' צ"ה)

ק פי' לא שיכול לסתו' את החלון אלא שאם רוצה בונה בפני':

ר טור ס"ל בשם תשובה לגאון

כלומר כדי שלא יזיקנו העכו"ם בראייתו:

ש מבואר במ"ש לעיל סעיף י"ב:

ת לשון הרמב"ם ריש פ"ז מה' שכנים וכתב ה"ה זה פשוט ומפורש בפ' לא יחפור (בבא בתרא דף כ"ב ע"א) ובהרב' מקומו'

א שם במשנה וכדמפרש בבריית' שם ע"ב

ב הרשב"א בתשובה וביאר שם ששיעור מוחלט הוא שכך שיערו חכמים וכו' וכל ששיערו חכמים כך הוא במ' סאה הוא טובל במ' סאה חסר קורטוב א"י לטבול מחס"כד:

ג לשון הרמב"ם שם פ"ז דין ב' במשנה ובריית דלעיל:

ד שם דין ג':

ה כתב ה"ה אע"פ שלא נזכר בפי' בגמ' פשוט הוא שהרי ההרחקה אינה אלא כדי שלא יאפיל וכדאיתא בברייתא ובכיוצא בזה הרי אינו מאפיל וכמ"ש הוא ז"ל:

ו שם דין ד'

פי' כגון שהכותל שהחלון בו משוך ממזרח למערב וזה מושך מצפון לדרום:

ז כגי' הרי"ף והרא"ש שגורסין שם בגמ' טפח וכ"כ ה"ה

ח כסב ה"ה ודעת המחבר כשהקשו שם דף כ"ב ע"ב והלא מציץ הוא בשאינו מגביה הכותל ד"א על החלון וכו' דאי במגבי' ודאי לא בעי מידי אחרינא וכ"כ דעת הרב ן'

מיגאש ז"ל כו' ומדברי רש"י שם נראה שאפי' במגביה ד"א צריך שיכנוס ראש כותלו ודברי תימה הם דאדרבה כיון שגבוה הוא והוא סמוך לו לא יכול להציץ כמו שיציץ ברחוק וזה דבר מורגש לחוש אלא דודאי דברי המחבר עיקר ע"כ והתוס' שם פירשו כיון דקאי מן הצד ואורך הכותל לרחבו של חלון יכול לעמוד בסוף הכותל ולשחות ולהציץ אפי' במגבי' ד"א וכן כתב הרא"ש שם בפסקיו והטור סל"ב וגם את זה לא ידעתי שלא כגיה עליו הרמ"א בכאן דעת רש"י ותוס' והרא"ש והטור:

ט שם דין ה' וכתב ה"ה מפורש שם בגמ' ובהלכו' והרבה פירושין נאמרו בה ושהעיקר כדברי המחבר ומ"מ יש שכתבו שאף על פי יש בין ב' הכותלים ד"א צריך שלא תהא א' מהן סמוך לחלון פתוח מטפח שהרי מן הצד מרחיק טפח אע"פ שהצד השני פנוי לגמרי וזה פשוט וכיוצא בזה כתב הרא"ש והטור:

י כתב ה"ה אע"פ שאין זה מבואר בגמ' פשוט הוא. שהרי הסכוך הוא נגד החלון וכבר נתבא' שכנגד החלון צריך להרחיק ד' אמות:

כ טור סל"ד בשם תשו' הרא"ש כלל ק' סי' ו' מפני שלפעמים עולין עליו לתקנו ואיכא היזק ראיה ☜ וכל אמות שבתלמוד הם ו' טפחים והטפח הוא ד' גודלין:

ל הרשב"א בתשובה מחס"א:

מ תשובת הריב"ש בסי' רפ"ט וביא' שם שלא אמרו להרחיק ד"א כדי שלא יאפיל אלא בחלונות שהאור' הנכנס' לבי' מהחלונות נכנסת מכנגדן כו' אבל בחצר שהיא מגולה והאורה נכנסת בה מלמעלה וכו' וע"ל סי' קנ"ז ס"ט:

נ ל' הרמב"ם שם ספ"ז מעשה שם דף ז' ע"א:

ס שם בגמ' וכי בשופטני עסקו' וכתב ה"ה ויש שפירושו ששמו ואמדו כמה בנוי שוה יותר מן הפנוי וכו' ואפשר שלזה נתכוין המחבר
פי' ר"מ גינה שבצד (האכסדרה) שהיתה מאירה לתוכו
שם בגמ' אספלידא וכפי' התוס' שם:

ע טור סל"ז בשם הרמב"ן מהא דא"ר נחמן אמר שמואל האחין שחלקו וכו' שם ע"ב וכ' ה"ה בפ"ב דין י"ב שפי' רש"י שם וכפי' הרמב"ן וכ"כ הרשב"א:

פ לשון הטור ספ"ט:

צ וכ"כ הרשב"ם שם בפ"ב וכתב ה"ה שם זה פשוט דאחין לאו דוקא ו:ב"כ הר"י מיגש:

ק הוא כדע' הרמב"ן ורש"י והרשב"ם הביא' בסעיף דלעיל:

ר שם ס"מ בשם הר"י ברצלוני ושכן הכריע וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א שם בפ"ב דין י"ג:

ש שם בשם הר"י ברצלוני בשם י"א:

ת וביאר שם משום דנזקו לא מכר ליה וזה מזיק לו מיד ☜אבל אם מכר ליה בית הפתוח לחורבה שלו אע"פ שעשוי לבנות אף כשיבנה זה החורבה אין לו לסותמו סמ"ע:

א הרשב"א בתשובה והביא ראיה מהגוזל בתרא (דף קי"ב ע"א) גבי בר חמוה דר' ירמיה טרק גלי וכו' עד התם דלא קיימא בחזקת אבוה וכו' והכא נמי דכוות' היא דהא מזיק את זה וכו' מחסכ"ז

כדין מוכר חצר לעכו"ם סמוך לחצר חבירו בסי' קע"ה סעיף מ':

ב גם זו הרשב"א בתשו' מחס"כ:

ג גם זו הרשב"א בתשו' ס' חלף וכ"ה מחסי"ב וכן דקדק הב"י מל' הטור שם סעיף ל"ב:

ד ריב"ש סי' שכ"ב מח"ס י"ח:

סימן קנה

א משנה ב"ב דף כ' ע"ב:

ב וכן פירש רש"י שם:

ג טור וכן כ' הנימוקי יוסף שם:

ד ברייתא שם וכדמוקי לה אביי:

ה שם במשנה וכת"ק וכ"פ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ט דין י"א ואע"פ שמשלם מעכבין עליו השכנים להרחיק כל השיעורים הללו שאולי ידליק בתיהם ואין לו מה לשלם:

ו טור ס"ג ושכ"כ ה"ר ישעיה:

ז לשון הרמב"ן שם דין י"ב שם במשנה דף כ' ע"ב:

ח מימרא דרב ששת שם:

ט שם במשנה כדאמר רב יוסף האי דידן וכו':

י ברייתא שם

כ שם דין י"ג בעיא דאביי שם ולא נפשטה

ל בעיא דרב הונא בריה דרב יהושע שם ולא נפשטא

מ כן הוא ברמב"ם ובדברי ה"ה שם וכתב ה"ה שזהו פירוש למה שאמרו בגמרא בנה עליה ע"ג ביתו וכן פירשה ר"ח ורבו ז"ל אבל הב"י דפוס ויניציאה ראיתי שהעתיק מחיצה ורש"י פי' בענין אחר

נ כתב ה"ה וכתב הרב ז"ל דמספק אין לו להזיק חבירו ואם עבר ועשה המוציא מחבירו עליו הראיה ופירושו בכלן כפי' רבו בשם הרי"ף

ס לשון הטור מעשה פ' הבית והעליה דף קי"ז ע"א וכדאמ' רב אשי כי הוינא בי רב כהנא וכו' ומבואר בהרי"ף והרא"ש שם.

ע לשון הרמב"ם בפ"ט דין ב' משנה ב"ב דף י"ז ע"א

פ פי' אבנים שהאור יוצא מהם שכל אלו קשין לכותל שמוציאין הבל:

צ טור ס"ח תנא רבי אושעיא וכדמוקי לה שם דף י"ט ע"א:

ק שם ובהרמב"ם במשנה שם תנן וסד בסיד ושם בגמרא בעיא וסד בסיד תנן או סד בסיד תנן ולא איפשטא וכמ"ש הרא"ש שם הלכך אם עשה אחת מהם אין כופין אותו לעשות יותר דכל ספק ממונא הוי קולא לנתבע

ר שם ברמב"ם שם במשנה.

ש כתב ה"ה לשון המשנה מי רגלים ופי' בגמרא (דף י"ט ע"ב) שופכין ופירשו רש"י ז"ל ואבן מיגש מי רגלי' שמתקבצים בכלי שלא יהא שופך אותם בבת אחת וכונת המחבר הוא דוקא שיש שם לגומא שכשפכין שם וכו' וסיים שם ומסתברא דאפי' בכל מים יש להרחיק וי"ל דאף ע"ג דקוו וקיימו כיון שאינו תדיר כמו כובסין אינו צריך להתרחק בשאר מים:

ת שם דין ו' ברייתא שם וכתב הטור שצריך "להעמיד דברי הרמב"ם בסעיף דלעיל שכתב ואת הגומא וכו' דאיירי בכותל אבנים וה"ה כתב שם וכתבו ז"ל שאין חילוק בין כותל לבנים לכותל אבנים אלא בהשתנות מים אבל בשאר הרחקות הכל שוה וזה דעת המחבר:

א שם דין ג' שם במשנה וכתב ה"ה והטעמים מבוארים בגמרא (דף כ' ע"ב) יש ראיה שיש בהם משום נדנוד ויש בהם משום קול לבד:

ב שם דין ד' ושם במשנה וכתב ה"ה לפי שהתנורין שלהם היו רחבי' מלמטה ומתקצרין מלמעל'

ג טור בשם הירושלמי וכן כתב ה"ה בשם חידושי הרשב"א:

ד שם בשם ה"ר ישעיה וכ"נ מדברי רש"י

ה שם בשם ה"ר יונה

ו מבואר במ"ש לעיל בס"ו

ז ל' הרמב"ם שם ריש פ"ט שם במשנה דף י"ז ע"א

ח שם במשנה וסד בסיד וכתב ה"ה בעי' בגמ' (דף י"ט ע"ב) ואמרו פשיטא דתרתי בעינן דאי ס"ד וכו' ונדחה זה שם אבל כתבו המפרשים ז"ל וכיון דכך אמרו דפשיטא דתרתי בעינן הכי קי"ל וזה דעת המחבר ולעיל בסעיף ד' שכתב או סד הוא בגי' הרמב"ם ורש"י שגורסי' או סד בסיד

ט ג"ז שם דין ה' וכתב ה"ה ברייתא ומימרא שם (ע"ב) ולשון הגמרא (נדיין) ופירושו כפי' רבו ז"ל

י ג"ז שם דין ט' וכתב ה"ה משנה וגמרא שם (דף כ"ב ע"ב אוקימתא דמתניתין בב' רוחות) ודבריו כדברי רבו ז"ל והא דמקשינן בגמרא וקמא היכי סמך הוה ס"ד דכותל ראובן לא היה כמין ג"ם לכותל שמעון אלא כנגדו ממש וע"ז היו מקשין היאך סמכו בקרוב ד' אמות ותירצו שלא היה אלא כמין ג"ם דהיינו מן הצד לפיכך הותר לסומכו וזה פשוט לפי שטה זו וכו' ופרשו שהמשנה הוא דוקא בהלוקח מן המלך דבסתמא נשתעבדו לו ד' אמות קרקע חוץ לכותלו לדווש' וחברו הלוקח מן המלך צריך להרחיק ד"א שכבר נשתעבדו לו והביאו הרמ"א לקמן בהג"ה

פי' כ"ף יונית והוא כעין דל"ת הפוכ' (צ"ל גימל שכן גמא היא אות שלישית יונית)

כ מפורש שם אוקימתא דרב וכמו שפירש רש"י שם מתוך שאין דשין אותם מבפנים צריכין דישה מבחוץ

ל כ' ה"ה זה לא מצאתי מבואר ובהשגות אמר אברהם סברא יפה היא

מ וביאר בנ"י שהמחזיק בו בארבע אמות סמוך לבנינו

נ לשון הרמב"ם שם פי"א ד"ג עובדא דהנך עצורי וכו' שם סוף דף כ"ה

ס שם ריש דף כ"ו וכתב ה"ה ופי' רש"י שאם הניח הכד על החומה וכסויה עליה ינוע הכסוי מחמת הרעדה וכן פי' אבן מיג"ש ז"ל וכ' ☜ואם הכסוי אינו מתנדנד אף על פי שהחצר מתנדנד אין זה הנזק ואין משגיחין. בו וזה דעת המחבר

ע ג"ז שם פ"ט דין ח' משנה שם דף נ"ב ע"ב:

פ שם במשנה

צ ל' הרמב"ם פ"ט מהל' שכנים דין ח' וכ' ה"ה ר"ל כיון שהחזיק במזחילה נקנה לו מקום חבירו שצריך להרחיק ד"א דכדי שיוכל לזקוף הסולם אף ע"פ שיכול לבנות תחתיה (כמבואר בסימן קנ"ג ש"ח) דבנין שתחתיה אינו מעכב על הסולם אבל סמיך לה מעכב אלא א"כ הרחיק ולזה הסכים הרשב"א בסוף ימיו דמזחילה חזקה לעצמו לכל תיקונה דאי לא מתקן לה גם היא אינו מקלחת הא למה הדבר דומה לחלון העשוי לאורה שהיא ראוי להרחקת הכותל ד' אמות בחצר חבירו וכן ג"כ המזחילה:

ק כ"כ התוספת שם כשמכר או נתן לו זקיפת הסולם בחצירו וכתב הנ"י בשם הרמב"ן דמודה באחין שחלקו ☜והעלו בדמים מפני המזחילה שיש לו חזקה בחצר לזקיפת הסולם:

ר ל' הרמב"ם שם דין י' ממשנה שם די"ו ע"א ופסק כרבא וכלישנא בתרא שם ע"ב

ש כתב ה"ה לא נתבאר בגמרא אבל כך היא סברת רבו וקצת מן המפרשים
ת שם כאוקימתא בתרא וכרבא
א טור סי"ט כדעת ר"ח ור"ת ולזה הסכים הרא"ש והביאה הטיר שם בסעיף מ"ז ומ"ח.
ב שם בסעיף כ' בשם תשובת אביו הרא"ש וביאר שם כיון שהמים רבים ומתאספין בגומא בוקעין ועוברין לחצר שמעון הוי גירי דיליה
ג שם סכ"ד בשם תשובה לרב מתתיה גאון
ד שם סכ"ה גם בשם רב עמרם
ה וביאר שם בתשובה שמימי גשמים אלו אינן אלא כחץ היוצא מגגותיהן וממבוי שלהם ועובר דרך ר"ה ונכנס לבתיהם של אלו ומזיקים ואם באו בטענת מכר או מתנה מהני אבל לא בטענת סבלונות עכ"ל ולמד הרמ"א מדין זה הוא הדין לשאר נזקין
ו לשון הרמב"ם שם פרק י' דין ב וכתב ה"ה משנה וגמרא שם (דף כ"ד ע"ב) ופי' גורן קבוע פירשו בגמרא כל שצריך לזרות ברחת ואינו יכול לזרות בידיו וכתב בבית יוסף ובכ"מ אע"ג דהאי דרבי יוסי בר חנינא איתמר אליביה דאביי ואנן קי"ל כרב אשי מכל מקום האי מימרא דרבי יוסי איתא בלא מימרא דאביי אמתני' דהא רבי יוסי בר חנינא קדים לאביי טובא וכוותיה נקטינן:
ז דין זה נלמד מדין האילן משנה וגמרא שם:
ח שם במשכה וגמר':
ט ל' הטור סכ"ט משנה שם דף כ"ה ע"א וכת"ק:
י תוספת' והביאה הרא"ש שם בפסקיו:
כ לשון הרמב"ם שם פ"ט דין ג' ורש"י פי' כל שאינ' באה לפורענות היא מנשב' בנחת לפיכך אינה מביאה הריח לעיר
כן הוא שם ברמב"ם.
ל משנה שם ד' פ"ג ע"א
כן הוא שם במשנה:
מ טור סל"ב ומבוא' בגמ' שם דף ס"ג ע"א:
נ פירש רש"י ב"ד פותחין לו:
ס לשון הרמב"ם שם פרק י' ד"ת משנה שם דף כ"ו ע"א:
ע מימרא דשמואל שם:
פ כ"כ ה"ה שם שכן צ"ל בדברי הרמב"ם שהרי כן אמרו בגמ' שם בפירושו מוכרח הוא מן הברייתא' לא יטע וכו' ב' אמות ואי אפשר להעמיד' אלא באילנות לאילנות:

צ כתב ה"ה שם רבא בר רב חנן הוו ליה הנך דיקלא וכו' ופי' הרב אבן מיגש ז"ל בשם הרי"ף דרבא לא הרחיק אלא ב' אמות כדינו בבבל וא"ל רב יוסף דאילנות לגפנים בעינן ד' אמות כמו בארץ ישראל [וכ"כ הטור בשמו] וכן העמיד הרמב"ן שטה זו:

ק טור סל"ה כ"כ הרא"ש שם וכ"ש בשד' לבן וכ"כ הג"א שם וכ"ש אילנות או גפנים וזרעים מדברי התו' שם בד"ה אחד גפנים וכו':

ר בשם אביו הרא"ש וכן פי' רש"י דבעינן טפי מד' אמות:

ש שם בד"ה אבל גפנים:

ת שם במשנה:

א ל' הרמב"ם שם סוף פרק י משנה שם דף כ"ז ע"ב:

ב ופי' רש"י כדי שלא יעכבוהו מלהוליך מחרישתו שם:

ג פי' רש"י שצילם מרובה וקשה לשדה:

ד שם במשנה.

ה כתב ה"ה שם בגמ' מפני שהצל רע לבית השלחין ומתוך זה למד המחבר לבית האילן:

ו וכן פי' רש"י שם:

ז משנה שם:

ח כתב הב"ח ☜ואם היא מבוי שאינו מפולש אי מחלו ליה בני אות' מבוי יכול להוציא אפילו למטה מגמל ורוכבו ואין שאר העוברים יכולים למחו' עליהם וכההיא דרבי אמי ס"פ חזק' דף ס' ע"א וכן פי' הנ"י לשם:

ט טור סמ"א בשם תשו' לגאון וביאר שם שלא יכול לומר אתה גרמת הזיקך שהגבהת את גגך וכתב עוד שאותן נופים שנוטין לרשות לוי שלו הם ואוכל פירותיהן מדין האילן הנוט' לכאן ולכאן [ב"מ דף ק"ז ע"א] וכרב שם שכן נהגו בני מיצרא שם כדאמר רב יהודא לרבין שם אבל הטו' בס"ס קס"ז לא פסק כן וכן הרמב"ם בסמוך:

י ל' הרמב"ם בפ"ד מהל' שכנים דין ט' וכ' ה"ה מחלוקת רב ושמואל פ' המקבל [שם] ופסק כשמואל וכן בהלכות וע' בס"ס קס"ז:

כ ל' הרמב"ם פ' י' ד"ז משנה ב"ב דף כ"ו ע"א:

ל מסקנ' הגמ' שם ע"ב:

מ גם זה שם דין ה' משנה שם דף כ"ה ע"א כר' יוסי וכמסקנת הגמרא שם דף י"ח ע"ב דהא דחנן רבי יוסי מתיר בחרדל לאו דוקא וה"ה משר' וירק ובצלים וכרישי':

נ וביאר הרמב"ם שם כיון שהנזק בא מאליו אחר שיפסקו מעשיו של מזיק:

ס שם בגמרא סוף כ"ה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי אמר רב אשי כו' מודה ר' יוסי בגירי דיליה וכדאיתא בהלכות:

ע שם ברמב"ם דין ז' כר' יוסי שם במשנה אע"פ שהבור קדמה לאילן לא יקוץ שזה סופר בתוך שלו ואיפסק' שם הלכה כר' יוסי כמ"ש בסעיף דלעיל גם טעמו:

פ טור סמ"ט בשם הראב"ד כי היכי דפטרינן בהנך דהוו נפצי כיתנא ומוקי אינשי שם ריש דף כ"ו:

צ שם ס"ג בשם בעה"ע אמתני' ואם הזיק חייב לשלם [שם דף כ' ע"ב] כתב ד"ה בכל אינך שעורין אם הזיק אפילו לאחר שהרחיקו חייב לשלם אי ידיע ומנכרא הזיק' ושכ"כ הרא"ש חוץ מהיזק הנמייה ע"י סמיכת הסולם [שם דף כ"ב ע"א] והיזק דמנפץ כיתנ' [הנזכ' לעיל] כיון שההיזק לא היה ראוי לבא מכח מעשיו אלא ע"י הרוח והנמייה:

ק ל' הרמב"ם ריש פי"א מהלכות שכנים:

ר כתב ה"ה מעשה שם פסק כהלכות פי' אעובדא דנפצי כיתנא וכו' דלעיל מסיק שם בגמ' היינו זורה ורוח מסייעתו וכפי' רש"י שם כי היכא דלענין שבת הוי כחו לענין נזקין נמי חשיב ליה

ש וכ"כ הרי"ף ממימר דרב אשי וגרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור ב"ק דף ס' ע"א

ת שם דין ד' וכתב ה"ה דעת המחבר בזה כדעת כגאונים שכתבו שהשיעבדים נקנין בשתיקה ומדין סבלונות ותיכף שראה שהזיקו ונודע לו דשתק הוי' חזקה ולא אמרו חזקת ג' שנים וטענת מכר או מחילה אלא בגוף הקרקע ולזה נרא' שהסכי' הרמב"ן ז"ל:

א שם ממסקנת הגמר' ב"ב דכ"ג ע"ב:

ב מעובדא ובי בר מוריון דהוו נפצי כיתנא וכו' כמסקנת הגמרא שם דף כ"ד ע"א:

ג מעובדא דפפי יונא' וכו' נקמי' דרב אשי שם סוף דף כ"ה:

ד לשון הרמב"ם שם פ"ב דין י"ג:

ה כ"כ ה"ה שם שדעת המחבר בזה כדעת רבו דבחצר דוקא מאחר שממילא הם מזיקים וכו' אבל אם עשו מעשה כגון פותח חלונות על חצר חבירו יש לו חזקה לדעתם:

ו רמב"ם שם בפ' י"א ד"ז:

ז כ"כ ה"ה שם בשם המפרשי' שכן אמרו בירושלמי כ"כ הטור סנ"ה בשם ר"ת והרמ"ה וכ"כ התוס' שם דף נ"ג ע"א שכן נראה לר"י:

ח לשון הטור בשם הרמ"ה:

ט המחבר תפס הלשון כמ"ש הרמב"ם ונתבאר לעיל בסעיף ל"ה:

י שם בדברי הרמ"ה עד סוף הסי'.

כ טור סנ"ז בשם ר"ת וכ"כ ה"ה שם בפי"א משמו וכ"כ התו' שם דף כ"ג ע"א בשם ר"י:

ל גם בזה פסק המחבר כדעת הרמב"ם ורבו ומבוא' כמ"ש לעיל סל"ה מטעם כשהם שנים ירבו הנכנסים כ"כ הרשב"א סמ"ע:

מ לשון הרמב"ם בפי"א דין ח' וכתב ה"ה זה למד ממעשה דרב יוסף שם ריש דכ"ג

נ כתב ה"ה כלומר שאע"פ ששאר בני אדם אין מקפידים בזה וזה דעתו קצרה והוא מקפיד בזה ומתבאר שם שיכול למחות ואין חזקה מועלת כנגדו וכתבו המפרשים והוא שמוחזק ונודע שאין דעתו סובלת וכ"פ המחבר לקמן בסעיף מ"א:

ס טור סנ"ט בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו למדו ממעש' דרב יוסף דלעיל בסעיף ל"ט וכמ"ש לעיל בשם ה"ה וכ"כ הנ"י שם וכ"כ הריב"ש בסי' קצ"ו בשם הרשב"א:

ע שם סכ"ו וסכ"ז בשם ה"ר יוסף הלוי:

פ שם בשם הרמ"ה:

צ טור שם לדעתו:

ק ל' הרמב"ם שם בפ"ד ד"ו וכתב ה"ה דין זה אע"פ שלא נזכר בגמרא בפירוש פשוט הוא לפי שטת הגאונים ז"ל שאמרו שניזקין נקנין לאלת' ובשתיק' וכיון שכן זה שמוחזק בדבר חזקתו ראי' עליו והרי חזק' זו בכאן כחזקת שלשה שנים בקרקע בטענת מכר או מתנה וכיון שכנגדו בא למחות הרי זה מוציא ממנו ועליו הראיה:

ר כתב ה"ה לפי שבכל תביעת ממון שטוען בה הנתבע ברי יש היסת מדבריהם וזה פשוט:

ש גם זה שם ד"ז וכתה ה"ה גם זה פשוט כיון שאין החזקה מועילה בהן וכו' אין חזקתו כלום לפיכך הרי זה מוציא מן המזיק בכל שעה ועליו הראיה ופי' דוקא ☜בידוע שניזק קדם אבל אם נחלקו איזה מהן קודם המוציא מחבירו עליו הראיה
הביאו הטור שם סעיף ו':

סימן קנו

א ל' הרמב"ם בפ"ו מה' שכנים דין י"א וכתב הרב המגיד ברייתא שם [דף כ"א ע"ב] וגי' המחבר אחד מבני מבוי וגם זה לפי שטתו שלמעלה שכתב שמעכבין אפי' כשאין ביניהם מאותם אומנות:

ב וכ"כ ה"ה בשם מפרשים אחרים שגורסים שם אחד מבני חצר וכו' אבל מבוי אם אין ביניהם מאותם אומנות אין מעכבים ושכן פי' הרב אבן מג"ש כפי' הראשון ע"כ וכ"כ התוספות שם בשם רשב"א
פי' לאפוקי סופר ספר תורה וספרים דמצוה הוא:

ג בפי' המשנה כתב שאם היה מלמד לתינוקות חשבון או תשבורת יכולין למחות בידו סמ"ע בשם ד"מ

ד אבל בתקנות שמתקני' הקהל כתב הרא"ש בכלל ו' סי' ד' שאין יחיד יכול לבטלן דבזה כתיב אחרי רבים להטות סמ"ע:

ה כתב ה"ה ברייתא שם [שם] והטעם מפני רבוי הנכנסים ויוצאים

ו והוא דאיכא מאן דבעי לשכרו אלא שאינו רוצה לשכרו בכדי שישכור את זה וה"ה גבי מכיר' לעכו"ם שכ' הרמ"א בהג"ה דאיכא מאן דרוצה לקנותו אלא שאינו רוצה לקנות בכדי שיקנה אותו זה ב"ח מדברי הטור והתוס':

ז ג"ז שם דין י"ב וכתב ה"ה כן שם משנה [דף כ' ע"ב]:

ח כתב ה"ה נ"ל שהוא סובר דדוקא החזיק אבל אם בהתחלה בא לעכב עליו יכול לעכב ושנ"ל שהוכיח המחבר זה דהא קול הפטיש יותר מונע השינה מקול הנכנסי' והיוצאים ועוד למה אמרו חניו' שבחצר שנרא' שכבר היא בחצר עכ"ל וכבר נתבאר לעיל סימן קנ"ה סל"ה דלהרמב"ם לא בעי חזקת ג' שנים לנזקין אלא כל שראה או ידע שעשה מעשה בזה ולא מיחה:

ט שם וכתב ה"ה משנה ואוקימת' דרב' שם [ריש ר' כא]:

י טור ס"ח וכ"כ הריטב"א בתשובה:

כ ל' הרמב"ם שם פי"א ד"ה וכ"כ ה"ה שם בפ"ו בשם הרשב"א שדקדק דין זה ממה דתנן חנות שבחצר ולא קאמר ולא יעשה אדם חנות בחצר כ"כ הטור ס"ד בשמה:

ל גם זה שם בפ"ו דין ח' וכתב ה"ה בבריית' פרק לא יחפור (בבא בתרא ד' כ"א ע"ב) כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב וכו':

מ שם בברייתא וכת"ק ולשכינו אינו כופה פירוש שאם יש בידו א' מכל בני אומניות האלו ורצה שכינו ליכנס באותה אומנות אין יכול לעכב וזה הפי' מסכים לפי' אחרון של אבן מגא"ש וה"ה:

נ בעי' דרב הונא בריה דרב יהושע שם ולא איפשטא וכתב בהלכות הילכך אין מעכבין:

ס מימרא דרב הונא בריה דרב יהושע פשיטא לי וכו' שם
פירוש כל א' מבני העיר יכול למחות שלא ידור בחצירו או במשואו אם אינו מפולש כדלעיל בריש הסימן:

ע כתב הסמ"ע כשאין בני העיר מוחין דאל"כ קשה הא כתב מוהר"ם בס"ס זה דבני העי' יכולין למחות אף לדור שם

פ ושכן ראה בתשובת רבי יוסף ט"ע מדמי לה לדגים דיהבי סיירא וכו' (ב"ב דף כ"א ע"ב) וע"ש במ"ש התוס' שם בד"ה מרחיקין מצוד' הדג

צ מימרא דרב יהודה אמר שמואל ב"ב דף נ"ד ע"ב וכדמפרש שם טעמא דעכו"ם מכי מטי זוזי לידיה אסתלק ליה וכו' ומהא דתנן במשנה ג' פ"ד דפא' והובא בפ"ק דמציעא דף י' ע"א ונפל לו עליה וכו' מעבירין אותו ממנה ועיין בסי' קצ"ד ובסי' רל"ז (להרויח ע"י)

ק שם דין ע' מימר' דר"נ בר יצחק ומוד' רב הונא וכו' שם ריש ד' נ"ב

ר שם בגמ'

ש שם ומסיק כי הא דרבא שרא להו לרב יאשיה וכו'

ת מימרא דרב יוסף ומודה רב הונא במקרי דרדקי וכו' וגם הרמב"ם כתבה בפ"ב מהלכות ת"ת וכתבו המחבר בי"ד ס"ס רמ"ה:

א שם פ"ו מה' שכני' דין י' מעובדא דהנהו דיקולאי שם פי' סתם שוק שהוא יום א' בשבוע ב"ח:

ב ובגמרא דימכור להבאים ונתקבצים שם ☜ומשמע אבל לא לבני אותו מקום וכ"נ מדברי הרי"ף והרא"ש והתו' שם וכ"כ הב"ח בשם הגה' מיי' ושהכי נקטינן

ג מעובדא דהנהו עמיראי דאייתי עמרא וכו' שם

ד ואף מי שאין לו משא ומתן יכול למחות ולומר קא פסקת חיותא במציאות הבאים לידך והיו באים לידי כ"כ הגה' מיי' פ"ו משכנים ומהרי"ו בתשובה סימן קפ"ו סמ"ע

ה אף אם הוא רוצה לדור אצל עכו"ם או לבנות לו בית לעצמו

ו אבל אין עונש אחרים חל על הבא לדור שם מאחר שאינן יכולין למחות מן הדין אבל חרם הרב על תלמידו חל וז"ש ואם יש רב בעיר וכו' סמ"ע

ז ועיין במהרי"ק מ"ש בחזקת ישוב שורש י"ז ושורש כ' וקי"ח וקל"ב וקע"ג וקצ"ב ומרדכי פ' לא יחפור ופי' חזקת ודיני הסכמתם שם שורש מ' נ"א קפ"א וקפ"ב ובתשובת מהר"ד כהן בית י"ב י"ג י"ד ל"א ל"ב ובריב"ש סימן שצ"ט ותנ"ט וקל"ב ת"ע ודיני מסים בסי' קס"ג

ח ועיין בסוף סי' ל"ז בהג"ה שכתב שדנין בחזקת יושב וכדומה לזה מצרכי רבים אפילו ע"פ עד מפי עד וכו' כתב מהרא"י סימן רי"ד הנשבע לשקר אין רשאי להושיבו עם טובי הקהל לתקן צרכי רבים ואפילו נשבע לו על כן לא חלה השבועה אלא אם כן שב בתשובה

סימן קנז

א ל' הרמב"ם פ"ב מהל' שכנים דין י"ו ומשנה ריש פ"ק דב"ב כדמפרש לה רב אשי א"ר יוחנן שם ד"ג ע"ח

ב כתב ה"ה דעת המחבר כדעת רבו כיון דממילא הן מזיקין זה את זה בלא עשיית שום מעשה לפיכך אין להם חזקה בעמידתן כך

ג שם ד' י'

ד מסקנת הגמרא שם

ה אוקימתא דגמרא שם

ו כאוקימא דרב אשי שם

ז טור ס"ב וכ"כ ה"ה שם בשם י"מ שאין זה אלא בירור חלקים לבד וזהו שאמרו (שם) והלך זה בעצמו והחזיק:

ח שם וכ"כ ה"ה שם בשם י"מ שהרי אפי' חליפין גמורים שנו בתוס' החליף מטלטלין כו' כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו

ט ל' הטור סי"א מבואר שם במשנה

י נלמד מדברי התוס' ד"ב ע"ב בד"ה כיון דרצו בונין וכ"כ הרא"ש שם:

כ שם סי"ב בשם הרמ"ה וביאר שכל כך חייב לסלק היזק ראיה מי שאין לו אלא חלק אחד כמו מי שיש לו ב' חלקים:

ל וכתב הסמ"ע בטור כתב ואם יכולין ליקח מן הצדקה לעשות כותל מהוצא ודפנא הרי הם עושין עכ"ל ולא ידעתי למה השמיטו מוהר"ם מלהעתיקו כאן:

מ ממשנה שם הכי כמנהג המדינ'

נ כ"כ הרב המגיד שם פ"ב דשכנים דין ט"ו ופירושו ז"ל לפי מנהג המדינה מה שנוהגים השותפין לבנות כשחולקין ביניה' ואינו רוצה לומר לפי מנהג שאר בניני המדינה

ס לשון הרמב"ם שם מבואר בגמרא שם דף ד' ע"א
פי' עלי לולבי דקל

ע שם בסוף הפרק וכן מבואר שם במשנה

פ אוקימתא דגמרא שם:

צ כ' ה"ה בשם ההלכות דשמעינן מהא דמילת' דידיע' לתרי שותפי אע"ג דאית' השתא ברשותא דחד מינייהו לא נפקא מחזקה דאידך מטעמא דשותפין לא קפדי אהדדי הלכך לית להו חזקה אלא בראיה או אחר חלוקה

ק שם לדעת ההלכות וכ"כ הרשב"א ז"ל וכ"כ אבן מיג"ש דאי ליכא סהדי דמסהדי בהני הוא מהימן מדין מגו דאי בעי אמר אהדרינהו וכ"כ הטור פי"ג בשם ה"ר יונה

ר חה"ד סי' של"ז וממאי דתנן בפ' כל הצלמים (עבודה זרה דף מ"ח ע"ח) מי שהיה ביתו סמוך וכו' סמוך לע"ז וכו' אם היה שלו ושל ע"ז וכו' מטמאין כשרץ ופי' רש"י אפי' חלקו לפי שאין ברירה

ש טור סי"ד בשם ה"ר יוסף הלוי הביאו הרא"ש. שם בפסקיו מטעמא דלא תקנו רבנן חזית אלא בבקעה לפי שאינו יכול לכופו לבנות הכותל עמו אבל לא בחצר כו' כ"כ רבי' ירוחם נכ"ד ח"ג:

ת שם בשם אביו הרא"ש שם וכ"כ הר"י ברצלוני

א משנה ב"ק דף ה' ע"א וכפי' רש"י שם

ב טור סכ"ד וכ"כ הרמב"ם בפ"כ מה' שותפין דין ב' כיון שהמשפט הזה שהוא מחויב לסייעו בבנין המחיצה גלוי לכל נאמן לו' שפרעו בשבועת היסת וכתב ה"ה פשוט הוא שבכל כפירה יש שבועת היסת:

ג טור ממ"ש שם בגמ' ע"ב דכל שורה ושורה זימניה הוא
כן הוא בטור ובב"י

ד שם כ"כ הרא"ש שם בפסקיו משום דילמ' אישתמוטי משתמיט עד דהוי ליה ואז נתן לו

ה שם ושם

ו שם סכ"ד בשם הרא"ש וכ"כ ה"ר יונה

ז הגהות מיימוני בפ"ח מהלכות שכנים בשם יש מהגאונים וכדאמרי' בהבית והעליה (דף קי"ז ע"ב) כמה מפסדת בית לעליה תילתא

ח רמב"ם בריש פ"ג משנה ב"ב דף ה' ע"א

ט שם במשנה

י ל' הרמב"ם שם וכתב ה"ה הוא פירוש דברי רב נחמן בגמ' (דף ו' ע"א) דאמר למאי דסמך סמך ולמאי דלא סמך לא סמך:

כ כתב ה"ה זה כתב בפי' אקבועי כשורי האמור בגמ' (שם) כ' הסמ"ע ☜ומיהו נראה שצריכין לראות שהוא בעצמו חקקו דאל"כ יכול זה לו' שהבעל הכותל שהגביהו חקקו בלא ידיעתו כדי שלא תתקלקל החומה כדי כשאפייסנו לאחר זמן לבנות עלייהו

ל זהו פירוש אפריזא האמור שם וכן פי' רש"י שם

מ לשון הרמב"ם שם דין ב' וכתב ה"ה מפורש במשנה שם

נ כ' ה"ה הוא כדין הנשבעין דנוטלין ואפי' במלוה בשטר אי אמר ליה אשתבע לי דלא פרעתיך משתבע ליה:

ס סעיף ל' ממימרא דרבינא האי כשורא ודמטללתא וכו' שם דף ו' ע"ב וכפי' התוס' שם בשם ר"ת דאמתני' קאי עד ל' יום לא הוי חזקה והוי בחזקת שלא נתן ומכאן ואילך הוא בחזקת שנתן ע"כ ועל זה קאמר רבינא נמי ואי חברי' בטינא וכו':

ע טור סל"ב:

פ תשובת הרשב"א ומברייתא כותל חצר שנפל וכו' סיפא איצטריך וכו' (ב"ק דף ג' ע"א) כלומר ואצטריך לאשמועינן דאף ע"פ שנתרצה מתחלה למעל' מד' אמות עכשיו שנפל אין מחייבין אותו לבנותו אלא עד ד' אמות:

סימן קנח

א לשון הטור ממשנה ריש ב"ב דכדמפרש לה רבא שם דף ד' ע"א:

ב הרמב"ם בפ"ב מה' שכנים דין י"ז וכ' ה"ה ואפשר לומר שדעת רבינו שכל מי שמוכר לאחר דעתו שהקונה יסלק כל נזק הבא מחמתו וכו' ודומה למה שאמרו מתבאר בפרק כ"א מהל' מכיר' שהמוכר חצי שדה לוקח מקבל עליו מקום הגדר וחריץ וכו' (ממשנה שם דף ק"ז ע"ב וכפי פירושו שם)

ג שם פ"ב דף ט"ז וכ' ה"ה שאין היזק ראיה בגינה ולפיכך די בי' טפחים כדי שיתפס כגנב ולשמיר' בעלמא ומ"ש אסור לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמת' אינו אלא מדת חסידות ושהקשו לו חכמי לוניא מהסוגיא שם (דף ב' ע"ב) והשיב להם בחייו

ד ה"ה שם בשם הרמב"ם וכ"כ בהשגות

ה שם במשנה ריש ב"ב

ו כפי' ר' יוחנן חזית האמור במשנ' שם בגמרא דף ד' ע"ב

ז שם במשנ':

ח טור ס"ו בשם פי' רש"י

ט שם בשם ה"ר יונה

י שם פ"ג דין ג' וכתב ה"ה ל' המשנ' (שם) המקיף את חבירו מג' רוחותיו וגדר וכו' וראיתי למפרשים ז"ל שפירשו בשדות ובמקום שלא נהגו לגדור וכו' והמחבר כתב הדין בחורבה ודבריו נראין

כ מסקנא דגמ' שם ובהלכות:

ל ואין דעת הב"י כן דכל היכא דגלי דעתיה אפי' לא גדר האח' אלא ב' מגלגלין עליו

מ כתב ה"ה שם שאין מחייבין אותו בחצי ההוצאה אלא מפני שזוכה בחצי הכותל וכו' ועכשיו אפי' בפריעת חצי ההוצאה אינו זוכה בחצי הכותל

נ גם זה שם במשנ' וגמרא ומוסכם בהלכות

ס טור ס"י בשם הרמב"ן כך למד מדברי הירושלמי

ע שם סעיף י"א בשם הרמ"ה

פ שם סי"ג כ"כ הרא"ש שם וכ"כ ה"ה בפ"ג מהלכו' שכני' בדין ג' ממה שהקשו במקום שלא נהגו לגדור כשגדרו מד' רוחותיו למה מחייבין אותו ומה הועילו חכמים בתקנתן נמצא הא' מקדים ובונה ומחייב בגדרים ותירצו שאם עמד ניקף ומיחה לא ישלם לו וכו'

צ כפירש"י בב"ק ד"כ ע"ב:

ק שם סי"ז בשם הרמ"ה:

סימן קנט

א ל' הרמב"ם פ"ג מהלכות שכנים דין ה':

ב כתב ה"ה פי' שאינן משופעים והדין מימרא פרק קמא (דב"ב דף ו' ע"ב) אמר אביי ב' בתים וכו' וחילוק זה שכתב המחבר בין עשויין לדיר' לשאינן עשוין הרבה מהמפרשים כתבוהו לחלק בין זו לאותה דרב נחמן (שם) שנזכיר בסמוך:

ג מפורש בגמרא שם:

ד שם דין ו' ממימרא דרב נחמן אמר שמואל שם

פי' שאינן עשויין לדיר':

ה מימרא דרב נחמן שם

ו בשם יש שכתבו לחלק בין זו דרב נחמן להא דאביי דכשהגגין סמוכים זה לזה כל שחבירו בא להשתמש בגג ירגיש ויצניע עצמו ודי במחיצה עשרה כדי שיתפוס עליו כגנב משא"כ כשהגגין רחוקין זה מזה ולזה הסכים הרב הרשב"א

ז טור ס"ה:

ח שם בגמ' לא צריכא דקדים חד מינייהו וכו'

ט שם ס"ז מדברי הרא"ש בפסקיו אהא דמסיק בגמ' לא צריכא וכו' דכ"כ התוספות שם בד"ה מהו דתימא:

סימן קס

א לשון הטור ממימרא דרב נחמן אמר שמואל וכו' ב"ב דף ו' ע"ב

ב בשמעתא קמייתא דבתרא דף ב' ע"כ משמע דעושה לו דקאמר קאי אבעל הגג וכ"כ הרא"ש שם

ג שם במימרא הנזכרת:

ד כ"כ הרא"ש שם וכ"כ ה"ה בפ"ג משכנים דין ו' בשם הרשב"א.

ה שם ס"ב:

ו טור ושכ"כ הרא"ש שם וכ"כ התו' שם ד' ו' ע"ב בד"ה ב' חצירות בשם ר"י וכ"כ בעל נ"י והוזכר דעה זו בדברי הרמב"ן וכמ"ש התוס' שם דחצר תחתון מזיק לעליון כי קאי עליון וכן כתב הטור:

ז שם בשם הר"י ברצלוני וכ"נ שהוא דעת ר"ת בדברי תוס' הנזכר לעיל והוזכרה סברא זו בדברי הרמב"ן:

ח כ"כ הרמב"ם בפ"ג מה' שכנים דין ו' וכתב ה"ה בגמרא תירצו אליבא דרב נחמן מאי אין זקוק לו לד' אמות אבל זקוק לו למחיצת י' וכמו שפירש הרב ן' מיגש וכו' ואחר שהמחבר פסק למעל' כרב נחמן תמה הוא איך כתב אין העליון זקוק לתחתון כלל וצ"ע וגם הראב"ד השיגו וכתב עליו אין הדברי' ברורים

ט טור ס"ב כ"כ הרא"ש שם

י שם ס"ג ממימרא פלוגתא דרב הונא ורב חסדא תניא כוותיה דרב חסדא וכו' שם

כ כן משמע מפי רש"ישם ומדברי הרא"ש שם וכ"נ דעת התוס' והרמב"ן:

סימן קסא

א משנה ב"ב ד"ז ע"ב וכת"ק

ב ל' הרמב"ם ריש פ"ה מהלכות שכנים:

ג כתב ה"ה זה פשוט

צ"ל סיוד טור והרמב"ם בשאר מקומות סמ"ע

ד כתב ה"ה אולי הוציא זה המחבר מדין בנה את הכותל למעלה מד' אמות שאם גלה אחד דעתו שהוא רוצה בו שפורע חלקו בהוצאה כמבואר לעיל (בסי' קנז)

ה שם דין ב' וכ' ה"ה תוס' כלשונה הובאה בהלכות

ו כ"כ ה"ה שם בשם רב חננאל וכתב הרב אבן מגאש ומסתברא כוותיה ושכ"נ דעת הרמב"ם שם שלא הזכיר רחוק וקרוב לעולם בחצר וכ"כ הטור בשם ר"ח וביאר הסמ"ע בשם נ"י משם דחצר כיון שהוא קטן נחשבו כל הבתים אשר שם כבית אחד

ז טור ס"ג בשם הרמ"ה

ח גם זה שם ס"ה בשמו

ט משנה שם דף נז ע"א והעמידוה שם בגמ' ע"ב בחצר השותפין

י מימרא דרב יוחנן משום רבי בנאה שם

פי' אפי' המנהג בעיר שבנותיהן מכבסין על הנהר יכול לשנות ולומר אין רצוני שבתי תתבז' על הנהר שאין הולכין אחר מנהג גרוע כזה כן הוכיח הסמ"ע

כ ברייתא ב"מ דף ק"ח ע"א:

סימן קסב

א לשון הטור תוספת' כלשון הזה כתבוה הרי"ף והרא"ש פ"ק דבתר' וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' שכנים דין י"ב

ב שם בתוספ' כתבוה הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם שם אין כופין וכו' והטור כתב דאפי' לעכב נמי טעם שאומר אני רוצה וכו' וכ"כ ה"ה שם בשם אבן מיגש והרשב"א ובעל נ"י בשם הר"ן

ג מימרא דרב ענן אמר שמואל ב"ב דף י"ב ע"א וכ' ה"ה בשם הרשב"א דמפולשין דקאמר אפי' מצד אחד וכן מוכחת הסוגיא וכ"כ הב"י בשם הרמב"ן והראב"ד ומצינו שנקרא מבוי גדור מג' רוחותיו מפולש בפ' כל כתבי (שבת דף קי"ז ע"א)

ד מסקנת הגמ' שם הדין והטעם:

ה ל' הטור ס"ו מימרא דרבה בר בר חנא אמר רבי יוחנן שם דף י"ב ע"א וכפי' רש"י שם:

ו שם בגמרא טעמא משום דמיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו:

ז ל' הרמב"ם שם דין י"ד וכתב ה"ה נתבאר בפי' פ"ק (דף י"א ע"ב) שאינו רשאי לפתוח לכתחלה:

ח כתב ה"ה כ"כ בהל' וכך כתבו ז"ל:

ט שם בשמם וכ"כ הב"י:

י טור ס"ט בשם הרמ"ה:

כ שם כ"פ הרא"ש שם בפסקיו שכן פי' ר"מ וכ"כ הגה' מיי' בפ"ה משכני' וכ"כ בעל נ"י ושכן משמע בתוספות וכן דעת הרמב"ן:

ל לשון הרמב"ם שם דין ט"ו ברייתא שם ריש דף י"ב:

מ אוקימתו' דרבה שם ואמר ליה אביי תניא דמסייע לך:

נ שם וכתב ה"ה גיר' המחבר כגיר' ההלכות [שם] אחד מבני מבוי שבקש וכו' או לא אכסני' לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחי' מתחלקת ופשט' בני מבוי מעכבין עליו כלומר שבני מבוי ישן יכולי' לעכב לפי שהאכסני' היא מתחלק לפי בני אדם ופי' אכסניא חיל המלך ומשרתיו וזהו מה שכתב המחבר וכ"כ הכ"מ בשם הרמב"ן שכ"כ בשם י"מ:

ס שם דין ט"ז וכתב ה"ה מחלוקת דרבי ורבי שמעון בן אלעזר [שם] פסק כרבי ודלא כרב הונא [שם] וכן בהלכות דהלכה כרבי מחבירו:

ע שם וכתב ה"ה גם זה מוכרח שם וכו' וכן מוכחת הברייתא וכ' הרב ב"ח דברייתא דה' חצרות פתוחות למבוי וכו' הכי משמע דתני בה כ"א משמשת לעצמה דמשמע כל תשמיש משתמשת נגד חצרה ואפילו לפתוח בה פתח חדש בין לצד פנים בין לצד חוץ:

פ ופי' בכ"מ כיון שהשניה יכולה להשתמש מפתחה ולחוץ הרי היא רשאי לפתוח בינה לחיצונה שהיא והפנימית שותפות בתשמיש במקום ההוא אבל מפתחה ולפנים אין לשניה רשות להשתמש כלל הלכך הפנימית מעכבת עליו ודקדק לומר הפנימית מעכבת עליו ללמדינו שאפילו אם בעל השלישית מתרצה שיפתח פתח זה הרביעית שהי' פנימית מעכב עליו וביאר הב"ח הטעם משום דסוף סוף מתקרבים היוצאים ונכנסים לפנימית בפתח החדש יותר מבפתח הישן וזימנין דדחקי רבים ועיילו להתם לפני הפנימית

פי' ראובן יש לו פתח לאורך המבוי בצפון וחצר שמעון כנגדו בדרום ופתחו של ראובן הוא לצד פנים כלפי סתימת המבוי יותר משל שמעון אין ראובן יכול לסתום לעשות כותל מפתחו עד כותל שכנגדו שהיום או למחר יפתח שמעון פתחיו כלפי סתימת המבוי לצד פנים טור:

סימן קסג

א ל הרמב"ם ריש פ"ז מהלכות שכנים:

ב כתב ה"ה משנה פרק קמא [בב"ב דף ז' ע"ב] ודלא כרשב"ג:

ג הוא בתוספתא והוא בהלכות ועבסי' רצ"ב ס"כ בהגה:

ד שם דין ג' וכתב ה"ה תוספתא כלשונה הובאה בהלכות:

ה שם דין ה משנה וגמרא שם וכתב ה"ה ויש דברים שהן לצדקה שכופין אותן בפחות מכאן וכבר נתבאר זה בהל' מתנות עניים ובי"ד (סימו רנ"ו):

ו כ' הר"ן בתשובה סימן י"א☜ מי שנשא אשה במקום א' ואינו הוכחה שרוצה לדור שם אינו כבני העיר לכופו לדון שם לפני ב"ד שבעיר עד שיעשה הוכחה שירצה לדור שם סמ"ע:

ז כ' מהר"מ מריזבורג בלקוטיו ☜וטענ' אונס העיבור לאשה אינו אונס דלפעמים נשים שהם בחודש ז' אי ח' רוכבות והולכת בדרך ואם אמר שהקהל הרשוהו לדור שם עד שתלד אשתו א"צ לישבע על זה אך יתנו חרם סמ"ע:

ח וכתב שם המרדכי ☜דאף שיצא לא"י צריך לתת חלקו וכ"כ מהרי"ק שורש ב' וכ' בת"ה סי' שמ"ב דאם יתחדש מס תוך ל' אחר צאתו מן העיר צריך לתת לזה סמ"ע

ט שם דין ד' וכלישנא בתרא דפשט ר' יוחנן לר אליעזר לפי קירוב בתים הן גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות פי' הזהר לדון כן ולא תזוז מינה ובהלכות כתבו לשון אחרון בלבד כדברי המחבר דס"ל דפליגי הני תרי לישנא ונקטי' כלישנא בתרא

י טור סעיף ה' ו' וכ"כ הרא"ש בפסקיו בשם הר"י הלוי וכ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א בשם הר"י הלוי דהני תרי לישנא לא פליגי דלתרוייהו אין גובין לפי נפשות אלא לפי שבח ממון שהלשון האחרון להוסיף בא ולומר ששבח ממון זה לפי קרוב בתים הן גובין וכו' פי' שהסכימו כולם לברור ה' אנשים להעריך כל איש ואיש ויש ב' אחין עשירים ותקיפים בצבור ורוצים וכו' וכתב שם כיון שמכל מקום הרוב מאותן שאין להם שום שייכות כלל כה"ג ציית העשירים טפי שלא יתבלבל הסדר ולא יבקשו עוד ערעורים בתקיפתן וכו' ודוקא שהעשירי' רוצים לברור משלהם אנשי אמת אבל אם מחזיקי' להו ברמאי' ובעלי תחבולו' לא

כ טור והם דברי הרא"ש שם בפסקיו בשם הר"י הלוי וכ"כ הרב המגיד שם בשם הרשב"א בשם רבינו יוסף הלוי

כן הוא בתוספתא ומרדכי שם ועיין בסימן ער"ב:

ל וכתב מהר"ם מריזבורק מי שהניח מעות ביד שליש לנדן בתו אם יגמרו השידוכין ינתנו לחתן צריך ליתן מהם סמ"ע בשם ד"מ

מ ודין נשבע לשקר על הודאתו בסכום ויש עדים כשרים ע"ז עיין בתשובת מהרי"ו סי' קנ"ג שתשובתו שילקה קודם והוא רחום בערב ג"פ בה"ב בב"ה ולאחר המלקות יתוודה בקול רם שישמעו הכל ויאמר בל"א נשבעתי לשקר על הודאתי חטאתי עויתי פשעתי לא אשוב בדרך הזה עוד ובשביל שחטאתי חטא זה לקיתי ויתענה מ' יום רצופים לבד שבתות ר"ח וי"ט שיהיה בתוך המ' יום ואח"כ יתענה שנה תמימה שני וחמישי ואם לא יוכל לסבול צער התענית אחר המ' יום אז יתן מעות לצדקה ויסבול צער אחר כאשר ישיתו עליו חכמי העיר ויהא נזהר כל ימיו שלא יצא שבועה מפיו אפילו לדבר אמת "אבל אם יש בידו שטר פרוע או שקר ומחזיקו בידו עד עת שיכול לתבעו וכן מי שיכול להוציא מהעכו"ם ע"י" תביעות וערעורים א"צ לתת מזה כלום ח"ה סי' שמ"ג וע"ש. סמ"ע בשם ד"מ:

נ וכתב מהרי"ו סי' קכ"ד דהשמאי' נאמנים על כל אחד כמה הודה לפניהם אע"פ שכבר נסתלקו מן השמאות ונאמנים בלא קבלת חרם ושבוע' ושכן פסק מהר"י מונין וכן קבל מרבו מהר"ר שלום והביאי ראיה נזה שם הביאו סמ"ע:

ס בת"ה שם הביא ב' הדעות והכריח כנהוג כדעת הראשונ' שיתן אף מן הפקדונות שהשלטון אינו חושש אם הרויחו בהממון או לא רק כל שיש לו יתן אפי' הוא חוץ למדינ' אפי' לא בא לידו מעולם וע"ש בסימן שמ"ב ☜ע"ל סי' פ"א סכ"ח שאינו יכול לומר שטעה בשבועה והרב סמ"ע נדחק לתרץ זה אבל ראיתי שגם במהרי"ו שם איתא

שאינו יכול לומר שטעה לכן נלע"ד ברור שטעות נפל בספרים וצ"ל ע"פ הערכ' ונ"ל לומר שטעו וכו' ☜על פי השבועה איני יכול וכו':

ע טור ס"ט כ"כ הרא"ש בפסקיו בשם הר"י הלוי וכ"כ ש"פ:

פ וכתב מהרי"ק ולא מקרי תכשיטין אלא בהעברה צורת מטבע ולא כמו שעושין בשעת המס וכו':

צ טור שם והרמב"ם שם וביאר ה"ה בשם הרשב"א בשם הר"י הלוי וז"ל לפי מה שהוא ענין שאם באו גייסים בשעת מלחמת מלכים ללכוד את העיר להרסה או לשורפה גובין לפי הכל:

ק לאפוקי הוצאת על גביית ש"ח כדלקמן בסוף הסימן:

ר ל' הרמב"ם שם דין ו' מימרא דרב יהודה הכל לאגלי אפא וכפי' רש"י שם:

ש שם במימרא דרב יהודה הכל לכריא פתיא אפי' מרבנן וכפי' התוס' שם:

ת שם בגמרא:

א מעשה דרב פפא שם:

ב כדאמר רב פפא לרב ששת ברי' דרב אידי:

ג לשון הטור ממימרא דרב אשי פרדכת' מסייע מתא וכו' שם דף נ"ה ע"א ופי' רשב"ם עבדי המלך היו שואלין לזה יותר מדאי והם הפציהו ופטרוהו ומה שפחתו מזה יגבו מן השאר:

ד שם במימרא דרב אשי אנדיסקי סייעתא דשמיא הוא ופי' רשב"ם ממונים של המלך והתוספות כתבו שם שטרות של מלך וכ' הב"י שהליצו עליו למלך ואמרו כי עני הוא ובטל ממלאכתו ונתרצה וכתב לו אנדיסקא שהניח לו המס שעליו וכתב הרא"ש כלל ס"א ס"ס י' ☜אבל במנת המלך נהגו הקהלות לתפוס כל מי שאינו פורע מס המלך ודינא דמלכותא דינא

ה וכ' הסמ"ע ☜דיד הקהל על העליונה ויכולין לומר מגביית פעם א' פטרנוך ולא מכל השנה אם גובים עוד גביות כתב ב"י מחס"ב בשם הריטב"א שאם הסכימו הציבור על אדם א' שיפטרו אותו ממס זמן קצוב כדי שיבא לדור אצלם או משאר הנאה אחרת שעשה להם ☜אם מת בנתיים חייבים יורשים לפרוע מס מאותן נכסים שירשו וכו' ע"ש:

ו וכתב עוד הרא"ש שם סי' ז' אם יש תקנה שכל מי שיגבה מחובותיו ק' זהובי' יתן מס ☜ה"ה אם מוכר חובותיו לאחר מקרי גבייה:

סימן קסד

א לשון הטור כ"כ הרמב"ם ריש פ"ד וכתב ה"ה במציעא פ' הבית והעלי' (דף קי"ז ע"א) נתבאר שעל התחתון להעמיד ביתו וכ' הכ"מ מדתנן אמר לו בעל העליי' לבעל הבית לבנות כו' משמע לרבינו שחייב לבנות כל הבית בלי שיסעייהו כעליון בשום דבר וכו' ושם "דקתני עד שיחזיר לו יציאותיו ולא קתני עד שיתן לו חצי יציאותיו וכן פי' רש"י שם

ב משנה שם דף קי"ו ע"א וכרבי יוסי כדמפרש טעמא בגמ' שם דקי"ז ע"א המעזיב' אשויי גומות הוא ואשויי גומות על העליון ופי' מעזיב' הוא טיח טיט שנותנין על התקרה

ג שם דין ו כ' ה"ה מעשה פ"ק דב"ב (סוף ד' ו') ול' הגמ' אחבס תתאי ורש"י פירש נטבעו כותלים תחתונים בארץ עד ששפל' תקר' העליה והמחבר כתב נתדלדלו

ד מסקנת הגמ' שם דף ז' ע"א

ה ר"ל בעל הבית בונה התקר' והעליון המעזיב' ה"ה

ו שם באותה מעשה

ז מסקנת הגמ' שם הא קמ"ל אע"ג דלא משתמש וכו':

ח שם בגמ' וכ' ה"ה ופי' בשהתנו סתם בחבילה בינונית כתב המחבר בפי' אסורייתא דמחוזא (דמפרש רב הונא בריה דרב יהושע להא דא"ר נחמן בדדיירי אינשי):

ט נלע"ד פירושו דאלו נדלדלו הקורות על בעל העלייה לבדו לתקן כמ"ש כטור בשם רש"י ור"י ואביו כרא"ש וכמ"ש רמ"א בהגה דלעיל בסעיף א' ולא כדעת הרמב"ם דלעיל שס"ל שעל בעל הבית לתקן התקרה וכמ"ש הטור בשמו ובשם הראב"ד סעי' א' וגם את זה לא ידעתי שלא כתב הרמ"א הגה זו בשם י"א

י לשון הרמב"ם שם דין ב משנה ב"מ ד' קי"ו ע"א

כ וכן כ' ה"ה שם בשם הרשב"א והכי איתא בתוספת'

ל שם במשנה

מ כ' ה"ה שם בגמ' אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל ופי' רש"י אם (נחבס] הבית מיסוד ונפל' החומ' תחתי' במקומה יש לדעת שהתחתונו' נשתברו וכו' ואם (נחבט) הכותל להלן כמקל שהי' זקוף ונפל שעליונו של כותל נפל להלן ממנו הרבה העליונו' נשברו

נ מפורש במשנ' וגמ' שם

ס טור ס"ה מפורש במשנה וגמ' שם

ע נ' הרמב"ם שם דין ג' משנה שם דף קי"ז ע"א ופסק כת"ק:

פ וכתב ה"ה שהקשה הרשב"א ז"ל למה לא יכיף בעל העלי' את בעל הבית לבנותו וכ' שבירושלמי העמודוהו ☜כשהלך לו בעל הבית למדינ' הים ואין ב"ד יורדין לנכסיו

וכן כתב הרמב"ן או כשאין בעל העלייה רוצה לכפותו וזה נראה שהוא דעת המחבר והרשב"א ז"ל כתב שלא נשתעבדו לבעל העלייה נכסי בעל הבי' אלא גוף הבי' נשתעב' לו ולעול' אין כופ' אותו אלא שבונ' הבי' ודר בתוכו

צ ברייתי' דר' נתן שם ע"ב ומסיק שם אמר רבה נקוט דר' נתן בידך דדיינ' הוא ונחי' לעומק' דדינא וקא סבר וכו'

ק שם דין ה' מימר' דרב אחא בר אדא משמי' דעול' שם:

ר שם ברמב"ם ממימרא דר' אחא וכו' ושם:

ש נ"י בשם הרשב"א וכ"כ בתשו' סי' תתקל"א שלא נאמרו דברים הללו שבפרק הבית והעליה ושבתוספתא אלא בבית לאחד ועליה לאחד שאין לבעל עליה בבית חלק באבניו ובבנינו אלא שעבוד בלבד שנשתעבד בעל הבי' שיכול לבנות על גביו ולפיכך למה שנשתעבד נשתעב' אבל להכביד ולהוסיף על השעבו' אין שומעין לן משא"כ בשכני' שהמקום והאבנים של שניהם וכו':

ת טור בסי' קנ"ז סעי' כ"ו וכ' הטור ס"י בית לאח' ועליה לא' ורצה בעל העליה לבנות דיוטא על גביו במקום שנהגו לבנות ב' או ג' עושה הכל כמנהג המדינה:

סימן קסה

א ל' הרמב"ם משנה ב"מ סוף ד' ק"ז וכ' ה"ה פירש"י כגון שחקק אדם בסלע תחתיו כמין כיפה והיתה גנתו למעלה ובית בדו מלמטה וכשמת נטלו בניו זה גנה וזה בית הבד:

ב כדמפרש שמואל שם דף קי"ח ע"א דהלכתא כוותיה בדיני וכן בהל' ה"ה:

סימן קסו

א ל' הטור משנה ב"מ ד' קיז ע"א:

ב שם במשנה ד' קי"ח ע"א:

ג ואפילו שלא בפניו כדע' הטור והרמב"ם דכלל גדול בדין הממע"ה וכיון דפנינהו לא מצי למיטען דדעתיה להחזיר ולהוציא מיד שפינה זה אותם עד שיביא ראיה ב"ח:

ד לשון הטור ואתן לך יציאותך וכן הוא במשנה שם הילך את יציאותך וכבר כתב הסמ"ע שכן נכון להגיה בדברי המחבר ולא כמו שהגיה הרמ"א:

ה מסקנא הגמ' שם

סימן קסז

א ל' הרמב"ם פ"ד מהל' שכנים דין ט' וכ' ה"ה משנה שם [ב"מ דף קי"ח ע"ב] וכר"ש וכדאית' בגמרא ופי' זו ע"ג זו סמיכה זו לזו האח' קרקעית' גבוה וזה שאצלה קרקעיתה נמוך והירק בינתים בזקיפ' גובה שזה גבוה מזה:

ב אמרי דבי ר' ינאי שם דף קי"ט:

ג בשם הראב"ד דפחות מג' הוי כקרקע התחתון:

ד ובעיא דרב ענן ואיתימ' רבי ירמיה שם וסלקא בתיקו וכ' ה"ה ויש גורסין מגיע לעקרו ואין מגיע לנופו מהו עכ"ל וכ"ה גי' הגמ' שלפנינו ופירש"י כגון שנופו נוטה למטה:

ה כתב הכ"מ ויש לתמוה כיון דספיקא ה"ל לומר חולקין [כמ"ש הטור]. ואפש' שטעמו משום דתחתון הוי כמו מוחזק בו:

ו שם וכ' ה"ה מחלוקת רב ושמואל פ' המקבל (בבא מציעא דף ק"ז ע"ב) פסק כשמואל וכן בהלכות:

סימן קסח

א ל' הרמב"ם פ"ד מהל' שכנים דין י' משנה ב"מ דף ק' ע"א ובריייתא דף ק"א ע"א:

ב כדמפרש ר' יוחנן טעמא שם:

ג שם במשנה וכדמוקי לה כי אתא רבין אמר ריש לקיש שם בגמ' וכדמפרש בגמרא טעמא שם:

ד כ"כ הכ"מ שם ובב"י כדברי הראב"ד [שם בהשגות] והגמי' ורבינו קיצר במובן דפשיטא דיתן לו דמי עצים ושזה נראה לו יותר וכן כ' הר"ן:

ה לשון הרמב"ם שם וגם בזו צריך ליתן לו דמי הזתים כמו שהיו שוים מתחל' וכו' וכמ"ש בשם הראב"ד והר"ן:

ו ל' הטור סעיף ב' ברייתא וכדמפרש רבי יוחנן טעמא שם.

ז כ"כ הרא"ש שם שהרי עומדים לעשות פירות כשאר נטיעה:

ח טור וכ' הב"י נרא' שלמד כן מברית' דבסמוך דדוקא באומר בעל הזתים זיתי אני נוטל הוא דאין שומעין לו הא אם אמר בעל הקרקע טול זיתיך שומעין לו דאל"כ ה"ל למיתני הא והא דאין שומעין לו וכו':

ט ל' הרמב"ם שם דין י"א:

י פשוט בגמרא שם סוף דף ק':

כ משנ' שם וכדמוקי לה בגמרא שם

פי' רש"י זיתים רעים שאין בסאה שבהן רביעית שמן.

ל מימרא דר"ש בן פזי שם וכ' ה"ה דברי רבינו פשוטין הן אבל הרשב"א ז"ל כ' והאריך שם וסיים ודברי רבינו ז"ל עיקר וכ"נ מדברי הגאון ז"ל בספר המקח בשער נ':

סימן קסט

א ל' הטור משנה ב"ב דף צ"ט ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מהל' שכנים דין י"ג:

ב כאן צ"ל מקום ההג"ה זו וכ"ה בנ"י:

ג שם במשנה:

ד כדמפרש בגמרא שם טעמא בעל הבור כדי לשמור מימיו ובעל החצר משום חשד אשתו שלא יכנס לעולם לביתו של בע"ה אא"כ ישנו לב"ה בביתו וכ' הב"ח ונראה דלאו דוקא בור ☜אלא ה"ה חדר צריך נמי שיעשה כל א' מפתח לחדר משום חשד אשתו ונקט בור משום דין דבהמתו.

ה שם ושם דין י"ד משנה שם ע"ב:

ו וביאר שם שאפי' בחצר יש בו משום ריבוי הנכנסים והיוצאים וכש"כ ביתו:

ז כתב ה"ה ופרש"י ז"ל כשהדרך באמצע אנן סהדי שלא מחל כדרך מכל וכל שלא לזרעו אבל מן הצד אינו נפסד כ"כ וכיון דמדעת שניהם הוא מן הסתם מחל לו הדרך לגמרי להיות מיוחד להליכה ולא לזריעה:

סימן קע

א ל' הטור מימרא דרב יהודה לכריא דנהרא וכו' ובריית ב"מ דף ק"ע ע"א וכ"כ הרמב"ם פ"ג מה' שכנים דין ע' וכ' ה"ה והטעם שאין האחד שותה עד שתשת' את שלמעל' ממנה לפיכך כולם מתקנות עם העליונ'

ב ל' הרמב"ם שם דין י':

ג פשוט בגמ' גיטין ד' ס' ע"א בדמיזל כ"ע לא פליגי:

ד פלוגתא דרב ושמואל אי עלאי שתו מיא ברישא במים כ' ואשקויי דאמרי אנן מקרבינן טפי אי תתאי שתו מיא ברישא דאמרי נהרא כפשטא ליזל ומסקי' שם בגמ' והשתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר כל דאלים גבר:

ה משנה שם דף כ"ט ע"ב:

ו והו' אוקימת' דגמ' אליבא דרב וכ' ה"ה שרבינו לא כ' זה כיון דאליבא דרב העמידוה אבל לא לשמואל הבי' המחבר המשנה כפשטה כמ"ש הר"א ז"ל בהשגות טוב הוא שנחוש לדרכי שלום וכן הרי"ף לא כתב האוקימתא זו וכ"כ הב"י השתא דמספקא לן

אי הלכתא כרב נקטי' מתני' כפשטה בלא ההיא אוקימת' ולענ"ד היה ראוי להר' רמ"א לכתוב בשם י"א וראיתי ג"כ שהסמ"ע כתב ע"ז כן

ז הגה זו קאי אנהר מושך בו וכו' וביאר הרשב"א שאל"כ עשו עילאי שלא כדין שלא היה בהם לחפור שם בור שיתמלא מן האמה קודם שיגיע להם:

סימן קעא

א) ל' הרמב"ם ריש פ"א מהל' שכנים וכ' ה"ה זה פשוט ומבואר במשנה פ"ק דב"ב (דף י"א ע"ב) ואע"פ שלא נזכר שם קנייה והפקר ומתנ' בפירוש כל שהן שותפין בקרקע מאיזה טענה שיהיה:

ב) גם זה באותה משנה ולא את הטלית

ולא הוי קנין דברים כי כ"א הקנה חלקו לחבירו בתשמיש שם ברשב"א

ג) שם ברמב"ם:

ד) כן פי' הרב המגיד שם כמו שנתבאר פ"ק בסוגיא בראש המסכת ומבואר בהל' על זאת המשנה וכתב מהר"ם בתשוב' ☜דחדר הוי כדי חלוקה אפי' אין לכל א' ד' אמות דחדר אינו עשוי אלא להצניע חפצים כמו תיבה בעלמא סמ"ע וע"ל ס"ה

ה) שם דין ד' ומשנה שם דף י"א ע"א ובריייתא שם דף י"ג ע"ב

ו) שם במשנה

ז) טור ס"ס קע"ב

ח) כן כתב הרמב"ם שם ריש פ"ב והוא מימרא דרב אסי א"ר יוחנן ובריייתא שם בגמרא ולי צ"ע שהרי הרמב"ם כתב דין זה בחצירות הכפרים ושאין הדין כן בחצירו' שבמדינו' כמ"ש ה"ה שם בשם הרב אבן מג"ש

ט) שם ושם במשנה כת"ק

י) מימרא דאבוה דשמואל ותניא כוותי' שם דף י"ב ע"א וכ' ה"ה ופירש"י ז"ל כרם פרדס ומוכרח הוא בגמ' והמחבר שכ' למט' בפרדס אילנות יש לומר שהוא הדין לשדה אילן שהדין כן שהרי לא מצינו שם פרדס על כרס לבד ונכון הוא:

כ) כן הוא ברמב"ם

ל) מימרא דרב יוסף שם:

מ) מימרא דרבא בר קסנא שם

נ) שם דוולא א"ר נחמן וכו' וכפי' התו' בשם ר"ת

ס) טור ס"ג בשם הרמ"ה

ע) ג"ז שם ס"ד בשם הרמ"ה וכ"כ הנ"י בשם הרא"ה וז"ל ואצ"ל שיש להם לחלוק בענין שיש לו דרך שלא יפרח באויר או שיקחנו במא' מנה או שיצטרך לבנותו והא דאמרי' אין להם דרך זה על זה בשהי' לו דרך ממקום אחר או שנתרצה לחלוק וכן הסכים הרא"ש ושאר רבותינו

פ) ל' הרמב"ם בפ"א מהל' שכנים דין ב' וכתב ה"ה דין זה מחלוקת בגמרא וכן נפסקה הלכה (שם דף י"ג ע"ב) יש בו דין גוד או אגוד במה שאין בו דין חלוקה וכו' והעיקר כדברי רבינו שכל אחד יכול לקצוב הדמים לרצונו ולומר לחבירו או קנה כשיעור זה או מכור הן חסר הן יתר משומת בית דין

צ) כתב הכ"מ שם נרא' שרבינו מפרש גוד או אגוד בפי' הערוך דהיינו משוך או אמשוך שהוא אומר לו אני קוצץ כך דמים בעד חלקך או תמכרהו לי בעד זה הסך או אמכור לך חלקי בזה הסך ורש"י פירש בענין אחר

ק) כ' ה"ה נתבאר בהלכות שהכל תלוי בתובע ואפילו היה חבירו עני ואין ידו משגת וכן הסכימו האחרונים ז"ל

ר) כ' ה"ה ברייתא שם (דף י"ג ע"א) בזה הלשון אם עשאן לשכר השכר לאמצע ופי' המחבר כל זמן שירצו לעמוד בשותפות אבל אם רצו אחד מהן לומר גוד או אגוד שומעין אע"פ שהדבר עומד לשכר וכן דעת הרשב"א וכ"כ הרב אבן מג"ש אלא שאמר שהדבר צ"ע ופירש עשאן לשכר שהן גדולים וראויין להשכירן עשאן לעצמו קטנים וראוין לעצמו ואורחא דמלתא נקט לא שתהא כוונת האב מעל' ומוריד בזה כך פי' הרשב"ם ז"ל וכ"כ התוס' שם

ש) שם בשם הרשב"א בשם הרב רבי' יונה

ת) נתבאר בגמ' שם ע"ב:

א) שם וכתב ה"ה זה פשוט וכ"כ רבו ז"ל

ב) שם וכ" ה"ה כבר נתבאר זה למעלה דכל שהן שותפין משכירין אותו מקום והשכר לאמצע

ג) ב' ה"ה בגמ' (שם ע"א) מאן דלית ליה דינא דגוד או אגוד יש לו חלוקה בזמני' וכ' הרב אבן מגש ז"ל אע"פ שהלכה כדברי האומר דין גוד או אגוד בזמן שאין אחד מן השותפין אומרים כן יש לנו דין חלוקה בזמני'

ד) וכ"כ הרב המגיד בשם הרב אבן מגש ושכ"כ הרשב"א ז"ל שאין חלוקת הדירה בפחות משנ' לשנה

ה) טור ס"ט בשם תשובת הרא"ש כלל צ"ח סימן ד'

ו) ל' הרמב"ם שם דין ב' וכתב ה"ה כ"כ רבו ז"ל והוא האריך בטעם זה וראיה מן הברייתא דמרחץ הנזכרת למעלה בעני ועשיר שאין שם חלוקת ימים כיון שיכולים להשתמש בו באחד

ז) וכ"כ ה"ה בשם רבו והמפרשי' כיון שאין שניהם מסכימי' למכור או לחלוק אין להם דרך אחר אלא חלוקת הזמנים וכופין זה את זה בכך

ח) שם פ"א דין ג' כתב ה"ה הראב"ד משיבו בזה וכתב וגם זה הדין נפשו אותה ויעש וכו' ומ"מ כתב הרשב"א ז"ל בתשוב' להעמי' דברי המחבר שיכול לומר כששכרתי הייתי סבור שהייתי יכול לקבל שותף עמך ועכשיו איני יכול לקבל וכיון שהם סתם קנו או שכרו יכול לומר. כן ונכון הוא אלו דבריו ז"ל ועוד אני מוסיף וכו' ועל כל הכלל יכול לומר לו סמוך הייתי על דין גוד או אגוד ונשתתפתי עמך:

ט) סעיף ל"ה והראב"ד שם בהשגתו:

י) שסתם המחבר שם כדעת הטור וצ"ע

כ) ל' הטור סעי' י"ג וי"ד

ל) ברייתי' שם דף י"ג ע"א וכרשב"ג וכדמוקי לה שם לעולם כדקתני וכו' וכ"פ הרי"ף משום דמסתבר טעמי' וכ"כ הרמב"ם בסוף פ' הנזכר וכ"כ הטור בשמם.

מ) שם בשם ר"ח וכ"כ הרא"ש בשמו שהסכים לדעת הסוברים כן כיון דקי"ל יחיד ורבים הלכה ברבים לית לן לאכרועי טעמ' דיחידאי מסברא דנפשי' וחדרב' שיט' התלמוד כת"ק וכו' ולזה הסכים הרא"ש וכ"כ ה"ה בשם י"א.

נ) שם סט"ו בשם ה"ר יונה וכ"כ ה"ה שם שיש שכתבו כך וזה דעת הרב רמב"ן ז"ל בזה

ס) שם סט"ז בשם הרמ"ה וכ"כ המרדכי בשם מוהר"מ בפ"ק דבתרא שם:

ע) סי"ז בשם הרמב"ן כ"כ בפ"ק דבתרא שם וכ"כ ה"ה בשמו בפ"ה משכנים:

פ) טור ובשם הרא"ש דבחצר כזה לא שייך בו גוד או אגוד שאין בית בלא חצר וכתב עוד הטור שיוכל לומר שאינו רוצה לקנות בדמים מה שאין בו כדי תשמישו וכ' הב"י שגם הרמב"ם יודה בזה אלא מיירי במוקצ' שאחורי הבתים או חורבה לעצמה:

צ) שם סעיף כ"א עובד' דר' בר חנינא ורב דימי בר חנינא וכו' לקמיה דרבא שם דף י"ג ע"ב

ק) שם כ"כ הרא"ש שם וכתב הב"י ופשוט הוא שהרי הטעם שהזכירו דלמר בעי תרווייהו:

ר) שם סכ"ב כ"כ הרא"ש שם בפסקיו:

ש) שם בשם הרמ"ה:

ת) גם זה שם סכ"ג בשם הרמ"ה ושכ"כ ה"ר יונה ושכ"כ רב האי בתשובה:

א) שם בשם הרמב"ן:
ב) שם סכ"ו בשם תשובת הרא"ש בכלל ל"ח סי"ג וע' עוד מדינים כאלו בסי' פ"ו סעיף מ"א:
ג) שם סעיף ל' וכתב הטור בשם הרמ"ה ☜דאם הנתבע מבקש זמן נותנין לו אע"פ שהתובע רוצ' ליתן מעות מיד ונ"מ דלמא עד הכי והכי אתרמי ליה לנתבע זוזי למיגד ביה וכו' וכתב עוד בסעיף ל"א בשמו ☜ואי טעין תובע לוגדיה ניהליה מהשתא ולבתר ל' יום על מנת דאי לא מייתי לי נתבע זוזי תוך ל' יום למיג' בהו תהוי דידי מעכשיו ולאחר ל' יום דלא צייתינן ליה אפילו אי שביק מהשתא זוזי בבי דינא אלא אי לא יביא הנתבע מעות לאחר ל' יום חזר דינו לישאל גוד או אגוד כדמעיקרא וכ' עוד וכי תבע חד לחברי' בדינא דגוד או אגוד ☜אע"פ שנתרצה השני לגוד או אגוד כל אחד יכול לחזור בו כל זמן שלא הקנו זה לזה באחד מן הקנינים סמ"ע וכ' מהתימא שהמחבר ומור"ם השמיטו:
ד) שם סעיף נ"ז:
ה) שם בשם תשו' לרב האי:
ו) שם בשם תשובת אביו הרא"ש וכ"כ ר"ת:
ז) הרשב"א בתשובה וביאר שם לפי שאם אין יציא' וביאה יצטרך לפרוח באויר ונמצא שהפסיד את ביתו וכן אם אין מקום לפרוק שם משאו אינו בית וכו':

סימן קעב

א) ל' הטור מימרא דרב אסי אמר רבי יוחנן ותניא נמי הכי כו' ב"ב דף י"א ע"א:
ב) ברייתא שם:
ג) כן כתב הרא"ש שם בפסקיו מדאמרי' שם ד' ט' ע"א לא לשויה תרי בני תרתי תרתי דקא שקיל שמנה אמות בחצר:
ד) כרב חסדא שם דתניא כוותיה:
ה) שם בשם הרב רבי יוסף הלוי והרמב"ם רי' פ"ב וכ"כ הרא"ש והרב המגיד ונמ"י בשם הר"י הלוי:
ו) שם סעיף ג' כ"כ הרא"ש שם בפסקיו שכ' ריב"א בשם הגאונים ויליף לה מדקי"ל האחי' שחלקו אין להם דרך וחלונות וסולמות זה על זה [שם דף ז' ע"ב] וכמו שאין החלון זוכה לו בהרחק' ארבע אמות מכנגדו כך אין פתחו זוכה לו בד' אמות בחלק המשותף לחבירו כתב הב"י בס"ב ומדברי הרמב"ם ריש פ"ב ומדברי ה"ה שם בשם הר"י הלוי

נראה דגם הא דא"ר יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים בזוכים מן ההפקר דוקא הוא והאריך בזה ליישב הגמ' על פי זה:
ז) שם ס"ד בשם אביו הרא"ש:
ח) לאו דוקא דה"ה אם נתן בעל פתח הא' לבעל שני הפתחים דמים דכיון דאיכ' שומא ועילוי איכא למימר דשמו גם כן עילוי ארבע אמות שבחצר ואם שמו שיתן בעל פתח האחד לחבירו עשרה זהובים י"ל שאלו לא היה לו אלא פתח אחד ג"כ היו שמים שיתן לו עשרים כן דקדק הב"י מדברי הרא"ש וכיוצא מזה כ' ה"ה בפ"ב מהל' שכנים דין א' בשם הרשב"א ושכן נ"ל מדברי רבינו חננאל:
ט) לשון הרמב"ם שם דין ב' וב' ה"ה בגמ' שם [דף י"א ע"א] אמר אמימר האי חפירא דסופלי וכו' ופי' אבן מגש ז"ל מקום שמעבדים בו העורות וקסבר אמימר דהאי חפירא דסופלי כבית היא חשיבא ורש"י פירש בענין אחר:
י) שם דין ג' מימרא דרב הונא שם דף י"א ע"ב ונתבאר חילוק' שם
פי' לחשבון ד' אמות
כ) שם דין ד' ברייתא שם וכתב ה"ה בשם אבן מגש מרפסת פי' וכו' או היא שנכנסים ממנה לב' חצירות
ל) שם דין ה' בעיא דר' יוחנן מר' ינאי ופי' רש"י בית קטן שמגדלין בה תרנגולים ויש לו פתח לחצר ואיפשטא שם וטעמו נתבאר שם'
מ) שם דין ו' בעיא דרבא מרב נחמן ואיפשטא שם וטעמו נתבאר שם
נ) ה"ה שם בשם הרשב"א דכל פחות מד' אמות אינו ראוי לפירוק משא והלכך אם אין שם ד' על ד' במה שאינו מקורה יש לו ד"א
ס) שם דין ז' ברייתא ריש דף י"ב ופי' רש"י שהיה לו פתח לחצר וסתמו
ע) אם באו לחלוק החצר כאלו הוא פתוח רש"י
פ) שם בברייתא וכ' ה"ה פי' שסלק המזוזו' והמשקיף כשסתמו מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שהוא מסלק עצמו ומפקיר זכותו לשכניו שאלמלא כן היה סותם בלא פריצת פצימין
צ) שם ד"ח ברייתא סוכה דף ג' ע"ב וכדמפרש לה בגמ' שם
ק) כ' ה"ה פי' מלבד ד' על ד' אמות שיש להם כנגד פתחו אם היה ביתו ד' על ד' וד"א לזה פי' שיש לו מבית הקטן עד פתח הבית הזה חולקין
ר) שם ברייתא פ"ק דב"ב דף י"א ע"ב וכתב ה"ה ופי' אבן מיגש ז"ל מפני שעקרו מן הבתים וכפי רוב הבתים ירבה הזבל ורש"י ז"ל פי' מתחלקת לפי פתחי' לזבל שדות לפי שדרך פתחים השליכוהו עד שנעשית אשפה

ש) בעי' שם ואיפשטא דתניא נמי הכי וכו' וכ' ה"ה ופי' המחבר כפי' השני שבא בהלכות ול' רש"י ז"ל וכו' (והוא הפי' הב' שבהג"ה):

סימן קעג

א) ל' הרמב"ם פ"ב מה' שכנים דין ט' משנה ב"ב דף י"א ע"א:
ב) כן פי' רש"י שם
ג) שם מימרא דשמואל דף י"ג ע"ב
ד) טור מהא דתירגמא רב שלמן בשרצו שם
ה) לשון הרמב"ם שם די"א ברייתא שם דף ק"ו ע"ב
ו) כתב ה"ה פירוש כגון שהסכימו שיחלקו לפי סדר תולדותן שמעון אחר ראובן ולוי אחר שמעון וכיון שעלה גורל לראובן קנה שמעון בחלק הסמוך וכן לוי אחר שמעון וכ' עוד פירושים אחרים אלא שכ' שזה נראה עיקר
ז) שם כלל ב"ח סי"ב ממשנה האחין שחלקו והמחזיק וכו' נעל וגדר וכו' (שם דף מ"ב ע"א)
ח) שם דף י"ב וכ' ה"ה פסק כשמואל דפ"ק (ד"ז ע"ב)
ט) שם וכ' ה"ה זה פשוט דאחין לאו דוקא וכ"פ אבן מגש ז"ל
י) שם דין יג
כ) כ"כ ה"ה ושכ"כ אבן מיגש ז"ל שאם היו המוכרין השותפים ואלו חלקו ודאי אין להם לזה ע"ז כלום
ל) וכ' עוד שם ☜ואם טען ראובן על שמעון שהוא קלקלו בהשלכת זבלים לשם ושמעון אמר להד"מ ופסק דאם טען ראובן בברי צריך שמעון לישבע
מ) ל' הטור בריי' שם ד"ז ע"א
נ) סמוכות לסוף אילנות של פרדס רמב"ם בפכ"ד מה' מכירה דין י' וכ' ה"ה בהלכות ובקצת נוסחאות יש ואחד נטל כרם ובפירושי הרב אבן מיגש שדה פרדס והוא הטעם:

סימן קעד

א) ל' הרמב"ם רפי"ב מה' שכנים וכ' ה"ה ש' השותפין (די"ב ע"ב) תרוייהו אחד ניגרא א"ר יוסף כגון זה כופין על מדת סדום וכ' הגמ' נראה שאפי' בב' שדות שורת הדין כן
ב) כתב ה"ה גם זה שם וכר' יוסף ודע שיש שיטות אחרות למפרשים ז"ל בזה ויש מי שפי' שאם היתה שדה א' אע"פ שכולה שוה יכול הא' לעלות ולומר זה החלק שהיא למיצר שלך שוה יותר וכו' ושיטת המחבר כשיטת רבו וכ' הכ"מ מה שהקשו מעובדא

דההוא דזבן ארעא וכו' ומסיק והלכתא כרב יוסף דמצי אמרי אנן מעלי' ליה וכו' ובפ' יש נוחלין פסקי' כרב יוסף בשדה ענין ומחצה ופרש"י דשדה היינו הך דהכא וי"ל שעובדא הוה בתרי ארעא אתרי ניגרי א"נ שלא היה גורס והלכתא כרב יוסף והאריך בזה ע"ש

ג) כ' ה"ה כ"כ רבו ז"ל וכן הסכימו האחרונים ומפורש בכ"מ שם מדברי רבה (שם) נשמע דכל כה"ג דליכא למימר איכא דניחא ליה בהא ואיכא דניחא ליה בהא כופין על מדת סדום

פי' בלא שומא כן איתא ברמב"ם

ד) שם דין ב' מימרא דרב הונא בריה דרב יהושע שם כ' ה"ה לדעת המחבר ז"ל אם הי' בה ב' חלקים בינונית והחלק האמצעי עידית שא"א לו לבכור שיטול כל חלקו כא' אא"ה כל העידית שלו ה"ז נוטלו ובשומת דמים וכ"פ רבו ז"ל

ה) פסק כרבא שם וכ' ה"ה ולדעת המחבר אם היה הכל שוה אפי' ביבם נוטל חלק כא' לפי שיטתו וכ"כ רבו ז"ל עכ"ל ומבואר בסעיף דלעיל

ו) שם דין ג' ושם בגמ' ריש די"ב ופירושו בפי' ר"ח ורבו כמ"ש התוס' שם בשם ר"ח אלא שפירש ניגרא דרך והטעם שהקרקע שקרוב דרך חשוב משאינו קרוב ב"י

ז) כ' ח"ה זהו נמשך לפי שיטתו ושטת רבו ז"ל וכמ"ש

ח) טור ס"ז בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו נלמד מדין הברור וכן כתב ה"ה בשם הרב אבן מגש ז"ל

ט) ג"ז שם ושם ונלמד מדין היבם

י) טור ס"ב בשם אביו הרח"ש שם בפסקיו בשם רבי' יונה והראב"ד וכ"כ הנ"י בשם הרשב"א מהא דמעלינן ליה בנכסי דבר מריון וכ' הרא"ש שמסתבר הכי שכולן מרויחין בעלוי הנכסים (ב"ב דף י"ב ע"ב)

כ) כ"י שם בשם הרמב"ן ורא"ה תלמידו שאין שם עלוי משבית הגורל שהגורל דין וכו' ולא אמרוהו אלא בגוד או אגוד שאין בו דין חלוקה ולזה נוטה דעת הריטב"א תלמידו:

סימן קעה

א) ל' הרמב"ם פ"ה מה' שלוחין דין ט' מעובדא דאיסור ורב ספרא ב"מ דף ל"א ודף ל"ב

ב) מסקנת הגמרא שם וכ' הכ"מ כלומר דלא גמירי ולא סבירי אבל מ"מ בקיאין בשומא בעינן דאי לא היכא ידעי למיפלג ופשיטא דנאמנים בעינן דאי לא היכי מהימינן להו

ג) מעובדא דכותאי לקמיה דרב פפא וכדא"ר נחמן שם דס"ט ע"א וע"ב:

ד) טור ס"א כ"כ הרא"ש בשם ה"ר יונה בפ' בית כור

ה) שם ס"כ ושם בפסקי הרא"ש

ו) פלוגתא דרב ושמואל ב"ב דק"ו ע"ב ואיפסקא הלכתא כרב בטלה מחלוקת שם דף ק"ז ע"א
ז) טור ס"ג ממה שפירשו התוס' שם דף ק"ו ע"ב אליבא דשמואל ואנן קי"ל כרב
ח) שם בשם ה"ר יונה
ט) פלוגתא דאמוראי שם דף ק"ז ע"א ואיפסקא שם הלכתא כדרב דבטל' מחלוקת
י) כן הוכיחו התו' בד"ה ובא ב"ח וכו' דאל"ה הא קי"ל דכולן חייבים לפרוע חוב אביה' כמבוא' בסי' ק"ז ובסי' קי"א ובאפותיקי סתם מיירי לא מפורש
כ) ל' הרמב"ם פי"ג מהל' שכנים דין ד' וכ' ה"ה מימרא בב"מ פ' המקבל (בבא מציעא דף ק"ח ע"א) במימרא דרב נחמן אהאי מאן דאחזי' וכו' ויש בה פירושים אחרים ולדברי הכל דין המחבר אמת
ל) טור ס"ה בשם אביו הרא"ש כ"כ בפ' הנז' בסוגיא הנזכר לדעת רש"י ושכן מיסתבר ובשם הר"י ברצלוני וכ' ר' ירוחם שכן עיקר וכ"כ בעיטור מהא דר"נ דלית ליה דינא דבר מיצרא וכו' ואפ"ה אחין ושותפין מסלקינן ומפקינין מיניה וכ"כ הרשב"א בתשובה
מ) ל' רמב"ם שם דין ה' וכ' ה"ה גם זה שם וכנהרדעי ומוסכם:
נ) ובשלא מכרוהו למזונות מיירי ולא היה צריך למחב' לבאר זה ה"ה:
ס) זה פשוט בהלכות וכ"כ רש"י ז"ל שם [ע"ב אהא דאמרינן התם שכן ות"ח וכו']. וכן הסכימו האחרונים ז"ל ה"ה:
ע) טור ס"ז כ"כ הרא"ש שם בפסקיו אהא דאמרי' והלכתא צריך למקניא ביה [שם ע"א] וכ"כ ר' ירוחם ז"ל וכיוצא בזה כתב הרמב"ם בפ' י"ג דין ב':
פ) שם בגמ':
צ) טור ס"י בשם גאון וכ"כ הרמב"ם שם דין ז' וכתב ה"ה שהודו לו האחרונים ולשון הגמ' מוכיח שאמרו א"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי והוא ל' נשכר לו בשליח:
ק) טור שם מדברי הרמב"ם שם:
ר) שם סי"א והם דברי הרמב"ם שם וכ' ה"ה אע"פ שהוא כשליח זהו דוק' כשסלקו או בא לסלקו אבל קודם לכן הרי זה כלוקח עד אותו זמן ואין מחשבין לו' הפירות שאכל:
ש) שם ברמב"ם וכתב ה"ה גם זה נמשך אחר מה שאמר שדינו כשליח:
ת) שם בגמרא:
א) שם סי"ג כ"כ הרא"ש שם בפסקיו:
ב) וביאר שם דארעא דלוקח היא ואין למצרן זכות בה אלא משום ועשית הישר והטוב וכל כמה דלא מייתי ראיה אין כאן משום ועשית הישר והטוב וכן דעת הרמב"ם שם בפ"ב דין י"א:

ג) שם כ"כ הרא"ש שם כ"כ הר"ן שם בשם הרמב"ם וה"ה שם דין ט' בשם הרשב"א וכ"כ הנ"י בשמו:
ד) שם כדאמר מר קשיש' וכו' משום דרב נחמן אין אונא' לקרקעות:
ה) ל' הרמב"ם שם פ' י"ד הל' שכנים דין ד' הביאו הטור:
ו) וכ' ה"ה נראה שהוא מדמה אותה לטוען על המשכון שנשבע בנק"ח לפי שאינו טוען בגוף המשכון כמה שנתבאר וכו' [בסי' ע"ב סי"ז ובמה שכתוב שם]:
ז) כ"כ ה"ה שם שנראה שעיקר הנסחא והרי אומר אני יודע בודאי ואין בגמ' מזה כלום עכ"ל וכן הוא בנוסח שלפנינו:
ח) שם פ' י"נ דין ו' וכתב הרב המגיד זה נראה פשוט:
ט) לשון הטור סעיף י"ח ושם בגמרא סוף דף ק"ח ואי כולהו אתו בהדי הדדי פליג לה בקרנזול:
י) כ"כ העיטור בל' ראשון וכ"כ ה"ה בשמו בפ' י"ב מהל' שכנים דין ה' ושכן נראה מדברי המחבר:
כ) שם בגמרא דקדים חד מנייהו וזבין זביניה זביני ול' רבינו כל' הרמב"ם שם וכתבו תלמידי כרשב"א זביני' זביני פי' בין דזבין ממוכר בין דזבין מלוקח דאע"ג דחשבי' ליה כשליח דבר מצר' לא תימה לכולם נעשה שליח אלא כיון דזבן לחד מבני מצר' בהכי סגי וכ"כ ה"ה שם בפי"ב שהוא דעת הרמב"ם:
ל) וכ"כ התו' בשם ר"ת בעובדא דרוניא ב"ב ד' ה' בד"ה לצל' וכ"כ הרשב"א בתשובה סימן צ"א:
מ) הם דברי הרמב"ם שם בפי"ב וכ' ה"ה שם זה פשוט לפי שטתו ז"ל:
נ) שם סכ"א כ"כ הרא"ש שם בפסקיו ולמדו מדין הבא אחר זה ולא עוד:
ס) שם בגמרא ב"מ דף ק"ח ע"ב לאשה ליתמי ולשותפי לית בה משום דינא דב"מ וכ' הרא"ש שי"מ לשותפין אדם שיש לו קרקע אצל קרקע של ב' שותפין ומכרו לא' מן השותפין אין המצרן יכול לומר אני מצרן ודאי ואתה מצרן ספק שמא יפול חלקך מצד אחר אלא חשוב ודאי כמותו כיון שיש לו חלק בכל השדה והגהות כתבו פי' זה פי"ב מה' שכנים בשם ר"ת:
ע) הטור כ' דין זה בל' דאין צריך לומר והרב ב"י ב' דלא אתי באין צ"ל אלא אתי בהוא הדין ודין זה כתבו הר"ן בשם הר"י ברצלוני גבי האי מאן דאחזיק ביני אחי וכו' ואי משום דינא דב"מ לא מסלקינן ליה נהרדעי אמרי וכו' פי' דפליגי באם לא לקח באותו שדה

עצמה של שותף אלא בשדה אחרת סמוכה לה וקי"ל כנהרדעי דאפי' בכה"ג מסלקינן ליה דכולן יש להם חלק באותה שדה של השותפות סמוך לאותו האיש:
פ) רמב"ם פי"ג מה' שכנים דין ח' והביאו הטור סעיף כ"ה וכו' וכ' ה"ה לא מצאתי אלו הדינים מהיכן יצאו להרב ז"ל:
צ) שם דין י"ד ובלשון שכתב בעל נימוקי יוסף בשמו וכ' ה"ה זה נראה פשוט ולא מצאתי דינים אלו בגמרא אבל הם פשוטים בעצמם:
ק) כ' הב"ח דהכא מיירי ☜שנסתלק הלוקח ברצון הטוב דאי לאו הכי מצי הלוקח לומר להם לא אסתלק דשמא לא יתרצה הבעל או האדון בסילוק זה ויחזור אותה לידי ואם כן לקתה מדת הדין וכו':
ר) שם דין ט' גם בזה כתב ה"ה לא מצאתי מהיכן יצא הדין הזה להרב:
ש) ל' הטור ס"ל מדין האפטרופוס שמוכר לאחרים ואיננו מוכר לעצמו:
ת) כ"כ הרמב"ם שם דין י' וכ"כ ש"פ וכתב הרב המגיד שם שלא מצא מהיכן יצא לו דין זה:
א) טור סל"א בשם גאון וכ"כ הרמ"ה וכ"כ בעה"ע בשם רבינו האי וביא' הב"י הטעם כיון דדינא דב"מ אינו אלא משום ועשית הישר והטוב איכא למימר דניחא ליה לאינש שיורשיו יזכרוהו על נחלתו שהניח להם אפי' הניח להם נחלות אחרו' כל כמה דשבק להו טובא טפי יזכרוהו וכן ניחא ליה שמקבל מתנתו יזכרהו על מתנתו דאלו על המעו' אולי יאכלו המעו' ועוד טעם אחר במקבל מתנה מאחר דהוא גופיה לית ביה ועשית לא מסלק ליה דאמי שהקרקע בידו שדיוה רבנן לעשות הישר והטוב ועיין במרדכי פ' איזה נשך:
ב) כ"כ הטור בשם הרמ"ה ובעה"ע בשם רבינו האי:
ג) שם בשם הרמ"ה
ד) לשון הטור סל"ג והם דברי הרמב"ם שם דין י"ב וכתב ה"ה זה נראה פשוט
ה) רמב"ם שם דין י"א וכ"כ הטור בשמו וכתב ה"ה דעת הרב ז"ל שאחריות בן המצר על הלוקח וכו' כיון דאם לא רצה בן המצר לקנות אין הלוקח כופיהו לקנות ולפיכך אם תשאר בידו ויטרפוה ממנו הרי הוא חוזר אצל ראובן ואם אין לו לשלם מפסיד וכיון שכן אף כשסלקו בן המצר אם יטרפוה ממנו הוא בעל האחריות שהרי הוא כחוזר ומוכר' והכ"מ כתב שם טעם אחר ע"ש:
ו) טור בשם הרמב"ן משום דהלוקח אינו אלא כשליח וכן כתב ה"ה בשמו ובשם הרשב"א וכן כ' הבית יוסף שהוא פשוט לדעת הרא"ש:

ז) שם סעיף ל"ה בשם הרמ"ה
פי' הב"ח כיון דלא מכר לו אלא מקצתו אזי זה השותף בחלק הקטן מצי לסלוקי ללוקח אבל לעיל בסעי' ט"ו שמכר המצרן כל השד' לאחר אזי איבד המוכר זכותו וגם הלוקח שקנה ממנו אינו יכול לסלקו והסמ"ע פי' בע"א ע"ש
ח) מסקנת הגמ' שם ב"מ דף ק"ח ע"ב
ט) הני ציירי והני שרי וכו' פי' רש"י דבצרורין פסידא דמוכר הוא שהוא ירא להתירן שלא יאמרו יותר היו והוא צריך למעות והרא"ש פי' הני ציירי והני שרי שיכול לומר אני חפץ בצרורי' וחתומי' שטוב להצניעם ואני חפץ להצניע וכן במותרים יאמר אני חפץ להוציאם ואלו מזומני' בהוצאה
י) שם סל"ח בשם הרמ"ה וכ' הב"י אע"פ שכתב הרמב"ם דין זה דטבי ותקלי גבי כשבאו הלוקח והמצרן למוכר נ"ל דה"ה כשפרע הלוקח והמצרן מביא לו מעותיו שצריך ליתן לו כעין דמים שנתן:
כ) רמב"ם שם פי"ג דין ד' וכ' ה"ה מכאן שדעתו ז"ל כדעת מי שאמר שאפי' בבתים יש דין דבן המצר עיין מ"ש בשמו בסעיף י"ז) וכ"כ בעיטור ומקומו ב"ה כקרקע דמי וכו' וכל דאית ליה חזקה אית ביה משום דינא דב"מ ודין החליפין פשוט הוא שהרי אין בן המצר יכול לתת לו אותו חצר שהמוכר רוצה:
ל) כ"כ הכ"מ שם:
מ) שם ברמב"ם
נ) טור סעיף מ בשם אביו הרא"ש
ס) מסקנת הגמ' שם בב"מ
ע) ל' רמב"ם שם בפרק י"ד דין א'
פ) טור סמ"ב בשם הרמ"ה:
צ) ל' הרמב"ם שם בפי"ד דין א' שם בגמ' ע"ב ארעא לזרעא וארעא לבתי לית בה משום דינא דב"מ וכן פי' רש"י שם וכ"כ ה"ה אע"פ שהרוצה אותה לזרע' הוא בן המצר וכ"כ בעיטור ובהלכות וכגירסת הנוסח' שהעתקתי לעיל וכ' הב"י ומשמע דלא שנא בא"י או בח"ל מדלא אמרינן בתים עדיף משום יישוב א"י
ק) טור סמ"ג בשם הרא"ש מהא דאמרי' שם ד' ק"א ע"ב בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו משום יישוב א"י:
ר) ל' הרמב"ם שם ספ"ב ושם בגמ' דף ק"ח ע"ב וביאר ה"ה שם דשן סלע אין עשוי' להסתלק וכן רכב דקלי' ודבר חשוב ואין הבעלי' עשוין לעקרן ולאבדן ושדות חלוקין הן לעול' אבל בתים דרכן לחברן בפתחים: אבל בתים דרכן לחברן בפתחים

ש) שם ברמב"ם פי"ג דין ה' וכתב ה"ה שם מבואר שם (ע"א וע"ב) ובהלכות זבין ליה גריזא בארעא וכו'
ת) וכ"כ הטור בשם הרא"ש בסמ"ה
א) ל' הרמב"ם שם פי"ד דין ב'
ב) כדאמרי נהרדעי ואיפסקא הלכתא כוותיהו שם דף ק"ח ע"א
ג) וכ' הר"ן ובעל נ"י פי' משום דחשבי' ליה לבר מצרא כאלו יש לו קנין קצת בגופו של קרקע ומיהו כי קני מיניה סגי אע"ג דהוי כעין קנין דברים
ד) טור סמ"ו בשם הרמ"ה
ה) שם ברמב"ם והביאו הטור בסמ"ח וכ' ה"ה חילוק זה אין מבואר בגמ' אבל כן הוא דעת כל הגאונים ז"ל
ו) טור סמ"ז בשם הרמ"ה וכ"כ ג"כ בהגהת אשר"י וז"ל אבל אם בא המוכר למכור ולא רצה לקנות ומכר לאחר פשיטא דלא מפקי' מיניה דלא גרע מהני צרירי ושרי דאיזל ואטרח דאייתי זוזי דלא נטרינן ליה
ז) שם סנ"א בשם אביו הרא"ש ☜מסתברא כדברי רב האי וכולי וכ"כ הרב המגיד בשם העיטור בשם רבינו האי והרי"ף ז"ל ושגם הרב הרמב"ן ז"ל הסכים לדבריהם ולדברי המחבר
פי' למוכר ואירי שהיה למצרן ערעור וטענ' על אותו שדה וסבר שהדין עמו והוא יקבל דמי מכירה ואח"כ יצא הדין שאין לו זכות בה
ח) הרשב"א בתשובה ומשמע מדבריו שאפילו אם היה אנס זה גם הוא בן המצר כשיסיר האונס יכול לערער וליטול חלקו כדין אתו כלהו בהדי הדדי
ט) לשון הרמב"ם שם פי"ד דין ג' וכתב ה"ה זו סברת הגאונים פשוט' בטעמה וסיים שם ואם לאו לא משהינן ליה להודיעו
י) טור סי"ג דמשום דקנין המצרן אינו אלא סילוק ומחילה שמוחל נלוקח זכות שתקנו להם חכמים משום ועשית הישר והטוב ולא מהני הך קנין לגבי מצרני אחריני
כ) ל' הרמב"ם בפי"ב דין ו' ומפורש שם בגמרא דף ק"ח ע"ב
ל) טור סנ"ד שכ"כ אביו הרא"ש שם בפסקיו לפי שאינו מצוי אדם שיקנה כל נכסיו ביחד לפיכך נזדמן לו אין לו להודיעו למצרן דשמא בתוך כך נמלך הלוקח ולא יקנה ולא תיקנו הטוב והישר למצרן להפסיד למוכר וכ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן והעיטור ובשם הרב ר' אשר ז"ל וכ"כ בעל נ"י בשם הרשב"א והר"ן וכתב בהג"א דלפי' רש"י ☜אם יצאו מצרנים כולם וערערו מסלקי' ללוקח ואם המוכר מתרצה אע"ג דלא יבאו כל המצרנים כי אם מצרני א' מסלקינן ליה הואיל שהוא בעבור המוכר הרי הוא נתרצה

מ) ל' טור סנ"ה ושם ברמב"ם ומפרש בגמ' שם וכ' ה"ה שם הטעם שמן הראוי הוא שתשוב השדה לאשר קנהו מאתו יותר משובה לאיש נכרי
נ) עיטור כפי' הגי' שמצא הב"י וכ"כ הר"ן כ"כ הנ"י ותלמידי הרשב"א
ס) טור בשם בעה"ע וכ"כ ה"ה שם בשמו
ע) מפורש שם בגמ' הדין והטעם וכתב הנ"י בפרק המקבל דלוקח כותל רעועה ☜יש בו משום דינא דבר מצרא ולא יכול לומר אריה אברחית וכו' דאם לא קניתי היה הכותל נופל על ביתך והיה מזיקך סמ"ע בשם ד"מ
פ) ג"ז הדין והטעם ודינן מבואר בסעיף שאחריו
צ) שם בגמ'
ק) כ"כ בעל נ"י בשם בעל העיטור וכ"כ התוס' שם דף כ"א ע"א בד"ה ולא לסופר ארמאי
ר) לא בשמתא תליא מלתא אלא בקבלת ניזקין עליו תליא מלתא וכן הוא מפורש בכל הפוסקים הנזכרים לקמן בהג"ה וכתב הסמ"ע מפני שמסתמא מכח השמתא מקבל עליו לשלם הזיקותיו נקט מוהר"מ שמתוהו תחלה וע"ל סימן שפ"ו ס"ג במ"ש הרמ"א שם
ש) וכתב שלזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל
ת) טור סנ"ט בשם גאון וכ' הב"י מחסכ"ג אם מכר אחד מבני מבוי חלקו לעכו"ם וקבל עליה אונסא דאתי מחמתי' ובאו ואמרו שהעכו"ם אנס אותם והפסיד ממונם ואין עליו עדים ופסק כיון דסתם עכו"ם אנס הוא ומוכר לא יכול לאשתבועי דלא קים ליה וכיון דבני מבוי כולהו תבעי לא אמרי' דכולהו באים לגוזלו ולשתבעי מה דגזל עכו"ם מהם ולשתלם הביאו הסמ"ע
א) שם בדברי הגאון הנזכר כלומר דקבלה זו קנס היא ואע"פ שקבל לא נתחייב אלא הוא
ב) שם ס"ס בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ התוס' שם ובפ' לא יחפור (בבא בתרא דף כ"א ע"א) והמרדכי שם ושאר פוסקים
ג) שם ג"ז מדברי הרא"ש שם וכ"כ ירוחם בדין שכירו' עכו"ם
ד) שם בב"מ דף ק"ח ע"ב:
ה) כן פירש רש"י שם:
ו) שם בגמ':
ז) טור סס"ג כ"כ התו' שם בד"ה בלא אכרזתא בתירוצא קמא שתפסו רבינו ועיקר וסובר דכרגא ומזוני בגוונא דקבור' מפרשי:
ח) ל' הרמב"ם שם פי"ב די"א והביאו הטור וכתב ה"ה זה נראה לפי ששדה בן המצר אינו אלא מדבריהם ולפיכך הוא נקרא מוציא ועליו הראיה וכ"נ מהטור:

ט) שם די"א והביאו הטור ושלזה הסכים אביו הרא"ש שם בפסקיו גבי זבן ושוה מאתן שהקרקע בחזק' לוקח ומספיקא לא מפקינן ממונא:
י) טור סס"ח בשם הרמ"ה:
כ) שם בגמרא:
ל) רמב"ם שם ד' טו וכ' ה"ה זה נמשך אחר האמור למעלה דבן המצר הוא המוציא מחבירו:
מ) רמב"ם בפ' י"ג מה' שכנים דין י"ג וכ' ה"ה גם זה פשוט:
נ) שם פי"ב דין ה' וכתב ה"ה בגמרא (שם) לשותפין לית ביה משום דינא דבר מצרא ופירשו כפי' הגאונים ז"ל ועיקר וכ"כ הטור וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשם רבינו וכ"כ בעל נ"י בשם הרשב"א והר"ן ז"ל וכ"כ העיטור בשם רבינו האי וכלהו קמאי:
ע) שם סוף הל' שכנים וכ' ה"ה מבואר בגמ' שם ופי' בהלכות שאין אחד בן המצר וכן פירש רש"י ז"ל וכן הסכימו האחרוני':
פ) וביאר שם שגם זה בכלל הטוב והישר הוא:
צ) וסיים שם שלא צו' חכמים בדבר זה אלא דרך חסידות ונפש טובה הוא שעושה בך וכתב ה"ה וכן כתבו וז"ל וענין דין בן המצר הוא שתורתנו התמימ' נתנה בתיקון מדת אדם ובהנהגתו בעולם כללים באמרו קדושים תהיו וכו' וכן אמרה ועשית הישר והטוב והכוונה שיתנהג בהנהגה טובה וישרה עם בני אדם ולא היה מן הראוי בכלל זה לצוות פרטי' לפי שמצות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין וההכרח חייב לעשות כו ומדות אדם דהנהגתו מתחלפ' לפי הזמן והאישים והחכמים ז"ל כתבו קצת פרקים מועילים נופלים תחת כללים אלו מהם שעשו אותם כדין גמור ומהם לכתחלה ודרך חסידות הכל מדבריהם ז"ל ולזה אמרו חביבים דברי דודים יותר מיינה של תורה וכו':
ק) שם פי"ב דין י"ו וכתב ה"ה זה שם וכפי ביאור ההלכות במה שנזכר שם
פי' אפילו אין לו בגוף הקרקע כלום אלא לזמן ידוע כיון שאינו יכול לומר לו בכל זמן שירצה עקור אילנך או הרוס בנינך אזי כל משך אותו הזמן שיש לו זכות בקרקע הוא כשותף ומסלק המצרן וכתב הבית יוסף ולדבריו בשאמר הרי"ף כגון ההיא דתנן וכו' אריש נמי קאי דאף על גב דלא קנה קרקע וכו' ע"ש:
ר) טור סע"ט:
ש) לשון הרמב"ם שם:
ת) מבואר במ"ש לעיל
א) לשון הטור ס"פ ושם בגמרא דף ק"ח ע"ב
ב) שם ספ"ג בשם הר"י ברצלוני

ג) ג"ז שם בשמו וכן דעת הרמב"ם ממה שכתב בפי"ג דין ד' החליף חצר בחצר וכמ"ש ה"ה שם ושכ"כ העיטור
ד) כ"כ ה"ה שם בשם העיטור וכ"כ הריב"ש בסי' רק"א וכיוצא בזה כתב הטור בשם הראב"ד שביאר שם דוקא באם שהיתה האצטבא דחוק שרבו יושביה ואחד מבני האצטבא רוצה למכור מקומו שצריך למוכרה לבני האצטבא עכ"ל וכמו שביאר הב"י דבריו דדי לאדם אחד במקום א' בב"ה וכ' הסמ"ע ויש ללמוד ממנו במקום אחר שאם עין הדיין רואה שיש צד ישר וטוב שלא לסלק הלוקח שיכול לצרף לזה סברות הנ"ל ולפסוק שהדין עם הלוקח וכ' הריב"ש סימן של"ו שאם א"א נחבר המקומות יחד ☜ אין בהם משום דינא דב"מ משום שאין ישיבתן שוה וכו' ועיין בתשובת הרשב"א סי' אלף וכ"ב
ה) לשון הרמב"ם ריש פי"ג מה' שכנים ב"מ דף ק"ח ע"ב
ו) מימרא דאמימר שם
ז) שם דין ב' וכ' ה"ה זה מפורש בהלכות
ח) הרמב"ם שם שנ"ל כן וכתב ה"ה טעם הרב ז"ל שאל"כ היו יכולים להערים ולמכור ויטעון דמים הרבה וא"ת שאין אדם חשוד על השבוע' ומתוך כן נאמינהו א"כ אם הי' טוען שהי' מתנה אע"פ שיש בה אחריות נאמינהו בשבוע' אלא מאי אית לך למימר חזקה שאין אדם מקבל אחריות על המתנה ה"נ חזקה אין אדם קונה שוה מנה במאתים וזה נראה
ט) שם דין ג' וכ' ה"ה מפורש בהלכות הדין והטעם כ"כ הרא"ש בפסקיו וביאר שם ממ"נ אי מתנה היא לית ביה דינא דב"מ ואי מכר הוא מכתמא לא קבל עליו אחריות יותר מדמי המכר וכו' שפעמים אדם קונה קרקע שוה מאה במאתן
י) ריב"ש סימן תק"ז:
כ) טור ספ"ז כן פי' התוס' הא דא"ר יהודה האי מאן דאחזיק בינ' אחי וכ"פ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ התו' שם
ל) הרמב"ם סי"ב מה' שכנים ושם בגמ' ע"ב וכפי' רש"י שם
מ) כ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ם ושלזה הסכים הרשב"א וכ"כ הר"ן ונ"י שם בפי' המקבל במילתא פסיקתא קתני דלית במשכנתא משום דינא דב"מ כלל וכ"כ המרדכי
נ) טור ספ"ט בשם הרא"ש וכדעת סברא השניה שהסכים הרא"ש וכ"כ ה"ה שם בשם י"א ושלזה הסכים הראב"ד

ס) שם ס"ל וכן משמע ממ"ש הר"ן בהמקבל בשם הרמב"ן שאם בא אחד וכו' דכיון דאיהו לית ליה בגופא דארעא מידי אלא זוזי הוא דאית לי' עלה לא עדיף מארעא דחד ובתי דחד דמרי בתי לא מצי מעכב אמרי ארעא וכ"כ העיטור

ע) כ"כ הבית יוסף מדברי הרמב"ם פי"ב דין י"ב ממ"ש לפיכך אם טען ואמר גזלן אתה לשדה זו וכו' או ממשכן כו'

פי' שאם קנאו אין א' מבני המצר מסלקו טור והמגיד

פ) טור סצ"ב בשם הרמב"ם כפי פירושו בדבריו שם פרק י"ב דין ח' וכתב הרב המגיד שם זה לא מצאתי מבואר אבל נ"ל דקל וחומר הוא ממשכונא

צ) מדברי הרמב"ם שם דין י"ב לפיכך אם טען וכו' או שוכר וכו'

ק) כ"כ הרמב"ם שם

ר) תשו' הרא"ש כלל א' סי' ב':

ש) כ"כ המחבר בב"י טעם זה ע"ש:

ת) כן העלה הב"י בשאלה שם דכיון דקיי"ל דלוקח הוי מוחזק ועל המצרן להביא ראיה וכמ"ש וכו' (למעלה סעיף ז' מ"ד ומ"ה) כל היכא דאיכא פלוגתא דרבוותא דיינין ביה קולא ללוקח כיון דהוא מוחזק אמרי' דלמא כי האי פוסק או כי האי פירושא קי"ל ועל המצרן להביא ראיה מחס"ל

כן השיב הב"י שם בשאלה ושכ"כ הר"ן ונ"י מסכ"ח:

סימן קעו

א) ל' הטור והם דברי הרמב"ם ריש פ"ד מה' שלוחין ושותפין:

ב) וכתב הסמ"ע בשם בעל הלבושי' שאם כתבו בשטר שקבלו עליהן פלוני ופלוני להשתתף בח"ח ובש"ד לא מצי לחזור בהו ואע"ג דלא ידעינן אי קבל עליהם בפי' מ"מ כיון דכבר נהגו לכתוב הסופרים כן בשטרות שקבלו עליהם הצדדים סתמא דמלתא כל הבא לפניהם ואמר שיכתבו ביניהם שטר בוודאי קבל עליו לקיים בכל חומר ואינו יכול לחזור עכ"ל ע"ש ודברים של טעם הן

ג) שם ס"ב בשם הרמב"ם שם בריש פרק הנזכר:

ד) שם לדעתו וכ"כ הכ"מ שכן נראה לו שכן דעת הרמב"ם גם כן

ה) טור שכן נראה לו:

ו) שם ברמב"ם:

ז) כתב הכ"מ שם דנ"ל דהכי פירוש' אם עירבו פירותיהם והגביה כל א' מהם דומיא דמעות

ח) שם דין ב' וכתב הטור ס"ד שהרמב"ן כתב בדברי הרמב"ם וכתב הכ"מ שם בשם מהרי"ק שורש קפ"ב שמודה רבינו היכא דכל בעלי אומנות כאחד התנו אהדדי אפי' בלא קנין אין יכולים לחזור בהם:

ט) שם בהשגות וביאר שם כדין עבדי' וכענין שמצינו באומר' יקדשו ידי לעושיהן כתובות דף נ"ח ע"ב

י) שם ברמב"ם:

כ) שם פ"ה דין ו':

ל) שם פי"ד דין ג' וכתב הכ"מ שם ממימרא דשמואל ב' שהטילו לכיס וכו' דכרב המנונא דאמר אפי' שור לחרישה וכו' כתובות (דף צ"ג ע"ב) ופסק הרי"ף כרב המנונא משום דאותבי' לרבה התם מברייתא אע"ג דשני לא סמכינן אשינויא וכמ"ש הרב רבינו ניסים דלרב המנונא לאו דוקא לקחו מתחלה לחרישה אלא אפילו לקחה לטביחה ועומד לטביח' ונמלכו ומכרוהו חי השכר לאמצע אלא דלישנא דרבה נקט וכו' וכך הם דברי רבינו:

מ) כצ"ל וכן הוא ברמב"ם שם:

נ) כתב הכ"מ זה פשוט שכל דבר שבממון תנאו קיים:

ס) טור ס"מ בשם הרמ"ה וכ"כ בתשובות להרמב"ם סי' ב' בדין עמד עליהם גייס וטרף את הכל וכו' מחס"ב:

ע) גם זה שם בשם הרמ"ה

עיין בב"י שכתב וז"ל ומיהו לדידן לא נפקא לן מידי מדברי השערי' כיון דדבריו בהלכות מסכימין עם הני רבוותא פשיטא דהכי נקטינן עכ"ל ומבואר בסעיף ה' ולי צ"ע במה שלא כתבו הרב רמ"א לעיל בשם י"א:

פ) גם זה שם ס"י בשם הרמ"ה וביאר שם הטעם כיון דלא אשתני גופא דממונא:

צ) דדרך השותפין להניח כ"א מעותיו בהשותפות ולהיות שניהם שוים בה:

ק) שם כתבו המחבר ע"ש:

ר) ל' הטור סי"א מימרא דשמואל ב"ב דף מ"ב ע"ב:

ש) כדמוקי לה רב פפא שם דף מ"ג ע"ב:

ת) כ"כ התוס' שם מברייתא היה עמו בשעת שאלה ב"מ דף צ"ה ע"ב:

א) שם סי"ב כ"ב הרא"ש בפסקיו פ"ט דב"ק מימרא דעול' א"ר אלעזר וכו' שם דף י"א ע"ב

ב) שם במימרא הנזכר

ג) וכ"כ הרא"ש שם וביאר שם משום דמעיקרא מחלי אהדדי בכה"ג שלא ידקדקו זה אחר זה אלא בדבר הנראה

ד) שם במימרא הנזכר
ה) וכמו שפי' רש"י שם דכיון דבנים ובנות לא אתו לבי דינא לא מבזינן להו למיתי
ו) וכ"כ התוס' שם בשם הרי"ף והכי איתא בירושלמי
ז) מימרא דרב פפא שם
ח) וכ"כ התו' שם והרא"ש שם בפסקיו אבל כל זמן שלא מיחו מסתמא ניחא להו כי היכי דלשתמעי מילי' ומבואר עוד בסי' רפ"ח.
ט) פ"ה מהלכות שותפין דין ז' כיון שהרמב"ם מדמה שם אחים לשאר שותפין כל דינים דאיתנהו באחי' איתנהו בשאר שותפין
י) שם סט"ו בשם הרמב"ם שם ריש פ"ה
כ) ברייתא הביאם הרי"ף בפ' איזהו נשך גמרא אין מושיבין חנוני למחצית שכר
ל) ושכן נראה דעת הרמב"ם שכתב ולא ימכור בהקפה אלא דבר שדרכו למכור תמיד בהקפה
מ) הטעם כיון שאמר לו ונתרנה הרי מחל לו ומחילה אינה צריכה קנין כדאיתא בפ"ק דסנהדרין דף ו' ע"א וכמ"ש התוספות שם
נ) שם דין ב' ונלמד מדין שא"ל לקנות חיטין וכו' שיתבאר בעמוד:
ס) וכן ☜אם זקף החוב שיש להם כבר לזמן אחר סמ"ע בשם תשו' הרא"ש כלל פ"ח
ע) שם מברייתות ואוקימתא גמרא ב"ק דף ק"ב ע"ב וכן העלה הרי"ף שם שאם לסחורה נתן לו בתורת שותפות אם פחתו פחתו לשליח מפני שהוא משנה ואם הותירו הותירו לאמצע
פ) זה הדין דומה ממש לדין הנזכר בסמוך שהרי שותפו לא נתן מעותיו שישתתף עמו אחר
צ) שם ובלא נשתתפו בכל המעות שבידם עסקינן ואפ"ה ה"א כיון דאין לו להתעסק בסחורה אחרת מפני שמתרשל בעסק השותפות כשנתעסק בסחורה אחרת יהא הריוח לאמצע קמ"ל
ק) שם ברמב"ם פ' ה' דין י' ממשנה ג' פרק ז' דשביעית והביאו הטור בסי' קפ"ב סעיף ב' ועיין בי"ד סימן קי"ז
וכתב בעל הלבושים ויש בו משום מצוה שיאמרו עכו"ם שארית בית ישראל לא יעשו עולה וכו'
ר) ל' הרמב"ם שם בפ' ה' דין ד'
ש) שם דין ה' מברייתא רבי יהודה אומר בשלשה פרק י' מוכרין וכו' וכדמפרש לה רבא ואי תימא רב פפא לשותפין וכו' גיטין דף ל"א ע"ב

ת) ל' הטור סכ"א בשם פי' רש"י
א) מימרא דרבא שם
ב) ל' הטור סכ"ב
ג) וכ"כ בעיטור ושכן משמע מפי' רש"י
ד) שם סכ"א וכ"כ הרמב"ם שם מברייתי' דגיטין דלעיל
ה) שם פ"ד דין ד' מימרא דרבא הני בי תרי דעבידי עיסקא וכו' ב"מ ד' ק"ה ע"א וכמו שפירש רש"י שם וסוב' רבינו דה"ה אם כשעשו שותפות לזמן קצוב וסובר עוד דה"ה אם נשתתפו במעותיהן
ו) שם מעובדא דהנהו תרי כותאי וכו' שם דף ס"ט ע"ב
ז) שם ונלמד מברייתא רבי יהודה אומר בג' פרקים וכו' וציינתיו לעיל ריש סעיף י"ד וכמ"ש התוס' גם בשם פי' ר"ח ור"ת וכמ"ש הרמ"א לעיל בהג"ה
ח) שם ברמב"ם פ"ה דין ט' מעובד' דאיסור ורב ספרא ב"מ סוף דף ל"א
ט) פשוט דאי לא היכי מהימנינן להו:
י) דאי לא היכי ידעי למפלג:
כ) וכתבו הגמ"י בפ"ד מהלכות שותפין בשם רש"י ☜שאם הרויח המחלק בחלקו הריוח לאמצע ואם הפסיד המחלק כגון שזו הסחור' נתייקר' כתב רמב"ן דלא מצי מעכב וכן נראה לראבי"ה ולזה הסכים הב"י והביא ראיה מדין הנותן מעות לשלוחו או לשותפו לקנות חטין וקנה בהם שעורים וכו' שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע.
ל) שם מעובדא דהנהו תרי כותאי וכו' דף ס"ט ע"ב:
מ) שם בשם ע"ב גופא א"ר נחמן זוזי כמאן דפלוגי דמי וה"מ טבי וטבי כו':
נ) שם דין י"א וכן כתב הרא"ש בפרק המקבל גבי ההוא שתלה שם (דף ק"ט ע"א) וכתב שכן דעת הר"מ והביא ראיה מהתוספתא וכתב שם נ"י שכן דעת הרמב"ן והרשב"א וכן כתב הריטב"א בשם רבו:
ס) שם פרק ד' דין ד' וכתב הרא"ש בתשובה כלל ק"ז סי' ו' ☜ראובן ושמעון שקבלו חובות עכו"ם בתור' עיסקא ונפסדו החובות' ופסק דא"צ לשלם אלא כמו שהיו שוים בשעה שקבלו ע"ש שהאריך ועיין בסימן קע"א סעיף י"ד בהג"ה:
ע) בסעיף כ"ו בשם תשובת אביו הרא"ש כלל נ"ח סי' ז':
פ) שם מימרא דרבא הנהו בי תרי וכו' ב"מ ד' ק"ה ע"א וציינתיו לעיל ריש סעי' ט"ו:
צ) כ"כ מהרי"ק בשורש ק"כ וכן צריך לפרש שאם לא כן יקשה דמ"מ הם ערבים זה לזה כמ"ש בפכ"ה מה' מלוה וא"כ איך האחד יכול לכוף חבירו לחלוק פן יפסיד
ק) שם מהא דמסיק שם אמר ליה מזלא דבי תרי עדיף:

ר) שם דין ה' וכ"כ הטור מכ"ז בשמו ושכ"כ הרא"ש שם בפסקיו בפ' המקבל
ש) טור סכ"ח בשם אביו הרא"ש שם בהמקבל וכ"כ התו' והמרדכי שם
ת) שם סכ"ט ממימרא דרב הונא הני תרי אחי ותרי שותפי וכו' כדמסיק שם שבועה לאחד שבועה למאה כתובות דף צ"ד ע"א
א) שם והכל נתבאר במ"ש הסק"ב ועוד שם דינים אחרים השייכים לנדון זה ועיין בסי' ע"ז
ב) שם
ג) שם בשם י"א
פירוש שיכול השותף השני הזה לתבוע את הנתבע שני' וז"ל העטור וי"א היכא שלא הי' בעיר שיכול לתבעו שהנתבע יכול להחרים וכו'
ד) מרדכי פרק המקבל שנשאל מהר"ם והביא ראי' מהא דאמר רבא הני בי תרי דעבידי עיסקא בהדי הדדי ואמר חד לחברי' תא ונפלוג וכו' ב"מ דף ק"ה ע"א גם יש להביא ראי' מהגוזל בתרא (דף קי"ו ע"ב) מסי"ח
ה) הגהמ"י פ"ד הלכות שותפין פסק מהר"מ
ו) וביאר שם דכל כי האי גוונא שותף חולק שלא לדעת חבירו כדאמרינן גבי שיירא שעמד עליה גייס הגוזל בתרא (דף קי"ו ע"ב) ודין זה כתבו המרדכי שם בפ' הנזכר
ז) הג"מ פ' הנזכר וביאר שם כיון דאיכא פסידא אי אמר הכי מצי פליג מהא וציינתי לעיל
ח) בתשובת מהר"ו סי' ק' באחד שקבל מעות מהעכו"ם וטעה וקבל פחות ממה שהיה ראוי לו לקבל אינו יכול לומר לעצמי לקחתי ואתה למה לא לקחת את שלך וגו' אבל אם לומר קודם שלקח המעות מן העכו"ם לעצמי אני מציל מצי אומר כן
ט) רבי ירוחם נכ"ז ח"ב מפ' ה' דב"ב מח"ס
י) העיטור מחסכ"ד
כ) שם ממשנה נדר ושבועה אין לי עליך כתובות דף פ"ו ע"ב
ל) גם זה בשמו מסכ"ה וכן כ' המרדכי בהגהות פרק י"א כתובות ועיין מזה בסי' ע"ז ס"ה:
מ) גם זה שם בהגהת מרדכי מסכ"ח ועיין בסימן פ"א סכ"ה:
נ) ג"ז שם ובתשו' והם דברי העיטור מסכ"ט:
ס) הרשב"א בתשובה מחודש סי' ל':
ע) גם זה בשם הרא"ש בתשובת מסל"א
פ) וביאר שם שיכול הלוה לו' לא נתחייבתי לך כלום ולא הי' רצוני להתחייב לך שחברך נוח לי ואתה קשה ממנו וצריך הרשאה אפי' על קצתו:
צ) הגהת מרדכי פ' י"א דכתובות והביא ראיה לדבר מסכ"ו:

ק) הגמ"יי פי"ט מהלכות מכירה בשם הר"מ מהא דאמר אמימר פ' חזקת (בבא בתרא דף מ"ה ע"א) דסתם עכו"ם אנסא הוא ותובע מראובן שלא כדין ואפי' שבועה א"צ לישבע לשמעון:

ר) טור מסל"ו בשם תשוב' אביו הרא"ש כלל פ"ט סי' ח':

ש) וביאר הטעם אחרי ששמע הוצרך לכתוב שטר בעסק השותפין ובתועלת שניהם ואלו היה ראובן עמו היה צריך לעשות גם הוא שטר עליו וכו':

ת) ג"ז שם סל"ז בשם תשובת הרא"ש:

א) שם סל"ח בשם תשובת הרא"ש:

ב) וביא' שם בתשו' כיון שכל אחד ואחד הי' לו כח לעשות כל מה שהיה נראה לו תועלת השותפים:

ג) תשו' מיימוני דספר משפטי' סי' י"ח הביאו המחבר שם בא"ח ס"ס קנ"ח:

ד) וכתב הרא"ש בתשו' כלל פ"ט סי"ג ☜ראובן שנשתתף בחכירות שיהא לשמעון רביע ואח"כ השתתף עם לוי שיתן לו שתות והגיד שגם לשמעון נותן רק שתות וכן הגיד לוי לשמעון ופסק דמכל מקום צריך ליתן לשמעון רביע ע"ש שהאריך סמ"ע:

ה) שיפטרם מהשותפות כי יראו שמא תוזיל הסחורה עוד לכן הוסיפו לו עוד ק' זהובים וכיוצא בזה כתב המחבר לקמן בסי' ר"ל ס"ט ע"ש:

ו) מרדכי פ' מי שהיה נשוי בשם תשובת הר"מ:

ז) וביאר שם הרי שינה השותפות ונעקר משותפותם:

ח) כיון דמעיקרא נשתתפי בחוב וקטלו הערבות ביחד או אחד בשביל כולם כשנתן ראובן המעות שליחות דכולהו שותפות עבד והאריך בראיות ע"ש:

ט) מרדכי פ' בתרא דקמא בשם תשובת מהר"מ:

י) יבואר שם שישבע ראובן שלא נתפס אלא בשביל חוב זה ושנאנס לפטרו וכ"כ הגהות פ"ח מה' חובל ומסיק מסמ"א:

כ) מרדכי פ' הבית והעליה משום דה"ל כעליון שבא לשנות דאין שומעין לו שם דף קי"ז ע"ב:

ל) מדברי תשובת הרשב"א מסמ"ה:

מ) שם בשם הרשב"א בתשובת אחרת:

נ) וביאר שם לא מצאתי מקום לנטילת מזונותיו מהשותפות:

ס) ג"ז שם בשם הרשב"א ועיין במ"ש לעיל סי' ס"ב:

ע) תשובת הרא"ש כלל פ"ט סי' א' מסמ"ז:

פ) וביאר שם וגם אין לומר ילך למקום אחר לדור שמא אינו יכול להתפרנס במקום אחר כמו באותה מקום:
צ) ג"ז שם בתשובה כלל הנזכר סי"ב מסמ"ח ☜
(כצ"ל וכן הוא בב"י בשם תשובת הרא"ש וכן הדעת נוטה):
ק) ג"ז שם בכלל הנזכר סימן ד' מסמ"ט והביאו הטור בסי' קע"ז ס"ד וכ"כ בתשובת להרמב"ן סי' כ' וכ"כ העטור באות שי"ן והביא ראיה מהירושלמי וכ"כ מהרי"ק בשורש כ"ד וקנה:
ר) וביאר שם בתשובת דדוקא גבי רפואה שאין לו קצבה אמרינן שהוא כמו מזונות אבל אונס תפיס' ושביה אין זה כמו מזונות וכו' וכל א' שמירת גופו עליו ואין חייב בשמירת חבירו אע"פ שלא תבע שמעון כל ימיו בשביל זה לא מחל כי רצה להמתין עד שעת חלוקה
ש) כן השיב ר"ת הביאו הב"י בסוף הסימן וור' ירוחם נכ"ז ח"א ותשובה מיי' לספר נזיקין סי' י"א:
ת) ג"ז שם בסוף הסימן ומרדכי פ' החובל וסיי' שם ואם כופר ואומר שלא מחל ישבע ונפטר מ"מ יש לו לסייעו לקבול על העכו"ם
א) רמב"ם פ' ה' דהלכות שותפין דין י' טור ריש סימן קפ"ב מימרא דאבוה דשמואל סנה' דף ס"ג ע"ב:
ב) ה"ה שם בשם יש מתירין וכ"כ התו' שם בשם ר"ת:
ג) דיני שותפין בסי' ע"ז ופ"א וצ"ג וק"ח ודיני אחין שהם שותפין בסי' פ"ב וקע"ה וקע"ח ודפ"ו ורפ"ט:

סימן קעז

א) ל' הרמב"ם בפ"ט מה' נחלות דין ל' משנה ובריייתא ב"ב דף ק"ד ע"ב:
ב) ל' הרב המגיד שם בשם הירושלמי וכ"כ הטור
ג) וכ"כ הב"י בשם הרמב"ן וז"ל וכתב בתשובת הרמב"ן סימן ב' האחין השותפין גרסינן ולא גרסינן והשותפין דדין זה בשותפין אחין בלבד לפי שאנו רואין האחין כל זמן שלא חלקו תפיסת הבית כאילו כולן אחד וכאלו היה האב קיים בנכסים שירשו מהאב והם ובניהם מתפרנסי' מתפיסת הבית:
ד) שם במשנה
ה) כדשלח רבין משמיה דר' אלעאי ל"ש וכו' שם:
ו) שם בגמרא כדר"ח הכל בידי שמים כו':

ז) וכ"כ התוס' שם בשם התוספתא ובשם ר"י והביאם הרא"ש וכ"כ הרמב"ן משום דרפואה שאין לה קיצבה הרי הוא כמזונות ואע"ג דאיכא לאפלוגי בינייהו בטעמא אנן לא פלגינן עליה דרשב"ג מסברין כיון דאיהו אזיל לטעמיה ואיפסקא הלכתא כוותי' בחד דוכתא וג"כ ר' ירוחם

ח) הב"י תמה עליו בזה וכתב אולי גירסא אחרת היתה לו בתוספתא

ט) טור ס"ג בשם רבי יוסף הלוי וכ"כ רב"י נכ"ז ח"א בשם הרשב"א:

י) שם ס"ה וכ"כ הרמב"ם שם דין יא ברייתא שם וכרב הונא שם ברכת הבית ברובה וכפי' התוספת שם בשם רבינו חננאל:

כ) הרשב"א בתשובה וביאר שם דין זה שלוחו לדבר עבירה ובמה נתחייב לו מס"ה

ל) וביאר שם דמצי א"ל בהיתירא ניחא לי באיסור' לא ניחא לי כמ"ש ריש פ' אין בין המודה ד' ל"ה ע"א:

סימן קעח

א) ל' הטו' מהתוספת' כתובות הרי"ף והרא"ש בהגוזל בתרא וכפי' שכתב הרא"ש שם בפסקיו בשם רבינו שמחה וכתב שכן עשה רבינו קלונימוס זקינו והמרדכי בהגוזל בתרא והגהות בפ"ה מה' שותפין כתבו דברי רבינו שמחה וכתב שטעם דרישא מחלו מחלו לאמצע משום שאין שותף חולק שלא לדעת חבירו ודרך השותפין לטרוח בשביל חביריהם

ב) הרשב"א בתשוב' והביא ראי' מהא דרבנן פטירי מכרגא ואפ"ה לכרגא דפתיא חייבים ב"ב דף ח ע"א מפני שהם צריכים לו מס"א

ג) טור ס"ב מימרא דשמואל שם דף מ"ב ע"ב

ד) כדמפרש שם רב נחמן אמר רבה בר אבוה

ה) וביאר שם אבל אם ההוצאה יתירה על השבח לית ליה דין יורד ברשות ואינו נוטל אלא הוצאה שיעור שבח ובשבועה

סימן קעט

א) לשון הטור וכן כתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות שותפין דין ח' כ"כ הרי"ף והרא"ש אמשנה לפיכך אם נפל הכותל וכו' וכאוקימתא דגמ' ב"ב דף ד' ע"א לא צריכא דנפל וכו'

ב) טור ס"ב בשם הראב"ד וכ"כ בה"ת בשמו בשער מ"ט והנ"י בפ' הבית והעליה ודייק לה מההיא דבית ועליה שנפל וכו' ב"מ דף קי"ג ע"ב ובשע' נפילה הא לא ידעינן כמה

שלימות להאי וכמה שבירות להאי וכי אמר חד רובא דשלימות דידי היא לא מהימן ואע"ג דפנינהו לרשותיה וקיימי תותי ידיה לא מהימן ופלגי לה בשו' וה"נ דכוותה

סימן קפא

א) ל' הרמב"ם בפי"ב מה' גזילה דין ח' וכתב הרב המגיד אלו החלוקים ביכולים להציל ואין יכולים ועל ידי הדחק מפורשים בברייתא וכאוקימתא דרב אשי בהגוזל בתרא (דף קי"ו ע"ב)

ב) שם דין י' וכתב הרב המגיד אוקימתא דרמי בר חמא שם ופי' בדין זה בין יכולים להציל בין אין יכולים להציל דכל כי האי גווני שותף חולק שלא מדעת חבירו ואם לא אמר לעצמי אני מציל בכל גוונ' הציל לאמצע וזה עיקר:

ג) גם זה שם וכתב הרב המגיד אוקימת' דרב' שם המחבר ואם אמר וכו' הציל עליה כ' מור"ם היינו כפי חלקו:

ד) כת' הרב המגיד לאו ביכולין להציל דביכולים להציל ודאי לאו כל כמיני' וכן פי' רש"י ז"ל בפועל שהיה שכיר לאותן שייר' ובשאין יכולין הדר ביה וזכי מהפקרא עכ"ל ודינים ביוצא בזה עיין בס"ס ע"ר:

סימן קפב

א) טור ס"ד קידושין דף מ"א ע"א וע"ב ומברייתות דתני' ושלח וכו' ומברייתא דרב יהושע ב"ק מפסיק ושחטו אותו כל קהל וגו':

ב) ופשוט בגמ' פ"ק דב"ב דף י' ע"ב וכפי' רש"י שם:

ג) אוקימתא דרבינא שם ודין שליחות לדבר עבירה ע"י אשה ועבד עיין שם בגמ' ודין שליחות ע"י חרש שוטה וקטן עיין שם בתו' בד"ה אשה ועבד וכו':

ד) וכתבו התוס' בב"ק דף ע"ט ע"א ☜ואם השליח אינו יודע שעביר' היא שלוחו כמותו דאינו שייך לומר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין וכ"כ בקידושין דף מ"ב:

ה) ל' הרמב"ם ריש פ"א מה' שלוחין והביאו הטור בסעיף הנזכר

ו) כתב הכ"מ מעובדא דמר זוטרא ורב אחא סבא דאמר ליה רב אשי לא איברו סהדי אלא לשקרי שמעי' דבכל מידי דממון היכא דשניהם מודים שכך עבד לא בעינן עדים:

ז) שם דין ב' דהא דאמרינן בכמה מקומות בגמ' מצי למימר ליה לתקיני שדרתיך ולא לעוותי:

ח) שם פ"ב דין ד' וכ' הכ"מ למד כן רבינו מההוא עובדא דפ' גט פשוט (בבא בתרא דף קס"ט ע"ב) לקמי' דרב נחמן שמקח קיים נגבי שליח שקנה שלא באחריות ובפ' אלמנה

ניזונית (כתובות דף צ"ט ע"ב) אמרו שאם טעה שליח נתבטל המקח וסובר רבינו דכי אמרינן נתבטל המקח היינו כשהודיע שהוא שליח וכשלא הודיעו הוא דהמקח קיים
ט) לשון הטור ס"ז מהא דאיקלע רב נחמן לסורא וכו' וכדמסיק שם כתובות דף צ"ט ע"ב וכן בכמה דוכתי
י) לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות שלוחין דף ג' ופשוט הוא דהא קי"ל דכל תנאי שבממון קיים
כ) טור ס"ח בשם הרמ"ה
ל) שם ס"ט בשם הר"ר יונה דדוקא בפיחת אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ושכן מסתבר לאביו הרא"ש
מ) ל' הרמב"ם פ"א מה' שלוחים דין ג' מעשה ההיא וכו' לקמיה דרב נחמן בבתרא פ' גט פשוט (בבא בתרא דף קס"ט ע"ב)
פי' שפירש בשטר שאין לו עליו אחריות דאלו בסתם הא קי"ל דאחריות טעות סופר וכמ"ש לעיל ריש סי' ל"ט
נ) וצריך לפרש דמעשה זו לקמיה דרב נחמן בסתם היה וכ"כ הראב"ד לדעת המחבר וכ"כ ה"ה שם דאלו הודיעו שקנה אותן למשלח הוי ביטול מקח
ס) טור סעיף י"ב מעובדא דההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה וכו' בפ' איזהו נשך (בבא מציעא דף ע"ד ע"ב) וכמסקנת הגמרא שם
ע) וביארו דשאני לענין מי שפרע דכיון שאין המקח נגמר וחמיו חוזר בו אינו ראוי שיקללו אותו לכוף אותו לקנות ביותר ולהעמיד המקח ביד המשלח אין כופין דלאו על דעת כן ירד ☜אבל מי שקנה ונגמר המקח כל שלא הודיע קיים המקח דאין לו למוכר כלום עם המשלח אלא עם השליח הזה והוא לא הודיעו הלכך קיים המקח
פ) רמב"ם פ"א מה' שלוחין ד"ד מהא דאמרי' איכא דאמרי הא לא תבעי לך וכו' דמוסיף על דבריו הוי כתובות פ' אלמנה דף צ"ט ע"א
צ) טור ס"ג כ"כ הרא"ש שם בפסקיו שלזה כוון רש"י שכתב וליתכ' מיהא קני ואם בא ב"ה לחזור אינו חוזר וכו'
ק) שם ברמב"ם בעי בגמרא למיפשטא ודחי לה וכתבו הרי"ף והרא"ש ולא איפשטא בעיין וסוגיין דמעביר על דבריו הוי וכן כתב העיטור כלומר ולא קנה
ר) ג"ז שם וכפי גירסא שם בגמ' שם ע"ב פשיטא אמר לחד קפידא כלומר דאי זבין לתרי לא הוי זביניה זביני והיא גי' הרי"ף וגי' ר"ת ופי' הרמב"ם דאפילו מכר לשדיהם בשטר

א' דליכא למימר לא ניחא לי דליפשי שטרי מילואי הוי קפידא משום אפושי בעלי דינין כ"מ שם
ש) לפי גירסתו וגי' רש"י דגרסי לא' ואפי' לשנים:
ת) ג"ז שם ברמב"ם לפי גרסתו וגי' הרי"ף דגרסי סתמא מאי וכרב חסדא ורבה ב"ר הונא וכרב נחמן שם:
א) שם בטור בב"י לדעת ברי"ף והרמב"ם
ב) שם סט"ו מעובדא דההי' איתתא דאמר' להההוא גברא וכו' פ' איזהו נשך (בבא מציעא דף ס"ז ע"א) וכדאמר רבה בר רב הונא שם:
ג) שהן רבית קצוצה ויוצאה בדייינין.

סימן קפג

א) ל' הטור תוספתא וירושלמי כתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ' איזהו נשך:
ב) ל' הרמב"ם פ"ז מה' מכירה דין י' ברייתא כתובות דף נ"ט ע"א:
ג) מעובדא דרבה ב"ב חנה יהיב לי' זוזי לרב וכו' באג' דאלימי הוה וכו' שם:
ד) שם בגמרא:
ה) כ"כ הרמב"ם לדעתו בפ"ז מה' מכירה דין י"ב:
ו) וכתב שדעת אלו בעלי הוראה היא מכח שמועה דהגוזל עצים (דף קב ע"ב) גבי הנותן מעות לשלוחו ליקח בהן חיטין וכו' דודאי דוקא כשיש עדים ששלח בהם יד לעצמו או שאמר לפניהם שחוזר משליחותו וקונ' באותן מעות לעצמו וכ"כ הרשב"א ☜ פי' אם לא שינה:
ז) טור ס"ד בשם הרמ"ה
(דקדק לכתוב האי מידי דהוא דמי לסחורה ידועה שכתב המחבר בר"ס זה סמ"ע):
ח) שם ס"ה
בטור כתב אדעתא דראובן וכתב הסמ"ע דלאו דוקא קאמר אלא ר"ל שנתנם סתם ומסתמא דעת המוכר לאקנויי לבעל המעות:
ט) ממשנה ראה את המציאה וא"ל תנה לי וכו' ב"מ ד' ע' ע"א ושם בגמרא דף י' ע"א עיין ס"ס רס"ט שכתב שם שי"א שצריך לחלוק ונלענ"ד דהכא מיירי שאמר בפי' אדעתא דהכי קניתי' שתהי' הסחורה לי לבדי ושם מיירי שקנאה סתם וכן משמע ממ"ש שם דהוי כמגביה מציאה וכו':
י) וכ"כ לעיל בריש סי' קפ"ב בהגה:

כ) שם ס"ו וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה' שלוחין דין ה' מבריית' הנותן מעות לשלוחו וכו' ב"ק דף ק"ב ע"ב וכאוקימתא דר' אלעזר שם וכתב הרא"ש וכיון דקי"ל כר' יהודה אין חילוק בין לאכילה בין לסחורה ולעולם הוי בתורת שליחות אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לבעל המעות וכך העלה הרי"ף:

ל) לשון הרמב"ם שם מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה ובריית' משמי' דרב יוסי וכדמוקי לה רמי בר חמא וכדמסיק ר"פ שם הלכתא וכו' כתובו' ד' צ"ח ע"ב

כתב הרמב"ן בתשובת סי' ט' קהל שמינו את ראובן לשליח בגביית המס ולפרוע לעכו"ם והעכו"ם ההנהו משלו ממעות הקהל כו' ופסק שהכל של ראובן סמ"ע בשם ד"מ:

מ) טור סעיף י' בשם ה"ר יונה ושלזה הסכים הרא"ש וכ"כ התוס' שם בד"ה אמר רב פפא בסוף הדבור ולרבי נדחה שהכל לסלוח וכו' מטעם דלא דמי לשאר טעות שנותן הכל בשביל המעות שסבור שהמעות שוות כל מה שנתן לו אבל הכא טעות בעלמא ודבר בפני עצמו הוא וכו' וכ"כ הב"ח שחשבון הוא דבר בפני עצמו וה"ל כאלו גנב לו:

נ) וביאר שם משום דאלמלא מעותיו של זה לא הי' זה מטעה לעכו"ם ואלמלא היה זה מטעה לעכו"ם לא הי' שם אותו ריוח:

ס) שם סעיף י"א בשם תשובה להר"מ מרוטנבורג והכל בפסקי הרא"ש בפרק הגוזל בתרא ובמרדכי שם ופ' אנמנה ניזוני' ועיין בתשובת מהרד"ך בית י"ט:

ע) וביאר שם דכיון דהימני' שמעון לראובן מעיקרא ונעשה עירב בשבילו בלא משכון גם עתה לא יעכבם על הספק בשביל ערבון:

פ) וביאר שם דבשלו יכול לקדש השם ולא בשל אחרים ועיין במ"ש בשם הרמב"ם בסי' שמ"ח בסוף הגהות רמ"א שם:

צ) שם וכדעת הרמ"ה שסתר דברי ה"ר אפרים

והיינו משום דהמעות של המשלח והנשאר ברשות דמרא קיימת:

סימן קפד

א) ל' הרמב"ם פ"ז מהלכו' מכירה דין י"ג מימרא דרב"א בס"פ איזהו נשך ריש (בבא מציעא דף ע"ד:)

ב) זה מבואר שם באותה מימרא עצמה עיין בסמ"ע ☜שכ' שר"ל שהיה כך מתחלה בשעת נתינ' וגם לבסוף בשעת הקנייי'

כתב בסבד"ה לאו דווקא דכל שאינם מעורבי' למאן דזבן זבן אפי' לא חתימין ולא ציירי אלא אורחא דמלתא נקט דכל שאינם מעורבי' נייר וחתם אינש לחודי' דאל"כ תיקשי דיוקא דרישא לדיוקא דסיפא בהרמב"ם עכ"ל וכ' הב"ח ונכון הוא:

ג) ג"ז בפ"ב מה' שלוחין דין ה' ברייתא פ' הגוזל עצים (בבא קמא דף ק"ב) וק"ג וכדמפרש לה אביי שם:
ד) בגמ' איתא בשם ריש גלותא פי' כדי שלא יצאו עליה עסיקין כשידעו שהיא של לוי שהוא אדם גדול
ה) טור סעיף ג' שם בגמ' פשיטא לא צריכא וכו'

סימן קפה

א) ל' הרמב"ם פ"ב מה' שלוחין דין ו' והביאו הטור וכ' הכ"מ שנראה שנלמד ממתני' דכתובות דף נ"ח ע"א אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מאה וכו' יש ללמוד כן שהרי הוא דומה לסרסור שנוטל שכר שגם היא נהנית במכירה זו שגובה כתובתה ואמרי' התם דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות שם ע"ב
ב) טור ס"ג בשם הרשב"א בפ' אלמנה ניזונית מהא דאמרינן שם דף צ"ח ע"א מאן שם ליך וכו' וכמו בפירש רש"י שם מאן שם ממי קבלת מכירה זו לא מב"ד ולא מיתומי' וכו' וה"ה אמרינן כן לשליח וכ"כ לעיל סי' קע"ה סט"ז
ג) כ"נ לב"י בסעי' ג' כיון דנתפייס ראובן בהדיה לית דין ולית דיין דקנה ואינו יכול לחזור בו
ד) מהרי"ק בשורש קנ"ה מחס"א
ה) ל' הרמב"ם שם
ו) וביאר הכ"מ טעמו שכיון שאינו מכחיש את שמעון לומר שלא נמכר אלא שאומר שא"ל במאה ה"ל סרסור מודה במקצת ובזה נתיישבה השגת הראב"ד שם
ז) כ"כ בכ"מ שם
ח) משום דהוה ליה כופר בבל
ט) שם ברמב"ם וכ' הכ"מ השתא איירינן בדין של הלוקח עם המוכר והסרסור וטעם הדין כיון דידע הלוקח שחפץ זה של ראובן דומה לדין דלעיל (בסי' קפ"ב ס"ב) שאם הודיע שהוא שליח אם נמצא שעבר על דעת המשלח בטל המקח
פי' קאי על חלוקה ב' דלעיל ואם נתן לו כבר חמשים וכו' וע"ז אמר או שרצה כלומר שקבל הנ' ונתרצה וחזר בו כ"מ שם
י) וביאר שם הראב"ד שיאמר הלוקח קנוניא אתם עושים עלי וכתב הטור והכי מסתבר קבל בב"י ובכ"מ הכריע כדברי הרמב"ם ואם מפני טענת קנוניא הלא כתב הרמב"ם יחרים על מי שנתן לו רשות וכ"כ הרב ב"ח
כ) שם בפ"ב מהלכות שלוחין דין ז' ופי' הכ"מ בנתן חפץ לסרסור למכור סתם

ל) וכתב הסמ"ע ☜ונראה דאע"פ שהמוכר יכול לחזור בו אין הלוקח יכול לחזור בו כלומר שהפקידו אצלו למכרו

מ) והכ"מ שם הקשה ע"ז אם היה החפץ שוה ק' והלך ומכרו בנ' וכי יעלה על דעת שבשביל שא"ל מכור בכמה שתמצא שהמכר יהיה קיים ודאי לא נתכוון אלא למעט פחות ומעט יתר

נ) גם זה שם והדין הוא במשנה בפ"ה דב"ב דף פ"ז ע"א נשברה החבית נשברה לסרסור וכפי' התום' שם בשם ריב"ם שהיה שניהם כדרך כל הסרסורים שמודדים בשכר וכו' וכגון שלא הי' מחמת אונס אלא ע"י שלא נזהר יפה

ס) ב"י בשם המרדכי פ' האומנין פי' אפי' בהליכה שעדיין לא מכרו ומכ"ש כשמכרו שיש לו שכר סרסרות ומ"ש בסי' קפ"ו ס"ב דחייב באונסים שאני התם שקצב לו דמים והמותר שלו

ע) כ"כ המרדכי פ' האומנין בשם ר"מ מחס"ג

פ) שם במרדכי לפי שהוא בעל הנתבע

צ) כ"כ הר"ן ונ"י בהמפקיד אההוא דאפקיד כיפי וכו' דף ל"ה ע"א

ק) ר"ן שם אפי' לתשו' הרי"ף שכתבו בשמו שאפילו אמר משכנתים אצל פלוני וכפר בו פשיעותא הוי שה"ל למשכן בעדים שכ' ע"ז הר"ן שאינו מתחוור וכו' ושהוא מסופק אם כ' כן הרי"ף

ר) וכ' הרשב"א ☜וה"ה אם א"ל להשכינם אצל עכו"ם ואח"כ מכר העכו"ם המשכון דהסרסור פטור אף שנטל שכר סמ"ע

ש) הרשב"א בתשובה מטעם דהוי ש"ש וחייב כל שאינו אונס גמור מהא דשלהי הפועלים דאפי' עאל בעידנא דעיילי אינשי וכו' וכרב חסדא ורבא בר הונא שם דף צ"ג ע"ב מחס"ו

ת) שם בתשובה מהא דפ' המדיר דסתמא דמלתא כמה דלא יהיב אינש זוזי לא יהיב ליה חפצה מחס"ו

ועיין עוד מדיני שדכנות בס"ס פ"ז ובס"ס רס"ד ובאה"ע סי"ג ☜ראובן שנדר לשמעון שכר קצוב לדבר בשבילו להשר ואח"כ טוען ראובן שמחמת יראה נדר לו שלא יקלקל ענייני צריך לקיים דבריו אע"פ שלא היה שם קנין

סימן קפו

א) ל' הרמב"ם פ"ב מה' שלוחין דין ח' מברייתא ב"מ דף פ"א ע"א וכתבה הרי"ף בפ' השואל

ב) לשון הברייתא לסי' טובת הנאה שבהם כלומר שיחזיקו לו טובה שפקדתים בסבלונות
ג) פי' רש"י הואיל וקץ דמים ומשכם לשם לקיחה הרי הם כלקוחים וכ"כ הגהות שם שגם ר"י הסכים לדברי רש"י ול' הברייתא מסייעתם דבקץ דמי' עסקינן שא"ל אתן לך דמיהן משמע שכבר היו קצובין ואין מדברי רבינו הכרע וכ"כ הכ"מ
ד) עוד וכן הוא בברייתא בנוסחאות שלפנינו והכי דייק לישנא דרבינו
ה) שם ושם בגמרא בהלכות מעשה ואתא לקמיה דרב נחמן וחייבי' מטעם דאלו אשכח לזבוניא בחזרתו אי לא זבנהו
ו) טור ס"ב בשם אביו הרא"ש והם דברי התו' שם מהא דנדרים דף ל"א ע"א וע"ב דאין לחייב הלוקח אלא בזבינא חריפא:
ז) כ"כ הב"י מהא דנדרים והתוספות:
ח) ועיין במהרי"ק שורש קנ"ה דאם מתחלה אמר השליח אשרתך ואמכור החפץ בסך אשר תעריך ולא בקש שום דבר וא"ל המוכר מכור בכך וכך ולאו אמר המותר יהי' שלך ☜אפ"ה הכל לשליח מאחר שא"ל מתחלה אמכרנו בסך אשר תעריך ע"כ ולזה הסכים הרב ב"ח ודלא כמ"ש המחבר בסבד"ה:

סימן קפז

א) ל' הרמב"ם פ"ב מה' שלומין ד"ט מס"פ האומנים ב"מ דף פ"ג ע"א וכאיסי בן יהודה בברייתא שם ☜
ומבואר בסי' רצ"ד ס"ג
ב) וכן פי' ר"ח דהיינו חידושא דאיסי דהכריע הרי"ף כדבריו וכ"כ הרא"ש והר"ן
ג) שם ושם בגמ' מעשה לקמיה דרבא:
ד) כ' הכ"מ שיש לדקדק מזה הא לאו הכי אלא א"ל קנה ואני אשלם לך יכול לומר איני רוצה המקח ואין לו עליו אלא תרעומות וצ"ע:
ה) פירש"י אימת החמיצו ושל מי היו ואצל מי היו שמא שלך היו או קנית חומץ בדמים פחותים ולא החמיצו אצלך
ו) שם ומבואר ממ"ש בסעיף א'
ז) מהרי"ק שורש קנ"ג מחס"א:

סימן קפח

א) לשון הרמב"ם ריש פ"ב מהלכות שלומין ממסקנת הגמ' במציעא פ' איזהו נשך (בבא מציעא דף ע"א ע"ב).
ב) ג"ז שם מסקנת הגמרא:
ג) שם ברמב"ם דין ב' ממשנה פ"ז דעירובין דף ע"ח ע"ב מזכה אדם ע"י בנו וכו':
ד) ולא ממעט להו התם אלא מפני שידם כידו וה"ל העירוב עדיין ברשותו וכו' הא לאו הכי יכולים להיות שלוחים וכן הוא בכמה דוכתי בגמרא:
ה) ואינם בעכו"ם דהרי קרינן בהו בני ברית:
ו) פשוט בפ"ב דגיטין דף כ"ג ע"א בשלמא חש"ו לאו בני דיעה נינהו וכו':
ז) משנה בפ"ה דבתרא דף פ"ד ע"ב וכת"ק:
ח) ועל הצלוחית פטור כמ"ש הרמ"ה דאבידה הדעת היא דמסרה לתינוק שאינו יודע לשמרה ואע"ג דגם הפונדיון הי' אבידה מדעת מ"מ כיון שנשאר ביד החנוני לא מיפטר עד שיבא ליד הב"ה שוה פונדיון ☜ואם היה מחזיר אותו פונדיון לתינוק ה"נ דהוי פטור כ"מ שם וכ"כ התו' שם:
ט) שם בגמרא אליבא דרבנן:
י) אוקימתא דאביי בר אבין ור"ח בר אבין שם וכתבו המחבר בסי' שס"ו ס"ג:
כ) שם ממ"ש שם אלא שבר צלוחית אבידה מדעת היא:
ל) שם דין ג' ממשנה ב"מ פ' השואל דף צ"ח ע"ב א"ל השואל שלחה לי ביד בני וכו':
מ) מהא דתנן שם בנו משמע אפי' קטן דאלו גדול היינו שלוחו ועוד נלמד ממ"ש בסמוך דצלוחית אבידה מדעת היא וכו'
וע"ל סי' ע"ב סעיף ל"א
נ) מהרי"ק שורש ו' מחס"ג:
ס) תשובת הרמב"ן סי' ב' ועיין בהגהות ראשונות דמרדכי במציע' ובריש הפועלים ובמהרי"ק בשורש קנ"ה מחס"ד:

סימן קפט

א) ל' הטור מהאי דאיפלגי רב ור' יוחנן בב"מ פ' הזהב (בבא מציעא דף מ"ט ע"א) דברים (פי' שהסכימו זה ליקח בכך וזה למכור באותו סך) אם יש בהם משום מחוסרי אמנה ומ"מ אליבא דכ"ע אין המקח נגמר בכך כ"כ הרמב"ם ריש פ"א מה' מכירה:

ב) פי' כששניהם מודים דלא אברו סהדי אלא לשקרי כדאיתא בפרק האומר בקידושין (דף ס"ה ע"ב) הרב המגיד שם:

סימן קצ

א) משנה פ' קמא דקדושין ריש דף כ"ז:
ב) פשוט בגמ' שם דף ג' ע"א דשדה מקנייא בחליפין ופירש רש"י דכתיב וישלוף נעלו והתם שדה הויא:
ג) ל' הטור ס"א ואם הכסף לבדו קונה יתבאר בסמוך סעיף ז':
ד) וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות מכירה דין ד' וכתב הרב המגיד מימרא דקידושין וכ"כ רבי' ירוחם וכתב הבית יוסף דהיינו מדאמרינן שם ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקנייה וכמו שכתבו התוס' שם דפחות מש"פ לא מקרי כסף
ה) טור ממסקנת הגמ' שם סוף דף ו' משמיה דרב אשי ורב הונא וכו':
ו) שם ס"ד מימרא דרב שם גבי אשם דמקודשת ואתמר שם דף ז' ע"א משמיה דרבא וכן לענין ממונא וכ"כ הרמב"ם ד"ו ומה שהשמיט הרמב"ם דינים הנזכרים בסעיף ד' ה' ו' וכתב בב"י ובכ"מ דנ"ל דרבינו הוה גריס הא דאמר רבא וכן לענין ממונא סמוך לתן לו ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב וטעמא דרבא דלא אמר מדין עבד כנעני אפשר מטעמא שכתב הר"ן דדוקא לענין קדושין גמרינן מעבד כנעני וכו'
ז) טור ס"ה ומימרא דרבא גבי קידושי אשם שם מדין עבד כנעני
ח) שם ס"ז מימרא דרבא גבי קידושי אשה שם
ט) שם ס"ז בבעי' דרבא גבי קידושי אשה ונפשטא שם וכל אלו הי"א היא לפי גירסת הספרים דגרסי הא דאמר רבא וכן לענין ממונא לבסוף אמר הבעיא
י) הכי מוקי לה שם בגמ'
כ) מימרא דרב שם דף כ"ו ע"א
ל) שם במימרא דרב וכי הא דרב אידי בר אבין כי זבין ארעא וכו'
מ) הרמב"ם שם דין ה' וכתב ה"ה פשוט הוא שכל תנאי ממון קיים ומה לי התנה לוקח מה לי התנה מוכר וכ"כ הטור פ"ח בשמו ובשם הרמ"ה
נ) ממימר' דרבא אמר רב נחמן וכו' וממעשה בני רב הונא בר אבין דזבין אמתא וכו' שם דף ח' ע"ב
ס) בשמעתא דזבין וכמו שהוכיח בב"י
ע) ל' הרמב"ם ריש פ"ח מה' מכירה וכתב ה"ה בברייתא בפ' השוכר את האומנין במציעא (דף ע"ז ע"ב) ול' הגמרא עייל ונפיק אזוזי

פ) מפורש שם בגמ' בעובדא דחמרא
צ) שם דין ב' ומפורש בבריית' שם
ק) שם בברייתא
בשם הרמב"ן שכן פירש בקידושין שהרי זה כגביית חוב וכו'
ר) שם בברייתא
ש) ג"ז מפורש בגמרא שם בהלכות
ת) שם דין ג' נ"ז מפורש שם בגמ' סוף דף ע"ז כדאמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרב יוסף
א) שם ושם בגמ'
ב) וכן כתבו התו' שם בד"ה דעייל ונפיק אזוזי וכו' אם לא פירש בשעת מכירה משיכה זו תהא קונה חפץ זה וזוזי להוי הלואה גבאי כמו בשטר וכו' וכמו שנתבאר לעיל סעיף ח'
ג) טור סעיף י"ד בשם הרמ"ה ועיין עוד מדינים אלו בסי' ר"ז ס"ג
ד) לשון הרמב"ם שם פ"ח דין ד' וכתב ה"ה מן הדומה שגרסתו אינו שוה לגירסתינו והוא גורם (שם דף ע"ח ע"א) זבין שוה מאה במאתים וקא עייל ונפיק אזיזי וכו' וסלק' בתיקו ואם נשאר חייב לו מנה יכול המוכר לתפוס כל הקרקע בסך מנה:
ה) ל' הטור סי"ג וכפי גירסת הגמ' שלפנינו באבעיא דלעיל:
ו) ואי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי כיון דמשום טירחא דאהדורי אחר הלוקח הוקלו עליו למכור אותו בלא דוחק מעות ש"מ דלא חביבא היתה עליו:
ז) שם ס"ט בשם אביו הרא"ש בשם ר"ת וכ"כ ה"ה ריש פ"ח שכ"כ הרשב"א בשמו
ח) שם סט"ז בשם הראב"ד:
ט) טור סי"ז בשם הרמ"ה והוא בא לפרש בכמה פעמים עייל ונפיק וכתבו המפרשים שדברי הרמ"ה בכאן מרגליות ואבן יקרה ומסכימים דבריו לדברי הראב"ד וכו' ודיום שקבעו לפרעון אפי' אי לא ידעי' דדחיק אי עייל ונפיק לא קני דתלינן מסתמא דדחיק:
י) וקא הדר ביה מוכר טור:
כ) ל' הטור סי"ט כן כתב הרמב"ם בפ"ח דין ג' והביאו המחבר בסעיף י"א וציינתיו לעיל
ל) כ"כ ה"ה שם בשם הר"א והרמב"ן והרשב"א ז"ל
מ) ל' הרשב"א שם דין ו' וכ' ה"ה זה מבואר בסוגיא דהאיש מקדש (דף מ"ז ע"א) ושוין במכר שקנה דרב הונא מוקי לה בכה"ג דנמצא מנה חסר דינר וקנה פשוט הוא שם ובודאי שאין לו דין נותן מקצת הדמים אלא כאלו נתן כולם ומחזיר השאר זה דעת המחבר
נ) וכיוצא בזה בא"ה סי' צ' בדין אשה המברח' נכסיה
וצריכי' לקרעו קרע ב"ד רש"י:

סימן קצא

א) ל' הרמב"ם פ"א מה' מכירה דין ז' ברייתא פ"ק דקידושין דף כ"ו ע"ח
ב) אע"פ שאין השטר שוה כלום שם ברמב"ם ובטור ושם בברייתא
ג) שם ושם ואוקימתא דרב המנונא שם
ד) מימרא דשמוחל לא שנו אלא שטר מתנה וכו' סוגיא דגמ' וכתב ה"ה ודע שאע"פ שהמוכר לא עייל ונפיק אזוזי לא קנה וכו' ואי מתנה ואמר אי בעינא בשטרא אקנה תנאו קיים כדלעיל סי' ק"ץ ☜ואם מקנה לו שדה בחוב שחייב לו המוכר קנאו בשטר לחוד שודאי גמר להקנותו לו בחובו ב"י בשם ת' הרשב"א סמ"ע:
ה) דעת העיטור והרמב"ן והרשב"א והר"ן וה"ה בשם המפרשים
פי' שכותבים ומכרתי או נתתי דקנו ולא אמרינן דאינו אלא ל' הודאה שהודה שכבר מכר:
ו) כן הוא בר"ן וביאר שם וכשנכתב אותו שטר קונה בכסף משעה ראשונה
ז) הרשב"א וראי' מסוף פ' בתרא דכתובות (דף ק"י ע"א) מאחר שנהגו כן הלוקח נאמן לומר נתתי דמים מאחר שהשטר מקויים בידו מסי"א
ע"ש יבמות דף נ"ג ע"א ובנ"י אברייתא מה שאירש מאבא מכור לך שכתבו אפי' נתאכלו המעות קנה וכ"פ בא"ה ריש סי' מ' ופשוט בקידושין דף נ"ט ועיין בסמ"ע מ"ש בזה:

סימן קצב

א) משנה פ' חזקת הבתים בד"א במחזיק אבל בנותן מתנה וכו' כתב הרא"ש דה"ה למוכר דקנה לוקח בחזקה וכן מתני' דקידושין נכסי' שיש להם אחריות נקנים בכסף ובשטר ובחזקה וכ"כ הרמב"ם פ"א מה' מכירה דין ח'
ב) מפורש בגמרא שם דף כ"ו ע"א בהלכות
ג) ל' הרמב"ם שם וכ"כ הטור מברייתא וכדמפרש לה רבא סוף דף נ"ב
ד) שם ושם ממימרא דר' יהושע בן לוי ב"ק ריש דף נ"ב וכ"כ בהלכות:
ה) מימרא דרבי אלעזר שם
פירש רש"י כיסוי הבור לכסותו והרב המגיד כתב דליו פי' הדלי ששואבין בו:
ו) רמב"ם שם דין י' וכתב הרב המגיד מההיא עובדא דגיטא בשבתא וכו' בגיטין פ' הזורק (גיטין דף ע"ז ע"ב) ומדאמרינן תיזיל איהי תיחוד ותפתח כתב הר' נעלו וחזר ופתחו
ז) כן ביאר הבית יוסף דעת הפוסקים שהביא הטור דבנעיל' דלת סגי וכן כתב הרא"ש בפסקיו שם בגיטין וכ"כ התוס' שם בב"ב ריש דף נ"ג ובב"ק ריש דף נ"ב וכ"כ הרב המגיד שם בשם קצת מפרשים

ח) משנה פ"ג דב"ב דף מ"ב ע"א
ט) ל' הרמב"ם שם דין י"א
י) כמימרא דשמואל שם ודף מ"ג ע"א
כ) וכדמפרש לה שם בגמ' וכתב ה"ה ☜אבל אם עולה בו כמו בתחלה לא עשה ולא כלום וכתב הכ"מ שם ☜דעשרה דנקט דכל פחות מעשרה עולין לה בריוח
ל) שם במשנה
מ) רמב"ם שם בפ"א מה' מכירה דין י"א כמימרא דשמואל וכדמפרש לה שם בגמ'
נ) שם ברמב"ם דין י"ב מימרא דר' יוחנן וכדמפרש לה בגמ' שם:
ס) כן הוא שם ברמב"ם וכ' הגמרא דצמיד לה מיא ופי' רשב"ם חיבר המים שבתוכו
ע) ל' ה"ה שם וכ"כ הטור ופשוט שם בגמ' ואיתא בהלכות
פ) כן היא בטור ובגמ' וברי"ף
צ) שם ברמב"ם דין י"ג וכתב ה"ה אולי יצא לו מהפי' שכ' הרי"ף בה' פ"ק דב"ק דף ט' ע"א גבי ההיא מאימת מחזיק בה מכי דייש אמצרי אע"פ שרבינו מפרשה בפנים אחרות בפי"ט אפשר שסובר שהדין אמת:
ק) ברייתי' ב"ב דף ק' ע"א ופסק כחכמים:
ר) מימרא דר' יוסי בר חנינא שם:
ש) שם כי אתי לקמיה דרב יצחק בר אמי וכגרסא אחרת שהביא הרשב"ם שם וכ"כ התוס' שם וכ' הכ"מ שהיותר נכון שרבינו מפרש כפי' התוס' דהב"ע במחיצות נמוכות טפח או טפחיים להיכר הלכך כשמכר לו השביל לא יתן לו אלא כמו שהוא ופי' התוס' שם דאז אינו מעכבו בטענת חבילה של שריגים כיון שהמחיצות נמוכות:
ת) שזו גירסת רשב"ם ורשב"א:
א) ג"ז שם דט"ו מאתקפתא דרב ביבי בר אביי אלא מעתה צינמא וכו' לענין חזקה שם דף כ"ט ע"א והראב"ד השיגו שם וכתב ה"ה שנראה שדעת רבינו דלא בעינן מידי דמועיל לקרקע (פי' להיות קנין) אלא כשהלוקח אינו נהנה אבל כשהלוקח נהנה ודעת אחרת מקנה אותו קנה וגדולה מזו נעל הבית שהרי זו חזקה שהרי הוא נועל בפני כל אדם כדרך שאדם עושה בשלו וכו' וא"כ כ"ש לאכילת פירות או כל הדברים שהבעלים נהנים דרך הנאת הקרקע או משתמשים דרך שימוש וכ"כ העיטור כמבואר בסי' הסמוך:
ב) ב"י בס"ט מהא דא"ר עמרם הא מלתא והוא המציע מצעות וכו' שם דף נ"ג ע"ב:
ג) כ"כ הרא"ש ובפסקיו שם בנכסי גר וכיון דבנכסי גר קנה מכ"ש שקנה במכר ומתנה דאיכא דעת מקנה ב"י:
ד) כ"כ העיטו' בשכירות מירושלמי פרק קמא דקידושין

ה) ל' הרמב"ם פ"א מהלכות מכירה ד' ט"ז וכתב ה"ה משום דס"ל דכל שקונ' בחזקת שלשה שנים כשהמוכר מכחיש קנה לאלתר כשהלה מודה וא"ל לך חזק וקנה אע"פ שיש בכל אלו שהזכיר המחבר דברים שאינו קונה בחזקת ג' שנים וכמ"ש (בסי' קמ"א) כיון שנשתמש בקרקע כדרך שהבעלים עושים

ו) שם וכתב ה"ה זה נלמד ממימרא דרבי אבא אי דלי ליה וכו' ואע"ג שהל' ההוא מודה שאינו אלא לענין ראיה שהשדה שלו רבינו ז"ל סובר דתרתי שמעינן מיניה לפי שטתו דאכילת פירות הוי חזקה:

ז) בשם הרמב"ן והרשב"א:

ח) שם די"ט וכתב ה"ה בברייתא ומימרא דשמואל פ"ק דקדושין (דף כ"ו ע"ב):

ט) הוא פי' חולצו' האמור בגמ' דב"ב ד' כ"ז ע"א במימרא דרבא א"ר נחמן ופסק כלישנא בתרא ה"ה (וכן פי' בערוך בלשון ראשון):

י) שם בקידושין בברייתא:

כ) שם ברמב"ם מדין השכירות בסעיף הסמוך.

ל) שם ונלמד מהתוספתא שבסעיף הסמוך וכתב הכ"מ דאפילו לא נתן דמים קנה בחזקה וטעמא כמ"ש הרמ"א בשמו

מ) שם וכתב ה"ה תוספתא פ"ה מבתרא

נ) טור סי"ד כ"כ הרא"ש בפ"ק דקידושין והרב המגיד שם בשם י"מ ושכן העלה הרשב"א וכ"כ בב"י בשם הרבה פוסקים:

ס) כ"כ הרב המגיד שם וכ"כ הב"י בשם הר"ן:

ע) וכ"כ כרב המגיד שם בשם מפרשים ושכן העלה הרשב"א:

סימן קצג

א) רמב"ם פ"א מהלכות מכירה כתב ה"ה כפי פירושו במ"ש בשבועות (דף מ"ג ע"א) דאפילו ענבים העומדים ליבצר הרי הן כקרקע היינו בצריך לקרקע וכו' (מבואר במ"ש בסי' ל"ה סעיף ב') .

ב) כתב ה"ה דין החזקה נתבאר בפרק המוכר את הספינה (במשנה דף פ"ד ע"ב) ובסוגיא שעליה (שם דף פ"ז ע"א) מימרא דרב ששת ואין להאריך

ג) מבואר במ"ש לעיל בסי' צ"ה:

סימן קצד

א) הרמב"ם בפ"א מה' זכייה דין י"ד וכתב ה"ה זה נתבאר שם פ' חזקת דעכו"ם לא מקנה אלא בשטרא (מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם דף ל"ד ע"ב) והוא הדין שאינו קונה וכתב הכ"מ שם ונ"ל דהיינו הא דא"ר יהוד' ישראל הכא מחמת עכו"ם וכו' (שם סוף ד' ל"ה) דמפרש רבינו לענין קנין וכמ"ש ה"ה בפ"א מהלכות מכירה
פירוש עם הכסף:
ב) שם מימרא דר"י אמר שמואל דלעיל
ג) הא אם החזיק הראשון אעפ"י שלא הגיע השטר ואחריו החזיק השני מעמידין אותה ביד הראשון שלא גרע חזקתו שנתן דמים מחזקת השני שלא נתן דמים וכ"כ רבינו שמשון ורבינו חננאל
ד) ה"ה בשם הראב"ד והרשב"א וכתב הטור בשם אביו הרא"ש ☜ואם פקח הוא יחזיק בו מיד אחר נתינת המעות בתורת הפקר ותמה הסמ"ע על שהשמיטו המחבר והרמ"א
ה) שם ברמב"ם וכתב ה"ה כ"כ רבינו האי ז"ל בשער י"ד בספר מקח וממכר וכ"כ הרמב"ן ז"ל משום דבזוזי האי מסלק ליה עכו"ם ומשתרשי (ל' ריוח) ליה הני זוזי ללוקח שני
ו) שם במימרא דרב יהודה אמר שמואל דלעיל
כ"כ ה"ה שם שזה דעת המפרשים
ז) כתב ה"ה חלוק זה נרמז בגמרא (שם) ומבואר בהלכות בבאו'
כתב הסמ"ע דאם ישאל לו עכו"ם לשמעון אם נתן לו ראובן המשכון או פקדון מותר לומר לו שלא נתן לו
ח) טור ס"ד כ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכן מטין דברי הרמב"ן וכ"כ בעל נ"י בפ' הנזכר בשם המפרשים
ט) שאין דעת הלוקח לקנות אלא בשטר טור:

סימן קצה

א) ל' הרמב"ם בפ"ה מה' מכירה דין ה' וכ' ה"ה כרב דאמר בכליו של קונה וכדאסיקנא בגמ' בהזהב (דף מ"ז ע"א)
ב) כ' הרא"ש סי' ס"ז סימן ד' ב"י מחסכ"ד ☜ראובן היו לו בהמות לשחוט ומכר העורות לשמעון בקנין חליפין ובעוד שהוליכן לשחיטה ברחו הבהמות וטבעו בנהר ופסק דהפסד העורו' על שמעון והביאו הסמ"ע וכיוצא בזה בסי' קצ"ט ס"ג בלוקח בשר
ג) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם שם דין ט' ובפ"א דין ב' ומבואר במ"ש לעיל סי' קפ"ט

ד) בברייתא שם
ה) שם ע"ב משמיה דרב זביד ואי תימא רב אשי
ו) כרב נחמן שם ע"א
ז) כאיכא דאמרי משמיה דרב פפא שם ע"ב
ח) כ' בהגה' מרדכי דב"מ ☜דכל דבר הנעשה בידי אדם בכלל כלי והנעש' בידי שמים הוא פירי וכ"כ העיטור ועיין במהרי"ק שורש כ' איזה דברים צריכין קנין סמ"ע
ט) שם למקניא לאפוקי מדלוי
י) ל' הרמב"ם שם ד"ז וכ' ה"ה זה פשוט ונרא' שדעת הרב ללומדה מן ההיא דפ"ק דקידושין דף ו' ע"ב אלא א"ר אשי בכלהו קני לבד מאשה וכו' וה"ה לקנין וכ"כ בעיטור בשם הגאונים
כ) טור ס"ו וכ"כ התוס' בשם ריב"ן בקידושין דף כ"ו ע"ב בד"ה ה"ג אלא בדמי וכו' וכ"כ המרדכי בפ"ק דמציעא ור"י נ"י ח"ב וש"פ
ל) שם וברמב"ם ממימרא דרב אשי דלעיל קידושין דף ו' ע"ב
מ) ל' הטור ס"ד וכ"כ הרמב"ם שם ד"ז וכ' ה"ה מימרא מפורשת בפ"ק דמציעא ובהלכות א"ר משרשיא ש"מ האי סודרא וכו' (ד"ז ע"א)
נ) שם ברמב"ם ממימרא דרב חסדא גט בידה ומשיחא וכו' ודעת המחבר כיון דבגט אזלינן בתר הבעל שהוא יכול לנתקו הוא הדין גבי קנין דאזלינן בתר התופס שיכול לנתק
ס) טור סי"א מעובדא דההוא גברא דה"ל ברא דקא שמיט וכו' וכדאמר רב אשי שם ועוד סודרא קנה ע"מ להקנות הוא וכו' נדרים דף מ"ח ע"ב וכמו שפי' הר"ן שם וכ"כ סמ"ג בשם ר"ש סי' פ"ב
ע) שם ואע"ג דבעל מנת סגי לאפוקי מכל ספיקא שמא לא אמרו מעכשיו אלא כדי שיתפרסם הדבר שהוא במעכשיו ב"י
פ) וכ' שם ☜במי שקבל קנין לגרש אשתו לא הוו קנין וע' באבן העזר סי' קל"ד
צ) כרב יוסף דאמר הכין בב"ב (דף קי"ד ע"א) והכין אפסיקא הלכתא בגמ' שם ע"ב
ק) רמב"ם בפ"ה מה' מכירה דין י' וכ' ה"ה והראיה ממ"ש שם דף פ"ו ע"ב כור בשלשים וכו' ראשון ראשון קנה אע"פ שעוסקים באותו ענין וכ"כ הטור וכתב הרא"ש ודוקא בקנין הוא שנתנו חכמים זמן לחזרה כי כן דרך לקיים כל דבר פתאום מקיימים אותו בקנין סודר וכו' לכך נתנו לו שעה להתבוננות
ר) כ"כ הרא"ש שם וש"פ מהא דאמרי' שם בפ' יש נוחלין (בבא בתרא דף קכ"ט ע"ב) דתוך כדי דבור כדבור דמי בר מעכו"ם וכו'
ש) ב"י בשם גאון מחס"ד

ת) ל' הטור מברייתא בב"ק דף ע"ט ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה' מכירה דף י"ח
א) טור סי' ד' בשם הרא"ש
ב) שם סי"ד כ"כ התו' קידושין דף ס"ז ע"א ממשנה ט' פ"ה דמעשר שני שנתקבלו שכר זה מזה ולא הקנה לו בחליפין
ג) בה"ת בשער ס"ד משום דהוי כמכר מחס"ו דר' ירוחם בנט"ו וכתב שם זולתי בשכיב מרע ומבואר בפ"ח דגיטין (דף ע"ז ע"ב):
ד) ר' ירוחם בנט"ו וכתב שם זולתי בשכיב מרע ומבואר בפ"ח דגיטין _דף ע"ז ע"ב):

סימן קצו

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ב מהלכות מכירה משנ' בפ"ק דקידושין (דף כ"ב ע"ב)
ב) טור ברייתא שם
ג) שם דין ב'
ד) שם דין ג' וכ' ה"ה שהוקש לקרקע והרי דינו כיוצא בו (מבואר לעיל בסי' קצ"ב סעיף ב')
ה) שם ד"ב בבריתא שם
ו) הרמב"ם שם וכ' ה"ה בשם הרשב"א שאפילו לנוסח הלכות שלנו שבמחלוקת היא שנויה הגביהו לא קנאו אר"ש לא תהא וכו' קי"ל כר"ש דהא נקנה אף במשיכה כדאמר שמואל וכן רב אשי שם וכ"ש בהגבהה וכ"כ הר"ן
ז) היה שם לדעת הרמב"ם שבאכילת פירות קנה קרקע ונתבאר בסי' קצ"ב וכ"נ מדברי בעה"ע
ח) טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א והרמב"ן ז"ל ובפ"א מה' מכירה בשם הראב"ד
ט) מימרא דשמואל שם ופי' רש"י תקפו בחזק'
י) מימרא דרב אשי שם:

סימן קצז

א) כ"כ ה"ה בפ"ב מה' מכירה ד"ה על מ"ש הרמב"ם נקנית במשיכה כך היא מסקנא דסוגיא פ"ק דקידושין (דף כ"ה ע"ב) זה וזה נקנית במשיכה אבל במסירה לא דטפי עדיפא משיכה ממסירה ועיקר וכ"כ הב"י בשם ר"י ורשב"ם ושכ"נ דעת הרי"ף והרא"ש שהשמיטו ברייתא כיצד במסירה אחזה בטלפה וכו' שם (דף כ"ב ע"ב) וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם (וכמ"ש לעיל בשם הרב המגיד) ושכן כ' הרמב"ן בריש הספינה שכן דעת

הרי"ף ור"י הלוי ושכן דעת רב האי וכן הסכים הוא ז"ל וכ"כ סמ"ג וכ"כ ר' ירוחם נ"י ח"ד שכן עיקר
פי' דס"ל דמסירה בעינן מיד ליד
ב) לשון הרמב"ם שם וכ' ה"ה זה לשון הברייתא בההיא דר"ש שם דף כ"ב ע"א
ג) מימרא דאביי ורבא ב"ב דף פ"ד ע"ב
ופי' רש"י קרן זווית הסמוכה לר"ה והוא הפקר לרבים להמשיך שם ליצא מן הדחק
ד) לשון הרמב"ם שם דין ו'
ה) ברייתא שם בקדושין דף כ"ב ע"ב
ו) כ' ה"ה כת"ק דברייתא שם וכן בהלכות בפ' המוכר את הספינה
ז) כ' ה"ה מבואר בכמה מקומות בגמ' ובפ' הפרה ב"ק (דף נ"ב ע"א) דומיא דקרקע
ח) שם דין ז' וכ' ה"ה מימרא דריש לקיש משמיה דרבי ינאי מפורשת שם)
ט) שם דין י' וכ' הרב המגיד בבא זו ופרטי' בפ"ק דמציעא (דף ט' ע"א) ומתוך שלא ביאר הרב דין מנהיג נראה שהוא סבור דמנהיג קנה בין בעיר בין בשדה כפי' רש"י והראב"ד וכ' הסמ"ע בשם ריו"ד דה"ה אם א"ל סתמא נמי דינא הכי
י) מבואר בסעיף ב' וג' ע"ש
כ) שם ע"ב
ל) שם וכפי' רש"י שאין בה. כח לאחוז הבהמה פן תינתק הימנה לא גרס בגמ' תשובת ה"ה שם
מ) שם דין ח' וכ' ה"ה שנרא' שלמד דין זה מהא דגרסי' בפ"ק דמציעא שם א"ר אלעזר משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו ומתמהינן לקנות מי א"ל קני אלא וקנו כלים שעליה ונראה שהוא מפרש כך לקנות משמע להבא וכיון שכן פשוט הוא שלא קנה אלא וקנה דמשמע קנה עתה בעת המשיכה כלומר שאינו הכרח שיהיה לאחר מכאן וכן דעת הרב בתקנה
נ) שם דין ט' מימרא דרב יוחנן כתובות דף פ"ב ע"א:
ס) אוקימתא דגמ' שם:
ע) כ' ה"ה הכוונה ברשות שאינו שלו ואינו קונה לו ☜וה"ה לר"ה אלא אורחא דמלתא נקט בגמ' אגם שהוא מקום מרעה ובסמ"ע לא כתב כן:
פ) כ' ה"ה זה מבואר בהרבה מקומות דהכי קי"ל ואיתא בקידושין פרק האומר דף ס' ע"א:

סימן קצח

א) מימרא דר' יוחנן בריש הזהב (בבא מציעא דף מ"ז ע"ב) וכדמפרש טעמא שם:

ב) מימרא בסורא מתני לה להא שמעתא וכו' ב"ב דף פ"ו ע"א:
ג) לשון הרמב"ם בפ"ג מה' מכירה ה"ב וכ' ה"ה מברייתא ואוקימת' דגמ' שם ע"ב שאני פשתן דמשמיט ודרכן הוא להתירו ולהגביהו אגד אגד וכזה פירשו רוב המפרשים ז"ל והכריחו פי' זה ע"כ וכתב הכ"מ שם נראה מדברי רבינו שהוא מפרש שאני פשתן שאפשר לשומטו מעט מעט ולהגביהו משום הכי אפי' הוא שליפי רברבי אינו נקנה אלא בהגבה' וה"ה לכל דבר שאין טורח כ"כ כשישמטנו מעט מעט ויגביהנו אבל פירות דהיינו כגון אגוזים שקדים ופלפלין דלא משתמטי כלומר שיש טורח גדול להתירם ולהגביהם מעט מעט נקנין במשיכה:
ד) הגהות מיי' שם פ"ב בשם רש"י שיצא מתורת לבוד מחס"א.
ה) שם בשם ר"ת כדאשכחן גבי שתופי מבואות (עירובין דף פ' ע"א) וכתבו התוס' בקידושין ריש ד' כ"ו שאם הראה מאכל לפיל והגביה המאכל למעלה והוא קופץ ומגביה את עצמו מן הארץ ואוכל קנה הפיל והביא ראיה לזה ממ"ש אי למיקנה וכו' חולין סוף דף קמ"א פי' שאם הגביהו עצמם מיראתו קנה:
ו) מימרא פלוגתא דרב ושמואל שם בב"ב סוף דף ע"ה גבי ספינה ופסקו הפוסקי' כשמואל וכדעת הרא"ש שם דה"ה שאר מטלטלין הביאו הטור בס"ח וכ"כ הג"ח שם בשם הרשב"א וכ"כ ה"ה בפ"ד דה' מכירה לדעת הרמב"ם ובשם הרמב"ן:
ז) טור שם כ"כ הרא"ש בפסקיו אהא דמשני מידי דבעי מיתנא ופי' רש"י כיס גדול מאוד ב"ב דף פ"ו ע"א:
ח) לשון רמב"ם שם דין ה' במימרא דרבי יוחנן מפורש טעם זה ב"מ דף מ"ז ע"ב:
וע"ל סי' ר"ד סעיף ב' דאפי' שא"א לו להציל חייב להחזיר:
ט) שם דין ו' וכתב ה"ה זה מבואר בגמ' (שם דמ"ט ע"ב אוקימתא דרבא אליבא דר"ש) ופסקוה בהלכו' ואמרי ואע"ג דהני מילי לר"ש אינון מדר"ש נשמע לרבנן:
י) שם דין ז' והוא מעובדא דר"ג שהיה בא בספינה וכו' ומקומו מושכר לו ב"מ דף י"א ע"ב:
כ) כלישנא קמא שם דמשני מטלטלי אגב מקרקעי הקנה דאלו מדין חצר לא קנו לפי שלא הי' משתמר לדעתם ולא היו עומדים בצדו:
ל) ר"ן ריש פ' הזהב בשם י"א מדין אם היתה עליה של לוקח מושכר למוכר וכו' דלעיל:
מ) ל' הרמב"ם שם דין ג' ממסקנא דגמ' בהמוכר את הספינה (דף ע"ו ע"ב):
נ) שם מחלוקת רבי ורבנן ופסק כרבנן דברייתא שם ובהלכות:
ס) פסק כשמואל שם דף ע"ה ע"ב:

ע) כ"כ ה"ה שם שכ"כ הרשב"א לדעת המפרשי' ז"ל שהסכימו דלא בעינן מסירה מיד ליד אלא באמירה והביא ראיות לזה.
פ) רמב"ם שם בפ"ד ד"ג וכ' ה"ה זו מימר' דאביי ורבא שם (דף פ"ד ע"ב)
כ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א כיון שלא היה לו רשות להניח שם הרי היא להם כר"ה דאלו ברשות הרי הוא פקדון ביד בעל החצר הרי שנינו ברשות המופקדין אצלו לא קנה וכו' (שם דף פ"ה ע"א):
צ) כ"כ ה"ה שם פ"ג דין ג':
ק) גם זה שם וכ' ה"ה שם זו היא כוונת רבינו ז"ל וקצר במובן:
ר) שם שכ"כ הרב הרשב"א ז"ל בשם הרב ן' מיגש:
ש) טור סי"א בשם הר"ר יונה וכ' הסמ"ע בשם הרשב"ם דה"ה דמסירה לא מהני אלא כשמונחת במים ע"ב וכ"כ הטור סי"ב בשם ר"ו:
ת) ל' רמב"ם שם דין ד':
א) כ"פ שם ה"ה טעמא דרבינו וזהו שאמרו בסוגיא דספינה (ב"ב דף ע"ו ע"ב) משיכה בר"ה מי מהניא ופרקי' מאי עד שימשכנה מר"ה לסימטא וכו' וסובר רבינו דבמקצתה סגי אפי' לשמואל ושכן מצא לרמב"ן ז"ל בפ"ג דכתובו' בסוגי' דהיה מגרר ויוצא דף ל"א ע"ב:
ב) לשון הרמב"ם שם פ"ז ד"ג וכתב ה"ה דינים אלו לא נתבארו בגמ' בפי' וכמ"ש שם בהלכות שם בהזהב וכו' ומ"מ דברי הגאונים אני דן שהם מסכימים לדברי המחבר שהרי אמרו כשהמוכר חוזר בו וקבל עליו מי שפרע ואמר ללוקח בא וטול מעותיך שאינו חייב באחריותן וא"כ כשלוקח חוזר בו וא"ל המוכר בא וטול מעותיך כ"ש הוא שהרי קבלת מי שפרע אינה בהכרח אם המוכר לא ירצה ולא יבקש כן בב"ד וכו' ובכאן הוא אינו מאחרה בשביל קבלת מי שפרע וכו' ע"ש שהאריך:
ג) כ"כ ה"ה לפי דברי ההלכות דה"ל גביה כהלואה גמורה וכן דעת הרמב"ן ז"ל וכ"כ הטור בסי' י"ז שכ"כ הרי"ף בשם רבינו האי:
ד) טור הי"ח בשם יש מחלקים וכן כתב ה"ה בסברא ראשונה בשם יש מפרשים:
ה) שם בשם הרמב"ן וכ"כ ה"ה בשם יש מי שכתב ושזה דעת הרמב"ן ז"ל:

סימן קצט

א) ל' הטור מימרא דרבה אמר רב הונא ב"מ ריש דף מ"ז:
ב) שכן דקדק מפי' רש"י שם שכתב ולא הקפיד לשאול כמה הם ושכן משמע מדברי תלמידי הרשב"א ומ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' מכירה דין ג' הרי שחפן מעות בלא משקל

ובלא מנין כתב אפשר אורחא דמלתא נקט וה"ה היכא דהלוקח ידע וכ"כ שם בכ"מ וכ"פ הב"ח:
ג) שם וכ"כ הרמב"ם שם דין ד' וכ' ה"ה הם דברי ההלכות בפי' בפ' הזהב (בבא מציעא דף מ"ו ע"ב) גבי הא דאמר ויש דמים שהם כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה וכן פר"ח ז"ל ומה שהקשה הרמב"ן ז"ל לשיטת הגאונים מהא דאמרי' בקידושין דף ו' ע"ב המקדש במלוה אינה מקודשת וכו' ושוין במכר שזה קנאה ואקשינן ואי מלוה להוצאה ניתנה במה קנאו אלמא לא מיקנו זביני במלוה ואכי' מעות מלוה בעינייהו וכ"ש הני דליתנהו בעינייהו כתב ה"ה שהוא ז"ל מחלק בין מלוה מחוייבת מחמת מכר למלוה מחוייבת מחמת שהלוהו ממש מעות בעין והטעם נ"ל לפי שחיוב הנעשה מחמת מכר אינו מצוי ולא תקנו בו משיכה וכו' וה"ל כאילו לא נתחייב לו מעולם במעות וכאילו החליפו פרה בשור וכו':
ד) כדאמרינן שם בהנאת מלוה מקודשת בפי' רש"י ור"י שם:
ה) בשם הרמב"ן והרשב"א בתירוץ קושיא מהא דקידושין במ"ש לעיל
ו) משנה חולין דף פ"ו ע"א בד' פרקים משחיטין את הטבח וכו' ופי' רש"י שם:
ז) כאוקימתא דר"א אמר רבי יוחנן שם:
ח) כת"ק דר' יוסי הגלילי שם במשנ':
ט) מסקנא בגמ' גיטין דף נ"א:
י) שהדין והטעם מפרש שם בגמ':

סימן ר

א) בברייתא ב"ב דף פ"ה ע"א
ב) אוקימתא דגמרא דב"מ דף י"א ע"א הא דא"ר יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו דוקא בחצר המשתמרת:
ג) גם זה שם
ד) שם בב"ב בברייתא:
ה) בברייתא שם ריש ד' פ"ו
ו) שם בברייתא דף פ"ה ע"א:
ז) שם בברייתא:
ח) ל' הרמב"ם רפ"ד ממימרא דרב ושמואל שם סוף ד' פ"ד
ט) ב' ה"ה פי' לפי שאין לו רשות להניחו שם וגם זה הוא מבואר שם ריש דף פ"ה:
י) כ' ה"ה מפורש שם (ע"ב) דכיון שאינו מקפיד על הנחת כליו שם בחצרו יקנה לו כליו.

כ) גם זה שם וכ' הרב המגיד נ"ל שיצא לרבי' דין זה מאות' שאמרו (שם) כגון שהי' בעלה מוכר קלתות וכו' ופי' רבינו שזה הבעל מוכר קלתות ומכר לאשתו קלתה זו לפיכך אינו מקפיד על מקומה והוא הדין לכל כיוצא בזה אע"ג דההיא אוקימתא לא קיימא לגבי גט דקי"ל כר' יוחנן דבכל גוונא אינו מקפיד על מקום קלת' כו' נפקא מינה לגוונא אחרינא ושכן מצא אח"כ לרב רבינו אבן מגש ז"ל.

ל) שם ד"ב וכתב הרב המגיד מפורש באותה סוגיא שם (דף פ"ה ע"ב) אימא סיפ' ברשות לוקח וכו' סיפא אתאן לכליו דלוקח וכו' ואולי כיון דחזינן אוקימתא הכי אמרי' דהכי הוא קושטא אליבא דכלהו וכ"כ הרב אבן מיגש דכיון דלוקח מוצוא מיד מוכר אי איכא חצר של מוכר או כלי של מוכר לא קנה

עיין במ"ש בסעיף ז' ס"ק ח':

מ) טור ס"ט כן כתב התוס' שם בד"ה לא בכליו של מוכר וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ הר"ן וכ"כ ש"פ:

נ) שם ס"י מברייתא ריש ד' פ"ו

ס) כדא"ל רבינא להונא ברי' דמר זוטרא שם:

ע) כ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכן כתב הרמב"ם בפ' ד' מהלכות מכירה די"ב וכ' הרב המגיד פשוט ויצא לו מעובד' דהנהו קרי דקייצו דמייהו (שם ד' פ"ח ע"א):

פ) טור שם למדו מדגרסינן בסוף ע"ז דף ע"ז ע"ב והביאה הרי"ף בס"פ בית כור

צ) לשון הרמב"ם שם פ"ד דין ז'

ק) ממימרא דרב ושמואל דף פ"ו ע"ב

פי' שמדד כל הכור:

ר) וכ"כ שם ה"ה בשם הרשב"א וה"ר יונה ושזה דעת הראב"ד ז"ל:

ש) שם במימרא דרב ושמואל:

ת) כ' הכ"מ שנ"ל דלא קאי אלא ארשות לוקח וכו' וכ' ה"ה ובהלכות נראה כדברי המחבר שכתב אמימרא זו ומשכחת לה בסימטא א"נ ברשות לוקח והוא דאיתנהו בכליו של מוכר וכו' אלא כדאמרן ע"כ נוטין דבריו לדברי המחבר אלא דאפשר דטרם מדידה קאמר אבל בשעת מדידי' לכליו של לוקח הוא מודד והשטה אחרת עיקר והכ"מ כ' אע"ג דקי"ל דכליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה צ"ל דכיון שהמוכר ענמו הוא מודד ה"ל כאלו אמר ליה ללוקח זיל קכי וס"ל לרבינו דזיל קני מהני בכליו של מוכר ברשות לוקח משום דמספקא לן אי תפיס ל' ראשון או לשון אחרון:

א) ל' הטור סי"ג ברייתא ב"ב סוף דף פ"ה:

ב) כ"כ התוס' שם כיון דעדיין לא פרק' מעל החמור:

ג) שם בשם הראב"ד:
ד) כ"כ הטור שם ולא מיסתברא:
ה) לעיל בסמוך בהג"ה:
ו) ל' הרמב"ם בפ' ד' מהלכות מכירה ד' מ' וכ' ה"ה משנה שם (ד' פ"ז ע"א) ומוקמינן לה במדה דסרסור (שם) ובסימטא או ברשות לוקח (שם דף פ"ה ע"ב) כדאיתא בהלכות והטעם שזה הסרסור משאיל המדה להם עד שלא נתמלאת היא משאלת למוכר משנתמלאת היא מושאלת ללוקח:
ז) שם ד"ט וכתב ה"ה ברייתא שם (ע"א):
ח) שם דין י' ברייתא (שם דף פ"ו ע"ב):
ט) כתב ה"ה הכין אוקימנא לה בגמ' הכי גבי הא דרב ושמואל לעיל (שם) ופירש בשמכר לו כל (רושם ורושם) שאם לא כן הרי הוא ככור בשלשים שלא קנה ראשון ראשון וכו' ואני תמה במדה של מוכר במה יקנה לוקח והלא משנה שלימ' מדד ולא משך לא קנה ואולי שהוא מפרש אותה דדוקא בכור בל' שלא גמר' מלאכת המדינה:
י) ל' הרמב"ם שם פ"ד דין י"ד מימרא דשמואל שם דף פ"ח ע"א:
כ) שם וכ' ה"ה פי' רש"י כגון כלים קטנים הנמכרים לעולם באיסר ששער שלהם ידוע והרשב"א ז"ל ב' דמיו קצובין מפי המוכר וכו' א"נ שקצץ דמים בפעם אחת לכל מי שיבא לקנות ממנו כלי בזה הא לאו הכי לא קני אע"פ שמוכרין ביוצא בו בעיר בקצבה ידועה דאכתי לא סמכה דעתיה דלמא אין המוכר מתרצה בכך ע"ב ודברי המחבר נוטין לדברי רש"י:
ל) מבואר בנדרים (דף ל"א ע"ב) וכתב ה"ה שלא העמידוהו חכמים ברשותו אלא לענין אונסים אבל לענין חזרה ודאי יכול לחזור בו כיון דלא פסק דמי וכ"כ הרב אבן מיגש:
מ) טור סט"ז בשם י"א ומברייתא בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר שם בנדרים:
נ) שם בשם הרמ"ה וכדעת רש"י פירושו בפ' האומנין דף פ"א ע"א דדוקא בנטלן לשגרן לבית חמיו נעשה ש"ש הואיל ונהנה שנתפאר בהן כמ"ש לעיל סי' קפ"ו:
ס) רמב"ם ספ"ד וכ' ה"ה זה פשוט בכמה מקומות ומבואר במציעא גבי מציאה (משנ' וגמ' שם דף ט' ע"ב):

סימן רא

א) ל' הרמב"ם בפ' ז' מה' מכירה דין ו' מימרא דרב פפי משמיה דרבא האי סיטומתא וכולי ב"מ דף ע"ד ע"א
ב) לפי שקודם שפסק ודאי אינו קונה כמבואר בסימן דלעיל:

ג) מסקנת הגמרא שם והלכתא וכו' וכתב ה"ה בשם הרשב"א ושמעינן מינה כי המנהג מבטל ההלכה בכל בכיוצא בזה שבכל דבר שבממון ע"פ המנהג קונין ומקנין כו' ע"כ וכמ"ש בסעיף שאחריו:

ד) שם ברמב"ם:

ה) טור ס"ג בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו:

ו) שם ס"ב בשם ר"ח וכ"כ הרא"ש שם בשמו ולאו דוקא שתקעו כפם אלא שמכין בידם או בזרועותיהן זה ע"ג זה וכתב הרב ב"ח ועכשיו נהגו במסירת מפתח ורובא דרובא נהגו בתוקע כף לחבירו מיהו נראה ☜דאין מנהג אלא במטלטלין אבל לא בקניית קרקע ושכן משמע לשון הטור שכ' יש עוד דבר שהמטלטלי' נקנים בו וכו' אבל בקרקע אין מנהג והלכך אפי' תקעו כפם זה לזה אינו כלום:

סימן רב

א) לשון הרמב"ם פ"ג מה' מכירה דין ח' משנה וגמרא פ"ק דקידושין דף כ"ז ע"א

ב) בעי' שם ד' כ"ז ע"א ונפשט' וכ' ה"ה ואני תמה למה לא כ' הרב כשהמטלטלין במכר שלא קנה את כולן עם הקרקע אלא כשנתן דמי כולן שהרי מימרא מפורש' היא אמר רבא ל"ש אלא שנתן וכו' (שם) והכ"מ כתב שנ"ל דלפי גירסת ההלכות דלא גריס אמר רבא ל"ש וכו' אלא אההיא דמכר לו עשר שדות בעשר מדינות וכו' ואין ספק שגירסת הרי"ף הוא גירסת רבינו:

ג) ממשנה ט' פרק ה' דמ"ש:

ד) שם ד"ט כתב ה"ה דבגמרא (שם) אחר שהעלו דלא בעינן צבורין איבעיא להו מי בעינן אגב וכו' ורבינו פירשה לפי הנ"ל בשאינן צבורין מי בעינן אגב אבל בציבורים כיון דקנה קרקע דעתו ז"ל דה"ל קרקע זה כחצירו וחצרו של אדם קונה לו ולזה נוטה קצת לשון ההלכות ע"כ וכיוצא בזה כתב הר"ן והכ"מ שם:

ה) שם פ"ג מה"מ דין י' וכ' ה"ה זו בעיא ולא איפשטא ופסק בה הרב ז"ל כדרכו ברוב התיקו האמורין בגמ' בענין ממון שאם תפס אין מוציאין מידו
פי' שהוא ספיקא דדינא:

ו) כ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א מהא דאמרי' (שם) שאני ר"ע דיד עניים הוא כלו' גזבר הקדש הוא וידו כידם
תוס' (בפ"ק דב"ק דף י"ב ע"ב) מדאמרינן שם בקידושין טפח על טפח ועמו ק' צאן וכו':

ז) כ"כ התוס' שם בב"ב סוף ע"א והמרדכי שם וה"ה בפ' הנזכר מחס"ב והוא שלא נתן דמי שניהם כמבואר לעיל סי' קצ"ב סי"ב:

ח) משנ' ו' פ"ג ופאה משמיה דר"ע:
ט) לשון הטור ס"ז וכ"כ הרמב"ם שם דין י"א מברייתות ואוקימתא דגמרא ב"ק דף י"ב ע"א:
י) ומפרש טעמא בגמ' שם:
כ) לשון הרמב"ם שם די"ב מברייתות ואוקימתא דגמרא שם:
ל) וביארו שם בגמרא דחצר מהלכת לא קנה:
מ) טור ס"ח כ"כ התוס' שם כדי שיהא משתמ' לדעתו והביאו ראיה מהא דאמרינן בגיטין ד' ע"ח ע"א נתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו כו' ושכן פי' רש"י שם וכ"כ בה"ג וכ"כ הרא"ש והרמב"ם שם בגט לא בעי ישן בהגהות מיימוני כתבו שם דנ"ל דלא בעינן ישן אלא בגט דחוב הוא לה וכו':
נ) לשון הטור ס"ה וכן כתב הרמב"ם שם דט"ו בגמ' דגיטין דף נ"ב ע"א וכתב ה"ה פירוש עציץ כלי חרס ומשימין בתוכו עפר וזורעים בו ודין הזרעים כדין קרקע גמור ודין העציץ כדין מטלטלים:
ס) שם ושם בגמ' כתב ה"ה והוא הדין שנקנה בכסף ובשטר כדין הקרקע:
ע) שם ושם בגמרא:
פ) כתב ה"ה ופרש"י ז"ל החזיק בעציץ ולא משכו לקנות אלא עשה בו שום מלאכה במקומו אף עציץ לא קנה דמטלטלים לא מקנה בחזקה:
צ) כן הוא בגמ' ורש"י שם סוף ד' כ"א וכמ"ש התוס' שם דף ז' ע"ב:
ק) ל' הרמב"ם שם פי"ג די"ג וכ"כ הטור ס"ס מימרא דרבא ב"מ דף ט' ע"א:
ר) מסקנת הגמ' שם:
ש) טור ס"י וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו:
ת) שם ברמב"ם דין י"ד ושם בטור:
א) שם ברמב"ם וכתב ה"ה דהא מצירו של מוכר היא והיאך תקנה ללוקח ושטה אחרת יש ע"כ:
ב) טור ס"י וכ"כ התוס' שם:

סימן רג

א) לשון הטור וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ה מה' מכירה משנה ב"מ דף מ"ד ע"א:
ב) נתבאר בסי' קצ"ה:
ג) כדאמר רב נחמן שם דף מז ע"א:

ד) מימרא דרב פפא שם סוף דף מ"ה אליבא דרב נחמן ואע"ג דאדחי מימרא דרב פפא (שם ד' מ"ו ע"א) היינו דוקא במאי דאמר דמטבע נקנה בחליפין אבל במאי דאמר פירי אפי' לרב נחמן מיקני נקט לן כוותיה וכ"כ הרמב"ם שם ריש פ"ו:

ה) מסקנת הגמ' שם הלכתא וכו' דף מ"ו ע"א:

ו) טור וכן כתב הרמב"ם שם ספ"ה וכתב ה"ה זה מוסכם ונלמד מהסוגי' דריש פ"ק דב"ב (דף ג' ע"א) וכי קנו מידן מאי הוה קנין דברים הוא גבי חלוקת חצר וה"ה לכל כיוצא בזה:

ז) כמימרא דרבא שם דף מ"ז ע"א:

ח) משנה פ"ק דקידושין דף כ"ח ע"א וכמדפר' לה בגמ' שם ע"ב ה"ק יש דמי שהן בחליפין וכו':

ט) רמב"ם ריש פ"ה או יין בשמן וכ' ה"ה שם שדעת רבינו כשיטת התוס' בשם ר"ת שאמרו דע"כ לא קאמר רב נחמן דאין קנין בפירות אלא כעין קנין סודר כו' אבל חליפין שהם בתורת שווי דמי' כגון אלו אפי' לרב נחמן פירי נמי עבדי חליפין וכתב הב"י שנראה מדברי ה"ה שכן דעת הרשב"א ושכ"נ מדברי הטור שגם דעתו כן וכ"כ רבינו ירוחם בנ"י ח"ג בשם רבינו האי ונרא' מדבריו שגם הוא סובר כן:

י) ה"ה שם בשם קצת מפרשים:

כ) ברייתא וכאוקימתא דרבא ב"מ ריש דף מ"ז:

ל) טור ס"ב בשם י"א:

מ) רמב"ם שם פ"ו ד"ב וכ' ה"ה מבואר דשם (דף מ"ה ע"ב) דאמרי' מ"ט וכו' דדעתא אצורת' וצורת' עבידי דבטילה וכו' ולשונות אין בהם צורה ותו דק"ו הוא ממעות שפסלתן מלכות (כמ"ש לקמן סעי' ח'):

נ) מבואר במ"ש בסעיף א'

ס) כ' ה"ה הוא מחלוקת בין הגאונים ורב האי חולק בזה ואמרו דמטבע זהב הוא כפירי לכל מילי ודעת המחבר כר"ח ז"ל והלכות וראיותי' מבוארי' בהלכות שם בהזהב:

ע) שם דין ב' וכתב ה"ה במטלטלין והן קונים על הדרך שנתבאר פ"ג ועיין לקמן בסי' ר"ד:

פ) כתב ה"ה זה סתם משנה הזהב קונה את הכסף (דף מ"ד ע"א) וכזקנותו דרבי (שם בגמ') וכדאית' בהלכות וזו דעת הגאונים ז"ל:

צ) שם פ"ו דין ג' ג"ז שם משנה:

ק) ברייתא שם דף מ"ה:

ר) כדמפרש רב אשי שם הא דתני בברייתא' בכל מקום שהוא:

ש) שם דין ד' וכתב ה"ה גם זה שם בברייתא ואית' בהלכות ופשוט הוא:

ת) טור ס"ה בשם ר"י ולא נקנה הזהב במשיכתן כ"כ הרא"ש שם בפסקיו בריש הזהב בשם התו' וכ"כ ה"ה שם בפ"ז דין ג' בשם הרשב"א בשם קצת מפרשים דהא אפי' לגבי כספא הוי חידוש כדאיתא בגמרא (שם דף מ"ד ע"ב) משום דחריף טפי:

א) שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו ושכ"כ הרמ"ה וכ' הנ"י דכן משמע בירושלמ' וכן דעת הרמב"ן והר"ן ז"ל:

ב) טור ס"ו וכ"כ ר"י נ"י ח"ג וכ"כ ה"ה שם דין ח':

ג) שם ס"ח כ"כ הרא"ש בריש הזהב וכ"כ הר"ן וגם תלמידי הרשב"א כתבו בשם הרמב"ן מהא דאמר ריש לקיש ואפי' כיס מלא מעות וכו' ואוקימנ' בדינרא ניאקה ואניגרא (שם דף מ"ו ע"ב) ואלו דינר זהב בדינר זהב לא:

ד) ל' הרמב"ם שם פ"ו דין ה' וכתב ה"ה שנינו במשנה מעות הרעות קונות את היפות (שם דף מ"ד ע"א) וכן פרש"י שם כלו' שאין יוצאין כלל ופסלתן מדינה כלומר שאין יוצאין באותה מדינה והיו רגילין לצאת ועדיין יוצאין במדינה אחרת ה"ה שם:

ה) כתב ס"ה מבואר בהלכות וה"ל כפסלתו מדינה האמור בגמרא שם (דף מ"ו ע"ב):

ו) לשון הטור ס"ט וכ"כ הרמב"ם שם:

ז) בשם הרשב"א דאע"ג דסגיאן כיון דלא חריפי הוי פירי לגבי המעות היפות דחריפי (פי' יוצאה בהוצאה עובר לסוחר) ושכ"נ מדברי הראב"ד ז"ל ע"כ:

ח) ל' הרמב"ם פ"ו מה"מ ד"ו וכ"כ ה"ה זה מתבאר במציעא בהזהב (ריש ד' מ"ו) ודין אגב מפור' בעובדא דרב פפא שם.

ט) כתב ה"ה זו סברת המחבר נכונה דההוא עובדא דרב פפא פקדון היה אבל מלוה ע"פ א"א להקנותה באגב וכן כתב הרשב"א ז"ל בהגוזל עצים דלא גרסינן (שם דף ק"ד ע"ב) בההוא עובדא דרב אבא הוה מסיק זוזי וכו' לפי שמלוה ע"פ א"א להקנותה באגב וכן עיקר ויש מביאין ראיה מדאמרי' פי' מי שמת (בבא בתרא ריש דף קמ"ח) שכיב מרע שאמר הלויתי לפלוני וכו' ואמרינן דאיתיה במעמד שלשתן ולא אמרינן דאיתיה באגב וזה דעת הרמב"ן ז"ל.

י) ל' המחבר כמ"ש בסי' ריא ס"ז:

כ) שם ברמב"ם ומבואר במ"ש לעיל:

ל) הרשב"א בתשובה סימן אלף רכ"ז והביאו בית יוסף בסעיף ב':

סימן רד

א) משנה פ"ד דב"מ דף מ"ד ע"א:

כ) כ"כ הרמב"ם ריש פ"ז מהלכו' מכירה כ"כ הטור ופשוט הוא דכיון דטעמו לפי שאינו עומד בדבורו מה לי מוכר מה לי לוקח:
ג) כרבי יותנן דאמר ערבון כנגד כולו הוא קונה ופירש"י ערבון מקצת מעות וכדאמרי' שם בגמ' בקרקע לקנין גמור ובמטלטלין לקבל מי שפרע שם דף מ"ח ע"א:
ד) רמב"ם שם בפ"ג דין ו' וכ"כ הטור בסי' קצ"ח סי"ד וכ"כ הרי"ף והרא"ש בר"פ הזהב: שם כטור ס"י וכ"כ הר"ן בשם הגאוני' אבל כל שחוזר בו קודם שיגיע האונס מקבל מי שפרע והא דלא הזכירו בעובד' וחמרא דבעי למנסביה שם דף מ"ט ע"ב דבעי לקבולי מי שפרע לאו ראיה הוא דאינהו לא אתו אלא לשאול אם לוקח יכול לחזור בו אבל אה"נ דבעי לקבולי מי שפרע וכ"כ ר"ח וכן אמרו בשם רב האי וכ"כ תלמידי הרשב"א בשם ר' יצחק בר ראובן וכ"כ המרדכי בריש הזהב וכו':
ה) טור בסי' זה ס"ע בשם הרא"ש מעובדא הנ"ל מדלא קאמר והא בעי לקבולי עליה מי שפרע וכו' אלא דליכא מי שפרע אלא היכא דמוזר מחמת יוקרא וזולא וכ"כ התוס' שם דף מ"ז ע"ב וכ"כ ר"י נ"ט ח"ד שכן דעת רבינו האי ור"ת וכן ☜כשחוזר מחמת שהי' יין והחמיץ כיון שהוא פסידא קצת וכן כ' הר"ן בשם הראב"ד וכתב הב"ח ☜במקום דאיכא פלוגת' דרבוותא קולא לנתבע וחומרא לתובע וא"ל לקבל מי שפרע:
ו) לשון הרמב"ם שם י"ב שם במשנה וכ"כ בית יוסף בשם תלמידי הרשב"א
ז) כתב הב"ח ☜ונקטינן לקללו שלא לנוכח כלשון המשנה והבריית' בב"ד שהוא דן לפניהם בין שנמלאו שם רבים או מועטים
ח) לשון הרמב"ם שם פ"י דין ד' וכ' ה"ה זה מפורש בהלכה פ' הזהב וראיה מפ"ק קידושין (ד"ח ריש ע"ב) וכ"כ הטור ס"ה
וע"ל סי' ק"ל ס"ט בהגה:
ט) שם ד"ו נתבאר בסי' ר"א:
י) שם דין א' כ' ה"ה מימרא דרבי יוחנן ברייתא בהזהב דף ע"ט ע"א:
כ) מימרא דרב פפא ומודה רבי יוחנן וכו' שם וכ' ה"ה וכל מכר כמתנה מועטת:
ל) מימרא דר' יוחנן וכדמפרש לה רב פפא:
מ) ואם המקבל הוא עני אפילו במתנה מרובה אינו יכול לחזור כמ"ש בי"ד סי' רנ"ח ולקמן סי' רמ"ג:
נ) ב"י בסוף הסי' בשם הגהות ראשונות דמרדכי

ס) רמב"ם שם פ"ז דין. וכתב ה"ה שדעת המחבר וכו' מכח ההיא דאמרינן ויש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור כו (שם דף מ"ו כ"ב) כפי' ר"ח ובהלכות ע"כ ועיין במ"ש בשמו בסי' קצ"ט ס"ב:

ע) הראב"ד בהשגתו מהא דאמרי' בקידושין (דף ו' ע"ב) [מ"ז ע"א] ושוין במכר וכו' וכ"כ הרב המגיד בשם הירושלמי ושכ"פ הרמב"ן והרשב"א וכו' ושטת האחרונים ז"ל עיקר ע"כ וכ"כ הטור ס"ז בשם אביו הרא"ש אפי' המעות עדיין בעין וב' עוד ה"ה ☜ומ"מ אם כ' לו את השטר קנה בשטר דה"ל במתנה וכן כתבו ז"ל ע"כ:

פ) ב"י בריש הסי' בשם הגהות מרדכי בסוף כתיבות

צ) טור בשם בעל המאור וכן כתב הנ"י בשם חידושי תלמידי הרשב"א בשם בעה"ע

ק) בשם הראב"ד והראנב"ר

ר) בשם הרמב"ן והרשב"א ושכן עיקר ובשם חידושי תלמידי הרשב"א לדעת רש"י בפירושו שם באוקימתא דאביי אליבא דרב ואנן קי"ל כרבי יוחנן וראיות פוסקים הנ"ל מבוארים בב"י וע"ש כי קצר הגליון מהכיל:

סימן רה

א) ל' רמב"ם ריש פרק י' מה' מכירה וכתב ה"ה זה מוסכם בפסק הלכה בפ' חזקת הבתים (בבא בתרא ד' מ"ח ע"ב) גבי תלוהו וזבין והלכתא בכולהו הוה זביניה זביני:

ב) שם בגמרא ע"א:

ג) כתב ה"ה נראה שהוא מפרש ארצי ולא ארצי (שם ריש ע"ב) בעדים ושלא בעדים ואסיקנא דאפי' לא ארצי בעדים קנה והוא שהודה לו ולא אמרינן אגב אונסא קא מודה כל זמן שלא מסר מודעא

ד) מהא דפרקינן ומודה רבא היכא דאניס שם דף מ' ע"ב ומעובדא דטאבי דתלי לפאפי וחתם רבה ב"ב חנה אמודע' ואאשקלתא ואמר רב הונא מאן דחתי' אמודעא שפיר חתם וכו' שם דף מ"ח ע"ב:

ה) שם דין ב':

ו) מימרא דנהרדעי שם דף מ' ריש ע"ב:

ז) פשוט שם בגמ' דגילוי מילתא בעלמ' הוא

שם ברמב"ם וכתב ה"ה ודימה הרב פשר' למכר ומחילה למתנה ועיקר וכ"כ הטור סי"ב

ח) שם ברמב"ם וכמ"ש בשם ה"ה

פי' שצריכין להכיר אונסו ועיין בריש סי' רמ"ב:

ט) טור ס"א בשם רבינו יונה:

י) כ"כ הטור שנ"ל לפרש דברי רבינו יונה כן וכתב הב"י וטעמא דמסתבר הוא וכן כתב הנ"י בשם הריטב"א ושכ"נ נוטה דעת הרנב"ר וכתב הב"י שכ"נ דעת הרשב"ם שפירש אהא דאמרינן אלא סברא הוא וכו' הואיל ואיכא תרתי יסורין ומתן מעות ולא מפסיד מידי משמע שלא הי' מפסיד משלו כלום
פי' ואין מסירת המודעא מעלה ומוריד אלא שידעינן באונסיה המקח בטל:
כ) שם ס"ט בשם רבי יונה וטעמו דחיישינן שמא יאמרו חזקה לא חתמו אא"כ ידעו באונסו כדאמרי' בעלמא חזקה אין העדים חותמים וכו':
ל) אפי' לדעת רבינו יונה וכ"כ ה"ה שם דין ב' בשם ר"מ
מ) ל' הרמב"ם שם ד"ג וציינתיו לעיל בס"ג:
נ) שם ד"ד כתב ה"ה מ"ש בתחלה נלמד מאותו מעשה שהביא וכו' וכ"כ הרשב"א ז"ל בשם רבינו חננאל ז"ל
ס) שם דף מ' ע"ב
ע) כן הוא גירסת הרי"ף:
פ) שם וכתב ה"ה זה פשוט ונתכוון רבינו לומר שהמעשה הנזכר בגמ' כך היה שהעדים לא שמעו ההפחדה אלא שראו הכפירה ואח"כ מסר מודעא ומכר והכונה לו בזה שאם שמעו ההפחדה לא הי' כאן אונס שהרי א"א למלוה עוד לכפור שכבר שמע אלו העדים שהודה שהוא ממושכן כך שמעתי בכונת רבי' והוא הנכון
צ) שם דין ה' כתב הרב המגיד הלוקח באונס נקרא חמסן כל זמן שלא נתרצה המוכר אע"פ שנותן דמים כדאיתא סוף הכונס בב"ק (ד' ס"ב ע"א)
ק) כתב הכ"מ שם שנ"ל שפוסק כרב ביבי משמיה דרב נחמן (שם בב"ב דף מ"ז ע"ב) דרב נחמן דיינא הוא והלכתא כוותיה בדיני מפרש רבינו גם לרב ביבי זביניה זביני אא"כ הוחזק גזלן על שדה זו דאע"ג דרב הונא שם לית ליה דרב ביבי רב ביבי אית ליה דרב הונא ולא כפירוש רשב"ם שם:
ר) ל' המחבר וכתב הרב סמ"ע שהיותר נראה שצ"ל כמו שנתבאר שעיקר דין זה נתבאר לעיל בטור ובש"ע בסי' קמ"ט סי"ב ובס"ס קנ"א ועי' מ"ש הרמ"א שם בהג"ה
ש) שם פרקי י' דין ו' שם (דף מ"ח ע"ב) עובדא דטבי דחתם רבה ב"ב חנה אמודעא ואאשקלתי פי' מכירה:
ת) כתב ה"ה זה פשוט ונתבאר שם (דף מ"ז ע"ב) וכדרב כהנא וכו':
א) שם ד"ז וכתב ה"ה כל היכא דמסר מודעא וידעי' באונסי' (דינו) כדין הגזלן דאפי' הודה אינו חייב להחזיר לו כלום (שם בגמ')

ב) שם ד"ח וכתב ה"ה והוא מבואר בערכין (דף כ"א ע"ב דכי בטיל לה מודעא אבטיל' לה אפי' בגט וכ"ש במכר וכ"כ כל המפרשים
ג) כתב ה"ה זו סברא נכונה וכן הסכימו המפרשים ז"ל
ד) כתבו התוס' שם בערכין וה"ה כ' שם סוף פ"י בשם הרשב"א ומסתברא לי ☜דתקנת הבטול הוא דפוסל עידי המודעא ויאמר הריני פוסל כל עדים שיאמרו שמסרת מודעא על מכר זה שהרי שם אותה לגבי נפשיה כעדים פסולין וכענין שאמרו בנאמנות עכ"ל וכ"כ אחרים ע"כ
ה) וכן אם אמר לעדים הוו עלי עדים שאני חייב לפלוני כך וכך כשידוע שאינו חייב לו אלא שבא לחייב נפשו בהודאתו זו ה"ל כדין מתנ' כשידעי' באונסי' סמ"ע:
ו) טור ס"ו וכ"כ בעל העיטור שהוא בתלמוד לפי פירושו בכגון מעשה דפרדיס' ולשאר מופרשים אינה כתובה לרוב פשיטות'.
ז) הוא בכלל מה שנזכר בסמוך דהא אין האונס מצד הקונה:

סימן רו

א) לשון הרמב"ם בפ"ח מה' מכירה דין ז' מעובדא לקמיה דרב יוסף וכדא"ל אביי וכו' בסוף ע"ז ריש דף ע"ב
ב) כתב ה"ה כן פי' הגאון רבינו האי וכן בהלכות בבית כור וקי"ל דכל הכי שמעתת' כלהו בדאמר להו מעכשיו וקנו מידו ע"כ והרשב"א כתב בשם רב האי והקרקע עומד ביד הלוקח וכן כ' בעיטור בשם רבוואתא
ג) הוא עובדא דלעיל ממש וכדא"ל אביי שם וכ"כ ה"ה שם ושכן איתא בהלכות בפ' בית כור דכל שלא פסק לא סמכה דעתיה
ד) עובדא שם לקמיה דרב כהנא וכאתקפת' דרב יעקב מנהר פקוד:
ה) שם ד"ח וכתב ה"ה לשון הגמרא (שם) כדשיימי בי תלתא ואפילו תרי וכו' ופי' המחבר בי תלתא ב"ד של ג' וכו' ודין שומא זו כדין אחר שהולכין אחר הרוב ורש"י פי' שם בע"א:
ו) שם וכמו שפי' רש"י שם:
ז) כ' ה"ה שם כדשיימי בי ד' והטעם לדעת המחבר כיון שירד לדעת יותר מב"ד אדעתא דכולהו אמר אע"פ שהזכיר ב"ד
פי' לאפוקי אם מכר' ביותר כנ"ל בסעיף א'
ח) כאתקפתא דרב הונא בריה דרב יהושע שם דאיפסקא הלכתא כוותיה שם בגמ' ועיין בסי' ק"ג עוד מדיני השומא:

סימן רז

א) לשון הרמב"ם ריש פ' י"א מה' מכירה וכתב ה"ה זה פשוט בכמה מקומות
ב) מפו' בפרק השוכר את הפועלים במשנה וגמ' דף צ"ד ע"א
ג) רמב"ם שם דין ב' וכ' ה"ה דע שזה שכתב המחבר שאין דין אסמכתא במה שמוחזק מעתה ביד הקונ' הוא כדעת קצת המפרשים שהסכימו בכך והאריך בזה שם והרב נ"מ שם כתב שטעמו מדאמרינן פרק איזהו נשך (בבא מציעא דף ס"ה ע"ב) אמשנה הלוהו על שדהו וכו' שאם א"ל מעכשיו וקנו מידו על כך אע"פ שלא החזיק עדיין בקרקע קנה א"כ צ"ל כל שהוחזק בדבר וקנה אותו בא' מהדברים שקונים בהם לא גרע מאומר לו קנה מעכשיו וכן משמע פ' ד' נדרים (נדרים דף כ"ז) פ"ב דאמרי' ולרב הונא מכדי אסמכתא היא וכו' שאני הכא דמיתפסן זכוותיה וכו' ומה דאמרינן בתר הכי והלכתא אסמכתא קניא והוא דקנו מיניה וכו' לא קאי אדלעיל אלא קאי אהיכא דאמר אתן וכ'
ד) שם דין ח' וכתב ה"ה דין ההליכה מפורש בפ"ב דקידושין (ד' נ' ע"א) בעובדא דההוא גברא וכו' ודבר המטר בכתובות פי"א (דף צ"ו ע"ב) וכתב הב"י ע"ז מסכ"ד דכל כה"ג אסור ללוקח לאכול פירות עד שידע שיקיים זביניה והביאו סמ"ע:
ה) והו' דאיתיליד אונסא באורחא שם בקידושין
ו) זה נלמד מההוא דלא אתדר וכו' ☜ודווקא כשהמונעים אינם מחמת רצונו אבל אם לא היה שם מונע אלא שהוא אינו רוצה לעשות קנה הלה שאין זה כדין תנאי גמור וכו' הרב המגיד שם
ז) שם דין ט' עובדא בקידושין שם סוף דף מ"ט
ח) כ"כ הרב המגי' בשם המפרשים ושזה דעת המחבר שכתב למעלה בשעת המכר וכ"כ הטור בס"ד:
ט) שם פרק י"א דין י':
י) הרב המגיד זה פשוט כל תנאי שבממון קיים ונלמד ממ"ש פ' המגרש גיטין ד' פ"ד ע"א ה"ז גיטך על מנת וכו' ואמרינן מ"ט גזירה שמא יאמרו נשיהן וכו' וגבי דיני ממונות ליכא למיחש להך גזירה וכו' וכיוצא בכמה מקומות
כ) מבואר במ"ש בסעיף שאחריו:
ל) לשון הטור סעיף ט' ברייתא ב"מ דף ס"ה ע"א מכר לו בית וכו' לכשיהי' לי מעות וכולי:
מ) לשון הרמב"ם שם דין י"א וגם זה בברייתא שם וכדמפרש לה רבא שם ועיין מדינים אלו בי"ד סי' קע"ב קע"ד:

נ) וכתב הכ"מ ונצטרך לפרש לדעתו ז"ל דבין אמר לוקח בין אמר מוכר בשעת המכר חייב להחזיר אלא כשאמר מוכר הרי זה כמי שרצה ללוות בריבית שלא רצה למכור וכולי משא"כ כשהתנה הלוקח שלא נתכוין אלא שלא יצטער המוכר ולא להלוות ברבית תדע שהרי ידו על התחתונה שאם יתייקר יביא המוכר המעות ויקחה ואם יוזל יניחנו ביד הלוקח ופי' יפה הוא א"נ אחר שנגמר המקח אמר הלוקח כשיהיי' לך מעות וכו' וקנו מידו שהתנאי קיים וכיון שכבר נגמר המקח הוי כאילו חוזר ומכרו לו ושכן מצא פי' זה בהגהת אשר"י בשם ר"ת ובזה עלה תירוץ למה שהקשה הטור והאריך שם:

ס) מעשה זה מבואר שם ד' ס"ז ע"א בהל':

ע) לשון הטור סי"ג משנה שם ד' ס"ה ע"ב וכדמוקי לה שם בגמרא דף ס"ו ע"ב:

פ) רמב"ם פ"ו מה' מלוה דין ד' וכתב ה"ה כך הוא דעת ההלכות ורובי המפרשים ורבינא דחשיב ואפיק פירי גבי ההוא עובדא וכו' (שם כמ"ש בס"ח) ושכן עיקר עכ"ל:

צ) טור סי"ג כ"כ הרא"ש שם משום דהוי כמשכנת' דאבק רבית הוא ואינה יוצאים בדיינים ודעת התוס' ותלמידי הרשב"א כדעת הרא"ש וכ"נ דעת הראב"ד בהשגות:

ק) רמב"ם פי"א מה' מכירה ד"ד וכתב ה"ה ברייתא בפ הזהב (שם דף מ"ח ע"ב) וע"כ לא פליג רבי יהודה אלא באומר אכפול לך ערבונך אבל במחול לך ד"ת קנה ול' דיו שיקנה כנגד ערבונו מסייע לזה ע"כ וטעמו מבואר לעיל ס"ג במ"ש שם ע"ש:

ר) שם ד' ה' וכתב ה"ה זה משנ' פ' גט פשוט (בבא בתרא דף קס"ח ע"א) וקי"ל כר' יהודה כדאיפסקא הלכתא בגמרא (שם) והטעם לפי שהוא תלה הדבר בחזרת השטר ואינה ביד המלוה אלא ביד השליש ואפשר לדעת המחבר אם היה השטר ביד מלוה וא"ל אם לא פרעתיך וכו' גבה כולו ומה שנתתי מחול לך ה"ז גובה כיון שהשטר והמעות בידו וזהו ששנאו במשליש דוקא ע"כ וע' לעיל ר"ס נ"ה:

ש) שם ד"ו וכ' ה"ה זה מאמר כולל ונלמד מהסוגיא דאיזהו נשך (דף ס"ו ע"ב) ממימרא דרב' דאמר כל דאי לא קנה כתב הרשב"א בתשובת ב"י מסל"ד על ראובן שהי' חייב מנה לשמעון ומכר לו קרקע באותו מנה וכ' לו שטר מכירה אבל לא החזיק בקרקע ושמעון כ' לראובן שאם יפרע לי המכה שחייב לי המכירה יהי' בטילה ואח"כ אמר ראובן שפרע לשמעון ופסק דנאמן דלא יוכל שמעון למימר שטר מכירה שלך בידי מאי בעי מאחר שאינו נותן מחמת החוב אינו אלא מלוה ע"פ בסמ"ע בח"ו

פי' אפילו לא גזיר

ת) ועין בסוף סי' שכ"ח

א) כ' הרא"ש בתשובה כלל ס"ו סי"ח ☜מי שהרויח מחבירו אלף זהובים בשחוק ואח"כ הקנה לו בקנין חליפין שח"ל אלף זהובים ופסק שאם אמר אני מקנה לך ממון שנתחייבתי או אפי' בסתם והדבר ידוע שנתחייב לו בשחוק פטור ובכלל ע"ב סי"א כ' ☜אם נתן אח"כ משכון ע"ז ואף שהחזיר לו המשכון נזקף עליו במלו' וחייב לשלם פי' הי"א הללו ס"ל אדרב' דעיקר אסמכתא הוא במה שיש בידו לגמרי וגזים די"ל דסמך אזה שהוא בידו והי' דעתו לקיימו משא"כ דבר שאינו בידו לגמרי וסברא זו כתובה בד"מ בשם הרמב"ן וכו' אבל לסברא קמייתא במה שאין בידו הוי אסמכתא שפי סמ"ע

ב) שם דין ז' וכתב הרב המגיד מבואר שם באותה שהבאתי למעלה בדאמר ליה מעכשיו (וציינתיו לעיל בסעיף ט'):

ג) שם דין י"ג וכתב הרב המגיד דין זה פשוט הוא ומבואר בגמ' פרק ד' נדרים (נדרים דף כ"ז ע"ב) והא דהצריכו בית דין חשוב מאחר שכל קנין הוא מעכשיו וכבר נתבאר שאין דין אסמכתא במעכשיו כתבו שלא הצריכו ב"ד חשוב אלא במתפי' זכיותיו וכגון זה אינו מקנה אותן מדעתו אלא שהם קובעים לו זמן כדי לכפותו דלא לשתמיט קונין מידו ובעינן בית דין חשוב דהוי כעין הפקעת ממון

ד) ומביא ראיה דכתיב וחל השופט אשר יהיה בימים ההם

ה) שם דין י"ד.

ו) שם ושם בנדרים מסקנת הגמ' שם דכ"ז ע"ב

ז) שם דין י"ח וכתב ה"ה מכאן אתה למד שדעת המחבר ודעת החכמים ההם דאפילו בקנין יש דין אסמכתא ולפיכך היה התנאי במחול לך וכמ"ש בראש הפרק (ועיין במ"ש בריש הסי') והרב כ"מ תמה בזה שהרי כתב רבינו בפרק זה (ונתבאר לעיל בריש הסי' ובסעיף י"ד) דקנין מעכשיו אין בו דין אסמכת' וכו' אלא משום שלא היו יכולין להקנות מטבע דאין מטבע נקנה בחליפין ודרך רוב העולם לקנות בכך וכך מעות לכן היו קונין מזה שהוא חייב לזה כך מעות ואח"כ היו קונים מחבירו וכו'

ח) וכ"כ המחבר ב"י בא"ה בסי' נ' ס"ז

ט) טור סי"א בשם אביו הרא"ש וכ"כ התוספ' בפ"ק איזהו נשך ד' ס"ו סע"א וכ"כ הגהו' מיימוני פ' י"א מהלכות מכירה בשם סמ"ג ורש"י וראבי"ה

ועיין בסי' רמ"ג ס"ז בהגה ובא"ה סי' נ' בהג"ה

י) ב"י שם בשם התוס' שם והמרדכי פרק המקבל בשם א"ז ובפ' זה בורר בהגהות פ"ח מהל' שכירות ופי"א מהלכות מכירה וש"פ

כ) דלא חשיב גזים כיון שמפסידו והוי כמו אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא

ל) טור סכ"ב כ"כ התוספות והרא"ש בפ"ק דקידושין אהא דאמרי' שם דף ח' ע"ב מנה אין כאן משכון אין כאן:
מ) וביאר שם דכי האי גוונא לא זכה במשכון כל זמן שאינו חייב לו כלום
נ) שם סכ"ג בשם ת' הרא"ש כלל ע"ב וכ"כ בעיטור אות תי"ו סימן י"א והגהות אשר"י פ' איזהו נשך בשם א"ז
ס) וסיים שם הרא"ש והביאו הטור אלא ☜באמר מעכשיו ובב"ד חשוב ואף על גב דכתוב בשטר דלא כאסמכתא לא מהני מידי דהא חזינן דאסמכתא היא:
ע) הגהו' מיימוני פ' י"א מהלכו' מכירה בשם הר"ם משום דרובן ע"י דאי הם אם יהיה אלקים עמדי אם נתן תתן את העם הזה בידי וכהנה רבות מחסמ"א
פ) כתב הב"ח ☜אע"ג דכופין אותו לקיים שבועתו מכל מקום אין יורדים לנכסיו וכן אם (עבר) ונשאל על שבועתו או מת אין כופין אותו לשלם וכמ"ש הרמ"א בסי' ר"ט סעיף ד' עוד פסק ☜במי שנשתעבד לקיים המקח בת"כ ובקנס ומשלם הקנס כיון דלא פירש שהקנס לא יפטור השבועה איכא למימר דדעתו היה בקנס לפטור משבועה וכו' עכ"ל לענ"ד צ"ע:
צ) שם דין ט"ו ונתבאר בסו"ס ע"ב ע"ש במ"ש שם:

סימן רח

א) ל' הטור כ"כ הרא"ש אהא דאמר רבא גלימא מפקינן מיניה וכו' ב"מ דף ס"ה ע"א דמשמע דוקא משום דלא לימרו מיכסי דריבת' הוא דמהדרינן ליה הא לאו הכי המקח קיים אע"פ שנעשה באיסור כ"כ הרב המגיד ספ"ח מה' מלוה בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל:
ב) דס"ל דהמקח קיים מדין מקח שנעשה באיסור ואע"ג דאמר רבא כל מילתא דאמר רחמנא לא מעביד אי עביד לא מהני (תמורה סוף דף ד') י"ל כמ"ש התוס' שם דף ו' סוף ע"א דדוקא היכא דעבר אאיסור הכתוב בתור' אבל היכא שהוא בדה את האיסור בכה"ג לא אמר רבא דלא מהני ועיין בי"ד בסי' ר"ל שכתב שם שאין מכירתו כלום כדעת המרדכי בהגהות והרב סמ"ע האריך בזה וכתב הרב ב"ח שנראה דלדעתו אינו הלכה פסיקא אלא דיש לחוש לה ☜שלא להוציא מיד המוחזק בין שהמוכר מוחזק במקח בין שהמקבל והלוקח מוחזק שמשכו לרשותו

ג) לאפוקי היכי דלא נתן אלא מעות לבד דלא קנה אלא לענין מי שפרע אם לא רצה לקיים דבריו לא לייטינן ליה כיון שבאיסור נעשה וכ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן והרשב"א בשם רבינו האי וכ"כ ש"פ בשם רבינו האי

ד) ב"י בשם תלמידי הרשב"א וכ"כ רבינו האי בתשוב' וביארו וזה שהרי לא לכך ירד שמתחלה כשער הזול פסק עמו ופשוט:

סימן רט

א) לשון הרמב"ם ריש פכ"א מהלכות מכירה כתב הרב המגיד פשוט הוא שקנה ומבואר בגמ' בכיוצא בזה בפ' המוכר פירות (בבא בתרא דף צ"ה ע"א)

ב) כתב הכ"מ יש ללמוד מהא דא"ר הונא מכור לי באלו קנה ומחזיר אונאה ב"מ סוף דף מ"ו והא דתניא ההולך לחלוב עיזיו וא"ל מה שעיזי חולבות וכו' שם דף ס"ד ע"א משמע דקנה אפילו יותר על דמיו מותר י"ל שאין דברי רבינו אלא בדברים שיש להם שער ידוע אבל חלב וגיזה שאין להם שער ידוע אין להם אונאה וצ"ע ולעד"נ משום שהחלב וגיזה ההם אי אפשר לעמוד עליהם לא במדה ולא במשקל הוא מוכר אכסרא דאין בהם אונאה כדלקמן סי' רכ"ח סעיף י"ט וע"ש בהג"ה:

ג) שם ד"ג וכתב ה"ה כ"כ רבינו האי ז"ל בספר מקח וממכר ודברי טעם הן אבל לא מצאתי דבר בגמרא שאוכל ללמוד ממנו כן

ד) ועיין בת"ה סי' ש"ך ☜בשנים שתקעו כפם זה לזה וקבלו עליהם בקנסו לצדקה להחליף זה עם זה כל אשר להם ופסק שצריכין לקיים אם לא שמחלו זה לזה וכתב הסמ"ע דבכאן יותר גמר ומקני כיון ששניהם אינם יודעים משא"כ בדין האומר כל מה שבבית זה וכו' ועיין בי"ד סי' רכ"ח שאם נדר לצדקה בפני הגבאי מה שנתחייב המחרף לו שאינו יכול למחול לו

ה) שם ד"ד כתב ה"ה זה מבואר ריש פ' איזהו נשך (ונלע"ד ממשנה הרי חטיך עשויות עלי בל' דינר והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו הא אם יש לו יין מותר קונה אף על פי שלא הוזכר בכמה המדה)

ו) הרמב"ם שם ריש פ' כ"ב וכתב ה"ה זה מבואו בהרבה מקומות ופלוגתא דתנאי היא ואוקימנא ביבמות בהאשה רבה (יבמות ד' צ"ג ע"א) ובקידושין סוף דף ס"ב הנהו דאמרי אדם מקנה בשיטה ואינה הלכה:

ז) כתב ה"ה מבואר בהרבה מקומות:

ח) לשון הטור ס"ג:

ט) הב"י לא כתב מוצא דין זה ונלע"ד שלמדו ממ"ש כתו' בקידושין סוף דף ס"ב אהא דא"ר חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת וכו' דאין הלכה כראב"י וכ"פ הרא"ש שם דאפילו מעוברת אינה מקודשת ועיין בא"ה ס"מ

י) כמימרא דרב נחמן ב"מ סוף דף ס"ו וכן כתב הרמב"ם שם דין ב'

כ) ג"ז מימרא דרב נחמן שם

פירוש קודם שחזר כן פי' רש"י שם

ל) אייריכשמסר לו השטר אחר שבאו לעולה וכ"כ הסמ"ע

מ) שם ס"ד ממימרא דרב נחמן עד שיאמר תנו דקל זה לפלו' ויאכל פירותיו בב"ב סוף דף קמ"ז וכיון דלגבי מתנה מהני קנין גוף לפירותיו ה"ה דמהני במכר וכן כתב הרמב"ם שם ריש פכ"ג

דהיינו שיוכל לחזור בו קודם שבא לעולם אבל משבא לעולם אינו יכול לחזור והביא ראיה מפ' מי שמת (בבא בתרא דף קנ"ז ע"ב) בלוה ולוה ואח"כ קנה יחלוקו ואם אינו יכול לחזור הוה לן למימר לקמא משתעבד לבתרא לא משתעבד

נ) מבואר שם שהי' המעשה שאמר ראובן הנני מוחל לשמעון כל מתנות שיתן לי וכו' סמ"ע

ס) ועיין עוד בסי' רי"ו סעיף ה' ובמ"ש שם

ע) רמב"ם שם פכ"ב דין ג' וכ' ה"ה זה מבואר ר"פ איזהו נשך (מימרא דרבא שם ריש ד' ס"ג)

פ) ומבואר בס"ד סי' קע"ה:

צ) ל' הטור ס"ז מהא דאמר רב נחמן את"ל דקל לאחד ופירותיו לאחר וכו' בב"ד ד' קמ"ח ע"א:

ק) שם ושם במימרא דרב נחמן הדין והטעם

ר) טור ס"ח מברייתא בן לוי שמכר שדה לישראל וכו' שם דף ס"ג ע"א

ש) מפורש שם בברייתא וכמו שפי' הרשב"ם שם:

ת) מברייתא דלעיל ופי' רשב"ם הטעם כיון דמשום ייתור ל' הוא די לנו אי אהני ייתורא למאי שפי' דהיינו לעצמו והרמב"ן פי' כיון דלא שייר דבר מסויים ה"ל כתנאי ובתנאי כל האומר לי ולא ליורשי משמע כענין פרק האומר דקידושין ע"מ שתתני לי ק"ק זוז ומת וכו' לא נתנה זקוקה ליבם (כת"ק דרשב"ג שם דף ס' ע"ש)

א) טור סי"א כן כתב הרא"ש שם מדהוה ליה למתני אם נתן לו מעשר ראשון בכל שנה קנה ואם לאו לא קנה אלא מדקתני מעשר ראשון שלו ש"מ דס"ל דשיור' הוי:

ב) גם זה שם ושם בהרא"ש דקי"ל דעל מנת תנאי הוי:

ג) כיון שהשיעבוד כבר בא לעולם משא"כ לעיל ס"ד וכמ"ש שם סעיף קטן ג'.
ד) לשון הטור סעיף יג מבואר במ"ש לעיל ריש סעיף ז':
ה) מבואר שם
ו) כ"כ רשב"ם וכתו' שם:

סימן רי

א) פשוט בגמרא ב"ב דף קמ"א ע"ב
ב) מסקנת הגמרא והלכתא וכו' שם דף קמ"ב ע"ב:
ג) כרב הונא שם ריש ד' הנזכר וכמ"ש הטור בשם ר"ח
ד) משנה האומר אם תלד אשתי זכר תטול מנה וכו' שם ד' ק"מ ע"ב וכדמפרש ר' יצחק א"ר יוחנן שם דף קמ"ב ע"ב הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו וכ"כ הרמב"ם פכ"ב מה' מכירה דין י':
ה) מבואר בעובדא דההוא דאמר לדביתהו וכו' שם
ו) הרב המגיד שם בשם בעל העיטור ורבינו האי ושיש שאין מחלקין וזה דעת רבינו וכן עיקר דסתם אמרו ועיין בסי' רנ"ג.
ז) לשון הרמב"ם שם דין י"ב
ח) כ' ה"ה שם בביאור מימרא בלא מחלוקת (שם ריש דף קמ"ג)
ט) מבואר בעובדא הנזכר
י) זה מחלוקת שם ופסק כרב נחמן וכן בהלכות:
כ) כ"כ הכ"מ שם שכן עיקר הגירסא ושכן מצא בנוסחא מדויקות:

סימן ריא

א) לשון הרמב"ם פכ"ב הלכות מכירה דין ה'
ב) בריית' פ"ק דמציעא דט"ו ע"א
ג) דלא קיימא לן כרב דאמר קנה שם ע"ב:
ד) שם דין ו' מסיפא דברייתא שם מה שאירש מאבא היום כו' וכדמפרש שם ר' יוחנן משום כבוד אביו וכפי' רש"י שם ע"א וכ"כ ה"ה שם בשם הירושלמי:
ה) וכתב הרא"ש בתשו' כלל ע"ו ☜דגם האבן שמניחין על קבר הוא בכלל סמ"ע:
ו) מסיפא דברייתא מה שתעלה מצודתי היום וכדמפרש לה רבי יוחנן שם:

ז) מימרא ב"ב סוף דף קנ"ח וכתב הב"י הגאון אוקמיה בגוסס דאי לא"ה אפי' הוא עצמו מוציא גוף הנכסים מידם לפי שלא חל עליהם המכר כמבואר לעיל מ"מ חייב לשלם דמי המכר וכמ"ש ה"ה שם בשם הרשב"א ז"ל
פי' ונתעכלו המעות ולא הוציאם לצורך אביו:
ח) ל' הרמב"ם שם דין ז'
(☜פי' אביו של זה שמת בחייו):
ט) טור ס"ג בשם רבינו האי:
י) משנה שם דקל"ו ע"א:
כ) ל' הטור ס"ד וכ"כ הרמב"ם פי"ב מהלכות זכייה דף י"ג:
ל) פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש שם ע"ב והלכה כר"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי דהא הוא חדא מתלת דאמרי' בריש החולץ (יבמות דף ל"ו ע"ב) דהלכת' כר"ל לגבי ר"י:
מ) רמב"ם פכ"ג מהלכות מכירה דין ח' וכ' ה"ה בפ"ק דקידושין דף כ"ז ע"א שאלו אי בעינן שיה' צבורין המטלטלין בתוך הקרקע ואסיקנא דלא ואם איתא דאפי' אינו בעין קנה מאי קא מיבעיא לן פשיטא אלא ודאי לא קנה אא"כ הן בעין:
נ) כתב ה"ה פשוט היא שהמוציא מע"ה וכיוצא בזה כתב הרשב"א:
ס) שם דין ט' וכלישנא בתרא דנהרדעי ב"ק דף ט' ע"א ומהא דרב פפא דה"ל תריסר אלפי זוזי וכו' שם ד' ק"ד ע"ב ובכמה דוכתי:
ע) שם כלישנא בתרא דנהרדעי דלעיל:
פ) וכ"כ בפ"ו דין ו' שאם הקנה החוב שיש לו אגב קרקע שנ"ל דלא קנה ומבואר במ"ש לעיל בסי' ר"ג ס"א:
צ) מבואר בסי' קנ"ו:
ק) מבואר בסי' ס"ז:

סימן ריב

א) ל' הרמב"ם בפכ"ב מהל' מכירה דף י"ג:
ב) כ' ה"ה זה מוסכם מן הגאונים ז"ל מבואר ממ"ש בפ' מי שמת (בבא בתרא דף קמ"ז ע"ב) אמר רבא א"ר נחמן ש"מ שאמר ידור פלוני בבית זה וכו' ופירושו לפי שאין הדירה גוף ואמרינן התם מלתא דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע וזה פשוט ומוסכם ומבואר מזה בירושלמי
ג) וע"ל סי' ס' ס"ג בהגה ובס"ס קס"ג בהגה שלא כתב כן שם ועיין במ"ש הסמ"ע לחלק בזה ועיין בהגהות מרדכי שם ואין כאן מקום להאריך:

ד) טור סעיף ג' והוא ירושלמי פרק חזקת הבתים וכתבוהו הרא"ש פ' המוכר את הבית אמימרא דדיוטא העליונה הבאה בסעיף שאחר זה וכ' דאיתא נמי בתוספתא שם סעיף ד'.

ה) כדין דשלב"ל לעיל בסי' ר"ט ס"ז ה"ה לגבי דבר שאין בו ממש:

ו) מימרא דריש לקיש זאת אומרת וכו' שם דף ס"ג ע"א:

ז) כפי' רשב"ם שם וכ"כ הטור ס"ה והתו' שם בשם ר"ת הקשו על פי' זה דהא הכא לא מיירי במכירת חצר אלא במכירת בית והמוכר בית לא מכר חצר ומפרש ר"ת להוציא בה זיזין אם הוא בונה בנין בחצר להניחה ע"ג הדיוטא את הזיזין מניח אע"פ שהוא מכביד על הכותל וכ"כ הרמב"ם בפכ"ד מה' מכיר' דין ט"ז וכמ"ש ה"ה שם:

ח) כדמפרש רב זביד שם ריש ע"ב והרמב"ם שם פסק נמי כרב פפא וכפי' התו' ריש ע"ב בד"ה שאם רצה וכו' דלאו על גבה ממש קאמר אלא ע"ג עמודים וכמו שפי' התו' בשם ר"ת שם דף ס"ד ע"א וכן פי' שם ה"ה וכתב וקי"ל כרב זביד וכ"ש כרב פפא דטפי אמר רב זביד מרב פפא (וכמ"ש הרי"ף) וגם את זה לא הבנתי למה לא כ' המחבר כמ"ש הרמב"ם שם וכמו שביארו והוכיחו התוס' וכמ"ש ה"ה שם וכמ"ש הרי"ף וכן הכריע הב"י ובס' רי"ד כדבריהם ואפשר שס"ל שגם דין הזה שכתב הטור הוא אמת כשמכר הבית והמצר כמו שביאר הטור דבריו בסי' רי"ד בסעיף י"א מ"מ לפענ"ד היה לו להרב המחבר ג"כ לפרש כאן ולומר אלא מכר לו בית והחצר

פי' הרשב"ם גג שיש לו מעקה עשרה והתוס' שם דף ס"ד סוף ע"ב הוכיחו שפירושו תקרה:

ט) ל' הרמב"ם בפכ"ג מה' מכירה ד"ה וכתב ה"ה זה פשוט:

י) שם דין ו':

כ) כתב ה"ה שנ"ל שהמחבר מדמהו למוכר בזמן שהיובל נוהג שכשם שהמוכר בזמן היובל בין קרוב בין רחוק עושה בו כל חפצו אע"פ שידוע שיחזור קרקע לבעליה ביובל כן הדין במוכר לזמן קצוב שהרי סתמו כפירושו ביובל וכיון שכן אף במוכר לזמן קצוב הדין כן ודברי השגות אינם ברורי' ויתר דברי המחבר והמפרשים שכתב כולן ברורים ופשוטים הן:

ל) שם ד"ז כ' הכ"מ וא"ת והלא הפרש גדול יש ביניהם דמוכר שדה לפירותיה קנה ומוכר פירות שדה זו לא קנה וי"ל דהכא מיירי במוכר שדה זו באופן שקנה לוקח כגון שעשה שבועה שהוא מחוייב לקיים שבועתו וכמ"ש רבינו בס"פ שלפני זה א"נ דכי אמרינן לא

קנה היינו שאם אחד מהם רוצה לחזור בו הרשות בידו ועתה שואל באם שניהם רוצים ובטור פי' אחר שבאו לעולם

מ) שם דף ח כ

נ) שם פכ"ב דין ט"ו

ס) וכ"כ בפ"ו מה' ערכין וחרמין דין ל"ב וכתב שם וראיה לדבר זה ממ"ש יעקב אבינו וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ונאמר אשר נדרת לי שם נדר ☜וכתב הראב"ד בהשגות שהראיה מיעקב היא ראיה והזכירו ה"ה שם בה"מ

ע) כתב ה"ה שהחלק הראשון היא סברת המחבר (כמ"ש לעיל) ושכן כתבוהו קצת מהמפרשים ז"ל אלא שהוא מוסיף שאף במתנת ש"מ אע"פ שאין הנודר קיים מצוה לקיים דברי המת כמו שהוא מחויב אם היה קיים ועיקר והכ"מ הקשה ע"ז למה יזכו בה העניים כיון שהש"מ ליתיה בעול' והיורשים לא נדרו ולא חל עליהם נדר מורישם ושזו היא השגת הראב"ד ז"ל ונ"ל שרבינו סובר ☜דכיון שאמר מורישׁ' כל מה שיוציא אילן זה לעניים והם שמעו ושתקו סבור וקבל וה"ל כאלו נדרו הם והב"ח כתב ויותר נראה כיון שדברי ש"מ ככתובין ומסורין דמי שלא תטרף דעתו כ"ש במה שנדר לעניים חיישינן לטרוף דעתו אע"ג דנדר דבר שלא בא לעולם עוד כתב כיון דחל עליו הנדר ומצוה לקיים דבריו השעבוד חל על נכסיו שזכו בהם העניים בחיי הנודר והיורשים חייבים לשלם

פ) שור סי"ב בשם שאל' לאביו הרא"ש ברי' כלל י"ג

צ) מבואר בי"ד סוף סי' רנ"ח

ק) שם בשם תשובת אביו הרא"ש שם

ר) שם בתשובה הנזכר

ש) שם סי' י"ד וג"ז שם בתשובה

ת) ולעד"נ שדין זה הוא נמשך למ"ש לעיל ויש מי שאומר כי כל זה מ"ש עד סוף הסי' הם דברי הרא"ש בתשו' שם וחלוקת הסעיף שרשמו ט' אינו מחלוקת המחבר והא דלא הביא דעת הרא"ש לעיל כי נראה לו דעת הרמב"ם עיקר אך כשהביא דין קנה קרקע וכו' שהיא משאלות ששאלו כהרא"ש והבי' דעת הי"א שכיון שגמר בלבו וכו' ודעת היש מי שאומר דאע"ג וכו' והם דברי הרא"ש סיים ג"כ כל דברי הרא"ש שם בתשובה אע"ג דלא ס"ל הכי כיון שהוא נכלל בתוך מה שכתב ויש מי שאומר לא מנעו מלכתבו:

סימן ריג

א) ל' הרמב"ם בפכ"ג מה' מכירה דין ט' וכתב ה"ה זו פשוט במשנה שבפ' המוכר את הספינה (בבא בתרא דף פ' ע"א) והמחבר נתן טעם בדבר למה אינו כדבר שלא בא לעולם
ב) כתב הכ"מ די"ל דכיון דשובך וכוורת לגבי פירותיהן טפלים הם דמסתמן אינם שווים כל כך וכו' ה"ל כמוכר שובך וכוורת לפירותיהן אבל פירות שדה שהם טפלים לגבי שדה לא ה"ל כמוכר שדה לפירותיו כל זמן שלא פירש
ג) שם דין י' וכתב ה"ה עובדא דלוי בר אסיסין וכו' חולין סוף (דף קמ"א)
ד) ופי' המחבר פירי חדתי שלא פרחו ה"ה
ה) כתב הכ"מ לאו דוק' דאע"פ שלא פרחו אם עמדו מעליהם זכתה לו אלא אורחא דמלתא נקט דכל שלא פרחו אין דרך האם לעמוד מעליהם:

סימן ריד

א) ל' הרמב"ם ריש פכ"ה מהל' מכירה וכתב ה"ה הכל מפורש ר"פ המוכר את הבית משנה וגמרא (דף ס"א ע"א וע"ב) עם פי' ההלכות ופסקן
ב) כרב יוסף דאמר ברקא חלילא וכן פי' הרי"ף שם וכתב עוד ויש עושים כך בתוך עוביו של כותל
ג) מימרא דרב זוטרא שם
ד) הוא אפתא הנזכר שם בגמ' וכן פי' הרי"ף וכרב יוסף כמפורש שם בגמרא:
ה) כיון שלא כוון המוכר או הנותן להקנותו בהודאה זו אבל אם כיון להקנות בהודאה זו צריך לפרט כל הפרטים
ו) שם דין ב' ושם במשנה וכתב ה"ה אף שהוא פחות מד' אמות וכתב הכ"מ בשם רשב"ם אף על פי שהיא פתוח לבית וכו' כיון דאינו עשוי אלא להצניע שם חפציו לשמו' כמין תיבה אינו בכלל בית
ז) מפורש בגמ' שם ריש ע"ב
ח) כתב ה"ה במשנ' שם ולא מצאתי בגמרא שעור רוחב לגג אולי למדה מיצוע דאי לא הוי ד' אמות מכור
ט) משנה שם דף ס"ד ע"א:
י) כרבי עקיבא שם במשנה וכדאיפסקא הלכתא בגמ' שם דף ס"ד ע"א
כ) שם במשנה ומודה רבי עקיבא וכולי
ל) ל' הרמב"ם שם פכ"ד דין ט"ו מימרא דרב דימי שם דף ס"ג ע"ב

מ) לשון הרב המגיד שם עד סוף הסעיף וכ"כ הטור בסעיף ב'
נ) שם בשם הרב אבן מיגש וכ"כ הטור בשמו בסעיף ג'
סברת הי"א והבנתי דברי המחבר עיין בסמ"ע):
ס) גם זה שם וכ"כ הטור בשם הרשב"א בסעיף ה':
ע) ל' הרב המגיד כדי לסתום רומו וכו' וכתב שכיוצא בזה אמרו פרק השותפין (בבא בתרא דף ז' ע"א) מימרא דרב הונא בריה דרב יהושע:
פ) וסיים הרב המגיד לפי גירסת הגאוני' וכ"כ הב"י בשם הרא"ש ושכן דעת פ' רמב"ן והר"ן בשם הגאוני'
צ) בטור ס"ה בשם ה"ר יונה ושכן דעת אביו הרא"ש ז"ל
ק) שם בשם הרשב"א:
ר) שם ס"ו בשם הרמב"ן עד סוף הסעיף:
ש) וכ' הב"י ופשוט הוא שהרי האויר משויר הוא למוכר ומפני שנפלה לא נתרוקנ' רשות ללוקח וכבר כתב הוא בעצמי שזה אינו צריך לפנים:
ת) ופי' הוא ז"ל הטעם דכיון דלא קנה הלוקח שיוריה שייריה ומשויר הוא כדאיתא בירושלמי המוכר אויר חורבתו לחבירו לא עשה ולא כלום אלא מוכר לו חורבה ומשייר לו אוירה וכיון דשיירו שוייר אפי' נפלה חוזר ובונה אותה:
א) ופי' הוא שכיון שאין האויר נקנה ללוקח נפל אזדא כדאמרי' גבי משכיר דהא לא קנה הכא קנין הגוף אלא אותם העצים והאבני' הוא שקנה
ב) לשון הרמב"ם בפכ"א מהלכות מכירה דין י"ז מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה שם דף ס"א ע"ב:
ג) כתב הרב המגיד לפי שאם היו הכל או הרוב קורין לבירה בית הכל מכור וכדאיתא בגמ' אלא דקרו וכו':
ד) ג"ז שם בגמ':
ה) כ"כ ה"ה שם בשם קצת מפרשים שאין ל' זה מועיל לכלול במכר מה שאינו נכלל לשום אדם בעולם וכ"כ הטור ס"י
ו) ל' הרמב"ם שם פכ"ד דט"ו מימרא דריש לקיש זאת אומרת וכו' שם דף פ"ג ע"א וביאור דין זה מבואר במ"ש בסי' רי"ג סוף סעיף ג':
ז) ל' הרמב"ם שם פכ"ה דין ד' וכתב ה"ה מימרא פסוקה שם (דף ס"ה ע"א)
כ"כ הרב המגיד בשם הרב אבן מגש וכ"כ הטור סט"ז ומבואר בסעיף שאחריו:
ח) כ"כ ה"ה שם בשם הרב אבן מגש וכ"כ הטור שם:
ט) וביאר שם דהא קיי"ל כר"ע (שם במשנה דף ס"ד ע"א) דיש לו דרך:

י) וביאר שם דהא קי"ל כר"ע דמשייר בור ודות צריך ליקח לו דרך וכיון שכן אין לקבל מתנה אלא הזכות שהיה לבעליו:
כ) משנה שם דף ס"ה ע"א:
ל) לשון הטור סי"ז:
מ) שם במשנה:
נ) ברייתא שם ע"ב פי' רשב"ם נגר בריח וקבוע בכותל מנעול קבוע בדלת:
ס) שם במשנה בבריית' ע"ב והאיצטרובל הוא עיגול שסביב הריחים ודבר הקבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו:
ע) ל' הרמב"ם שם פכ"ה ד"ה וכתב ה"ה וגירסתו אינה כגירס' ספרינו:
פ) כ"כ ה"ה לדעת הרמב"ם דאי מטלטלין לא עדיפי ממפתח:
צ) שם ברמב"ם פשוט שם בגמ' באבעיא דר"א דף ע"ט ע"א
פי' תיקון שעושים סביב המזוזות מלמטה או מלמעל' שהדלת שוקף עליהם:
ק) שם בעיא דרבי אלעזר ובתיקו וכתב ה"ה וזהו שכ' הnחבר המחוברין בטיט שאם ביתידות כיון דלא איפשטא לא קנה וגם את זה לא ידעתי למה לא כ' דין זה בשם י"א:
ר) שם במשנה וברייי שם ע"ב:
ש) כן פירושו שם בגמ' ע"ב:
ת) שם במשנה
פי' רשב"ם אפרכסא טרנוויא בלעז ומטלטל' היא (ומבואר בפי' המשנה דסוף כלים):
א) בעיא דר' זירא ור' ירמיה וסלקו בתיקו ואין בהם ללוקח כלום:
ב) שם במשנה וברייי אע"ג שלא נזכרו בה מלבנות סובר המחבר דודאי לא עדיפי מהנזכרים:
ג) שם בסיפא דברייתא:
ד) רמב"ם שם בפכ"א דין י"ט מימרא בסוף מנחות דף ק"ח ע"ב וכדמפרש לה שם ריש דף ק"ט:
ה) שם דין ה' משנה ב"ב דף צ"ח ע"ב
ו) כלישנא בתרא שם בגמ' דר"ע קתני לה וכ' ה"ה ופי' למשנה לדעת המחבר כדעת אבן מיגש דהך סיפא דבית קטן וכו' אליבא דר' ישמעאל ואין הלכה כמותו לגבי ר"ע:
ז) וכן הוא ברמב"ם:

סימן רטו

א) ל' הרמב"ם פכ"ד מהלכות מכירה דין ו' משנה ובריייתא ב"ב דף ס"ז ע"א דכתב ה"ה שהבור והדות מכור בחצר ולפי שהחצר עשוי לכביסה ולהשקות בהמות משא"כ בבי' מנימוקי הרשב"א והרב אבן מיגש כ' לפי שדרך החצרות להיות בהן בור ודות ואין דרך הבית בכך

פי' שמוציאין ממנו זכוכית:

ב) ברייתא דר' חייא וכדמוקי לה בגמ' שם:

ג) שם במשנה:

ד) לשון הטור מהא דאמרי' בפרק מי שמת דף ק"ז ע"א:

ה) שם ושם במשנה דף ס"ז ע"א:

ו) ואמר לו כל מה שבתוך המצרים אלו אני מוכר לך כ"כ הנ"י שם:

ז) לשון הרמב"ם שם פכ"ה דין ז' משנה שם ע"ב ואמרו בגמרא ים טלפחא כתב ה"ה זה כתב במקום ים הנזכר במשנה ול' אבן מגש ז"ל והיא כמו אבן רחים בנויה ע"ג אצטבא שעליה טוחנין את הזיתים:

ח) מפורש בגמ' בפי' בתולות הנזכר במשנה:

ט) ברייתא שם פי' הבור שיורד לתוכו והיא חקוקה ועשויה כמין נקב:

י) הוא לפי גירסת הספרים שלפנינו בברייתא מכר את הנסרים וכמו שפי' כרשב"ם שנראה בעיניו שמחוברין היו:

כ) שם ברייתא:

ל) כתב ה"ה שם בברייתי' ואף גירסת המשנה נראה שהיא כן אע"פ שהיא מוחלפת במקצת ספרים

מ) והב"ח כתב ☜כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא ספקא דגירסות המע"ה

נ) ברייתא דף ס"ח ע"א גבי מרחץ

ס) עובדא שם לקמיה דרב יוסף וכו' וכדא"ל רב אשי

ע) כתב ה"ה בשם ר"ש שעיקר תשמישן למכור בהם פת יין ושוטחין בו ג"כ זתים יכול לייבשן לעשות בהן שמן

פ) ל' הרמב"ם שם דין ט' מפורש במשנה ובריייתא (שם דף ס"ז ע"ב) בגירסא ההלכות הרב המגיד

צ) שם בברייתא

ק) שם ריש דף ס"ח

ר) טור ס"ה וכ"כ הרמב"ם שם
ש) ל' הרמב"ם שם ריש פכ"ו משנה שם
ת) כ' ה"ה פי' בגמ' באגי ופי' באגי בקעות (פי' ר"ש שדות) וכו' ולשון זה כולל בין שדה בית הבעל וגנונייתא ויש מקומות שענינו גנות לבד וכאן הכל בכלל
א) כתב ה"ה נלמד משיריה וכמו שיתבאר
ב) ברייתא שם ע"ב
ג) ברייתא ואוקימתא דגמ' שם
ד) שם במשנה ומפרש שם ואפי' היו בה עבדים ובהמה ומפרש בגמרא אע"פ דניידי ומכ"ש חיטי ושערי וכסף וזהב דהוי מטלטלי דלא ניידי ה"ה בשם ר"ש שם בברייתא
ה) כגי' הרמב"ם שם בברייתא וגירס' הר"ש והיא גירסת הספרים שלפנינו הרי אלו נמכרים עמה וכתב הב"י ורבינו (הטור) השמיט דינם ואפשר משום דמספקא ליה איזו גירסא עיקר
ו) שם דין ב' משנה סוף דף ס"ח
ז) שם ריש דף ס"ט כדמפרש לה עולא
ח) שם בגמ' הכי תרגימו וכו' וכתב הרב המגיד והמחבר פסק כב' הלשונות דלענין הדין שניהם אמת ולא נחלקו
ט) כרבנן שם בגמרא
י) ג"ז שם בגמרא
כ) שם דין ג' שם במשנה ופי' מחיצת קנים הרבה גדילין בקלח אחד ויתר הדינים מבוארי' במשנה בביאור ובגמ' הרב המגיד שם
ל) מימרא דרב משרשיא שם ע"ב וכמ"ש הרשב"ם שם
מ) ג"ז באותה משנה שם עם ביאור הגמ' ופי' הר"ש הטעם שהרי הוא כמי שמכר ב' שדות לחבירו ויש לו עוד שדה אחת בתוך השתים וא"ל ב' השדות וכל מה שיש בתוכן דאין השלישי שביניהן מכור וכו' ומחיצת הקני' וסדן השקמ' וכו' חשובין שדה בפני עצמן ה"ה שם
נ) משנה שם ריש דף ע"א
ס) שם בפ"ט ד"ד ושם במשנה וכתב ה"ה בשם הרשב"א דלאילנות המשוייריו א"צ דרך ור"ש ז"ל כתב דאף לאילנות צריך ונלע"ד שהמחבר השמיט מחלוקתם וכתב סתם ונלע"ד שדעת הרמב"ם כדעת הר"ש שהרי לא הזכיר אילנות
ע) שם דין ה'
פ) דנותן בעין יפה נותן

צ) וכתב ה"ה אבל לא התבואה התלושה אע"פ שהיא צריכה לקרקע (ליבשה שם) וכתב עוד ☜שאין זה אלא במתנת קרקע אבל בספינה ויתר המטלטלין הנותן והמוכר שוין וכ"כ ר"ש ז"ל וכ"כ רמ"א ס"ס ר"ך

ק) בשם הרב אבן מגש ולדבריו הסכים הרשב"א

ר) שם דין ו' שם במשנה

ש) שם דין ז' מהא דמסיק בגמ' שם דף ס"א ע"ב היכי דמי אילימא דקרו ליה לבית בית ופי' וכיוצא גבי צמד בקר שם דף ע"ז ע"ב הנה הכל לפי הלשון שקורין באותו מקום וכן שנינו בתוספתא בד"א במקום שלא נהגו אבל במקום שנהגו הכל כמנהג המדינה וזה מבואר ה"ה

ת) שם דין ח' וכ"כ המחבר עוד בסי' רי"ת סי"ט ור"ך סט"ו:

סימן רטז

א) לשון הרמב"ם פכ"ד מה' מכירה דין י"ד מימרא דרב יהודה ב"ב דף ס"ט ע"ב

ב) שם מימרא דרב מרי משמיה דאביי שם דף ס"א ע"ב

ג) שם דין י"א שם בגמ' דס"ט ע"ב א"ל לבר מדיקלא וכו' וכתב ה"ה ובחידושי הרשב"א פי' ר"י ן' מגש ז"ל דלאו הטוב שבכולן או הרע שבכולן קאמר אלא מן הטובים או מן הרעים עכ"ל וכו' ושכן נראה כוונת המחבר וכ"כ הכ"מ שם ול"ש שייר רע שברע או שיש בו רע ממנו הכל אחד וכ"כ הר"ן ושכן דעת הראב"ד

ד) שם פכ"ד דין י"ב וכתב ה"ה עד שכל המוכר בעין יפה הוא מוכר דינין אלו מפורשי' שם דף (ס"ט ע"ב) בלא מחלוקת

ה) פי' אבן מגש ז"ל דכיון דגופני חשיבי מדקלי כדאיתא בפ' החובל (ריש דף ל"ב) אזלינן בתר דעתיה דשייר גופני משום דחשיבי

ו) כאן שייך מקום הגה זו

ז) כצ"ל וכן הוא ברמב"ם שם וטור

ח) כתב ה"ה בא ליתן טעם כשיש שם דקלים ואילנות או גפנים ואילנות לא אמרו שיהא הכל משויר אלא מה שראוי להקרא אילן סתם לכי שהמוכר בעין יפה מוכר

פי' בחרוב המורכב אייר פי' ר"ש

ט) מפורש שם ריש דף ע'

י) וכ"כ הרב המגיד בשם רבינו (שמואל) ואבן מגש ז"ל והביא ראיה דהא כי ליכא אילני אלא דקלי אמרינן כיון דליכא אילני על הני דקלי הוא דאתני

כ) ג"ז שם בגמרא

ל) שם דין י"ג שם בגמרא דף ס"ט ע"ב
מ) הראב"ד כ' בהשגתו חייב לקנות ב' דקלים וכן עיקר פירוש הרי"ף וכמו שכתב הרב המגיד בשמו דמאן דזבין לחבריה מידי דשכיח למזבן אע"פ דליתיה להההוא מידי ברשותיה מחייב למזבן ליה יקי"ל נמי ופוסקין על השער אע"פ שאין לו ושכן איתא בתוספתא וכ"כ בעל העיטור בשם רבינו ניסים ובכ"מ כתב נחלק וליתן טעם לדברי הרמב"ם דכשאין לו דקלים ה"ל דבר שלא בא לעולם וכיון שכן לא קנה ואין לנו לחייבו שיקנה שיהיו דבר שבא לעולם מה שאין כן כשהמוכר נותן לו הב' דקלים הרי הוא אמר ליה אני מקיים כמי שהתניתי כו' וכיון שאז היה בעולם ועתה הוא ברשותי ה"ל כאילו היה באותו שעה ברשותי ומחוייב אתה לקיים הממכר ע"כ ומ"מ לי צ"ע שלא כתב המחבר דעת הגאונים דלעיל בשם יש אומרים
טור סעיף ז' וכן כתבו הרב המגיד שם שכן כתב רבינו (שמואל)
נ) רמב"ם ריש פרק כ"ד משנה שם דף פ"א ע"א
ס) כתב הרב המגיד פשוט הוא דהא אילנות סתם שנינו
ע) שחלה ששאל ר' ירמיה ופשטוה כן וכפירוש רשב"ם שם דף פ"ג ע"א
פ) במשנ' ובריייתא שם דף כ"ג ע"א
צ) בעיא דאיפשטא היה ארז ביניהם וכולי שם ע"ב ה"ה
ק) שם פרק כ"ד דין ב מימרא דרבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן שם דף פ"ב ע"א
ר) כדאמר ליה אביי לרב יוסף ותניא כוותיה והטעם שם שלא יטנפו פירות הנושרין
ש) שם דין ג' כתב ה"ה פסק כר' יוחנן שם (דף פ"ג ע"ב) וכן בהלכות (וגירסת הגמ' שלפנינו הוא כשמואל) והטעם דכשהם כסדר בזה אין הקרקע שביניהן ראוי לחרישה וזריעה
ת) מימרא דרבא והלכתא וכו' ותניא כוותיה וכו' שם ע"א ופי' ועד בכלל
א) שם ד' ד' כדא"ל רב גביהה מבי כתיל לרב אשי וכפי' התוס' שם דף כ"א
ב) מפורש שם ובהלכות
ג) נלמד מהקדש מברייתא הנזכר' שם דף ע"ב ע"א
ד) בעי' דרב פפא ולא נפשטא שם דף פ"ג ע"א וכתב הרי"ף וקי"ל כל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע וכתב ה"ה והמחבר אע"פ שדרשו לפסוק בכל תיקו דממון אם תפס אין מוציאין מידו שאני קרקע דבחזקת בעליה עומדת
ה) בעיא דרב אשי שם ע"ב ולא נפשטא ומטעם דלעיל
ו) שם דין ה' ושם במשנה דף פ"א ע"א
ז) שם דין ו' שם במשנה

ח) שם במשנה וכדאמר רבי יוחנן יקוץ וכן אמר ר"י שם דף פ"ב ע"א וכתב ה"ה אחר שהביא דברי אבן מיגש ור"ש ז"ל ורצה לומר דכי קתני במתני' לא ישפה בענפים המתפשטים (וכמ"ש הרמ"א) וכן במה שגדל למעלה מן הגזע פי' הענפים ואפילו ענף המתחדש שאין מקום לחשש הנזכר אלא במה שעולה מן הגזע וכו'
ט) שם בפרק כ"ד דין ז' ושם במשנה וכדמפרש לה רב יוחנן שם
י) מימרא דרב נחמן כפירוש רב טפא שם
כ) כתב ה"ה כפי' אבן מגש לפי שאין מעלין גזע מסדנו של אילן כדי שיהא של בעל האילן אלא מן השרשין שהרי הוא של בעל הקרקע
ל) שם דין ח' מימרא דרב זביד שם דף ל"ז ע"א וכתב ה"ה שנ"ל שהמחבר מפרש חצי קרקע הנזכר בגמ' חצי ממש וכו' ושכן הדין כשמכר הקרקע ושייר האילנות לפניו וכו'
מ) שם
נ) כתב ה"ה שדי אם נעלהו מדרגה אחת לקרקע הראוי שהרי קונה ב' אילנות אין לו קרקע כלל
ס) שם וכתב ה"ה וכבר נתבאר גם זה (במ"ש לעיל סי"א) ודוקא כגון שזה המחזיק באילנות היה יכול להחזיק בקרקע ולקנות לפיכך בחזקת האילנות קנה קרקע והניח ה"ה שם דברי הרמב"ם בצ"ע ועוד שלא כ"כ בפי"ב מהלכות טוען דין י"ז והביאו המחבר בסי' קמ"א סעיף י"ט
ע) שם ספכ"ג משנה שם דף פ' ע"א
פי' ענפים וחוזר וצומח
פ) בברייתא שם ע"ב ופי' בתולת וכו' בבחרותיה קודם שנחתכה ענפים
פי' כשמזקין וגדל קוצצים הענפים ובאים אחרים במקומה ונקרא סדן של שקמה:

סימן ריז

א) ל' הרמב"ם פכ"א מהלכות מכיר' דין ז' מימרא דרב יהודה אמר שמואל וכגיר' הגמרא שלפנינו ב"ב דף צ"ט ע"ב
ב) לתקן מאותו קרקע אגפיה וזורע השאר ואם כלו הב' אמות נוטל מותר השדה רשב"ם:
ג) ברמב"ם איתא סילון וכן יש גירסא זו שם ברשב"ם:
ד) שם דין ח' פסק כרב נחמן אמר שמואל שם דהלכתא כוותיה בדיני
ה) גיר' הגמ' מחלחלי ופי' רשב"ם שזרעים מתפשטים דמקלקלים שפתו
ו) שם מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם
ז) כדמפרש רב פפא טעמא שם

ח) שם דף ט' וכברייתא דדיני גולה ופסק רב הונא כוותייהו שם דף ק"א ע"א:
ט) שם בברייתא:
י) שם ריש ע"ב:
כ) שם די"א ושם משמיה דדייני ציפורי
ל) שם דף י"ד בברייתא שם דף י"ז ע"ב
מ) שם ד"ו משנה שם דף ק' ע"ב פסק כחכמים:
נ) וכתב ה"ה וצ"ע בדברי המחבר שלא הזכיר אלא מער' אחת ולפי מה ששנינו בסוף משנה אפילו לדעת חכמים עושה חצר ששה על ששה ופותח לתוכ' ב' מערות וכמו שפי' הר"ש שם ונראה שהוא מפרש סיפא בשקבל לעשות חצר בפי' וצ"ע והב"י כתב משום דסבר דההיא סיפא ליתא אלא לר' שמעון וגם את זה לא הבנתי דהא בסיפא פליג רבי שמעון
ס) טור ס"ח וב"ב כרמב"ם שם ס"פ כ"ד בבריי' שם ד"ק ע"ב ומפרש טעמא משום פגם משפחה ופירש רש"י גנאי הוא להם שאין לקרובים מקום לקבורה:

סימן ריח

א) ל' הרמב"ם ר"פ כ"ח מה' מכירה משנה ר"פ בית כור ב"ב דק"ב ע"ב וכתב ה"ה פי' דדוקא א"ל עפר דמשמע הראוי לזריע' דאם לא א"ל עפר אפי' כולו סלעים הגיעו וכו' עכ"ל וכ"כ הטור בשם הרשב"ם והרמ"ה ולענ"ד היה ראוי להרב רמ"א לכתוב וי"א דה"ה וכו'
ב) כדמפרש רב פפא שם דף ק"ב ע"א
ג) שם במשנה
פי' ואין באחד מהם ונלע"ד פשוט שמקום הגה זו מקומ' למטה במ"ש המחבר ולוקח אלו וכו' בלא דמים וכ"כ הטור ס"א בשם הרמ"ה וכ"כ הסמ"ע משא"כ בסלע יחידי לקמן ס"ה:
ד) שם במימרא דרב פפא:
ה) כתב ה"ה זה לא נתבאר בגמ' וכ"ה דעת ן' מגש
ו) שם במשנה
ז) שם ד"ב:
ח) מימרא דרב יצחק שם דק"ג ע"א:
ט) כדא"ר עוקבא שם:
י) כרב חייא בר אבא א"ר יוחנן שם:

כ) שם בעיא דרב חייא בר אבא שם
ל) זהו בעיא דר' ירמיה כשורה מהו שם ריש ע"ב
מ) זהו כשיר מהו שם ע"ב
נ) כתב ה"ה גי' המחבר כחצובה מהו כגירסת רב האי גאון ז"ל
ס) כת' ה"ה זה נמצא בספריו וגרסת הגמ' איצטדנין מהו ופי' אבן מגש ז"ל כגון שהיו טרשין אלו מכונסין אלא שיוצא מהן קרנות לכאן ולכאן והשדה נכנסת בין אותן הקרנות היוצאות מהן ואינה מפסקת ביניהן וכו'
ע) שם בבעיא
פ) כל אלו סלקי בתיקו וקיי"ל דכל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע
צ) בעיא דרב אשי שם וסלק' בתיקו כמבואר בסעיף דלעיל
ק) שם בפכ"ח ד"ג בברייי' שם וכגיר' רב האי ז"ל וכמ"ש ה"ה בשם רב האי ולומר דכשאמרו נמדד עמה אפי' טרשין של ד' קבין ה"מ טרשין כעין צרורות אבל סלע של רובע שם בפני עצמו יש לו וכו' וכ"כ התוס' שם גירסא זו בשם ר"ת ושהכי איתא בירושלמי
ר) שם בברייתא
ש) בעיא דרב פפא שם
ת) שם דין ד' משנה שם ד' ק"ב ע"א וכמ"ש רשב"ם דמשמע כמות שהוא בין סלעים בין עפר ה"ה
ולאפוקי ממ"ש הטור לדעת הרמב"ם שבכל ענין נמדדין עמה סמ"ע
א) שם דין ה' משנה שם דף נג ע"ב וכתב ה"ה ואע"פ שא"ל בית כור עפר והוא פחותה מקח קיים ומנכה מן הדמים וכו' ושכ"פ הרשב"א ז"ל ונתן טעם דכל לוקח ומוכר אפי' במקח א' לאו דוקא מעמידין דבריהם אלא לפי משקל ולפי מנין והביא ראיה לזה וזה דעת המחבר פט"ו וכו'
ב) שם דין ו' וכתב ה"ה זה נתבאר גמ' (שם דף קד ע"א ש"מ סתמא נמי כהן חסר והן יתיר דמי) ופירשו ז"ל באומר בית כור עפר שיש לי במקום פ' הא אם א"ל בית כור מכל שדותיו נותן לו בלי שיפחת ויותיר ע"כ וכדרך שהגיה כרב רמ"א
ג) מבואר שם במשנה
(☜פי' א' מכ"ד בסאה שהסאה ו' קבין וכשתחלוק כל קב לרבעין תמצא בסאה כ"ד רבעין)
ד) שם דין ז' ושם במשנה
ה) בבדיי' שם דף קד ע"ב
ו) שם פכ"ח וכתב ה"ה ולפ"ז נראה שפי' המשנה שאמרה שאם שייר בשדה בית ט' קבין ובגינה וכו' יותר על הרבעים קאמר וכבר נתבאר למעלה שאפי' לא הותיר אלא כל

שהוא על הרבעים הכל בכלל חזרה כדברי רב האי ז"ל אלא שהמחבר סובר דכל שאין שם ט' קבין יותר על הרבעים החזרה במעות אע"פ שבכל יש ט' קבין וכשיש ט' קבין יתר על הרבעים החזרה בקרקע ודברי תימה הם שהרי כל שהוא דבר ראוי למוכר למה לא יתן לו קרקע גם מ"ש בדין הזול והיוקר שהוא בשהותיר ט' קבין לא נתבררו דבריו כו' וכמה פירושים נאמרו באותה שמועה וצ"ע עכ"ל

ז) שם דין ח:

ח) שם דין ט':

ט) שם דין י' בעיא דרב אשי שם דף ק"ד ע"ב וסלקא בתיקו:

י) כתב ה"ה ולא ביאר מה נעשה ונראה שאין כופין הלוקח ליתן הדמים שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

כ) שם דין י"א

(☜כלומר שאמר שתי לשונות דסתרי אהדדי דמדה בחבל משמע בדקדוק והן חסר הן יתיר בלא דקדוק סמ"ע):

ל) כדאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים וכו' שם דף ק"ה ע"א וכתב ה"ה ורש"י ז"ל פי' דיד המוכר שהוא מוחזק בקרקע על העליונה הילכך אם פיחת להכי א"ל הן חסר הן יתיר אם הותיר להכי א"ל מדה בחבל ע"כ וזה דעת המחבר וכנ"ל ואפילו בא המוכר ליקח מעות כופין הלוקח ליתן בשהותיר לפי שקרקע בחזקת בעליה עומדת וכן אמרו בענין שכירות בענין ב' לשונות וכמו שיתבאר וכו' בפ"ז מהלכות שכירות ע"כ (ולקמן בסי' שי"ב סעיף ט"ו)

מ) שם דין י"ב וכתב הרב המגיד שם במשנה וכרב הונא דשתות כפחות משתות (שם ריש דף פ"ה) וכן בהלכות וכתבו ז"ל אם אמר ליה בית כור שיש לי במקום שסימניו ומצריו כן או שהעמידו עליו ואמר ליה בית כור זה אפילו פיחת (יתר על) שתות הגיעו ע"כ ☜

פירוש ינכה כל הפחות אף השתות כדין פיחת יתר מרובע וכמ"ש לעיל בסעיף ח וסעיף י"א:

נ) שם דין י"ג עובדא דרב פפא וכו' לקמיה דאביי שם ר"ש ע"ב וכ' הרב המגיד ואותו מעשה מעשרי' לחמשה עשר והוא הרביע וכבר כתבו ז"ל ☜דאפילו אינה אלא מחצית הגיעו וכתב הסמ"ע ולא מצאתי מי שחולק עליו ומהתימא שלא כתב דעתו לא המחבר ולא מוהר"ם ז"ל:

ס) וכת' הטור בשם הרשב"ם דאין צריך שיהא טוב דלהשביח מקחו אמר כן ולזה הסכים ותמה הסמ"ע למה סתם המחבר ומוהר"ם ז"ל בזה:
ע) שם דין י"ד ברייתא בב"מ בריש המקבל (בבא מציעא בדף ק"ד ע"א):
פ) רמב"ם וכ' הבית יוסף וטעמו דאם לא כן לית לן למימר שלא מכר לו אלא שמא:
צ) שם גם זה שם בברייתא:
ק) רמב"ם ומבואר במה שכתבתי בסעיף דלעיל בשם הבית יוסף:
ר) גם זו שם בברייתא:
ש) רמב"ם ומבואר במה שכתבתי בסעיף דלעיל:
ת) גם באלו צריך המוכר להביא ראיה שנקראים כן:
א) שם דין ט"ו:
ב) גם זה לשון הרמב"ם שם פרק כ"א מהלכות מכירה דין כ"ב משנה ב"ב דף ק"ז ע"ב ☜ כדמפרש לה ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן שם:
ג) שם במשנה:
ד) כמו שכתב הרב המגיד פי' הגמ' לדעת המחבר שרבי יוחנן אמר שהסיפא מכרחת וכו' דהא חצייה בדרום אמר ליה אם שמן אם כחוש ומיהו משמנין לדמי שאם חצי שבדרום כחוש יוסיפו על המדה כדי שישוה דמי חצי שדה ואם הוא שמן גורעים מן המדה ה"נ לדמי משמנין דרישא לדמי ולעולם לוקח נוטל כחוש ולזה הפירוש הסכימו הר"א והרשב"א ז"ל ועיקר ושיטות אחרות יש ע"כ לפי שיד המוכר על העליונה וניחא ליה במעט מן הטוב יותר מהרבה מהגרוע:
ה) משנה ובריייתא שם
אבל כשמוכ' שדה שלימה כיון דרוב המוכרי' שדיהן אין להן עוד מצידי השדה שמכר ליתן לו כלום משום הכי לא חילקו אף במי שיש לו עוד שדה בצידו כן כתב ר"ש (סמ"ע):
ו) מפרש בגמ' שם דף ק"ח ע"א דהנמיה היא חיה קטנה ושאוכלת ומפסדת את התבואה וטעם שצריך לעשות גדר ושתי חריצות אחד רחב יותר מחבירו מפורש שם בגמ':
ז) שם דין כ"ג מימרא דרבה שם דף ס"ב ע"ב:
ח) מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה שם דף ס"א ע"ב:
ט) טור סעיף כ' כן כ' הרא"ש שם בפסקיו וכמו שכ' הרמ"א בהגה:
י) ופירש רשב"ם וכגון שהיה עומד באחד מן השדות
כ) שם בגמרא וכדמפרש לה שם בגמ' וכ' ה"ה ודיני שדה זה כדיני הבית בזה לכל מה שנזכר למעלה (מבוא' בסי' ריי"ד סעיף ז') וכן כ' הבית יוסף וזה שכתב הרמ"א וע"ל סי' ריי"ד וכו'

ל) לשון הרמב"ם שם ד"כ עובדא שם לקמיה דרב אסי
מ) כ' הרב המגיד יצא לו ממה שנזכר למעלה בית מביתי ושור משורי אני מוכר לך נותן לו הקטן שבהם מימרא מנחות דף פ"ח ע"ב:
נ) שם דף י"ח במימרא דרב אשי ב"ב שם
כן הוא בטור סעיף כ"ב וראיתי בסמ"ע שכ' ומיהו י"ל דאם א"ל קרקעות ולא כל ואין לו אלא שדה אחת ופרדס אחת דגם הפרדס בכלל כיון דאמר קרקעות בל' רבים ואין לו אלא אלו השנים ופרדס הוא בכלל קרקעות ומ"ה אפשר דלא כ' מהר"מ תיבת כל וכ' עוד ויש לספק אם העבדי' הם בכלל סתם קרקעות
ס) כתב ה"ה גירסת המחבר כגי' ההלכות אי אמר ליה נכסי אפילו פרדסא ובוסתני ואי א"ל כל נכסי אפילו בתי ועבדי ע"כ
ע) כ' הרב המגיד דהכי מוכח פרק מי שמת דאפילו תפילין אקרי נכסי (שם דף קנ"א ע"א) (☜משמע מכאן דדוקא כשאמר כל נכסי המטלטלין בכלל וקשה דלקמן סי' רמ"ח סעיף י"א כ' המחבר שכל המטלטלי' בכלל נכסי אע"פ שלא אמר כל והש"ך חילק דשאני התם דהנותן בעין יפה נותן ועוד האריך וע"ש):
פ) שם דכ"א עובדא בנכסיה דבר סיסין לקמיה דרב נחמן שם (ריש דף ל') ופסק כרב נחמן וכן בהלכות הרב המגיד:
צ) יביא עדים דלאו מראובן לקחה אלא דאקרויי הוא דמקרי הכי ואוקמי' לה בידי דמוכר דפשיטא לן דהאי דאמר שדה דראובן הכי קאמר שדה שקניתי ממנו ולא שדה שלא קניתי ממנו אעפ"י שנקראין כן מפי' רשב"ם שם:

סימן ריט

א) לשון הטור כ"כ הרא"ש בפסקיו בפרק המוכר את הבית אהא דגרסינן שם ריש דף ס"ב פ"ב מצר לו מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר וכו':
ב) וכן כתב הרא"ש שם בפסקיו:
ג) לשון הרמב"ם בפכ"א מהלכות מכירה דט"ו שם בגמ' ע"ב אמר רבא הלכתא קנה הכל חוץ וכו'
פי' משימין אילן בתוך אילן פירוש אחר דקלים רצופים ערוך
ד) שם בגמ' וכ' ה"ה בשם רבינו (שמואל) דלא מובלע בתוך שני המצרים שמכאן ומכאן אלא הולך על פני שניהם אבל מובלע קנה כל מה שיש בתוך המצרים ודברי רבינו נוטים לדבריו וכל החלוקים נתבארו בגמ' ובהלכות והטעם ט' קבין לפי שהוא דבר חשוב

בשדה וה"ה לגינה בחצי הקב וכן בכל דבר כפי מה שהיא לחלוקה וכו' (כמ"ש בסי' קע"א) ורכב של דקלים מפני חשיבות גם כן הוא
ה) שם בגמ' שודא דדייני וכ' הכ"מ ופי' רבי' כפירש רש"י שכ' בהכותב (דף פ"ה ע"ב) שאומדין דעתו של מוכר או של נותן (וכ"פ רשב"ם שיכירו הדיינים המוכר אם עינו יפה או רעה):
ו) שם די"ג ושם ריש דף ס"ב מימרא דרב שם לטעמו ז"ל משום דס"ל דהא דשתק רב למאי דאמרי ליה רב כהנא ורב אסי משום דלא חש להשיבם הוא והלכה כרב וכ"כ הטור בשם הרמ"ה:
ז) שם ושם בגמ' ומודה רב:
ח) שם דין ט"ז וכ' ה"ה זה כ' בפי' סיים את הקרנות האמור בגמרא (שם) והרבה פירושין נאמרו בה ונראה דעת המחבר שסיים בזה וכו' וכולן בעיות בגמ' עליו בתיקו ופסק רבינו שודא דדייני וכ' הכ"מ ודינים אלו בעיות שם ועלו בתיקו וא"כ ה"ל לרבינו לפסוק דבכולם לא קנה לפי שהמוכר מוחזק בקרקע ולוקח הוא המוציא ועליו הראיה אפשר שגרסתו היה כ' שודא דדייני:
ט) נלענ"ד שדעת רבינו הרמב"ם כפי' בעי' זו כמ"ש התוס' בשם ר"י מזרח ודרום דהיינו מב' הרוחות כמין גאם והרב רמ"א הכניס בתוך דבריו דברי הטו' הוא פי' רשב"ם שם ואפשר משום שהקשו התוס' שם סז וכתבו שפי' רשב"ם עיקר
י) שם די"ד מימרא שם וכפי' רשב"ם שם שאם לא כ' לו אלא שדה שבין ראובן לשמעון לא קנה אלא החצי באלכסון
כ) מימרא דרבה וכפי' רשב"ם שם סוף דס"ב וכדאמר רב יימר בר שלמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דאביי וכו' שם בגמ' ריש דף סג הביאו הב"י בסוף הסי':

סימן רכ

א) ל' הרמב"ם ר"פ כ"ז מה' מכירה משנה ובריייתא ב"ב דף עג ע"א
ב) בברייתא שם גרסי' אסכל' ופי' רשב"ם כבש של ספינה שעולין בו ולשון יון הוא וכן פר"ח ורב האי וכ' הסמ"ע שנ"ל שהם שני מיני כבש הא' הוא שעולין בה מהיבשה להספינה ויורדין מהספינ' ליבשה והשני שיורדין בו לקרקעות הספינה ועולין משם לראש הספינה והאריך בזה
פי' שקים גדולים שמשימים בהם פרקמטיא שבספינה
ג) שם דין ב' משנה שם דף עז ע"ב

ד) וכדמפרש לה רבי אבהו שם וכ' ה"ה וטעמא שכל שאדוקין בו הרי הן לקרון כתנור וכירים לבית וכו' שאם הם קשורות כולן נמכרין
ה) טור ס"ד וכ"כ הנ"י שם ונתן טעם לפי שאין דרך לשכור עגלה מא' ופרדות מאחר
ו) שם ושם במשנה
ז) כצ"ל וכ"ה ברמב"ם וכתב ה"ה מבואר בגמ' כיון שאין כולם או רובן קורין כן אינו מכור
ח) בשם פירושי הרב אבן מגש ז"ל גבי מכר הצמד וכו' דילפי' לי' מקרון ופרדו' וכ' הרשב"א ז"ל וכן דעת הרמב"ן ז"ל דתנא דבריי' תנא בקרון וה"ה לצמד דחד טעמא אית להו
ט) שם ד"ג כ"ה בתוספתא והראב"ד השיגו וכתב אע"פ שהוא כן בתוספתא אין סומכין עליה שאין הטעם שלה ברור והרב לא הביאו בהלכות וגם הטור תמה בזה האיך תמכר הפר' אגב העול והכ"מ כ' ואפ"ל שכך היה לשון ב"א בזמנם
י) שם וכן הוא בתוספתא ומבואר במש"ל
כ) שם ד"ד וכדאמר עולא מחלוקת וכו' שם דף ע"א ע"א
ל) כ' ה"ה כדעת רבו אבן מגש מדקא סתם עולא ש"מ דלעולם מכורין
מ) כחכמים שם במשנה וכדמפרש לה עולא
נ) בעיא שם אי מודה רבנן ולא כפשטא ובהלכות הלכך אינן מכורין שכל הממע"ה וטעם המרדעת והאוכף (שהן) מכורין יותר מהשק לפי שהן כלי הרכיבה וחמור לרכיבה עומד
☜וה"ה למוכר בהמה אחרת שמכר כלי הרכיבה לפי דעת המחבר
ס) שם דין ב' ושם בגמ' ריש דף עח
ע) כלישנא בתרא שם בגמ'
פי' לחרישה
פ) שם דין ו' וכ' ה"ה תוספתא כלשונ' והיא בהלכות
צ) שם דין ז' וכ' ה"ה גם זה בתוספתא וכתבוה הרי"ף והרא"ש בפ' המוכר את הספינ'
ק) שם ושם בתוספתא
ר) משנה שם דף עא ע"ב וכדמוקי לה רב פפא שם
ש) שם ד"ח וכ' הראב"ד דבר זה מצא אותו במס' ערכין ראש עבד זה הקדש וכו' וכ' ה"ה ולא מצאתי אותו בגמרתינו וראוי להיות בירושלמי במס' ערכין
ת) שם
א) שם ד"ט משנה שם דף פג ע"ב
ב) הוא הקנה הנז' במשנה ונקראת ע"ש הקנה שלה

ג) לשון הטור סי"ד תוספתא כתבוה שם הרשב"ם והרא"ש ז"ל וכבר נז' זה בדברי הרמב"ם שם דין יא
ד) רמב"ם שם דין י' וכת"ק דברייתא שם סוף ד' עט וכדאמר רבא מתני' יחידאה היא כר' נתן שם וכ' הרי"ף כיון דיחידאה היא לא ס"ל כוותיה והרשב"א כ' דהלכה כמתני' דסתם במתני' ומחלוקת בבריי' הלכה כסתם מתני' וכו' ולקיים דברי הרי"ף ורבינו י"ל דא"כ לימא מתני' מני ר' נתן ומדאמר מתני' יחידאה היא משמע ודאי דאתא למימר משום דיחידאה לא קי"ל כוותיה וכ' הנ"י שם ☜דאם מכר באר מים חיים כ"ע מודים שמכר המים שע"ש זה נק' באר הריטב"א סמ"ע בשם ד"מ
ה) שם ומשנה שם דף עח ע"ב
ו) טור סי"ט כ"כ הרא"ש שם בשם התוספתא
ז) כיון שפי' שמכר הכל מכר גם את השובך והכוורת
ח) משנה שם ריש דף פ' וכדתנא במתני' שם וכ"כ הרמב"ם שם פכ"ג שם דין יג
ט) לשון רמב"ם שם דין י"א וכ' הרב המגיד דבריו בזה כדברי רבו ן' מגש ז"ל בפי' הברייתא וכו' (שם) ☜ושאלו בגמ' מה טעם מניח ב' בריכות ממה שיולידו הבנות ובריכה אחת מאמהות ותרצו שכל בריכה צריכה ב' מתולדותיה לצוות ולולי כן תלך וזהו הטעם שהאמהות כבר יש להם בנות ובריכה אחת שהוא מניח הם ב' מתולדותיה וכ' הבית יוסף שנראה שהוא מה שפירש הר"ן ז"ל וכו' ושכן נראה פי' זה מדברי הרי"ף ז"ל וכתב הרב המגיד שנראה לפי פי' זה ☜שאם לא היו בשובך בעת הקנייה כי אם בריכה אחת מניח ב' בריכות מתולדותיה ודי לו בכך שהרי יש לה צוותא בזה
י) כ' הרמב"ם דין י"ג מלוקח חלות דבש מניח בכוורת ב' חלות כדי שלא יפרחו הדבורים וילכו להם ע"כ וכ' הרב המגיד גם זה שם במשנה וכ' ופירש דרך הדבורים לבנות בכוורת חלות נקובות ובאותן נקבים הדברים מולידים וכשמתגדלין ופורחין ממלאין הדבורים אותן נקבים דבש ועוד אוכלות הדבש ומגדלין בהן דבורים ע"כ וגם את זה לא ידעתי למה השמיטו דין זה המחבר והרמ"א

סימן רכא

א) לשון הרמב"ם ריש פ' כ' מהלכות מכירה וכתב ה"ה תוספתא בקידושין הובא בהלכות פ"ק דקידושין:

סימן רכב

א) לשון הרמב"ם פ"כ מהלכות מכירה דין ד' בברייתא קידושין סוף דף ע"ג וכדמפרש לה שם ריש דף ע"ד ובב"מ דף ב' ע"ב
פי' אלא שניהם אוחזין בו
ב) וכ"כ התוס' שם
ג) וכ' ה"ה בשם פי' הר"ן דאלו נקט מחד אע"ג דאין מקחו בידו אינו נאמן אלא ככל אדם מ"מ זה שהוא מעיד כנגדו הוא מתחייב שבועת התורה על פיו דעד אחד הוא וזה שהוא מסייעו יש לפוטרו לגמרי דכיון דשבועתו אינה אלא מדרבנן ואיכא חד סהדא דמסייע ליה דינא הוא דלישקול בלא שבועה ובו' עכ"ל ושזו היתה כוונת המחבר וכו' והוא הדין לעד אחד זה שמסייעו העד נוטל בלא שבועה והכ"מ כתב שנ"ל שרבינו מפרש דכי לא נקט זוזי אלא מחד ☜אפי' מקחו בידו אינו נאמן לומר לא נתרציתי לו אלא לאחר דאנן סהדי דמשקר וכו' ע"כ וכ"כ הטור בשם ור"ח ואם אין אחד מהם מוחזק עיין בסי' קל"ט
ד) שם דין ב' כ' ה"ה פסק כרשב"א [בברייתא] וכסתם משנה דיבמות פ' האשה שלום (יבמות דף קי"ח ע"ב) ודלא נחלקו רבי עקיבא ורבי טרפון בלוקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק וכן הוא בהלכות
כ"כ הרב המגיד שם
ה) כ' הכ"מ שלמד זה מדתנא פ' המפקיד ב"מ (דף ל"ז ע"א) אביו של א' מכם הפקיד אצלי מנה וכו' ואוקימנא לה בגמ' שם בבא לצאת ידי שמים ומבואר לקמן סי' ש'
ו) שם ד"ג וכ' הרב המגיד זה מתבאר בפ' הגוזל עצים בב"ק (דף ק"ג ע"ב) בסוגיא דאמרי' התם ואי ס"ד דנשבע מה לי גזל מה לי מקח הרי דנשבע מקח וגזל שוין ודין הגזל מפורש וכו' (ובסי' שס"ה)
ז) שם דין ה' וכ' הרב המגיד דין זה פשוט בכמה מקומות בגמ' הממע"ה
ח) שם דין ו'
ט) וכ' בע"ש שיכול זה להשביעו והסמ"ע החזיקו מסי' שאחריו סעיף א' ע"ש דמשביעו בטענת שמא:

סימן רכג

א) לשון הטור משנה ב"מ דף ק' ע"א ומוקי שם בגמ' למתני' דקתני יחלוקו כסומכוס דפסק כחכמים דהמע"ה וכ"פ הרי"ף והרא"ש בריש פרק הפרה וכן כתב הרמב"ם בפ' כ' מהלכו' מכירה דין י':

ב) כ' הרב המגיד דקי"ל עבד כנעני נקנה בכסף וכשנתן המעות נקנית לו השפחה ואפי' היא בבית הבעלים

ג) כתב ה"ה פי' שאין אומרים כיון שהוא טוען ברי ומוכר שמא יטול לוקח בלא ראיה אבל אם לא הביא ראיה יחלוקו (לדעת הרמב"ם דלקמן בסעיף ב' יש מי וכו')

ד) ל' הרמב"ם הביאו הטור שם וכ' הרב המגיד שאין זה אלא כשהמוכר טוען טענת ברי אבל כשהמוכר טוען טענת שמא יחלוקו לדעת הרמב"ם והחילוק בין ולד פרה לולד שפחה ברייתא שם בב"מ (דף ק' ע"ב)

טור

ה) טור וחכמים שם דאמרי' המע"ה ואם לא הביא אוקימנא ממונא בחזקה מריה:

ו) רמב"ם שם דין י"א וכ' ה"ה ואולי שהוא סובר דכי מוקי לה כסומכוס דוקא ולא כרבנן כשעומדת ברשות מוכר אבל בעומדת באגם אפי' רבנן מודו ואין זה משמעות הסוגיא (שם ע"א וצ"ע) וכתב ☜הב"ח שהיה סברת הרי"ף ושכן עיקר:

ז) שם וכ' ה"ה ברייתא שם ובהלכות דשתיקה כזאת כהודאה דמיא:

ח) שם דין י"א וכ' ה"ה במשנה (שם ע"א) היו לו ב' עבדים וכו' ישבע המוכר שקטן מכר והעמידו משנה זו בגמ' (שם ע"ב) בשטענו עבד גדול בכסותו והנה הודה לו בעבד קטן בכסותו ומדין גלגול שבועה חייב לישבע וכו' אבל דין המחבר כשאינו טוענו כסות אלא עבד וידוע שאין נשבעים על העבדים אלא היסת לפיכך כ' הרב כן וכן הדין מוכרח בסוגיא שם:

ט) לשון המחבר ממשנה ואוקימת' דגמ' הנזכר לעיל וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכו' טוען ונטען ד"ג והטור בס"ב:

י) רמב"ם שם בפכ"ב מהלכות מכירה דין י"ג וכ' ה"ה זה למד מדין השפחה שהבאתי למעלה

כ) וכ' ה"ה ואינו דומה למשנתינו ששנינו מוכר אומר איני יודע זכה בגדול לפי שכאן אין זה מחויב שבועה מן התורה ומה שנשבע שאינו יודע לפי שלא ילמוד טענת רמאות וכו' וכן כל שכן שאם אין הלוקח יודע דלא אמרינן יחלוקו דומיא דלעיל (לדעת הרמב"ם) משום דהתם אין לזה בולד חזקה יותר מזה משא"כ כאן שזה מוחזק בעבדו והבא להוציא ממנו עליו הראי'

סימן רכד

א) ל' הרמב"ם בפ"כ מהלכות מכירה דין י"ד וכתב ה"ה מימרא דרב יהודה אמר שמואל בכתובות פרק המדיר (כתובות דף ע"ו ע"א) ולזה נוטה דעת הרי"ף וכ' הכ"מ דאין לנו בזה אלא מ"ש הר"ן בשם הר"ז שפי' דרב יהודה ס"ל דאותו שנולד הספק בממונו עליו הראיה וחמור ממונו של בעל החמור מקרי וכו' ואלו לרמי בר יחזקאל שם ע"ב כיון שלא נולד הספק ברשותו אלא ברשות בעל הפרה על בעל הפרה להביא ראיה משום דאמרינן כאן נמצא וכאן מת וכו' וכאן שמת בבית בעל החמור כולהו מודו דעליו הראיה כו' וכ"כ ה"ה בשם קצת מפורשים דלא אמרי' הכי אלא כשמת החמור ברשות בעל החמור ובעל החמור אינו טוען ברי שהיה חי בשעת משיכת הפרה הא אם היה טוען ברי או שהיה החמור באגם על בעל הפרס להביא ראיה וכתבו הרשב"א והרמב"ן שצ"ע על הרי"ף ז"ל שלא חלק בזה כלל:

ב) שם דט"ו ברייתא שם ובאלו טריפות סוף דף נ':

ג) כתב ה"ה זה מבואר בסוגיא שם אליבא דשמואל דכי אמרי' בברייתא לא הוגלד פי המכה המע"ה דוקא כשנתן הטבח המעות וקאמר שאם בא להוציא מהמוכר על הטבח להביא ראיה אבל לא נתן הטבח מעות אין על המוכר להביא ראיה אלא מוציאין מן הטבח בלא ראיה וכן נתבאר בהלכות ע"כ וכ"כ התוס' והרא"ש אע"פ שלא נתן מעות עדיין כאן נמצאו וכאן היו והא דקרי ליה מוציא משום דמסתמא כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהביה ליה חיותא ועיין בסי' רל"ב סי"א:

סימן רכה

א) לשון הרמב"ם פי"ט מה' מכירה דין ג' כ' ה"ה כך הוא מסקנא דשמעתא פ"ק דמציעא (סוף ד' ט"ו) דאחריות טעות סופר הוא ואפי' בשטר מקח וממכר

ב) וכ' הנ"י דג' מיני אחריות הם זו למעלה מזו וכולם הם בכלל אחריות אע"פ דלא פיר' ☜אבל אם פיר' דמחמתי' הרי מיעוט דעלמא שהוא למעלה ממנו סמ"ע בשם ד"מ

ג) שם דין ד' מימרא דאמימר פ"ג דב"ב (דמ"ה ע"א) וכ' ה"ה וכן הדין לעולם אינו חייב אא"כ תצא ממנו בדינינו וכדאמרי' בפ"ק דב"ק (דף ט' ע"א) אחוי טרפך פי' רש"י שבדין טרפוה ממך וכן עיקר ואפי' הי' הטורף ישראל אם טרף שלא כדין אינו חייב לו וכ' הכ"מ דברים של טעם שהכל הולך אחר מה שהיה נותן דינינו ומ"מ נשאר לו ספק א' שא"כ למה כשהוציאו בדין המלך אינו חייב הא קי"ל דינא דמלכות' דינא אלא אם נאמר דסתם

מקבל אחריות אינו מקבל אלא אם יתחייב בדין תורה לא בדינא דמלכותא אע"ג דהוי דינא ועם כל זה אינו מספיק
ד) שם ד"ה
ה) כ' ה"ה הטעם לפי שהוא אונס מצוי וכיון שקיבל עליו כל אונס זהו בכלל וכ' הכ"מ אבל אונס שנולד לו שלא מחמת המוכר לא
ו) מעובדא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לקמי' דרבא פ"ז דגיטין דף ע"ג ע"א:
ז) כ' ה"ה פשוט הוא שלמדין מדבר לחבירו בכל כיוצא בזה
ח) שם ד"ו והוא עובדא הנזכר לעיל
ט) שם ד"ח כ' ה"ה פ' חזקת (בבא בתרא ד' מ"ד ע"ב) פסק כרב זביד וכן בהל'
י) טור ס"ז בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ק"ב סי' ב'
כ) וביאר שם הואיל ואיכא למידק שאחריות שבירה ושפיכה קבל עליו המוכר ולא אחריות שום הפסד אחר ואיכא נמי למידק איפכא שאחריות הטעם קבל עליו הלוקח בלבד ולא קבל עליו אחריות שום הפסד אחר ואוקי ממונא בחזקת מריה ולא נוציא המעות מיד הלוקח ועוד דאונס ניסוך הוא דומיא דאונס שפיכה ושבירה דאתי ליה מעלמא אלא שכתבו אונס שפיכה ושבירה דשכיח אבל אונס ניסוך דלא שכיח לא אסקי אדעתייהו להזכיר בכתיבה אבל הלוקח לא קיבל עליו אלא אחריות גוף היין אם יתקלקל הטעם ואין להכניס בכלל אונס זה שום אונס דאתי ליה מעלמא

סימן רכו

א) רמב"ם פי"ט מה' מכירה דין ט' מימרא דאביי פ"ק דב"ק דף ח' ע"ב וכאיכא דאמרי התם וכתב ה"ה בשם הרמב"ן שנפקא מינה דאיהו ידע למיטען טפי
ב) שם דין ו' מימרא דרמי בר חמא פ"י דכתובות דף צ"א ע"ב
ג) כדא"ל רבא שם ריש דף צ"ב וכפי גי' ההלכות והגאונים נהי דאחריות דעלמא לא קיבל עליה אחריות דנפשיה מי לא קיבל עילויה
ד) שם ושם בגמ' ומודה רבא וכו' וכ' ה"ה פי' שדה זו באה לראובן בירושה מיעקב אביו ומכרה לשמעון שלא באחריות וחזר וקנאה ממנו באחריות וטרפה ב"ח של יעקב ומפורש שם בגמ'
ה) ב"י בשם הר"ן שכ"כ אהא דבעי מיניה מרב ששת מוכרו למזונות מהו שתחזור ותטרוף וכו' ופשט דאחריות דנפשה קבילה שם דף צ"ז ע"א
ו) שם ושם בשם הרא"ש וכ"כ הרמ"א לעיל סי' קמ"ז ס"ב וע"ש

ז) ל' הרמב"ם פי"ט מה' מכיר' ממימרא דאביי דפ"ק דב"ק (ריש ד"ט) וכ' ה"ה ופי' המחבר כך הוא שקנהו שמעון באחת מדרכי הקניות עד שלא החזיק פי' נשתמש וכבר ידעת דעת המחבר דשמוש הוי חזקה לקנות כדאיתא בפ"א (ולעיל סי' קמ"א) וכאן אפי' לאחר קנייה יכול לחזור בו קודם תשמיש ואע"פ שנתן דמים וכתב הכ"מ בשם העיטור להרי"ף ☜ודוקא דאית ליה נכסיה לאשתלומי' מיניה הא לאו הכי יכול לחזור דמצי א"ל אדהכי והכי אכלת להו לזוזי וליכא לאשתלומי מינך

היינו קודם שדיישׁ אמצרא כמבואר לעיל:

ח) שם דין א' וכ' ה"ה דינו של הרב ז"ל פשוט הוא בטעם שלא יהי' זה פחות משאר האונאות שהן אסורות והרי זה כמוה ובפרק שבועת העדות אמרינן ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו זה הלוקח שדה שיש עליו עסיקין וכיון שהלוקח לא טוב עשה נראה שאסור למוכר למכור אותם בסתם ולא יודיעו ופירות עסיקין עוררין מלשון התעשקו עמו (שם דף ל"א ע"א משמיה דשמואיל)

סימן רכז

א) ל' הטור וזה מבואר בכתוב וכי תמכרו ממכר לעמיתך וכו' לא תונו

ב) ל' הרמב"ם פי"ב מהלכות מכירה דין ב' וכ' ה"ה כ' המחבר ד' צדדין ב' מהם מוסכמים בגמ' (פ"ד דב"מ דף מ"ט ע"ב) והם שוה שש בה' ושוה שש בשבע אבל חמש בשש או שבע בשש מחלוק' רב דשמואל שם (ב"מ דף נ' ע"ב) ופסק כשמואל דתניא כוותיה

ג) שם דין ג'

ד) כ"כ ה"ה שכן ראוי להיות בספרו שם

ה) שם ד"ג כ' ה"ה פשוט שם בגמרא דמ"מ הרמב"ן והרשב"א ז"ל הסכימו שאם היתה האונאה בכדי שאין הדעת טועה שהיא מחילה וכו' (וכמ"ש לעיל בסי' ר"כ סעיף ח' וכיוצא בזה לקמן ס"ט)

ו) כ' ה"ה שדעת המחבר כדעת קצת הראשונים דביותר משתות אין המאנה חוזר אא"כ המתאנה תובע אונאתו וכ' הכ"מ שכן יש ללמוד מדברי הרי"ף שם וכמ"ש הרא"ש שם והטור בשמו ושכן דעת ריב"ם

ז) דלגבי שיווי המקח הוא פחות משתות ובחשבון המעות שקבל המוכר הוא יותר משתות המעות ואין דעת ה"ה כן כמו שהאריך בזה שם בדין ג' וכן דעת המחבר ב"י והסמ"ע האריך בזה והב"ח החזיק דברי המרדכי ממ"ש התוס' בסוף דף נ"א בד"ה ב' פונדיונות לדינא דאזלי' בתר מקח ע"ש

ח) שם כ' ה"ה פסק כרב כהנא (שם דף נ"ה ע"א) פי' המימרא לדעתו שאין אונאה בשוה פרוטה אלא כשהיא יתר מפרוטה וסתם משנה כרב כהנא דלא תני האונאה פרוטה אע"ג דברייתא כי תמכרו כלוי דפליג דקי"ל כסתם משנה ופירושים אחרים יש וכו' וזה עיקר

ט) טור ס"ה בשם אביו הרא"ש כ"כ בפסקיו שם

י) שם ס"ח וכ"כ הרמב"ם שם ד"ח מפורש במשנה דף מ"ט ע"ב ובברייתא ומימרא דרבא והלכתא וכו' דף צ' ע"ב

כ) שם במימרא דרבא:

ל) טור ס"ט מדקדוק ל' הרא"ש וכ' הסמ"ע שדקדק מל' הטור בשם הרא"ש ☜אף על פי שעבר האונס אחר כך ולא הראהו לתגר מ"מ יכול לחזור עדיין ולהתנצל ולומר מתחלה אירע לי אונס ואח"כ לא עלה על דעתי לחקור עד עתה

מ) הוא מעובד דההוא דנקט וורשכי לזבוני וכו' וההיא דנקט כיפי לזבוני וכו' שם דף נ"א ע"א והוכיח הרב ב"ח דהכא נמי איירי שאמר כן בפני עדים קודם לקיחה דלא מחל ☜אבל אם לא אמר בפני עדים כן מסתמא מחל

נ) ל' הרמב"ם שם דין ו' מימרא דרב נחמן שם

ס) ג"ז מימרא דרב נחמן בעובדא דאושפיזכניה דרמי בר חמא שם דף נ"א ע"ב

ע) טור ס"א בשם תשו' אביו הרא"ש כלל ק"ב ס"ז

פ) שם ושם

צ) ל' הרמב"ם דף י"ג וכתב ה"ה זה נלמד ממימרא דרב חסדא שבפ' המוכר את הספינה (ריש בבא בתרא דף פ"ד) ואע"ג דרב חסדא אמרה באונאת שתות דס"ל כמתני' דמי שהוטל עליו ואנן קי"ל שתות קנה ומחזיר אונאה ואין אחד מהם יכול לחזור בו מ"מ נפקא לן מההיא מימרא לבטול מקח כדאיתא בהלכות שם בארוכה וכבר בארתי למעלה לדעת המחבר דבטול מקח אין המאנה יכול לחזור בו כל זמן שהמתאנה אינו תובע אונאתו וה"ה כאן וכו' ולמדנו מכאן שאע"פ שבשינוי השער חזרה האונאה על המאנה אינו יכול לומר לחזור בו

ק) שם די"ד וכתב ה"ה וכבר נתבאר זה שם בהלכות

ר) שם דין ט"ו וכ' ה"ה כבר כתבתי שמימרא דרב חסדא על כיוצא בזה שהיא אונאת שתות וא"ר חסדא בשוה חמש בשש והוקר שהלוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ופי' הרמב"ן ז"ל דתובע אונאתו הלוקח ואין יכול מוכר לחזור בו ואנן קי"ל שאין א' יכול לחזור והמכר קיים וכל שכן שכל א' תובע אונאתו ופשוט הוא זה כפי מה שנתבאר

ש) שם ונתבאר במ"ש לעיל

ת) שם ד"ח משנה לא כרבי יהודה שם דף ע"ו ע"ב והוא בהלכות שם במשנה וכת"ק

א) רמב"ם שם די"א וכ' ה"ה זה הוציא הרב מהא דאמרינן בגמרא דף נ"ב ע"ב טלית לכל אינש קים בגוי' סלע לשולחני הוא דקים ליה וכו' וכיון שכן ה"ה לכל כיוצא בסלע שאין הכל בקיאין בהם ואינו דומה לסלע בכפרים לפי שהסלע עשוי להחליפו בערבי שבתות

ב) כ' ה"ה זה ג"כ סברא נכונה

ג) משנה שם ריש דף נ"ב וכר"ש וכגיר' שגורסין אמר רבא מאן תנא טלית ר"ש היא כדאיתא בהלכות

ד) ל' הרמב"ם שם פי"ב ד"ט וזה שוה שש בחמש

ה) זהו שוה ו' בז' וכבר נתבאר במשנה וגמרא

פי' כגון שנתן הסלע בכ"א או בכ"ז אבל אם נתן בכ' ופרוטה אין זו מחילה שעדיין נתאנה יותר מאונאת שבע בשש זה נראה ה"ה

ו) וכ"כ ה"ה שם ומבואר לקמן ריש סי' רל"ב מחזיר אונאה

ז) לגירסת' שגורסין רבה ופסקו כרבי יהודה בסלע ואינו דומה לשאר דברים כדפריש אביי התם ה"ה

ח) שם במשנה

ט) כדמפרש שם בגמ' ע"ב

י) ולשון הטור סי"ח ממשנה שם ושם בגמ' ע"ב

פי' שאם אפשר להוציא' ע"י הדחק אפי' אחר י"ב חודש ה"ז מחזיר' וכ"כ הרמב"ם מפורש שם דין י"ב וכמ"ש ה"ה שם

כ) ג"ז שם סי"ט ברייתות שם ע"א וע"ב

ל) אוקימתא דר"א שם ע"ב

מ) שם ובריית' שם פ"א

נ) ל' הרמב"ם בפי"ג מה' מכירה דין ב' מימרא דרבה א"ר הונא ב"מ דף מו ודף מז וכ' ה"ה ואכסרה הוא ל' משנה בזרעים (ספ"ב דדמאי) ופסק כפסק ההלכות דיש לו אונאה וכ' הכ"מ דנראה מכאן שאם לא הזכיר ל' מכירה אלא א"ל החלף פרתך באלו אין לו עליו אונאה

ס) שם בפסקיו דמספקא ליה אי הלכה כרבה משמיה דרב הונא כדלעיל או כרב אבא משמיה דרב הונא דקאמר דאין לו אונאה וע' בריש סי' רט וע' במ"ש הב"י מוצא הדין שם שגם בדין פי' אכסרא פלוגתא דרבה משמיה דרב הונא ורב אבא משמיה דרב הונא

ע) הרמב"ם שם בר"פ הנז' וכ' ה"ה שנ"ל שהוא מפרש הירושלמי א"ר יוחנן לא שנו אלא שור בפר' וכו' ביש בו אונאה אבל באין בו אונאה ואפי' פירות בפירות קנה דחליפין כי הנך אפי' בפירות נינהו כמ"ש בפ"ה (ולעיל סי' רג) ואפ"ה שהירו' בפשוט אינו כשיש בו אונאה אפשר דאנן דקי"ל לפי סברתו דחליפין כי הנך איתנהו אפי' בפירות לענין אונאה יש חילוק בין כלים לפירות כמה שהיו מחלקין בירו' לענין קנייה והטעם שהכלי מתקיים יותר מפירות ומתוך דבריו נראה אפי' מקפיד אין לו אונאה בכלים

פ) כ' הכ"מ נר' מדהזכיר שומא בפירות משמע דאם לא שמו אותם לא קודם מכירה ולא אח"כ ☜אלא אמר צבור פירות זה בציבור פירות אני מחליף אין לו אונאה ושכ"כ תלמידי הרשב"א שכדברי רבינו נר' עיקר שאין אונאה בחליפין לעולם אלא במכר דממכר כתיב

צ) שם ד"ג פלוגת' דרב ושמואל וכדמוקי להו רבא שם דף נא ע"ב ושם בבריי'

ק) שם בפ"ק [בפט"ו] די"א ולמד' מדין המוכ' שפחה לחבירו וא"ל גדמת היא וכו' שם דין י' ולקמן סימן רל"ב

ר) ל' הטור סכ"ז עובדא דאמוראי שם דף נ"א ע"א:

ש) כ"כ הרא"ש בתשו' כלל ק"ב והאריך לתת טעם לדבר

ת) שם סכ"ח בשם הרא"ש כיון דהוא מטעמא שכ' רש"י שם בשם השאלתות דה"ל כמפרש יודע אני שיש בו אונאה וכולי דאמרי' לקמן דאין לו עליו אונאה:

א) שם סכ"ז בשם ר"י:

ב) הרמב"ם שם פי"ג דין ב' כמו שדקדק ה"ה שם ממ"ש שם שאלולי לא הרב' לו דמים לא היה מוכר כו' ושכ"כ מפרשים וכ' הב"ח ומספק אין להוציא מיד המאנה:

ג) טור ס"ל בשם תשובת הרא"ש כלל ק"ב סי' ג'

ד) שם סנ"ג ושם:

ה) ל' הרמב"ם שם פי"ג ד"ז וכ' ה"ה מפורש בפ"ב דבכורות בסוגיא שם דף י"ג ע"ב:

ו) כ' ה"ה יצא לו ממאי דאמרינן התם ואיתא בפ"ה דפ"ז (דף ע"א ע"ב) דביטול מקח יחזיר העכו"ם וה"ה אונא':

ז) שם ד' ח' וברייתי' שם ב"מ ד' נ"א ע"ב וכמ"ש התו' שם

ח) לשון הטור סנ"ח ברייתי' שם וכמ"ש התו' שם בשם פי' ר"ח

ט) שם בבריי'

י) משנה שם דנ"ו ע"א

כ) רמב"ם בפי"ג דף ח' וכתב ה"ה הוא כפי מסקנ' ההלכות שם וכו' שכך העלו בהלכות דבשום צד אין בהם אונאה והביאו ראיו' לזה

ל) כ"כ התוס' בפ"ק דב"ק דף י"ד ע"ב ובפ"ה דמציעא דנ"ז ע"א

מ) ע"ש שכ' בשמם שאם הטעהו בכפל המקח בטל וכ"כ ה"ה בשם יש מן הגאונים דבמ"ש הרי"ף שם בשמם בהלכות
נ) לשון הרמב"ם שם ד"ט וכ' ה"ה בפ"ב דקידושין (דף מ"ב ע"ב) אבל שליח מצי אמר לתקוני שדרתיך וכו' ובפי"א דכתובות (דף ק' ע"א) אמרו שליח כאלמנה ובכל שהוא מכרה בטל וכ"פ בהלכות:
ס) לפי מה שפי' רוב המפרשים ההיא דכתובות בשליח ב"ד דאפוטרופוס שמינהו ב"ד הרי הוא כשלוחם א"נ סברא הוא שאין כח האפטרופוס יפה מהשליח וזה דעת הרמב"ן בקידושין:
ע) הראב"ד בהשגות שם וכ"כ הטור סמ"ט בשם רב האי הביאו הרא"ש בפסקיו שם בכתובות
פ) טור בשם ה"ר יונה וכ"פ ה"פ שם בשם הרמב"ן ושכן דעת הרמב"ם ושכ"כ הרשב"א ז"ל וכו' וסיים ה"ה שדברי המחבר והרמב"ם ז"ל עיקר:
צ) לשון רמב"ם שם די"ד וכ' ה"ה בעי' דאיפשט' שם בהזהב דף נ"ו ע"ב בשכירות מטלטלין שיש להם אונא' וכו' ומהטעם שם אין אונאה בשכירות קרקע
ק) כבר כ' הרמ"א בסי' כ"ט דיש חולקין בזה ע"ש
ר) שם דט"ו וכ' ה"ה נלמד מהטעם האמור שם לפי שהוא מכירה ליומא
ש) שם דט"ז וכפי פירושו בבעיא דרבא שם ועלתה בתיקו
ת) שם די"ו בעיא דר' זירא ונפשטא שם:
א) כ' ה"ה ונכון הוא שאין זמן קצוב אלא בלוקח שמקחו בידו ומראה לתגר וכו' ואין כן דרך בשכירות וגם בגמ' לא נזכר זמן בשכירות
ב) שם די"ח וכ' ה"ה טענת הרב ז"ל כיון שאין זה שכירו' ימים כשאר פועלים יש בו אונאה וצ"ע
פי' אם נתאנה:
ג) לשון הרמב"ם שם בפי"ג די"ג מימרא דרב נחמן פ"ב דקידושין ד' מ"ב ע"ב וכדמפרש לה רבא שם וכ"כ הטור סנ"א:
ד) ל' המחבר לדעת הרמב"ם ומבואר במ"ש בס' ל' וע"ל ס"ט בהג"ה
ה) טור שם ושם במימרא דרבא וכ"כ הרמב"ם שם ריש פט"ו
ו) שם וברמב"ם שם וכמימרא דרבא שם:
ז) טור סנ"ב בשם תשובת הרא"ש כלל צ"ח סי"ח:

סימן רכח

א) ל' הטור משנה בפ"ד דב"מ דף ע"ח ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפי"ד די"ב

ב) מימרא דר' שמואל בר נחמני שם

ג) מימרא דרב חסדא שם דף נ"ט ע"א:

ד) ממימרא דרב חנינא בר אידי לא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתורה ומצות אל תוניהו שם בגמ' וכ"כ הב"ח בשם המרדכי מדקתני אם היה בעל תשו' לא יאמר לו' וכו' (משנה שם ד' נה ע"ב) משמע דאם אינו בעל תשו' אין בו משום אונאת דברים מספר החכמה עכ"ל:

ה) ע"ש ששם כ' אם הונ' עצמך ונלע"ד פשוט שפירושו דאם הונה אותך גם אתה מותר להוניהו:

ו) שם במשנה ובברייתא דף נט ע"ב:

ז) מימרא דרב שם ע"א:

ח) שם במשנה

ט) ברייתא שם:

י) שם במשנה ושם בברייתא:

כ) שם בברייתי'

ל) כ"כ הרמב"ם בפי"ד דין ד' וכ' ה"ה זה אינו מבואר אבל יש ללמוד דבר מדבר ופשוט הוא

מ) מימרא דרבי חנינא שם:

נ) כדמפרש בגמרא שם ופירוש רש"י ואין פניו מתלבנות

ס) ל' הרמב"ם שם ריש פי"ח וטור ס"ה וביאר הרמב"ם שם ☜שאחד ישראל ואחד עכו"ם שוים בדבר זה

ע) ל' הטור ס"ו בעובדא דשמואל חולין ד' צד ע"א וביאר הרמב"ם שם ד"ג אע"פ שהנבילה אצלו כשחוט

פ) בברייתא משמיה דר"מ שם

צ) כתב הסמ"ע שנ"ל שדוקא להפציר בו ולהרבו' שלא כנהוג הוא דאסור ☜אבל לדבר לו פעם א' ושתים בא אכול עמי מותר שאם לא ידבר עמו כן יתבזה חבירו בפני הרואים שיאמרו מפני שפלותו נמנע לומר כן כי אין הכל יודעין שאינו סועד עכ"ל:

ק) בנוסחאות הגמ' שלפנינו המכורות לחנוני ופי' רש"י כל חביותיהם מגופות היו וכשבא אדם חשוב אצלו פותח לו חבית של יין חזק ואם מכר חבית לחנוני שלימה

ועדיין הוא אצלו לא יפתחנו לאורח הבא לו מפני שגונב לבו להחזיק לו טובה חנם כסבור זה הפסד גדול נפסד ע"י שהרי תשאר החבית זו חסר' ותתקלקל יינה וזה ימסרנה מיד לחנוני שימכרנה:

ר) מעובד' דמר זוטרא בריה דרב נחמן ורבא ורב ספרא דהיו פגעו אהדדי וכו' וכדאמר ליה רבא לרב ספרא שם ע"ב

ש) טור שם וברייתא שם

ת) שם בברייתי' שם ומפרש שם ב' טעמים א' מפני שמתעהו ואחד מפני הסכנה ופי' רש"י שמתעהו שאין עורה של מתה מאליה חזק כשל בריאה שחוטה א"נ מפני הסכנה שמא מחמת נשיכת נחש מתה והארס נבלע בעור:

א) משנה פ"ב דב"מ דף ס' ע"א וכדמפרש לה בגמ' שם ע"ב.

ב) שם משנה וברייתא שם וכדמפרש לה שם בגמ':

ג) כדמפרש לה זעירא א"ר כהנא שם:

ד) שם במשנה וכדמפרש לה בגמ' שם

ה) שם בברייתי':

ו) משנה סוף דף כ"ט:

ז) לשון הטור ס"ט אבל הרמב"ם פי"ח ד"ה כ' סתם אין מערבין פירות בפירות וכפי' רש"י שם במשנה בעל הבית שאומר פירות שדה פלוני אני מוכר לך כך וכך סאין לא יערבם בפירות שדה אחר וכ"כ הכ"מ שם

ח) ברייתא שם ד"מ ע"א:

ט) לשון הרמב"ם שם ושם במשנה

י) וכדמפרש רב נחמן שם ופי' רש"י שתופסין זה עם זה ונעשה בין הכל טעם א' אבל לאחר הגיתות שכבר קלט כ"א ריחו וטעמו אין משביחו אלא פגמו:

כ) ושלא כדעת רש"י שכ' אבל רך בקשה לא:

ל) ברייתי' משמיה דרב אחא שם:

מ) לשון הטור סי"א

נ) שם ושם ברמב"ם ד"ו:

ס) שם במשנה

ע) וימכרנו בחנות:

פ) שם ושם במשנה וכדמפרש לה רב שם וכ' ה"ה והטעם שבזמן הגתות קולטין המים טעם היין אבל שלא בין הגתות הוא נחשב כאלו הוא מזוג:

צ) ברייתי' שם:

ק) ל' הטור סי"ב מימר' דר' אחא בריה דרב איק' וברייתי' שם ואע"ג דבגמ' אמערב יין קשה ברך אתמר כתבה רבינו גבי עירוב מים משום דה"ה והוא הטעם
פי' דוקא מים רבים דכל מי שיטעום ידע שיש בו מים כעובד' דרבא שם דודאי היה במקום שנהגו לטעום ולא התירו שם אלא על חד תלת וכ"כ ה"ה ד"ו ושלא כתבו הרמב"ם לפנ שאינן מצוי שיתערב מים כ"כ ביין ע"כ כן ראיתי בב"ח:
ר) שם במשנה:
ש) לשון הטור סי"ג אוקימת' דמתני' שם ובברייתא משמיה דר' יהודה וכפירש"י שם דיום אמש לאו דוקא אלא חלוק הכלים הוא שיש להקפיד מחבית לחבית
ת) לשון הטור סי"ד ושש במשנה וכפירש"י שם:
א) שם סט"ו משנה שם וכחכמים
ב) שם סח"ז ושם במשנה כחכמים וכדמפרשי בגמ' טעמייהו דאמרי ליה אנא מפלגינ' אמגוזי ואת פליג שיסקי
ג) במשנה וכחכמים וזכור לטוב וכדמפרש בגמ' שאוצרי הפירות יראו שהוזלו וימכרו בזול:
ד) ל' הרמב"ם שם פי"ח מה' מכירה ד"ח שם במשנה ושם בברייתא וכפי' רש"י שם וכמ"ש בסעיף ט"ז ומבואר עוד בסעיף שאחריו
ה) שם דף ט' משנה שם דף מ"א ע"א וכת"ק דר' יהודה וכאוקימת' דאביי שם ע"ב דאמר לדברי חכמים אסור לערב השמרי' ה"ה
ו) זה מתבאר שם במשנה ובגמ' ע"ב
ז) ברמב"ם איתא כשאר שמרים:
ח) כ' ה"ה זה פי' פקטין האמור בגמ' שם ע"ב ורש"י ז"ל פי' פקטין פסולת גרעיני' הצפים על פני השמן:
ט) אוקימתא דגמ' שם וכ' ה"ה ל' הגמ' וההלכות הא דיהיב ליה וכו' בניסן כמדה דתשרי וכו' ומתוך ל' המחבר נראה שהוא סובר שאין העדות שוות בשיעור ורש"י ז"ל פי' מדה שער הדמים ולא מדה ממש פי"ו ומנכה לו השמרים וכ"כ התוס' שם בד"ה לא אמרו וכו' וז"ל וכשמוכר שמן עכור נותן מאה לוגין שלמין עכור ומפסיד השמרים ע"י מה שמכר כשהוא עכור וכשמוכר מזוקק לא קרי הפסד לוקח אע"פ שהפסיד שמרים משום דב"ה ניחא ליה בציצא
י) כן כ' הרא"ש בפסקיו שם דהלכתא כרב פפא שם דבתראה הוא
כ) משנה ובברייתא שם דף ס' ע"א וכדמפרש לה שם בגמ' וכ"כ הרמב"ם דהביאו המחבר לעיל סט"ו:

ל) פירש"י כיון דשקיל מיני' בניסן כשער של ניסן ביוקר דדרך כל השמני' להיות מוזקקי' והלוקח סתם ומוכר סתם אינו מוכר אלא מזוקק וכ"כ הרא"ש שם:

סימן רכט

א) ל' הרמב"ם בפ' י"ח מה' מכירה די"א ברייתא פ"ו דבבא בתרא דף לד ע"א וכל הרבעים אלו רובע הקב שהם א' מכ"ד בסאה
כ' הרב המגיד פירוש אבק וקשין שנזר' בנישוב
ב) משנה שם דף צג ע"ב:
ג) מימרא דרב הוא שם דף צד ע"א וכתב הרב המגיד ופירוש' כדברי המחבר והיא בהלכות
וכל היכא שידוע שערבן ואפילו כל שהוא ☜אין הלוקח מקבל מהם כלום כן הוא בטור ולי צ"ע שהשמיט המחבר
ד) והוא שיהיה כיוצא בהם נמכרים בשוק לאכילה כן היא בטור בשם הרמ"ה
ה) שם דין י"ב וכ' הרב המגיד וכ"כ בהלכות ודבר נכון הוא
ו) מימרא דרבא בר חייא קטוספאה משמיה דרבה שם סוף דף נג וכ' הכ"מ שנ"ל דקאי אמאי דקאמר ויש מקומות שאפי' היו בהם מחצה שמרים כו' דאי במקום שנהגו שיהיו מנוקים מאי אפסדיה ואם נאמר דקאי אהיכ' דלית להו מנהג קאי אהיכ' דלא היה אלא רובע לסאה חטין דאי היה בו יותר מאי אפסדיה הא צריך הי' לברור הכל:

סימן רל

א) ל' הרמב"ם בפרק י"ז מה' מכירה דין ז' וכ' ה"ה דינים אלו מבוארים במשנה וגמרא פ"ז דב"ב שם [דף צה ע"ב] וכן העלו בהלכות
ב) וכ"כ ה"ה שם ד"ח בשם הר"ש וזה דעת הרמב"ן ז"ל
ג) פלוגתא דרב אחא ורבינא שם וקי"ל דכל היכא דפליגי הלכה כדברי המיקל רי"ף
ד) כ' ה"ה הוא פי' קוססות הנזכר בגמרא שם
ה) שם ד"ח וכ' ה"ה פי' לא אמר לו זה מסקנת הגמרא שם
ו) כ' ה"ה פי' ולא א"ל זה למקפ' ומבואר הוא בגמ' שם [דף צה ע"א] הטעם דחבית של יין כיון שהוא כלי אחד אין ראוי להיות יין תופס כלל
ז) שם פי' ולא אמר לו למקפה ושם בגמרא
ח) הוא פי' הנמכר בחניות הנזכר שם
ט) שם ומבואר שם בגמרא

י) שם דף ג' משנה שם סוף דף צ"ז וכדמפרש לה רבי יוסי בר חנינא שם ריש דף צ"ח
כ) שם בגמרא
ל) שם במשנה
מ) שם בגמ' ובהלכות וכ"כ ה"ה שם דאי לאו הכי מצי א"ל מוכר ללוקח לא איבעיא לך לשהויי
נ) שם כ' ה"ה ומפורש שם בגמרא במימרא דרבי יוסי בר חנינא ובהלכות ופי' הרב אבן מגש ז"ל דוקא אותן שהיה בהן היין קודם מכירה ☜אבל אם עירהו הלוקח בקנקני' אחרים אע"פ שהם של מוכר ברשות הלוקח הוא
ס) כ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א
ע) (כך הם דברי הרמב"ם שם):
פ) שם דין ד' וכ' ה"ה מימרא דרב ומעשה דרבי יוסף שם (דף צו ע"א) ופירשה המחבר דוקא בחבית דמוכר אבל אם עירה לתוך חביתו יכול מוכר לומר לו חביתך גרמה לו ועיין בכ"מ מה שהקשה ע"ז
צ) שם דין ה' מימרא דרבא שם דף צח ע"א וכפי' התוס' שם יכתב ה"ה יש מי שפירש כשהוליכ' במוט דוקא אבל בכתף חמרא אכתפא דמרא שוור [מפי' ר"ת בתו' שם] ודעת המחבר כדעת ההלכות
ק) שם מימרא דרבא שם וכ' ה"ה בשם י"מ ואע"ג דפלגא מלוה ופלגא פקדון כיון דבתורת עסק קבלה ולהוליכה למקום פלוני וזיל קודם לכן מחזירה לו שלא על דעת כן קבלה
ר) שם ושם בגמ' מחלוקת לשונות ופסק בהלכות כלישנא בתרא שם
ש) שם דין ו' ושם במשנה וכגירסת הרמב"ם
ת) כפי גירסת הגמ' שלפנינו
[☜דמשם ואינך מתרבה החמימות ודרך היין להתקלקל סמ"ע]
א) ברייתא שם ריש ע"ב וכ' ה"ה וכשאמר לו מיושן הוא שכן כונת מיושן שהתיישן שלש שנים שלימות ולא קאי אישן וכן דעת אבן מיגש ורבי שמשון ז"ל:
ב) מבואר לעיל ס"ז:

סימן רלא

א) מפורש בתורה רמב"ם פ"ז מה' גניבה דין ח':
ב) כ' ה"ה דין העכו"ם בפ"י דב"ק [דף קי"ג ע"ב] מימרא דאמוראי דגזל העכו"ם אסור והמשקל היא כגזל כדאיתא רפ"ה דב"מ [דף ס"א ע"א במימר' דרב יימר לרב אסי וכו'] וראיתי בילקוט בפ' צו סוף סי' תק"ד בשם תנא דבי אליהו במעש' באחד שסיפר לו

שעשה עולה לעכו"ם במדידת התמרי' שמכר לו ואח"כ קנה בכל המעות שמן ונקרע הכד ונשפך השמן ואמרתי ברוך המקום שאין לפניו משוא פנים הכתוב אומר לא תעשוק את רעך ולא תגזול וגזל העכו"ם גזל

ג) ל' הטור ס"ב וכ"כ הרמב"ם שם רפ"ח ברייתא פ"ה דב"ב דפ"ט ע"א מעמידין הגרדומין וכמו שפי' ר"ש שם ממונה להלקות ולענוש מעוותי המדות

ד) שם ס"ג וכ"כ הרמב"ם שם ד"ג מימרא דרב יהודה אמר רב שם ע"ב

כן הוא בגמרא והרמב"ם וטור

ה) שם ושם מימרא דרב פפא שם

ו) שם ס"ד ושם ד"ז ברייתא שם

ז) שם בברייתא ריש ד"צ

ח) כן הוא בנוסח הש"ס וברמב"ם ובטור אבל הרשב"ם כ' שם וחצי שמיני' גרסי' וכן הוא בתוספתא:

ט) שם ס"ה וכ"ה הרמב"ם שם בפ"ח ד"ה בברייתא שם דפ"ט ע"ב

י) ברייתא שם ופי' ר"ש שהקצר נכנס בתוך התבואה ומוחק יפה ובו מוחק כשהוא מוכר והעב אינו נכנס כל כך ואינו מוחק יפה ובו מוחק כשהוא קונה אלא שניהם עבים או שניהם קצרים כפי המנהג

כ) שם בברייתא

כן הוא בטור

ל) שם ס"ז ובברייתא שם

מ) משנה שם בב"ב דף פו ע"א

נ) שם במשנה וכת"ק ופירש"י טריד הוא במכירתו ואין פנאי

ס) שם ס"ח משנה שם דף פח ע"א וכת"ק

כן הוא בטור

ע) שם במשנה

פ) שם ס"ט שם במשנה

צ) בריי' שם דף פט ע"א וכמו שפי' הר"ש שם דגודשא תלתא הוא:

ק) כ"כ הרא"ש שם בפסקיו דהיינו דאשמועי' סיפא דבריית'

ר) טור סעי"א ברייתא שם ומסיק דמתקינן מתקלי עד הכי ופר"ש ב"ד קדמונים התקינו המדות עד כאן ובפחות מכאן שוקלין במטבעות וכו' פן יבא לרמות וכו' א"נ מתקני מתקלי בענין זה ולא שליש ליטרא ולא חמישית ליטרא מפני שמטעין וכו'

ש) ברייתא שם ע"ב

ת) טור סי"ד בשם ר"ת כ"כ התוספות והרא"ש שם בשמו:
א) ברייתא פרק ה' דבבא מציעא דף סא ע"ב
ב) משנה פרק ה' דבבא בתרא דף פח ע"א וכדמפרש שם רבי שמעון בן גמליאל
ג) מפני שהשוקל דבר לח נוגע בידו המלוכלכ' בהם
ד) ל' הטור סימן ז'
ה) ברייתא שם דף פט ע"א וכדמפרש רב פפא שם
ו) ל' הרמב"ם שם פ"ח מה' גניבה ד"ח
ז) ל' הטור סי"ח וכפי פירושו שם בברייתא די"ב אורך הקנה וי"ב אורך החוטים ודלא כפי' רשב"ם שם והרמב"ם שם העתיק דברי הברייתא וכ' הב"י שדבר רבינו הטור נראים דאל"כ ה"ל לברייתא לפרש ולא לסתום
ח) כ' ה"ה לפי שבא שם בברית' בשל זהב קנה ומיתנא שלה איני יודע לפיכך כ' כן הרב
ט) לשון הטור סי"ט משנה שם דפ"ח ע"ב וכדמפרש לה בגמ' שם וכ' הרשב"ם נ"ל דלפחות ליטרא ☜לא בעינן הכרע טפח דנפיש הכרעה טפח בדבר קל סמ"ע בשם בית יוסף וד"מ
י) ברייתא שם דף פט ע"א
כ) ברייתא שם ופי' ר"ש ובמקום שאין מכריעין עסקי' דאי מכריעין נמצא נותן לו הכרע על אותו רביע שנותן עם הבשר בחנם
ל) כ"כ הרמב"ם הטעם שם דין י"ט
מ) ל' הרמב"ם שם די"ז מימרא דשמואל שם ד"צ ע"ב
כן הוא ברמב"ם ל' אלפים בת יכול:
נ) ל' הרמב"ם שם ריש פ"ח מה' גניבה
ס) כ' ה"ה היא חכמת השיעור והתשבורת ועליהם אמרו תקופות שהיא חכמת החשבון כמ"ש לחשב תקופות וגמטריאות (היא) חכמת השיעור פרפראות לחכמה פי' לחכמת התכונה הקרוים חכמה ובינה
ע) מימרא דרב וכו' פ"ט דב"ה דף קו ע"ב
פ) גם זה מימרא דרב יהודה וכו' שם
צ) שם ד"ג ברייתא שם פ"ה דב"מ דס"א ע"ב והרב פירש הטעם שמדידה זו בחבל וכן פי' רש"י ומכאן יצא לו שאם מדד בשלשלת וכו' וכן עיקר וכ"כ ז"ל ה"ה:
ק) שם ד"י:
ר) ל' המחבר מימרא דר' לוי פ"ה דב"ב דפ"ח ע"ב:
ש) אע"ג דאמרינן יעשה בהם צרכי רבים אין זו תשו' מעליא

ה"ה שכן הוא בספרא
ת) לשון הטור סכ"ו מימרא דרב חמא א"ר יצחק שם דף פ"ט ע"א:
א) מדברי הרמב"ם פי"ד מהלכו' מכירה דין ב' וכ' ה"ה זה החילוק בדברים שיש בהם חיי נפש אינו מבואר אבל נראה שדומה זה למ"ש שם אין אוצרין פירות בא"י דברים שיש בהם חיי נפש וכו' שם ע"ב וכתב הכ"מ שם דמשמע ☜ שכל שהוא מאכל הוא בכלל דברים שיש בהם חיי נפש וכ"נ מל' הרמב"ם שם שכ' אבל הקושט והעיקרין וכו' דמשמע בהדיא דלא מיעט אלא שאינו מאכל אדם כלל וכו'
ב) מימרא דשמואל שם דף צ' ע"א
ג) כ"כ הרא"ש בפ"ג דב"מ אהא דאמרי' שם דף מ' ע"ב א"ה נפיש ליה טפי משתות וכו'
ד) כ"כ הרשב"ם והרא"ש שם
ה) בשם הרמ"ה וכן יש לדקדק מדברי הרמב"ם שם ר"פ י"ד מה' מכירה
ו) שם סכ"ז כ"כ הרמב"ם ספ"ח מה' גניבה וכ' ה"ה זו אגרדמי' הנזכר בברייתא (בפ"ה דב"ב דף פט ע"א) ממונים להלקות מעוותי המדות ומפקיע שערים וכ"פ ז"ל:
ז) הרמב"ם פי"ד מהלכות מכירה דין ג' ברייתא שם דף צא ע"א וכדמפרש שמואל שם
ח) טור סכ"ח פסק כמ"ד שם על חד תרין והטעם מפורש ברשב"ם ובתו' שם:
ט) ל' הרמב"ם שם ד"ד ברייתא שם
י) שם בברייתא דר"א וכדמפרש טעמא בגמ' שם
כ) ל' הטור סכ"ט ברייתא שם
ל) וכ"כ הרמב"ם שם ד"ה והרא"ש והר"ן דהכי מוכחי עובדא דשמואל ואבוה וכו' שם דהא אינהו בח"ל הוו
מ) מימרא דרב ובריתא שם דף ל' ע"ב
נ) ב"י בשם רשב"ם שם
ס) ל' הרמב"ם שם דין ו' ברייתא שם אוצרי פירות וכו' ומלוי ברבית וכו' הרי שהשוו אותן בברייתא
ע) שם דין ח' ברייתא שם וכת"ק וזה הלשון בא בהלכות
פ) שם דין ט' בריית' פ"ק דב"ב דף ח' ע"ב
צ) שם דין י' וכ' ה"ה תוספת' רשאין הנחתומין לעשות רגיעה ביניהם וכו' ונ"ל פירושה מלשון מרגוע שהיא ענין מנוחה לומר היה את נח יום פלוני ואני יום פלוני וכו' דמתבאר גם כן בגמ' (שם ריש דף ט') בהנהו טבחי:
ק) בשם הרמב"ן בשם הרב אל ברצלוני
ר) שם בגמ' בעובדא דהנהו טבחי

ש) וכ' הכ"מ בשם הריב"ש ☜דבתקנות בני העיר אפילו בלא אדם חשוב נמי וכ"נ מדברי הרמב"ם שלא הזכיר דין זה של אדם חשוב רק בבני אומניות והאריך בטעם הדבר:

סימן רלב

א) לשון הרמב"ם ריש פט"ו מה' מכירה מימרא דרבה ברפ"ב דקידושין דף מ"ב ע"ב כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר וכ' ה"ה בשם הרב אבן מגש ז"ל דהאי חוזר פירושו שהמקח קיים ומחזיר מה שחסר אבל אין בטעות כזה בשום צד ביטול מקח אפילו ביתר משתות כיון דלא הוי טעותא בסך הערך

ב) מבואר במימרא דרבה דלעיל

ג) נתבאר ספ"ק דגיטין (דף י"ד ע"א) גבי הנהו גינאי וכו' דכל קנין בטעות חוזר

ד) מימרא דר' נחמן בפ"ה דב"מ סוף דף ס"ג

ה) לשון הטור ושם במימרא דרב נחמן.

ו) המחבר העתיק כאן מה שפי' רש"י שם

פי' היתרי' היו נ"ה אמרי' מאחר שהוא מונה חמש חמש בפעם אחת א' פעם חמש ב' פעמים חמש וכן כולם טעה בעשיריות בין מ' פעמים חמש לנ' פעמיה חמש וטעה בחמשים ועוד טעה כשמנ' והיה ד' פעמים חמש והיה סבור שהוא ג"פ חמש וטעה בה':

ז) כ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' מלוה דין י' וכ' הב"ח בשם הרא"ש פ' איזה נשך ודוקא אי לא אתי אינו חייב להחזי' וסמוך אהבלע' ☜אבל אי אתי איהו ואמר טעיתי במנין חייב להחזיר וכן דקדק מל' הטור וכ"כ הב"י על שם ה"ר ירוחם וכ' הב"ח שכן עיקר:

ח) כ"כ התוס' שם ריש דף ס"ז וה"ה שם בשם יש מי שכ' וכ"כ הגהת אשרי בשם ר"י ☜ דלדידן צריך להחזיר לעולם ואפי' לא תבעו והביאו הב"ח

ט) ל' הרמב"ם פט"ו מה' מכירה ד"ג וכ' ה"ה דימה אותם הרב לאותה של מעלה (כמ"ש לעיל סעיף א') ונתבאר בהלכות בפ' הזהב דלגבי מומא כל אימת דמגלי מהדר ליה למריה ושכ"כ רבינו האי גאון ז"ל

י) כ' ה"ה יצא לו דין זה ממ"ש כן במקדש את האשה ובא עליה ונמצאו בה מומין דאמרי' חזקה אין אדם שות' בכיס אא"כ בודקו וחייב בכתובתה כדאי' פ"ז דכתובות ריש דף ע"ו וכ' ה"ה שם בשם יש מי שכ' ☜שאם היה הדבר שהלוקח יכול להבחינו לאלתר כגון שיכולין לנסותו ולטעמו ולא הקפיד לעשות כן והמוכר מכר לו סתם אינו חוזר והביאו ג"כ הסמ"ע:

כ) שם ד"ד וכ' ה"ה זה פשוט שהרי מום כמקח טעות הוא מבואר זה בפ' השוכר את האומנין (בבא מציעא דף פ' ע"א):
ל) כ' ה"ז ג"ז פשוט
מ) טור ס"ה בשם תשו' אביו הרא"ש בסוף כלל צ"ו סי' ו'
נ) לשון הרמב"ם שם דין ה"ו כתב ה"ה זה פשוט הכל כמנהג המדינה בכל כיוצא בזה
ס) שם דין ו' וכ' ה"ה לא ידעתי זה מבואר אלא מדמיון זה לאונאה למדו כן ומקל וחומר שהרי מום לעולם חוזר אע"פ שאין האונאה חוזרת אלא לזמן ידוע
כן הוא ברמב"ם שם וכן העתיק הטור
ע) לשון הטור ס"מ וכ"כ הרמב"ם שם ד"ז ממרא דרבי יוחנן בפ"י דב"מ דף פ' ע"א
כן הוא בטור
פ) שם וכ"כ הרמב"ם שם ד"ט כ' ה"ה זה כ' בפירוש מה שאמרו בגמ' (שם) מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות
צ) לשון הרמב"ם שם דין י"ב וכ' ה"ה מבואר בסוגי' פ"ק דקידושין [ריש דף י"א וכמ"ד] אין סמפון בעבדים אי מבראי הא קא חזי לי' ואי מגוואי למלאכה קא בעי ליה וכו' פי' יבלת שקורין וארץ ואפי' הוא בפניו ואפי' יש בה עצם סמ"ע:
ק) כ' ה"ה זה פשוט ואמרי' בברייתא דלעיל שם בפ"ו דב"מ ד' [פ' ע"א] שוטה ונכפית ומשועממת הרי אלו מומין [ובפ"ט דגיטין [דפ"ו ע"א] אמרינן הכי לרווחא דמלתא לכתוב בשטר שהוא מנוקה מכל שחין וצרעת ופשוט הוא:
ר) ברייתא הובאה בפ"ו דב"ב סוף דצ"ב מ"ש בסוגיא בפ"ק דקידושין (ד' י"א ע"ב) גבי לסטי' מזויין או מכתב הנהו קלא אית להו פירשו המפרשים אם היה כן הקול הוה נשמע לפיכך אין לחוש מסתם ושם נאמר לענין תרומה בעבד שלקחו כהן מישראל וכו' ובזה הוא מסולק הספק הכתוב בהשגות ושכן מצא אח"כ בתוספת' עכ"ל וכ"כ התוס' שם בקידושין בשם ר"ת
ש) שם בבריית'
ת) כ' ה"ה זהו קוביוסטוס הנזכר בבריית' לעיל שם בב"ב וכן פי' רש"י קביוסטוס גונב נפשות
א) ואצ"ל משחק בקוביא שאינו יכול להחזיר
ב) בשם ר"ח ולזה הסכימו התוספות בכתובות ריש ד' נ"ח שפירוש קביוסטוס הוא משחק בקוביא ועוד שאין רוב עבדים גונבי נפשות
ג) ל' הרמב"ם שם פט"ו ד"ו מברייתא מחט שנמצאת וכו' פ"ג דחולין סוף דף נ'
ד) לשון הטור סי"א ושם בברייתא וכ"כ הרמב"ם שם ספ"כ מהל' מכירה

ה) וכ"כ התוספות שם דכאן נמצא כאן היה וכשמואל דאמר כל הנולד ספק ברשותו עליו הראיה בפ"ז דכתובות סוף דף ע"ו וכדמפרש התם דמ"ש בברייתא שם המע"ה דסתמא דמילתא דיהבי טבחא דמי' וה"ה אפילו לא יהיב נמי הראיה עליו היא או ישלם.

ו) שם בשם הרמב"ן וכ"נ מדברי הר"ן שהוא סובר כן וכ"כ מדברי הרמב"ם שם פט"ז ד"ו שכ' ואם נודע בודאי שהיתה טרפה כשלקח ה"ז מחזיר וכו' מדכ' סתם ונמצאת טריפה משמע דבכל טרפות שבעולם הוי דינא הכי

ז) שם בשם ה"ר אפרים ובעה"ע כ"כ הרא"ש

מ) ל' הרמב"ם שם מדין הפרה ששחטה ונמצאת טריפה שמחזיר לו השחיטה ומחזיר הדמים

ט) שם ד"ז וכ' ה"ה גם זה מאותו הטעם הוא

י) שם ד"ח וכ' ה"ה פשוט באיזהו נשך [דף ע"ו ע"ב] בכיוצא בזה שאם מקח בטל הדרא ארעא והדרי פירי

כ) טור סי"ד בשם תשו' הרא"ש ונלמד מדין המוכר פרה לחבירו ושחטה ונמצאת טריפה שנתבאר בסעיף נ"א

ל) כצ"ל וכן הוא בטור וב"י ובתשובות.

מ) מבואר בסוף סעיף י"א שיתן הדמים אם הם עדיין בידו וכמ"ש שם בשם התוס' וכן דעת הב"י והרב סמ"ע כ' בענין אחר והמעיין יבחר

נ) גם זה שם בשם תשובת הרא"ש כלל הנ"ל

ס) וביאר שם ואפי' אם שמעון יכול למוכרו בלא הפסד זבין וזבין תגרי איקרי אם היה טוב היה מרויח בו ועתה שאינו מרויח בו וזה הפסד התגר וגם למה יעכבנו לרמות בו העולם כיון שהתנ' ליתן לו שמן טוב צריך לקיים תנאו

ע) אבל אם אינו רוצה לוקח יכול לחזור בו דלא עדיף מחטים יפות ונמצאו רעות דלקמן סי' רל"ג וכ"כ הב"ח ושכן ראה אח"כ בסבד"ה

פ) ל' הרמב"ם שם ד"ט נלמד מעובדא דבסמוך

צ) מעובדא דאפטרופס דיתמי בפ"ג דב"מ דף מ"ב ע"ב

ק) היא ממש עובדא הנ"ל וכ' ה"ה וביאור המעשה לדעת הרב צריך עיון והכ"מ וכן הב"י כ' דמשמעות הגמרא דאמר הלכך משתבע איהו [פי' הסרסור] דלא הוה ידע ומשלם בקרא וכו' משמע פשטן של דברים דמשתבע הסרסור ומופטר וכדברי רבינו:

ר) וכפירש"י והתו' והרא"ש בפסקיו שם שהסרסו' פורע ליתמי ומשתבע ליישקל מבקר' ומסיק בגמרא דבקרא משלם לו דמי בשר בזול דהיינו ב' שלישי' ופי' רש"י הטיל פשרה ביניה' והתו' פי' דדין גמור הוא דאם הי' מודיעו הי' הספסור' שוחטו מיד ומוכרו בזול

ולא היה יכול להשהותו עד יום השוק וכ"כ הרא"ש עוד כ' פי' אחר בשם הראב"ד דהאי בשר בזול אין פירושו ב' שלישים כמבואר דוכתי אלא מה ששור שוה לשחיטה יותר בזול משור לחרישה כי הוא מוכרו להן בדמי שור לחרישה והם לא יפרעו לו אלא דמי שור לשחיטה ולי צ"ע שהשמיט הטו' והמחב' והרמ"א דין הרועה שצריך לשלם ושהוא משלם בזול

ש) טור סי"ז בשם תשו' הרא"ש כלל ק"ב סי' י'

ת) רמב"ם שם ד"א וכ' ה"ה משנה פ"ו דב"ב [דף צב ע"ב] פסק כרשב"ג במשנתינו וכן דעת ההלכות וטעמא דכיון דאינן נאכלין סתמן כדמפרש לזריעה הוא:

א) אבל לא ההוצא' וכת"ק דברייתא שם דף צב ע"ב וכ"פ הרי"ף:

ב) כ' ה"ה טעמא דמסתבר הוא וכ"כ בהלכות וכיוצא בזה כתבו שאר מפרשים וכ"כ הטור סי"ח

ג) שם דין ב' שם במשנה ובברייתא שם ע"א וכת"ק:

ד) שם ד"ג ולמדו מדין הוזכר לעיל:

ה) כן הוא ברמב"ם וכן העתיקו הטור וכ' בכ"מ שם שיש להסתפק אם לא היה לו שהות להודיעו עד שנגנב או נאבד אי הוי ברשות מוכר או ברשות לוקח שהלשון מורה שכל שלא הודיעו הוא ברשות לוקח והשכל אינו גוזר כן א"נ אפשר לו' דמעת שנמצא בו המום הוא ברשות מוכר כיון שלא היה לו שהות להודיעו וייישוב הלשון כך הוא אפי' אבד או נגנב הוא ברשות המוכר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלוני' וצ"ע עכ"ל והנה בהגיעו לחבורו כ"מ חזר מדעתו ממ"ש בב"י לפטרו מגניבה ואביד' באם לא הי' שהות להודיעו ועכשיו ספוקי מספק' ליה אבל הב"ח כ' שלשון הרמב"ם כמשמעו דלא כלתה שמירתו עד שיודיעו למוכר וכל זמן שלא הודיעו חייב באחריות גניבה ואבידה כדין שומר שכר שהרי אם נזדמן לו קונים הוה מזבין ליה ואין חילוק בין אית ליה שהות להודיעו ללית ליה שהות וכ"כ הסמ"ע בשם בעל הלבושים והוא הנכון לענ"ד ואף שאין אני כדאי להכריע:

ו) טור ס"כ בשם הרמ"ה

ז) משום דינא דגרמי

ח) וביאר שם הטעם כיון דלצורך המוכר הוא ואין הלוקח חייב אלא בטרחא בעלמא:

ט) שם ברמב"ם:

י) שם ד"ד עיי' במ"ש לעיל בשם הב"ח ורמ"י דאפי' אין לו שהות להודיעו חייב:

כ) שם ברמב"ם איתא מחמת אורך הזמן וכ"ב הכ"מ שם בשם נוסחא ישנה ומ"ש ואם התליע וכו' ואם היה לו להודיעו וכו' דמשמע דאם לא היה לו שהות להודיעו פטור נלענ"ד דשאני הכא דלא היה בידו לתקן הדבר והמום גרס לו הפסד וש"ש פטור מאונסים כל זמן שלא היה לו שהות להודיעו ונלע"ד עוד שלמדו מדין השור כמ"ש לעיל סעיף י"ח ועיין בסמ"ע ובב"ח שכתבו קצת בענין אחר והמעיין יבחר

ל) לשון הטור סק"א מימרא פלוגתא דרב ושמואל שם דף צ"ב ע"א וכדמפרש שם בגמרא ופסק כשמואל

מ) שם ע"ב

נ) שם בשם הרמ"ה

ס) וכתב הב"י נראה שסובר שם אין המוכר מכירו דלא זבין אלא לרדיא לא הוי מקח טעות

ע) שם סכ"ב

פ) וכ' עוד ☜ואי לית ליה זוזי למוכר לא מצי למימר הרי שלך לפניך טרח וזבין אלא יפרע ממטלטלי

סימן רלג

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם ריש פי"ז מהל' מכירה משנה פ"ה דב"ב ד' מדות במוכרין וכו' שם דף פ"ג ע"ב וכ' ה"ה שם שזה בשינוי חפץ לגמרי ופי' אע"פ שאין אונאה בזה המקח

ב) שם ס"ב ושם ברמב"ם רפי"ז ושם במשנה

ג) כ' ה"ה בשם מפרשים שאע"פ שאין אונאת שתות בין אלו לאלו בדמי המקח מכר יכול לחזור בו דהוי קצת כשינוי חפץ מחפץ שאם רצה המתאנה יכול לחזור בו ולבטל מקחו רשאי אבל לא המוכר לפי שאינו שינוי החפץ לגמרי

ד) שם ריש דף פ"ד וכמימרא דרב חסדא שם

ה) כתב ה"ה משנה שם ופי' כלומר שהטעה הלוקח את המוכר וא"ל חטים שלך רעות הן ונמצאו שהן מן היפות מוכר שנתאנה יכול לחזור בו ולא לוקח

ו) שם ס"ג ושם ברמב"ם ושם במשנה

ז) ל' הרמב"ם שם

ח) והביא ראי' מפ"ק דביצה ריש ד"ז ביעי דפחיא למאן וכו' והרב ב"ח תמה בזה האיך מאכילין לאדם ע"כ דבר שאין מקובל על נפשו ותו הלא התנה בפי' שיהא איל מסורס ודמי לחטין יפות דנמצאו רעות דלוקח יכול לחזור בו והבא ראיה לזה וכו' מפני שלא

יעלה על הדעת לו' במי שדעתו לקנות דבר חשוב שיהא בידו של המוכר להשלים לו בהרבה מן הגרוע או בדמים ☜ושכן עיקר הלכה למעשה וע' בסי' רצ"ב סי"ז ובמ"ש שם

סימן רלד

א) לשון הרמב"ם בפט"ז מהלכות מכירה דין י"ב משנה בספ"ה דבכורות דף ל"ז ע"א וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפרק המוכר פירות
ב) שם ושם במשנה
ג) שם די"ג ושם במשנה
ד) שם דין י"ד ובריייתא שם וכת"ק
ה) שם וכ' ה"ה לא מצאתי זה מבואר אבל ראיתי שלא נשנה בגמ' לבד איסורין של תורה או איסורי הנאה של דבריהם כגון יין נסך שהכוונה סתם יינן אבל איסורין של דבריהם באכילה לא אבל כיון שאכלו ונהנה לא יחזיר להם כלום וכו' וכ"כ הכ"מ בשם הריב"ש ואף על פי שלרב ז"ל אין לו ראיה ברורה בדין זה לא מצינו מן הבאים אחריו שחלק עליו פי' שנודע לאחר שמכרה שהבודק לא בדקה כראוי
ו) שם וכ' ה"ה וכבר נתבאר זה מיין נסך כמו שאמרנו למעלה

סימן רלה

א) ל' הרמב"ם בפכ"ט מהל' מכירה דין ז' וכ' ה"ה זה פשוט שעדיין לא הגיע לעונ' הפעוטות (משנה פ"ה דגיטין דף נ"ט ע"א) ואמרו בגמ' פ"ו דגיטין (דף ס"ה ע"א) אמר רבא ג' מדות בקטן וכו':
ב) כ' ה"ה נתכוון למ"ש שם בגמ' דף נ"ט ע"א הפעוטות מקחן מקח ועד כמה מחוי ר' יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע וכו' ולא פליגי כל חד וחד לפום חורפיה בשם אביו הרא"ש והרב רמ"א הכניס בתוך דברי הרמב"ם דעת הרא"ש ואין דעת הרמב"ם כן כדלקמן סעיף ח' וכמ"ש שם והיה ראוי לכתוב בשם י"א וגם הרב סמ"ע העיר בזה
ג) מסקנת הגמרא שם
ד) מימרא דר' יוחנן שם משום כדי חייו
ה) שם במשנה
ו) מבוא' בפ"ט דב"ב דף קנ"ה ע"ב
ז) טור ס"ג כ"כ הרא"ש בתשו' סוף כלל פ"ה וסוף כלל א' דאפ"ה לא הוי מתנתו מתנה כ' רשב"א בתשו' ☜קטן בן שש שנתנו לו מתנה ע"י גדול ולא פי' אימת יתנו לו והוא

נתן לו עכשיו ופסק דאם אין הקטן חריף ובקי אזי פשע זה הגדול במה שנתנו לו ועיין בתשו' הר"ן סימן מ"ט סמ"ע בשם ד"מ

ח) בתשו' הרא"ש שם ושם

ט) טור ס"ד בשם תשו' הרא"ש בסוף כלל פ"ה

י) לשין הרמב"ם שם ד"ו מימרא דרב פפא מפורש' בספ"ו דכתובות דף ע' ע"א ובהל' שם בהנזקין ה"ה

כ) שם ד"מ מימרא דרב יונה אמר רבי זירא עד שתות כגדול בפ"ו דגיטין דף נ"ט ע"א

ל) שם ומ"ש הראב"ד דקטן אין לו מחילה כדאמרינן יתמי לאו בני מחילה נינהו כ' ה"ה שאין משמעות הגמ' כן שא"כ היה להם בגמ' לפרש ומ"ש ביתמי דלאו בני מחילה נינהו מ"מ חכמים שתקנו שיהיה ממכרן ממכר משום כדי חייהן הן תקנו שיהיה טעותם כגדול וכו'

מ) שם

נ) כ' ה"ה כדמשמע פ' הנזקין (גיטין דף נ"ב וע"א) והיא ביתומים שיש להם אפוטרפוס וכן הדין לקטן עצמו ועיקר

ס) שם דין ט'

ע) כ' ה"ה פשוט הוא דשכירות מכירה ליומא הוא ואין ממכרו ממכר במקרקעי

פ) כ' ה"ה נתן המחבר טעם למ"ש שקנין הקטן אינו מועיל לפי שסתם קנין לכתיב' עומד וכל שאינו ראוי לכתיבה אינו מועיל:

צ) שם די' י'

ק) כ' הרב המגיד מימרא מפורשת פרק קמא דמציע' (ד' י' ע"ב)

ר) גם זה מבואר שם בגמ' הדין והטעם שחצר הקטנה היא משום יד

כן הוא ג"כ ברמב"ם ופי' הסמ"ע דכיון דמצינו דרבתה התורה קנין לקטנה ע"י חצירה כמו בגדול הניחו לה חז"ל גם כן קנין סודר כמו בגדול ובנוסח הטורי' שלפנינו העתיק וכן קטן שקנה מטלטלים וקנה מידם וכו' אבל הקטנה וכו' וקנת' מידם וכו' ונלע"ד צ"ע בזה ובמ"ש הרב ב"ח שם ומ"מ כתב שהרמב"ם הסכים לדעת הראב"ד כשאחרים הקנו לו קרקע במקח וכו' ואין כאן מקום להאריך:

ש) שם די"א:

ת) ביאר שם שהקטן כמי שאינו בפנינו הוא וכת' הר' המגיד מבואר בגמ' שמי שמקנה קרקע לקטן שקנה וכו' והכי מפורש ס"פ יש נוחלין (בבא בתרא ד' ק"ל ע"ב) גבי ההו' דיקל' אזל רב ביבי אקנייה לבנו הקטן ומה שחידש המחבר הוא שאפילו במקח שהרי אין מקחו מקח ☜ונראה שהקטן יכול לחזור בו ואין המוכר יכול לחזור בו:

א) שם די"ב וכתב ה"ה מפורש פ' מי שמת (בבא בתרא דף קנ"ה ע"ב) שבן י"ג שנה ממכרו ממכר במטלטלי' אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן:
ב) ג"ז מפורש שם ומפורש בהלכות בארוכה:
ג) שם די"ג:
ד) ל' הטור בסי"ג בשם הרי"ף וכן פי' הרשב"ם בפ"ט דב"ב ד' קנ"ה ע"ב דכ"כ התו' שם בשמם
ה) טור שם בשם הרמ"ה
ו) כ"כ גם הרמב"ם שם וכתב ה"ה זה מפורש שם (בפ' ודף הנזכר) בפ"ו דגיטין ד' ס"ה בשמועה דמימרא דרבא ג' מדות בקטן וכו' וכדאי' בהל' בפ' מי שמת בארוכה
ז) כתב ה"ה זהו סברתו שמה שהזכירו בגמ' אביו לאו דוקא וכ"כ בעל העיטור ז"ל והוא הדין לנכסיו מורישיו ע"כ וכ"כ הטור בשם הרמ"ה
ח) שם בשם הרמ"ה
ט) ל' הרמב"ם
י) כ"כ בהלכות בפרק מי שמת וכ"כ הרב המגיד שם בשמו וכ"כ אבן מגש והביא ראיה לזה ועקר וכן כתב הב"י בשם נ"י שם בשם הר"י א"מ
המפרשים בשם הגאוני'
כ) לשון הרמב"ם ודין י"ד
ל) כן פירש הרב המגיד שם ומבואר לעיל בסוף סעיף ח':
מ) כת' ה"ה אע"פ שלא נזכר בגמ' (גיטין דף נ"ט ע"א) אלא מתנתו מתנה סתם מ"מ נלמד לדין הפעוטות במתנת המטלטלין כמ"ש לעיל (סעיף א') שמתנ' הבריא והש"מ שוות ופי' הרב אבן מגש ז"ל אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן וכן פי' ז"ל ובין בנכסי אביו בין בנכסי עצמו מתנתו מתנה
נ) שם דין ט"ו מפורש ושם בב"ב דף קנ"ה להלכות:
ס) מבוארים בא"ה סי' ק ע"ב
ע) כתב ה"ה דכל שלא הביא ב' שערות ולא נולדו בו סימני סרים קטן הוא
פ) מפורש שם בגמרא ובהלכות
צ) טור סי"ד בשם הרמב"ם
ק) ל' הריב"ש בסימן תס"ח בשם הרמ"ה הביאו בב"י שם
ר) ל' רמב"ם דין ט"ז וכתב ה"ה מפורש שם בגמרא (דף קנ"ד ע"א) דאין שומעין להם לנוולו ועוד דסימנים עשויין להשתנו' ופי' סימנים משתני' וכו' יש מי שפי' נושרין
ש) וכ"כ הרמב"ם שם ושם בגמ' דף קנ"ה ע"א

ת) שם דין י"ז:
א) וסיים שם כדין הזה הורו רבותי
ב) שם לדעתו וכתב ה"ה ואפשר שלמד הרב ז"ל דין זה ממ"ש במתקדשת למיאונין כיון שגדלה שעה אחת שוב אינה יכול' למחו' (ומבואר בא"ה סימן (קנ"ה) ואע"פ דהאי ממונא ושם איסורא מ"מ גם זה מדין שתיקה וכו' וכן גבי פרנסה אמרו שאם לא מוחת' הפסיד' (ומבואר שם סי' צ"ג)
ג) טור סי"ח בשם הרמ"ה
ד) שם בשם ה"ר יונה
ה) שם בשם אביו הרא"ש כ"כ בפסקיו בפ' ב' דייני גזירות
ו) ב"י בשם ר' ירוחם נתיב י"ט וכ"כ לעיל ריש סי' קל"ב:
ז) לשון רמב"ם בפכ"ט מה' מכירה ד"ב משנה פ' הנזקין (גיטין דף נ"ט ע"ח) שנינו חרש רומז ונרמז וכו' וכת"ק וכפירש"י שם
ח) כתב ה"ה דלא גרע מנשתתק לגיטין כדאיתא במי שאחזו (שם דף ס"ז ע"ב) אבל יש תימה למה לא השוה מדבר ואינו שומע לשומע ואינו מדבר כו' וצ"ע
ט) שם ד"ג וכתב ה"ה זה מבואר שם ברייתא שם (דף ע"א ע"ח) כשם שבודקין אותו בגיטין כך בודקין אותו למשאות ומתנות
י) נתבאר מא"ה בסי' קכ"א ס"ה:
כ) מימרא דרב כהנא אמר רב וכו' שם:
ל) טור ס"כ בשם תשו' הרא"ש בסוף כלל פ"ה
מ) לשון הרמב"ם פכ"ט מה' מכירה ד"ד וכתב ה"ה זה פשוט ומבואר וכו' בב"ב דף קנ"ה ע"א ובפ"ק דחגיגה (ריש דף ג') נתבאר איזה שוטה (ובי"ד סימן א')
נ) לשון הטור סעיף כ"א
ס) כתב ה"ה ממ"ש בפ"ד דכתובות מי שנשתט' בית דין מעמידין אפוטרופוס לנכסיו וכו' מימרא שם דף מ"ח ע"א
ע) שם ד"ה כת' ה"ה ברייתא מפורש' בפ"ג דראש השנה (דף כ"ח ע"א) ומבואר ג"כ בפ"ב דכתובות גבי עובדא דבר שטיא (ריש דף כ')
פ) שם די"ח כתב ה"ה ברייתא בפ"ו דעירובין (ריש ד' ס"ה)
צ) מימרא דר' חנינא שם לא שנו וכו'
ק) שם רפ"ל מה' מכירה וכתב ה"ה זה פשוט שהמוכר אחר שזכה לו אינו יכול לחזור וכן פשוט שהלוקח אינו מוכרח לקנות שא"כ חבין לו לאדם שלא בפניו ואפילו במתנה יכול לומר אי איפשי לקבל

ר) שם דין ב' וכ' הרב המגיד פשוט שעבד זה הוא כנעני ובו אמרו מה שקנה עבד קנה רבו וכ"כ רב האי גאון בשער ה' של מקח וממכר
ש) שם ד"ו וכתב הרב המגיד מבואר הוא שאין מתנתו כלום שאפילו למכור יש צדדין שאינן רשאין כדאיתא בפ' ה' דגיטין (דף נ"ב ע"א) נתבאר בפ' י"ח מה' נחלות (ולקמן סימן ר"ץ)
ת) לשון הטור סכ"ט וכ"כ הרמב"ם שם ד"ז ירושלמי פ' אחרון דיום טוב ופסקוהו הרי"ף והרא"ש שם:
א) שם ברמב"ם:
ב) ועיין בס"ס קצ"ה

סימן רלו

א) ל' הרמב"ם בפ"י מה' גזילה וכתב הר' המגיד כל זאת הבבא היא בפ"ה דגיטי' [דף נ"ה ע"ב] במשנה אחרונה ובריייתא שם [דף כ"ח ע"ב] וכשמואל וכדמפרש רב אשי לברייתא אליבא דשמואל ומשמע דיד הבעלים על העליונה רצו קרקע או מעות וכן הוא בהלכות
ב) טור ס"א
ג) שם ממשנה דלעיל
ד) שם ס"ב שם במשנה
ה) פלוגתא דרב ושמואל שם ד' נ"ח ע"א ופסקו הרי"ף והרא"ש כשמואל דקי"ל כשמואל בדיני
ו) שם במימרא דשמואל
ז) מוצא דין זה לא מצאתי והרב ב"ח כ' פי' שהודה בפני ב"ד או בפני עדים בתורת הודא' גמורה שלא בפני הלוקח הסקריקון דליכא למימר מפני היראה הודה
ח) בפ"ג דב"ב ד' מ"ח ע"א מסיק ומודה שמואל היכא דיהיב זוזי
ט) שם ס"ג ברייתי' שם בגיטין ד' נ"ח ע"ב
י) כדמפרש לה רב ששת שם
כ) טור וכ"כ שם הרמב"ן ז"ל
ל) שם מבואר מברייתא וממימרא דרב ששת הנזכר לעיל
מ) לשון הרמב"ם ריש פ"י מהלכות גזילה וכ' הרב המגיד מברייתא הבא מחמת חוב ומחמת אנפראות וכו' [שם] ופי' אנפראות מחמת טענתו שיש לו נזק שזה הישראל הזיקו או שהפסידו וזה פירוש מלת אנפראו' נזק והפסד

נ) שם דין ב' וכתב ה"ה שאם לא כן בטלת דין סקריקון שכל אנס יאמר חוב לי עליו אלא ודאי כשהבעלים מודים או שיש עדים לעכו"ם
ס) מימרא דרב יוסף שם וכדמסיק שם מ"ט כיון דאיכא בי דוואר וכו' וכ' ה"ה דכיון דאיכא ב"ד קבוע של עכו"ם ולא אזיל ישראל קמייהו נראה שהאמת טוען העכו"ם ומפני שדין האנפראו' הוא שיש עדים לעכו"ם בודאי כדאמרן קאמר הכא שאין דין אנפרות
ע) טור ס"ה מברייתא הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות וכו' וכמו שפי' רש"י שם אבל לא כמ"ש שמחזירו בחנם
פ) שם בשם רבינו גרשום וכ"כ התוס' בפ' הכונס ד' י"ח ע"א והרא"ש שם כ"כ המרדכי ריש פ' האומנין בפסק ר"ג ר"י וכן דן ר"מ וכ"פ המיימ' פ"ה מהלכות גזילה
צ) שם סעיף ו' בשם תשובת הרא"ש בסוף כלל צ"ה מהא דאמרי' גבי רועה שה"ל לקדם ברועים ומקלו' עד כדי דמיה משום כושרא דחיותא פ"ז דבבא מציעא דף ל"ג ע"ב
ק) וביאר שם הטעם כיצד הלה עושה סחורה בביתו של זה
ר) שם ס"ז וגם זו בתשובת הנזכרת
וכן כ' בסי' רנ"ט סעיף ג' בהגה
ש) שם ס"ה ושלזה הסכים הרא"ש מימרא דרב יוסף אין דין אנפרו' בבל וכו' וכמ"ש לעיל בס"ז
ת) בשם המיימוני פ"ה מה' גזילה דין י"ג וכתב ה"ה פי' בדין החקוק וכמו שכתוב למטה וזה מבואר שהרי הרוגי מלכות נכסיהן למלך כדאי' פ"ו דסנהדרין דף מ"ח ע"ב כ"ש זה הדין:

סימן רלז

א) לשון הטור מעובדא דרב גידל פ"ג דקידושין דף נ"ט ע"א
ב) נלמד מלשון עני המהפך בחרר' דחרר' מידי דטלטל הוא
ג) וכ' הסמ"ע ☜שמכריזין עליו בב"ה שעשה מעשה רשע כזה
ד) שם בשם ר"ת כ"כ התוס' שם בשמו
ה) שם וכ"כ התוס' שם בשמו והרא"ש ממשנה ג' פ"ד דפאה הובא בפ"ק דבבא מציעא דף י' ע"א נפל לו עליה פירש טליתו עליה מעבירין אותה הימנו דמשמע אותו שנטלה לא מיקרי רשע כיון שאינו מצוי והיינו נמי עני המהפך בחררה שממצי' עצמו אצל ב"ה לעבדו כדי שיתן לו לפעמים חרר' כי זה יכול למצו' שם הוא

ו) כן דעת רש"י ופירושו שם אפילו בזוכ' מן ההפקר שייך דין עני המהפך בחרר' וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן וזהו ששנינו מעבירין אותה הימנו היינו טעמא שלא הוא בלבד מחזר אחריה שהרי כל העניים מהפכים כמותו אחרי הפיאות
ז) וע"ל סי' קנ"ז סעיף ה' בהגה
ח) ב"י בשם התו' שם בשם מהר"ר יצחק
ט) ג"ז שם ושם

סימן רלח

א) משנה פ"י דב"ב דס"ז ע"ב
ב) טור באוקימתא דרב אסי בפ' קמא דב"ב דף י"ב וכ"פ הרמב"ם בפ' כ"ג מה' מכירה דין ח'
ג) שם ס"ה בשם הרמב"ן
ד) שם במשנה דב"ב וכדמפרש שם רב יהודה אמר רב
ה) שם במשנה:
ו) טור ס"ב בשם הרמב"ן שכן פירוש המשנה דאי לאו הכי מלתא דפשיטא היא שאין כותבין ללוקח וכתב הסמ"ע מ"ש המחבר הדין הזה בשם י"א כיון שהוא מוכרח לומר כן דאל"כ קשה פשיטא י"ל דיש לקושיא פשיטא תרוצין אחרים והביאם שם:
ז) שם במשנה:
ח) כדמפרש לה שם בגמרא דף קס"ח:
ט) שם ס"ד בשם ה"ר יוסף הלוי:
י) שם פ"ה בשם הרמ"ה:
כ) שם בשם הרמב"ן:
ל) וז"ל שם אם המוכר טוען שלא נתן לו עדיין דמי המקח והלוקח אומר נתתי הלוקח נאמן שדמי המקח חזרו כמלוה ע"פ וכדאמרי' בפ"ט דב"ב (דף קנ"ד ע"ב) ואם לאו הלך אחר השטר כלומר יתקיים השטר בחותמיו ואין הלוקח צריך ראיה אחרת וה"נ דכוותיה וה"נ מוכח בפ"ק דבתרא ד' ה' ע"ב גבי סמך לו כותל אחר אילימא דאמר ליה פרעתיך בזמנו וכו' עוד שם בשם הירושלמי דין ראובן גזל שדה משמעון ומכרה ללוי הלך לוי ונתנם ליהודה ובא שמעון וטרפה מיהודה ☜יהודה לא אזיל גבי לוי דהיא מתנה לוי אזיל גבי ראובן וכו' וגובה ממנו וכ' שאין יהודה זוכה בשעבוד אחריות שיש ללוי על ראובן אא"כ כתב לו שמקנה לו אגב קרקע כל שטרי אונות שיש לו על קרקע זה ויזכה בהם ובכל שיעבודם:

סימן רלט

א) לשון הטור ברייתא פ"י דב"ב סוף דף קס"ח
פירוש אם אמרו עדים כתבנו ונתננו לו. רשב"ם:
ב) כדמפרש לה רב נחמן שם דף קס"ט ע"ב:
ג) טור בשם ר"י:
ד) שם ס"ב מימרא דרב המנונא שם ד' קע"א ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפ' כ"ג מהל' מלוה דין ז':
ה) כן כתב ה"ה שם בשם הרמב"ן ושכ"כ בעל העיטור:

סימן רמ

א) ל' הרמב"ם פ"ה מה' זכייה ומתנה ד"ח ממימרא דרב נחמן פ"ד דכתובות דף מ"ד ע"ב וכדמפרש לה רב פפא ובגמ' שם:
ב) כמבואר לעיל ריש סי' ל"ט:
ג) כמבואר בסי' קע"ה סעיף כ"ד:
ד) כגון לענין דרך דאפי' למ"ד מוכר בעין רעה מוכר נותן בעין יפה נותן כן כתבו התוס' שם:
ה) כן כתבו התוס' שם דאם יראה שתיהן אית ביה דינא דבר מיצרא דאפי' מתנה שכתוב בה אחריות אית בה דינא דבר מצרא וכ"כ ה"ה שם בשם יש מי שפירש ויש חולקין בזה ושהרשב"א כתב שמא שאני הכא דכתב לו שטר מתנה מוחלט לכך כתב שאם יערער עליו בן המצר שלא יהא המכר מכר ויזכה בו מכח מתנה זו דהניחו בצ"ע וכ"כ הב"י בשם הר"ן שכן כתב בשם רב נטוראי גאון וכתב עליו לא נתחוורו דבריו והבי' גם דברי והרשב"א:
ו) וביאר שם דהוה כאלו אוסיף ליה דיקנא שהרי הוצרך לכתוב השני בשביל אחריות ואי בעי בהאי גבי דאי בעי בהאי גבי ולזה הסכים הטור וכ"כ הב"י שהדברים נכוני' ולעד"נ ג"כ כדעת המחבר ב"י ג"כ בחלוק' ראשונה כדעת הי"א שכתב ה"ה וכדעת הרב נטוראי גאון שכתב הר"ן בשמו לכן לא חילק בזה:
ז) שם ברמב"ם:
ח) מימרא דרב פפא שם ומודה רב נחמן וכו' וכתב ה"ה פי' ואם הוא שטר מכר ובא לגבות מחמת האחריות וגובה העיקר מזמן ראשון ותוספת מזמן שני כן כתבו רוב המפרשי':

ט) מימרא דרב נחמן שם:
י) כרפרם אימר אודויי אודי ליה פי' שהשטר הראשון שקר וכתב ה"ה פסק המחבר כרפרם מפני שקרקע בחזקת בעלים ראשונים עומדת:
כ) שם דין ו' כתב ה"ה דין זה מתבאר בפ"י דכתובות (דף צ"ד ע"ב) בעובדא דאימא דרמי בר חמא ופרשוה בהלכות בשאין בה קנין ע"ב וכפירש"י שם דלא נודע למי מסר תחלה שטר מתנה דאם היו יודעים למי מפר' תחלה באותו יום היה הוא זוכה בשדה כמבואר בסעיף שאחריו ודלא כמ"ש המחבר בכ"י:
ל) כ' ה"ה אע"פ שידענו איזה מהם נכתב ראשון כיון שלא ידענו שעת המסיר':
מ) וכתב ה"ה פסק כשמואל שם דקי"ל הלכתא כשמואל בדיני וכדמפרש טעמיה שם בגמרא דס"ל כרבי אליעזר דעידי מסירה כרתי וכו' ואע"ג דאפשר נמי דבבת אחת נמסרו שניהם וזכות שניהם חלה בבת אחת מ"מ הא מילתא לא שכיחא ודינא דשוד' שכיחא טפי כן פירשו ז"ל:
נ) שם דין ז':
ס) כתב ה"ה זה פשוט דמשעת הקנין שעבד נפשי' ומבואר בהלכות:
ע) כרבי אליעזר דעידי מסירה כרתי וכמו שכתבתי לעיל:

סימן רמא

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ה מה' זכייה ומתנה וכתב הרב המגיד דבר זה פשוט בהרבה מקומות:
ב) ל' הטור ס"ב ושם ברמב"ם דין ד' מעובדא דמר זוטרא ורב אדא סבא וכולי לקמי' דרב אשי וכו' ומסיק לא אברי סהדי אלא לשקר'. פ"ג דקידושין דף ס"ה ע"ב:
ג) לשון הרמב"ם שם ד"א מימרא דרבה ב"ב חנה א"ר יוחנן בפ"ד דב"מ ד' מ"ט ע"א וכדמסיק שם דלא סמכא דעתיה:
ד) שם אמר רב פפא ומודי ר' יוחנן וכו'
וביאר שם דהא לא קנה אלא לקיים דבריו של ראובן ודבריו של ראובן לא חלו:
ה) לשון הרמב"ם שם דין ב' כיוצא בזה כתב בפ"ה מהל' מכירה די"א וכ' ה"ה שם דין המחיל' שאינה צריכה קנין מדאמרי' בפ"ק דקידושין (דף ט"ז ע"א) שמע מיניה ע"ע גופו קנוי כו' אלמא דמחילת השעבוד אם לא היה גופו קני באמירה בפני ב' סגי פי' וצריך להחזיר השטר או המשכון:
ו) דין זה כתב המחבר ב"י לעיל סי' י"ב סעיף י"ו:

ז) וביאר שם כגון היכא דסבור שאין עליו עדים ומחל ולאחר זמן מצא עדים התם ודאי לא הוי מחיל' דאלו היה יודע שיש לו עדים לא הי' מוחל:
ח) הרשב"א בתשוב' מחס"ב:
ט) שם לפי שהקרקע בחזקתו בעליה עומדת ואפי' בהקנא' מהא דמוכר פירות דקל לחבירו אם שמט ואכל מה שאכל אכל וכו' (ב"מ דף נ"ו ע"א) ואפי' הניחו אוכל מפני שהיה טועם בהקנאתו וסבור שקנה לוקח ואילו היה יודע שלא קנה היה מונעו אפ"ה זכה דמחילה בטעות הוי מחילה כדאיתא ס"ז ע"א:
י) שם ברמב"ם פ"ג מה' זכייה ד"ג:
כ) שם דין ה' כתב ה"ה שכן דקדק רבו הרר"י הלוי מסוגיא דגיטין (דף ט' ע"א) וממ"ש הרי"ף שם דכל דלא סיים לא קנה וכו' ונחלקו עליו חכמי הדורות מדין שטר לך בידי פרוע מבואר בסי' ס"ה ומדין שדי מכורה לך בסי' רי"ח ודין בית מביתי ועבד מעבדי בסי' רי"ד והניחו בצ"ע והכ"מ כתב ליישב ולתרץ שלא יהיה סתירה לדבריו משם ע"ש:
ל) טור בשם הראב"ד והרב המגיד שם בשם חכמי הדורות:
מ) טור ס"ז וכ"כ הרא"ש בפסקיו בפ"ג דב"ב אמתני' דמעשה בית חורון וכו' ואמרו חכמים כל מתנה שאינה וכו' הובאה שם דף קל"ד ע"א.
נ) שם ס"ט ממימרא דרבא אתרוג זה וכו' שם ד' קל"ז ע"ב וכ"כ הרמב"ם שם ד"ט וכ' הרשב"ם שם ואע"ג דלא כפליה לתנאיה כו' וכ"כ התוס' שם דס"ל לרבא כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי:
ס) וצריך להחזיר הפירות שאכל כמ"ש בס"ט ולענ"ד נלמד גם מדין האתרוג נטלו ולא החזירו לא יצא:
ע) פי' שנדר לדעת חבירו מ"ה צריך ליתן לו מתנה גמורה אבל נדר או נשבע סתם ליתן מתנה יכול ליתן אפי' על מנת להחזיר כמ"ש ביורה דעה ס"ס רל"ח סמ"ע:
פ) לשון הרמב"ם שם דין י' וכ"כ הטור בסעיף י' מימרא דרב נחמן שם וכדאמר רב אשי חזינן אי אמר וכו':
צ) כ' הב"י בסי' ר"ז מחסי"ח בשם הרשב"א ☜האומר שדי נתונה לך ע"מ שתתן לי כל שנה ה' זהובים נותן לו כל ימי חייו מת אינו נותן ליורשיו בשנים הבאים לאחריו אבל כל מה שנתחייב לאביהם מן השנים שעברו נותן הוא לבניו וכ"כ הנ"י פ' המוכר פירות הביאו הסמ"ע בשם ד"מ
(הטעם דבגיטין דסתמא לצעורא קא מכוין ובעי מיני החפץ דווקא סמ"ע):

ק) ב"י בשם הרשב"ם וביאר שם דלא ה"ל שואל להתחייב באונסין ואף לא שומר להתחייב בגניבה ואבידה אלא מקבל מתנה ולא יתחייב אלא בפשיעה:
ר) לשון הרמב"ם שם דין ו' וכתב הרב המגיד זה פשוט בכמה מקומות:
ש) ב"י בסעיף ו' בשם הר"ן בפרק מי שאחזו גמרא הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי ק"ק זוז פירוש דלעולם מוקמינן הדבר מסתמא שנשאר כמו שהיה:
ת) טור סי' ב' בשם שאלת אביו הרא"ש בריש כלל כ"א וע' בסי' ר"ז:
א) ביאר שם כיון שלא ביטל תנאו:
ב) שם סעי' י"א בתשובה בשם ר"י ור"ת והרמב"ם שם דין ז':
ג) שם סעיף י"ד תשובת הרא"ש:

סימן רמב

א) ל' הטור ופשוט בפ"ג דב"ב דף מ' ע"ב:
ב) שם בשם ה"ר יונה:
ג) מבואר מהא דאפי' במתנה טמירת' אמרי' דבטלה אלמא בגילוי דעת כל דהו בטלה המתנה:
ד) פשוט שם בגמ' אי דגיטא ודמתנת' גילוי מילתא בעלמא היא:
ה) טור וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מהל' מכירה ד"ג וביאר שם שאם אינו רוצה להקנות בכל לבו לא קנה המקבל מתנה
ו) טור ס"ג והם דברי הרא"ש בפסקיו שם בפ' חזקת
ז) טור ס"ד
פירוש לאפוקי מצוה מחמת מיתה כדלקמן סעי' ו':
ח) מימרא דרב יהודה שם
ט) כרב אשי ומסקנת הגמ' והלכתא חיישינן שם ריש דף מ"א ודין מצוה מחמת מיתה מבואר בסוף סעיף ו' וע"ש:
י) כלישנא בתרא משמיה דרב יוסף שם ד' מ' ע"א
כ) ל' הרמב"ם בפ"ה מהלכו' זכייה ומתנה דין ב' ממימרות הנ"ל וכמ"ש הרב המגיד שם דמ"ש המחבר שם קרקע אינו אלא מפני שאין שטר מועיל במטלטלין בלא קנין והוא הדין לקנין מטלטלין ודאי בשצו' להסתירו
ל) טור ס"ו ובשם הר"ר יוסף בסברא אחרונה ושלזה הסכים הרא"ש וכן כתב הרמב"ן בשם תשובה לגאון ובשם ר"מ וכן כתב ה"ה שם והר"ן בשם ר"ת וכן כתב ר"י נט"ו ח"ב:
מ) שם סעיף ז' בשם ה"ר יונה וכן כ' נימוקי יוסף בשמו בפרק חזקת ☜

פירוש שלא ציוה על המסירה שתהי' בפרהסיא וכן פירש הסמ"ע
נ) שם ס"ח בשם אביו הרא"ש והעתיקן המחבר כהלכתן כמו שכתב בפסקיו בפרק חזקת וכן כתבו התוס' שם בד"ה איכא דאמרי וכו':
ס) ל' הרמב"ם שם ריש פ"ט וכ' הרב המגיד מבואר בהלכות פרק חזקת בשם רבינו האי גאון ודוקא שצוה לגלותה לאחר מיתה ☜הא אם צוה להסתירה בסתם לא קנה וכו':
ע) שם ד"ב וכתב ה"ה בשם רב האי גאון
פירושו מבואר בסי' ר"ן ס"ז ובהגה שם ס"ה
פ) כתב הר"ן מדאמרי' (שם) לא מגבינן בה דלא אמרינן לאו כלום היא וכו'
צ) וביאר דאיגלאי מילתא דלאו למתנה טמירתא איכוון אלא דעתו הי' להקנות ושכן היה דן הרי"ף וכ"כ נמוקי יוסף וכיוצא בזה כתב הרמב"ן וכן הרשב"א בתשוב' סי' תתקצ"ד
ק) ל' הרמב"ם שם פ"ה ד"ג ממסקנת הגמ' שם סוף ד' מ' אבל הכא מר ניחא ליה דליקני ומר לא ניחא ליה דליקני
ברמב"ם שם לא כתב או סתם כי מבואר כמו שכתוב אחר כך אפי' היתה וכו'
ר) שם הרמב"ם ומבואר במ"ש לעיל
ש) שם דין ד' מעובדא דההוא דאזל לקדושי איתתא וכו' לקמיה דרבא וכו' ומסיק ולא היא התם מוכחא מילתא דמחמת אונסא וכתב הרב המגיד ופי' המחבר התם הויא מתנת הבן מודעא משום דעובדא גופה מוכחא דאיכא אונס ומיהו אי לאו מתנת הבן היינו אומרים שאונס זה לאו אונס גמור הוא שאם ירצה לא ישאנה ולא יתן לה נכסיו אלא גמר בלבו ונתן אבל כשכתב לבן מסותרת בטל מתנתא מדין מודעא וכן פירשו ז"ל ועיקר עכ"ל וכמ"ש הרמ"א בהג"ה
ת) היא עובדא דלעיל ממש
כן הוא ברמב"ם שם:

סימן רמג

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' זכייה ד' ב' פשוט ומבואר בפ"ק דגיטין דף י"ד ע"א:
ב) פשוט בספ"ח דב"ב דף ל"ח ע"א גבי פלוגתא דרשב"ג ורבנן בכותב נכסיו לאחרים והיה בהם עבדים ואמר הלה אי אפשי בהן ודין שתק ולבסוף צווח מבואר בסימן רמ"ה סי"א ☜
פי' שנדר המתנה לשמעון ע"י שלוחו:
ג) שם ס"ב מימרא דאביי נקטינן וכו' נפקא מינה להולך לאו כזכי רפ"ד דגיטין דף ל"ב ע"ב

פי' ואפילו במתנה מרובה וכ"כ הטור בסעיף ב' מתנה סתם וכן אהא דאמרי' בפרק ד' דמציעא דף מ"ט ע"א א"ר פפא ומודה ר' יוחנן במתנה מועטת אמר עלה בירושלמי דהני מילי בעשיר אבל בעני נעשה נדר בפיך זו צדקה כ"כ המחבר לעיל סימן קכ"ה ס"ה וע"ש עיין בי"ד סי' רנ"ג מ"ש המחבר בזמן הזה כמה יהיה לו שלא יקרא עני ודין נודר או מקדיש דבר שאינו בידו עיין לעיל ס"ס רי"ב

ד) טור ס"ו וכ"כ בסי' קכ"ה סעיף ו' בשם הרמ"ה וכתב הב"י ודברים של טעם הם פירוש אבל הוא ברשות הנותן דאל"כ הוי בדבר שלב"ל דלא קנה כמ"ש בסי' רי"א:

ה) שם ס"ז וברמב"ם פ"ו מהל' מכירה דין י"ד מימרא דרבה בר יצחק אמר רב וכו' ב"ב דף ע"ז ע"א וכמו שפי' רשב"ם שם דאין עושין שטר בע"כ של נותן ולא ניחא ליה דתהוי מתנה בשטר וכ"כ ה"ה שם שנראה מדברי המחבר שלא קנו מידו כלום אלא שהוא עשאן שלוחים לזכות לאותו פלוני:

ו) שם ס"ח ושם במימרא דרבה דלעיל וכ"כ הרמב"ם שם דין י"ד

ז) שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו וביאר שם כיון דהתנאי הוא טובתו של לוקח אינו אלא פטומי מילי כדאמרינן בפ"ה דב"מ דף ס"ז ע"א וכו' ולטובת המוכר ודאי תנאי הוא ואם חזר מן התנאי גם המעשה בטל עכ"ל וכן כתב שם בשם הרמב"ן ושלא בעינן בהא תנאי כדומיא דבני גד ובני ראובן

ומבואר בתשו' שם שעשה קנה ביניהם שכל שיחזור יתחייב לחבירו ה' אלפים זהו' וקנו בקנין על מנת שיכתבו וכו' וכתב הסמ"ע שנ"ל ☜דקנין לישא זה את זה הוא קנין דברים ואינו חל ומבואר שם ☜דאפילו נכתבו השטרות כל זמן שלא נמסרו ליד השליש אם חזרה בה נתבטל כל הענין וכמו שכתוב בסעיף הסמוך הביאו הסמ"ע וכתב עוד הרא"ש ועוד יש פנים אחרים לבטל כל הענין מטעם אסמכתא דבעי' קנין בבית דין חשוב ומבואר בסימן נ"ה וסימן ר"ז ובא"ה סימן נ' ס"ו:

ח) שם ס"ט בשם ר"י ושכן דעת אביו הרא"ש וכן כתב הרב המגיד שם בספ"ו מהלכות מכירה וכ"נ שהוא דעת הרמב"ם שכתב לזו בהלכות מכירה

עי' בסי' ל"ט ס"ד ובמ"ש שם

ט) שם ס"י בשם הר"ר יונה וכאן שייך מקום הג"ה זו וכן כתב הסמ"ע:

י) שם בשם ר"י והרא"ש

כ) שם סי"א בשם י"א:

ל) שם סי"ד בשם תשו' אביו הרא"ש בריש כלל ס"ז

מ) שם סט"ו בשם הרמ"ה וביאר שם כיון דבההיא שעתא ליתא לשטרא בעולם ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ושהכי מיסתברא:
נ) שם בשם י"א נ' הטור מיד שכתבוהו זכו לו:
ס) שם סט"ז בשם תשו' הרא"ש כלל ס"ו סי' ג':
ע) וביאר שם שמשעת הקנין כבר זכה וזכין לאדם שלא בפניו ואפילו הוחזר השטר ליד הנותן בשביל זה לא נתבטלה המתנה וכחכמים דפליגי ארבי שמעון ב"ג בברייתא שם ב"ב דף קס"ט ע"א:
פ) שם סי"ח בשם תשובת הרא"ש בסוף כלל ק"ה ביאר שם דאפשר שהיה לו להמקבל לעשות לו דבר אחר והוא צוה לו לכתבו כדי שיהא מזומן בידו כשיעשה המקבל הדבר:
צ) ל' הרמב"ם פרק ד' מהל' זכייה ומתנה ד"ו ממשנה פ' ז' דעירובין דף ע"ט ע"ב מזכה אדם על ידי וכו'
פי' שיש זכות לה בדבר מדין מיגו ה"ה שם:
ק) מסקנת הגמרא בפ' ה' דב"מ ריש דף ע"ב דאפילו זכייה אין לו
אבל עכו"ם לעכו"ם נעשה ונ"מ לענין מכירה חמץ ש"ך בשם תשו' משאת בנימין:
ר) שם דין ז' מימרא דרבא שלשה מדות בקטן וכו' גיטין דף ס"ה ע"א:
ש) אין לו זכייה בה אלא מפני דרכי שלום הרב המגיד שם ומבואר בסי' ע"ר:
ת) שם נתבאר במ"ש לעיל בסי' רל"ה ס"כ:
א) כתב הר"מ בפרק י"ד דיבמות דף קי"ג ע"א מברייתא פקח שישא חרשת או שיטה אע"פ שכתב לה ק' מנה כתובתה קיימת מפני שרצה וכו' ודקדקו משם דלא תקנו לה רבנן כתובת' ומכאן שיש לשוט' זכות על ידי בן דעת
ב) שם ומביאם בפ"ק דב"מ ד' ח' ע"א שתקנת חכמים היא דלא ליתו לאנצוויי:
ג) שם פ"ד דין ח' משנה פרק ט' דב"ב דף קנ"ו ע"ב:
ד) כר' יהושע שם במשנה וכפי' רשב"ם שם:
ה) כ"כ הר"ן אהא דצרור וזרקו וכו' שם בגיטין מהא דזכין בקטן וכו' שם בב"ב שלא תקנו זכייה לקטן אלא בשהגיעו לידו או ליד הזוכה בשבילו:
ו) שם ברמב"ם מימרא דרבי יוסי בר חנינא בפ' קמא דבבא מציעא דף י"א ע"א:
ז) שם דין ט' וכתב הרב המגיד בשם הרמב"ם מתוך דברי הרי"ף נראה שהוא משוה מתנה למציאה ובעינן עומד בצד החצר וכן מוכחת הסוגיא דפרק פ' דקידושין דף מ"ד ע"ב וזהו דעת המחבר:
ח) מבואר במ"ש בסי' ר' ס"א:
ט) שם מימרא דר"ל משום אבא כהן ברדל שם בבא מציעא דף י' ע"א:

י) מסקנת הגמרא שם ע"ב:
כ) שם ומבואר שם בגמרא וכ"פ הרי"ף שם וכ' הרא"ש שם פסק כלישנא בתרא דמר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי או כלישנא קמא וכר' יוחנן
ל) או שכבר נישאת:
מ) גם זה נתבאר שם בגמ':
נ) טור סכ"ט בעיא דרב ירמי' שם די"ב ע"א ולא איפשטא וכמו שפירש הרא"ש שם בפסקיו:
ס) וביאר שם משום דהואיל ונסתלקו הבעלים ובעל הבית מוחזק מספק תחלה:
ע) שם סל"א כ"כ הרא"ש שם מפ' ח' דגיטין ד' ע"ע ע"א ומפרק ז' דב"ק דף ע' ע"א:

סימן רמד

א) לשון הרמב"ם פרק ד' דזכייה ומתנה ד"י וכ' ה"ה דפלוגתא דרב ושמואל בפ"ג דגיטין (דף כ"ט ע"א) במתנה אם היא כגט ופסק כשמואל:
ב) טור בשם הרמב"ם דלא אמרי' האומר אמרו לעדים מתנה הרי הוא כגט והרב המגיד כתב שם שיש סוברין שאף לגט כשר והוא הדין ודאי למתנה המחבר פסק כשטתו שכ' בפרק ג' מה' גירושין דבאומר אמרו קרוב להיות הגט בטל וכן כתב הב"י בשם הר"ן בשם הרמ"ה:

סימן רמה

א) ל' הרמב"ם בפרק ד' מהלכות זכייה דין י"א בריית' פ"ד דגיטין דף מ' ע"ב וכדאמר ר' יוחנן שם וכולן בשטר
ס"א נתונה לו סמ"ע בשם הרא"ש וגמרא מדיוקא:
ב) וכן פירש ר"י שם:
ג) כחכמים שם בברייתא סברי שאין זה אלא כמבטיח שיתננה לו לאחר זמן ובשטר אחר ועדיין לא עשה וזה מבואר בהרב המגיד:
ד) ב"י בסי' קצ"ה מחס"ד בשם תשובת הרשב"א:
ה) וכתב הסמ"ע ☜ומיהו מכח חרם וקנס שקבל בק"ס צריד לקיימו ונפקא מיניה אם מת אין מוציאין מידו וע"ל סי' ר"ט ס"ד בהגה:
ו) טור בסי' זה ס"ג בשם הרמ"ה:
ז) שם ה"ה בשם הרמ"ה וביאר שם כיון דאמר מעכשיו אין זה לשון הבטחה אלא בהאי שטרא או קנין מקני ליה גופו דארעא:

ח) שם ס"ו מברייתא בגיטין שם ושם ברמב"ם די"ב:
ט) לשון הרמב"ם שם ושם בבריי':
י) שם רב חסדא אמר נותן אוכל פירות ורבה אמר משלשין את הפירות ולא פליגי הא באבא הא בברא:
כ) וכתב הרב המגיד בשם התוס' הא דלא אמרי' לגבי נותן הודאת בע"ד כמאה עדים דמי ויפסיד הפירות ותירצו שהמקבל זכור יותר מן הנותן לפי שהנותן קדמה לו מחשבה ליתן ופעמים שהוא סבור שנתן מפני שעלה בדעתו שיתן ולא נתן מה שאין כן במקבל וכו':
ל) פירש רש"י שמא יבואו עדים שמסרה לאביו וזה לא ידע:
מ) טור ס"ז:
נ) וביאר שם אפ"ה משלשין דאיכא למימר שטעה וסבר שלא קבל וקבל:
ס) רמב"ם שם פי"ד די"ג
כ"כ ה"ה ליישב מה שהשיג הראב"ד לענין שבועה בכאן וכן מ"ש הטור ואיני מבין דבריו:
ע) וכתב ה"ה שכאן הוא אומר שמעולם לא באת לידו ופשוט הוא שהודאתו הודאה:
פ) שם דין י"ד:
צ) וכן פי ה"ה שם דברי רבינו:
ק) טור ס"י בשם תשובת הרא"ש כלל כ"ז סי' כ"ד וע"ש בחילוקי דינים שכתב שם וכיוצא בזה לעיל סי' ע"ג סי"ט ובחי' רע"א ס"ב בהגה:
ר) ל' הרמב"ם שם בריש פ"ד מימרא דרב יהודה אמר שמואל ומימרא דרבי יוחנן וכדאמר ר' אבא בר ממל ולא פליגי וכו' ספ"ח דב"ב סוף דף קל"ז
כ' הכ"מ שמה שהשמיט הרמב"ם דין אם אמר בטלה היא או אינה מתנה דדבריו קיימין דודאי לשעבר משמע מפני שסמך אמה שכת' שם בסוף הפרק דין י"ג מקבל מתנה שטען וכו' ע"כ והביאו המחבר בסעיף ז' ואין כאן מקום להאריך
וכתב הכ"מ אפשר דאיירי ממום הנגלה לעין דודאי הכיר בו משעה ראשונ' ואע"פ שהוא אומר מום זה נראה לי בה דמשמע עכשיו מאחר שהוא נגלה לעין כל אנן סהדי דמשקר
ש) כ"כ ה"ה בפי' ממ"ש רבינו לא אמר כלום:
ת) מימרא דריש לקיש בפ"ז דכריתות דף כ"ד ע"א וכדמפרש לה שם ריש ע"ב.
א) וביש לו שטר ובעדים דלאו כל כמיני' לאפקועי שעבודיה בהפקר ולא עדיפי מאם מכרה או נתנה שהב"ח גובה ממנה וה"ה אם הפקיר' וזכה אחר בה וכ"כ הסמ"ע
ב) מבואר שם בב"ב ריש דף קל"ח
ג) וכ"כ התו' שם בשם ר"י
וכתב ה"ה ואם מתו ליורשיהן

ד) הוא לדעת רש"י אבל לדעת הרמב"ם אין הפרש בין אמר איני רוצה בה או אי אפשי בה וכ"כ הטור שם.
ה) ל' הרמב"ם שם ד"ג בפ"ח דב"ב (ריש דף קל"ח) א"ר נחמן בר יצחק וכו' באנו למחלוקת רשב"ג ורבנן דתניא כו' וכדמפרש לה רבא ואיתימא רבי יוחנן שם כדעת חכמים שם בברייתא
ו) כדעת רשב"ג שם וכ' ה"ה המחבר פסק כדין ספק מכח סוגיא פ"ב דחולין (דף ל"ט ע"ב) דאמרינן התם לא אמרו בו היתר משום כבודו דרשב"ג ולא אסור משום כבודו דת"ק והביאו זאת בהכותב כדאיתא התם ואם הם נסתפקו מי יכריע וכ"כ העיטור בשם הגאונים:
ז) טור סי"ג פי' הרי"ף והרא"ש מימרא דרב יהודה אמר שמואל ואימתי דא"ר אבא בר ממל וכו' שם סוף דף קל"ו והאי י"א לא קאי אזיכה לו ע"י אחר:
ח) דדברי ש"מ ככתובין ומסורין דמי אבל במתנת בריא עד דמטי שטרא לידיה או זיכה לו ע"י אחר כמבואר פרטי דיניו לעיל
ט) ואם אמר אי אפשי בה הפקירה טור
י) וכמ"ש לעיל לענ"ד מסולק' תמיהת הרב רמ"א:

סימן רמו

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ו מהלכות זכיי' ומתנה ברייתא בפ"ט דב"ב דף קמ"ו ע"ב משמיה דר"ש בן מנסי' והרי"ף והרא"ש גורסי' א"ר נחמן הלכ' כר"ש בן מנסיא והכי איתא בהדיא שם בפ"ח דף קל"ב ע"א וכ"כ ה"ה שנפסק הלכה פ' מי שמת:
ב) כ' ה"ה מפורש בברייתא כל נכסיו ואל יקשה עליו מ"ש רב נחמן (שם ד' ק"נ ע"ב) ה' עד שיכתבו כל נכסיהם וכו' ואינו מונה דין זה עמהם מפני שכבר מונה שכיב מרע ואותה משנה מוקמינן לה כר"ש בן מנסיא (שם דף קמ"ו ע"ב) אלמא דינן שוה
ג) טור ס"ג בשם הרמב"ן דאפי' בא בנו מתנתו קיימת דכיון דשביק נפשייהו ויהיב לאחריני לברי' נמי שביק
ד) כ"כ בב"י שכן דעת הרמ"ה אפי' ששמע שמת בנו וכו'
ה) טור שם בשם הרמ"ה וכתב הב"י שנראה שגם הרמב"ן מודה בהא ולא אתא לאיפלוגי אלא בששמע שמת בנו
ו) שם דין ב' ופשוט שם בגמרא דף קל"א ע"ב אמימרא דר"י אמר שמואל שם:
ז) בעיא שם ריש דף קל"ב ולא איפשט' וכתב ה"ה בשם הרב אבן מגש ז"ל הלכך לקולא עבדינן ולא עשאן אלא אפוטרופסא:

ח) מימרא דרב חנילאי בר אידי משמיה דשמואל דף קל"א
ט) טור ס"ז בשם ה"ר יונה וכתב הב"י ודברי טעם הם
י) ל' הרמב"ם שם ושם בגמ' דף ק"נ ע"ב מימרא דרבא א"ר נחמן ה' שיכתבו על נכסיהם וכו'
כ) טור שם בשם הר"ר יונה וכ"כ הנ"י וכ"כ הרא"ש וה"ה בשם אבן מיגאש
ל) ב"י שם בשם הרשב"א:
מ) כ"כ הרשב"א בשם תשובה להראב"ד ולזה הסכים הרשי"א וכתב שאין קנין לאפוטרופסים והלכתא בלא טעמא ולא מוסיפין עלה וכ"כ ה"ה שם ד"ג בשם י"א וע' בסעיף ז' שכתב פלוגתא בזה
נ) נ"כ הטור בא"ה בסי' ק"ז בשם תשובת הרא"ש
ס) הרשב"א בתשובה וכתב הבית יוסף ופשוט הוא מחס"ג
ע) ל' הרמב"ם שם דין ג' וכתב הרב המגיד חילוק זה מבואר בהלכות מהכרח השמועות לפי שטת הגאונים ז"ל ושאלו מה טעם לחילוק זה ואמרו הא מלתא כהלכתא בלא טעמא היא כדאיתא במי שמת (דף קמ"ד ע"א) ולית בה אלא מאי דאמרי דרבנן
פ) טור ס"ו בשם ה"ר יונה בשם י"א
צ) שם בשם ה"ר יונה
ק) גם זה שם בשם הר"ר יונה וביאר שם דחיישינן שמא לא גמר לעשותו אפוטרופוס אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה
ר) ל' רמב"ם שם ד"ח ושם בפ"ח דב"ב דף קל"א ע"ב פשיטא בנו ואחר אחר במתנה כו'
ש) טור סי"ט כ"כ הרא"ש שם בפסקיו:
ת) שם ושם וביאר אע"פ שהקדים לבנו תחלה משום דלא הוי מצי למכתב כל נכסי לבני ולפלוני דאז הוה משמע החצי לבני וחצי לפלוני
א) שם ושם
ב) מדלא כלילנהו יחד
ובח"מ סי' צ"ט ס"ו ע"ש
ג) רמב"ם שם בפ"ח דין י"ג וכתב הרב המגיד זהו פשוט כ"ז שאין המתנה בטעות שתהא בטלה מעיקרא וראיה מנותן בפי' ע"מ להחזיר (שהמקבל אוכל הפירות כל זמן המתנה רמב"ם שם) ובודאי דלא עדיף סתמו מפירושו:
ד) כ' מהרמ"י והוא שאינו מכניסו כדרך שמכניסין את האורחין:

ה) וכתב שם עוד ☜דאפילו היה רגיל חמיו ליתן לחתניו שלפניו מזונות על שלחנו ב' שנים ויותר ממשנה הפוסק מעות לחתנו וכו' יכול לומר לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך אי אפשי ליתן ואפי' אם אח השני עדיף מהראשון וה"נ דכוותיה:
ו) הביא ראיה ממשנה מי שהלך למדינת הים והלך אחד ופרנס את אשתו הניח מעותיו על קרן צבי ונתברר בא"ה סי' ע' וכתב המרדכי בשם מוהר"ם דל"ש אביה ל"ש אחר:
ז) וביאר שם כיון דמתחלה במחילה באו לידו תו לא מצי לחזור בו:

סימן רמז

א) ל' הרמב"ם בפ"ו מה' זכייה ומתנה דין י"ד וכתב ה"ה בירושל' פ' ב' דייני גזירות ומעובדא דההוא פסקי' דשיראי וכו' לקמיה דר' אמי בפ"ט דב"ב דף קמ"ג ע"ב:
ב) כ' ה"ה פשוט הוא שדעתו קרובה אצל בנו יותר מבתו שהרי אפי' באשת בנו דעתו קרובה יותר מבתו הנשואה והטעם מפני שעל בנו לפרנסה כ"ש בבתו ובבנו שדעתו קרובה יותר אצל הבן
פי' בין שיהיו לה הרבה בנים ממנו או מעטים:
ג) וביאר שם הטעם משום דבת אינה בכלל בני' ממשנ' הריני נזיר כשיהיה לו בן וילדה בת וכו' אינו נזיר. נזיר דף י"ב ע"א
ושם והוא עובדא דלקמיה דרבי אמי דלעיל
פי' שאינם נשיאות וכדמפרש שם בגמרא:
ד) שם בגמ' והטעם מפורש במ"ש בסי' דלעיל בשם ה"ה וכ' הסמ"ע ש"מ דהוא הדין ☜כשבנותיו נשואות והבנים אינם נשואים דיטלו בנותיו הראוי להן:
ה) טור ס"א בשם הרמ"ה:
ו) בעיא שם בגמרא וכדפשטו ליה אמוראי שם מקראי שבן א' קרי בלשון רבים:
ז) עובדא שם וכמר בר רב אשי דלא קרו אינשי לבר ברא ברא ותניא כוותיה
ח) טור בס"ד בשם הרמ"ה:
ט) וביאר שם הטעם משום שהם ראוים לירשו ועומדים במקום בנים (ועיין בסמ"ע שדקדק מל' זה ☜שבברי' אין הדין כן) וכתב עוד שם וכן האומר לקרובי או לקרובותי ☜יש בכלל כל הקרובים שהם פסולים לו לעדות:
י) שם ס"ו שם תשוב' הרא"ש כלל פ"ה סי"ג וביאר שם שלא מצינו חילוק בתלמוד בלשון יתומים שיצאו גדולים מכל יתומים:
כ) לשון הרמב"ם שם פי"א מה"ז ד"ו מעובדא דההוא דאמר לדביתהו נכסיי לך ולבני א"ר יוסף וכו' שם דף קמ"ג ע"א:

ל) כ' ה"ה דעת המחבר שהכלל נוטל מחצה לעולם:
מ) טור ס"ז והם דברי אביו הרא"ש שם בפסקיו:
נ) כ' הב"י בשם תשובת הרשב"א סי' תתקצ"ג ☜ראובן שצוה לתת מנכסיו לרחל ת"ק דינרי' ויהיו לנישואיה שנותנים מיד ואין ממתינין עד זמן נשואין וכן הדין אם באומר תנו ת"ק לנשואיה ולא אמר ויהיו ה"ז כאומר תנו מנה לפלוני למזונו' שאין אומרים שיתנו לו יורשים מזונות עוד כתב בשם המרדכי פרק מי שמת האומר כתבו נכסי לבני ולבנותי ☜אם ש"מ או מצוה מחמת מיתה ויש לו נחלות ותכשיטי נשים הראוי לבנים לבנים ולבנות לבנות:

סימן רמח

א) ל' הרמב"ם פי"ב מה' זכייה ד"ג וכתב ה"ה פסק כרשב"ג דאמ' הכי בסוף פ"ח דב"ב (בברייתא ריש דף קנ"ז):
ב) שם ד"ד ושם בגמ' דף קכ"ט ע"ב שלח רב אחא בריה דרב עוירא וכו':
ג) ואם ☜מתנה הנותן באם יצא בנו מהבית יזכו בו עניים אזי מיד שיצא מהבית זכו בו עניים סמ"ע בשם ב"י וד"מ בשם תשובת הגאונים:
ד) וכתב ה"ה שכן פירשו הגאונים ז"ל ועיין בסימן רצ"ג ס"ו ובהג"ה:
ה) וכתב ה"ה וכתבו ז"ל שאפי' היה השני ראוי ליורשו ג"כ אינו כלום ומוכרח הוא בסוגיא ושכ"כ הרא"מ:
ו) שם ד"ה כתב ה"ה שלא אמרו הגאוני' שהמתנה היא כירושה אלא בש"מ שדבריו קיימין בירושה אבל הבריא שאין דבריו קיימין אם אתה עושה המתנה כירושה אף היא אינו כלום וזה ברור:
ז) שם ו' דין ו'
ח) כ' ה"ה זה כ' לתרץ הקושיא שהקשו רבים מברייתא שם האומר תנו שקל לבני בשבת וכו' ואם אמר אם מתו וכו' אין נותנים להם אלא שקל והקשו הלא אף המתנה היא כירושה לבניו ואין לה הפסק ותירץ רבינו דאיירי שפירש ואמר לא משום ירושה וכו':
ט) כ' ה"ה זה נמשך אחר מה שאמור למעלה וכאן הובאה הברייתא:
י) שם מברייתא שם
כ) כן הוא בברייתא שם וכ"כ הטור והרמב"ם כתב הדין בשנים וכת' ה"ה ורבינו כ' הדין בשנים לפי שדי ביאור בכך
פירו' אם מת השלישי הנכסים של יורשי שני כשמת אחר הראשון ה"ה שם:
ל) שם ד"מ וכת' ה"ה מפורש שם (ב"ב דף קל"ז ע"א) כרשב"ג

מ) שם דף ט' ממימרא דאביי איזה רשע ערו' וכו' שם ופי' רשב"ם אבל הראשון כיון שהדין כן והוא מכרו או נתנו להנאתו לא מיקרי רשע משא"כ המשיאו עצה דלא לו הנאה
נ) מימר' דרבי זירא א"ר יוחנן שם ופי' מ"ש אפילו אע"פ שהמשחרר עבדו עובר בעשה לא אמרי' למיעבד איסורא לא יהבי כך ומבואר זה בגמ' ה"ה
ס) מימרא דרב יוסף אמר רבי יוחנן מהו דתימא לישוינהו איסורי הנאה לא יהבי לך קמ"ל שם
ע) שם דין י' וכתב ה"ה זה הוציא ממעשה דרב ביבי (שם ב"ב דף קל"ז) דאזל ואקנייהו לבנו וכו' ואפילו רשב"ג לא אמר אלא לאחר וכו' והטעם נראה מפני שכוונת הנותן כשאמר ואחריך לפלו' לא היה בדעתו שיוכל המקבל ליתן ליורשיו שא"כ לא עשה ולא כלום בשיורו שכל מה שיש לאדם נותן לבניו וכו' ואעפ"י שיוכל ליתנה לאחרים אין אדם חוטא ונותן לאחרי' זה דעת רבינו וכן פירש ר"ח ז"ל אבל לעצמו לא ובנו כעצמו ונראה שאין גי' רבינו לבנו קטן אלא לבנו
פ) ממימרא דרבי יוחנן וכדמפרש אביי טעמיה שם ע"א
צ) כ' ה"ה לא מצאתי מבואר. ומ"מ נראה דפשוט הוא כיון שיכול לסלקו במעות דאי לא כשאמרו למכור יאמרו לשעבד דעדיפא ליה טפי שאינו מסתלק עתה לגמרי אלא ודאי כדאמרן וכ"כ ז"ל דרך פשיטות:
ק) שם וכתב ה"ה ג"ז נמשך אחר האמור למעלה
ר) לשון הטור ס"ו כ"כ הרי"ף על הא דא"ר אלעזר כל האומר אחריך וכו' שם דף קכ"ה ע"ב ולית הלכתא כוותיה ודייקינן מינה וכו' הא אמר מעכשיו מוחזק הוי וכ"כ הרא"ש שם וכ"כ הרמב"ם שם די"ב וכ"כ בשם ר"ח
ש) שם בשם הרמ"ם:
ת) הטעם משום דלא זיכה לג' אלא אחר שבאו ליד השני וכיון שלא באו ליד השני מעולם שהרי מת בחיי ראשון לא זכה הג' והראשון לא היה לו בקרקע זה כי אם פירות בחייו בלבד הלכך יחזירו ליורשי נותן:
א) מעובדא דרב ביבי שציינתיו לעיל וכפירוש רשב"ם שם ועיין במ"ש בסעיף ט' בשם ה"ה
ב) וביאר שם דהוי כאומר ואחריך לי או ליורשי כ' בית יוסף סי' רמ"א מחס"ו בשם תשוב' רשב"א על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ואח"כ מת ראובן וקודם שחלקו הירושה כ' שמעון ללוי שטר מתנה מכל מה שירש מאביו עמד

לוי ותבע משמעון חוב זה וכו' ופסק דהדין עם שמעון מפני שעם גמר מיתתו דאב זכה במה שהיה חייב לאביו ונמחל שיעבודו מקודם סמ"ע בשם ד"מ ושהאריך בזה:
ג) ל' הרמב"ם שם פי"ב מהל' זכייה דין י"ב מימרא דאביי פי"א דכתובות דף צ"ה ע"ב
ד) גם זה מימרא דאביי שם
ה) כתב ה"ה דמ"ש שם הבעל מוציא מיד הלקוחות וכו' פירש רבינו דלאו דוקא שידונו הב"ד בהתחל' שהבעל מוציא מהלקוחות ואחר כך אחריך וכו' דאפוכי מטרתא ואטרוחי בי דינא בכדי בודאי לא מטרחינן אלא מעמידין אותה ביד הלוקח ונראה שאפי' אחריך רוצה שיהיה של בעל אין בדבריו כלום:
ו) שם בפי"ב מה' זכייה די"ב ושם בפ"ח דב"ב דף קנ"ה ע"ב וכ' ה"ה גירסת הגאוני' ז"ל בזה המעשה ההוא דאמר נכסי לסבתא ובתרה לירתאי הוה לה ברתא וכו' והוכיח ה"ה שאין הדין הנזכר למעלה (שם דין י') בפ' השני במעשה דרב ביבי אמת (והביאו הרמ"א בהג"ה לעיל סעיף ד' סעיף קטן א') שהרי זה אמר ואחריה ליורשי ואע"פ כן אמרו בגמ' שהיתה הראשונה יכולה למכור כו':
ז) כתב ה"ה מפני שהראשון יכול למכור
וכ' ה"ה והטעם מפני שאמר ואחריה ליורשי או ליורשי' כפי חלוק הגרסאות שהוא נמשך אפילו ליורשי יורשין אבל אם אמר אחריה לבת כיון שמתה הבת בחיי הראשונה זכו בהן יורשי ראשונה
הן דברי ר"ח והרי"ף ז"ל
ח) שם פי"א דין י"ב פשוט שם בב"ב בפ"ט דף ק"נ ע"א.
ט) כתב ה"ה בעי' שם אם הוא כקרקע או כמטלטלין ולא אפשט' אבל בהלכות פשוט שהוא כמטלטלים ומ"מ כשלא אמר כל המטלטלים כיון שאפילו חיטי ושערי אינן בכלל מכל שכן עבדים:
י) שם דין י"ד ושם בגמ'
כ) שם דין טו ומפורש שם בגמ' ע"ב ודף קנ"ה ע"א:
ל) בעיא שם כיון דאסור לזבוני לאו נכסי היא או דלמא כיון דמזדבן ללמוד תורה ולישא אשה נכסי היא ולא אפשיט' ויד בעל השטר על התחתונה:
מ) תשובת הרשב"א מחודשים ס"ד:
נ) ברייתא בפ"ק דבבא קמא דף י"ב ע"ב וכלישנא קמא דרב איקא בריה דרב אמי וכמ"ש התוס' שם:
ס) טור סט"ז בשם תשובת הרא"ש כלל ט"ו סי' ב':

ע) וביאר שם כיון דדברי ש"מ ככתובים ומסורים דמו הוי כבריא שכתב שטר על השטרות וגם כאלו מסר השטרות ועיין בתשו' הרשב"א סי' תתק"י ובדברי ה"ה פ"י מהלכות זכייה דין ב' ובתשו' הרא"ש כלל פ"ג סימן ד':

סימן רמט

א) מבואר כמ"ש בסי' ר"ד סעי' ח':
ב) ברייתא ספ"ב דע"א דף ב' ע"ב וכר' יהודה דכתב הרמב"ם בפי"ד מה' איסורי ביאה שאין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג וכ' הב"י שאין הפרש בזה בין עכו"ם לישמעאלים
ג) תוס' שם בשם התוספתא ☜והוא הדין אם היה מתלוה עמו בדרך מעובדא דפרק הדר (עירובין ד' ס"ד ע"ב) דא"ל טול גלוסקא וכו':
ד) מהא דמפרנסין עניי עכו"ם וכו' ברייתא גיטין דף ס"א ע"א וכתבו התוספות דדרכי שלום אין זו מתנת חנם
ה) ל' הטור ס"כ וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה' זכיי' דין י"ב ודין העבד מפורש בפ"ק דקידושין ד' ך"ג ע"א ובכמה דוכתי:
ו) טור ס"ס מעובדא דרב גידל רפ"ג דקידושין דף נ"ט ע"א:

סימן רנ

א) פלוגתא דר' אלעזר וחכמים ור' יהושע בפ"ט דב"ב ד' קנ"ו ע"ב וידוע דהל' כרבנן ורבי יהושע והכי פסק רב נחמן בעובדא דמלוג' דשטרי שם דף קנ"א ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ' ח' מהל' זכיי' דין ב'
ב) שם דין י"ד וכתב ה' המגיד משנה שם (דף קמ"ו ע"ב) ולשון המשנה לא שייר קרקע כל שהוא ומבואר בגמרא שם (דף ק"נ ע"ב) דקרקע לאו דוקא וכ"כ הטור ס"ו בשם הרי"ף
ג) מימרא דשמואל שם דף קנ"א ע"ב
ד) ל' הטור ס"ב
ה) שם דכ"ה מימרא דרבי אלעזר משמיה דרב בפ"ז דגיטין דף ע"ב ע"א ודברי המחבר כדברי ההלכות בפ' מי שמת אין בהם חלוף ה"ה וכ"כ הטור שם בשמם
ו) לשון הטור ס"ג וכ"כ הרמב"ם שם פ"ט ד"ט בעי' דאיפשטא מעובדא דאיסור גיורא בפ"ט דב"ב (ד' קמ"ט ע"א) וכתב הרמב"ם שם שאמר ג"כ תנוהו לו וכתב ה"ה והכ"מ שם שאל"כ אין נותנים לו דאיכא למימר שמא שלא להשביע את בניו אמר כן ואם היתה הודאה זו בפני בעל דבר אין כאן טענת שלא להשביע אפי' תבעו אין צריך לומר אתם

עדים דאין אדם משטה בשעת מיתה ואפילו לא אמר תני נותנים והתוספות שם כתבו שהבעיא היתה כשהודה בדבר שאנו מוחזקים שהם של ש"מ ופשוט דקני לגמרי וכן פירש ר"ח וכ"כ הרא"ש

ז) שם פרק ט' די"ט וכ' הרב המגיד כולם שאלות בגמ' (שם דף קמ"ח ע"ב) ועלו בתיקו ולפיכך כתב ואם עמד חוזר שאין מוציאין מידו אלא בראיה ברורה

ח) שם ד"כ וכ' הרב המגיד מפורש שם (דף קמ"ט ע"א)

ט) שם דין כ"א וכ"כ הטור ס"ה בעיא שם ונפשטא ממימרא דרב יהודה אמר רב וכו' ולא פליגי וכו' וכתב הרב המגיד ופי' המחבר הוא הנכון וכן פי' ר"ח ושאר מפרשים (וכן פי' רשב"ם שם) והטעם כשהמעות הם בעין הרי זה כמי שמכר חצירו ופירש על דעת לקרות חטים מכר שאע"פ שלא התנה ממש אם לא נצרך לחטים חוזר וכמ"ש לעיל (סי' ר"ז)

י) ל' הטור ס"ו וכן כ' הרמב"ם בפ' ח' דט"ו מבואר שם במשנה ומסקנת הגמרא שם סוף דף קנ"א והלכתא מתנת שכ"מ וכו'

כ) שם מסקנת הגמרא

ל) מבואר כמ"ש לעיל ס"ב לדעת הרי"ף והרמב"ם ממימרא דרבא א"ר נחמן חמשה עד שיכתבו כל נכסיהן וכו' שם ד' ק"נ ע"ב:

מ) וכתב בשמו שאם הוא עובד אדמה שישייר קרקע כדי פרנסתו ובני ביתו ואם הוא מתעסק בסחורות או בריבית שישייר כדי שיוכל להתפרנס מן הריוח כמ"ש בעל העיטור אלא שנסתפק בשיעורו

נ) ל' הרמב"ם ריש פ"ח מהל' זכייה וכתב ה"ה זה פשוט וא"צ ביאור והוא מ"ש כדקציר ורמי בערסיה פירוש חולה ומוטל על המטה

ס) טור ס"ט ברייתא בפ"ז דגיטין ד' ע"א ע"א כשם שבודקין איתו לגיטין כך בודקין אותו למשאות ומתנות

ע) שם ס"י בשם ר"י ורשב"ם ושזה היא מסקנת הרא"ש ז"ל כ"כ תוספות בפ"ד דקידושין דף ע"ח ע"ב והרא"ש שם בפסקיו וכן דעת הרשב"א והר"ן בפ' מי שאחזו וכ"כ הסמ"ג סמ"ק ועיין בטור א"ה סי' קכ"א

פ) שם סי"א ממסקנת הגמרא שם בב"ב סוף דף קנ"א אמר רבא והלכתא וכו'

צ) מעובדא דאחתיה דרב דימי בר יוסי שם ריש ע"ב וכ' הרא"ש אע"ג דלא הזכירה מיתה בשעת המתנה דבגילוי מילתא בעלמא סגי וכ"כ הרמב"ם בפ"ח ה"ג

ק) ל' הרמב"ם שם דכ"ד כתב הרב המגיד כ"כ הרי"ף בגיטין אהא דא"ר הונא גיטו כמתנתו שם בפ"ו דף ס"ו ע"א דהני ד' דתנינן במתני' שם דף ס"ה ע"ב כולהו כשכיב מרע מצוה מחמת מיתה נינהו וכ"כ הרמב"ן וכתב הב"י שהר"ן שם בגיטין ובפ' מי שמת האריך בזה והסכים לדעת הרי"ף והרמב"ם

ר) שם דט"ז וי"ז ממסקנת הגמ' סוף ד' קנ"א וציינתיו לעיל ס"ז

ש) כמימרא דשמואל שם ד' קנ"ב ע"א שמא לא גמר להקנות אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה

ת) מימרא דרב יהודה אמר שמואל וכדמוקי לה בגמרא שם:

א) שם פ"ה די"ח וכתב ה"ה זה פשוט שש"מ יכול לתת נכסיו כדרך הבריאים ובכמה מקומות נזכר בגמרא הרי הוא כמתנת בריא

ב) שם פ"ח ד"כ וכתב ה"ה ל' הגמרא (שם דף קמ"ח ע"ב) א"ר נחמן ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים וכו' חיישינן שמא יש לו וכו' ופירוש שכתב כל נכסיו לא שאמר כל נכסי אלא שנתן כל נכסיו הידועים לו כאן וחיישינן שמא יש לו וכו' ופי' המחבר בשקנו מידו שאם לא קנו מידו ודאי שיכול לחזור שאם תאמר שיש לו נכסים אחרים ה"ז מתנת ש"מ במקצת ובלא קנין אינו כלום ואם תאמר שאין לו נכסים אחרים ה"ז מתנת ש"מ בכל דאם עמד חוזר ומ"מ נראה שאף בלא קנין אם מת זכו ואין היורשים יכולים להוציא מידו וכו' עד שיברר בראיה ברורה שיש לו נכסים במקום אחר שלא אמרו חיישינן אלא לתועלת המקבלים

ג) כדמפרש רב חמא שם

ד) כגירסא ההלכות וכמ"ש הכ"מ שם

ה) כדמפרש רב אשי שם

ו) לשון הטור סי"ז מימרא דרב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן שם וכדמפרש שם דסתמיה דשכ"מ מידק דייק והדר יהיב

ז) לשון הרמב"ם שם דין כ"א וכן הוא שם בגמרא

ח) לשון הטור

ט) וכ"כ ה"ה שם

י) שם ס"ח בעיא שם בגמ' ונפשטא

כ) כתב בת"ה כלל י"ג סט"ו דראובן ☜שהיה בידו ספרים של שמעון ושמעון נתן במתנת ש"מ כל אשר לו לבתו וראובן אמר שצויוהו להקדיש הספרים ופסק דבתו זכתה בהספרים סמ"ע בשם ד"מ

ל) בברייתא שם ומסקנת הגמ' והלכתא חזרה במקצת הוי חזרה רישא משכחת לה וכו' וכמ"ש הרא"ש דרישא בין כשמת בין כשעמד ראשון לא קנה דחזרה במקצת הוי חזרה בכולה ושני קנה אפילו עמד דה"ל מתנת שכ"מ במקצת בקנין וסיפא לא משכחת לה אלא כשעמד דאי כשמת שני נמי קנה וכיוצא בזה כ' הרמב"ם שם בפ"ט דין י"ז וי"ח אלא שכ' ברישא ותן כל נכסיו לראשון וקנו מידו וכ' ה' המ' פי' ואפילו קנו מידו ומבואר הוא בגמ' במימרא דשמואל אע"פ שקנו מידו שם (דף קנ"א ע"ב)

מ) לשון הרמב"ם פ' ט' מהלכות זכיי' דין ט"ו מפורש בד' קפ"א ע"ב ודף קנ"ב ע"ב דייתקי מבטלת דייתקי

נ) פלוגתא דרב ושמואל שם ופסק כשמואל וכתב ה"ה ופי' כ' וזיכה פי' הגאונים דא"ל לך חזק וקנה ע"כ וכן כתבו התוספות שם ולא כפירוש רשב"ם הביאו ה' המ' וכתבו תו' עוד ואם הם מטלטלין כתב לו בשטר שזיכה לו ע"י אחר וכן כתב הטור בשם ר"י והרא"ש בסכ"ב

ע' במ"ש בס"ק פ'

ס) שם דט"ז ושם בגמרא שלחו מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו וכו' וכ' ה"ה והוא דאיכא תרתי אבל האחד בלא חבירו לא

ע) שם רב חסדא כי רב הונא וכו' ריש דף קנ"ג

פ) הטור תמה בזה שהצריך הרמב"ם למתנה במקצת קנין וזכייה וה"ה כתב בפ"ח ד"י שריוא במגל' דעתו שרחמת מיתה נותנן ובב"י ובכ"מ נדחק לתרץ כגון שבשעת המתנה אמר שהוא נותן לו בתורת מתנת שכ"מ

צ) כ"כ ה"ה שם

ק) טור סכ"ה בשם הרמ"ה

ר) שם סכ"ו מימרא דרב נחמן בפ"ק דגיטין דף ט' ע"א וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ח דף כ"ב וכתב ה"ה בשם הרשב"א הטעם שהרי הוא יודע שיצא עליו שם בן חורין ואין בן חורין חוזר ויעשה עבד לפיכך גמר וזכהו לעצמו מעכשיו וכ"כ הב"י בשם הר"ן

ש) כ"כ הר"ן

ת) כיון שהתנה בפירוש

א) טור סכ"ז בשם תשו' הרא"ש כלל מ' סי' ה'

ב) וביאר שם כי לא זיכה להם בחייו כלום

ג) שם סכ"ח פלוגתא דרב ושמואל שם בבא בתרא דף קצ"ב ע"א והלכתא כוותיה דשמואל בדיני וכפירוש רשב"ם שם וכן כתב הרמב"ם שם בפ"ח דין י' וי"א

ד) אוקימתא דגמרא שם

ה) מימרא דרב חסדא ריש דף קצ"ה
ו) שם סכ"ט בשם הראב"ד
פי' שהרי לא קנה הקרקע אלא לאחר מותו ואין קנין אגב קרקע משני אלא כשקנין שניהם אתו ליד המקבל יחד וכן כתב הסמ"ע
ז) שם סל"ד וכ"כ הרמב"ם שם די"ב וי"ג מימרא דרבי יוחנן ודר' אליעזר שם דף קל"ה ע"ב
ח) שם בגמ' כי אתא רב דימי וכו' ואוקימת' דגמ' שם
ט) שם בשם הראב"ד וכ"כ הרב המגיד שם בפשיטות וביאר שם לדעת הראב"ד אפילו נמסר מחיים המתנה בטלה ובב"י ובכ"מ כ' שגם הראב"ד לא אמר אלא כשכתבו השטר מחיים ולא מסרוהו עד לאחר מיתה אבל מסרוהו מחיים כבר עשו שליחותן ושכן דעת הטור
י) עמ"ש לעיל בסעיף י"ז
כ) ל' רבינו ירוחם נתיב כ"ד הביאו המחבר בסעיף זה ושכן ראה בתוס' כתיבת יד ר"פ אע"פ חילוק זה בשם הרבה פוסקים
ל) שם סעיף נ"ב בשם מהר"ם מרוטנבורק
מ) כתב ב"י בסימן ז' בשם הרשב"א ☜יעקב שנתן קרקע אחד לבנו ראובן במתנת בריא מהיום ולאחר מיתה ולאחר כמה שנים ציוה יעקב מחמת מיתה וחילק נכסיו ונתן אותו קרקע לשמעון בנו וציוה לכתוב בסוף הצוואה שכל מי שיבא לערער על הצוואה לא יטול בנכסיו וכו' ופסק דשמעון לא זכה כלום ואף דראובן אין יכול להחזיק בקרקע מכח התנאי דאביו כל ימי חייו מ"מ יזכו בה יורשי ראובן הביאו הסמ"ע בשם ד"מ ע"ש והאריך בזה בסעיף י"ז
נ) שם סל"ה וכ"כ רבי' ירוחם בשם ספר המצות וגם בתשובת הרשב"א שם אלף ומ"ד בשם סה"מ וש"פ
ס) שם סל"ד בשם רש"י
ע) שם סל"ה וסל"ו בשם ה"ר יונה
פ) שם סל"ז גם זה בשם ה"ר יונה וכל דברי ה"ר יונה כתב הנ"י פ' י"נ גבי הכותב כל נכסיו לאשתו
צ) וביאר שם דמשמע בשעה שאמר להם תנו מנה לפלוני אמר להם כתבו ותנו ומבואר דחיישינן בזה שמא לא גמר להקנות לו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה
ק) שם סל"ח ברייתא שם סוף דף קנ"ה וכדמפרש לה רב אבא בר ממל שם וכמו שפי' הרשב"ם שם
ר) שם בשם ר"י

ש) שם ס"מ בשם הרמ"ה כ"כ התוס' בשם ר"ת בספ"ו דכתובות ריש דף ע' ובספ"ק דגיטין דף י"ד ע"ב
ת) שם סמ"א בשם הרמ"ה
דסתם קנין הוא במעכשיו בשעת קנין הוא קנוי לו ומה שכותבין אינו אלא לראיה:
א) ל' הרמב"ם בפ"ט מה' זכייה ד' כ"ד משנה בכ"ח דב"ב ד' קל"ה ע"ב
ב) כתב ה"ה הוא במתנת כל הנכסים הא במקצתן ודאי לא אלא זכה בהן כיון שיש בהם קנין אע"ג דלא מטא שטרא לידיה ושכ"כ הרמ"ה ז"ל וכ"כ הכ"מ שהריב"ש בס' קס"ח הסכים לדברי ה"ה והכריע ממ"ש רבינו בפ"ח די"ח שכתב שם שאם הגיע השטר ליד המקבל או שקנו מיד הנותן קנה וכו'
ג) שם ד' כ"ה ושם במשנה ופי' רשב"ם זיכה לו מחיים
ד) כתב ה"ה נראה שהמחבר פירש שאם זיכה במקצת לאחד כל השאר קיים שהרי גילה דעתו שהוא רוצה בה ולא ראיתי לאחד מן המפרשים שפירש כן ע"כ ובס' בד"ה כ' שהנ"י חולק והריב"ש בס' שס"ד הכריח מדברי הרמב"ם פ"ח כדברי ה"ה עכ"ל וכתב הרב ב"ח ומשמע דהכי נקטינן כפי ה"ה להרמב"ם אבל הרשב"ם פי' אע"פ שלא נכתב לשם אותו האיש אלא כך א"ל נכסי' שבשטר זה אני מקנה לך בקבלת השטר שתקבל ממני הרי זה קנה דלא גרע מצוואת פיו ורבות' קתני לאחר ובשם הראב"ד כתב הטור סמ"ג פי' זיכה בה לאחר שאמר לראובן זכה בשטר זה לצורך שמעון קנה ואפי' ראובן הזוכה בשביל שמעון הוא היורש ולא אמרינן כיון שהוא יורשו כאלו לא יצא מתחת ידו
פירש בלא קנין דדברי ש"מ ככתובים ומסורי' דמו
ה) שם דכ"ה וכ' ה"ה שם מפורש זה גם כן והכ"מ כתב ואני אומר שלא מצאתי דבר זה בגמ' ולענ"ד שלמדו ממשנה ספ"ק דמציעא דף נ' ע"א מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו יהא מונח וכו' דחיישינן שהלוה הפקידו אצלו לזמן מה עד שיאמר לו מה יעשה וכמ"ש הטור בשם הרא"ש לפי שכותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו
ו) ב"י בשם הרשב"א מח"ס י"ד
ז) שפסק המחבר על התובע להביא ראיה וצ"ל דשאני התם שטוען שמעון הנתבע ודאי וכן כ' הסמ"ע שם:

סימן רנא

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה' זכייה דין י"ט פלוגתא דרב ושמואל בעובדא דההוא מתנתה בפ"ט דבבא בתרא דף קנ"ג ע"א וכתב הרב המגיד ופסק כרב דהכין איפסקא הלכתא בגמ' שם

ב) כתב הרב המגיד הוא במצוה מחמת מיתה אבל בסתם ודאי אם קנו ממנו הרי הוא כמתנת בריא ואם לא קנו אינו כלום
ג) שם בפי"ב דין ט"ז
ד) כתב הרב המגיד דלא נחלקו רב ושמואל אלא במתנ' שכיב מרע וכדמפרש רב דהאי דקאמר מחיים לסי' בעלמא ליישב דעתו שיחיה מחולי זה אבל בריא אפי' רב מידה ואם כתב בה מהיום ולאחר מיתה מבואר בסי' רנ"ז
ה) שם ספ"ח וכתב הרב המגיד זה מבואר פ' מי שמת במעשה (שם) ופסק כאביי (שם ע"ב) ומפורש בהלכות
נלע"ד שצריך להיות עצמן ופירוש שנראה לעדי' שמת מתוך חולי ההוא כמ"ש הסמ"ע
ו) ע"ל סי' כ"ה וסוף סי' קל"ט ובמ"ש שם ובסי' קע"ה סעיף מ"ה:

סימן רנב

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה' זכיה דין ח' וכ' ה"ה פסק כרבא דאמר הכי סוף יש נוחלין (בבא בתרא ד' קל"ג ע"א)
שם ד' ט'
ב) כן פי' ה"ה מ"ש רבינו לכתובות האשה שפירשו כתובת בנין דכרין שאינה טורפת ממשועבדים אחרים וטורפת מתנת ש"מ וכו' ואין לומר כתובת אשה שהיא בחיים דההיא אפילו ממשועבדים גמורים טורפת (כמ"ש בא"ה סי' ק') והדין הזה ולא למחבר ממאי דאמרינן שם השתא בירושה דאורייתא אלמנתו ניזונית מנכסיו מתנת ש"מ דרבנן לא כ"ש וזה דעת הרי"ף ועוד למד משם אבן מגש דמלוה ע"פ כיון שגובה מן היורשים ק"ו שגובה ממתנת ש"מ וכו' במקום פסידא גמורה שיפסיד ב"ח את חובו
פי' לאותו איש
ג) טור ס"ב בספ"ו דכתובות דף ס"ט ע"ב פסק כרב נחמן הלכה כר"מ דאמר הכי ובפ"ק דגיטין ד' י"ד וט"ו משמע דאף בבריא אמרינן הכי כ"כ התו' והר"ן שם ועי' במישרי' נכ"ד ותמצא ג' חלוקים בין מצוה לקיים דברי המת ובין דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמי וכתב הריב"ש סי' רמ"ז אלמנה שקבלה קנין לש"מ לקיי' צוואתו בנכסיו מ"מ גובאת כתובתה תחלה ואח"כ תשלם משאר נכסי' עכ"ל סמ"ע בשם ד"מ:

סימן רנג

א) ל' הרמב"ם פ"ג מה' סנה' דין ו' מימרא דרב יהודה בפ"ח דב"ב סוף דף קי"ג:

ב) וכתב הכ"מ שם אע"ג דבעינן הגדת עדים חוץ מקידוש החדש דכתיב כזה ראה וקדש וקיום שטרו' דרבנן תירץ הריטב"א דמה שצוה בפניהם חשוב הגדת עדים דהודאת בעל דין כק' עדים דמי וכתב עוד בשם הרשב"ם ומשמע דאפי' החולה אין יכול לחזור כגון מתנת ש"מ במקצת וקנו מיניה ע"כ והביאו הטור וכ' עליו ולא נהירא דההוא יש לה דין מתנת בריא ואין יכולין לעשות דין אלא דמיירי בש"מ שמחלק כל נכסיו ואין יכולין לעשות דין עד בתר דסליק מההוא ענינא בענין שאינו יכול לחזור בו ופי' הב"ח דאיירי במחלק נכסיו ובקנין בפי' לכל אחד ואחד מעכשיו אם ימות דהשת' לא מצי לחזור בו קודם מיתה אם לא עמד מחליו וכו' ובזה מסולק מ"ש הב"י על הטור

ג) מימרא דרב חסיא שם ☜ואם דנו כתב הטור בשם ר"י שדיניהם דין וכתב הב"י שכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ה מה' עדות וכ"כ רמ"א לעיל בסי' ז'

ד) שם פ"ט מה' זכייה ד"ג וטור ס"ב מימרא דרב ששת שם סוף דף קמ"ח

ה) שם במתניתא תנא וכו' רבי יוחנן בן ברוקה היא

ו) כל אלו בעיות הן שם ריש דף קמ"ט ועלו בתיקו ואין מוציאין מיד היורשים שהנכסים בחזקתן וביהנה בהן מספקא ליה בגמרא אי דנהוי כולה במתנה קאמר או דליתהני מינייהו מידי קאמר ולענ"ד דאם קנו מיניה ומות זכה במועט דליתהני מיניה והסמ"ע כתב בענין אמר והמעיין יבחר

ז) טור ס"ה בשם תשו' אביו הרא"ש כלל פ"ג סי"ב

ח) שם ס"ו בשם תשובה הנ"ל כלל פ"ד ס"ג

ט) שם ס"ד בשם הרא"ש וביאר שם כיון דמהני בש"מ כ"ש בבריא שיש עמו קנין ושכן כתב הרמב"ן

י) שם ס"ג בשם הרמ"ה וכן כ' הרמב"ן בשם הרב בן מיגאש אע"פ שכתבו או קנו דקנין דברים הוא ושכן כתב הרמב"ם תלמידו שהאומר משוך ותקנה וכל שמשמעות להבא לא קנה וכו' (בפ"ב מהלכות מכירה ש"ח ועיין במ"ש הראב"ד והרב המגיד שם)

כ) שם ס"ט בשם תשובת הרא"ש שם

ל) שם ס"י ברייתא שם בפרק ט' דבבא בתרא סוף דף קמ"ו

מ) שם סי"א וכן כתב הרמב"ם בפ' ט' מה' זכיה דין ה' מימרא דרב הונא שם דף קל"ג ע"א

נ) עובדא שם

ס) כדמפרש רבא שם

ע) ומהני אם אמר ואחריו לפלוני

פ) בשם י"א

צ) ל' הרמב"ם שם דין ה' והטור סי"ב

ק) ל' הטור סי"ב וכ"כ הרמב"ם בפ' י"א מה' זכייה דין ט"ז בברייתא שם דף קל"ח ע"א
ר) כ"כ הרמב"ם שם די"ט וכתב הרב המ' בשם הרשב"א וטעמא משום דה"ל כרבית מאוחר' אבל כשאמר לו כראוי לו שעשה עמו נחת רוח קאמר וכן כ' הטור סט"ז בשם י"א והב"י בשם סה"ת שער נ"ט
ש) טור סי"ד בשם הרשב"ם
ת) ל' הרב המ' שם בשם הרשב"א וכן כ' הב"י בשם מהרי"ק בשורש י"ב
א) טור בשם אביו הרא"ש ושכ"כ הרמ"ה:
ב) ל' הרמב"ם בערך י' מה' זכיה די"ג בריי' שם בב"ב דף קל"ח ע"א
וכן הוא ברמב"ם שם ומשום סיפא נקט תת"ק
ג) וביאר שם אבל בכל גוונא כיון שלא אמר אחריו כולן שוין
ד) כ' ה' המגיד פי' שלא הספיק מה שנתן לו הש"מ לחוב
ה) וביאר שם אבל אם הקנה למקבלי המתנות בעצמו הרי ניכר למי הקנה תחלה ואותו זכה תחלה
ו) ל' הרב המגיד דין י"ד בשם הרשב"א וביאר שם דיורשין הן ובמקומו עומדים ונכסי ירושתן כבני חורין ומקבלי מתנה כמשועבדים כדאיתא בהנזקין דף נ' ע"ב אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין וזה עיקר וראיה מן התוספתא וכ"כ הטור סי"ח בשם ה"ר יונה
ז) טור שם בשם ה"ר יונה
ח) שם סכ"ג בשם הרשב"א וכן כ' הרב המגיד שם דין י"ד בשמו
אבל אם אבדו מקצת הנכסים לא נאבדו אצל מקבל המתנה אלא אם כן נתן לו דבר מסוים וכו' (וכמ"ש לעיל סימן רי"ד ובסמוך סי"ד בהגה) טור וה"ה שם ואפשר שהמחבר השמיטו וסמך אמה שכתב בסמוך ס"ג
ט) ל' הרמב"ם בפ' דין י"א מהל' זכיה דין כ' מעשה בפ' ב' דביצה ד' כ' ע"א וכתב ה"ה בהלכות פ' מי שמת מבואר הדין הטעם:
י) ל' הטור סכ"ה מעובדא דגניבא יוצא בקולר וכו' בפ' ו' דגיטין דף ס"ה ע"ב ממאי דמסיק עלה שם בגמרא חמרא לא קאמר וכו' וכמו שפי' רש"י שם כמו שביאר התוס' והרא"ש דבריו שם:
כ) מעובדא מההוא קאמר ליה ת' זוז מן חמרא לברתא וכו' לקמיה דרב יוסף פ' ד' דכתובות דף נ"ד ע"ב
ל) מעובדא דההוא דאמר ליה נדוניא לברת' זיל נדוניא וכו' לקמיה דרב אידי בר אבין שם ע"א:

מ) שם סכ"ח עובדא בפ"ד דב"ב דף ע"א ע"א וכדא"ל רב אשי למר זוטרא משום דמאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב וכ"כ הרמב"ם שם דין כ"ב וכתב הב"י ונראה דדוקא במחזיק ק"ך הוא דאמרינן הכי דעבידי אינשי דטעו בין ק' לק"כ אבל טפי מהכי לא:
נ) ל' הרמב"ם בפי"א מה' זכיה דין כ"א מסקנת הגמרא בפ"ט דב"מ דף ק"ד ע"ב:
ס) כ"כ הריטב"א בשם רבותיו ובשם הרשב"א הביאו הב"י בסעיף ל':
ע) שם וכ"כ הרשב"א בתשוב' מס"ד:
פ) וביאר הריטב"א דכה"ג לא קפידא הוי אלא כמראה מקום וכההיא דפ"ו דב"ב דף ע"ח ע"ב הנותן דינר לעני ליקח בו חלוק שרשאי ליקח בו טלית וכ"כ הרשב"א שהרי לא קבע זמן לנתינתו ואפי' הוציאן אותן לדברי' אחרים שלא לנישואין מה שעשתה קיים אלא עברה ע"ד המצוה ולא קי"ל כב"מ דאמר מעביר ע"ד של ב"ה גזלן הוי וכ"פ הרי"ף בפ' האומנים:
צ) לשון הרמב"ם שם דכ"ג מסקנת הגמרא פ"ז דכתובות דף ע' ע"א וכדמפרש בגמ' טעמא שם:
ק) טור סל"ג שם בגמ' וכפי' רש"י שם שאם מת בלא בנים ומבואר בסי' רמ"ח במ"ש המחבר והרמ"א:
ר) אם אמר על יורש אחד בין היורשים דאם אינו ראוי ליירש לא מהני לשון ירושה אלא צ"ל יטלו אחרים:
ש) שם סל"ד מימרא דרב גיטין דף י"ג ע"א:
ת) מסקנת הגמ' שם דלמנ' קבור לא חיישינן:
א) שם בשם הרמ"ה וכתב הב"י וכולה דברים נכוני' הם בטעמם:
ב) כן כ' הר"ן בספ"ק דגיטין והביאו הב"י בסי' כ"ה וכ"כ ה"ה ריש פ' י' מה' זכיה בשם הרשב"א אא"כ פירש ואמר שוה מנה:
ג) וביאר שם דיד בעל השטר על התחתונה:
ד) וכתב שם ולא דמי להא דאמר מחמרא (נתבאר לעיל ס"ג) שאני התם דיהיב לי' ת' זוזי ותלינהו בחמר' דהוא מידי אחריני אבל הכא באומר משלי קאמר:
ה) והביא ראיה מהתוספתא דמציעא ב' שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים נגנב או נאבד מהם חולקים לפי חשבון:
ו) ל' הרמב"ם שם פ"י דין ב' מימרא דרבא אמר רב נחמן שם בב"ב דף קמ"ז קמ"ח:
ז) מעובד' דאימי' דרב עמרם חסידא בההוא מלוגי (פי' אגודה) דשטרי שם דף קנ"א ע"א:
ח) מימרא דרב נחמן ומודה שמואל שם דף קמ"ז ע"ב וכדמפרש טעמא בגמרא שם:
ט) כן פי' רשב"ם שם והביאו הב"י בסעיף ל"ו:

י) וביאר שם משום דלא סמכה דעתיה ועיין בבית יוסף שכתב ע"ז ואיני יודע מה איכפת לן בזה מ"מ דברי שכ"מ ככתובים וכמסורים דמי ושכן נ"ל שהוא דעת הפוסקי' שסתמו דבריהם ולא חילקו בין הלואה דישראל להלוא' דעכו"ם וב"ח נתן טעם לחלק ביניה' וסיים ומיהו ודאי היכא דמקנה לחבירו המשכון לגבות החוב במתנת ש"מ קני גם החוב דדברי שכ"מ ככתובין ומסורים דמי

כ) לשון הרמב"ם שם דין ט"ו מימרא דרבא אמר ר"נ שם:

ל) כ' הרב המגיד הן דברי רב וז"ל וטעם נכון הוא:

מ) שם באותה מימרא:

נ) שם ברמב"ם ובפי"א דין כ"ב בפי"ג דכתובות סוף דף ק"ט מעשה כדא"ל רב מרדכי לרב אשי וכו' משמיה דרבא קרי אינשי לתרי פלגא דיקלי דיקלא:

ס) בשם הרא"ש כן כתב שם בפסקיו שפי' רש"י שפירש שם שהיו לו עוד דקלים הרבה הוא עיקר דאי לית ליה אלא הני תרי פלגי דיקלא פשיט' דהוה דעתו אהני:

ע) שם ברמב"ם דין ד' וכתב הרב המגיד זה פשוט ומתבאר מן הנזכר למטה:

פ) כתב הרב המ' פי' מפני שלא פרט הבנים בפרט אלא אמר ולבני בכלל וכבר כתב המחבר דינים אלו בס"ס רמ"ז עיין שם במ"ש שם:

צ) גם זה שם וע' במ"ש שם:

ק) כן הוא ברמב"ם שם דין ז' פשוט בפ"ד דב"ב דף ס"ג ע"א:

ר) שם דין ז' וכתב ה"ה ברייתא כסומכוס שם האומר תנו חלק לפלוני בבור וכולי לטפיח אין פחות מט"ז ע"כ דיש מי שמפרש דכי אמר חלק סתם דיינינן פחות שבשעורין דהיינו ששה עשר אבל הגאון ז"ל אמר רביע ברישא דברייתא דאמרה תנו וכתוב בהלכות דעיקר וכן כתב הטור בסעיף מ' בשם הרי"ף והרשב"ם:

ש) מבואר במ"ש

ת) וביאר שם וה"ה אם פסק לה יותר מחלק המגיע לאחד מן הבנים דלאו כל כמיני' הביאו הסמ"ע

שם פי"א מה' זכייה דין ח' ברייתא שם משמיה דסומכוס בפ"ד דב"ב דף ס"ג ע"ב:

א) שם ד"ט כ"ב הרי"ף בהלכות והני שיעורי דמפרשי בהאי תניא לענין חביות וקדירה וטפיח לא קאמינן על טעמיהון שפיר הלכך לא גמרין מינייהו לדינא:

ב) בשם חידושי הרשב"א בשם חידושי הרשב"א בשם ר"מ אהא מתניתא דסומכוס דדוקא במתנה היא וכו' ושכ"כ הגאון בספר המקח דבאומר חלק בשדה אני מוכר לך בכך וכך ה"ק חלק אחד בשדה ובכך וכך לפי חשבון המעות ובדקדוק ע"כ ונר' לע"ד מזה שדעת ר"ח ורב האי ותלמידי הרשב"א כדע' הרי"ף והרמב"ם ורשב"ם שפסקו כסומכוס:

ג) שם בפ"ח דין ב':
ד) סעיף א' וע"ש במ"ש שם:
ה) שם ד"ו משנה פ"ט דב"ב דף ק"מ ע"ב וכתב ה"ה בשם הרשב"א ופירש' המחבר בש"מ כדברי רבינו וז"ל (וכ"כ הטור ס"ב בשם הרי"ף ור"י הלוי) שכתב דבבריא לא משכחת לה דא"נ קנו מידו הא קי"ל דאין מטבע נקנה בחליפין ועוד דאסמכתא הוא דאם ילדה קאמר ועוד דקנין דברים בעלמא הוא דהא יטול קאמר ע"כ ונחלקו עליו לומר דאפי' בברי' משכחת לה ובמקרקעי שוה מנה קאמר ובקנין ויטול וכו' ויש מן הגדולים שאומרים דאפי' באתן לך כך לא מקרי קנין דברי' ועיקר עכ"ל וכ"כ הטור שם כיון שמחייב עצמו ליתן לו מנה ומשעבד לו נכסיו ואסמכת' נמי ליכא אלא ככל מתנה שהוא מתנה על תנאי וכו' ואם יתקיים התנאי יתקיים המתנה:
ו) וכתב ה"ה שם בגמ' מוקי למתניתין דתנן אינו נוטל כרשב"ג דאמר אין קדוש' חלה עליהן ולית הלכתא כותיה וכו' ופשוט הוא:
ז) טור סמ"ב בשם הרא"ש:
ח) שם סמ"ג בשם תשובת הרא"ש סוף כלל פ"א:
ט) וביאר שם כיון שלא נתקיים אחד מהתנאים שהתנה כי הוא התנה על זכר לבד ועל נקבה לבד ועל זכר נקבה לא התנה:
י) ל' הרמב"ם שם בפי"א דין ב' מעשה בפ"ט דכתובות דף פ"ה ע"ב לקמיה דרבי יוחנן:
כ) כן כתב הרא"ש שם
פי' רגיל אצלו
ל) דמסתמא אדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה וכו' רש"י:
מ) כ"כ לפי מ"ש הטעם דת"ח קודם דמסתמא דעתו ויתר קרובה לתלמיד חכם אבל לפי' רש"י דמסתמא אדם מצדיק מעשיו וכולי נלע"ד דאפי' ידוע שדעתו קרובה יותר על שכינו או קרובו ת"ח קודם:
נ) שם בגמ' שודא דדייני וכמו שפי' רש"י שם:
ס) כן כ' הרא"ש שם בפסקיו וע"ז אמר הכתוב טוב שכן קרוב מאח רחוק:
ע) וכן כתב ה' המגיד שם בשם התוספתא דפ' גט פשוט וביאר שם שאדם מצוי ללות או לקבל פקדון ממי שאינו רגיל אצלו:
פ) מבואר במ"ש בי"ד סימן שד"מ:
צ) מבואר במ"ש שם בסימן שמ"ח:
ק) טור סמ"ח בשם תשוב' הרא"ש כלל י"ג סימן י"ז וי"ח וכלל פ"ו סימן י':
ר) גם זה שם ס"כ בשם תשוב' הרא"ש כלל י"ח סי"ג:

ש) ב"י בשם תשובת הרשב"א מס"ח:
ת) ביאר שם ששמעון הי' קרובו ממשפחת האב ונפתלי ממשפחת האם ולשמעון לא היו לו בנים זכרים ולנפתלי היה לו בנים זכרים:
א) וביאר שם דבני שמעון לא זכו דאין אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם ובני נפתלי ג"כ לא זכו שהרי לא נתן להם אלא אם לא יהיו בנים זכרים לשמעון והנה נולדו לו וכו' ואע"פ שלא היו באותה שעה בעולם אין כלום דאדם מתנה בדבר שלא בא לעולם:
ב) כמפו' לעיל סי' מ"א ס"ג מבואר שם דלא לגוביינא קאי דהרי היתומים יכולים לומר פרענו וע' במ"ש סי' רנ"ה ס"ו:

סימן רנד

א) מימרא דר' לוי ספ"ט דב"ב ד' קנ"ו ע"ב שמא תטרוף דעתו עליו:
ב) כתב הרמב"ם בפ' ח' מה' זכיה דין ג' והביאו הטור והיינו בנותן כל נכסיו דא"צ קנין:
ג) טור בשם אביו הרא"ש:
ד) וביאר שם כיון שנתן כל נכסיו מדאג' מיתה הוא נותן ואיכא למיחש לטירוף הדעת אם לא יעשו כדבריו:
ה) וכן כ' התוספת שם והביאו ראיה מפרק ז' דגיטין דף ע"ז ע"ב מההוא ש"מ דכתיב לה גיטא לדביתהו וכו' והיכא קא קניא ליה הא אקנייה רשות בשבת אסור ועוד והתניא בתוספתא דביצה דאין מגרשין בשבת אלא בשכיב מרע הקילו:

סימן רנה

א) פלוגתא דר"מ וחכמים בברייתא וכדאמ' רב נחמן תנא לי הונא כו' ואיפסקא שם הלכתא' כחכמים דאין חוששין לב"ד טועין בפ"ח דב"ב דף קל"ח ע"ב:
ב) לשון הרמב"ם בפרק י' מה' זכייה דין ג' מימרא דרב ושמואל שם בפרק י' דף קע"ד ע"ב:
ג) כ' ה"ה זה מבואר בהלכות מהכרח השמועות:
ד) כתב הכ"מ כגון שהודה לפני בעל דבר או שהיה כגון ההיא דאיסור גיורא שם דף קמ"ט ע"א דלא היה שייך ביה שלא להשביע את בניו שהרי לא היה לו יורשים:
ה) טור ס"ד בשם תשובות הרא"ש כלל ס"ה סימן א'
ו) וביאר שם דכולי האי לא עביד אינש כדי שלא להשביע וכו':
ז) ל' הרמב"ם בפ"ז מהלכות ערכין וחרמין דין י"ח:
ח) כתב שכ"מ ממימרא דרב הונא ש"מ שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי אין חוששין וכו' ערכין דף כ"ג ע"א משמע דלא אמרו אלא בש"מ אבל בבריא אדם עושה

קנוניא וכו' ודרב הונא הלכתא היא דהא ליכא אמורא דפליג עליה ומאי דאסיק אלא בשאלה דהקדש וכו' לא לדחייי לישנא קמא דמוקי לה כדרב הונא אלא לדחויי לישנא דהוה בעינן למימר בבריא כ"ע לא פליגי וכו' ומאי דשבק ר' יהושע ופסק כר"ח דשמותי הוא י"ל משום דרשב"ג שם במשנה קאי כוותיה וקי"ל כ"מ ששנה ורשב"ג במשנתינו הלכה כמותו:

ט) מימרא דרב הונא הנזכר לעיל

י) מה שהשיגו הראב"ד דבשעה שהקדיש כל אדם נאמן כתב הכ"מ י"ל דהתם דוקא תוך כדי דבור אבל אחר כ"ד לא אבל ש"מ אפי' אחר כ"ד ובלבד שיהא פסוק בענין ההקדש

כ) אפי' אין בידו שטר כלל כיון שאמר כן בשעה שהקדיש

ל) וביאר בכ"מ שם דטעמיה דלא גרע הקדש מהדיוט דאין יכול לחוב להם בהודאתו

מ) מבואר בסוף סימן קי"ז בהג"ה ע"ש

נ) רמב"ם בפ"י מה' זכייה דין י' ממימרא דרבה ש"מ שאמר מנה לפלוני וכו' וכמ' דמסיק עלה כלפי לייא איפכא מסתברא וכו' כתב ה"ה דברי המחבר מסכימים לדברי רבו אבן מיגש ז"ל שכך פי' הכלפי לייא וכו' ועוד כתב דדמיא למאי דאמרי' צא תן לו וכו' (בפ"ק דב"מ ריש דף י"ז) וכ"כ הטור ס"ו בשם הרמ"ה ולזה הסכים וכ"כ בה"מ בשם הרשב"א וכ"כ התוספו' שם והוכחתי זה מדלא בעי למימר אלא איפכא אתמר אלא דידע גמ' וכו' דנחמנים וה"ה כ' לדחות הקושי' שלא היו רוצים לומר איפכא אתמר דא"כ היה מטע' האומר הראשון מהן ללאו ומלאו להן ואינו מצוי לטעות כך וכו' וסיים ואני איני כדאי להכריע:

ס) שם ד"ח וט' וכדמסיק שם בגמרא אלא אי אתמר הכי אתמר וכו'

ע) טור ס"י וי"א בשם תשובת הרא"ש כלל פ"ו סי' ה'

פ) ע' בסימן מ"א סעיף ג' ובש"ס רנ"ג שכתב שם רמ"א בהג' בהיפוך והסמ"ע כתב לתרץ דהכא איירי שהודה הש"מ שחייב לפלוני מנה והתם איירי במתנת ש"מ והב"ח הקשה ע"ז דל' לתת מנה משמע מתנה ותירץ דהכא איירי שנתנן הנותן להמקבל שטר הצוואה בחייו דודאי בזה שטר גמור הוא ולעיל איירי בדכתבו לאחר מיתה וכתב הב"י בשם נ"י מה שכותבין שטר צוואי לאח"מ כדי שיאמרו ומגו מרעיה אתפטר לבי עלמא ונתנו חכמים רשות לכתוב ועשאום במעשה ב"ד שכותבים שלא בשליחות בעל דבר

צ) שם סי"ב ברייתא פ"ג דסנהדרין דף צ' ע"א

ק) שם ושם בברייתא

ר) שם סעיף י"ד ושם בברייי'

ש) ל' הרמב"ם שם פ"י מה' זכייה ד"ז וכתב ה"ה והטעם שאע"פ שצדק הדמיון במנין ובמקום אולי לא אמת במה שדימה של פלוני הן

סימן רנו

א) ל' הרמב"ם בפ"ט מה' זכיה דין ז' וכתב ה"ה זה מבואר בגמ' בפ"ט דב"ב (דף קמ"ט ע"א) בעובדא דאיסו' גיורא
ב) שם במימרא דרב'
ג) וכ"כ הרי"ף שם בהלכו' ומפורש שם הטעם והדין בשם רב האי גאון ז"ל ה"ה (וכ"ש אם נתן לשאר ישראלי' ולא נקט גר אלא לאפוקי אם נתן לעכו"ם דאין מתנתו מתנה וכמ"ש המחבר בס"ג סמ"ע)
ד) ובשם השגת הראב"ד וכ' ה"ה שם פ"ט מה' זכייה ד"ז על זה דעתו ז"ל כדעת האחרונים
ה) וכ"כ ה"ה שם בשם חידושי הרשב"א משום דמתנת שכ"מ אינו אלא לאחר גמר מיתה וכירושה היא וכו' והלכך גר שנתן במתנת שכ"מ כיון שאינו בר ירושה אף מתנתו אינה מתנה וסיים ה"ה שזה דעת האחרונים ע"כ וכ"כ התוספות שם
ו) טור ס"י בשם תשובת הרא"ש כלל ט"ו ושם בתשובה היה המעשה שנתנה לשמעון ולא לבנה אך המחבר שינה וכתב לבנו משום דס"ל כדעת הרי"ף והרמב"ם וכמ"ש בסעיף דלעיל דדוקא במתנת שכיב מרע לבנו אין מתנתו קיימת אבל לאחרים קיימת
ז) לשון רמב"ם שם ד"ט ומפרש בעובד' דאיסור גיורא הנ"ל
ח) שם ד"י כתב הרב המגיד איסור מתנ' לעכו"ם נתבאר וכו' (בי"ד סי' קנ"א) וכיון שכן הוא אין שומעין לו לעבור עבירה ופשוט הוא ולא מצאתיו מבואר בגמ'
ט) שם דין י"א וכתב הרב המגיד מפורש בירושלמי פ"ק דגיטין ובתוספת' פ"ה
י) כ' ה' המגיד הב' חלקים האחרונים מתפרשים בגמ' פ"ד דגיטין (דף מ' ע"ב) ובהלכו' כל היכא דאמר ל' שחרור כופין את היורשים לשחרר ומה שהקשו המפרשים האיך שומעין לו לשחרר לעבור על ד"ת (וכמו שנתבאר בי"ד סי' רס"ז) דהמשחרר עבדים עובר בעשה כ' הרשב"א שנ"ל שכל שאמר לשחררו אומדים אותו שעשה לו טובה שהלה חייב לו כך על גמולו וכו' ומה שאסר' תורה לשחרר עבדי' בלא גמילות טובה וכו' כנ"ל ע"כ וע' בי"ד סימן רס"ד סעיף ע"ד
כ) ג"ז שם בסעיף ע"ז ע"ש:

סימן רנז

א) לשון הרמב"ם בפי"ב מה' זכייה דין י"ג וכ' ה"ה משנה פ' יש נוחלין (בבא בתרא ד' קל"ו ע"א) ופי' שנתן לו גוף מעכשיו ופירות לאחר מיתה:
ב) לשון המשנה שם ופי' רשב"ם דאב אינו יכול למכור גוף ופירות לגמרי מפני שכתובין גוף מעכשיו והכל לאחר מיתה והבן אינו יכול למכור לגמרי וכו' אלא בין שניהם יכולים למכור לגמרי מעכשיו:
ג) מפורש במשנה וגמרא שם דף קל"ח וקל"ט:
ד) כתב ה"ה נתבאר בפ"ק א' מהלכות מכירה [ולעיל סי' קצ"ג] שכל שאינו צריך לקרקע הרי הוא כתלוש:
ה) שם משנה דף קל"ו ע"א:
ו) וביאר שם אפי' מת הבן בחיי האב וכן פי' רשב"ם שם וכן כתב ה"ה בשמו וכתב ופשוט הוא:
ז) כ' ה"ה אהא דמשני עולא לא קשיא כאן בבנו כאן באחר ריש דף קל"ט ופי' הרי"ף ללוקח מן האב וכו' ותי' בבנו הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ולפיכך מוחל לו הפירות המחוברין בשעת מיתתו ואין היורשין יורשין אבל הלוקח שהוא אחר אינו מוחל אצל בנו של מוכר לפיכך שמין ע"כ בהלכות וכן פי' הרא"ש וזה דעת רבינו וכו' וכן נלמד מגירסת בעל המאור מהתוספתא שהמחילה מהאב לבן הוא בשעת מיתה:
ח) גם זה שם במשנה:
ט) כ' הר' המ' כריש לקיש דאמר הכין שם (דף קל"ו ע"ב) כדאיפסקא הלכה כמותו ביבמות בהחולץ (דל"ו ע"ב):
י) שם דין י"ד בברייתא בפ"ח דבבא בתרא דף קל"ה ע"ב ובפ"ק דבבא מציעא דף י"ט ע"א כדמפרש לה אביי שם ושם וכ' הרב המגיד ופרשוה רש"י ור"ש והרמב"ן ז"ל כדברי רבינו לומר שאינה כמתנת שכ"מ שיכול לחזור בו עד שעת מיתה אלא שדומה לה שאינו זוכה בפירות מעתה:
כ) טור ס"ז כן כתב התוס' והרא"ש שזה פי' הברייתא דבסמוך והדין בעצמו דבר פשוט הוא וכן כ' ה' המגיד שם:
ל) מחודשים סי' ט"ו.

סימן רנח

א) ל' הרמב"ם פי"ב מה' זכייה דין ט"ו פסק כר' יוסי במשנ' פ"ח דב"ב דף קצ"ו ע"א כדאי' בגמ' שם וכן בהלכות ה"ה והא דאיתא בס"פ המגרש (גיטין דף פ"ה ע"ב) אתקין רב מיומ' דנן ולעלם לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וכ"פ בטור א"ה סי' קנ"ד תירץ הרי"ף דבאיסור' החמי' רב ב"י וכן פי' רשב"ם שם בב"ב וכמ"ש הרא"ש שם טעמו ופירושו ב"ח:

ב) כדאמר ליה רב הונא לרב נחמן היינו טעמא דרבי יוסי וכו' שם

כן היא ברמב"ם

(בסמ"ע ובש"ך כ' (ולא) שאינו זוכה לאחר מיתה ואף כי דברי המחבר פה הם דברי הרמב"ם צריך לרחוקי נפשין ולפרשו ולכן נ"ל דשפיר קאמרי כצ"ל)

ג) שם בגמ' מימרא דרבא א"ר נחמן:

ד) וביאר שם הטעם דכיון שהמית' מבררת הזמן מה צריך לכתוב שום זמן בשטר ע"כ להקנות לו מאותו זמן משא"כ כשכותב לו לאחר שלשים יום וכו':

ה) וז"ל שם כלומר דלא מיבעיא דזמנו של שטר מוכיח למאי דכתב בשטרא דמהיום חיילי אלא אפי' בתנאים דמתנה על פה כי הכא (הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש וכו' מוכח זמנו של שטר דמהיום חיילי ע"כ אבל דין הזמן כשאמרו בע"פ לא נזכר שם ולא זכיתי פה לספרו ד"מ והסמ"ע כתב פירוש היכא שצוה הנותן לעדים לזכור הזמן דודאי לא עדיף בע"פ מכתיבת הזמן בשטר וכו' ע"כ ולענ"ד עדיין צ"ע:

סימן רנט

א) לשון הטור מימרא דרבא בפ"ב דבבא מציעא דף כ"ו ע"ב ☜

פירש"י דלא תגזול לא שייך אלא בשעת נטילה כמו ויגזול את החנית מיד המצרי:

ב) שם במימרא דרבא:

ג) כפי' התוס' שם דאילו לאו דלא תגזול מקרי ניתק לעשה כדאית' בשילהי חולין דף קמ"א ע"א ותיקן בהשבה גם תיקן השב תשיבם אלא על לאו דלא תוכל להתעלם שעבר שלא החזיר קודם יאוש:

ד) שם סעיף ד' מוצא הדין יתבארו כ"א ואחד בסעיפים הבאים כל אחד במקומו

ה) שם ס"ה מבריי' דרשב"א שם ד' כ"ד ע"א וכדפשט לה גמ' שם ריש ע"ב ממימרא דרב אשי מצא חבית וכולי וכמ"ש הרי"ף כיון דרב אסי סבר כוותיה ברוב עכו"ם ולא ברוב ישראל קי"ל הלכתא כוותיה וכ"כ הרא"ש וב"פ הרמב"ם בפי"א מה"ג ואבידה ד"ז

ו) משנה ח' בפ"ב דמכשירין והובא בפ"ב דב"מ דף כ"ד ע"א
ז) וכ"כ הרמב"ם שם מעובדא דההוא' דאשכח ארבע זוזי דציירי בסדינא וכו' וכדמשני שם בגמרא שם ע"ב
ח) מבריי' המוצא מעות בבתי כנסיות וכו' וכדמפרש שם דף כ"ד ע"א
ט) מהא דרבא דהוי שקיל ואזיל בתרי' דרב נחמן וכו' וכדאמר ליה רב נחמן שם ע"ב
י) שם סעיף ז' ממימרא דרב אשי שם
כ) כ"כ ה' המ' שם ד"ח בשם הרשב"א שהכריע דבסתימה סגי להתיר בשתיה וכו' כיון דהוי מציא' אם איתא דעכו"ם נגע אמאי הדר וסתים והוה ליה כבולשות דחביות סתומות מותרות מבואר בי"ד בסימן קכ"ד
ל) שם סעיף י' מהא דרב יהודה דהוה שקיל ואזיל בתריה דמר שמואל וכו' שם
מ) שם סי"א מהא דר' חנינא סבא גדי שחוט וכו' כדאמר רבא שם
נ) מעובדא דההוא' דיו דשקיל בשרא וכו'
ס) שם סי' כ' ברייתא דרשב"א שם ע"א במסכת ע"א דף מ"ג ע"א
ע) כן כ' הרא"ש שם דהאי מתייאשי' דקתני שם קאי אסרטי' ופלטי' ורבים מצויים שם אבל אינך אפילו עומד וצווח נעשה כצווח על ביתו שנפל
פ) שם ושם בב"מ דף נ"ד ע"ב אהא דההוא גברא דאשכח ד' זוזי דציירי בסדינא ושדו בנהר בירן וכו' ופירש"י מכשולות אבני' וסתימת גדר שעושין לדגים
צ) דאז הוכחה שהן שלהם ואינ' מתייאשין ומחזירין להם טור וכ"כ התוס' שם ריש ד' כ"ב
ק) אע"ג דנתייאשו הבעלי' אח"כ כשנודע להם דכשמצאו באיסורא בא לידיה שהבעלים לא ידעו עדיין שם ושם ומבואר בסעיף א'
נלע"ד שצ"ל דבר שיכול להציל וכו' וכן הוא בתוס' ובמרדכי וסיימו שם אע"ג שיכולים להציל אח"כ ע"י הדחק כגון שבשעת שטיפה היו יכולים להציל בלא דוחק והסמ"ע הגיה בענין אחר והמעיין יבחר ואין כאן מקום להאריך
ר) פי' שלא ידענו אם היו בעלים שם והיו יכולים להציל מיד או לא:
ש) שם סט"ו שם בעובדא דלעיל דא"ל רב יהודה זיל ואכריז וכדמפ' בגמ' שם (ל' וכן אינו מדוקדק ונ"ל שצריך להיות אבל)
ת) רמב"ם ספי"א מהלכות גזילה ואבידה מימרא דרבא ובריתא שם ד' ל"א ע"א:

סימן רס

א) משנה ב"מ סוף ד' כ"ה

ב) ל' הטור כ"כ הרא"ש שם בפסקיו
פי' אף שהוא ידוע שהי' ביד אבותיו של זה ג' ד' דורות כיון שידוע שלא היה של אבותיו מעולם
ג) שם בגמ' ריש דף כ"ו
ד) ל' הרמב"ם בפט"ו מהלכות גזילה ואבידה ד"ז והביאו הטור
ה) שם במשנה
ו) לשון הטור כ"כ הרא"ש שם בפסקיו
ז) שם במשנה
ח) אוקימתא דגמ' שם וריש דף כ"ו
ט) שם במשנה
י) כ"כ הרא"ש שם דדרך בע"ה להניח חפציו בביתו ימים רבים ואינו מתייאש
כ) ברייתא וגמ' שם ריש דף כ"ז
ל) שם בגמ'
מ) אוקימתא דמתני' שם
נ) מימרא דרב אשי שם
ס) כ"כ הרמב"ם שם די"א יראה לי וכו' וכ' ה"ה טעם נכון דכי אמר הרי הן של בע"ה לאו משום דתקנה לו חצירו הוא דא"כ אפי' מחציו ולחוץ וכו' וטעמא משום דאין חצירו קונה לו לפי שהחור הפתוח לר"ה הוה חצר שאינ' משתמרת היא וכי אמר הרי אלו של בע"ה דאיהו אצנעינהו וכיון שהוא מודה דלאו דידיה הודאת בעל דין כק' עדים דמי ושכ"נ מן הסוגיא דאין כותלו זוכה לו כלל
ע) שם ושם במשנה
פ) פשוט בגמ' שם
צ) שם ושם במימרא אוקימת' דרב מנשיא בר יעקב למתני' דתנן הרי אלו שלו והא דלא פסק כאוקימתא דרב נחמן שם דאפילו בג' ישראל וכו' כתב ה"ה ואולי מפני שרבא פליג עלי' (שם ע"ב) דחייש בסלע שנפל מג' אפי' לית בה אלא שוה ב' פרוטות שחייב להחזיר דלמא שותפים נינהו ה"נ בפונדק שהשכירו ג' ישראל כיוצא בזה שהרי הגמ' משוה אותם בפי' וזה עיקר:
ק) טור ס"ג בשם תשובה הרא"ש ריש' כלל נ"ב:
ר) מטעמ' דשכירות ליומ' ממכר הוא ועיין בסי' שי"ג ס"ג פסק כדעת הרמב"ם שזכה המשכיר

ש) וביאר שם לפי שאין זה דבר הפקר דנימא חצירו זוכה לו ועוד כ' שם דאף אם היתה הפקר כל זמן שהוא ביד הגנב לא קנה החצר עד שתנוח ע"ג הקרקע וכתב הסמ"ע מטעם זה אם קנאו אחד הנכנס לשם י"ל דזכה בו וצ"ע בזה

ת) ל' הרמב"ם שם ד"ד במשנה שם דף כ"ו ע"ב

א) כתב הכ"מ שנ"ל שטעמו של רבינו כיון דאמרי' בגמ' מאי אריא דתני בין כסא לשולחני וכו' שייך נמי בחנות במאי אריא דתני בין תיבה לחנוני של חנוני ניתני ע"ג תיבה לחנוני משמע דע"ג התיב' הרי הוא של מוצאו וכו':

ב) טור בשם ר"י וכן כתב ה"ה שם מפני שהרב' עכו"ם מצוים שם וכן פירשו התו' (שם) והראב"ד ז"ל

ג) שם פט"ז מה' אבידה ד"ה

ד) שם במשנה

ופי' ורש"י הכסא הוא שהשולחן מונח עליו והוא נותן מטבעותיו בשולחן שלפניו דהבאין להחליף אף הם נותנים עליו מעותיהם

ה) מימרא דר' אלעזר שם

ו) כתב ה"ה כלומר בדבר שאין לו סי' אפי' ברוב ישראל הרי אלו שלו

ז) שם פמ"ו כ' ט"ו משנה ד' פ"ג דמעשרות ווהובא בב"מ שם ד' כ"א ע"ב

פי' תאנים שקוצצים אותם באזמל ומוהל שלהן זב ושוטחן בשדה לייבש רש"י

ח) כדמפרש רב פפא שם:

ט) שם במשנה

י) שם בב"מ כדאמר ליה רב אשי לרב אחא ברי' דרבא

כ) משא"כ שאר פירות ושכ"כ שאר מפרשים ה"ה

ל) שם בגמ'

מ) שם בגמ' דף כ"ב ע"ב כרכתא מאי וכו'

שם די"ב ממשנה וכדמפרש רב עוקב' בר חמא ורבי יצחק שם ד' כ"א ע"א

נ) כל הנך דמסיק בעיא דר' ירמיה שם ולא אפשיטו

ס) הוא כפי גי' הרמב"ם שם הרב המגיד

ע) עיין במ"ש הרמ"א בס"י בהגה

פ) הוא כפי גיר' הגמ' שלפנינו וכן דין השומשמין בעיא שם

צ) שם דין י"ח ממשנה ב"ב דף כ"ג ע"ב

ל' המחבר כאוקימת' דגמ' שם וכדאמר רב עוקבא בר חמא

ק) שם במשנה

ר) מאוקימת' דגמ' שם ריש דף כ"ד
ש) מימרא דר' חנינא שם דף כ"ג ע"ב
כתב ה"ה פי' כגון שהיה תוך עשרים לשובך שיוניו מועטין ותוך מ' לשובך שיוניו מרובין (אבל) אם היה יותר מנ' אמה לשובך פשיטא שאינו שלו שאין המדדה מדדה יותר מנ' אמה
ת) שם ריש פ' ט"ו מה' גזילה ואבידה ממשנה מצא אחר הגפ' כו' שם דף כ"ה ע"ב
א) כתב ה"ה שנ"ל מדברי רבינו שהוא גורס כן בסוף אותה סוגי' אלא איכא למימר אינש אצנעיהו וה"ל ספק היניח ואוקימת' זו סותרת אוקימתות הראשונות ומ"מ הנראה מן ההלכות ומגירסת ספרינו ומפי' רש"י דדוקא בדבר שאין בו סי' ושכ"כ הרשב"א והרמב"ן והכ"מ כתב שנ"ל שרבינו סובר דכיון דרבה בר זבדא אמר סתם כל ספק הינוח לכתחלה לא יטול בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן קאמר והאריך לבאר בסוגי' ואין כאן מקום להאריך עיין שם
ב) מימרא דרב אבא בר זבדא אמר רב כל ספק הינוח וכו'
ג) שם במימרא הנזכר וכ' ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכ"נ מהירושלמי שהטעם מפני שאני אומר שמא הבעלים באו ולא מצאו ונתייאשו מהם ולא ישיבו לבקשן עוד ויבא אחר ויטול ויפסידנו ולפי זה כתבו דאם לא הלך לו רשאי להחזירה
ד) כתב ה"ה זה באמת קשה ודאי והאיך יזכה בו וכו' וכבר השיגו הרא"ה ז"ל וכתב יעמוד עד אשר יבוא אליהו והאמת כדבריו וכן כ' הרמב"ן ז"ל זה לשונו ואיהו לא קני בהאי יאוש דבאיסור' אתא לידי' וכן דעת הרשב"א ז"ל וכן דעת רבינו יונתן ז"ל ע"כ וכ"כ הטור
ה) כתב ה"ה זה פשוט בשעבר ונטלו
ו) שם ד"ה בברייתי' שם ריש דף ל"א
ז) שם בברייתא
ח) משנה שם
ט) כדמפרש רב זבדא משמי' דרב שם דכ"ע הכי מקטרי להו
י) בדמפרש רב עוקבא שם וכתב ה"ה פירוש לדעת הרב דאפי' מודים לא יגע בהן ואצ"ל באין מדדים דהוי המקום סימן
כ) שם במשנה
ל) שם בגמרא ואי שקיל לה לית להו סימנ' בגווייהו
מ) גם בכאן השיגו הראב"ד כל ספק הינוח יעמוד עד שיבוא אליהו בדבר שאין בו סימן ומבואר במ"ש לעיל בשם ה"ה שכן הסכמת הפוסקי' וכמ"ש הרמ"א בהגה

נ) שם ד"ז ושם במשנה
ס) בריית' שם וכאוקימת' דרב פפא שם
ע) כאוקימתא דרב זביד שם וכתב ה"ה פסק כשני האוקימתו' דס"ל דלא פליגי אהדדי ועיקר

סימן רסא

א) משנה בפ"ב דב"מ דף ל' ע"ב
ב) ל' הרמב"ם בפט"ו מה"ג ואבידה וכ' ה"ה מפורש בסוגי' דאמרי' (שם) אי בלילות אפי' חדא שעתא נמי פי' הוי אבידה וחייב ליטפל בה:
ג) מימרא דרב יהודה אמר רב וכדפרש לה בגמ' שם
פי' או בנשף סמוך לפנות ערב:
ד) שם דין ד' אוקימתא דרבא מדיוקא דמתני' שם ד' ל"א ע"א:
ה) שם:
ו) שם באוקימתא הנזכר ☜אבל אם רצה בין הכרמים שאז יש לחוש לקלקול רגליה דרך ריצתה בשרשים בזה גם בכרם עכו"ם חייב להחזיר משום אבידת גופה שם בגמר' והביאו הסמ"ע:
ז) שם דין ה' משנה שם דף נ"ב ע"א:
ח) כתב ה"ה וחוץ לתחום דוקא הא תוך התחום אינו חייב להחזיר וכן מפורש בלישנא בתרא דגמרא הם:
ט) כ' ה"ה (משנה) שם (דף ל"א ע"ב) ☜נראה דאפי' חוץ לתחום כיון דרוע' היא:
י) שם במשנה דף ל"ב ע"א וכדמפרש רבא שם וכפירוש רש"י שם וכתב הרב המגיד ורפת אפי' חוץ לתחום נמי כדאית' בגמ' (בלישנא בתרא דרבי יצחק שם) ועיין במ"ש הרמ"א בהג':
כ) בפסקיו שלא הבי' אלא לישנא קמא דרבי יצחק.
ל) שם ברמב"ם פי"א דין י"א וכתב הרב המגיד זה פשוט ואמרו בפרק ב' דבבא מציעא (דף כ"ה ע"ב) גבי אשפה עשוייה לפנות אביד' מדעת היא פירוש ואין נזקקין לו
מ) כתב הב"י ובכ"מ שדעת רבינו שבשביל שזה אינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירם:

סימן רסב

א) לשון הטור ברייתא פ"ב דמציעא דף כ"ז ע"א דכמסקנת הגמ' פרוטה שהוזלה וחזרה והוקרה איכא בינייהו וידוע דהלכה כת"ק:
ב) שם ס"ג מהא דאמר רבא לא אמרן אלא דלית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד וכו' שם ד' כ"ו ע"א:
ג) כלישנא בתרא משמיה דרבא שם הסכמת הפוסקים:
ד) כתב הב"י ופשוט הוא.
ה) וכ"כ ה"ה בפי"ד דין ח' בשם הרשב"א:
ו) שם ס"ד מבואר במשנה וגמרא שם ד' כ"א ע"א וע"ב דמה תועלת בהכרזה כיון שאין בו סימן להחזיר על ידו:
ז) כרבא שם סוף דף כ"ב:
ח) פשוט שם בגמ' דף כ"ג ריש ע"ב:
ט) בעיא שם מרב ששת אי משקל הוי סי' ופשט' מברייתא דהוי סימן ומסיק מדמשקל הוי סי' מדה ומנין נמי הוי סימן:
י) כדמשני גמרא הא דתנן במתני' עיגולי דבילה וכו' הרי הן שלו שם ד' כ"א ע"ב:
כ) כדמשני שם אהא דתנן מעות מפוזרות כו' וכן אהא דתנן לשונות של ארגמן:
ל) כאביי שם דאיפסקא הלכתא כוותיה ביע"ל קג"ם שם ד' כ"כ ע"ב וזהו יאוש שלא מדדעת אחת מהם:
מ) טור ס"ו מימר' דרב נחמן שם ד' כ"ו ע"א וע"ב:
נ) מימרא דרבא שם וכמ"ש בס"ב:
ס) טור ס"ז מימרא דרב זביד משמיה דרבא ד' כ"ג ע"א כללא דאבידתא וכו':
ע) שם ס"ח מעובדא דההוא גברא דאשכח כופרא וכו' לקמיה דרב כדמפרש ר' אבא שם:
פ) שם ס"ט משנה שם ד' כ"א ע"ב:
צ) כדמפרש שם בגמרא דף כ"ג ע"ב:
ק) שם במשנה וכדמפרש בגמ' שם:
ר) שם במשנה ופי' רש"י צמר סרוק ומשוך כמין לשון וצבוע ארגמן ומצויין הן:
ש) שם במשנה הלקוחים ממדינתן וכפירוש רש"י שם:
ת) כדמפרש טעמא בגמ' שם ד' כ"ב ע"ב:
א) ל' הרמב"ם שם סט"ו דין ז' ושם במשנ' וכתב הב"י בשם החכם המרשי' וכן בכ"מ דהא דמתרצינן לה בגמ' שם ד' כ"א ע"ב במכנשתא דבי דרי היינו מקמי דידעינן טעמא

דיקירי אבל בתר דידעינן מתני' בכל אנפי מיתוקמ' ובדאשכחינהו דרך נפיל' ושכ"כ הרמב"ן לדעת הרי"ף וכ"כ הנ"י ע"כ ומ"ש בדרך הנחה לא יגע דמקום הוי סי' וכרבא שם סוף ד' כ"ב:

ב) ל' טור ס"ט משנה שם דף כ"ה ע"א

שם פשוט שם בגמ' דף כ"ג ע"ב וכי הא דרבה בר רב הונא מחתך ליה אתלתא קרנתא וכו':

ג) ברייתא שם:

ד) שם במשנה וכדמפרש בגמ' שם ריש ד' כ"ג אליבא דרבא דכיון דמתגלגל ברגלי אדם אדם ובהמה לא הוו מקום סימן שם בגמרא:

ה) ברייתא שם סוף ד' כ"ב:

אוקימתא דרב זביד שם דף כ"ג ע"ב:

ו) אוקימתא דאביי שם

משנה שם סוף דף כ"ד:

ז) משנה ד' כ"א ע"א:

ח) הכי דייק לה מברייתא שם דף כ"ה ע"א:

ט) משנה שם סוף דף כ"ה:

י) ברייתא שם דף כ"ה ע"א:

כ) ובדרך זה כתב ג"כ הרמב"ם שם והוא כפירש"י שם כסולם מאי דמסיק ופשוט מיהא חדא וכו' ולא ידעתי למה השמיטו המחבר ב"י:

ל) רמב"ם שם פט"ז דין ב' בעיא שם כסולם מהו וכפי פירושו ונפשטא מהא דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה כל שאלו מכניס לה קיסם וכו' אבל דעת הטור הוא שהוא בכלל מ"ש עשוייה כמגדל כולם בעיות דרבי ירמיה שם ולא נפשטו:

מ) ל' הטור ס"י בברייתא שם ע"ב:

נ) מימרא דרבא שם דף כ"ו ע"ב:

ס) ומפרש שם אמר כי היכי דנפל מינאי דידי הכי נפל מאינש אחרינא ומשכחנא מידי

ע) ל' הרמב"ם שם בפט"ו די"א וכתב הרב המגיד פסק כר' יהודה דמתני' (דף כ"א ע"א) דלא כר' מאיר ובפשט המשנה ע"כ והוא כגירס' הספרים שלפנינו:

פ) כ' בב"י וכן בכ"מ דטעם דפליג הרא"ש הוא משום דלא גריס דברי רבי מאיר אלא סתם מתני' הוא והלכה כוותיה:

צ) ברייתא שם דף כ"ג ע"ב וכי הא דרבה בר רב הונא מחתיך ליה וכו':

ק) ממשמעות הגמ' שם:

ר) שם בגמ' דדפקא וכפי' הא' שפרש"י שם:
ש) לשון הרמב"ם שם רפט"ו וכתב ה"ה ופי' צנורות מזלגות קטנות זהב והיא ברייתי' מפורשת שם דף כ"ד ע"א ובהלכות:
ת) לשון הטור סט"ז משנה שם דף כ"ד ע"ב:
א) וכתב הב"י יותר נ"ל דבדוקא נקט רבינו קשר דאע"ג דקאמר מנין אם לא שהם צרורים אין מחזירין ואם אמר שהם צרורים אע"ג דלא קאמר מנין מחזירין אותו:
ב) כן כתבו התוס' שם דף כ"ז והרא"ש שם בפסקיו:
ג) שם תני תנא קמי' דר"נ וכדא"ל מתרגם שמעתיך וכו':
ד) שם סי"ח מימרא דרבא שם דף כ"ז ע"א ויליף לה מקרא:
ה) ל' הרמב"ם שם פט"ו דין י"ג וי"ד שם בגמ' דף כ"ה ע"א מדיוק' דמתני' ותניא נמי הכי כאוקימתא דרב פפא וכתרי לישנא בתראי ה"ה
כן הוא שם בגמ' וברמב"ם טור:
ו) שם פרק ט"ז דין ג' מפורש בברייתא שם ובסוגיא הרב המגיד
ז) פרק י"ד דין י"ב ממשנה רשב"א אומר כל כלי אנפורי' וכו' שם סוף דף כ"א ע"א וכדמפרש ליה רב יהודה אמר שמואל שם דף כ"ג ע"ב
פי' לשון טביעת עין
ח) שם דין י"ג מימרא דרב יהודה אמר שמואל וכדאמר עלה מר זוטרא נפקא מינה לאהדורי אבידת' וכולי שם ריש דף כ"ד
ט) וכתבו התוספות דהכא בבא לנסותו אם יודע מותר לשנו' ולומר לא למדתי זה ☜ אבל אם הבא לשאול דין או הוראה להתלמד ע"ז אמרו בפרק קמא דקידושין ד"ל ע"א ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך וכו' אלא אומר לו מיד והרמב"ם ביאר כיצד היה עוסק במסכת נדה ואמר במקואות אני שונה כדי שלא ישאלוהו שאלות בענין נדה ולענ"ד דהרמב"ם איירי לענין הוראה ובמקום שיש גדול ממנו
הרמב"ם ביא' שנתארח אצל שמעון ואמר אצל ראובן אני מתארח כדי שלא יטריח על זה שנתארח אצלו
י) ב"י שם בשם הגה' אשרי שם והוא מימרא דר' יוחנן בפ' ט"ו דשב' ד' קי"ד ע"א
כ) וכן כתב הרב המגיד שם בשם הרמב"ן והכ"מ כתב שם שמפשט דברי רבינו נראה שאפי' מצא במקום שאין ת"ח מצוין אם בא ת"ח ואמר יש לי טביעות עין בכלי שאבדתי חייב להראותו לו שכשמרגיש שאבד אינו מתייאש אע"פ שאין בו סי' לפי שהוא יודע שיחזירו לו בטביעת עין.

סימן רסג

א) ל' הרמב"ם פי"א מהלכו' גזילה ואבידה דין י"ג משנה פרק ב' דבבא מציעא דף כ"ט ע"ב
ב) מימרא דרבא שם דף ל' ע"א ושזהו פירושו
ג) בעיא שם ולא איפשטא ופסק לחומרא
ד) שם דין י"ד מימרא דרבא שם ועובדא דאביי דהוה יתיב קמי' דרבה
ה) שם דין י"ז מעובד' דרבי ישמעאל בר' יוסי פגע בההוא וכו' ומסיק רבי ישמעאל לפנים משורת הדין הוא דעבד:

סימן רסד

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם פי"ב מה' גזילה ואבידה ממשנה בפ"ב דמציעא דף ל"ג ע"א
ב) כ' ה"ה פי' שלא אמרו אבידתו קודמת כיון שהוא יכול להשיב שניהן ופשוט הוא
ג) שם במשנה
ד) מימרא דרב יהודה אמר רב שם
ה) ג"ז מימרא דרב יהודה א"ר שם וכמו שפירש"י שם
ו) שם במשנה
ז) ברייתא שם וכרבי יהודה
ח) ל' הרמב"ם שם ד"ג משנה פ"י דב"ק דף קט"ו ע"ב
ט) כ' ה"ה אעפ"י שאינו שם יצא לו לרב ז"ל ממה ששנינו באלו מציאו' (דף ל' ע"ב) מתנה בפני ב"ד וכו' וכ' הר"א ז"ל בפירושיו בב"ק מתניתין ביכול להציל דאי לא מצי א"ל מהפקירא זכינא ע"כ ומבואר שם בסוגיא
י) בעי' דרב מרבי ופשטא ליה שם דף קי"ו ע"א
כ) רמב"ם שם בי"ב מה' גזילה ואבידה דין ה' משנה ב"ק ד' קט"ו ע"ב
ל) מבואר במ"ש בסי' דלעיל בשם ה"ה:
מ) ועיין במ"ש בסוף סי' ר"ד שכן הוא דעת הרמב"ם וע' לקמן סי' שס"ט ☜שמותר ליקח חמורו של חבירו שלא מדעתו ע"מ ליתן שכרו כדי להציל את שלו
נ) כתב ה"ה שזה יצא לו מדאמר בגמ' שם ואמאי נימא ליה מהפקירא קא זכינא ותירצו כשעקל בית הבד כרוך עליה וכו' ופירש הרב כשעקל בית הבד וכו' ועדיין לא נשפך ונראה לפי זה שאע"פ שלא יכול להציל אמרי' הכי כיון שעדיין לא נשפך
ס) וכ"כ ה"ה שם בשם רש"י וכ' שזה עיקר והביאו הב"י

ע) שם דין ב' וכתב ה"ה זה מפורש בסוגיא (שם דף קי"ו ע"א) מהא דמקשי אמתני' מברייתא הרי שהיה בורח וכו' ופרקינן משום דאפסדי'
פ) שם דין ז' ברייתא הנזכרת לעיל הובאה שם וביבמות דף ק"ו ע"ב ואיתא בהל' ה"ה משמע דס"ל אפי' פסק לו יותר ממה שהפסידו נלענ"ד שזה הוא לדעת הפוסקים דלא כרבי ישמעאל וכו' ומבואר במ"ש לעיל סעיף ה' בהג"ה ובס"ס רס"ד אבל לדעת הפוסוקים כר' ישמעאל שמחוייב לשפוך יינו להציל דובשו א"צ לשלם לו יותר מהפסדו וטרחתו הראוי לו ובצייד שאני דאפשר שהיה מרויח כל כך
פי' בעד חכמת הרפואה ☜אבל אם פסק לו על הסימנים יותר מדמיהם הרבה מחמת אונס חליו אין לו אלא דמיהם ה"ה שם בשם הרשב"א וכתבו המחבר בי"ד סי' של"ו סעיף ג'
צ) ב"י בשם ת' הרשב"א סי' אלף ור"מ ושכ"כ המרדכי פ' החולץ כ' מהרי"ק שורש קצ"ה ☜ראובן שהבטיח לשמעון להשתדל בחנם ואח"כ כמעט שנגמר השתדלות חזר בו והוצרך שמעון לתת לו שכר ואח"כ בא מעות ראובן ליד שמעון ואמר לקחת את שלי שלא כדין כי אנוס הייתי במה שפייסתיך ופסק שהדין עם ראובן וכ"כ בהגמ"ר דקידושין לענין אם טען מפני היראה הבטיח ליתן לו סמ"ע בשם ד"מ וע' במהרי"ק שורש קע"ג אם נאמן בשבועה על הוצאות השחדים:

סימן רסה

א) לשון הטור:
ב) ל' הרמב"ם פי"ב מה' גזילה ואבידה דין ד' משנה בפ"ב דב"מ דף ל' ע"ב
ג) שם בגמ' דף ל"א ע"ב:
ד) וה"ה כ' בשם הרשב"א שאם החזיר את האבידה בשעה שהמלאכה מרובה ונשתהה בחזרתה כדי שיהא מרויח סלע וכו' אין נותנין לו אלא נותן לו כשעה שהמלאכה מועטת והוא יושב ובטל ומשתכר חצי סלע כדי שלא יהא יושב ובטל כך פירוש ר"ח והר"א והרי"ף ושלזה הסכים הרמב"ן ז"ל:
ה) מפורש במשנה שם בב"מ דף נ' ע"ב:
ו) שם במשנה:

סימן רסו

א) ל' הרמב"ם פי"א מה"ג ואבידה דין ג' מימרא דרב חמא בר גוריא א"ר פ"י דבבא קמא דף קי"ג ע"ב

ב) מימרא דרב יהודה אמר רב בפ"ט דסנה' ד' ע"ו ע"ב ויליף לה מפסוק למען ספות הרוה את הצמאה וכו' ופי' רש"י שם שמראה בעצמו שהשבת אבידה אינה חשובה לו מצות בוראו שאף לעכו"ם הוא עושה כן שלא נצטוה עליהם וממ"ש הרמב"ם הטעם מפני שהוא מחזיק וכו' כלענ"ד דס"ל דלא אמר רב שם בסנהדרין אלא בעכו"ם עובדי כו"ם ולא בעכו"ם שבזמן הזה שמודים בבורא עולם ונימוסיה' להחזיר אבידה:

ג) מעובדא דשמעון בן שטח דאיתא בירושל' (שם בפ"ב דב"מ) ומכמה עובדי שם ואיתא במדרש תילים סי' י"ב מעשה בחסיד אחד שהחזיר אביד' חשובה למטרונ' אחת וכו' דאמרה אלו הוה עוד אחר באומתי' לא הייינו בעולם כו':

ד) מברייתא דר' פנחס בן יאיר שם בבא קמא ופי' הב"י כגון שמצאה במקום שרוב ישראל ויחשוב שישראל גנבוהו ונלע"ד שצ"ל שישראל מצאוהו:

ה) ירושלמי בהנזיקין:

ו) שם בדין ב' בפ"ב דע"א ד' כ"ו ע"א מייתי לה מקרא לכל אבידת אחיך:

ז) מבואר שם בגמרא:

ח) הכי דרש רב בפ"ז דבבא קמא דף פ' ע"א ודין דאסור לקיי' דבר המזיק בביתו מבואר לקמן בסי' ת"ט ותכ"ז:

ט) משנה בפרק ב' דבבא מציאה דף ל"ב ע"א:

סימן רסז

א) ל' הרמב"ם בפ' י"א מה' גזילה ואבידה דין י"ד ודבריו מבוארים בפ"ו דב"ק דף נו ע"א

ב) שם דין טו אוקימת' דברייתא שם

ג) בברייתא ומסקנת הגמ' שם כיון שמלומדת היא לצאת בעי' נטירותא יתירתא

ד) מסקנת הגמ' שם וכדר' אליעזר וכו'

ה) שם די"ד משנה ב"מ ד' ל' ע"ב

ו) שם בגמ' דף ל"א ע"א

ז) בברייתא שם דף כח ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפי"ג דין ט והטור ס"ג

ח) וכתב הסמ"ע ☜שמה שנוהגין להכריז בין אשרי לובא לציון לא שפיר עבדי להפסיק ביניהם אלא יכריז קודם אשרי ויותר טוב להכריז אחר התפלה

ט) ל' הרמב"ם שם ד"ב וכתב ה"ה פסק כר"נ שם וכן בהלכות

י) וכתב הראב"ד שם לאפוקי חיורי וסומקי:

כ) שם ד"ג ממשנה וגמ' שם וכתב ה"ה שג' מיני סימנים יש סימנים מובהקים ביותר כגון נקב יש בו בצד אות פלוני וכיו"ב ואלו הסימנים מחזירין עליהם אבידה דבר תורה לדברי

הכל והרי הם כעדים חשובים כגון מדת ארכו ומדת רחבו וכן משקלו וכיו"ב מחזירים עליהם אבידה וכו' ויש סימנים גרועים כגון סמיקי וחיורי ואין מחזירין עליהם אבידה וארוך וגוץ וכיו"ב כיון שלא אמר מדתן

ל) וכתב ה"ה נראה מדבריו של הר"א ז"ל שהוא (סובר) אע"פ שנתן סי' מובהק כגון נקב יש בו בצד אות פ' וכו' ואע"ג דסימנים כאלו דאורייתא כנז"ל ברמאי חיישינן ומדאורייתא ילפינן לה (שם במשנה) ע"כ וראיתי ברמב"ם שם כתב בהגה על שהיא שלו א"א סי' מובהק לגמרי ע"כ משמע דס"ל להראב"ד דבסימן מובהק לגמרי מחזירין לרמאי וכ"כ הב"ח

מ) שם ד"ד ברייתא שם:

נ) שם בפי"א דין ה' ומבואר שם בפ"ב דב"מ דף כב ע"ב וציינתיו ג"כ לעיל סי' רסב ס"ג

ס) שם ד"ו מימרא דרבא שם ד' כ"ח ע"א וכתב ה"ה פי' כשנתן סי' חשוב כחבירו אבל אם היה גרוע לא

ע) שם ושם בגמ'

פ) טור מס"ח כ"כ הרא"ש שם בפסקיו

צ) ל' הרמב"ם שם ושם בגמ'

ק) שם ד"ז ושם בגמ'

ר) שם ושם בגמ' הדין והטעם וכ' ה"ה שנראה מכאן ☜שאם אין כחן אלא א' שאמר כולה שלי ואין חולק עליו ונותן מדת רחבה לבד מחזירין אותה לו ודאי וכו'

ש) שם ושם בגמ'

ת) טור סי"ב ושם בגמ' ומדת גמיו וכפירש"י שם גאם יוונית עשויה כמין ך' דלהכי קרי אורך ורוחב יחד גמיו ע"ש וכ"כ ה"ה שם בשמו שלא כדעת הרמב"ם שפי' גמיו מדת האמריות שבה וע"ש

א) דין זה כבר כתבו המחבר בסמוך סעי' יג וכתב הסמ"ע שאגב שיטפא כשראה הרב רמ"א דין זה בטור אחר סי' הסמוך חזר וכתבו

ב) ברמב"ם שם בפי"א [בפי"ג] מה' אבידה דין י' איתא הכריז או הודיע וכן הוא בטור וכמש"ל סעיף ג' בזמן שיש אנסים וכו'

ג) כתב הב"י פשוט בפ' אלו מציאות (בבא מציעא דף כח ע"א)

שנא' אם לא קרוב אליך אחיך ולא ידעתו ואספתו וכו'

(ומכאן נראה דלא זכה בה וקשה דבשי' ר"ס ס' ט' כתב בהדיא המחבר דזכה בה ואיני חייב להחזירו וצריך לחלק דהתם מיירי בדבר שאין בו סי' אבל הכא מיירי בדבר שיש

בו סימן דאיכא למיחש שמא יבא בעליו בכל רגע לכך יהא מונח עד שיבא אליהו וכ"פ הש"ך)
ד) שם ברמב"ם וכתב ה"ה פסק כרב יוסף דאמר שומר אבידה כשומר שכר בהכונס (דף נו ע"ב) ובפ' אלו מציאות (בבא מציעא דף כט ע"א) וכ"פ בהלכות וי"ח לומר כש"ח ודעת הרב עיקר
ה) ע' בב"י שכ' שנ"ל שדעת הרא"ש שפוסק כרב יוסף וכמ"ש בתשו' הרא"ש
ו) לשון הטור סט"ז משנה שם ע"ב
ז) שם דף כז ע"א יילף לה מקרא
ח) ל' הרמב"ם שם די"א משנה שם דף כ"ט ע"ב:
ט) כאוקימתא בתרא שם בגמ':
י) שם כאוקימתא קמא:
כ) גם זה אוקימתא שם:
ל) שם במשנה ובריייתא שם דף ל' ע"א:
מ) בעיא דלא נפשטא שם ולחומרא:
נ) ברייתא שם:
ס) כטעמא בתרא שם בגמרא:
ע) לשון הטור וכ"כ הרמב"ם שם ברייתא שם:
פ) כ"פ רש"י שם בברייתא וכ"כ ה"ה בפי' דברי הרמב"ם שהעתיק לשון הברייתא אבל לא ע"י האו' וביא' שם אלא ישים כלי ע"ג כלי:
צ) שם ושם בברייתא
ק) כ' ה"ה מה שהוסיף הרב כלי פשתן היא מההיא דלעיל (דף כ"ט ע"ב) דניעור קשי' ליה
ר) שם די"ג ושם במשנה
ש) ל' הטור וכן פי' ה"ה דברי הרמב"ם שהעתיק לשון המשנה לא ילמוד בהן לכתחלה וכ' עוד בשם הרשב"א בשם הרמב"ן דלא אתמר האי דינא אלא בס"ת נביאים וכתובים שמי שרגיל בהם א"צ ליגע בהם כלל וכו' ☜אבל עכשיו שנהגו לכתוב גמ' השונ' פרקו ק' פעמים ומי שלא ראה אותו מעולם שוין בו ליגע ולמשמש לפי שהוא צריך מחשבה יתירה וילמוד לכתחלה ע"כ:
ת) כן פי' הרמב"ם שם פי"א מהלכות גזילה ואבידה די"ג הא דמשני לה קשיא כאן בענין אחד וכו'
א) שם דין י"ד מימרא דשמואל שם דף כ"ט ע"ב
ב) כדמפרש אביי שם

ג) שם דין ט"ו מבואר במשנה ובריייתות שם ד' כ"ח ע"ב
ד) כתב ה"ה זה פי' מ"ש בגמ' שם דמיהן ומניחן ופי' הרב ז"ל שומא זו למחצה והודה אליו הר"א ז"ל בהשגות ויש פירושים אחרים:
ה) שם דין ט"ז ברייתות אוקימתא דגמרא שם
ו) פירוש רש"י בארץ מרעה ובעת הדשא שאין טיפולה מרובה
ז) שם ובריייתות ואוקימתא דגמרא שם כמו פירושו שם ורש"י פי' בהפוך ה"ה ברמב"ם וטור ליתא תיבת ביותר
ח) וכן הוא גירסת הרי"ף בבריית' שם וכן כ' הטור סכ"ב בשם רש"י והרמ"ה
ט) שם דין י"ז כ' הרב המגיד מפורש במשנה וגמרא שם (דף כ"ח וכ"ט) וכר' טרפון וכדעת רב יוסף דאמר כש"ש דמי ומבואר בהלכות שם
י) שם דין י"ח עובדא בי רחבה וכו' לקמיה דרב יוסף וכדאמר ליה אביי וכו' שם דף כ"ט ע"ב
כ) שם דין י"ט וכ' ה"ה זה פשוט (שם בגמ' סוף דף כ"ח)
ל) כ' ה"ה וזה עיקר ומודה להך דאמרי' דהמוצא מציאה לא ישבע ומבואר בסעי' שאחריו
מ) שם פי"ג מה' גזילה ואבידה ד"ב משנה בפ"ה דגיטין דף מ"ה ע"ב
נ) כתב ה"ה ז"ל פסק הרב ז"ל פשט המשנה ודלא כר' יצחק בגמ' שם דף נ"א ע"א דאמר כתנא דברייתא וכן דעת הרי"ף בהלכות שלא הביא אלא המשנה בלבד שאע"פ שפסק כר"א (שם ע"ב) לא הביאו ההוא דר' יצחק ואוקימתא אחריתי שם ועיקר:

סימן רסח

א) ל' הרמב"ם ריש פי"ז מה' גזילה ואבידה
ב) משנה שם דף ו' ע"א וכ' ה"ה ועבדינן עלה בגמ' ב' אקימתו' וכו' ורבינו ז"ל סתם נראה שהוא סומך על האוקימתא ראשונה שם (כיון דנפל גני אדעתיה דבנפילה ניחא ליה דלקני בד"א לא ניחא ליה דלקני) דמשמע שאף במקום שד' אמות קונות כשנפל לא קנה דהויא אוקימת' דגמרא וכו'
ג) שם דין ח' מימרא דר"ל משום אבא כהן ברדלא שם הדין והטעם
ד) שם דין ט' וכאוקימת' דרב ששת שם
ה) ב' הרב המגיד זה כתב רבינו בפי' שדה דעלמא הנזכר בגמ' שם
ו) שם דין ח' מימרא דרבי יוסי בר חנינא שם דף י"א ע"א
ז) כדמוקי לה בגמ' שם
ח) המעשה הי' שם בעכו"ם שאבד לו מעות בבית ישראל ומצאן ישראל אחר

ט) משנה שם
י) כדמפרש לה רב יהודה אמר שמואל שם
כ) שם במשנה וכ' ה"ה פי"ז מה' אבידה ד"ח דתרתי בעינן בחצר שאינה משתמר' עומד בצד שדהו ושיאמר זכתה לי שדי וכן מוכח פשט המשנה ובגמ' וכן מפורש בפי' הירושלמי וכן פירשו רוב המפרשי' ולא דמי לד' אמות דרבנן דקונות אפי' לא אמר שאני התם כיון שיכול לנטות עצמו וליטלה אלימא טפי
ל) שם די"א משנ' שם די"א ע"א
מ) מימר' דרב יהודה אמר שמואל ושאר אמוראי שם
נ) מימרא דרבי ירמיה אמר ר' יוחנן שם ע"ב
ס) בעיא דר' ירמיה ונפשטא שם. וכתב ה"ה וסובר הרב דאפי' מתנ' אם היו מהלכין או פורחין כדרכן לא קנה וכן מוכח בגמ' בפי' דבעי' לא קיימא אלא שרץ אחריהם ואין מגיעין אבל שבור הוא הצבי והגוזל אינו מפריח הא לאו הכי אפי' במתנה לא קנה
ע) דין אם רשותו של אדם קונה לו לענין שאין אחר רשאי לקנות סחורה שהביאו סוחרים שם ע' בת"ה סי' ש"י ובכל בו סי' קכ"ג דין ט' ומרדכי פ"ק דמציע' וע"ל ס"ג בהגה
פ) מימרא דר' יוחנן א"ר ינאי ובריית‍א שם דף י' ע"ב ולתרי אוקימת' שם ריש דף י"א גם ר"ל ס"ל הכי וכ"פ הרי"ף שם וכתב הרא"ש דהיינו כלישנא קמא שם וכר' יוחנן או כלישנא בתריית' דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגו

סימן רסט

א) ל' הרמב"ם פי"ו מה' גזילה ואבידה מימרא דרמי בר חמא פ"ק דמציעא דף ח' ע"א וכ"פ הפוסקים
ב) כן משמע בגמ' שם
ג) שם וכ"כ הרא"ש אמימרא הנזכר כ"ש כשהגביהו שניהם כאחד שקנאוהו
ד) שם דין ד' וכתב ה"ה זה מתבאר מאותה שלפנינו דתגביהה חרש ופקח וכו' כ"ש כאן שאין כאן פקח והחרש מגביהה לצורך הפקח וכן מתבא' בסוגי'
ה) מבואר שם במסקנא
ו) כנ"ל וכן הוא ברמב"ם ובגמרא שם ופרש"י דלגבי פקח הוי ראשה שהגביה החרש המונח ע"ג קרקע
ז) טור ס"ג מהא דא"ר אשי זה קנה חמו' ובית פגיה וזה קנה מה שתפו' בידו שם ד' ט' ע"א
ח) מבואר שם בגמ' דף ח' ע"א הדין והטעם

ט) טור ס"ד כ"כ הרא"ש שם בפסקיו אהא דאמרינן שם דף ע"א טלית שהיה מונח' וכו' וממ"ש התוס' שם בד"ה הואיל ויכול וכו'
י) שם ס"ה והרא"ש שם בפסקיו כ"כ התוס' שם מעובדא דלוי בר סוסין חולין דף קמ"א ע"ב
כ) ל' הרמב"ם שם ד"ב מימרא דר' חייא בר אבא א"ר יוחנן שם דף י' ע"א
ל) כתב ה"ה הטעם כיון שאמר זכה וזה שתק הרי זה מגביה מציא' לחבירו וקנה חבירו
מ) משנה שם ד' ט' ע"ב וכ' ה"ה כיון דלא נעשה שלוחו לזכות בו בהגבהתו אלא ליתנה לו וכן פי' רש"י שם דף י' ע"א
נ) שם במשנה וכמו שפירש"י הטעם שם
ס) וביאר שם דאז לא דמי למציאה ששם היה יכול לירד מן החמור ולזכות בו
ע) וע' בסי' קפ"ג ס"ד שכ' אפי' אם נתרצה בתחלה בפי' יכול לחזור בו ואינו אלא רמאי יש לחלק ולו' דהתם שחוזר בו בפני עדים קודם שקנאו אבל אם אומר אחר שקנאו לעצמו אינו נאמן כדין המגבי' מציא' לחבירו שכ' רמ"א בסעיף זה בשם הטור וכיוצא בזה ראיתי בסמ"ע שם

סימן רע

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם פי"ז מה' גזילה ואבידה די"ב משנה פ"ה דגיטין דף נ"ט ע"ב
ב) ממימרא דרב חסדא שם וריש דף ס"א וכת"ק
ג) ל' הרמב"ם שם די"ג משנה בפ"ק דב"מ דף י"ב ע"א
ד) כדא"ר חיי' א"ר יוחנן שם
כתב ה"ה מפורש בגמ' שם בפירוש וכי קאמר ר' יוחנן קטן ואינו סומך על שלחן אביו זהו גדול פי' ומציאתו שלו דוקא קטן אבל נערה וקטנה לאביה הויא
ה) שם במשנה
ו) שם במשנה וכדא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הנזכר לעיל
ז) שם במשנה וכ' ה"ה וכאוקימתא דרב פפא דסתם פועל לאו למציאות שכרו ועבד עברי אין סתמו ללקט מציאות והא דלא פסק כרבא או כרבי יוחנן שם אולי משום דאוקימת' דרב פפא בתריית' והוא בתרא טפי וצ"ע
פירוש ספק מגורשת וכדמוקי לה בגמ' דע"ב
ח) ל' רמב"ם ספ"ט מהלכות שכירות וכ' ה"ה ברייתא הובא' פ"ק דב"מ (שם) ופסק כרב פפא דאמר דכי אמר מציאתו לרבו דוקא כששכרו ללקט מציאות וב"פ רבינו חננאל ז"ל

ט) לפועל או לעבד עברי טור בשם הרמ"ה כיון שאח"כ הוליכו או א"ל ללקט מציאות בכלל מלאכה שא"ל בתחלה הוא ב"י וע"ל ס"ס קפ"א:

סימן רעא

א) לשון הרמב"ם פי"ז מהלכות גניבה ואבידה ד"ה וכ' ה"ה והכוונה שבגמל גופיה אם היו שנים מנהיגים קנו שניהם אבל א' מנהיג ואחד מושך המושך קנה ולא המנהיג כלישנא בתרא דגמ' פרק קמא דמציעא (דף ט' ע"א) איכא דאמרי הנהגה בגמל לא קני ופי' במקום משיכה ובריית' היא שם ופי' הרב בה פירוש נכון

ב) שם ד"ז מימרא דאמוראי שם והכי תני' אידי שם דף ח' ע"ב

ג) משנה שם ריש ב"מ

ד) שם ע"כ במימרא דרב חלבו א"ר הונא מפני שאין שם דעת אחרת מקנה

ה) מברייתא ואוקימתא דגמ' שם ד"ט ע"א

ו) שם דין ז' וכתב ה"ה ברייתא ואוקימתא דרב אשי שם וכדעת הרי"ף דרכוב בלא הנהגה קנה

סימן רעב

א) ל' הרמב"ם ריש פי"ג מה' רוצח ושמירת נפש

ב) בפרק ב' דב"מ ד' ל"ב ע"א במשנה ר' יוסי הגלילי אומר אם הי' עליו יתר ממשאו וכו' משמע דרבנן פליגי עליה וכן איתא שם בגמ' ע"ב ופסק כוותייהו

ברייתא שם ריש דף ל"ג כ' הב"י והרי"ף והרמב"ם השמיטו זה דאע"ג דפטורים באלו מטעם פריקה חייב בהם משום צער ב"ח בסמוך סעיף ח' וט'

ג) שם דין ב' ושם בגמ'

ד) שם דין ג' שם במשנה

ה) שם משנה שם דף כ"ט ע"ב לענין השבת אבידה ובגמרא דף ל' ע"ב לענין פריקה וטעינה

ו) מבואר במ"ש בסי' רס"ג ס"א

ז) מעובד' דרב ישמעאל בר' יוסי שם

ח) שם ד"ה משנה שם דף ל"ב ע"ב

ט) ברייתא שם דף ל"ג ע"א

י) שם ד"ו ברייתא שם

כ) כן הוא שם ובטור

ל) שם ד"ז משנה שם וכדמפרש לה שם בגמ' ובריייתא שם ופסק כת"ק
מ) מימרא דרבה ב"ב חנה שם דף ל"ג ע"א
נ) שם ד"ח ונלמד ממה שיבא בסמוך
ס) שם במשנה
ע) ג"ז שם במשנה
פ) שם דין ט' בריייתא אוקימת' דגמ' שם דף ל"ב ע"ב
צ) וכ' הכסף משנה שם וממאי דאמרינן שם על רבנן ור"ש מדברי שניהם נלמד צער ב"ח דאורייתא ואע"ג דמותיב עלה הא שני כל האי דאותבי' וכו' וכן פי' הרי"ף והגאונים ומ"ש רבינו אינו זקוק לה היינו דוקא לטעון אבל לפרוק חייב משום צער ב"ח דאורייתא וזהו שכתב ואם לאו חייב לפרוק ולטעון דמשמע אבל ברישא אינו חייב בתרוויהו אלא בחדא דהיינו לטעון וסמך על מ"ש בסוף הפרק הפוגע בשנים מצוה לפרוק בתחלה משום צער ב"ח והאריך עוד להוכיח שאין לומר דרבינו סובר דצער ב"ח דרבנן וכו' אלא ע"כ לומר שהוא פוסק כרבנן דצער ב"ח דאורייתא
ק) ברייתא ואוקימתא דגמ' שם
ר) חייב אף בטעינה אבל בפריקה חייב משום צער ב"ח
ש) בטעינה אבל בפריקה חייב משום צער ב"ח וכמ"ש לעיל בשם הכ"מ וכיוצא בזה כ' הסמ"ע
ת) שם דין י"ג ברייתא וגמרא שם הדין והטעם
א) כגון דחזי ביה דבר ערוה יחידי דמצוה לשנאותו כן הוא שם בנ"י
פי' א"צ להקדימו אלא יפרוק תחלה משום צער ב"ח וכ"כ הסמ"ע וזה שלא כדעת הרמב"ם שאפילו בזה כתב שהוא מצוה להקדימו
ב) שם דין י"ד ברייתא שם ומימרא דרב ושמואל בר רב יצחק אמר רב בפ"י דפסחים דף קי"ג ע"ב בכ"מ הקשה א"כ הדרא קושית הגמ' שם בב"מ לדוכתא אי אמרת צער ב"ח דאורייתא מ"ל שונא ישראל מ"ל שונא עכו"ם וי"ל דהוה מצי לשנויי ישראל בחנם ולעכו"ם בשכר כמ"ש התוספות שם והרמ"א לעיל בהגה
כן הוא ברמב"ם שם פי"ג מה' רוצח ושמירת נפש דין י"ד
ג) ובכ"מ הק' דכי תראה חמור שונאך בפריקה מיירי כדכתיב רובץ תחת משאו ואלו קרא דטעינה לא כתיב ביה שונא כו' ותירץ דכיון דחזינן דלגבי פריקה השוה הכתוב שונא לאוהב אית לן למימר דה"ה לטעינ' שהוא כאוהב
ד) שם דין י' תוספת' כתבוה הרי"ף והרא"ש ריש פ"א דיני ממונות

פי' לילך להם ולהניחו כל זמן שלא נפל וכתב הסמ"ע ☜מכאן ראיה שבני העיר שנסעו יחד בכמה עגלות ונצטרך לעגלה א' לתקן דבר בעגלה או בסוסים שבעגלתו שגם העגלים האחרים ישהו עמו ולא יניחוהו לבדו

ה) שם דין י"א ברייתא שם דף ל"ו ע"ב

ו) שם דין י"ב ושם בברייתא

ז) כן הוא ברמב"ם

ח) פי' רש"י קרובה לעירה

ט) ל' הרמב"ם פרק י"ב מהלכות גזילה ואבידה דין י"א ברייתא פ"י דב"ק דף קי"ו ע"ב

י) פירש"י לבזזה שאם היו באים גם על עסקי נפשות מחשבין אף לפי נפשות כדין שכירות התייר

כ) והטור סי"ט כ' חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות כן כתב הרא"ש שם בפסקיו

ל) אם נהגו לתייר לפי ממון או לפי נפשות עושין וכתב הסמ"ע ☜דבזמנינו כשנוסעין יחד מעיר לעיר על הירוד ובאים אנשי החיל לשודדן ואין שם סכנות נפשות גובים הכל לפי ממון ואם יש מנהג קבוע בין החבורות ילכו אחריו וכתב הב"ח אם עמד עליהם גייס לטרפם וטרף רק ממקצתן כולם חייבים ליתן לזה כפי החשבון ושהכי נקטינן ע"ש שהביא ראיה לזה וצ"ע

מ) שם דין י"ב ושם בברייתא ב"ק דף קי"ו ע"ב וכ' ה"ה ופי' רשאין וכו' שתנאן תנאי

נ) ל' הטור וכן פירש רש"י שם

ס) שם ברמב"ם דין י"ד ברייתא שם

פי' אם היה לזה אלף לטרין זהב ולזה אלף לטרין ברזל שהם שוין במשקל אם ישליך זה מאה ליטרין זהב ישליך זה מאה ליטרין ברזל

ע) שם דין ט"ז ושם בברייתא

סימן רעג

א) ל' הטור זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות

ב) ל' הרמב"ם בפ"ב מהלכות נדרים דין י"ד פשוט בספ"ד דנדרים דף מ"ד ע"א

ג) שם

ד) שם

ה) פשוט בגמרא שם בנדרים ד' ע"ד ע"ב

ו) שם בפ"ב דנדרים דט"ו משנה רפ"ו דפא' וכב"ה

ז) שם מברייתא בפ"ק דקידושין ריש דף כ"ג גבי גר שמת וכאבא שאול:

ח) שם דט"ז ופשוט שם בנדרים:
ט) פסק כר' יהושע בן לוי שם דף מ"ה ע"א וכ"פ הרא"ש ווהר"ן והתוס' בפרק בני העיר כ"ד שם:
י) כתב הרא"ש הטעם כדי שיהא זוכה השני עדים ומתוך זה ירא בעל הבית להפקיר כדי להפקיע ממעשר:
כ) וכתב בנ"י ונפקא מינה לענין אם השאיל בהמתו לעכו"ם ולא החזירה לו קודם שבת שיפקירנ' בינו לבין עצמו ודיו וכ"ב התוס' שם ועיין בכ"מ שכ' שאינו נראה מדברי רבינו הרמב"ם כן והכי דייק לישנא דריב"ל דאמר דין תורה אפי' באחד הוי הפקר וכו' והאריך בזה ע"ש:
ל) שם בפ"ק דנדרים דף ז' ע"א בעיא ולא נפשט':
מ) פשוט שם בגמ':
נ) שם די"ג ומברייתא שם סוף דף מ"ג:
ס) כפי פירושו שם בברייתא וכן פירש הרא"ש:
ע) פי' והוי כאלו לא הפקירה וחייבת במעשרות כ"מ שם:
פ) ופטור' מן המעשרות:
צ) שם די"ח ושם בבריי' ריש דף מ"ד וכדמפרש עולא טעמא שם:
ק) שם די"ט ופסק כלישנא בתרא דרבא בספ"י דב"מ דף קי"ח ע"א:
ר) לשון הרמב"ם רפ"א מהלכות זכייה ומתנה וכתב ה"ה זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות בגמ' (ומהן בפ"ז דב"ק דף פ"א ע"א):
ש) שם ד"ב וכתב ה"ה ג"ז פשוט:
ת) כתב ה"ה לפי שהוא חצר שאינה משתמר' ובעינן עומד בתוך שדהו וכמ"ש (בס' י"ד) ומ"מ לכתחלה לא יצוד שם שאין לו רשות ליכנס בתוך של חבירו שלא מדעתו:
א) כתב הר' במ' הביבר הוא חצר המשתמר' זכו בו בעלים וכיוצא בזה אמרינן גבי שליח הקן פי"ב דחולין (דף קמ"א ע"ב) וכ' דכל היכא דבאו לחצר המשתמר' מצרו קונה לו אפילו שלא מדעתו וק"ו הוא מן הכלי שיתבאר (בסמוך):
ב) שם דין ג' משנה פ"ה דגיטין דף נ"ט ע"ב וכדמוקי לה שם בגמ' ריש דף ס"א בלחי וקורה ופירש רש"י מצודות ומכשולים שנותנים חוט ארוך בנהר וחורזים בו מחטים על פני כולם ופסק כת"ק דאינו יוצא בדיינים:
ג) פשוט זה דגמרא לכ"ע וכן דעת ההלכות ומוסכם:
ד) שם דין ד' כתב ה"ה והענין שזה פרס מצודה ונצוד בו חיה או עוף ואחר שנצוד קודם שבא זה ונטלו אמר הלה זכתה לי שדי וכיון שהוא עומד בתוך שדהו זכה בו לפי

שזה שפרס מצודה בשדה חבירו שלא ברשות לא תקנו חכמים שיהיה בהן גזל מפני דרכי שלום ואו' ואפילו יש למצודה תוך קנה בעל הקרקע אם היא חצר המשתמרת וכו' (וכמ"ש הרמ"א בהגה) ואם אינה משתמרת בעומד בתוך שדהו ואמר זכתה לי שדי קנה וכו' ושזה נראה לדעת המחבר והענין נכון בעצמו:

ה) שם דין ה' מבואר בפ"ק דב"מ דף ט' ע"ב וכדא"ל רבא שם:

ו) לשון הטור סי"ד ממשנה בפ"ה דגיטין דף נ"ט ע"ב ומברייתא שם דף ס"ח ע"א:

ז) נלע"ד שכוונת הטור לפרש הברייתא כמ"ש התוס' שם בתולשן בידו ומפילן אף על פי שלא נתעכבו בידו ולא אחז בהן אלא להפילן

פי' כגון שהשירן במקל:

ח) פסק כת"ק שם במשנה:

ט) שם סט"ו מימרא דרב יהודה בפ"ט דב"מ דף ק"ז ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מהלכות גזילה ד"ד:

י) שם סט"ז ממשנה ריש שקלים ובריש מ"ק (דף ו' ע"א):

כ) ל' המחבר וכ"כ הרמב"ם בפ"ב דכלאים דין ט"ו:

סימן רעד

א) וכולן מבוארים בגירא בפ"ז דב"ק דף פ"א ע"א:

ב) בפסקיו בפ' הגוזל בתרא על מ"ש הרי"ף שאין הלכה כר' ישמעאל בזה שם במשנה דף קי"ד ע"א וכן אידך דרבי ישמעאל שם ע"ב בברייתא תנאי ב"ד הוא שיהא שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו ושיהא מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו שמת חמורו ונוטל דמי עצו מתוך פשתנו של חבירו והביא ראיה לדבריו ודחה הרא"ש שם ראיותיו וכתב דאפשר דהלכה נינהו ודין הדבש הביאו רמ"א לעיל בסי' רע"ד ס"ד וע"ש:

ג) וכ"פ הרמב"ם בפ"ב מה' גזילה די"ד:

סימן רעה

א) רמב"ם בפ"א מה"ג:

ב) כן פירש ה"ה שם מעובדא דאיסור גיורא ובפ"ט דב"ב דף קמ"ט ע"א רב מרי ברי' לידתו בקדושה הוי:

ג) בהגהות מרדכי כתב מדין עבד כנעני שמת בלא צוואה וכל אשר לו היה בפקדון ביד אחד והנפקד לא רצה לזכות בו ובאו אחרים לגבות מהם בחובה ופסק הדין עמהם וגובין ע"פ השבועה והמותר הוא להקדש סמ"ע:

ד) טור ס"ד בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ט"ו סי' ג':

ה) ל' הרמב"ם שם ד"י וכתב ה"ה פסק כרב הונא אמר רב בפ"ג דב"ב (דף נ"ד ע"א) וטעמא דרב נחמן ס"ל כוותיה שם (ריש דף נ"ה) וכ"פ בהלכות ☜ דוקא בשדה שעומד לחריש' אבל לא בבית ע"כ ובנתכוין לקנות כולה מיירי כמ"ש בסעיף כ"ד וכ"כ הטור:

ו) כדאמר רב פפא שם דף נ"ד ע"ב וכ' ה"ה בשם הרשב"א פי' שאין דרך עובדי אדמה להאריך תלמים בכל השדה אלא חורשים את השדה חלקים חלקים וכשיעור שמאריכין תלם אחד וחוזר וחורש נקרא שדה אחת וקונה במכוש א' כשיעור זה והן דברי המחבר:

ז) שם מימרא דרב אסי א"ר יוחנן בב"ב שם דנ"ה ע"ב:

ח) שם בפ"א מה' זכייה די"א וכ' ה"ה שלמד זה מדמסיק שם במימרא דרב אסי וכו' אבל לענין פאה וטומאה לא ורבין אמר וכו' אפילו לפאה וכו' אבל לשבת לא אם כן כל שכן ממה שהוא מפסיק בפאה וטומאה ושבת מפסיק בנכסי הגר שהרי מצר וחצב י"א שאינן מפסיקין בפאה וטומאה ושבת ואעפ"כ מפסיקין בנכסי הגר ופשוט:

ט) משנה ריש פאה:

י) כן הוא ברמב"ם ומבואר במ"ש לעיל:

כ) נלמד ממ"ש שם דף נ"ו ע"א אבל פיסלא לא רבא אמר וכו' והוא כל שכן שיפסוק בנכסי הגר וכמ"ש לעיל וסיים ה"ה ונכון אע"פ שלא נזכר בגמ' בפירוש אדם דן ק"ו בעצמו:

ל) ומבוארים בא"ה סי' קצ"ט:

מ) שם די"ב ושם בגמ' דף נ"ו ע"ב ולמדו בק"ו כמ"ש בסעיף דלעיל:

נ) משנה ה' פ"ו דטהרות:

ס) שם די"ג פסק כמימרא דרב פפא שם וכתב ה"ה שנ"ל דעת המחבר שעד כאן לא אמרו למעלה כדאזיל תיירא דתורי והדר (מבואר לעיל ס"ג) אלא בשקנה במכוש אחת וכו' אבל כאן כשהחזיק בחזקה אחרת המתבארים בב"ב וכו' (לעיל סימן קצ"ב) ושכ"נ דעת ההלכות שלא חלקו והביאו ב' המימרות

ע) וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א שיש מתרצים כן דלא פליגי שכן פי' ר"ח ז"ל:

פ) שם דף ז' מימרא דר' אסי א"ר יוחנן שם דף נ"ג ע"א וע"ד:

צ) כתב ה"ה ובנכסי הגר הוא דלא קנה לפי שאין שם דעת מקנה הא במתנה ובאחין שחלקו ובמכר וכו' קנה שתיהן וכו' (כמ"ש בסי' קצ"ג):

ק) בעיא דרבי זירא שם ע"ב וסלקא בתיקו:
ר) טור
ש) כתב ה"ה בפ"א מה' זכייה ד"ו שנ"ל טעמו כיון שחזקת הראשון מסופק מעמידין אותה בחזקת זה האחרון שחזקתו ברורה:
ת) שם ד"ח מימרא דר"ל אמר רבה בר אבוה:
א) כתב ה"ה זה כפי גירסתו וגירסת ההלכות שם החזיק בפנימי לקנות אותו ואת החיצון פנימי קנה חיצון לא קנה וכ' הב"י בשם הר"ן היא גי' הגאונים וכתב עוד שנ"ל דכל כה"ג הקדמונים היו בקיאים ביותר בגירסאות וכוותייהו נקטינן:
ב) וכ"כ הרב המגיד בשמו וכתב וקצת נראה בגירסא הזאת מדלא אמרו הלשון שאמרו בשדות וכו' (וכן הוא בנוסחת הספרים שלפנינו):
ג) שם ד"ט כדפשט ליה רב נחמן לרב ייבא סבא בפ"ה דב"מ דף מ"ט ע"א וכ' ה"ה פי' כגון שהיה לגר שטר ראייה מקניית קרקע או מתנה:
ד) שם רפ"ב וכתב ה"ה זה דבר פשוט
ה) נתבאר במשנה בפ"ג דב"ב דף מ"ב ע"א דנעל גדר וכו' הוי חזקה בנכסי הגר
ו) שם ד"ב
ז) מעובדא דההיא איתתא שם ד' נ"ד ע"א
ח) ממימרא דרב יהודה שם האי מאן דשדא ליפתא וכו' וכתבו המחבר לקמן סכ"ב
ט) שם ד"ג
י) מימרא דרב דימי א"ר אלעזר שם ד' נ"ג ע"ב
כ) פי' רשב"ם ציורין מחוקין על הקיר
ל) מימרא דרב יוסף שם
מ) מימרא דרב חסדא שם
נ) שם ד"ד מימרא דרב שם ד' נ"ד ע"א וכ' ה"ה בשם הרא"ש בצר צורות חיה או עוף וציור וסיוד דאמרי' לעיל אמה כנגד הפתח לאו היינו צורת החיה ועוף
ס) שם מימרא דרב עמרם משמיה דרב ששת שם
ע) כ"כ ה"ה שם בפ"ב מה' זכייה ד"ד וביאר שם משום דהוי ככיור וצר צורה שקונה בנכסי הגר ושזה הפי' הוא עיקר ושלזה הסכים הרב אבן מיג"ש ז"ל
פ) וכן פירוש רשב"ם שם
צ) לאפוקי אם מצא מטות מוצעות ושכב עליהם וכמ"ש התוס' שם והרא"ש
ק) שם וכתב ה"ה בסוגי' שם דף נ"ז ע"ב והרי ניר וכו'
ר) שם מימר' דשמואל האי מאן דפשח וכו' שם דף כ"ד ע"א

ש) שם ד"ה ושם בגמ'
ת) וכ' הרב המגיד אפי' נתכוין להחזיק שהרי לא עשה מעשה המועיל
א) שם מימרא דשמואל האי מאן דזכי זכיי' וכו' שם
ב) שם פ"ב מה' זכייה ד"ו מימרא שם דשמואל האי מאן דתקיל וכו' שם
ג) שם מימרא דשמואל שם
ד) שם ד"ח ושם בגמ'
ה) שם ד"ט מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה שם דף נ"ג ע"ב
ו) הוא כדעת רבו הרב אבן מיג"ש שכתב הרב המגיד בשם הרשב"א שנראין לו דברי ה"ר יוסף הלוי כשלא חפר הראשון היסודות שחפירות קרקע ליסודות קנה כבר את הקרקע וכו'
ז) שם בפ"ב מה"ז ד"י מימרא דרב יהודה שם וכתב ה"ה בשם הר"ש בדלא כסהו בעפר דלא עשה שום תקון בקרקע אלא א"כ זרע ומכסהו בעפר
ח) שם די"א מימרא בפ"ב דעירובין דף כ"ה ע"א
ט) בעיא דרבה ב"ב חנה ונפשטא שם
י) שם די"ב וכתב ה"ה למד זה מדין הסמוך עדר בנכסי הגר וכו'
כ) מימרא דרב יוסף עשאוהו כעודר וכו' פ"ה דיבמות דף נ"ב ע"ב
ל) שם די"ג וכדא"ל אביי הא לא דמיא וכו' שם
מ) שם די"ד מימרא דרבא בפ"ה דב"ק ד' מ"ט ע"ב וכתב ה"ה ופירשוהו אפי' משכנו שלא בשעת הלואתו
נ) לשון סה"ת בסוף שער מ"ט וכ"כ הטור סי"ט ולענ"ד הוא נלמד מבעיא דרב ייבא הבא מרב נחמן וכו' שם:
ס) שם דט"ו שם במימרא דרבה הנזכר:
ע) שם דט"ז מסקנת הגמ' שם:
פ) כתב ה"ה בחצר המשתמרת אבל בחצר שאינה משתמרת בעינן שיהא עומד בצדה וכבר נתבאר וכו' (לעיל סי' רס"ח)
פי' שבא אחר והחזיק בזהב שבאבנטו שם במרדכי
צ) וגם המחבר כתבו בסוף הסי'
ק) כן שם במרדכי
ר) שם פ"ב מה"ז די"ז ברייתי' בפ"ק דקידושין דף כ"ב ע"א וכגירסת הרי"ף והרא"ש שגורסים שם וכאבא שאול וכן הכריע הר"ן שגירסא זו עיקר ב"י

ש) שם דין י"ח ברייתא שם בפ"ט דב"ב דף קמ"ב ע"א וכתב ה"ה וכפי פירושו שם בברייתא ואח"כ שמעו שמת בנו וכו' דהיינו שכבר מת וכו' ולזה נוטין דברי הרב אבן מיג"ש ז"ל וכ"כ הטור וגירסתו שם איכא ביניהו ששמעו בו שהפילה ולא הפילה ואח"כ הפילה וכו' והאריך ה"ה בפירושו ואין כאן מקום להאריך

ת) כתב ה"ה הטעם שכיון שלא החזיקו אלא מחמת שמועה ולבסוף שמעו שאין חזקתן כלום ונסתלקו מן הנכסים והחזירו נפקעה חזקתם:

א) לשון הטור סכ"ד וכן כתב ה"ה שם בשם בעל העיטור:

ב) ה"ה בשם התוס':

סימן רעו

א) לשון הטור בסעיף א' וכן כ' הרמב"ם בריש פ"א מה' נחלות משנה ובברייתא פ"ח דב"ב דף קט"ו ע"א

ב) בעיא דרמי בר חמא ופשטא רבא ממתני' שם דף קי"ז ע"ב

ג) ממשנה שם דף קט"ו ע"א האב קודם לכל יוצאי יריכו:

ד) ל' הרמב"ם בפ"א מה' נחלות דין ד' משנה וגמ' שם ב"ב דף קט"ו וע"א

ה) כ' ה"ה כבר נתבאר שהירושו' שוות ופשוט הוא ומוסכם (ומבואר במ"ש בסעיף ג'):

ו) שם ד"ה וכתב ה"ה פשוט ומתבאר שם בבנות צלפחד (משנה שם דף קי"ו ע"ב) שהבנות במקום אב עומדות:

ז) שם דף קי"ג ע"ב ממשפחתו וירש אותה מקיש ירושה שנייה לירושה ראשוכה וכו'

ח) שם דין ו' וטור ס"ד משנה שם דף ק"ח ע"א וכדיליף לה בגמ' שם סוף דף ק"י

ט) ל' הטור שם ס"ד פי' כשאינה קרובה לו מצד משפחת אביו יותר משאר קרובים מאביו ופשוט הוא

י) שם במשנה ושם בגמ' דף קי"א ע"א

כ) ברייתא שם וכת"ק דמשמע התם דהלכתא כותיה

ל) שם ס"ד וברמב"ם די"ג ושם בגמ' דף קי"ד ע"ב וכתב ה"ה הוא הדין שאינו יורש להנחיל לאביו כגון שנתגרשה אמו ודבר פשוט היא וכו' וכ"כ הרשב"א בתשו' וברור הוא

מ) משנה פ"ה דנדה דף מ"ג ע"ב תינוק בן יום א' וכו' וכדמפרש ר' ששת בגמ' דף מ"ד ע"א ובב"ב דף קמ"ב ע"א

נ) ברמב"ם כ' שם ספ"א מה"נ ואפי' לא כלו לו חדשיו והמחבר השמיטו נלע"ד ס"ל כדעת הראב"ד בהשגותיו דדוקא בכלו לו חדשיו וכן ה"ה האריך בזה והניח דברי רבינו הרמב"ם בצ"ע וגם את זה לא הבנתי שהמחבר סתם את דבריו ולא ביא' בפירוש דין

זה וראיתי שהרב ב"ח האריך בזה במ"ש הטור בס"ס זה כן בסתם וסיים ונראה דלענין מעשה ☜הנכסים בחזקתן ואין להוציא מיד המוחזק וע' במ"ש ה"ה וכו' ע"כ:
ס) שם ברייתא דרב ששת
ע) שם דין ז משנה וגמ' פ"ב דיבמות דף כ"ב ע"א וע"ל ס"ס רע"ט
פ) וכתב עוד דכמו שאינו יכול להוריש טובת הנאה ☜כך אינו יכול ליתנם לאחרים סמ"ע בשם ד"מ ועיין בסימן ל"ז בסעיף ט' בהגה ובסימן פ"ז סל"ה בדיני טובת הנאה:

סימן רעז

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ב מהלכות נחלות וכ' ה"ה ברייתא בפ"ח דב"ב (סוף דף קכ"ב)
ב) טור ס"א ומבואר לעיל בסי' קע"ד סעיף ב'
ג) שם ד"כ מימרא דמר בריה דרב יוסף משמיה דרב' שם דף מ"ב ע"ב ומשכחת לה כגון ששתי נשיו מעוברות שמת או באשה אחת מעוברת תאומים
(דיכיר כתיב שיכירנו האב בחייו)
ד) פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש בפרק ח' דבכורות דף מ"ו ע"א ופסק כרבי יוחנן
ה) ל' הטור ושם ברמב"ם די"ג מימרא דרבי אמי בפ' ח' דב"ב ד' קכ"ו ע"ב
ו) שם ברמב"ם פב ד"ג מימרא דאמימר שם ריש דף קנ"ז
ז) שם ד"ז
ח) כן הוא ברמב"ם
ט) שם מימרא דמר ברי' דרב יוסף משמי' דרבא שם פ"ט ד' קמ"ב ע"ב ופסק הלכ'
י) שם ומימרא דמר בריה דר"י וכו' שם ופסק הל'
כ) שם ד"י משנה בפ"ח דבכורות דף מ"ו ע"א
וה"ה אם יצא כולו הבא אחריו בכור לנחלה ולא נקט במתני' ראש הנפל כשהוא חי אלא לאשמועינן דביצ' ראשו חי תו לא הוי הבא אחריו בכור לכהן וכ"כ הסמ"ע
ל) כתב ה"ה מפורש בגמרא שם שאין הלכה כשמואל דאמר אין הראש פוטר בנפלים שם ע"ב
(דאונו דאמר רחמנא מלשון אוננות ור"ל מי שאביו אונן עליו ודוה על מיתתו משא"כ בנפל)
מ) שם די"א משנה שם ד' מ"ז ע"ב וכת"ק והטעם מפורש בגמ' שם
נ) שם ד"ט מבואר בפ"ח דב"ב דף קכ"ו ע"ב ועיקר הדבר משנה בפ"ח דבכורות דף מ"ו ע"א
ס) שם די"ב שם בבכורות ריש דף מ"ז מחלוקת ר' יוחנן ורשב"ל וקי"ל כר' יוחנן

ע) שם וכתב ה"ה זהו פשט המשנה שבבכורות דמ"ו ע"א ומיהו שם בגמ' לא בעי לאוקמי אליבא דר' יוחנן בישראל שבא על השפחה ועל הכותית משום דלא בעי לאוקמ' באיסור' והמעיין בסוגי' יתבאר לו זה

פ) שם דין י"ג ומבואר במשנה בפ"ב דיבמות דף כ"ב ע"א

צ) שם דין ו מימרא דר' ינאי בפ' ח' דב"ב דף קכ"ז ע"א

וכ' הב"י בשם תשובות הגאונים ☜שאין סומכין על זכרון זמן הלידה עם זמן הכתובה כי אינה צוואה וי"ל טעה או שחפץ לכתוב מה שכתב שלא באמת עכ"ל והביאו הסמ"ע

ק) שם די"ד מימרא דרב נחמן פ' ד' דקידושין דף ע"ד ע"א

ר) מחלוקת דר' יהודה וחכמים בברייתא שם דף ע"ח ע"ב ובפ"ח דב"ב דף קכ"ז ע"ב כ' ה"ה ושם נתבאר דקי"ל כר' יהודה ור' יהודה אע"פ שלא הוחזק בבנו קאמר כדמוכח התם ובדוכתא אחרינא

ש) מהא דשלחו בני אקרא דאגמא לשמואל וכו' שם ע"א ומסיק שם ע"ב אי כר' יהודה ס"ל וכו' ואנן קיי"ל כר' יהודה ובברייתא שם מהא דשלח רבי אבא כו' וכדמסיק בגמ' שם כפי' רשב"ם שם דף קכח ע"ב

ת) ל' הטור סי"ח מימרא דרב יוסף שם דף קכו ע"ב

א) עובדא שם לקמיה דרבי חנינא

ב) לשון הרמב"ם שם דין ט"ו ברייתא בפרק ז' דגיטין דף ע"א ע"א וכדמוקי לה ר' אבהו שם

ג) שם דין ז' וזהו דין בנות צלפחד ששנינו שם שהיה בכור ונטלו בנותיו וכו' בפ' ח' דבבא בתרא דף קטז ע"ב

סימן רעח

א) ל' הטור במשנה בפ"ח דבכורות דף נא ע"ב ויליף לה שם ד' נב ע"א מקראי

ב) כ' הב"י ופשוט' הוא

ג) שם ס"ב בשם תשו' הרא"ש סוף כלל ן'

ד) ל' הרמב"ם רפ"ג מה' נחלות וכ' ה"ה מבואר בהרבה מקומות והעיקר במשנה בפ"ח דבכורות (דף נב ע"א) ולא בראוי כבמוחזק לאתויי נכסי אבא דאבא (שם ע"ב)

ה) מימרא דרב יהודה אמר שמואל בפ"ח דב"ב דף קכד ע"ב

ו) שם דין ב' ברייתא שם סוף דף קכג ע"ב וכתב ה"ה והא דמוקי לה התם ריש דף קכד כר' היינו מקמי דקא"ר פפא דיקלא ואלים וכו' ע"כ לא פליגי וכו' (שם) והיה ס"ד מעיקרא דרבנן פליגי אפי' בשבחא ממילא וכו' אבל בתר דא"ר פפא דאפי' רבנן מודו

בשבחא דאתיא ממילא ולא אשתני ברייתא דפרה אפי' כרבנן אתיא וכו' ולא מיחשב הולד אישתני אף ע"ג דמעיקרא עובר הוי משום דעובר ירך אמו הוא וה"ל כאלו לא אשתני

ז) שם ד"ג שם בברייתא וכדמוקי לה שם בגמ'

ח) כדמפרש התם מתנו' שלא הורמו כמו שהורמו דמי

ט) שם ד"ד מימרא דר"נ אמר שמואל ג' שמין וכו' פ"ט דב"ק וכו' דף צה ע"ב

י) במימרא דרב פפא שם בב"ב הנז"ל וכרבנן דפליגי ארבי בהא

כ) שם במימרא דר"פ

ל) מבואר בסוגיא שם

מ) מימרא דרב הונא א"ר אסי דף קכו ע"א וכפי' רשב"ם שם

נ) מימרא דר"פ הלכתא וכו' סוף דכ"ה

(דכל מחוסר גובייגא לא מיקרי מוחזק):

ס) שם בריש ד' קכו וכפי' רשב"ם שם וכ' ה"ה שם בפ"ג ד"ה והוא כפי' אחרון הנז' כאן בהלכות וכ"כ הרב אבן מג"ש והרשב"א ז"ל

ע) טור ס"ז בשם רשב"ם שם

פ) שם וכ"כ מהרי"ק בשורש קמ"א:

צ) שם בטור:

ק) שם בשם הרב רב יוסף הלוי:

ר) בגופ' של שדה אפילו פדאו לאחר מיתת אביהן שם ברשב"א:

ש) שם דין ו' ושם דף קכ"ו ע"ב דהלכתא וכו':

ת) שם ושם עובדא דמר זוטרא מדרישנ' וכו' לקמיה דרב אשי וכו':

א) מימרא דרב הונא אמר רב אסי ריש דף קכ"ז וכ' ה"ה ופירוש רבינו זה מובן בדבריו וכבר נזכר פי' זה בדברי רבו אבן מגאש והוא פירוש ר"ח ז"ל (וכן כ' הרשב"ם שם בשמו דקאי אבכור שמיחה שאינו מוותר חלק בכורה):

ב) כדאמר רבה שם ומסתברא וכו' דקי"ל רבה ורב יוסף הלכתא כרבה והכ"מ הקשה שם בפ"ג מהל' נחלות דין ו' ע"ז שם והניחו בצ"ע ואין כאן מקום להאריך:

ג) ברייתא שם דף קכ"ד ע"א:

ד) טור ס"ט כן כתב הרשב"ם שם:

ה) שם סי"א בשם הראב"ד וביאר שם הטעם דמתנה קרייה רחמנא ובמתנה כיון דאמר אי אפשי בה דבריו קיימין:

סימן רעט

א) ל' הרמב"ם ריש פרק ד' מהלכות נחלות משנה פרק ח' דבבא בתרא (דף קל"ד ע"א):
ב) כ' ה"ה ומ"ש שם במשנה זה אחי אינו נאמן מתפרש שם (דף קלה ע"א) לענין ירושת אביהם וכשיש שם אחים אחרי' שאינם מודים שזה אחיהם אבל לענין ירושת נכסי הלה האומר זה אחי ודאי נאמן דהא אלו בעי למיתן ליה במתנה מצי יהיב וזה פשוט:
ג) מפורש בפ"ז דגיטין דף ע"א ע"א:
ד) שם ד"ב וכ' ה"ה זה מבואר דאילו לרבי יהודה דאמר יכיר יכירנו לאחרים (ברייתא שם ד' קנ"ז ע"ב) לא אמר אלא בבנו אבל בשאר קרובים לא:
ה) מבואר שם:
ו) כן כתב הרמב"ם שם שנ"ל כן והביא ה"ה ב' טענות לסייעו ואין כאן מקום להאריך:
ז) וביאר שם דכל שאין דברי לגבי בנו ממש אינו נאמן:
ח) שם ד"ג מימרא דרבי יוחנן שם:
ט) ברייתא שם וכתב הרב המגיד והטעם דאע"ג דאלו בעי למיהב ליה נכסיו חצי יהיב מ"מ כיון שהכירו פעם אחד בעבד לא כל כמיניה לחזור וכו' וה"ל כמגו במקום עדים:
י) זה הוא גירסת הכ"מ ברמב"ם וכתב שנראה שרבינו היה גורס בגמ' התם דקרו ליה עבדא בר אמה ע"ב אבל בספרי' שלפנינו איתא בר מאה זוז כלשון הגמ' וכן כתב הטור:
כ) שם במימרא דרב יוחנן שם פי' ושם פורעי' מס על העבדים:
ל) טור ס"ט בשם הרמ"ה וביא' שם דבני ממזר הוא הימני' רחמנא דאיכא למימר דאולודי מחייבי כריתות א"נ כגון דידוע דבר איתתי' דאמר עליה דלאו בריה הוא
מ) שם דין ה' ברייתא בפרק ב' דברכות דף ט"ו ע"ב וכפי פירושי שם:
נ) ברמב"ם איתא בני:
ס) שם בפ"ד מה' נחלות דין ו' ממשנה מי שיש לו בן וכו' חוץ מן השפחה וכו' בפ"ב דיבמות דף כ"ב ע"א וכ' ה"ה מ"ש הרי"ף דחזינן לגאון דמספקא ליה בשפחה דידיה אי אמרי' אין אדם עושה בעילתו זנות בודאי שחררה וכו' ורבינו ז"ל לא נסתפק לו בזה ואדרבה חשב הדין בפשוט שאין לחלק בין שפחה לשפחה כי היכי דליכא לאפלוגי בין עכו"ם לעכו"ם שאם לא כן היה להם בגמ' לברר וכ"כ בפרק ט' מהל' עבדים וכו' ולענין ירושה חלוק בין תלמיד חכם וכו' משום דירושה בידו הוא להנחילו ולתת לו נכסיו במתנה אפילו יהיה עבד גמור וכיון שהוא בחזקת כשרות אמרינן העמד חזקת כשרות של זה כנגד חזקת שפחות של זו ונשאר דין מגו ואף על פי שביאתו זנות מ"מ אין איסורה חמור כל כך והכשרים מדקדקים בין איסור חמור לקל אבל בשאר בני אדם

ליכא אלא מגו במקום חזקת שפחות ואין אומרין מגו במקום חזקה כי הך ואין מוציאין הממון מיד היורשים והאריך עוד בזה ואין כאן מקום להאריך:

סימן רפ

א) ל' הרמב"ם בפרק ד' מהל' נחלות וכתב ה"ה מפורש בהרבה מקומות ועיקר דין החזקה פרק ד' דקידושין [דף פ ע"א] ומפורש בתוספתא שם:

ב) שם דין ח' משנה זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בנחלה וכו' בפרק ח' דבבא בתרא דף קל"ד ע"א וכדמפרש לה שם בגמ' דף קל"ה ע"א

ג) שם ושם בגמ' ע"ב פשוט לרבא וכתב ח"ה וכגירסת ההלכות (וכן הוא בספרי' שלפנינו) ופירושו שבח המגיע לכתפים שהוא עומד להסתלק מן הקרקע להנטל על הכתפי' וכ"כ הטור בשם ר"י הלוי

ד) בעי' דרבא שם ועלתה בתיקו וכתב ה"ה ופסק רבינו בתיקו זה שהוא כאלו נפשטא הבעיא וכו' והטעם מפני שזה ודאי והשני ספק ויתבאר בפ"ה וכו' (לקמן בסעיף ז')

ה) שם מבואר בסוגיא שם ע"א אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא וכו'

ו) שם וכ' ה"ה זה פשוט דמה לי אחים מה לי שאר יורשים

ז) ל' הטור ס"ב עובדא דמרי בר איסק בפ"ב דב"מ דף ל"ט ע"ב

ח) כן דקדק הרא"ש שם בפסקיו שהי' טוען שהוא מכירו וגם יצא הקול

ט) שם בפ"ה ד' א' וכ' ה"ה דין הטומטו' מתבאר במשנה בפ"ט דב"ב (דף ק"מ ע"א) ודין האנדרגינוס מפני שדעת רבינו הוא דאנדרוגינוס בריה בפני עצמה היא וכן דעת ההלכות ביבמות פ' הערל ושם בב"ב מייתי בברייתא דמשמע דטומטום ואנדרוגינוס שוין

י) כ' הכ"מ דלא איירי רבינו אלא לענין ירושה אבל הטומטום ניזון דממ"נ יש לו מזונות ומבואר לקמן ס"ב

כ) שם ברמב"ם ממשנה ובברייתא הנזכר לעיל

ל) שם דין ב' ושם במשנה

[דהיינו פלגא ממה נפשך ואידך פלגא שמא זכר הוא ויש לו ליטול הכל וה"ל ממון המוטל בספק וחולקין אותו החצי לשון הטור]

מ) ע' ב"י שכ' ע"ז שלא ידע מאין לו לחלק באנדרוגינוס בין במקום בן לבמקו' בת ועוד דפרק מי שמת (בבא בתרא דף ק"מ ע"ב) משמע שאין אנדרוגינוס שוה לדין הטומטום לענין ירושה בין במקום בן בין במקום בת ושכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' נחלות והניחו בצ"ע והב"ח כתב טעם לזה ולענ"ד עדיין צ"ע ואכמ"ל:

נ) ל' הטור ס"ג וכ"כ הרמב"ם שם ד"ו:

ס) ופי' שאין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב ולא האשה יורשה את אביה בקבר להנחיל לבעלה ופסק כר"ע שם במשנה דף קנ"ח ע"א כדמפרשי אמוראי שם ע"ב כדמפרש אביי שם הואיל והוחזקה נחלה באותו שבט וכ"פ בהלכות ה"ה ע) כ"כ ה"ה שם שנ"ל כן

פ) שם ד"ז בברייתא שם ד' קנ"ט ע"ב וכ' ה"ה ורבינו השוה דין נפל לדין נשבו ומתו זה בשביה וזה במדינה ואין ידוע איזה מת ראשון ופשוט הוא שהן שוין אלא שיש לתמוה היאך פסק רבינו כברייתא זו אחר שפסק בנפל הבית וכו' כר"ע שהנכסים בחזקת יורשי האם ומשמע דכ"ש הוא בנכסי אבי האם וכן הקשה הרשב"א וכו' ועם כל זה לא רצו לחלוק על דברי רבינו הלכה למעשה ע"כ וכתב הכ"מ שהרא"ש בכלל פ"ד סי' ג' כתב לתרץ קושי' זו דשאני הכא הואיל וממ"נ ממשמשת הנחלה מן האב לבת אע"פ שהיא עדיין בחזקת אותו שבט הואיל ויצאתה מיד מי שהיתה עד היום ספק תורדנה למטה או תעלנה למעלה ויחלוקו:

צ) וה"ה כ' שם הדין הנזכר אע"פ שהרשב"א הקשה עליו והאריך בזה וסוף דבריו ועם כל זה לא רצה לחלוק על דברי רבינו הלכה למעשה

ק) שם ד"ח וטור ס"י משנה שם דף קנ"ז ע"א וכתב ה"ה וקי"ל כב"ה דאמרי' נכסי' בחזקת יורשין ומסקנתה בגמ' דבכל היורשין כן אפי' בבן ואב שמתו ואין ידוע איזה מהן מת תחלה אין בני הבן היורשין את הזקן פורעין את חובות אביהם

ר) וכתב עוד המרדכי וז"ל ואם לא היו קבועות בעת מיתתן אלא מתו ביציאתן לחוץ אמרינן כל דפריש מרובא קפריש ונהרגו תחלה ד' מצד ראובן ונשאר אחד מצדו ואחד מצד אשתו והדר דינא דיחלוקו ☜ואע"ג דלא נשבעה האשה על כתובתה לא חיישינן (שמא אתפסה צרר') היכא דמת פתאום עכ"ל הביאו הסמ"ע:

סימן רפא

א) ל' הרמב"ם רפ"ו וכת' ה"ה במשנה פ' י"נ (דף ק"ל ע"א) מוסכם מן התנאים שכל שאמר ל' ירושה על מי שאינו ראוי ליורשו לא אמר כלום

ב) שם במשנה

ג) מחלוקת ר' יוחנן בן ברוק' וחכמים ונפסקה הל' כר"י

ד) כתב ה"ה חילוק זה הוא מהכרח השמועות (פי' דלא תקשי הא דקי"ל דהכות' כל נכסיו לבנו לא עשאו אלא אפוטרופ' ומבואר לעיל סי' רמו וכדעת הרבה מן הגאונים ז"ל

ה) שם ד"ג ומשנה שם (דף קכו ע"ב) והא דשנינו שם ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום זהו מפני שהשוה להם את הבכור וכר' יוחנן במשנה שם ד' קל ע"א דפסקו אמוראי הלכתא כוותיה שם

ו) טור ס"ב בשם הרמ"ה

ז) וביאר שם כיון דלא תליא לירושה דראובן בלא יירש דשמעון דכיון דאמר ראובן בני יירש קנה ודקא' לא יירש מילתא באפי' נפשיה הוא וכמאן דליתיה דמי

ע"ש וז"ל שם אם אמר לא יירש עם אחיו ושאר אחיו יירשו הכל זכו ע"כ ולענ"ד דין זה שכ' הרמ"א ז"ל צ"ע ולא זכיתי פה לספרו ד"מ

ח) שם סג

ט) לשון הרמב"ם שם ד"ג וכתב ה"ה מבואר שם דאפי' ר' יוחנן מודה בבכור משום שנ' לא יוכל לבכר ודע שכל מה שנז"ל דמהני בבן בן הבנים אם אמר יירש כל נכסי או יירש החצי זהו שלא היה בכור באותן שהנחלה מעוברת מהן אבל היה שם בכור אין דבריו קיימין אצל הבכור כיון שאמר בל' ירושה אע"פ שלא הזכיר הבכור בפי' (ומבואר בסעי' ו')

י) שם ד"ד דבעיא ולא איפשט' שם דף קלא ע"א

כ) כתב ה"ה לפי שכל שיש ספק אין מוציאין מן היורשים בד"ת שהם מוחזקים

ל) שם דין ה' ושם במשנ' כתב ה"ה ביאור דברי רבינו שלא אמר כלום אפי' בפשוטין וכ"כ רבו הרב אבן מג"ש וכ"כ הטור בשמו והר"ן בשם הרא"ה

מ) טור ס"ה בשם י"א וכ"כ ה"ה שם בשם קצת מן האחרונים והר"ן שם בשם גדולי אחרונים ולזה הסכים

נ) שם ס"ז ברמב"ם שם ד"ה ושם משנה

ס) שם בגמ' דף קנט ע"א כי אתא רב דימי וכו'

ע) מסקנת הגמ' שם ע"ב

פ) וכתב ב"ה ורבינו הזכיר ל' מתנה באמצע וכ"ש בל' מתנה בתחלה

פי' כדי שאלת שלום תלמיד לרב

צ) כ' ה"ה דר"ל שם דלעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלוני ופלוני שנתתים להם במתנה ויורשים ואוקימנ' התם בהלכות וכגון לאחר כדי דבור ודעת רבינו דר"ל הזכיר דין מתנה באמצע וה"ה לכתחלה או בסוף וכ"כ רבו ז"ל וכו' וכרשב"א ז"ל כתב וכו' ודברי רבינו ורבו ז"ל עיקר:

ק) עיין מזה בא"ה ברישׁ סי' צ' ובס"ס ק"ח ובסי' קיג ס"ג

ר) טור ס"ז בשם תשו' הרא"ש סוף כלל פד

ש) שם ס"ט בשם תשובה הנז' כלל פג סי' ה'
ת) שם ובתשו' הנז'
א) ב"י בשם הרשב"א בתשו'
ב) וביאר שם אע"פ שסלקו מנכסיו כל שלא נתנן לאחר ממילא הוא יורש והאחיות ובניהם כנכרים גמורים הם במקום בן האח' הראוי לירש וכו' ואינו בל' הצוואה שום ענין ולשון שיוכיח ששאר הנכסים הם לבני האחיות ולא עוד ☜אפי' שאמר כתבו ותנו לבני האחיות שאני נותן להם כל שאר נכסי כל שמת אין כותבין ונותנין שאין שטר לאחר מיתה:

סימן רפב

א) ל' הרמב"ם בפ"י מה' נחלות דין י"א משנה פ"ח דב"ב דף קלג ע"ב וכת"ק
ב) משמע דר"ל דאינם נוהגים כבוד במורישם אע"ג דנוהגים כשורה במילי דשמיא וכ"כ הסמ"ע
(ר"ל ואעפ"כ זכו בו האחרים)
ג) מימרא דשמואל לרב יהודה שיננא לא תהוי וכו' שם
ד) וכ"כ לעיל ס"ס רנב

סימן רפג

א) ל' הרמב"ם בפ"ו מה' נחלות דין ט' מ:ימרא דרב' פ"ק דקדושין דף יז ע"ב דיליף ליה מקרא
ב) שם במימרא הנז' ודייק לה ממשנה י' פ"ו דדמאי
ג) כ"כ הרמב"ן שכן נ"ל וכתב ה"ה זו סברת ורבינו נכונה בטעמ'
ד) שם בברייתא בקידושין שם
ה) כ"כ הרמב"ם בפ"ט מה' זכייה דין ז' וכתב ה"ה מעובד' דאיסור גיורא ומבואר בסי' רע"ה בדין הלואתו מבואר בסי' קכז
ו) ומבואר שם דאם יודעים העכו"ם מזה ואינו מחזיר להם קאי בעון ונלע"ד דס"ל דלא התירה התורה ממון העכו"ם אלא כעין אבידה כמש"ל בסי' רסו וכן מצאתי אח"כ ברמב"ם פי"א מה"ג וע' בסי' שנט ס"א ס"ח ובמ"ש שם
ז) הרמב"ם בפ"ו מה' נחלות דין יב מהא דמסיק בגמ' ודלמא ישראל מומר שאני וכו'
ח) כתב ה"ה דברים נכונים הם וידוע שהפקר ב"ד הפקר וכבר העיד הוא ז"ל (שם) שכן המנהג במערב

ט) וה"ה ☜אם יש לו אב תנתן הירושה לאב וכמ"ש הרמ"א בהגה יישראל יורש קרובו המומר וכ"כ שם במרדכי הביאו הסמ"ע
פירוש אע"פ שהעכו"ם יורש אביו דבר תורה הם אינם יורשים והטעם מבואר בסי' רע"ז סעיף ט'
י) טור ס"ז בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ל"ב סי' ח':

סימן רפד

א) כ"כ הרמב"ם כפ"ד מהלכות נחלות דין ז' ומבואר במ"ש לעיל בסי' ר"פ סעיף א'
ב) ל' הרמב"ם רפ"ד מהל' נחלות וכ' ה"ה ממשנה פט"ו דיבמות (ריש דף קי"ז) וכן מתבאר בסוגיא בפ"ג דבבא מציעא דל"ח ול"ט
ג) כן הוא ברמב"ם ובטור
ד) הוא דין הנזכר במשנה שם
ה) שם דין ב' מימרא דרב חסדא שם
ו) שם דין ג' וכ' ה"ה דברים אלו אינן מבוארים בגמ' אבל הדעת נוטה להם
ז) כ' הבית חדש ☜ומיהו דוקא כששמעו בו אחר כך שמת וכמו שכ' בסוף דבריו והכי נקטינן
ח) אבל האשה אינה נוטלת כתובתה שאין אני קורא לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי כן כ' הראב"ד שם בשם י"א וכ' ה"ה ואף רבינו מודה בזה וכו' אבל ניזונית מן הנכסים ע"כ ועיין באבן העזר סי' י"ז סעיף ל"ה
ט) כן הוא ברמב"ם

סימן רפה

א) ל' הרמב"ם בפ"ז מהלכות נחלות ד"ד מברייתי' פ"ג דב"מ דף ל"ח ע"ב היורד לנכסי שבוי וכו' וכתב ה"ה שרבינו מפרש שהוא ביורד על דעת להחזיק ולנחול ולזה אמר (היורד) ולא מורידין (כמבואר בסעיף הסמוך גם התוס' הרגישו בזה וכתבו בענין אחר) ועל כן נראה שהוא סובר דכיון דבשבוי מורידין קרוב לנכסיו בלא שמעו בו שמת להתעסק בהן כאריס כששמעו בו שמת מעלין הקרוב מדרגה אחת שאם ירד בתורת נחלה אין מוציאין מידו והיוצא לדעת כיון שבלא שמעו בו שמת אין מורידין קרוב אפי' באריס כששמעו בו שמת ואין מעלין אותו כל כך שאם ירד בתורת נחלה שלא נוציא מידו אבל מעלין אותו שמורידין אותו לקרקעות כאריס ובזה מסולקת השגת הראב"ד שם
ב) שם ד"ה כמימרא דשמואל שם

ג) שם דף ל"ט ע"א רב נחמן דידיה אמר כו' וכדמפרש בגמרא שם
ד) כתב ה"ה מימרא דרב יהודה אמר שמואל שבוי שנשבה והניח קמה וכו' (שם) יש ללמוד שאין מורידין קרוב למטלטלין
ה) כמימרא דשמואל
ו) מבואר שם בברייי'
ז) כ' ה"ה שכבר הסכים הרמב"ן לדעת רבינו ע"כ וכן פי' רש"י שם בנוסחאות שלפנינו
ח) שם דף ל"ט ע"א אפוטרופס לדיקננו לא עבדינן
בסי' רל"ה ס"ב כתבו המחבר
ט) שם פ"ז מה"נ ד"ו הוא מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם והבאתי לעיל בסעיף ב'
י) כ' ה"ה זה אינו מבואר שם אבל ממ"ש (שם) שמין להן כאריס תיקנו להו רבנן כי היכא דלא ליפסדינהו משמע שאין זה אלא בשדות וכרמים דברים העשוי' לאריסות וההפסד מצוי בהני אבל החצירו' והבתים שאין נותנים באריסות ואין ההפסד מצוי בהן אין מורידין להן קרוב זהו דעת רבינו ודברים נכונים הם
כ) שם ד"ח מימרא דרב נחמן אמר שמואל שם
ל) מבואר שם בבריית' היורד לנכסי רטושין מוציאין אותן מידו פי' רטושין שהלכו להם מדעת
מ) שם ד"ה וכתב ה"ה דעת רבינו שדין שמעו בו שמת ביוצא לדעת הוא כדין לא שמעו שמת בשבוי ואין לזה ראי' והרמב"ן והרשב"א חלקו ע"ז ואמרו שהקרובים לא ירדו אבל שומעין להם להוריד בהם רחוק ע"פ ב"ד בתורת אריסות כדי שלא יפסדו הנכסים והב"ח כתב בשם הנ"י שתירץ דמ"ש ומורידין הקרוב וכו' כאריס היינו דמורידין אותו בתורת אריסות שבכל שנה ושנה מחשבין עמו ונותנים לו חלק אריסותי' כשאר אריסי העיר וכיון שאנו רואין בכל שנה האיך הוא מתעסק ליכא למיחש דלמא מפסיד בהו כלל ושכן עיקר
הכ"מ שם ספ"ז מה"נ תמה למה השמיט רבינו מ"ש בברייתא שם סוף דף ל"ח שמע שממשמשמין ובאין וקדם ותלש ואכל הרי זה זריז ונשכר
נ) שם ריש פ"ח מימרא דרב הונא שם
ס) שם במימרא כנזכר
ע) גם זה שם וכתבה ה"ה ופי' דין זה בקרקעות הוא אבל מטלטלין כבר נתבאר שאפי' לנכסי שבוי גדול אין מורידין קרוב
פ) שם בגמ' ע"ב
צ) שם דין ב' מסקנת הגמ' שם ומבואר בפי' רש"י הטעם שם

ק) בשם הראב"ד ממשנה פ"ט דב"ב ד' קמ"ג ע"ב הניח בנים גדולים וקטנים וכו' ושבחו גדולים והתם מוכח דאפי' ברשות ב"ד כדאמרי' ראו מה שהניח וכו' ומשמע נמי התם שכולם סמוכים על שלחן אחד הרב המגיד ע"כ וכ"כ שם בשם קצת מפרשים וכו' ואף דעת רבינו כן וכמ"ש וכו' (ומבואר לקמן סי' רפ"ז סוף ס"א)

ר) טור סי"ד בשם הרי"ף בשם רב צמח גאון והביא ראיה ממימרא דרבה לרב יוסף בפ"ה דב"מ דף ע' ע"א דלא פלוג רבנן בין קרוב לרחוק

ש) בתשו' הרא"ש כלל פ"ו סי' ב' דאם יש לבת ממון ביד אבי אמה ויש לה אב ופסק דתשב עם אבי' ואם האב בעל אחריות נכסים טוב שיתנו לו גם המעות שישא ויתן בהם ע"ש שהאריך וע' בתשובת מהר"מ פדוואה סי' נ"ז אימת אין מניחין קרוב קטן ובין האחים שלא יהרגוהו סמ"ע בשם ד"מ

ת) שם ברמב"ם דין ב' עובדא שם דל"ט ע"ב וכתב ה"ה ופסק רבינו כרבא דאמר הכין וכן פסקו בהלכות

ת) בטור ס"ו בשם תשובת הרא"ש כלל ל"ב ס"ה וביאר שם כיון שאלו שנשבו בין העכו"ם לאונסן היה וכל מה שעושין להנאתן הוא ולא להכעיס:

סימן רפו

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם פ"ט מהלכות נחלות דין י"ב משנה פ"ח דבבא בתרא דף קל"ט ע"ב

ב) כ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א ז"ל והביא ראיה מן התוס'

ג) טור ס"ב בשם ה"ר ישעיה

ד) ל' הטור ס"ג וכן כתב הרמב"ם שם דט"ו ומימרא דרבא

ה) שם בטור וכ"כ הרב המגיד שכן כ' הרשב"א בפ"ק דבבא קמא

ו) ל' הרמב"ם שם די"ב ושם במשנה וכדמפרש רב יהודה שם בגמ'

ז) ומסיק שם בסי' ק"ה בשם תשו' מוהר"ם דאם אין המשודך והאחין רוצים לקיים מה שקבל עליו אביו פטורים מהקנס וע' בא"ה סי"ג ס"ו בהג"ה הביאו הסמ"ע

ח) וכתב ואין בו משום מצוה לקיים דברי המת כיון שלא הניחו ביד השליש כמבואר בסי' ת"ב וכיוצא בזה כתב מהרי"ו בסי' מ"ב בראובן ששידך בתו ופסק לה נידוניא ומת ראובן קודם שהשיאה כו' וע"ש והביאו הסמ"ע

ט) שם דין י"ג ברייתא בפ"ט דב"ב דף קמ"ד ע"ב

י) כתב הרב המגיד דבר פשוט הוא דכל שהוצאות ימי המשתה משל בן ותועלת השושבינות שנשתלחה לו היה לבן כשהיא חוזרת ודאי משלו חוזרת וכ"כ אבן מגש ז"ל והרשב"א ז"ל
כן הוא ברמב"ם
כ) שם דין י"ד שם משנה ובריייתא שלח לו אביו שושבינות וכו' וכתב ה"ה פי' שלח לו אביו בשמו (ורשב"ם פי' שלח לו כלומר שלח על ידו)
ל) כ' ה"ה כ"כ רבו ז"ל והאריך בטעם זה
מ) כ' ה"ה שם פ"ט מה"נ די"ד רבו לא כתב כן וכו' וכן הראב"ד השיגו ואני אומר שהדין עם רבינו דשמא לא ישאו האחרים נשים או אם ישאו שמא לא ישאו אותן כדרך שנשא הלה שנשתלחה לו ויכול זה לו' איני רוצה לעשות עמכם אלא כדרך שעשיתה עמי כמ"ש בפ"ו מה"ז ונמצא שהשושבינות זו שמא לא יחזיר להם אלא זה החלק ונמצאו האחי' מפסידי' חלקם מזה ואין אומרי' להם להניח את הודאי על סמך הספק ועוד דפשטא דברייתא משמע הכי וחוזרת לאמצע:

סימן רפז

א) לשון הטור וכ"כ הרמב"ם פ"ט מה"נ ד"ב משנה בפ"ט דב"ב דף קמ"ג ע"ב
ב) כ' הכ"מ הנ"ל שהי' גורס מ"ש שם משמי' דרבא לא שנו וכו' אסיפא דמתני' אם אמרו ראו
ג) טור כן כתב הרא"ש שם בפסקיו משום דאחים מחלי אהדדי וכ"כ ה"ה שכ"כ הרמב"ן והרשב"א ז"ל ובזה מודה רבינו
ד) ל' הרמב"ם שם ד"ב ושם במשנה
ה) כמ"ש הכ"מ נ"ל שהי' גירס' רבינו לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת עצמן אבל שבחו נכסים מחמת נכסים השבח לאמצע ואסיפא קאי אסיפא דמתני'.
ו) שזהו פירוש מחמת עצמן שהוציאו הוצאות משלהן או טרחו בגופן
ז) הוא פירוש מ"ש שם מחמת נכסים דהיינו ששכרו פועלים מממון תפיסת הבית
ח) שם במשנה וכדמפרש ר' ירמיה שם דף קמ"ד ע"א וכתב ה"ה וכבר כתבתי חילוף גירסאות בדין היורשין והאשה כמותן ע"כ וחילוף הגיר' שכתב הכ"מ הוא הנכון לענ"ד
ט) הוא כגי' הספרים שלפנינו וקאי אריש והשביחו גדולים וכו':
י) כדמסיק שם בגמרא ריש דף קמ"ד שאני אודיינא וכו' וכפי' רשב"ם שם
כ) ה"ג כ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ ה"ה שם בפ"ע מה"נ ד"ב בשם יש שפרשו ושכ"נ מל' רבינו שהכל שלו והא אמרינן שיטול כאריס וכו'

ל) ל' הרמב"ם שם ד"ה עובדא דרב ספרא שם וכתב ה"ה שי"מ שהכל היה שלו ולא אמרינן שיטול בשם אחיו כמתעסק אחר למחצה וכו' וכ"כ דעת רבינו וכ' הב"י שנראה לו שדנין בזה גם עכשיו בזמנינו לתלמיד חכם כזה ושלא כדעת הנ"י

מ) שם דין ד' עובדא דמרי בר איסק בס"ג דבבא מציעא דף ל"ט ע"ב

נ) שם דף מ' ע"א במסקנא דהדרו' לקמיה דר' אמי וכו' וטעמו מביאר בסוף הסעיף:

ס) ומיהו מה שאכל כבר ☜אין מוציאים מידו כיון שאינו בעין סמ"ע מבואר במ"ש בסי' רפ"ה ס"ה בשם הכ"מ:

ע) כתב ה"ה דהא קי"ל דמורידין קרוב לנכסי שבוי גדול וזה האח כשבוי הוא וכו' וכ"כ בהלכות

פ) דהא אם בא למלוך בב"ד לא היו מורידין אותו דאין מורידין קרוב לנכסי קטן מפירוש רש"י שם

סימן רפח

א) ל' הרמב"ם בפ"י מה"נ ד"ד מימרא דעולא א"ר אלעזר בפ"ק דב"ק די"א ע"ב ודין שהאחים יכולים למחות מבואר בסימן רפ"ו

ב) כ"כ התו' שם בשם הרי"ף והכי איתא בירושלמי וכ"כ ה"ה שם

ג) שם די"ב עובדא ההוא דאמר דיקלא לברתא וכו' וכדא"ל אביי לרב יוסף כתובות דק"ט ע"ב

סימן רפט

א) לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות נחלות ד' ד' וכתב ה"ה מימרא דרב נחמן אמר שמואל בפ"ג דקידושין (דף מ"ב ע"א)

ב) כתב ה"ה שאם היו כולם קטנים למה יחלקו וכו' שהרי אף לאחר חלוק' יבאו הנכסים ביד האפוטרופוס וכן אם היו כולם גדולים א"צ לאפוטרופוס

ג) שאם לא רצו אלא שיהיו בשותף וכו' אין נזקקין להם

ד) שם רב נחמן דידי' אמר וכו'

ה) כדמשני שם בגמרא ריש ע"ב ובפרש"י שם

ו) כתב ה"ה שנראה ליה שהוא ז"ל סבור כדברי רבינו יעקב שאמר שאין לאפוטרופוס לחלוק אלא בשומת ב"ד וזה נראה לי מוכרח בדעת רבינו וכו' והרי זה כשום הדיינין שטעותן שתות

ז) טור ס"ה בשם תשובו' הרא"ש כלל פ"ז סי' ח'

ח) וביאר שם שם שאומרים פלוני נטל שיעור חלקו המגיעו ואני לא נטלתי ואם יתנו הממון שביד האחר לצרכי קבור' נמצא שנתתי לצורך קבורה והוא לא נתן

סימן רצ

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"י מה' נחלות דין ה' וכתב ה"ה זה מבואר בהרבה מקומות שאם מינה אבי יתומים אפוטרופוס אין לאחר מעשיו כלום ואם לאו חייבים למנותו ועיקר דבר זה בגיטין פרק הנזקין (גיטין דף נ"ב ע"ב)

ב) כתב ה"ה דכשאין הגדולים רוצים לעמוד עם השתוף עם הקטנים או באינם משביחים הנכסים אבל אם הגדולים משביחין הנכסים ורוצי' לעמוד בשתוף יעמדו כן שגם דעת רבינו בזה כדעת הראב"ד שם

שם ד"ו וכ' ה"ה זהו שאמרו הפעוטו' מקחן מקח וכו' (ומבוא' בסי' רל"ה סעיף א') כשאין להם אפוטרופוס אלמא שאין ב"ד מעמידין להם אפוטרופיס בכל גוונא וכו' וק"ו הוא מדין הסמוך אם יכול למנות אותן אפטרופוס וכ"ש שיכול להניחן ביד בניו הקטנים

ג) ברייתי' בגיטין שם

ד) שם ברמב"ם ושם בברייתא:

ה) ברייתא פסחים דף מ"ט ע"ב ו' דברים נאמרו בעם הארץ וכתב ה"ה ומשמע בהלכות שלא אמרו אלא בע"ה שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ וזהו דעת רבינו ויש חולקין ואף על גב דאיתיה בדרך ארץ ובמצות אין בור ירא חטא ומורה התיר' לנפשיה דאגר טירחי' קא שקיל וזה דעת רש"י ז"ל

ו) מימרא דרב אשי בפ"ה דב"מ דף ע' ע"א

ז) מימרא דאביי האי מאן דאוקי אפוטרופי' ליתמי לוקי כי האי דידע להפוכי ובו' כתובו' פי"ב דף ק"ט ע"א

ח) מימרא דרב הונא פ"ג דב"מ דף ל"ט ע"א וכמ"ש לעיל בסי' רפ"ה ס"ח פי' של ב"ד

ט) טור ס"ה וכ"כ ה"ה בפי"א מה"נ ד"ד שכ"כ הרשב"א בשם העיטור דדוקא באחרונה אין מחשבין עמהם אבל לכתחלה צריכין ב"ד לחשב עמהן וכ"כ הב"י בשם הר"ן

י) טור בשם הראב"ד וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א והוא נקרא שטר שמוש' ונוסח' בעיטור בהל' אפוטרופוס:

כ) שם ס"ז מעובדא דעמרם צבעא אפוטרופוס וכו' שם בגיטין דנ"ב ע"ב וכ' הסמ"ע שנ"ל דמ"מ אם רוצים למחות בו הרשות בידן דומיא דגדול האחין לעיל סי' רפ"ז ס"ב דאותו דין דגדול האחין נלמד מדין זה

ל) ל' הרמב"ם שם בפ"י מה"נ ד"ז מעובדא הנזכר
מ) כתב ה"ה פלוגתא דר' הונא ודבי ר' שילי וסובר רבינו דמחלוקת אינו אלא באפוטרופוס שמינהו אביו יתומים אבל מינהו ב"ד לכ"ע מסלקינין ליה דב"ד צריכי לברור אדם נאמן ויודע לשמור הנכסים וכו'
נ) וכתב ה"ה אבל כשמינוהו ב"ד אין תולי' במציאה שאינה מצויה וכו' זה דעת רבינו וכ"כ הרמב"ן וכתב שדברים נכונים הם וכן עיקר ע"כ וכ"י הב"י בשם הנ"י שכ' דבמינוהו ב"ד מכיון דחזינן אמתלאות דמפסיד מסלקינן לאלתר וכן דעת מורי הרא"ה בשם הרמב"ן שאין לצאת מיד ב"ד או שליחם דבר שאינו מתוקן
ס) כ"כ בשם הגאונים ומבואר בהלכות
ע) וכתב מהרי"ק שורש נ"ג ואם אינם יכולים ☜להוציא הרי פשע האפוטרופוס אע"פ שאיש נכבד הגון הוא וכו' והאריך שם ע"ש
פ) שם ברמב"ם וכ' ה"ה
פי' כיון דאשתני לגריעותא וריעותא אחר מיתת האב הרי הוא כאפוטרופוס דמפסיד דמסלקינן לי' וכו' אבל ודאי אם היה כך בחיי האב ומנהו אין ב"ד מסלקין אותו שהרי רצה בכך בהרמב"ם כתיב ובדברי חשד (ואפשר שט"ס הוא נתחלף ד' לכף פשיט'):
צ) שם בפ' י"א דין ד' וכ' הרב המגיד זה פשוט ומתבאר בפ' הנזקין (גיטין דף נ"ב ע"א וע"ב) ובהרבה מקומות
ק) שם דין א' ומבואר בפ' ה' דבבא מציעא דף ע' ע"א
ר) מימרא דרב אשי שם
ש) שם במימרא דרבה לרב יוסף
ת) כדא"ל רבה לרב יוסף שם
פי' דאם יש בו סי' חיישינן שמא הפקידו המפקיד אצלו בפני עדים כמ"ש התוס' שם.
א) כתב הרב המגיד זה פשוט
גם זה מבואר שם בב"מ ונלמד משם
ב) בתורת עסק
כן הוא ברמב"ם וטור
ג) ע"ש שכ' שיצא לו להראב"ד במה שפירש עובדא דרב ספרא בפ' ט' דב"ב דף קמ"ד ע"א שהיה אפטרופוס וכ' שהפי' ההו' אינו מחוור וע"מ למדנו ממנו הדין הזה וכן כתב הריטב"א ע"כ ובגליון שלחן ערוך של אבא מורי ז"ל ראיתי בתו' שדברי הג"ה זו נראה כסותרין למ"ש בסי' רצ"ב סי"ט על המוכר פקדון ע"פ ב"ד הרי זה מוכר לאחרים ואינו מוכר לעצמו ושנרא' לו שדברי הטור שכתב דחוששין ללזות שפתים הוא עיקר והאריך

בזה ולענ"ד אין קושיא משם דשאני התם דחיישינן שלא יחשדוהו שלקחן בזול אבל בכאן זוזי נינהו ומקבל אותם למחצית שכר כפי שיראו הדיינים שהוא תקנה ליתומים כמ"ש המחבר ב"י

ד) שם דין ד' מימרא דרב יהודה אמר שמואל פי"א דכתובות דף ק' ע"ב בהלכות לשון ה"ה שם בפי"א דה' נחלות ד"ג מעובדא דרבינא (שם) דהוה בידיה שכרא דרבינא יתמא וכו' נשבקי' דלמא מתקיף אמר ליה זיל דלא עדיף מדידך ע"כ הרי לא התירו להוליכו במקום שיש ספק שמא יארע לו אונס אלא בדבר שיש לחוש שאם יניחו אותו כאן יפסד קודם שימכר וכתבו הרמב"ם שם בדין ג':

ה) לשון הרמב"ם שם דין ו' ברייתי' פרק ה' דגיטין דף נ"ב ע"א:

ו) שם בברי'

ז) שם בברייתא:

ח) כתב הרב המגיד פסק רבינו כרשב"ג שאמרו כן בברייתא שם

ט) עובד' שם בההוא אפוטרופוס דהוה בשביבותיה דר' יהושע בן לוי:

י) שם בברייתי' דלעיל

כ) לשון הטור סי"ח וכ"כ הרמב"ם שם ד"ז שם בברייתא וכדמפרש לה בגמ' שם וכ' הרב המגיד בפירוש דברי רבינו הרמב"ם וז"ל שאי אפשר שנא' שיהיו רשאין ליזקק לדין ואם זכו זכו ואם נתחייבו לא עשו כלום שאם כן לקתה מדת הדין בכך שיהיה תובע זה יכול להפסיד ולא להרויח ולפיכך אמרו שאינם רשאים להזקק כלל עם תובע ובודאי כיון שאינן רשאין לדון אם עברו ודנו ונתחייבו לא עשו כלום

ל) ל' הרמב"ם שם דין ח' ושם בברייתי' הנזכרת ונחלק רבי שם וכו' ורבינו פסק כת"ק שכ"כ הרשב"א דלית הלכתא כרבי מחבירו וכו' והכא כדי שלא יזלזלו בנכסי יתומי' וכו' אי שרית להו זמנין דלא ידקדקו עמו בדמים וכו':

מ) שם דין ט' ושם בברייתי'

נ) כ' ה"ה בשם רש"י להניח הפירות עד שיגדלו וכו' ויש טעם לדבריו לפי שכשיגדלו היתומים תהיה טובת הנאה שלהם

ס) שם ד"י שם בברייתא וכתב ה"ה וכל דיני' אלו בין אפוטרופוס שמינוהו האב בין שמינוהו בית דין וכתבן הרמב"ם והרשב"א ז"ל שכל אלו הדברים שאין האפוטרופסין רשאים לעשות וכו' ☜אם נטלו רשות מב"ד רשאין וכן מפורש בתוספתא:

ע) לשון הטור סכ"א בפ"ק דב"ב דף ח' עובדא דרב' ביתמי

פ) שם ברמב"ם די"א וכתבו ה"ה מימרא פ"ד דכתובות (דף מ"ח ע"א) בנשתטה והשו' רבינו דין נתחרש לנשתטה

צ) שם דין ה'
ק) פסק כרשב"ג בברייתא דהלכה כרבי מחבירו ולא מחבריו וכ"כ בהלכות בשם גאון ה"ה וע' בב"ש בסעיף ה'
ר) משנה פ"ה דגיטין ריש דף נ"ב
ש) פסק כאבא שאול שם במשנה דהכי איפסקא הלכתא שם בגמ' ע"ב וכדמפרש טעמא שם בגמ'
ת) טור סכ"ז בשם הרי"ף וכן כת' הרב המגיד שם בדין דלעיל וזהו שכ' רבינו אינו נשבע על טענת ספק:
א) שם סכ"ה בשם הרמ"ה וכ' הבית יוסף דכיון שיש לו חלק בריוח אע"ג דרמיא שבועה עליה לא אתי לאמנועי
ב) כ"כ הרמב"ם שם בסוף הפרק וכתב ה"ה אלו דברי רבינו ראוים אליו:
ג) טור סי"ג בשם הראב"ד
ד) שם בשם אביו הרא"ש:
ה) שם סכ"ה בשם הראב"ד:
ו) שם סכ"ה בשם ר' יצחק ושלזה הסכים הרא"ש כן כתבו התוס' בפ"ד דבבא קמא דף ל"ט סע"א וכן כתב הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ ה"ה בפ' י"א מהלכות נחלות דין ה' שזה דעת רבינו האי ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל וכתב הטור בשם הרא"ש ☜דאין לחייבו שבועה שלא פשע כל מה לא ידעינן אי נאבד ליתומים דבר
ז) טור ס"ל ושכן איתא בתוס' וכ"כ ה"ה בפ' י"א מהל' נחלות ד"ה בשם הרמב"ן והרשב"א ושכן מפורש בתוס' דב"ב
ח) שם סל"א משנה פ"ה דגיטין דנ"ב ע"א וה"ה שם תמה שלא נזכר דין זה בדברי רבינו הרמב"ם
ט) עובדא שם דהנהו יתמי דהוו סמיכי גבי ההיא סבתא וכו':
י) שם בשם הראב"ד וכתב הרא"ש שכתב הרמב"ן דנקט' כדברי הראב"ד וק"ו הדבר השתא באפטרופס שמינהו אבי היתומים דאיכא למימר אי לאו דאית ליה הנאה לא הוה עביד אמרת לא ישבע משום דלמא מימנע כ"ש כשסמכו מאליהן דאתי לאמנועי וקורא אני בזה משלם רעה תחת טובה וכן כתב ה"ה שם די"א שכן כתב הרמב"ן והרשב"א וכ"כ המפרשים ז"ל
כ) שם בשם הרא"ש וביאר שם דאיכא למיחש לאדם שאינו הגון שימשוך היתומים אליו ויכלה ממונם מאחר שאין לו לישבע וכו' וסיים שם ואם אדם הגון הוא ועושה לש"ש בשביל שרואה שאין להם עוזר וסומך לא ימנעו בשביל השבועה וכתב הב"ח

בשם הרמ"ה דוקא שהקטן בן ט' ואם הוא חריף אפילו מבן שש ואילך מהני סמיכתו דהא יש לו רשות למכור במטלטלין אבל פחות מזה לא מהני סמיכתו מן הסתם וכ' הסמ"ע בשם המרדכי בפ' הכותב ☜אלמנה שנשאת והכניסה לו ממון של בעלה הראשון וגם זנה אצלה את בנה שהיה לה מבעלה הראשון ומתה האלמנה וטען היתום שלא נשבעת על הכתובה ופסק דאם אין בממון יותר ממה שהוציא על היתום במזונות הרי זה פטור

ל) ב"י בשם תשו' הרשב"א

מ) וביאר שם שצריך לברר שהוציאו הוצאות לצורך ולא לבזבז ושכן כתב הרא"ש ☜שאם לוה הקטן מאחרים כדי לבזבז אינו חייב לפרוע כשיגדיל:

נ) ל' הרמב"ם סוף פ' י' מה' נחלות

ס) כ' ה"ה מבואר בהמפקיד (דף ל"ט ע"א) ובמקומות אחרי' אפוטרופס לדקנני לא מוקמינן וע' בריב"ש סי' כ' ותס"ח

ע) ואם בתוך זה הזמן שיעבד היתום נכסיו לאחר ☜אינו כלום אפי' לאחר הזמן ב"י מחס"ג הביאו הסמ"ע בשם ד"מ

פ) ל' המחבר

פי' שנתן הממון ביד שליש או ביד האפוטרופס

צ) שם בפ' כ"ט מה' מכירה מימרא דמר עוקבא פ' ד' דכתובות דף מ"ח ע"א

ק) מתבאר פ' י"ד דיבמות דף קי"ג ע"א ה"ה

ר) טור סל"ז בשם תשובת הרא"ש בסוף כלל ק"ג:

סימן רצא

א) משנה בפ' ז' דב"מ דף צ"ג ע"א ושם בפ' ז' דף צ"ד ע"ב ובברייתא יליף לה מקראי

ב) ל' הטור ה"נ משנה שם בפ' ו' ד"פ ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפרק ב' מהלכות שכירות דין ח':

ג) מימרא דרב הוא שם דף פ"א ע"ב

ד) בעיא שם ולא נפשטא וכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל ולקולא עבדינן דפטור

ה) מפ"ד דב"מ בעובדא דשומשמי ד' מ"ט ריש ע"ב

ו) שם ברמב"ם הביאו הטור וכ' ה"ה כל מקום שתראה בדברי רבינו חרם הוא מתקנת הגאוני' ז"ל ולא נזכר בגמ' כלל

ז) טור ס"ג בשם תשו' הרא"ש כלל ב"ד סי' ב' וד'

ח) שם ס"ד משנה בפ' ד' דבבא קמא ד' מ"ז ע"ב

ט) כ"כ הטור בשם הרי"ף וכן כ' הב"י בשם הרמב"ם כרבי שם במשנה דהכי פסיק שמואל הלכתא כוותיה וכתב הרי"ף וקי"ל דהלכתא כוותיה בדיני:
י) שם ס"ה מימרא דרבא שם פ"ו דף ס"ב ע"א
כ) שם ס"ז בשם ר"י ושכן כתב הרא"ש מדאמרי' הנח לפני הוי שומר חנם כע"ש לעיל סעי' א' ויתבאר יותר בסי' ש"ז
ל) שם בשם הרמב"ם בפרק ב' מהלכות שכירות דין ח' וכ' ה"ה מימרא דרבי אליעזר בפ' ח' דבבא מציעא (דף צ"ט ע"א) ופי' שאם היה משאיל שוב אינו יכול לחזור וכו' וכן שמתחייב השומר משעת משיכה ולא קודם והא דמחייבי' באומר הנח לפני כ' ה"ה שם בשם הרשב"א יראה לי דהניח לפניו בסימט' ובתוך ארבע אמותיו וא"נ בבהמה וכשאמר לי הכיש' במקל והיא תבא וכו' (ומבואר בסימן ש"מ ס"ז) בשם הראב"ד ז"ל ע"כ ופי' כל שכן אם היה זה ברשות השומר שמתחייב בכך
מ) שם ס"ז וכן כ' הרמב"ם בפרק ד' מהלכות שאלה ופקדון דין ג' ומבואר בסעיף שאחריו
נ) לשון הרמב"ם שם דין ו' עובדא לקמי' דרב יוסף פרק ג' דבבא מציעא ד' מ"ב ע"א
ס) כלישנא קמא שם דהני איפסק' הלכתא שם
ע) שם דין ז' עובדא שם לקמיה דרבא א"ל כל לא ידענא פשיעותא היא וכו'
פ) ל' הטור ס"ט מבואר בגמ' פ"ז דמציעא ד' צ"ג ע"ב
צ) מסקנת הגמ' שם
ק) שם סי"א וכ"כ הרמב"ם ספ"ג מהלכות שכירות מחלוקת אביי ורבא בפ"ג דב"מ דף ל"ו ע"ב פסק כרבא ומבואר בארוכה בהל'
ר) כ' ה"ה זה הוא נתינת טעם לומר אע"פ שנתבאר בפ"א (ולעיל סעיף ו) דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב שאני הכא דלא בא האונס מחמת הפשיעה כלל ואין תחבולת להנצל מאונס זה:
ש) שם ומודה רבא וכו'
ת) טור ס"ג וברמב"ם פרק ג' מה' שכירות דין ט' משנה שם בפ' ז' דב"מ דף צ"ג ע"ב:
א) טור שם היינו כרבא דאמר פשע ויצאה לאגם ומתה כדרכה פטור וכמ"ש בס"ט:
ב) שם סי"ג ושם במשנה
ג) והא דמוקמינן לה שם בפרק ג' דבבא מציעא דף ל"ו ע"ב והוא שתקפתו ועלתה וכן כ' הרי"ף בש"ש הוא אבל לא בש"ח וכן כתב ה"ה שם
ד) שם סי"ד ודין הברייתא שחייב אפי' על בעידנא דעיילי אינשי שם דף צ"ג ע"ב וכמ"ש הרי"ף שם הוא בש"ש וכן פסק הרמב"ם שם ד"ח אבל ש"ח פטור כשעל בעידנא דעיילי אינשי וכן כ' ה"ה שם בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל

ה) שם בשם הרי"ף כיון דלא הוי האונס מחמת הפשיעה
ו) ל' הרמב"ם בפ' ד' מה' שאלה ופקדון וכתב ה"ה זה פשוט ומבוארים בפ' המפקיד (בבא מציעא ד' מ"ב ע"א)
ז) שם דין ג' פסק כלישנא בתרא דר' יוסף שם ומבואר במ"ש לעיל סעיף ו'
ח) ירושלמי הובא בהלכות ה"ה
ט) שם דין ד' מימרא דשמואל שם וכשטת ההלכות ה"ה
י) שם בשם הורו מקצת המבינים וע' בסעיף י"ח
כ) כן כתב הרי"ף וכן כתב הטור ואפשר שנשמט בבא זו בדפוס בספרי הרמב"ם
ל) דין ש"ש ששמר כראוי רק שהוא בעצמו לא היה שם ע' בסי' ש"ג ס"ב
מ) שם דין ה' מימרא דרבא ומודה שמואל וכו' שם:
נ) שם בגמרא
ס) כתב ה"ה כן הוא הנוסח' העיקרי בדברי הרמב"ם וכן פי' רש"י המפקיד שהוא חרד על מצות הבדלה על הכוס אמר השומר דלמא מבעיא ליה זוזי לאבדלתא:
ע) טור סכ"א
פ) שם ס"כ בשם הרב יהודה ברצלוני שכך קבלנו מרבותינו ושל זה הסכים הרא"ש דהכי איתא בירושלמי והרמב"ן ג"כ כתב ע"ז כיון שקבלה הוא נקבל בסבר פנים יפות והביא ראיות לדבריו וכן כתבו ש"פ
צ) מהרי"ק שורש ד'
ק) לשון הרמב"ם בפ"ד מהלכות שאלה ופקדון שם דין ו' משנה בפ"ד דב"מ ריש דף מ"ב כדמפרש טעמא בגמרא מקרא דוצרת הכסף וגו' וכ' ה"ג ופירש רבינו בדרך דאורחא דמלתא הכין וקרא נמי בדרך הוא דכתיב
ר) שם דין ח' מימרא דרבא שם ריש ע"ב
כן הוא ברמב"ם
ש) דהתם חייב השואל משום דכל הנאתו שלו
שם במשנה
ת) כתב ה"ה וסובר רבינו שאינו בכלל (כל המפקיד על דעת בניו וכו') והטעם שאין אדם מוסר את שלו לעבדו:
א) כ' ה"ה כמו שנתבאר במעשה הסמוך (בסעיף כ"ג) באמו של נפקד כזה וסובר רבינו שסמוכה על שולחן הבן או דשרוי' עמו בבית שאם לא כן אין דעת המפקיד להפקיד על דעתה וזה פשוט.
ב) ב"י בסכ"ד בשם הגהות אשר"י פרק המפקיד

ג) כן פירש הב"י שם ושהרמב"ם מודה נמי בהא
ד) שם ברמב"ם דין ח' והוא עובדא לקמי' דרבא שם דף מ"ב ע"א ומבואר במ"ש בסעיף כ"א
ה) שם בגמ' ע"ב
פירוש הבן נשבע שהם המעות שניתן לו בפקדון דזוזי לאו דבר מסויים הוא
ו) בשם רמב"ן והרשב"א
ז) שם דין ט' וכ' ה"ה ז"ל ראיית הרב ז"ל מדאמרי' (שם ע"ב) נימא לה לאימי' וכו' הרי שפטרו את האם מפני שלא הודיע' הבן הא אם הודיע' היו מחייבין אותה והוא היה פטור
ח) וכן כתבו התו' והמרדכי
ט) בשם הרמב"ן והרשב"א ושזה דעת הרמב"ם ושכן עיקר
י) שם דין ט' עובדא שם ע"ב לקמיה דרב עמרם
כ) טור סכ"ז כן כ' ה"ה שם ממאי דמסיק שם ואי דשהה שיעור לאתויי וכו':
ל) ב"י שם שכן כ' הנ"י בשם הר"ן שם
מ) פלוגתא דרב ורבי יוחנן בפרק ב' דב"מ דף ל"ו ע"א וידוע דהלכה כרבי יוחנן דהכי פסיק רבא הלכתא שם ע"ב
נ) שם במימרא דרבא
ס) טור סכ"ה כן כתב הרא"ש בפסקיו
ע) הרמב"ם בפ"ח מהלכות שכירות דין ד' מפורש שם בעובדא דהנהו גינאי שם ע"א דאינהו גופייהו וכו' וכ' ה"ה ז"ל שאפילו הנך לו השני ולא נשבע או שאין לו כלום להשתלם ממנו פטור ראשון
פ) כ' הכ"מ לאפוקי אם היה רגיל להפקיד אצלו ואח"כ העני
צ) לאפוקי אם היה שוה יותר מזה השיעור כ"מ
ק) שם וכ' ה"ה דעת רבינו כיון שהמפקיד כבר גלי בדעתו שהוא חפץ עתה בשמיר' מעולה וזה הראשון פחתה ואין לך פשיעה גדולה מזו
ר) כתב ה"ה נ"ל טעמו שאין שאלה בבעלים פוטר' אלא לשומ' ששאל הבעלים אבל לא לשומר שני שלא שאל הבעלים והראשון מתחייב על רשות השני וצ"ע והכ"מ כתב שצ"ל טעמו משום דיותר מזיק בידים הוי כשמסרה לאחר מבפשע בה
ש) שם ופשוט הוא
ת) ה"ה שם בדין ד' בשם יש שכתבו ז"ל

א) לשון הטור סכ"ח מברייתא שם בבא מציעא דף צ"ד ע"א וכן כתב הרמב"ם שם פרק ב' דין ט"ו וכתב הרשב"א סי' אלף ג' ☜אם הפקיד אצלו וקבל אחריות סתם הרי זה שומר שכר הביאו הסמ"ע
ב) כרבי יוחנן שם דבההיא הכאה וכו'
ג) ל' הרמב"ם שם פרק א' דין ג' משנה ובברייתא שם דף צ"ה ע"ב:
ד) פלוגתא דרב אחא ורבינא שם ופסקו הפוסקים כמאן דפטר
ה) טור ומבואר שם במשנה:
ו) שם במשנה ושם בברייתא:

סימן רצב

א) לשון הטור
ב) פלוגתא דרב ולוי בפ"ג דב"מ ד' מ"א ע"א ופסקו הפוסקים כמ"ד דאינם צריכה חסרון כיון דרב' ס"ל הכי שם וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מהלכות גזילה ואבידה דין י"א:
ג) מהא דאמר שמואל שם דף מ"ג ע"א אמתניתין הגבי' ונטל וכו' לא נטל ממש
ד) ממשנה המפקיד חבית וכו' שם ד"מ ע"ב וכאוקימתא דר' ששת שם דף מ"א ע"א ומשמע ודאי דלא מקרי שואל כל זמן שלא נשתמש בה
ה) שם ס"ג משנה שם סוף דף מ"ג ושם ברמב"ם די"ג
ו) שם במשנה
ז) כדמפרש שמואל שם ד' מ"ד ע"א וכ"כ הרמב"ם שם דין י"ב
ח) ל' הרמב"ם בעיא שם בגמ' ועלתה בתיקו וכפי' רש"י שם
ט) מימרא דרבה שם
י) מבוא' הוא במה שקדי':
כ) טור ס"ז שם במשנה דף מ"ג ע"ב שחושב לשלוח יד וכו' וכפי' רש"י שם וכ"כ התוס' שם והוכיחו שם דכל מחשבת פיגול הוא ג"כ באמירה:
ל) ברייתא שם אליבא דב"ה
מ) סי' שס"ב ושס"ג
נ) ל' הרמב"ם בפ"ז מהלכות שאלה ופקדון דין ט' וכתב הרב המגיד משנה וסוגיא בגמ' (בפ"ג דב"מ דף מ' ע"ב ודף מ"א ע"א) ופסק כפסק ההלכות שם
ס) וביאר שם הטעם דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ומבואר בסי' רצ"א ס"ו וכמ"ש שם:
ע) לשון הטור סי"א וכ"כ הרמב"ם שם ד"ו משנה שם ריש ד' מ"ג ע"א

פ) כרבי יהודה שם במשנה
צ) כאוקימתא דרב אשי אמר רבי יהודה שם
ק) כלישנא בתרא משמיה דרב מרי בעיא ולא נפשטא וכתבו הרי"ף והרא"ש הלכך לא ישתמש בהם אם הקשר משונה
ר) כר' נחמן שם דקי"ל הלכתא כוותיה בדיני וכ"כ הפוסקים:
ש) וכ"כ הרי"ף משום דהוה הלואה גביה ושכ"כ רב האי גאון
ת) טור כ"כ הרא"ש שם בפירוש דברי הרי"ף מטעם כיון שכבר נהנה בהם ועוד מצפה ליהנות אם תזדמן לו סחורה:
א) מבואר במ"ש לעיל
ב) שם במשנה:
ג) כן כ' הרמב"ם שם דין ז'
ד) טור שם בשם ר"ת ובמרדכי שם כ' דבזמנינו שאין לנו שדות וכרמים כל עסקינו ברבית וקניית סחורה וכ"ע דינם כשולחני וכתב מהרי"ק שורש קנ"א ☜דאין חילוק בין מקום שהתגרים מצויים לשאינן מצויין וכן אין חילוק בין עשיר שא"צ לאלו המעות לעני הביאה הסמ"ע בשם ד"מ
ה) לפי מ"ש הרמ"א בסוף הג"ה בשם הרשב"א או במקום שאסור להשתמש וכו' צריכין לפרש דמיירי כשהנפקד גילה דעתו בפני עדים ששולח ידו בהן כדי להרויח לעצמו אבל במרדכי דהגוזל וס"פ המפקיד מפורש שאפי' לא גילה דעתו בפני עדים הריוח שלו וכן הרשב"א בתשובה לא הצריך שיאמר כן לפני עדים אלא שם שמעשה הנפקד היו מוכיחין עליו שלצורך המפקיד מתעסק שהרי נתן לו מתחלה כל הרויח שמרויח בהן והלכך אף שהרויח עוד בסתם על דעת זה הרויח אלא אם כן אמר לפני עדים וצ"ע בזה דכן הרב סמ"ע תמה בזה:
ו) וכתב שם והיכא ☜שהלוה באמנה בעכו"ם פושע היא וכו' וכשחוזר המפקיד ותבע מעותיו מן הנפקד אם קדם ושילם זכה הנפקד בריבית אבל בדיבורא בעלמא שאמר הריני משלם לא זכה כדין השואל דכל הנאה שלו דקי"ל כרב זביד בפרק המפקיד (בבא מציעא ד' ל"ד ע"א) דאמר שואל לא כזה עד שישלם מאי טעמא הואיל וכל הנא' שלו בדיבורא לא מקני ליה כפילא וריבי' הוא שבח' דממילא כמו כפל הביאו הסמ"ע:
ז) רמב"ם שם פ"ה ד"ב עובדא בפ"י דב"ק דף קי"ו ע"ב וכדמסיק רב אשי שם וכ' ה"ה הא דלא חייב השומר בנשא ונתן ביד (כדלקמן סי' שפ"ח) שאני הכא דכיון דהממון הוא

ברשות זה הנפקד ומחמת פקדון זה באו לו גנבים אינו בדין שיתחייב זה משלו לשלם וכ' בב"י שכן דעת התוס' (שם) והרא"ש דשאני שומר דאדעתא דהכי קבל שמירה
ח) ל' הטור סי"ג ג"ז עובדא שם
ט) שם בשם הרמ"ה
י) כדאמר רבא שם
כ) ב"י בשם הרשב"א ושכ"נ מדברי הרמב"ם שם דין א':
ל) לשון הרמב"ם שם דין ב' וכ' ה"ה זה פשוט שאין לו לערבם לכתחלה וכ"כ וכ"כ ז"ל משנתינו בשעבר וערבן הוא
מ) משנה בפ"ג דב"מ דף מ' ע"א:
נ) פשוט שם בגמ' ולחזי לדידיה כמה הויין וכו':
ס) כתב ה"ה דבודאי יש לו לישבע שהרי זה כמו נאנסו
שם במשנה וכדמוקי לה שם בגמ' דב"מ דף מ' ע"א:
ע) אוקימתא דר' יוחנן שם
פ) שם ברייתא שם וכדא"ל רב נחמן לתנא דלמא בימות הגורן וכו' וכ' ה"ה ור' יהודה דמשנתינו היא וכ"כ הרשב"א שכך מצא בתוספתא שרבי אמרה
מחמת לחות הזמן
צ) שם ומשנה שם
ק) שם דין ו' ושכזה הורו רבותיו הרב ר' יוסף הלוי ורבו ז"ל וכתב ה"ה דברי הרב ורבותיו בנוין על שורש מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם בלא שבועה שכנגדו וכבר נתבאר זה בגמרא (מבואר במ"ש סי' ע"ה ס"ט) וכ"כ הטור בשם הרא"ש וכ' הרמב"ם שם ויש לשומר להחרי' על מי שלקח ממנו יותר מן הראוי לו
ר) שם ריש פ"ז משנה שם דף ל"ח ע"א ופסק כת"ק וכדאמר רבא משמיה דרב נחמן שם ע"ב
ש) אוקימתא דרבה ב"ב חנה אמר רבי יוחנן שם ע"א וכ' ה"ה ואפשר שדעת רבינו כדעת הרמב"ן וביאר דבריו בשחסרו בזמן מועט חסרון הראוי להם בשנה וכ"כ הטור בשמו ובשם הרי"ף כיון שעדיין לא נשלם השנה לא ימכרם
ת) כ"כ ה"ה שם ושכ"כ בספר המקח:
א) שם דין ב' ברייתא שם וכחכמים:
ב) כדמפרש לה רב אשי שם ריש ע"ב
ג) שם דין ג' עובדא דיוחנן חקוקאי לקמיה דר' בפ"ק דפסחים ד' י"ג ע"א
ד) שם וכ' ה"ה זו למד הרב מעובד' דלעיל וכל שכן הוא שהרי בחמץ ההפסד ברור

ה) שם פ"ז מה' שאלה ופקדון ד"ה ברייתא בפ"ג דבבא מציעא דף ל"ח ע"א
ו) שם דין ה' וכ' ה"ה לא נתבאר זה בגמ' אבל רבינו דימה זה למעות צרורין אצל החנוני וכו' (כמ"ש ל' ס"ז) ולא דמי לדמי אבידה שחייב באונסין אפי' לא נשתמש (וכמ"ש לעיל סי' רע"ז סכ"ה) שאני התם שחייב בגניבה ואבידה ואפי' באבידה עצמה שאינו יכול להשתמש בה בדמים שהוא יכול להשתמש אנו מעלין אותו מדרגה אחת וחייב באונסין משא"כ כחן שאלולי התשמיש אינו אלא ש"ח די אם נחייבהו כש"ש מפני שיכול להשתמש בעיקר
ז) שם ד"ד ברייתא בפ"ב דב"מ דכ"ט ע"ב ופסק כת"ק וכן דעת הרי"ף והרא"ש
ח) כתב ה"ה לשון הברייתא ואם בשבילו פתחו אסור ונראה שהוא שולח יד ופשוט הוא:
ט) שם ברמב"ם ברייתא שם ד' ל' ע"א וכדמוקי לה רב אדא בר חמא משמיה דרב ששת:

סימן רצג

א) לשון הטור ברייתא בפ"י דב"ק דף קי"ח ע"ב וכדמפרש לה אביי שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה' שאלה ופקדון די"א:
ב) שם ושם וכ' הרב המגיד ממ"ש שם בברייתא לא ניתנו ליתבע אלא במקומו הא אם רוצ' להחזיר מחזיר בע"כ של מפקיד שלא אמרו לא יחזיר אלא במדבר ופשוט הוא פי' שהנפקד אמר למפקיד אביא לך הפקדון
ג) כ"כ הרב המגיד שם שכן נ"ל שיכול לומר קבלת עליך שמירת זה הזמן הקצוב
ד) שם ברמב"ם משנה שם
ה) טור ס"ג אוקימתא דגמ' שם פשיטא לא צריכא וכו' ונוסחת הרא"ש שדילג מה דאיתא בנוסח הגמ' שלפנינו אי בעינא לאהדרינהו וכו' והרי"ף והרמב"ם השמיטו כל זה ונראה דמשמע להו דמילתא דפשיטא הוא כיון דא"ל נפקד דאיהו נמי בעי למיפק למדבר דיחזיר לו במדבר ב"י ולענד"נ שהיה לפניהם נוסח הגמרא שלפנינו שהתנה הנפקד חי בעינא וכו' דודאי פשוט הוא לכך השמיטוהו:
ו) רמב"ם פ"ז דשאל' די"ב בשם יש מי שהור' וכ' ה"ה דין זה לא נזכר בגמ' אבל דברי טעם הן כמו שכ' רבי'
ברמב"ם איתא ואי אפשר לו להוליכו וכו' וכן העתיק הטור וכתב הסמ"ע ולא גרסי' ואין אומרים והאריך בזה ולענ"ד נראה שאלו ג' תיבות ויהיה חייב באחריותו הוא טעות נפל בספרים וכן אינם בכל הטורים והוא יותר נכון מלגרוס אי אפשר שהרי אפשר לו אם ירצה להכניס ממונו בסכנה
ז) כלומר שלא היה שם בית דין

ח) לשון הטור ס"ה מברייתא בספ"ק דגיטין דף י"ד ע"א וכדמוקי לה ר' זירא שם
ט) ב"י שם בשם הר"ן ספ"ק דגיטין:

סימן רצד

א) לשון הטור מימרא דרב אידי בר אבין א"ר חסדא בפ"ק דב"מ דף ה' ע"ב:
ב) הכי אוקימנא שם:
ג) שם ס"ב מבריית' דאיסי בן יהודה שם פ"ז דף פ"ג ע"א
ד) ל' המחבר ובא לכלול מ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' שאלה ופקדון ד"ג וז"ל פטור משבועה ואין אומרים שמא שלח בו יד קודם שנאבד וכתב ה"ה אחר שנתבאר למעלה פ"ד שעיקר השבועה היא שנגנב וזה הביא ראיה שנגנב שלא בפשיעה ופטור מן השבועה בדין הוא שיפטר אף משבועה שליחות בו יד וזה נראה גם כן ממ"ש פרק האומנין הא יש רואה יביא ראיה ויפטר ופי' יביא ראיה שלא פשע ונפטר בכך וכן כתבו התוס' שם אמימרא דרב ששת דבסמיך והטור בס"ד בשם ר"י וכמ"ש רמ"א בהג"ה בסמוך
ה) שם ס"ד וכ"כ הרמב"ם שם רפ"ד מימרא דרב ששת שם דף ו' ע"א וכתב ה"ה ועיקר שבועה המפורש' בכתוב י"ל שהיא שנגנב ופירוש הכתוב ונקרב בעל הבית לישבע שכן הוא שנגנב וכו'
ו) שם ס"ב בשם הרמ"ה:
ז) דומיא דעובדא דחביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא כו' לקמיה דרבא שם דף פ"ג ע"א
ח) טור ס"ג בשם הרמ"ה
ט) שם ס"ו משנה שם בספ"ז דב"מ דף צ"ד ע"א
י) לשון הרמב"ם שבסוף הל' שאלה ופקדון מימרא פלוגתא דאביי ורבא בפ"י דב"ק דף ק"ח ע"ב ופסק כרבא וכ"פ הפוסקים
כ) פי' בלסטי' מזוין וכ"כ רש"י ותוס' שם כ"כ הטור
ל) הטור כ' בס"י שצריך לשלם לבעלים ויעמוד הוא הגנב לדין ליפרע ממנו וכן פירש רש"י שם וה"ה כתב שם ושאר המפרשים הקשו עליו דודאי אינו מן הדין שיתחייבו הם לשלם האונסין אע"פ שהוכר הגנב אלא כך פירושו שהם חייבים לטרוח ולדון עם הגנב משום דלפעמים הגנב אלם וקשה ואין הבעלים רוצים לטרוח לדון עמו וזה דעת רבינו ע"כ ובכ"מ ובב"י כתבו שאינו יודע מנין הכריע דעת רבינו שהרי דבריו כדברי הגמ' ממש וכל פי' שיפורש בגמ' יתפרש גם כן בדבריו ולעד"נ דדייק לה ה"ה דאי היה מחייב הנפקד לשלם להמפקיד לא הוה הרמב"ם שתיק מיניה לבארו לנו וע' בסי' ש"ה ס"ב שם העתיק לשון הטור שחייב הש"ש לשלם:

סימן רצה

א) לשון הרמב"ם רפ"ו מהלכות שאלה ופקדון
ב) כתב ה"ה החילוק אע"פ שלא נתבאר בגמ' נראה נכון דודאי כל זמן שהדבר מינו שוה למה יחשד הלה שיתן דמיו ויקח הדבר שלא ברשות בעליו ובגמ' לא אמרו אלא שמא עיניו נתן בה וכו'
ג) כן הוא ברמב"ם וכן העתיקו הטור ובמשנה בפ"ג דב"מ דף ל"ג ע"ב מפורש עם בהמה וכלים
ד) מימרא דרב הונא שם דף ל"ב ע"ב
ה) כתב הב"י כן משמע בגמ' שם דמתיב לרב הונא ממתניתין דהמלוה על המשכון וכו':
ו) נתבאר בגמרא שם ע"א
ז) מפורש בסוגית הגמ' שם ע"ב
ח) שם ברמב"ם
ט) מימרא דרב ששת שם בפ"ק דף ו' ע"א
י) וכ' הב"י שמצא כתוב ☜שיבררו לו הדיינים ששמר כדינו מה שהוא שומר ושלא יהא תחלתו בפשיעה וסופו באונס:
פירוש כגון שהוקרה שתלוי בשער שבשוק כ"כ הרא"ש מעובדא דהנהו כיפי וכו' ולקמי' דרב נחמן וכו' ולסוף אישתכח כיפי ואייקר וכו' שם דף ל"ה ע"א
כ) הרמב"ם בפ"ב מהלכות שכירות דין ח' וכ' ה"ה מחלוקת היא בין הגאונים שיש מי שסובר שצריך ב' כסף משום דכסף או כלים דמיניה ילפינן שתי כסף בשבועת השומרים כתיב ודעת רבו אבן מיגש ז"ל שאינן צריכין דאע"ג דכתיב גבי שומרין ערוב פרשיות כתוב כאן ואינו אלא בטענת מודה במקצת
ל) כתב ה"ה מוסכם מהגאונים מבואר בפ"ט דב"ק (דף ק"ו ק"ז) פלוגת' דאמוראי ופסקו כרב חייא בר יוסף דאמר ערוב פרשיות כתיב כאן ומבואר בהלכות וכן מוכח בספ"ד דב"ב (דף ע' ריש ע"ב וכמ"ש התוס' שם) שאפי' טען שנאנס הכל חייב שבועה מן התורה
מ) קצת מן הגאונים ולזה הסכים הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכ"כ הטור בשמו ובשם אביו ז"ל שם בפסקיו וזה דעת בעל המאור וכדבריהם הסכים הר"ן וכתב הב"י שכדבריהם ראוי לדון כי המה הרבים ואחרונים
נ) רוצה לומר תביעה:

סימן רצו

א) ל' הרמב"ם פ"ב מהלכות שכירות ד"ח וכ' ה"ה זה מוסכם מכל הפוסקים וכו' שלא כדברי הסוגיא שבריש כל הנשבעים (שבועות דף מ"ה ע"ב)
ב) כ' ה"ה זה דעת ר"ח ז"ל והרב אבן מגש ז"ל.
פי' דהוי מגו דהעזה דאין אדם מעיז פנים לכפור ולומר להד"ם
ג) בשם יש מפרשים ז"ל שבמקומות אחרים אמרינן מגו לאפטורי משבועה אין משבועת השומרים דלא אמרינן וכו' והדברים עתיקין
ד) ל' הטור ס"ב וכ"כ הרמב"ם שם די"ב וכתב ה"ה זה פשוט שאין שבועת השומרים בכופר אלא בטוען נאנסו וכו' שכל אלו טענות שהמפקיד יודע בהן כמו הנפקד אין שם חיוב שבועות התורה אלא במודה במקצת וכן מוכיחות המשניות שבפ' שבועת הדיינין בבירור אבל פשוט שיש בו שבוע' היסת
ה) כ' ה"ה פ' אע"פ שיש שם עדים נאמן לומר החזרתי בשבועות היסת כמבואר ריש פ' הנשבעין (דף מ"ה ע"ב
ו) בעיא דרב עמרם ופשטה רב חסדא בפ"ד דב"ב ד"ע ע"א ומבואר הטעם שם ע"ב
ז) שם ברמב"ם וכ' ה"ה דין זה לא נזכר בפי' בגמ' ופשוט הוא שהרי בזה הצד אין כאן מגו כלל
מבואר לעיל בסי' רצ"ד ס"ב
ח) הראב"ד שם בהשגות וכ' ה"ה דומה זה למלוה את חבירו בשטר וטען הלוה פרעתיך שאומרין ללוה לך ושלם וכו' (ונתבאר לעיל סי' פ"ב ס"ב) ונכון הוא ורבינו קצר בכאן
ט) שם בספ"ו מה' שאלה וכ' ה"ה והב"י זו משנה בפרק שבועת הדיינין אין נשבעין אלא על דבר שבמדה וכו' סוף דף מ"ב ושם בגמ' דף מ"ג ע"א
י) כתב ה"ה ג"ז שם מבואר בבריית' מ"מ דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל וקצת מפרשים שאין זה אלא כשהפירות שהוא מודה בהן אינן בעין ונפסדו או נאבדו בפשיעה וכו' אבל אם הם בעין כמו שהיו אע"פ שהנפקד אינו טוען הילך כל פקדון ברשות בעליו וה"ז כאומר הילך וכו' ולא כן דעת רבינו והראב"ד ז"ל ע"כ וכ"כ התוס' והרא"ש והר"ן כמ"ש בסי' פ"ח סכ"ד ולי צ"ע שהמחבר סתם כאן כדברי הרמב"ם ולעיל פסק כדעת הרמב"ן והרשב"א ושאר מפרשים ודוחק לומר שסמך על מ"ש שם
מבואר לעיל סי' פ"ח סי"ב
כ) שם בפ"ב מה' שכירות ד"ט משנה ספ"ז דב"מ ריש דצ"ד
ל) ברייי' שם

מ) פסק כרבי יוחנן שם דבההיא הוא דקא נפיק עליה קלא דאינש מהימנא הוא גמר ומשעבד נפשיה וכן בהלכות
נ) שם ד"י
ס) כ' ה"ה זה פשוט שגלגול שבועה היא מדאורייתא ובכמה מקומות נתבאר (בפ"ק דקידושין דף כ"ז ע"ב)
ע) שם די"א כתב ה"ה ג"ז פשיט שאין שבועת השומרין בכופר אלא בטוען נאנסו וכמו שנתבאר בסי' דלעיל ס"ב
פ) שם בפ"י מהלכות שאלה ד"ב
צ) כ"כ ה"ה בפי' דברי רבינו דאם היו עדים שבלא תנאי בא לידו לא היה נאמן במגו דלא אמרי' מגו במקום עדים כמ"ש בפ"ד מהל' שכירות מעובד' דאורחא דנהר פקוד פ"ו דב"מ דף פ"א ע"א
פירוש בנקיטת חפץ כמבואר לעיל ס"ב:

סימן רצז

א) לשון הטור וכ' כב"י ופשוט הוא וכו' אלא שנשבע היסת
שם ס"ב נלע"ד שנלמד ממ"ש התו' בפ"ט דכתובות ריש דף פ"ה ע"ב בהנהו עובדי שם (דיש מתרושש והון רב או מציאה מצא סמ"ע בשם ר"ן)
ב) בפ"ג דב"ב דף מ"ה ע"ב מסיק בגמ' שהמפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים
ג) עובדא דשומשמי בפט"ו דיבמות דף קט"ז ע"ב וכדאמר ליה רבא לרב חסדא שם וב"ב הרמב"ם בפ"ו מהל' שאלה ופקדון ד"ו
ד) הרמב"ם כתב שישבע בנק"ח וכ' הרב המגיד ואולי מפני שנתן כאן סימנים וצ"ע והכ"מ כ' שטעמו של רבינו דבר נכון בלי פקפוק
ה) כן כתבו התוספת שם בשם ר' יצחק
ו) טור ס"ג וכ"ב הרמב"ם שם דין ו' ומבואר בדברי הרי"ף והרא"ש במה שכ' בפ"ג דבתרא אהא דאמר רבה לא שנו אלא שמסר לו בעדים וכו' שם דף מ"ה ע"א
ז) מעובדא דשב מרגניתא וכו' קמי' דרבי אמי בפ"ט דכתובות דף פ"ה ע"ב ואפי' היה אביהם אמוד כיון שהפקידו בעדים
פי' בשעה שהיה זה תובע ליתומים להראות שיכירוהו טור ונלע"ד פשוט שאינם נאמנים לומר כן לאחר שהראה אותו לעדים והכירוהו לעדים שזה הוא שהרי גם אביהם לא היה נאמן כמבואר לעיל

ח) כתב הסמ"ע אע"ג דאין היורשים נשבעים אלא ליטול ולא ליפטור כמה שנתבאר בס"ס ס"ט וס"ס ע"א שאני הכא דהבע"ה נותן סימנים ואמר שיש לו עדים שיכרוהו בטביעות עין וה"ל כאילו הן באין ליטול

ט) ל' הרמב"ם שם וכ' ה"ה מעשה בכתובות בהכותב (שם) וביארם לדעת רבינו שלא היו שם עדי פקדון כלל וכו' ואפשר לדעתו ז"ל שאלו היה האב קיים והיה טוען לקחתי כיון שאין שם עידי פקדון וראה אין מוציאין מידו אבל אין אנו טוענים ליתומים כיון שיש כאן כל הצדדין האלו וצ"ע אבל שיטה אחרת יש להרמב"ן והרשב"א וכו' ואין כאן מקום להאריך:

י) כתב ה"ה זה יצא לו מל' הגה' שאמרו אמר רב נחמן ידענא בזה לא אמיד נרא' שהדיין צריך לידע:

כ) כן כ' בפ' כ"ד מה' סנהד' דין ב' והביאו המחבר לעיל סי' ט"ו ס"ה:

סימן רצח

א) ל' הרמב"ם בפרק ה' מה' שאלה ופקדון דין ו' כ' ה"ה דברי הרב ורבותיו בנויין על שרש מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם בלא שבועה שננגדו (ומבואר בסי' ע"ה)

ב) מבואר בגמ' בפרק הכונס (בבא קמא ד' ס"ב ע"א) כדאמר רב אשי לרב יימר

ג) שם דין ז' וכתב ה"ה זה הדין סברת רבינו ז"ל ופשוט הוא דודאי אין השומר מחויב שבועה כיון שאין המפקיד טענו וטענת ברי וכיון שכן היא נשבע שאינו יודע ונפטר:

סימן רצט

א) מוצא דינים האלו נתבארו במה שכתבתי בסי' ע"ז ס"ט:

סימן ש

א) ל' הרמב"ם בפ"ה מהלכות שאלה ופקדון ד"ד וכ' ה"ה מבואר בפרק המפקיד (בבא מציעא דף ל"ז ע"א) במשנה ובסוגיו' הגמ' ובהלכות

ב) וכתב ה"ה ולא דמי לטוענו ק' לי בידך והלה משיב נ' אני יודע בודאי שיש לך ונ' איני יודע שמשלם מנה בלא שבועה כמ"ש (לעיל סי' ס"ה סי"ג) דשאני הכא שהדבר ברור שבפשיעות הוא מפסיד מנה שלא כדין בדין הוא שישבעו הנוטלים כ"ב רשב"א ועוד שדין זה אפילו באומר לכל אחד הא לך מנה הוא

ג) ל' ה"ה שם בשם יש שכתבו ז"ל ושהוא מוכרח שם

ד) שם הרמב"ם ושם במשנה כאוקימתא דרבא שם

ה) פסק כת"ק שם:
ו) שם ברמב"ם ושם במשנה וכאוקימתא דרבא וכת"ק
ז) שם ומבואר שם במשנה וגמרא שם:
ח) כ"כ אביו הרא"ש בפסקיו שם דה"ל למפקיד למידע וה"ה כ' שם שגם בזה אם לא תבעוהו חייב בבא לצאת ידי שמים
ט) שם ומבואר שם בגמ' דב"מ דף לו ע"ב
י) מימרא דרבא ואיתמ' רב פפא שם וכדמוקי לה בגמ' שם:

סימן שא

א) ל' הרמב"ם רפ"ב מהלכות שכירות וכתב הרב המגיד משנה פרק הזהב (בבא מציעא ד' נ"ו ע"א) ולא הוזכר במשנה שואל ומ"מ דינו כשאר שומרים כמ"ש רבינו בארבעה שומרים ומה שלא הזכירו במשנה מפני הקדשות דלא שייך בהו שאלה
ב) טור ס"ס צ"ה בשם ה"ר ישעיה
ג) ב"י בשם הרא"ש שם בפסקיו ושכן משמע התם בגמ'
ד) טור בשם הרי"ף והרא"ש והראב"ד בהשגות והרמב"ן והרשב"א וש"פ סברו דכשם שהתורה מיעטא את הש"ש מהתשלומין לגבי אלו ולא מהשבוע' לבדה כך מיעט' את הש"ח מעיק' התשלומין אם נודע שפשע או הודה ואין פושע מזיק שהרי פשיעה בבעלים פטור אלו הוי חשיב כמזיק אמאי פטור בבעלים
ה) רמב"ם שם וכן כתב ה"ה בשם קצת מפרשים ודייקי לה מל' המשנה שם ש"ח אינו נשבע ש"ש אינו משלם מדלא קתני ש"ח אינו משלם דדוקא אינו נשבע ונאמינהו במה שאמר שלא פשע הא אם נודע שפשע משלם וכ"נ מדברי רש"י
ו) ל' ה"ה שם בשם יש שכתבו ז"ל ברמב"ם שם מימרא דר"א שם בב"מ ד' נ"ח ע"א ע' לעיל סי' ב"ה ס"ב שי"ח וס"ל שדינו כתלוש כסוגיא דגמ' דחולין סוף דף ט"ו ודע"א ודף מ"ז ע"ב וכ"כ המחבר ב"י בי"ד סי' ו' ס"ב כדעת הרי"ף והרשב"ם והרמב"ם וגם הרמ"א לא הגיה שם דעת החולקים בזה וע"ל סי' רכ"ז סל"ב שאין אונאה לשכירות בתים והוא מדברי הרמב"ם ולענ"ד כל זה צ"ע ואכמ"ל
ז) ב"י בשם הרא"ש שם בפסקיו ממשנה נכסים שאין להם אחריות זוקקים את הנכסים וכו' פ"ק דקידושין ריש דכ"ו
ח) מימרא דרבא פ"ט דכתובות סי' ד' פ"ז
ט) רמב"ם שם דין א' בגמרא דבבא מציעא דף נ"ח ע"א מימרא דאמוראי ובהלכות

י) שם דין ד' כ' הרב המגיד ז"ל פסק כחכמי' שבפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מ"ב ע"ב) ופירשו ז"ל ואפי' אינה צריכים לקרקע כלל ע"כ ואין מכאן קושיא למ"ש בסי' צ"ה ס"ב ובס"ס קצ"ג שפסק שם העומדים ליבצ' הם כמטלטלים דשאני לגבי שבועת שומרים שמסר לו הענבים כדי להחזיר לו כך עם הקרקע חשובי כקרקע כמו שכתב הטור בסי' צ"ה ס"ו בשם הר"ר יוסף הלוי

כ) שם רפ"ה מה' שאלה ברייתא בפ"ז דבבא קמא דף נ"ג ע"א

ל) שם מהא דאמרינן שם עניי דפומבדיתא מיקץ קייץ להו

מ) טור ס"ז עובדא דרחבא לקמיה דרב יוסף וכדאמר ליה אביי שם

נ) רמב"ם פ' ב' מהל' שכירו' מדין ה' וכחב ה"ה במכילת' וכי יתן איש אל רעהו וכתיב ישלם שני' לרעהו וכו' פי' בעינן לרעהו בשע' נתינ' ובשעת תשלומין

ס) טור ס"ח ברייתא שם בפ' ז' דבבא קמא דף צ"ג ע"א

ע) כאוקימתא דרב' שם

פ) משנה שם ד' צ"ב ס"א וכאוקימתא דרבה הנזכר:

סימן שב

א) ל' הרמב"ם פ"ב מהלכות שכירו' ד"ו וכתב ה"ה זה פשוט בהרבה מקומות ואמרו בפ"ק דב"ק (בברייתא דף ט"ו ע"א) השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה וכמה מעשים בגמרא בדיני השומרים בנשים: (☜אע"ג דכתיב כי יתן איש אל רעהו דבר הכתוב בהווה)

ב) שם ד"ז וביאר שם בשם רבותיו שאין זה נשבע בטענת ברי שנאמר אין נשבעין על טענת הקטן (משנה פרק שבועת הדיינין (שבועות ד' ל"ח ע"ב)) שכל השומרין שבועתן שמא היא וכ"כ ה"ה בשם הרב אבן מיגש ז"ל והאריך בזה:

סימן שג

א) ל' הטור בשם הרמב"ם ומבואר במ"ש בסי' רכ"א סעיף ה'

ב) משנה פ"ז דב"מ דף צ"ג ע"א

ג) טור ס"ב שכן איתא בירושלמי כ"כ התוס' בפ"ו דב"ק דף נ"ז סוף ע"ב בשם ר"י וסיי' שם ודוחק וכ"פ הרא"ש שם דכל שם גניבה אע"פ שבאה ע"י אונס גדול וכו' והיינו טעמא דכל גניבה קרובה לאונס כדאמרינן שם בפ"ח ד' צ"ד ע"ב הלכך אין חילוק בין שהאונס גדול או קטן אבל אונס לסטים מזויין היינו שבוי' ובהא פטר רחמנא ש"ש וכן כתב בשאלתות וכן כ' מהרי"ק בשורש ק"ד שכן משמע במרדכי

ד) שם ס"ד משנה דף ל"ג ע"א
ה) משנה שם ע"ב
ו) כדמפרש לה רב שם
ז) בעיא דאפשיטה שם סוף דף צג
ח) ל' הרמב"ם בפ"ג מה' שכירות ד"ד משנה שם
ט) כת"ק שם ודלא כר"י
י) שם במשנה
כ) כת"ק דלא כר' מאיר
ל) כתב ה"ה לא נזכר שם בפירוש אבל מדקאמרי שנים אינו אונס משמע דיותר הוי אונס דאי לא לימרו כלבי' סתם
מ) טור ס"ה בשם הרמ"ה וכתב הב"י דברי טעם הם
נ) ל' הרמב"ם שם במשנה כלשונם שם
ס) שם ד"ה בעי' דאפשט' שם ריש דף צד.
ע) שם ד' ו מימרא דרבא שם
פ) כ' הראב"ד בהשו' דבר זה צריך פי' שאינו משלם כל דמי הבהמות אלא מנכין לו השכר שהי' צריך לשכור הרועים להציל ואם אותו השכר עולה עד כדי דמיהן אומדים כמה אדם רוצ' ליתן ולא יטרח לקנות בהמות יפות כאלו וישלם לו האומד ע"פ וכ' ה"ה והדעת מכרע' כן וקצר לפי שכבר באר שהשכר משל בעל הבית וכדמפרש אביי טעמא שם דנפקא מינה לשוכר הבהמה שמכיר בה שהיא מלומדת בביתו א"נ שלא יצטרך לחזור אחר הבהמות לקנות
צ) שם בפ"ג מה' שכירות ד"ז כתב הרב המגיד זה כלל לכל המוציאין ברשות שהן נשבעים ונוטלים וכן כ' ר"ח בפ"ק דכתובו' אהא דשנינו המוציא הוצאות על נכסי אשתו וכו' דף עט ע"ב דכל היכא דאיהו ידע והאי לא ידע נשבע איהו דידע והני מילי בעושה ברשות
ק) שם דין ח' ברייתי' בפ"ח דב"מ דף צג ע"ב וכדמפרש טעמא רב חסדא ורבא בר רב הונא וכתב הרב המגיד שכן פסקו הלכות וע' במ"ש בסי' רצא סעיף יב
ר) שם דין ט' עובדא לקמי' דרב פפא שם
ש) וכן כתבו התוס' שם וכטעמא דרב חסדא ורבה בר רב הונא שם
ת) ל' הטור ס"י ושם במשנה:
א) כן כתב אביו הרא"ש שם בפסקיו וכן כ' התוס' שם דקמ"ל דאפי' יש לתלות ולומר שמת' גם בשביל דבר אחר

ב) ל' הרמב"ם שם כ' הרב המגיד ל' המשנה שם עלתה לראשי צוקין וכו' ואוקימנא בהמפקיד [דף לו ע"ב] שתקפתי ועלתה וכ"כ בה' ואע"ג דההיא תירוצא אליבא דאביי דלית הלכתא כוותיה כבר האריכו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דאליבא דהלכתא קושטא היא לכ"ע ועקר ועי' צוקין הרים חדים וגבוהים ופירוש תקפתו שאחז בה והיא חזקה ממנו

ג) שם ושם במשנה

ד) מבואר בגמ' דהמפקיד שם וכ' ה"ה אין זה בש"ח אלא דוקא בש"ש שיש לו לשמור שמירה מעולה וכ"כ ז"ל

ה) ל' הטור סי' יב וכ"כ הרב המגיד שם

ו) שם ושם ברמב"ם וכ' ה"ה פלוגתא דאביי ורבא פ' המפקיד שם ופסק כרב' ומבואר בארוכ' בה' וכו' שאע"פ שנתבאר בפ"א [ולעיל סי' רצא סו] דתחלתו בפשיע' וסופו באונס חייב שאני הכא דלא בא האונס מחמת הפשיעה כלל ואין תחבולה לינצל מאונס זה

ז) שם בגמ' ומודה רבא:

סימן שד

א) ל' הרמב"ם בפ"ג מה' שכירות דין ב' משנה בפ"ו דמציעא דף פב ע"ב וכדאמר ר' חיי' בר אבא אמר רבי יוחנן שם דף צג ע"א

ב) שם ושם בגמ' אתקין רב חייא בר יוסף וכפי פירושו שם וכ' הרב המגיד והטעם לדברי הרב לפי שלא היה להם להתחבר שנים ולא לשאת אלא משוי שכ"א יכול להעבירו לבדו וכיון שמשוי זה כבד אצל כ"א מהן היה בדין שישלמו הכל וכיון שהוא קל לשניהם היה בדין שיהו פטורין לפיכך משלמין מחצה זה דעתו ז"ל כפי מה שביאר בבבא השניה

ג) שם בבריית' דאיסי בן יהודה שם

ד) מבואר במש"ל הרב המגיד

ה) שם דין ג' וכתב ה"ה זו סברת רבינו ומבואר לפי שעתו ז"ל:

ו) בשם רש"י והרשב"א ושאר מפרשים ז"ל שפירשו שלא דבר ר' חייא בר אבין כשנושאין שניהם ביחד אלא א' לבדו הוא הנוש' כמו שפירש"י שם

ז) שם דין ג' ממימרא דרבא דף צט ע"ב וכ' ה"ה י' פי' שהיה בפשיע' או במקום רואים ולא הביא ראי' וכו'

ח) כ' ה"ה זה נמצא בספרים ולפי"ז גירסתו מוחלפת מגי' שלנו וכו' וגי' רבינו בשאר יומא מהדרי ליה תלתא וכן היא במקצת נוסחי ההלכות והכונה שהם יש להם לשלם לו חביות יין לפיכך כל המשלמי' דמים רואים כמה היה שוה בשעת החזרה וכו'

ט) שם במימר' דרב'
י) כגי' הגמ' שלפנינו וכפי' שכ' הרא"ש שם דכי משלמי ארבעה דוקא בשברו' ביום השוק וכו' וכ"כ ה"ה שם בשם הר"א ז"ל פי' רבינו יהונתן ז"ל וכ"כ הרשב"א פי' הסמ"ע בדקנה יין זה אחר זמן שבירה
כ) ב"י מחס"א וממ"ש הטור בסי' שמג גבי שואל מבואר' במ"ש שם וכתבו גם המחבר שם שנית ובדפוס קראקא השמיטוהו מטעם זה סמ"ע:

סימן שה

א) ל' הטור ומבואר בסי' רצו סב וס"ד
ב) כאיסי בן יהודה בברייתא בפ"ו דב"מ דף פג ע"א:
ג) מבואר במ"ש בסי' רצה ס"ב:
ד) שם ס"ב ומבואר במ"ש בסי' רצד ס"ו
ע"ש במ"ש שם בשם ה"ה בשם שאר מפרשים שהשומר חייב לטרוח ולדון ואינו חייב לשלם ושזה דעת רבינו הרמב"ם וכבר תמה הסמ"ע מ"ש המחבר שם ל' הרמב"ם שאינו כשיטת רש"י וכאן ל' הטור שהוא כשיטת רש"י
ה) בסי' רצא סכ"ח:
ו) שם ס"ד מבואר במשנה בגמ' בפ"ו דבבא מציעא דף צ"ד ע"א
ז) ל' הרמב"ם בפ"י מהלכות שכירות דין וכ' ה"ה בריית' שמור לי ואשמור לך השאילני ואשאילך וכו' ומדברי רבינו נראה שהוא מפרש הקושיא ואוקימתא דבר פפא שם דאמר לו שמור לי היום ואני אשמור לך למחר על כל הברייתא ולפיכך כתב השאילני היום ואשאילך למחר דוקא למחר אבל אמר לו ואשאילך עתה הרי זו שמירה בבעלים
ח) הרב רמ"א הכניס הגה זו בתוך דברי הרמב"ם ולא הבנתי מה מקום להגה זו בכאן שהרי גם הרמב"ם סבירא ליה הכי כמו שנתבאר במ"ש לעיל
כצ"ל וכן הוא בטור ברש"י
ט) וכ"כ ה"ה שם שכן פירש רבינו יהונתן
י) טור בשם תשובת הרא"ש בכלל צ"ג סימן א' וכדעת הרמב"ם והרא"ש שאוקימתא דרב פפא קאי אכל הברייתא:

סימן שו

א) ל' הרמב"ם בפ"י מה' שכירות ד' כ' ה"ה משנה בפ"ו ב"מ (דף פ' ע"ב)
ב) מסקנת הגמ' שם דף פ"א ע"א

ג) שם בסוגי' דכיון שהיא תופסו במשכון שכירות ה"ז שומר שכר
ד) שם ד"ד משנה וגמר' פ"ט דב"ק ד' צ"ח ע"ב
ה) דלא כרב אסי שם אלא כאוקימתא דרבא דכ"ע אין אומן קונה בשבח כלי שם דף צ"ט ע"ב וכדאיתא בהלכות
וכתבו המחב' בסי' שפ"ד
ו) שם משנה שם דף ק' ע"ב
פי' שרפתו שהרתיחו יותר מדאי
ז) ברייתא שם ד' ק"א ע"ב
ח) כר' יהודה שם במשנה ובברייתא
ט) וכתב ה"ה בשם רש"י דפרק הבית והעליה פי' דמי עצים וסממנים ושכר טרחו בשאר שכיר יום ולא מה שפסק לו בקבלנות
י) זו הוא שיטת התוס' והרא"ש ע"פ הירוש' וכמ"ש ה"ה ולענ"ד היה ראוי לכתבו בשם י"א
כ) שם ברמב"ם פ"י מה"ש ד"מ וכ' הכ"מ כ"כ גם בפי' המשנה ונתן טעם לדבר לפי שאמרנו אם השבח יתר על ההוצאה ואם ההוצאה יתירה על השבח הוא תקנה לכל א' משניהם ובזה אין מקום למה שכתב הראב"ד אין לזה טעם
ל) שם ד"ה ברייתא שם ד' צט ע"ב ופירש רש"י אדם הממונה על כך ועליו ללותתן (פי' לשרותן במים):
מ) מעובדא דקמיה דרבי יוחנן שם
נ) כ"כ ה"ה שם ושכן מוכח בגמרא בעובדא דמגרומת' לקמיה דרב ופטריה לטבח וכו' שם
ס) טור ס"ח וכן כתב הרשב"א בתשו'
פי' אע"ג שידע שאם נעשה קלקול כזה תיאס' השחיטה והי' לו להזהר בכה"ג ושלא כדעת הת"ה דמחייבו מטעם זה
ע) ל' הרמב"ם שם בדין ה'
פ) כתב ה"ה זו סברת הרבה מן המפרשים ז"ל דבשכר אפי' בקי ואינו צריך להתלמד חייב דומי' דטבח אומן ואע"פ שבגמרא לא נזכר בראיי' המטבעות חילוק בין בשכר בין בחנם
צ) ברייתות שם ד' צ"ט ע"ב וכאוקימתא דרב פפא
ק) מהא דלא שני כאן בחנם כאן בשכר כדמשני גבי שחיטה והטעם משום דבהכר' מטבע צריך בקיאות גדול ולית ליה למיחזי אלח בקי כדנכו ואיסור (פי' שולחנין אומנין

היו) ושאר כל אדם איקרי הדיוט וחייבי' אפי' בחנם אבל דנכו ואיסור פטירי בחנ' אבל בשכר חייב
ר) כ' ה"ה זה מבואר בה' ודקדקו כן מסוגיא דגמרא ולזה הסכים הרשב"א וכן עיקר
ש) שם ושם בהלכות וכ' ה"ה בנראה דמעשה דר"א שם הכי הוי שהי' הדבר נראה שעליו היתה האשה ההיא סומכת ומתוך כך החליפו לה ואם לא היה בקי כל כך היה חייב מן הדין
ת) שם דין ה מעובדא לקמי' דרב יוחנן שם:
א) כתב' הרב המגיד למד הרב מדין הטבח וקל וחומר הוא ומה טבח שאמרו חכמים ז"ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן עליו להביא ראיה שולחני לא כ"ש ופשוט הוא
ב) שם בס"פ הנזכר ממימרא דרב' מקרי דרדקי וכו' בפ' ט' דבב"מ ד' קט ע"א
ג) מעובדא דרוני' שתלא דרבינא וכו' וכן כתב הראב"ד שם וכתב' הרב המגיד מעובדא דרוניא וכו'
פי' דאם בחנם שחט מסלקינן ליה דלא לעביד לא בשכר ולא בחנם א"נ אע"ג דשחט בשכר ומשלם מסלקינן ליה משום בושת ודמי בושת אורחיו א"נ זמנין דמצטריך לבשרא הרב המגיד חידושי הרשב"א בשם הראב"ד
ד) כפי' הרי"ף בהלכות
ה) כפי' רש"י שם משבשתא כיון דעל על כ' ה"ה ופירושו לדעת רש"י כגון שהמלמד בעצמו טוע' בדבר ואינו יודעו וכו' אבל אם היה הוא יודע הדבר ואינו משגיח על אחד מהתינוקות אם אומר הדבר בטעות לא מסלקינן ליה:

סימן שז

א) ל' הטור בפ"ו דב"מ דף פ' ע"ב ברייתא פלוגתא דר"מ ור"י וידוע דהלכה כרבי יהודה
ב) רמב"ם בפ"ב מה' שכירות ד"ח וכ' ה"ה מימרא דר"א ותניא כוותי' בפ"ח דב"מ דף צט ע"א
ג) טור כן כ' הרא"ש שם מהא דאמרינן הנח לפני הוי ש"ח ומבואר במ"ש לעיל סי' רצא ס"ב
ד) שם ס"ג בשם תשובת הרא"ש כלל ק' סימן ד ומבואר שם שהמעשה היה בבית העשוי לאוצר
ה) שם ס"ד
ו) סעיף כו ומבואר במ"ש שם

ז) שם ס"ה וכ"כ הרמב"ם בפ"ג ד"ו משנה בפ"ג דב"מ דף לה ע"ב וכרבי יוסי דהכי איפסקא הלכתא שם בגמ' סוף דף לו
ח) וכתב הטור ואפי' אם המשכיר יודע שמתה כדרכה וכתב ב"י שנ"ל שלמדו ממ"ש הרא"ש שם טעמא דר"י משום דחשיב שוכר כאלו השאילו בשליחות המשכיר וכו' ע"כ וכ"כ ה"ה שם שכן עיקר
ט) כך מבואר שם בדברי הרא"ש ופשוט הוא
י) שם ס"י בשם הרא"ש כ"כ בפסקי ר"פ השואל ומחלוקת זה כתבוה התוס' בפ' השולח גיטין דף מב ע"ב והמרדכי בפ' החובל
כ) בטור איתא כגון ששינה:
ל) שם בשם חכמי צרפת
מ) שם בשם י"א מטעם שהבהמה עומדת בכל יום לימכר ומשיב נזק
נ) וכ"כ הב"י שרבינו הטור סתם דבריו בסי' ש"מ כדברי חכמי צרפ'
ס) שם ס"ז תוספ' כתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ' הפועלים וכן כתב הרמב"ם בסוף הלכות שכירות:

סימן שח

א) ל' הרמב"ם בפ"ד מה' שכירו' ברייתא פ"ו דבבא מציעא דף מ"ט ע"ב
ב) מבואר בסעיף ה' ובמה שכתבתי שם
ג) שם בבריית'
ד) כדמפרש לה רב פפא לבריית' שם
וכתב הרב המגיד פי' ואפילו עם הולד היונק וכן פי' רש"י ז"ל
ה) שם דין ח' ברייתא ונתבארה בגמ' שם
ו) כ' הרב המגיד זה פשוט שהכל הולד אחר המנהג בכיוצא בזה וכן אמרו בשכירות פועלים (בפ' ז' דב"מ דף פ"ג ע"ב):
ז) שם דין ד' מפורש משנה ובגמ' אליבא דרבא דקי"ל כוותיה שם דף פ' ע"א:
ח) שם דין ו' כתב ה"ה הנראה מדברי רבינו שאע"פ שדרך הבהמה לשאת יותר ממה שהטעינה זה כיון שהוסיף חלק משלשים על המשקל ששכרה ושהרמב"ן חולק בזה והב"י כ' שמצא בשיט' תלמידי הרשב"א ☜דהיכא דאמר ליה משכיר שמשכירו לחצי לתך אם הוסיף על כך חייב דמוכחא מילתא שזה היה יודע שחמורו חלוש אבל אם אמר השוכר השכיר לי להביא עליו חצי לתך והשכיר' לו סתם אפשר שאם הוסיף עד

כדי משאו פטור עכ"ל ודברי טעם הן ודברי הרא"ש בתשובה מסכימים לזה וגם דברי הרמב"ם יכולים להתפרש על דרך זה:
ט) שם כ' ה"ה אע"פ שבגמ' כתבו שם שיעור ידוע לקצת בהמות רבינו לא כתבו לפי שכל הארצות אינם שוות ופשוט הוא:
י) שם דין ז' ברייתא שם ע"ב:
כ) וכ' הטור ס"ח בשם הרמ"ה אבל ד' דברים לא חייב אלא היכא דאזקיה בידים:
ל) כטעמא דרב אשי שם וכ' ה"ה ובהוסי' בלא ידיעתו מיירי ☜
ועיין במ"ש שם:

סימן שט

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ד מהל' שכירות משנה שם דף ע"ח ע"א והוא בסוף המשנה וכ' ה"ה וריש' דקאמ' השוכ' את החמו' וכו' ואפי' בזו י' מילין וכו' ומתה חייב ולא קא מפליג בין הוחמ' להוחלק' אוקמה רבי יוחנן לרישא כרבי מאיר דאמר כל המעבי' על דעתו של בעל הבית נקרא גזלן וחייב באונסין ולא קי"ל כוותיה וכו' אפשר שר' יוחנן חולק על האוקימתו' האחרות שם ולומר דלרבנן כ"ז שאין פשיעתו ניכרת פטור דאי לא לא הוי מוקי לה דלא כהלכתא:
ב) שם ושם במשנה
כן הוא בטור:
ג) טור ס"ג בשם תשובת הרא"ש בכלל צ"ב סי"ב:
ד) וביאר שם אע"פ שיש בהמות שהולכות וחוזרות ביום אחד זה שהתנה שיחזירה למחר מכיר כח בהמתו שאין בה כל כך כח לילך ולחזור ביום אחד וזה ששינה פשע:
ה) וביאר שם שישבע שלא פשע בה במאכל והאכילה כדרך שהיה רגיל להאכילה ואם רכב עליה לא להשקותה אלא לצרכו הוי פשיעה מאחר שהיתה בחזקת חולה:
ו) שם ברמב"ם ד"א משנה ריש דף פ'
ז) כ' ה"ה מפורש בגמ [שם] היכא דלא שני מאן משלם וכו' ובודאי לבעל הפרה משלמין שהכלי שלו
ח) שם ושם במשנה
ט) כ' ה"ה שהרי מבואר בגמ' דכל זמן שהשוכר לא שינה מדעת בעל הפרה האומנין משלמין לבעל הפרה אע"פ ששכרה לחרוש בהר וממילא ג"כ שאע"פ ששינה השוכר דינו עם האומנין והם משלמים ופירש כשהאומנין שכירים וכן פירש"י ז"ל
י) שם דין ב' כרב ששת בריה דרב אידי שם דאיפסק' הלכתא כוותיה

כ) מסקנת הגמר' שם
ל) שם דין ג' שם במשנה:

סימן שי

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ה וכ' ה"ה משנה בפ"ו דבבא מציעא (דף ע"ח ע"א) השוכר את הבהמה והבריקה וכו' ומפרש בגמ' שם ע"ב והבריק' שהתליעו רגליה וזהו חלתה שהזכיר רבינו
ב) מפורש בברייתא שם
ג) שם במשנה ובברייתא שם
ד) כאוקימתא דשמואל שם
ה) שם כאוקימתא דשמואל וכתב הרב המגיד ופי' ר"ח אם פגעו בה דרך הליכת' ואלו לא פגעו בה לא היו מחפשין אחרי' וכו' וכן כתבו התוס' שם בשם ר"ח
ו) דא"ל מזלך גרם שאלו היתה בבית לא היתה ניטלת ל' התוס' שם
ז) כ' כ"ה שדעת רבינו בחצתה או נשתטית כיון שיכול להשתמש בה ע"י הדחק נותן לו שכרו וכן באנגריא שאינ' חוזרת אחר שבדרך הליכת' ניטלה א"ל משכיר לשוכר מזלך גרם
ח) כ' ה"ה דקאי אחלתה או נשתטית אבל בדין האנגריא הדבר שוה ברכיב' ומשאוי ושכן נמצא הל' בתוספתא השוכר וכו' ולענ"ד הוא מפורש שם בגמ' דע"ט ע"א משמיה דר"ש בן אלעזר וכדמוקי לה רבה בר רב הונא שם
ט) כתב ה"ה זהו פי' רבינו מ"ש בברייתא חייב להעמיד לו חמור אחר היינו אם רוצה כל שכרו אבל אם אינו רוצה כל שכרו לא וכל זה לפי שיטתו שפי' ז"ל בששכרם למשא נותן כל שכרו משלם.
י) שם דין ב':
כ) כתב ה"ה כן פי' רבינו המשנה שם דף ע"ח ע"א דלא נשתעבד לו מביתו אלא נבלת חמור זה ועורו משועבדין לזה
ל) שם ד"ב ושם בגמ':
מ) הראב"ד השיגו בזה שאין הפרש בין רכיבה למשא וכו' וכן הרב המגיד כ' ובאמת אי אפשר ליישב סברת רבינו לפי וגירס' ספרי הגמ' שלנו שכתוב בהן השוכר את החמור ומת לו בחצי הדרך ואין שם לרכוב וכו' והב"י כתב גירסת סופרי הגמ' שבידינו כתוב בהן השוכר חמור לרכוב והיא גירסת הרי"ף והרמב"ם ז"ל וגירס' הספרי שאין כתוב בהן לרכוב אינה קושי' על דברי הרמב"ם וכו' ותמה בזה על ה"ה וכו' נלע"ד עדיין צ"ע מה

שהקשה ה"ה דאם איתא שיש חילוק בין רכיבה למשאוי וכו' כי אקשינן היכי דמי אי דאמר ליה חמור זה וכו' לוקמ' כבשכר' למשא:
נ) וכן כתבו התוספות בתירוצא בתרא שם ריש דף ע"ט והביאו הב"י:
ס) טור ס"ג בשם תשובת הרא"ש סוף כלל צ"ב:
ע) ממימרא דרבא האי מאן דאגר אגירי לדוול' ופסק נהרא וכו' שם ריש דף ע"ז:

סימן שיא

א) ל' הרמב"ם בפ"ד מה' שכירות ד"ו מברייתא כור לספינה וכו' אמר רב פפא ש"מ וכו' פ"ו דב"מ דף פו ע"ב
ב) שם בפ"ה מה' שכירות כתב ה"ה כל חלקי דיני הספינה מבוארים בבריי' שם (דף עט ע"א) ובגמ' שם וריש ע"ב:
והטיפול על השוכר וע' במ"ש שם בשם ה"ה ובשם התוס' בדין בית שנפל בסי' שיב סעיף יא
ג) שם ברמב"ם ושם בגמ'
ד) כ' ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל ☜לאו למימרא דמעיקרא אם רצה להחליף יין זה ביין אחר שלא יהא רשאי דהא ודאי רשאי שאין בזה קפידא דמה איכפת ליה בין יין זה ליין אחר אלא שמצאה כאן קפיד' מקום לנוח ונחה ע"כ
ה) שם ושם בברייתא וכאוקימתא דרב פפא שם ריש ע"ב
ו) שם ושם במימרא דרב פפא
ז) כ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן
ח) ל' הרמב"ם שם בפ"ד מה"ש ד"ד ומבואר בסוגיית הגמ' שם כתב ה"ה שם בגמ' אי דלאאשכח לאגורי כוליה אגרא בעיא למיתן ליה ופי' ז"ל ואינה מנכה לו כלום שכיון שהספינה קיימת יכול לו' לו אנא הא קאמינא ואינו דומה לספינה סתם ויין זה וטבעה הספינה שמנכה לו לפי שלשם אין הספינה קיימת
ט) מבואר זה בגמ' שם גם הראב"ד השיגו בזה וכ' ה"ה וכן הוא האמת מבואר שם בגמ':
י) שם ושם בברייתא וכאוקימתא דגמ' שם:

סימן שיב

א) ל' הטור מהא דאמרי' בפ"ח דב"מ דף קא ע"ב פשיעה נפל ליה ביתא א"ל לא עדיפת מנאי וכו' כתב הרא"ש שם בפסקיו וכולא שמעתין איירי בסתם אבל אם שכרו לזמן

קצוב כמכר דמי כו' והביא ראיה מהירו' דפרקין ודפסחים פ' מקום שנהגו ושכן כ' לו מורו רבינו מאיר בתשו' וכ"כ הרמב"ם ספ"ו מה"ש

ב) שם ס"ג בפסקיו מהירושלמי דפ' מקום שנהגו דאיתא שם שאם הקדים לו השכר ואח"כ הקדישו ה"ז דר בתוכו חנם:

דין זה כתבו המחבר לקמן סעיף יז

ג) שם ס"ד בשם הרמב"ם בפ"ה מה"ש ד"ו וכתב ה"ה ג"ז פשוט שכל המשכיר סבב הענין שהוא חייב להעמיד לו בית

ד) שם ס"ה עובדא דרב מרי בר רחל דמשכן ליה ההיא עוכו"ם ביתא וזבנה רבא וכו' שם בב"מ פ"ה דף עג ע"ב

ה) שם ס"ו ירושלמי הביאו הרי"ף והרא"ש שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ד"ו

ו) ל' הרמב"ם שם ד"ז וכתב ה"ה פי' כגון ששכרו בנך וכך לחודש ולא פי' לכמה חדשים ממשכ' שם פ"ח דף קא ע"ב וכדמפר' לה ורב יהודה שם להודיע קאמר וכפירש"י שם

ז) שם במשנה וכדמפרש לה רב יהודה הכי קאמר וכו':

ח) שם ברמב"ם מימרא דרב אסי שם

ט) שם במשנה:

י) שהוא מקום שווקים והכל נמשכים שם לדור והבתים אינם מצוים לשכור רש"י:

כ) שהחנוני מקיף לחברו אם ילך למקום אחר לא ידעו אנה ימצאוהו

ל) פסק רשב"ג שם במשנה וכ"כ הרי"ף והרא"ש וכ' ה"ה שהרמב"ם לא פסק כרשב"ג וכ"כ בעיטור וכ' הב"י שכדברי הרי"ף והרא"ש נקטינן ובסבד"ה כ' ומיהו ☜בזמה"ז חזינן דסגי להו ביב"ח ואפש' שמטעם זה השמיט הרמב"ם להא דרשב"ג ולע"ד היה ראוי לכתוב הגה זו בשם י"א:

מ) שם ל' הרמב"ם שם פ"ו ד"ח ברייתא שם וכתב ר"ה ופי' רבינו ז"ל שזמני הודעת השוכר למשכיר שוין לזמני הודעת המשכיר לשוכ' ופשוט הוא

נ) וביאר שם אפי' אין המשכיר דר אצל אותו בית איכא למקנה בשינוי דעתא בשעת גביית השכירות והרמב"ם בפ"ה ד"ה כ' אם יש בני בית כמנין בני ביתו אבל אם היו ארבעה לא ישכור להם והראב"ד השיגו שם יש בדורינו אומרי' יש ב"א שמחריבים הבית בדירתם

ס) ל' הטור ס"ז ירו' כתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ' השואל וכ"כ הרמב"ם פ"ו ד"ו וכ' ה"ה שכ"נ גם מגמ' שלנו שלא אמרו צריך להודיעו אלא במשכיר סתם אבל לזמן ידוע לא וכ"כ הגאונים

ע) ל' הרמב"ם שם. מימרא דרב הונא וכו' לא צריכא דאייקר בתי וכתב ה"ה ממילא כשהוזל שאין כח השוכר גרוע מכח המשכיר ופשוט הוא
פ) ב"י בשם הר"ן וכ"כ הרשב"א בתשו' מחס"ב
צ) גם המחבר כתבו לדין זה בסמוך וכ' הסמ"ע שאגב שיטפי' לא ראהו מוהרמ"א ז"ל
ק) ב"י בשם תשו' הרשב"א מחס"ב ושכ"כ הרא"ש בתשו' כלל א' סי' ו' וביאר הרשב"א שם שאם א"ל אני משכי' לך בית זה בכך וכך לשנה וכו' אם בא להודיעו משנה ראשונ' ואילך אינו רשאי אא"כ הודיעו הזמן הקצוב הנז' בגמ' וכו' ומבואר לעיל בסעיף ה ו
ר) ל' הרמב"ם פ"ו מה' שכירות ד"ט פשוט בגמ' בספ"ח דב"מ דף קא ע"ב
פי' אע"פ שלא הודיעו
ש) שכל שעה זמנו ואינו מחוסר אלא זמן ההודע' ה"ה
ת) כ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א ושכן מוכח בירושלמי והב"י כתב שם בשם נ"י ידורו שניהם יחד
א) שם ד"י ושם בגמ' מפורש
ב) נלע"ד פשוט שגם זה בשכרו סתם איירי דכל שעה זמנו הוא כמ"ש בסעיף דלעיל סעיף י'
ג) שם דין י"א מפורש שם בגמ'
פי' בעיירות כו' או י"ב חדש בכרכים כמ"ש לעיל סעיף ה' ו'
ד) טור סי"ג בשם תשוב' הרא"ש כלל א' סי' ז' ושכן נראה מפירוש רש"י שם דף ק"א ע"א
ה) המעשה הי' כך שם בתשו' והוא הדין פחות מזה אם אינו מוצא להשכירו עוד כמו שנתבאר בתשו'
ו) וביאר שם דכיון דימים רבים הוא שטענ' עמו הי' לו למיחש שמא תוציאנו
ז) ל' הרמב"ם בפ"ז מהלכות שכירות ד"ב משנ' שם דף ק"ב ע"א וביאר הרב המגיד שם שדעת רבינו אפי' בעומד באמצע השנה ולא כמה שכתב הרשב"א והביא הטור ופשט המשנה בפ' השואל כדברי רבינו וכ' בג"י וכן בכ"מ שכ' הרשב"א בתשו' דלא אמר' אלא להלכה אבל למעש' עשה כדברי הרמב"ם
ח) שם במשנה
ט) פסק כרב נחמן שם אע"ג דאפיך מפיך דקרקע בחזקת בעלי' עומדת וכן הדין בכל מילת דלא עבידא לאיגלויי
י) שם וכ' ה"ה וגם זה מהטעם האמור למעל' דקרקע בחזוק' בעליה עומדת וכן הדין בכל מילתא דלא עבידא לאגלויי
כ) כ"כ ה"ה שם בפ"ה ד"ו בפי' דברי רבינו הרמב"ם

רמב"ם שם ד"ו וכתב ה"ה פירוש שלא אמרו (שאינו חייב לבנותו) אלא כשנפל מאליו אבל אם המשכיר סתרו ודאי חייב להעמיד לו בית ופשוט הוא וכ"ש לפי' רש"י שפירש מזלו של שוכר גרם שאי אפשר לומר כן בסתרו הוא

ל) רמב"ם שם ד"ו מפורש בסוגיא הגמ' דסוף פ' השואל (שם דף ק"נ) וכתב ה"ה וכתבו ז"ל ואינו דומה לחמור זה וכו' שאם יש בדמיו לשכור ישכור [וכמ"ש לעיל סי' ש"י ס"ב] משום דחמור כשמת לזבוני קאי ולוקח אחר משא"כ בבית כשנפל שאין דרך למכרו וכ"כ התוספ' שם בפ' האומנים דף עט ע"א

מ) טור סט"ז כ"כ הרא"ש בתשו' כלל ל"ה סימן ו' ממ"ש התו' הבית אינו עומד להמכר אלא להוסיף עליו ולחזור ולבנותו כבתחל'

נ) שם סי"ח בשם הרמ"ה

ס) שם ברמב"ם פ"ה ד"ו ומבואר בסוגית הגמ' שם דף קג ע"א

ע) כתב ה"ה פשוט הוא ומבואר בהלכות

פ) משנה שם וכדמוקי לה שם רבין אמר ר"ל

צ) שם בגמ' לא צריכא וכו':

ק) שם במשנ' וכלשונה

ר) שם ד"ח ומבואר בסוגית הבי' והעליה שם דף קי"א עוד ע"א

פי' אם נפל' העליי'

ש) משנה שם ואוקימת' דרב אשי וכתב ה"ה פי' אם אמר' לו עלי' זו ולא אמר לו שעל גבי בית זה אם נפלה העלי' או נפחת' אינו חייב משכיר לתקנה וכן מפורש שם

ת) כשמואל שם דקי"ל כוותי' בדיני

א) שם במשנ' וכ' ה"ה בשם הרשב"א דוקא נפחת תקרת הבית שבני עלי' דורסין עליה כו' וזה שעבד לו הבית כשאמר על גבי בית זה וכו' אבל אם נפלו כותלי העלי' אינו חייב לתקן ולא ידור עמו בבית שאין הקלקול מחמת הבית

ב) בעיא שם דף קי"ז ע"א ונפשט' באת"ל

ג) טור סי"ט בעיא שם ונפשט' בדרך את"ל וכתב הרא"ש ומיסתבר דכל הני אם ת"ל הלכתא נינהו:

ד) שם ס"כ ונלמד ממ"ש שם בדין האפרסק כדבסמוך

ה) פשוט שם בגמרא

ו) בעיא שם ועלתה בתיקו

ז) מימרא דרבין בר רב אדא אמר רב יצחק מעובד' לקמי' דרבי חייא סוף דף קי"ו

ח) וכ"כ המחבר לעיל סי"ח:

סימן שיג

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ו מה"ש כתב ה"ה מימר' דרב נחמן אמר רבה בר אבוה בבא בתרא דף ו' ע"א
ב) פירש"י בית ארוך מאוד וחלוק בתוכו להרבה חדרים והשכי' לזה אחד מהם
ג) פי' רש"י על פני ארכה מבחוץ
ד) שם רב נחמן דידי' אמר וכו' וכתב ה"ה כ' תרבץ של חצר במקום תרבץ אפדנו הנזכר בגמ' וכ"פ רבו אבן מיגש ופי' תרבץ כעין גינה קטנה לאויר ועולים בהם דשאים ויפה המראה לעינים
ה) במימרא הנזכר
ו) שם ד"ב מימרא דרב אשי בפ"ח דב"מ דף ק"ב ע"א
ז) שם ד"ח
ח) פשוט שם בגמרא
ט) אוקימתא דמתני' שם לא צריכא בחצר דמשכיר ותורי דאתו מעלמא וכ' ה"ה ופי' רבינו בחצר דמשכיר אע"פ שהיא שכורה ביד השוכר כיון שהי' של משכי' והשוורים מעלמא הזבל של משכיר וכו' ועל מ"ש הראב"ד שהעמידוהו בחצר דמשכיר דלא אגירא לשוכר וכן פירש רש"י שם בגמ' כ' ה"ה שקצת נרא' כפי' רבינו ממה ששינו הלשון ואמרו בחצר דמשכיר ולא אמרו בחצר דלא אגיר' ליה לשוכר:
י) כמימרא דרב יוסי ב"ר חנינא שם:
כ) מימרא דרבא שם כיון שהוא אויר שאין סופו לנוח והכלי מפסיק
ל) טור משנה שם קא ע"א:

סימן שיד

א) ל' הרמב"ם בפ' ו' דשכירות דין ג' וכ' ה"ה משנה ובריית' פ"ח דב"מ (דף קא ע"א)
ב) כתב ה"ה ופי' נגר כמין יתד שנועצין בו את הדלת ותוחבין אותו בחור האסקופ' וכן פירש"י
ג) כצ"ל וכן הוא בנ"י וביאר שם כיון דלדירה אמר ליה ולא חזיא לדיר' אלא בדברים הללו ה"ז כאלו התנה בפי'
ד) ברייתא שם:

ה) פשוט שם משמיה דרב משרשיא דמזוזה חובת הדר היא ובריייתא שם ריש דף קב ואיתא שם וכשהוא יוצא לא יטלנה ומעשה באחד שנטלה בידו וקבר אשתו ובניו וכתבו המחבר בי"ד סי' רצא ס"ב

ו) בעיא שם דף קא ע"ב ופשט' רב ששת למתני' כל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו

ז) שם בברייתא ופי' הנ"י סולם לגג ☜דאלו לעליי' המשכיר חייב דבלאו הכי לא מתדר ליה והביאו הסמ"ע ופי' רש"י מרזב כל גגותיהן טחין בטיט ומשופעי' מן ד' צדדיהן וסומכין נסרים לכותל אצל הגג להרחיק המים מן הכותל וכשנפלה אחד מהן הדיוט מחזירה:

סימן שטו

א) כבר כתבו המחבר בסי' קצ"ה ס"ט ומבואר במ"ש שם וכ' המרדכי בפ' האומר בקידושין בשם ראבי"ה ☜על אשה אחת שהשכיר' בית מראובן לדור בו מפסח ועד עצרת והיא קבל' אצלו קודם פורים לביתו במדת חסד או מחמת דבר אחר ועתה חזר בו קודם פסח ופסק דיכול לחזור בו דכל חזקה לא מהני אלא אחר גמר מעשה שראוי להחזיק מיד עכ"ל ואם קנה בא מהדרכי' ומחל' ☜לא מהני מחיל' עד שיחזיר ויקנה בא' מהקנינים כ"כ ריב"ש סי' תקי והביא' הסמ"ע

ב) וכ"כ המחבר בסי' קכז סעיף ל"ב וע"ש

ג) ל' רמב"ם רפ"ז מה' שכירות וביאר שם שהשכירות מכיר' לזמן קצוב הוא וכתב ת"ה וזה פשוט ומפורש בפ' הזהב (בבא מציעא דף נו ע"ב)):

ד) כתב ה"ה ג"ז פשוט:

ה) טור ס"ד בשם תשו' הרא"ש כלל א סי"א וביאר שם דקרקע בחזקת בעלי' עומדת לכל ספק הנולד ביניהם אם בא לשנות המנהג המדינה

ו) שם ס"ה בשם תשו' הרא"ש כלל א סי"ח

ז) וכיוצא בזה כתבתי בשם הריב"ש בסי' שלא ס"ג וכ"כ לעיל ריש סי' קפב לענין שליח וע"ל ר"ס שד"מ מזה בהגה שם:

סימן שטז

א) ל' הרמב"ם בפ"ה מה"ש ד"ה מכאן אני אומר וכו' וכתב ה"ה וראייתה בצדה מדין הספינה [בפ"ו דב"מ דף עט ע"ב] כמש"ל סי' שיא ס"ו ולא אמרו שיש לו תרעומות אלא

בספינה מפני שיש לו לדור לבעל הספינה עם השוכר ולסבול דעתו אבל בבית אפילו תרעומות אין לו נכון בטעמו
ב) וינכה לשוכר משכירתו \
פי' השאלה היתה שם שהתנה השוכר עם המשכיר שאם ירצה לדור אחר זמן השכירות עד י' שנים אינו יכול להוציאו אם לא לצורך עצמו ודירתו דאז יכול לסלקו וכו' והשיב שזה הכח דיוכל לסלקו אינו יכול למוכרו וכו'
ג) וכ"כ הב"י בסי' שטו ובסימן זה בשם תשובת הרשב"א מס"א וביארו שם שאע"פ שאמרו אין השואל רשאי להשאיל וכו' ה"מ במטלטלין אבל בקרקע רשאי ונלע"ד דאיירי שנתן לו בית וחצר בפני עצמו נדור בו דאי לדור עמו בשותפות ודאי יכול לעכב עליו לו' שאינו יכול לעכב את האחר וכמבואר בסעיף שלאחריו וכן ראיתי בסמ"ע והאריך בזה דלא כמ"ש הרמ"א בתשובה הביאו מהרש"ל בתשובותיו בסי' יז דחולק עליו
ד) טור סעיף ב' בשם תשובת הרא"ש כלל א' סי' ב'
ה) וביאר שם שאין לקבל כל אדם בשו' יש מפני חשיבתו שאדם בוש מפניו ויש מפני גריעתו שאדם בוש לדור עמו ויש שהוא בעל קטטה ויש שאינו נאמן הלכך הרונה לדור בשותפו' מדקדק בתחלה עם מי וכו'
ו) ע"ש שסתם המחבר כדעת הרמב"ם שכ' וכל א' יכול לכוף חבירו ולומר לו או שכור ממני וכו' ואם יש בה דין חלוקה חולקין וכאן סתם כדעת הרא"ש שאיני יכול לכופו לחלוק ונ' לענ"ד שמ"ש הרמב"ם שם ויכול לכוף וגו' לא קאי איש בה דין חלוק' חולקין אלא אדינא דגוד או איגוד או שכור ממני וכו' וע"ז כתבו אם יש בה דין חלוקה וכו' ואם אינו רוצה לחלוק כופיהו בדינא דגוד או איגוד או שכור ממני וכו' וכמ"ש שם בשם הרשב"א והרב סמ"ע כתב בענין אחר והמעיין יבחר
ז) ב"י בסי' שטז בשם ת"ה רשב"א מחס"א
כצ"ל וכן היא בב"י
ח) וביאר שם כיון שכ' לכל מי שירצה ואפי' לסיעה גדולה ואל תאמר דלא נכתב אלא לשופר' דשטרא דכל היכא דליכא למילף ילפינן ועוד שהרי נתן לו רשות לדור בו. הוא וסייעתו מי לא עסקינן שיהיה לו סיע' גדולה וכו':

סימן שיז

א) ל' הרמב"ם בפ"ז מה"ש ד"ג מבואר בסוגית הגמ' בפ"ח דב"מ דף ק"ב ע"ב ממשנ' דפ"ח דבכורו' דף מט ע"א

ב) וכתב הנ"י פ' השואל ואם כ' לו שטר בפני עצמו על דמי השכירות וכ' בו נאמנות אזי לא יכול לומר פרעתי וכ' הריב"ש סי' שיג ☜מי שקבל קנין בעדים לפרוע צו השכירות אינו יכול לומר פרעתי הסמ"ע בשם ד"מ:

ג) פי' הראב"ד בהשגו' ל' יום לאו דוקא אלא כל תוך זמן נמי וכתב ה"מ ופשוט הוא

ד) כ' הכ"מ בס"פ השואל איבעי' לן אי תבעו ביום משלם זמני' וכו' ואסיקנ' דעביד אינש דפרע ביומא דמשלם זמניה ומהימן שוכר בשבועה שם דף קג ע"א

ה) שם ד"ד מימרא דרבא אמר רב נחמן שם

ו) וביאר שם כגון המשכיר אומר בו' שכרת והשוכר אומר בה' שכרתי או שבעל הבית אומר לא השכרתי ומבואר ג"כ לעיל סי' שי"ב סט"ז וכמ"ש שם

ז) שם דין ו' עובדא' שם בפ"ט דף ק"י ע"א

ח) פסק כרב כהנא שם דאיפסקא הלכתא כותי' שם וביארו שם טעמם בגמרא משום דהוא מילתא דעבידי לאגלויי (ופירש רש"י בסוף שיבואו עדי השטר ויעידו) ואטרוחי בי דינא תרי זמני לא מטרחינן

ט) טור ס"ד בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו

י) ל' הרמב"ם שם דין ו' וכתב ה"ה פסק כרב יהודה שם וכן בהלכות ה"ה

כ) כן כתב שם וביאר שהרי אין נאמנותו אלא מדין מגו ואם אין שם מיגו בטל נאמנותו:

סימן שיח

א) ל' הרמב"ם ספ"ח מהלכות שכירות עובדא בפ' י"ב דכתובות דף קג ע"א

ב) שם בגמ' זבין ריחים וחמרא לטחון בה מזונות ביתו

ג) מסקנת הגמרא שם

ד) כדא"ל רב עוירא לרבינא שם:

סימן שיט

א) ל' הרמב"ם בפ' ז' מהלכות שכירות דין ז' כתב ה"ה מעובדא דההוא גברא שהטעה את האשה בפ"ח דב"מ (דף ק"א ע"ב):

ב) ומבואר שם בגמ' דבהטעהו ☜אפי' הוא חצר דקיימא לאגרא משום דא"ל לכ"ע ניחא ל' לאגורי לדידך לא ניחא לי לאגורי דדמית עלי כאריא ארב' וכן כתב הרי"ף והרא"ש והטור

ג) הרמב"ם שם

ד) הסמ"ע והב"ח כתבו דגם הרמב"ם מודה שלאחר שהוציא הפירות לשוק צריך להודיע מיד לבעל הפירות ואם לא הודיעו ונאנסו חייב מדיני דגרמי אלא שהרמב"ם דס"ל דמד'

חסידות הוא שיודיע לו קודם שיוציא הפירו' לשוק כדי שלא יהא צריך להשליכם לשוק דשמא בין ההשלכ' לשוק ובין ההודעה יגיע איזה אונס בפירו' ויתחייב בדיני שמים ע"ש ה) באשר"י וטור אין שם תיבת תחלה והוא יותר נכון וכמ"ש הסמ"ע והב"ח ולא פליגי כלל:

סימן שכ

א) ל' הומב"ם רפ"ח מהלכות שכירות וכתב ה"ה זה מפורש בברייתא דמסכת דמאי בין שכר לחוכר השוכר בממון והחוכר בפירו'

ב) שם דין ג' וכ' ה"ה פשוט בהמקבל (פ"ט דב"מ דף קג) אבל חוכר ומקבל שניהם בפירו' אלא שהמקבל נותן לבעל הקרקע שליש תבואתו או רביע לפי מה שמקבל על עצמו והאחר נותן לו פירות קצובין

ג) ממשנה בפרק ט' דבבא בתרא דף קסז ע"ב

ד) שם ברמב"ם מימרא דרב יוסף בוכר' וכו' כללא דמלתא וכו' רפ"ט דבבא מציעא דף קג ע"ב

ה) מפני שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יצטרך לטרוח בשמירת' רש"י

ו) מימרא דרב יוסף מרא וכו':

ז) ל' הטור ס"ה משנה ובריייתא שם:

ח) אוקימת' דגמ' אמתניתין שם

ט) שם בשם הרמ"ה ממשמעות הגמרא שם:

י) משנה שם דף קה ע"א

כ) שם בגמ' ומפרש שם טעמא שהיא אומר אותו חכירות שפסקת לי חטי מעלי' בעינא

ל) טור שם ברייתא שם וכדמוקי לה שם בגמ':

סימן שכא

א) ל' הרמב"ם פרק ח' מהל' שכירות דין ד' מפורש במשנה בפרק ט' דבבא מציעא דף קג ע"ב

ב) אוקימתא דר' פפא שם

ג) בשם הרמב"ן ולזה הסכים הרשב"א ז"ל

ד) ממשנה יבש המעיין ונקצץ האילן וכו' שם דף קג ע"ב:

ה) מהא דאמר רב פפח דיבש נהרא כו' שם וכמ"ש התוס' שם ריש דף קד בתירוצא קמא

ו) שם ברמב"ם משנה שם מכור לי בית השלחין זו וכו' וכדמפר' ליה רבינא שם דף קד ע"א
ז) וביאר שם כגון שהיה עמוק ב' ועכשיו עמוק שלש יכול לומר לו טרח בו והוא מספיק
ח) וכ"כ ה"ה שם בשם הירושלמי:
ט) בשם הרמב"ן והרשב"א כאוקימתא דשמואל שם מדלא אמר רבינא לעולא לא שנא אמר מחכיר לחוכר ל"ש אמר חוכר למחכיר שמעינן מינה דמודה רבינא להא דאמר שמואל:

סימן שכב

א) ל' הרמב"ם פ"ח מהלכות שכירות דין ד' וכ' ה"ה משנה פ"ט דב"מ ד' קה ע"ב ומ"ש שם או המקבל כתב המחבר במקומו או השוכר כמו שכתב ה"ה בשם רש"י דהא מתני' ליתא אלא במכירות דאי בקבלנות מאי מנכה איכ' מה שימצאו יחלוקו ואולי מפני שאיתא המשנה המקבל אחז לשון המשנה וכו' ופירושו מקבל בחכירות או שכירות
ב) אוקימת' דרב יהודה שם וכתב ה"ה גירסת רבינו רובא דבאגי והוא כולל כל בקעות העיר ושכן מצא בקצת נוסחי הלכות
ג) שם בגמרא דף קו ע"א מסתברא דא"ל אי משום לתאי דידי וכו'
ד) שם מסתברא דא"ל משום לתאך וכו' והטעם מפורש שם בגמ':
ה) שם ברמב"ם מבואר שם בגמ' מסתברא וכו'
ו) מימרא דרב חסדא שם
ז) מימרא דר"ל שם וכתב ה"ה בגמ' יש שיעורין חלוקין והכונה בדברי רבינו לפי מה שהוא מקום:

סימן שכג

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה' שכירות דין ז' כ' הרב המגיד משנה פ"ט דב"מ דף קו ע"ב ופירוש אע"פ שקבלה ממנו בחכירות בדבר ידוע אם השדה מעט או הרבה אע"פ כן לא נסתלק מפירות קרקע ומאותן הפירות נותן לו הדבר הקצוב
ב) שם ומבואר בגמ' שם ע"ב מודה רב אשי וכו'
ג) פסק כרב אשי שם דהוא בתרא
ד) כיון דהענבים לא לקו אלא משנעשה יין בחביותיו וביתו לקה אמרי' דמזלו גרם רש"י:

סימן שכד

א) ל' הרמב"ם פ"ח מה' שכירות דין ח' משנה שם [פ"ט דב"מ ד' קו ע"ב] ופסק דלא כרשב"ג
ב) כתב הרב המגיד גי' רבינו כגי' ההלכו' והיא כך קטנית לא יזרענה תבואה וכו'
ג) כגי' רש"י והיא גי' ספרינו
ד) שם מהא דמשני בגמ' דף קו ע"א הא לן והא להו וכפי גירסתו שם מתני ליה רב יהוד' לאבין וכו' תבואה לא יזרענה קטנית וכו'
ה) כפי גי' רש"י שם בגמ'
ו) שהרי זה נהנה בשינויו של זה
ז) בשם הרמב"ן שהרי זה אומר חטים אני רוצה וכן בשעורים לחטים ושכן עיקר:

סימן שכה

א) ל' המשנה פ"ט דב"מ קט ע"א והרמב"ם בפ"ח מה"ש דין ג' כ' השוכר או המקבל וכ' ה"ה ממאי דאמר רב פפא הני תרתי מתני' קמייתא משכחת להו וכו' דאיתא בחכירות וכו' שם (דף קד ע"א) פירש"י דבחכירות היא דאי בקבלנות מאי דבעי ליזרע שהרי הנעלים חולקין בו (וכ"כ הטור) והרמב"ן הקשה עליו ופירש דאדרבא וכו' שהרי זה אומר לתבואה אני צריך וכו' רבינו העמידה בין בחכירות בין בקבלנות והוא קצת תימה ואפשר שהוא סובר כמ"ש הרשב"א דרב פפא לאו לענין דינא ממש קאמר אלא יש מהן דדינא לא אשתני אלא שלא הוצרך להשמיענו הדין ההוא אלא או בחכירות או בקבלנות ע"כ והרי המחבר לא נקט אליבא דחד מינייהו והעתיק ל' המשנה
פירוש פחות משבעה שני' שהפשתן מכחיש הארץ והפסדו ניכר עד ששה שנים וכן השקמה כשקוצצין אותה אינה חוזרת ונעשתה קורות עד שבעה שנים
ב) ל' הרמב"ם שם דין י' וכו' ה"ה ממעשה דרב פפא ורב ביבי [שם נלמד בבא זו]
ג) וביאר שם ושמין לו שויים כשיוצא ממנו
ד) וכ"כ התוס' שם
ה) מבואר שם במעשה הנז'
ו) שם במשנ':

סימן שכו

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה"ש דין יד מעובדא דשומשמין וכדא"ל רב אשי לרב כהנא בפ"ט דב"מ דף קד ע"א
ב) כ' ה"ה פי' שנותן לו חלקו מן החטין ואינו יכול לומר לו לא הכחשתי שדך כמו שהיתה מכחשת בזריע' השומשמין וע"כ נכה לי אלא אינו מנכה לו כלל ומבואר הוא בגמ' והעלה הרשב"א ז"ל דשין בחכירות בין בקבלנות הדין כן
ג) כ' ה"ה זה פשוט הוא שהרי זה משלם המותר כיון ששינה
ד) מעשה שם וכדא"ל רב אחא מדפתי לרבינא:

סימן שכז

א) ל' הרמב"ם פ"א מה' שכירות דין י' וכתב ה"ה תוס' הניחה ויוצא והיה בה תבואה לקצור וכו' שמין לו אם היה שכיר נותני' לו שכירותו וכן למקבל קבלנותו וכ' הרמב"ן ז"ל אע"פ שצריכין לקרקע ושמין לו לפי מה ששוה וזה דעת רבינו שכ' דעדיין לא הגיע להמכר
ב) ברייתי' בפ"ט דב"מ דף קט ע"א כדמפרש לה בגמ' שם
ג) שם משנה דף קג ע"ב
ד) שם במשנה וכדמפרש לה בגמ' שם:

סימן שכח

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה"ש דין יב וכתב ה"ה משנה ובריייתא וגמ' בפ"ט דב"מ דף קה ע"א פסק כר' ינאי וכר"ל שפי' דבריו ובפחות מכן אינו חייב ליטפל בה שאין אני מקיים בהו אעמיד כרי לפניך וכו'
ב) לענ"ד צ"ע בזה כי כולם לא כתבוה אלא בדין הסמוך בלא עבדא אלא הוביר' וכו' דאיתא בסמוך לכן השמיט המחבר שם מה דאיתא במשנה וברמב"ם ובטור שכך כותב לו אם אובי' ולא אעביד אשלם במיטבא לומר שאפי' לא כ' לו כן כמ"ש התוס' והרא"ש שם וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א ורבינו יצחק אברצלוני כול' לא כתבו אלא בהובירה כולה וכן משמע בגמ' שם
ג) שם משנה שם דף קד ע"א
ד) מעשה שם ע"ב וכדאמר רבא שם:

סימן שכט

א ל' הטור ממסקנת הגמ' בפ"ט דב"ב דף קט ע"א בעובדא דרב יצחק וכו' ולאו מלתא היא וכמ"ש הרא"ש שם
פי' תן בידי השדה שהתחיל אבי לעשות בו מלאכתך ואני אגמרהו במקומו:

סימן של

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה' שכירות דין יא ברייתא פ"ב דב"ב דף צה ע"א
ב) כ' ה"ה שכך היא גי' הרב"ן מיגאש ופירו' מקבל עליו עשרה שורות מבוריות לסאה א"נ יש לפרש י' נטיעו' מבוריות לסאה ע"כ ופי' בוריות אילנות שאין עושין פירות
ג) יטע לו י"א תחתיהן דהשתא ליכא מחילה כלל
ד) שם בפ"י מה' שכירות דין ו' מעובד' דההיא שתלא וכו' וכך אמר רבא שם ד' קט ע"א
ה) כן הוא ברמב"ם
ו) שם מעובדא דההוא שתלא דבעי למיסק לארעא דישראל וכו' וכדאמר רב אשי שם וכן פסקו הרי"ף והרא"ש בשם הראב"ד ומ"ש לרב אח' וכו' כי מטית לשחיט' קדשים תא אקשי לי כלו' אחר שחתחכם ותלמוד כל מקום תוכל להקשו' כי עתה אין ראוי להקשות לי ואע"ג דאמר וסבר רב אשי למימר מצינו בריש בתר' סברו' דמתקיי'
ז) וכ"כ הרמב"ם שם בגמ' שם
ח) לשון הטור ס"ד מימרא דר' מניומי בריה דרב ניחומי קופא סבא וכו'
ט) שם ס"ה פלוגתא דר' יהודה ורב נחמן שם ד' ק"י ע"א וידוע דהלכה כר"נ:

סימן שלא

א) לשון הרמב"ם ריש פ"ט מה' שכירות משנה ריש פ"ז דב"מ דף פ"ג ע"א
ב) טור ס"ג מפורש שם בגמ' פשיטא לא צריכא וכו'
פי' על שאר פועלין
ג) שם וכ"כ התוס' שם בשם ר"י
ד) ממימרא דר"ל וכו' ויליף לה ממ"ש הכתוב תזרח השמש יאספון וכו' יצא אדם לפעלו וממאי דמסיק בנקוטאי ואיבעי' אימא דא"ל דאגריתו וכו' שם ע"ב והרי"ף והרמב"ם השמיטו כל זה וכתב הבית יוסף ונ"ל שהטעם לפי שהם מפרשי' הא דר"ל כמו שפי' ר"ח וכמ"ש התוס' שם בשם ר"ח וכו' דלפי זה לא אשמעינן ר"ל אלא מנהג הפועלים והא לא אצטריכו לי' דהכל בכלל הכל כמנהג המדינה א"נ אפילו יפרשו כפי' רש"י

משום דאוקימנא במימרא דר"ל ליתא אלח בעיר חדשה א"נ כדא"ל אגריתו לי כפועל דאורייתא ומילתא דלא שכיחא היא ילפיכך לא חשו לכתבה
ה) ל' הרמב"ם שם ושם במשנה
ו) רמב"ם שם ד"ב ברייתא שם דף פז ע"א וכחכמים
פי' מפועלי העיר
ז) כן פי' ה"ה וכ"כ הטור ס"ו בשם הרמ"ה כתב הריב"ש בסימן קע"ו כל מה שאדם נודר בשכירות אפי' בע"פ ובלא שום קנין יש לב"ה להשלים כל שהנשכר עושה מלאכתו שכירות הפועלים נגמר בהתחל' המעש' ומבואר בסי' של"ג וע' בת"ה סי' שכ"ג ושכ"ד דיני שכירות:

סימן שלב

א) לשון הרמב"ם בפ"ט ד"ג וכ' ה"ה מפורש בסוגי' ריש פ"ו דב"מ (דף ע"ו ע"א) ובהלכות
ב) דאיהו דאפסיד אנפשי' כיון דשני בשליחותיה ואמר שכרכם עלי והא דמייתי ברייתא דהשוכר את הפועל כו' נוטל מה שההנהו האי דא"ל ב"ה למיגר ביה קרי הכי מה שההנהו
ג) כפירש"י שם וכ"כ שם בשם הרמ"ה
ד) שתמה על הטור למה השמיט פי' הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ז"ל שהם עמודי ההוראה
ה) גם זה שם אוקימתא דמתני' ובהלכות:
ו) מפור' שם בהלכות
ז) שם אוקימת' דמתני' שם
ח) שם ושם בגמ' פשיטא אי א"ל ב"ה וכו'
ט) כ' ה"ה בהלכות ומוכרח הוא שהרי זה כדין שנתבאר למעלה באומר לשלוחו שכור ל' בג' ושכר בד' וא"ל שכרכם על ב"ה כו' (כמבואר לעיל ס"א)
י) וכ"כ הרב המגיד שם
כ) שם בעיא דלא איפשטא שם וכתוב בהלכות הלכך לית להו אלא תלתא
ל) טור ס"ד שם בגמ' דף ע"ז ע"א פי' על ברייי'
מ) שם ס"ה ג"ז שם בגמ' פירוש על הברייתא
נ) שם ס"ה ג"ז שם בגמ' פי' דר' הונא בריה דרב נתן על הברייי'

סימן שלג

א) ל' הרמב"ם בפ"ט מה"ש ד"ד משנה וברייי' שם [בפ"ו דב"מ דף עה ע"ב ודף עו ע"ב]

פירוש שחזרו בהם ואמרו לו שכור אחרים
ב) שם בברייתא
ג) מפורש בגמ' שם וכמימרא דרבא האי מאן דאוגיר וכו' וכפי פירושו דמפרש דסיירי לארעא מאורת' קאי לב"ה כלו' שהוא עצמו ביקר שדהו וכ"כ הטור בסי' שלד בשמו בשם הרמ"ה וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן בשם הרשב"א
ועמ"ש בסי' רסה מה שפירשו עוד במ"ש כפועל בטל
ד) כ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן והרשב"א ושכל זה מוכרח בראיות ברורות
ה) מבואר במ"ש בס' דלעיל
ו) ברמב"ם מימרא דרב שם דף ע"ז ע"א:
ז) ב"י בשם מהרי"ק שורש קפ"ב מס"א:
ח) כ' הריטב"א בתשו' שלא אמרו שפועל יכול לחזור בו אלא בשוכר עצמו באמירה ☜ אבל כל שנשתעבד לטפויי מלתא אתא שלא יכול נחזור בו ב"י סי' של"ד ולפי זה אם חזר בו ידו על התחתונה כקבלן
ט) דג' שנים שם עבד ושכיר עליו דכתיב בישעיה מקצה ג' שנים כשני שכיר ולפי מ"ש התוס' בפ"ק דמציעא דף י' ע"א היכא דיכול לחזור בו בתוך הזמן מותר
י) שם ברמב"ם וכתב ה"ה מפורש בגמ' (שם דף עז ע"ב) דרב פליג עלי' דר' דוסא בחדא וכו' ובהלכות ששכיר יום שחזר בו שמין לו מה שעשה
(פי' שאינו שכיר זמן ידוע אלא למלא כ' ידוע' שמין מה שעתיד לעשות וכו' כר' דוסא (שם בברייתא דף עו ע"ב) וכרב דפסיק הכין (שם דף עז ע"א) ומבואר בהלכות ה"ה
כ) מפורש בברייתא שם
ע"ש כי כ' שם הרבה מדיני שכירות
ל) דהיינו ב' דינרין כדי שתגמור מלאכתו בח' דינרין כמו שהתנה
מ) פי' ויטלו ב' סלעים וכן לשון הברייתא ופריך בגמרא שם (דף ע"ז ע"א) פשיטא דמתרץ דין חדש בא לאשמועינן כגון שהוזלה המלאכה וכו' ה"ה (וכתבו המחבר בסימן דלעיל ס"ה)
נ) ג"ז מוכרח שם ושם בברייתא שמין להם מה שעשו
ס) שם ומפורש שם במשנה ובברייתא
פי' מים ששורין בהן קנבוס ופשתן כשהן בגבעולין
ע) ברייתא שם וכדמוקי לה רב נחמן בר יצחק שם ע"ב בדבר האבוד ודברי הכל
פ) וביאר שם כגון שבא להם האונס בחצי היום הראשון ואחר שעבר אונס קבלן הב"ה למלאכתן סתם

צ) בפ"ק דקידושין דף יז ע"א
ק) עיין בב"י שם שד' כל אלו דיני' של מלמד וכ' בשם תשובת הרא"ש כלל ק"דס"ד מי ששכר מלמד לבנו לשנה ובתוך השנה מצא טוב ממנו שאינו יכול להוציאו מתחת ידו תוך זמנו כיון שהתחיל במלאכתו אם אינו פושע בה ואם חזר בו בעל הבית צריך לשלם לו כל שכרו כמבואר לקמן סי' של"ה סעי' ה' בהגה והביאו ג"כ הסמ"ע
ר) כ"כ ה"ה בשם הרשב"א
ש) כן הוא בטור
ת) כ"כ בפסקיו אהא דמסיים בבריית' שם דף עו ע"ב בד"ח בזמן שאין שם פועלים לשכור וכו' והקש' שם פשיטא וכ' שנ"ל דקאי אמטען דאם ימצא אחרים לשכור וא"ל צא ושכור ואם הטען צריך ליתן להם התוס' עכ"ל וכן כתב ה"ה שם בשם הרשב"א ז"ל:
א) שם ברמב"ם ושם בבריית'
ב) כ' ה"ה זה פשוט בבריית' בין בנותן יותר בין בפוסק היא וק"ל ואומר משוכר עליהן
ג) שם ושם במשנה ובברייי'
ד) כדמפרש רב נחמן שם דף עח ע"א
ה) ברייתא שם וכדמוקי לה רב נחמן כי תניא ההוא שבחת חבילה לידו ופרש"י כלי אומנתם וכתב ה"ה יש מי שכ' דבכה"ג שכלי אומנות' בידו ☜אפי' בדבר שאינו אבד שוכר עליהם עד כדי שכר המלאכה אע"פ שנתייקרה בינתים ולא יותר וזה דעת הרשב"א ז"ל וכן נראה דעת הרמב"ן ז"ל ע"כ
ו) כתב ה"ה ל' הברייתא (שם) עד ארבעים וחמשים ורבינו פי' שהכוונה לפועל א' ביום א' ודרך גוזמא אחזו ונכון הוא
(כלומר שהענין אבד אבל מ"מ אין לו הפסד ממון כגון השוכר את הפועל להביא לו חלילין ופרפרין לכלה ולא הביא לו ועכשיו א"צ לחלילין ולפרפרין וכן מלמד שהענין אבד ואין הפסד ממון סמ"ע בשם ת"ה)
ז) שם ושם בברייי' דף קו ע"ב
ח) וידו על התחתונה כמש"ל ס"ד
ט) ואינו יכול להטעותן וכמ"ש הרמ"א לעיל ס"ו בהגה
י) טור ס"ה בשם תשו' הרא"ש כלל קד סי' ו' מדינא דגרמי מידי דהוה אהלכו חמרין ולא מצאו תבואה וכו' ומבואר במ"ש לעיל ס"א:

סימן שלד

א) ל' הרמב"ם בפרק ט' מהלכו' שכירות דין ו' מימרא דרבא בפרק ו' דבבא מציעא דף ע"ז ע"א האי מאן דאגר אגורי לדוולא וכו'

ב) ל' הטור ס"ב וכפי פירושו שם בגמ' עביד דפסיק אי בני מתא וכו' וכן כתב ה"ה שעיקר הפי' אם הפועלים בני אותם העיר יודעי' מנהג הנהר וכי' ולא כמו שפי' הרמב"ם שם

ג) כן כ' הרא"ש היכא דתרווייהו איבעו לאסוקי אדעתייהו פסידא דפועלים דהמע"ה וידו על התחתונה דאבעי לי' לאתנויי

ד) בשם הראב"ד וביאר שם כיון ששכר שמעון הבית הרי היא כמכר גמו' ונתחייב בדמים בין ידור בין לא ידור וכו' ואע"ג דקיי"ל דישנא לשכירות מתחלה ועד סוף מ"מ אין השוכר רשאי לצאת משם

ה) שם ס"ג ושם מימרא דרבא האי מאן דאגר אגורי לדוולא ואתא מטרא וכו'

ו) שם במימרא דרבא

ז) מסקנת הגמ' הא דלא סיירא לארעא וכו' ומימר' דרבא סוף דף עז וכפרש"י שם שלא הוליך הפועלים שם

ח) רמב"ם בפ"ט מה"ש ד"ד ומבואר במ"ש בסימן דלעיל סעיף א' ס"ק ג':

ט) שם ברמב"ם דין ו' וכ' ה"ה מעשה שבפ' מי שאחזו (גיטין דף עד ע"ב) נלמד מדין האריס ומבואר בהלכות:

י) פסק כרבה שם וכדמפרש טעמא שם משום הרוחה והא לא איצטריכ' לי'

כ) שם וכן כתבו התוספת שם לתרץ מה שאמרו בפ"י דבבא מציעא ריש דף עז דאגר אגורי לדוולא ואתא מיטרא פסידא דפועלים וכתב ה"ה דקבלן דינו כפועל וכן עיקר

ל) טור ס"ה בשם ה"ר יואל הלוי מההיא דרבא האי מאן דאגיר אגורי לדוולא ופסק נהרא וכו' שם הביאו הרא"ש בפסקיו:

מ) וביאר שם בשם הר"י הלוי שהבטלה גורם להם שכחה

סימן שלה

א) ל' הטור מימרא דרבא האי מאן דאגר אגורי לעבידתא וכו' בפרק ו' דבבא מציעא דף עז ע"א

ב) כן כתב הרא"ש שם בפסקיו דאי בסתם יכול לשנות ממלאכה קלה למלאכה כבידה וכ"כ ה"ה בפ"ט מה"ש ד"ז בשם הרמב"ן והרשב"א שהרי אם היה רוצה היה מוסר להם קשה בבוקר וכמ"ש המחבר בסוף הסעיף

ג) ל' הרמב"ם שם וכתב ה"ה זה כ' בפי' אדלוסי דמחווזא הנזכר בגמ' שם
ד) טור ס"א:
ה) מבואר במ"ש לעיל בס"ק ב' וכ' הסמ"ע שנ"ל שאם שכרוהו מתחלה סתם ללמוד עם ה' ו' נערים יכול ליתן לו אח"כ נער אחר במקום הראשון אף בלא אונס דדומה לשכרוהו למלאכה סתם וכו':
ו) כתבו הגהת מרדכי פ"ו דב"מ רבים שהשכירו מלמד ☜אין יכולים לחזור בהם אע"פ שעדיין לא התחיל במלאכה אם אינו מוצא להשכיר עצמו במקום אחר שכל דבר הנעשה בפני ג' אין יכולים לחזור בהם עוד כתב שם בשם הסמ"ג ☜מי ששכר מלמד ע"י קנס חייב לשלם הקנס אע"פ שלא הקנה
ז) וע' בסימן רפ"ה סעיף ג'
ח) ל' הרמב"ם שם ד"ח וכ' ה"ה תוספתא והיא בהלכות פ' השוכר את האומנין
ט) וביאר שם שאינו דומה להלכו חמרין ולא מצאו תבוא' הנזכר למעלה לפי ששם לא שכרן לאותו מהלך בלבד אלא ליום א' ונתבטלו כל היום אבל זה כבר עשה מלאכתו משלם לפיכך נוטל שכרו משלם
י) כבר כ' הסמ"ע שדברי הרב רמ"א בזה מגומגים ואין להם ענין למ"ש המרדכי בהאומנין ששם הי' המעש' שהשליח מצאו תגר פי' מלחמה וחזר מחצי הדרך מפני אונס המלחמה וכן איתא במרדכי דקידושין ונאנס וכו' ומל' הרמ"א משמע שפירש תגר סוחר ושפגע בו באמצע הדרך מלבד זה שא"א לפרש פי' זה שם במרדכי למעיין שם כמ"ש הסמ"ע אלא גם שורת הדין מ"ש שאין לשליח כלום אינו כן שהרי על כל פנים צריך לשלם לו חצי הדרך שהלך כמ"ש המחבר ש"ע לפני זה וכן אי איירי דהשוכר עצמו מצא הסוחר ולא היה צריך לשליח גם בזה עכ"פ ישלם לו מה שהלך ואינו ענין למ"ש המרדכי שם ובעל הלבושים הוסיף תיבת לא וכתב ולא מצא אותו וכו' וגם את זה דחה הסמ"ע מטעמים הנזכרי' לעיל ואין כאן מקום להאריך
כ) כ' הב"י בס"ג בשם תשובת הרשב"א ☜ראובן ששכר לשמעון לשמשו בדרך נסיעתו ומת ראובן בחצי הדרך נותנים לו כל שכרו סמ"ע בשם ד"מ
ל) כ"כ ה"ה שם מברייתא דהלכו חמרין ולא מצאו וכו' דמסיים בה אינו דומה הבא טעון לבא ריקן שם דף ע"ו ע"ב וכן כתב הראב"ד שם בהשגות וכיוצא בזה צריך לפרש דברי הטור כמ"ש הבית יוסף שם
מ) מבואר במ"ש לעיל ס"א ס"ק ג'

נ) שם ברמב"ם וכתב ה"ה גם זה באותה תוספתא והובא' בפ' הגוזל בתרא (בבא קמא דף קטו ע"ב) ושם בארו הטעם בגמ' מפני שעשה שליח שליחותו וע"ש בתוס'
ס) מי ששלח בעד אשתו ולא רצתה לבא ☜חייב לשלם לשליח תשובת הרא"ש כלל פ"ח:

סימן שלו

א) ל' הטור ברייתא בפ' ו' דבבא מציעא דף עו ע"א
ב) כן דקדקו התוס' שם בפ"ט דף קיח ע"א בד"ה לעשות בשלו דמאי דלא משני הכי התם משום דפשיטא הוא
ג) פשוט שם בגמ' דף עו ע"א
ד) כפול לעיל סימן פ"א פ"ז
ה) כפול לעיל סימן פ"א ס"א ושם כ' חתנו העשיר
ו) שם ס"ג משנה שם בפ"י דף קיח ע"א:
ז) מסקנת הגמ' שם
ח) שם במשנה וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהלכות שכירות דף י' הביא המשנה כצורתו וכתב ה"ה מכאן למדו ז"ל דשכירות אפילו אין למשכיר מעות אומרים לו טרח וזבין והב ליה זוזי בעין שעל דעת כן נשכר ואינו יכול להגבותו ממטלטלין כי אל שכרו הוא נושא נפשו ועיקר אבל המרדכי כ' בריש ב"ק בשם מוהר"ם ☜ דבמידי דאכילה כגון חיטין ושעורין שומעין לו וכן כתב הג"מ פ"ט דשכירות הביאו הסמ"ע בשם ד"מ
ט) שם בשם הרמ"ה וכתב הב"י ודבריו נכונים בטעמא
י) שם ברייתא' שם וכדמוקי לה רב נחמן לבסוף
כ) שם ס"ד תוספ' הובאה בהלכות.

סימן שלז

א) ל' הטור משנה פ' ז' דבבא מציעא דף פ"ז ע"א
ב) ל' המחבר
ג) כת"ק שם דף צא ע"א דפליג אר' יוסי בר יהודה דידוע דהלכה כת"ק
ד) שם ס"ב מברייתא שם דף פח ע"ב כנפשך מה נפשך וכו' ואם חסמתו פטור דמשמע אבל איסורא איכא אם חסמו בעל כרחו
ה) אחסמו בע"כ קאי
ו) שם ס"ב משנה שם דף פז ושם ע"ב יליף לה מקראי
ז) ברייתא שם דף פט ע"ב

פי' כולן ל' לקיט' הם:
ח) מבואר במ"ש בס"ג
ט) ברייתא שם דף פט ע"א
פי' מיני חריצי חלב רש"י וכסדר הזה ל"ל המחבץ ואח"כ והמגבן וכך הם בכל מקום בגמרא
י) שם במשנה
כ) ברייתא שם דף פט ע"א
ל) אוקימתא דברייתא שם
מ) שם סעיף ה ברייתא שם
נ) שם בגמרא אלא אמר רבינ' כרוך ותני וכו'
ס) טור שם וברייתי' שם וכדמוקי לה רב פפא ההיא בתוחלני שם
ע) שם במשנה שם דף צג ע"א וכדמפר' לה שם בגמרא דף נב ע"ב
פי' קציעות שדרסן בעיגולים ונפלו ונתפרסו צריך לחזור ולדורסן
פ) שם במשנה
צ) שם ס"ו פלוגתא דרב ושמואל שם דף צג ע"א ופסקו הפוסקים כשמואל דאמר רב אשי כותי' דשמואל מסתבר
ק) שם במשנה וכדמפר' לה שמואל שם
ר) שם ס"ז משנה שם דף צב ע"א וכת"ק וכחכמים שם
ש) שם במשנה וכחכמים באוקימתא קמייתא
ת) אוקימתא דגמרא שם דרב אסי איכא בינייהו ופסק כחכמים דלית להו הא דרב אסי וכן דעת רש"י והרי"ף והרמב"ם בפי"ב מה' שכירות השמיטו הני תרתי מימרא דרב אשי:
א) ג"ז דלא כרב אסי שם וכן דעת הרי"ף והרמב"ם ולי צ"ע שכתבו בל' י"א דהא כולהו ס"ל הכי
ב) שם ס"ח ברייתא שם דף צג ע"א
ג) שם ס"ט משנה דף צא ע"ב
ד) מבואר בדין הנזכ' בסעיף שאחריו
ה) מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה שם
ו) ל' המחבר מפרש"י שם
ז) טור ושם במימרא דרב נחמן וכו':
ח) שם סי"א בעיא דלא איפשטא שם וכ' הב"י ופשוט הוא שכן דין כל ספיקא דממונא

ט) כ"כ הרא"ש שם ונתן טעם משום דאפוקי הוא כדאמרי' לעיל גבי משכנתא מבואר בי"ד
י) מדיוקא דמתני' שם וכדמוקי לה רב ששת בריה דרב אידי
כ) שם סי"ב ושם במשנה
ל) שם סי"ג ברייתא שם דף פט ע"ב
מ) בריי' שם וכדמוקי לה רבא שם בקצץ וכפי' התו' שם בשם ר"ח וכ"כ הרמב"ם בפי"ב מה"ש ד"י
נ) שם בעיא שם ע"א ולא אפשיטא וידוע שהמע"ה לפי' לא יהבהב וכ"פ הרמב"ם שם וכ' ה"ה שכ"כ כל המפרשים
ס) כן הגיה הב"י בטור שכן צ"ל
ע) שם בריי' שם דף פז ע"א ויליף לי' מדכתב שבעך ולא אכילה גסה
פ) שם סי"ד בריי' שם דף פט ע"א וכ"כ הרמב"ם בסוף ה"ש
צ) שם סט"ו בעיא דף צב ע"א ונפשטא שם דף צג ע"א דפלוגתא דתנאי היא וקי"ל כתנא דידן וכ"פ הרמב"ם ז"ל שם פי"ג די"ג
ק) ל' הרמב"ם שם
ר) בריי' שם דף צב ע"א
ש) שם די"ד משנ' דף צב ע"א
ת) וכתב ה"ה ופי' עבדיו כנענים ופסק כסתם משנ' כדאי' בהלכות
א) שם דין ג והשמיט מ"ש שם המבטל מלאכתו ואכל כמ"ש הראב"ד וה"ה בשם הרמב"ן
ב) וביאר שם שנא' ואל כליך לא תתן ואין לוקין עליהם שאם אכל או הוליך חייב לשלם
ג) שם פי"ג ד"ו תוספתא הביאה הרי"ף שם בהל' והרא"ש שם בפסקיו
ד) שם בסוף ה"ש:

סימן שלח

א) ל' הרמב"ם ריש פי"ג מה"ש מפורש בפ"ז דב"מ דף פח ע"ב:
ב) משנה שם דף צא ע"ב ובברייתא שם דף צב ע"א וכתב ה"ה ונחלקו המפרשים אם זה מדין תורה או מפני התקנה וכולי ומדברי רבינו נראה שהיא דבר תורה:
ג) שם בברייתא
ד) שם דין ב' משנה בפ"ה דב"ק דף נד ע"ב
ה) כתב ה"ה גם זה מבואר שם (בפ"ז דב"מ ריש דף פ"ט)
ו) שם בעיא דאיפשטא שם דף צ ע"ב:

ז) מחלוקת ר' יוחנן ור"ל שם סוף דף צ' ופסק כר' יוחנן וכן בהלכות וכתב ה"ה וכבר הקשו המפרשים ז"ל ממ"ש (בפ"ג דשבועות דף כא ע"א) כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חבירו בשם אלמא דעקימת שפתיו לא הויא מעשה וכ"פ הרב ז"ל בפי"ט מהלכות סנהדרין והעיקר מ"ש כאן דעקימת שפתי' דחסימ' הוי מעשה מפני שדבורו בא לכלל מעשה שעל ידי דבורו הוא נחסמת וכו' ע"כ וכן כתבו התוספת שם:

ח) שם דין ג' בברייתא שם דף נא ע"א:

ט) מימרא דרב פפא שם והיא לתת טעם למה לוקה ומשלם והוא לפי שאין חייב המלקות והתשלומין באין לו כאחת

י) שם ד"ג ברייתא שם דף צ' ע"א

כ) שם בברייתא וכתב ה"ה ופרש"י הבעלים שאמרו חסום פרתי ודוש בה תבוא' שלך אין עליו עבירות בל תחסום ע"כ ולאו דוקא תבואה שלך דאפילו בתבואה של ישראל אינו עובר בלאו

ל) שם בעיא דלא איפשטא ופסק לאיסורא ונלענ"ד שדעתו כדעת הרא"ש שהביא הטור שאפילו א"ל חסום ודוש בה תבואתך איכא איסורא ומטעם שכתבו התוס' שם

מ) כל הני הם בעיות שם ע"ב ולא איפשטו ופסק לחומרא

נ) וכ"כ התוספ' בשם גירסת הספרים משום דאינה מנחת כ"כ מלאכול בשבילו

ס) בעיא דאיפשטא שם דף צ' ע"א

ע) שם ד"ד כתב ה"ה ל' ברייתא שם סוף דף פט פרות המרכסות בתבואה ובהשגות א"א הוא מפר' כלומר עוברות התבוא' לקצר דרך הליכתן למקום אחר וכו' ע"כ ועיקר הפי' כדברי רבינו מל' והרכסים לבקע' והרמב"ן ז"ל מסייעו מהירושלמי פרק ט"ו דתרומות תני בדישו ולא בדרכו

פ) הוא כפרש"י ותוספת שם וכן כתב הראב"ד בשם המפרשים

צ) כן הוא ל' הטור ושם בברייתא אבל לענ"ד לא אמרו תקון זה שם אלא כשהיא דשה בתרום' ומעשר אבל בחולין הוא מניחה לאכול וכן הרמב"ם שם לא העתיקו אלא לענין תרומה ומעשר ואפשר דשאני הכא דנפיש הזיקא דקלופות

ק) ל' הטור ברייתא שם ד"צ ע"א (☜והא דכ' המחבר בסימן של"ז סי"ט שלא ירעיב ויסגף עצמו הפועל וכו' התם שאני שעיקר המזונות שלו שיש לו כח מהן אינו מהכרם והלכך אסור להרעיב נפשו משא"כ בבהמה דעיקר אכילתה ושביעתה הוא מהתבואה שבא לדרוש בה וחוזרת לכחה סמ"ע)

סימן שלט

א) ל' הטור מבואר בתור'
ב) משנ' ספ"ט דב"מ דף קיא ע"א ושם ע"ב יליף לה מקראי וכ"פ הרמב"ם רפי"א מה"ש
ג) שם ס"ב בשם הרמ"ה דדרשינן כל אשר בארצך ולא כל ארצך
ד) שם סעיף ג' ברייתא דף קיב ע"א
ה) ברייתא שם דף קי"א ע"א וכתב ה"ה ואקשינן עלה בגמרא דהני דאיכא ביממא ליכא בליליא והני דאיכא בליליא ליכא ביממא ופריק רב חסדא שם שכירות אחת הוא ופרש"י ודאי כולם ביחד לא משכחת לה וכו' אלא יש מהן בשכיר יום ויש מהן בשכיר ליל' עכ"ל וא"כ היה דעת רבינו היה לו לבארה ע"כ והכ"מ כתב כשכבשו יום וליל' עבר בכולם וכו'
ו) ל' הטור ס"ד וכן כתב הרמב"ם שם ד"ב משנה ובריייתא שם דף ק"י ע"ב
ז) שם ושם משנה שם וכדמפר' לה רב שם דף קי"א ע"א דקיימא לן הלכתא כרב באיסורי וכן בהלכות
ח) שם ושם במשנה
ט) ל' הטור ס"ה וכן כתב הרמב"ם שם ד"ג ברייתא שם דף קי"ב ע"א
י) שם ס"ו ושם ד"ד ברייתא שם סוף דף ק"י וכדמוקי לה שם דף קי"א ע"א
כ) טור שם מדברי התוספת שם בד"ה אמר ליה לשמעיה וכו'
ל) שם ושם ברמב"ם
מ) ל' הטור וכ"כ ה"ה שם
נ) שם ס"ז ושם ד"ה ברייתא שם דף ק"י דאינו עובר אלא עד בקר ראשון
ס) מימר' דרב שם
ע) כדמפרש רב יוסף שם
פ) ל' הטור ס"ח מימרא דרבה בר רב הונא שם דף קי"א ע"א
צ) וביאר שם ☜ואפי' לא יתבע לו אלא דבר מועט שהוא יודע שהוא חייב לו ואפי' בלא חשבון
ק) שם ס"ט ושם ברמב"ם משנה שם דף קי"א ע"א
ר) ברייתי' שם דף קי"ב ע"א:
ש) שם במשנה ושם בברייתא
ת) וכתב הב"י ל' הרמב"ם וקבל הרי זה פטור ומפרשו רבינו דהיינו שקיבל עליו שם ליתן לו:
א) טור וכ"פ רש"י שם במשנה וכן מבואר שם בדברי הרי"ף והתוספת והרא"ש

ב) פלוגתא דרב ששת ורבה שם דף קי"ב ע"א וכתב הרא"ש שם הל' כרבה דלא חשיב ליה מחילה דמתניתין דייקא כותיה ומכאן ראיה דמחילה לא בעי קנין דאי בקנין פשיטא דאינו חוזר וכו' ואפ"ה אמר רב ששת דאינו חוזר משום דמחל לו ורבא דאמר אינו חוזר משום דלא חשיב ליה מחילה ע"כ וכן כתב התוספת שם וגם הרי"ף פסק כרבה

☜ ג) כתב הרא"ש בספ"ד דכתובות שכיר שנשכר אצל ע"ה לזמן ידוע וקנה לו בגדים אם יצא תוך זמנו כההוא דאמרינן פועל חוזר אפילו בחצי היום אדעתא דהכי לא יהיב ליה אבל אם יצא בזמנו כיון דידוע בה דאורחא דשכיר למיפק בזמני' איבעי לי' לאתנוי ומדיהיב לי' בסתם גמר ומקני ליה עכ"ל מגליון ש"ע א"מ ז"ל:

סימן שמ

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם ריש הל' שאלה ופקדון

ב) מפורש בתורה ומשנה פרק א' דב"מ דף צג ע"א ופרק ח' דשבועות ד' מט ע"א פי' ועדיין הוא ממושכן אצל העכו"ם בשביל המשאיל:

ג) וביא' שם ואין המשאיל יכול לטעון תן לי מה שנפטרת מחובך ע"י משכוני דמשמיא הוא דרחמי עליה דשואל

ד) הכי אסיק רבא שם דף צו ע"ב מטעמא דא"ל לאו לאוקמיה בכילתא שאילתה

ה) מעובדא דההוא גברא דשאיל נרגא וכו' לקמיה דרבא שם וההוא דשאיל דוולא וכו' לקמי' דרב פפא שם ד' צו מ"א

ו) כ"כ ה"ה אמ"ש הרמב"ם שם אבל אם מתה קודם שיחריש בה או אחר שחרש בה או שרכב עליה וכו' ומתה בשעת רכיבה הרי זה חייב וכו'

ז) כ"כ ה"ה שם ושכן כתבו ז"ל

ח) טור ס"ג כן כ' הרא"ש שם בשם חכמי צרפת דקי"ל כרבא בפ"ח דב"ק דף פז ע"א בהכוהו על ידו וסופו לחזור באינו נותן לו אלא שבחו שבכל יום ויום דלא חשיב ליה נזק ואם כן הכא דאדם בשור הוא לא משלם אלא נזק ולא שבת

ט) שם ט"ז בשם הרמ"ה

י) עובדא דההוא דשאל שינרא וכו' בפ"ח דב"מ דף צז ע"א וה"ה שאם שאל כלים להלחם עם השונאים ונפלו בני העיר ביד השונאים ולקחות הכלי זיין הוי מחמת מלאכה ופטור כן כ' בת"ה סי' שכ"ח סמ"ע בשם ד"מ:

כ) וכ"ש אם מתה מיד והא דנקט אח"כ לאפוקי מדעת הרמב"ם וכמ"ש הטור וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א

ל) שם בפסקיו

מ) ל' הרמב"ם שם פ"א מה' שאלה דין ד' וכ' ה"ה פ' השוכר (שם ד' נ"א ע"א) השוכר את הפרה משעת משיכה חייב במזונותיה וה"ה לשואל ומפורש בהל' ובפ' אלו נערות מימרא דרב פפא

נ) ל' המחבר ממ"ש לעיל סעיף ב'

ס) מימרא דרבא שם בב"מ דף צו ע"ב

ע) ל' הרמב"ם שם רפ"ג מהלכות שאלה משנה שם דף צח ע"ב

פ) הכי מוקי לה שמואל למתני' שם ריש דף צט ופסק כשמואל בדיני

צ) ברייתא שם ביד עבדו פטור ומוקי לה בעבד כנעני ומתני' בעבד עברי כאוקימת' דשמואל דלעיל

ק) שם ד"ב כתב ה"ה פסק דלא כרב שם וזה נמשך אחר מה שאמרנו לפי הנראה בסוגיא ששמואל חולק אף בזה ועיקר ועוד כ' הכ"מ מדמייתי סייעתא לרב מברייתא ודמי לה רב אשי משמע קצת דלא סביר' לן כוותי' וכ"כ התוס' בשם ר"ח וכ"כ הכ"י בשם הר"ן

ר) שם במשנה סוף ד' ב"ח וכמו שפירש"י שם

ש) מבואר במ"ש לעיל סעיף ו'

ת) מימרא דרפרם בר פפא א"ר חסדא שם בפ"ג דף פ"א ע"א:

א) בעיא שם ופשטה אמימר דהוי כש"ש הואיל ונהנה בשאילת' מהני להיום ש"ש עד שמגיע ליד הבעלים

ב) ל' המחבר מפי' רש"י

פי' המשאיל

ג) וע' בסי' ע"ב ששם הביא המחבר ב"י הרבה דינים מדיני שאלה שהביא' בספרו ב"י בסי' זה:

סימן שמא

א) ל' הרמב"ם בפ"א מהלכות שאלה ופקדון ד"ה

ב) ברמב"ם שם איתא מחזירו וכ' ה"ה פי' שלא אמרו בפ' קמא דמכות (ברייתא שם דף ג' ע"ב) המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתבעו פחות מל' יום אלא בהלואה שנתנה להולאה אבל שאלה שהיא חוזרת בעין אין לה זמן וכן פירש"י ז"ל בשבח פרק שואל (דף קמ"ז ע"א) גבי מ"ש השאילני לא אתי למיכתב וכן הכריחו הרמב"ן והרשב"א וכן מוכח בתוס' וכו' וכן עיקר

ג) פסק כרבי אלעזר בפ"ח דב"מ ד' ל"ט ע"א ותניא כוותיה

ד) מימרא דרבא פ"ה דכתובות דף ל"ד ע"א ופ"י דב"ק דף קי"ב ע"א

ה) שם ד"י וכתב ה"ה עד סוף הפ' תוספ' בפ' השוכר
סעיף ל"ה וע' במ"ש שם
ו) ל' הטור ס"ה וכ"כ הרמב"ם שם מימרא דרבא וציינתיו לעיל
ז) שם בשם אביו הרא"ש כ"כ ריש פרק הגוזל בתרא וכ"כ ה"ה שם כדין המפקיד מעות אצל שולחני ויכול להשתמש בהן שהוא עליהן כש"ש בשם הרשב"א ז"ל ואע"פ ששם אם נשתמש בהן חייב באונסין וכו' שאני כאן שהם לא היו שואלין ועוד שהיא חוזר' בעיניה
ח) שם ושם בפסקיו
ט) שם ס"ו ושם ברמב"ם ושם במימרא דרבא הנזכר:
י) טור בשם הרא"ש וכלישנא בתרא שם והיינו דרב פפא דבמת' פטורי' דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי איתנסא ליתא לשואל וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וגם ה"ה הניחו בצ"ע במ"ש הרמב"ם שם דגם במתה משלמין מנכסיו
כ) שם ס"ז וכ"כ הרמב"ם שם ד"ו ממימרא דר' אלעזר פ"ח דב"מ דף ל"ט ע"א
ל) נ' הרמב"ם שם ד"ח מימרא דרב נחמן שם ד' ק"ג ע"א:
מ) מימרא דרב מרי בריה דבת שמואל:
נ) מימרא דרב מרי בריה דרב אשי שם ומהדר ליה קתא
ס) וכ' ה"ה פירש"י שם שמחזיר לו שבריו וזה כדברי רבינו (וכ"כ הטור והרא"ש) ויש מי שפי' שאפי' נשבר מתקנו ומשתמש בו ואינו מחזיר לו לעולם אלא הקתא שהוא הבית יד
ע) וכתב הטור בשם הרמ"ה ומיהו לית ליה רשו' לאשאולי לאחריני וכו' כדין השואל שאינו רשאי להשאיל וכו'
פ) מימרא דרבא שם
צ) ל' הרמב"ם שם ד"ז וכתב ה"ה אבל אם א"ל לעדור בו פרדסים אינו עודר בו אלא שנים שמיעוט פרדסים שנים אבל כשהוא אומר פרדיסיי כל פרדיסיו בכלל ע"כ וכן הוא שם בגמ'
ק) שם במימרא דרבא ומהדר ליה קתא
ר) טור סי"א
ש) ל' הטור סי"א מימרא דרב פפא שם עד סוף הסימן:

סימן שמב

א) לשון הטור מימרא דר"ש בן לקיש כאן שנה רבי וכו' בפ"ב דב"מ דף נ"ט ע"א
ב) ברייתא שם וכדמפרש שם בגמ'

פי' שיש לו ראיה שמת' אצל השני מחמת מלאכה ואלו היתה עושה בבית שואל הראשון אותה מלאכה הית' ג"כ מתה בזה פטור גם השני וכ"כ הסמ"ע
ג) וביאר שם שלא תאמר מי שהשאילו לא היה דעתו להשאיל ולעשות חסד אלא לזה דגרסינן בפרק אלו נערות וציינתי לעיל סימן מ"א ס"א הניח להם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה ועיין עוד שם:

סימן שמג

א) ל' הטור מימרא דרב פפא אמר רב חסדא בפ"ו דב"מ דף פ"א ע"א וצינתיו בסי' ש"מ ס"ח ס"ק ח'
ב) גם זה מבואר במ"ש שם
ג) כ"כ בב"י ונלמד מדין השואל דלעיל:

סימן שמד

א) ל' הטור
ב) כאיסי בן יהודה בברייתא בפ"ו דב"מ דף פג ע"א
ג) משנה שם בפ"ז דף לד ע"א:
ד) שם ס"ד מעובדא דההוא דשאיל נרגא וכו' דאיפסקא הלכתא כרב כהנא ורב אסי דמהדר ליה תבריה וכן פי' רש"י שם דהכי מסיק נמי בריש ביק דשמין לשואל שם ריש ד' צ"ז
ה) כ"כ הרא"ש שם בפסקיו מדין שור שנגח ונפחת' הנבילה בין שעת מיתה לשעת העמד בדין דאמרי' בפ"ק ד' טו ע"א דלכ"ע ההוא פחת דניזק הוי
ו) דאז פטור בנאנסו וחייב בגניבה ואבידה וביאר שם דהרי הוא כש"ש דהואיל ונהנה מהני שם בשם תלמידי הרשב"א
ז) שם ס"ה בשם תשובת אביו הרא"ש
ח) רמב"ם פ"ג מהלכות שאלה דין ג מבואר במשנה וגמ' שם דף צד וצ"ח
ט) חילוק זה לא נזכר לא בטור ולח ברמב"ם ולא בב"י ולא בכ"מ וז"ל הרמב"ם שם לא היתה שם ראיה ישבע השוכר על השכורה שמתה או שאינו יודע וראיתי שכתב בבדק הבית יש לתמוה היאך מצינו שבועה על טענת שמא וי"ל שהוא צריך לישבע שבועת השומרים וע"י גלגול נשבע שבשעת שכירות מתה וכו' ע"כ ומזה יצא לו להמחבר לחלק בזה ולכתוב בזמן שהמשאיל אומר איני יודע וכו' והסמ"ע האריך בזה והמעיין יבחר

פי' שבועת היסת כ"כ הכ"מ שם ואפי' הוא מאמינו שמתה כדרכה מ"מ נשבע וכדרך שכתבו התוס' שם דף צז ע"א בד"ה ביום שהיא שאולה וכו' ע"ש
י) הרמב"ם כ' בזה אומר שאולה מתה וזה אומר שכור' ישבע השוכר על השכורה שמתה כדרכה כמו שטען ויגלגל עליו שהשכורה היא שמתה ונלענ"ד שהרמב"ם נקט כאוקימתא דמתני' שם בגמ' דף צח ע"י כדרכו לתפוס לשון המשנה או הגמרא אבל המחבר כ' הדין לענין שבועת היסת שנתקנה בימי האמוראים דחייב לישבע היסת
כ) פי' אם אינו רוצה להשביע שבועת היסת אלא שבועת התור' ישביעו השוכר שבועת השומרים שמתה כדרכה וע"י גלגול ישבע ששכורה מתה
ל) וה"ה כשהמשאיל טוען טענת ודאי והשוכר טוען אינו יודע כתב ה"ה ואם תשאל יהיה מחויב שבוע' שלא נגנב' ולא פשע בה אלא שמתה כדרכה ויגלגל עליו המשאיל שישבע ששכורה מתה ומתוך שאינו יכול לישבע ישלם שגלגול שבועה מן התורה היא י"ל כיון שעיקר התביע' שלא נגנבה (ושלא פשע בה) היא שמא למשאיל שאינו טוען הפכה בברי אע"פ שהגלגול שהוא מגלגל וטוען שאולה מתה וכו' הוא טוען כן בברי כשהשואל טוען איני יודע אינו חייב לשלם ע"כ והרבה דקדוקים יש בזה וכמ"ש התוס' שם ואכמ"ל:

סימן שמה

א) לשון הרמב"ם בספ"ג מהלכות שאלה וכתב ה"ה זה מתבאר במשנה (פ"ח דב"מ דף צז ע"ב) ובגמ' (שם דף צח ע"א) והטעם לפי שהוא מודה במקצ'
ב) שם ושם במשנה וגמ':

סימן שמו

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם רפ"ב מה' שאלה משנה בפ"ח דב"מ דף נד ע"א
ב) מחלוקת דרב אח' ורבינא שם דף צה ע"א ופסק כדברי המיקל על השואל וכ"כ התוס' שם בשם ר"ח מטעם דכל היכא דפליגי רב אחא רבינא הלכה כדברי המיקל אע"ג דהוי חומרא לגבי מפקיד מ"מ חשוב קול' לפטור המוחזק
ג) מבואר שם במשנה
ד) מבואר במימרא דרבא שם דף צז ע"א
ה) שם במימרא דרבא
ו) שם סג ומבואר שם במשנה
ז) ברייתא שם דף צה ע"ב

ח) שם ושכ"כ הראב"ד וכ"כ הרא"ש בפסקיו שם בשמו והוכיח זה שם בפסקיו מהא דמשמע דוקא בעידן עבידתייהו שם דף צד ע"א ולעיל דף צד ע"ב אמרינן בעלים באמירה וצ"ל דמשעה שמזמנין ומכינין עצמן ללכת מיקרי בעידן עבידתייהו
ט) שם סז עובדא דמרימר ב"ח דאוגר כודנייתא שם דף צז ע"א וכדא"ל רבנן לרבא
י) וסברי דכל שעשה מעצמו אין זה עמו במלאכתו
כ) שם בעובדא הנזכרת לבסוף איגלאי מילתא דלמיס' טעינה וכו'
ל) ל' הרמב"ם שם בפ"ב מה' שאלה דין ה' בעי' דרבינא מרב אשי ופשטא ליה דפלוגתא דרב אושעיא הוא ופסק כר"ח והרי"ף שפסקו כרבי יאשיה מדאמר רבא מסתברא דיד עבד כיד רבו שם ד' צו ע"א
מ) שם כדפשט ליה רבא מסתברא וכו'
נ) שם בדין הנזכר וכ' הרב המגיד זה פשוט שאין בידו לחוב רבו וז"ש אמר לעבדו צא והשאל עם פרתי
ס) שם דין ז' וכמ"ש בכ"מ ובבית יוסף כוונתו ומבואר בגמ' שם דף צו עא
ע) מבואר במש"ל סי' שה סעיף ז
פ) ל' הטור סי"א בעיא שם וכדמפרש רב אחא בריה דרב אויא דפלוגתא דר"י ור"ל היא אי קנין פירות כקנין הגוף דמי ואיפסקא הלכתא כוותי' דר"ל דלאו כקנין הגוף דמי בפ' ד' דיבמות דף לו ע"ב
צ) שם סי"ב בעיי' דרמי בר חמא שם ולא איפשטי וכמ"ש ה"ה שם ד"ט שרש"י ז"ל פי' הד' בעיות ראשונות כשלא בבעלי' וז"ל שאלה לרבע' הוא עצמו מי מחייב באונסי' ע"כ והטעם מי אמרי' שאלה שחייבה התורה באונסי' דוקא כדשיילי אינשי וכן בכולן ולפי פי' כששאל' בבעלי' ודאי פטור ע"כ ונלע"ד מדבריו שחייב בגניבה ואבידה כש"ש וכמ"ש הטור בשם הרמ"ה דאי איכא הנאה שוה פרוטה חייב כש"ש
פירוש שיהא נראה עשיר חשוב ולא ימשכו בעלי בתים ידיהם להקיפו באמנה רש"י
ק) ל' הרמב"ם שם פ"ב מה' שאלה דין ח' שם בבעי' דרמי בר חמא ולא אפשיטא
ר) שם ברמב"ם וכתב הה"מ אע"פ שפשיע' בבעלי' פטורה (כמש"ל סעיף א) בדין זה הדבר ספק אם הוא בבעלי' אם לא דעתו ז"ל שהפושע הוא כמזיק כמ"ש בפ"ב מה' שכירות וכיון שהוא כמזיק ואין שם ראיה ברורה לפטרו חייב לשלם וכבר כתבתי שנחלקו עליו עכ"ל ובזה מסולק מה שתמה הטור על הרמב"ם
ש) טור וה"ה שם שנחלקו עליו
ת) ל' הרמב"ם שם דין ג מימרא דרבא שם דף נו ע"א:

א) טור ובית יוסף בשם הרא"ש בשם פי' הראב"ד שם בפסקיו ושכתב הנ"י שכן הסכימו האחרונים
פי' כיון שהוא שכיר למלאכת שניהם לעשות לכ"א איזה מלאכה שיצטרך לו
ב) ל' הטור סט"ו מהא דא"ל רבנן לרב' שאיל לן מר וא"ל אדרבא אתון שאילתין לי וכו' שם דף כז ע"א
ג) מהא דאמרי' שם ולא היא איהו שאיל להו ביומ' דכלה
ד) וביאר שם בשעת התפלה אם שאל מהם בשעה ההיא
ה) לשון הרמב"ם שם בפ"ב ד"י וכ' ה"ה בעי' באם תמצא לומר שם (דצ"ח ע"ב) ופסקה הרב כדרכו בכל הגמ' לפסוק כאם תמצא לומר והשא' בעיות ולא אפשיטו ופירש רש"י ז"ל שאלה בבעלים וקודם שהחזירה חזר ושכרה הימנו ובשעת שכירות לא היה עמו במלאכתו ונגנב או שאבד' מהו עכ"ל
ו) ל' הגמ' שם שכירות בשאלה מישך שייכא וכמו שפירש"י שם דכל חיובי שוכר בגניבה ואבידה ישנו בשואל וכו'
ז) בעיא דר' אבא בר ממל שם וכ' הב"י ונראה שהוא ז"ל לא היה גורס ואת"ל אלא כבעי' קמיית' לבד וכל אינך לא איפשיטו וכ"כ ה"ה ז"ל
ח) הוא לפי גירסת התוס' שם והרא"ש שם בפסקיו דגרסי בבעיא זו את"ל דאמרי' כיון דשייך במקצת כמאן דשייכא בכולא דמי וכ' שלדעת הגאוני' דסברי דכל את"ל הוא בפשיטות לבעיא קמייתא נפשטא בעי' דשכרה בבעלים וחזר ושאלה בבעלים וכבר תמה הב"י על הטור שכ' כן דהרי אין דרכו של הרא"ש לפסוק כן ולדידי' לא נפשטא הבעיא וכ"ה ברמזים
ט) טור סי"ח כן דקדק התו' שם
י) כן משמע בגמ' וכתבו התוס' שגזירת הכתוב דכל היכא דאיכא בעלים או בראשונה או בשניה פטור
כ) פשוט שם בגמ' ריש דף צו והטעם שהוא עמו תדיר במלאכתו
ל) בעי' דרמי בר חמא שם לפי המסקנא וכדפשט לה רבא וכ' ה"ה ופירושו הוא נכון וכן פירשו' הראב"ד והרמב"ן והרשב"א ז"ל
מ) כתב ה"ה זה לא מצאתיו מבואר בגמ' בפי' אבל סברת הרב ז"ל נכונה דודאי כיון שהוא כלוקח לא יפה כמו מכחה שהרי הוא בא מחמתה וכיון שהודיעתו ונשתמש בה חייב ואינו דומה ליורשין (מבואר לעיל סי' שמ"א ס"ג) שאפי' נשתמשו בה אינ' חייבים

באונסין וכו' דהתם ירושה שהיא ממילא ויכולין למימר זכות אב אנו יורשין להשתמש בה שלא בקבלתו חיוב האונסין וכו' ע"ש וע"ש כמ"ש שם
נ) טור סכ"א כ"כ התוספות שם בד"ה בעל בנכסי אשתו וכו'
ס) שם סכ"ב וכ"כ הרמב"ם ס"פ הנזכר מבואר בגמ' שם ד' צ"ה ע"א יליף לה מוכי ישאל וכו' מוסיף על ענין ראשון:

סימן שמז

א) ל' הטור ברייתא וסוגיא דגמ' בפרק קמא דבבא קמא דף יג ע"ב
ב) וכ"כ הרא"ש וכ"נ שם מדברי התוס' בד"ה כגון שקבל עליו וכו'
ג) כצ"ל וכן הוא שם בתוס' הרא"ש:
ד) פשוט שם בסוגי' דגמ'
ה) אוקימת' דברייתא שם
ו) וא"צ לומר אי אזיק לתורא דעלמא דמשלם המשאיל הם חצי נזק וכו':

סימן שמח

א) ל' הרמב"ם בפ"א מה' גניבה דין ב' וכ' ה"ה מפורש בפ"ד מימות (דף נ"ז ע"א)
ב) טור ודין שוה פחות מפרוטה כדין חצי שיעור באיסורין בברייתא פרק ה' דב"מ דף סא ע"א יליף לה מקרא
פי' שרוצה להההנותי ויודע בו שלא יקבל
ג) שם דין א' וכתב ה"ה דין ש"פ נתבאר בהרבה מקומות ומהם שם בסנהדרין דף נ"ז ע"א ודין העכו"ם בפ"י דב"ק דף קיג ע"ב וגזל העכו"ם הוא אסור וה"ה לגנבו שם בגמ' פי' רש"י כגון דטען ליה ליורש נתתי לאביך מת דלא ידע העכו"ם אי משקר ועיין בסימן שנט ורל"א ובמ"ש שם (וכן הורו גם הם)
ד) שכן כתב הרמב"ם בפ"ז מה' גניבה ד"מ וז"ל וכן אסור להטעות את העכו"ם בחשבון אלא ידקדק עמו שנא' וחשב עם קונהו אע"פ שהוא כבוש תחת ידו ק"ו לעכו"ם שאינו כבוש תחת ידך והרי הוא בכלל כי תועב' ה' אלהיך כל עושה עול מ"מ וכ' ה"ה מפורש בברייתא פ"י דב"ב בשם ר"ע שם
ה) וכ"כ הרמב"ם בפי"א מה' גזילה ד"ד שהי' כאבידתו ומותר' וביאר שם כיצד כגון שעשה העכו"ם חשבון וטעה צריך שיאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סימך וכו' ע"כ וכתב ה"ה פסק כרב כהנא שם דעביד הכין וע"ל ר"ס רס"ו ושאם החזיר האבידה לעכו"ם לקדש את השם כדי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה ה"ז משובח

וכו' ע"כ וכן הדין בחזר' הטעות שטעה העכו"ם מעצמו ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו העכו"ם ולא הצליחו וירדו נכסיה' לטמיון ולא הניחו אחריהם ברכה וכמ"ש בספר חסידים סימן תתרע"ד רבים אשר קדשו ה' והחזירו טעיו' העכו"ם בדבר חשוב גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרם לעוללי'ה'

ו) שם דין ג' מימרא דר"א שם פ' ז' דף ע"ט ע"ב

ז) מימרא דר' אבהו שם

ח) טור ס"ה משנה שם דע"א

ט) שם במשנה

י) ברייתא בפ"ק דמציעא דף י' ע"א תניא בידו וכו' רש"י פי' שם שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגנבה שהוא חייב

כ) שם ברייתא

ל) שם ס"ט וכן כתב הרמב"ם שם בפרק ג' בברייתא פרק קמא דבבא קמא דף ז' ע"א ישיב לרבות שוה כסף ואפי' סובין כדמפרש שם בגמ' ע"ב כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחריתי

מ) ברישׁ פ' קמא דב"ק ד"ד ע"ב תני ר' חייא כ"ד נזיקין תשלומי כפל וכו' וכדמפרש לה ר' אבהו שם דף ה' ע"א

נ) שם ס"א בשם ששובת הרא"ש

ס) מבואר שם שאמר שהוציא מרשות הבעלים לרשות אחר בא האחר וסייע וביאר שם דגנב אין כאן כיון שלא נתכוין לקנות בהגבהתו ודוקא כשהי' יכול לבד להוליכה בלא סיוע השני כדלקמן בסעיף ח' עוד אית' שם שפטרו עוד מטעם שטוען כמסייע שבדין לקח החפצים

ע) שם סי"ב ושם בתשובת הרא"ש

פ) וביאר שם כיון ששמעון טוען שבדין נטל' מבית לוי מחמת תביעה שיש לו עליו וכו' ואם יתפוס שמעון משל ראובן לא היה מחזירו לו אין ראובן חייב להציל ממון לוי בממונו

צ) שם סי"ג בשם תשובת [הרא"ש כלל ק"א סי"ז

ק) מאוקימתא דרבינא פ"ק דב"מ דף י' ע"ב ולעיל ריש סי' קפ"ג ושם בתוס' בד"ה אי בעי לא עביד מבואר דהיכא דהשליח לא ידע שהוא גנוב המשלח חייב

סימן שמט

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה"ג ד"ז ממימרא דרב יהודה א"ר ותנא דרבי ר' ישמעאל וכו' בפ"ק דב"ק דף ט"ו ע"א
ב) וכתב הב"י דפשוט הוא
ג) כ' ה"ה מבואר בפ' החובל בדין החבלה (במשנה דף פז ע"א)
ד) שם ס"ב בשם תשו' הרא"ש כלל לט' סי"ז
ה) שם פג ופשוט הוא
ו) מדלא הזכיר שם במשנה הגדיל הקטן חייב לשלם כדרך שהזכיר גבי אשה נתגרשה האשה וכו' משמע דאפי' הגדיל פטור
ז) שם
ח) ולא שאר כל דבר שמזיק כיון שהוא בן דעת ובעלים אינם יכולים לשומרו שאם יכעיסנו רבו ידליק גדישו של חבירו ומחייב את רבו שם והרמב"ם שם כט משנה ז' פ"ד דידים ומייתי ליה בפ"ק דב"ק דף ד ע"א
ט) מדין העבד שחבל מבואר במשנה שם
י) לשון הטור בשם הרמב"ם שם ד"י כתב ה"ה זה לא מצאתי מבואר אלא נראה פשוט ואפי' למ"ד קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו הני מילי בעבירות שבין אדם למקום אבל בעבירות שבין אדם לחבירו ודאי מפרישין אותו כדי שלא יארע תקלה על ידו
כ) ל' הרמב"ם שגגבו או שהזיקו:

סימן שנ

א) ל' הטור סכ"ג וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה"ג ד"ד מימרא דרב חסדא מודה ר' נחוניא בן הקנה בפ"ג דכתובות דף ל' ע"ב:

סימן שנא

א) לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהלכות גניבה דין ב'
ב) ברייתא בפ"ג דכתובות דף ל"א ע"א
ג) ל' הרמב"ם שם וכ"כ הטור מסקנת הגמ' בפ"ח דסנהדרין דף עב ע"א והלכתא דשדינהו לנהרא וכו'

ד) שלא פטרו אלא כשהיה הנהר סמוך לרשות בעלים ומיד כשהוציאו השליכו ולא עמד ברשותו כלל:
ה) וכתב ה"ה שם שפי' הראשון דבר רחוק ושדעת רש"י ורמב"ם עיקר
ו) לשון הרמב"ם שם:

סימן שנב

א) דין זה הוא פשוט ולא הוצרך המחבר לכתבו וברמב"ם פ"ד מה' גניבה דין ז' איתא שנשבעו יהודה האחד והשני באו עליו עדים שניהם משלמין את הקרן ואם תפס בעל הפקדון את הכפל אין מוציאין מידו וזה שהודה משלם החומש וכתב ה"ה דין הכפל בעיא דלא איפשטא (בעי' דרבינא בפ"ט דב"ק ד' ק"ח ע"א) ופסק רבינו ז"ל בה כדרכו בכל כיוצא בזה וכו' והטור השיגו בזה שאינו נראה כן מהגמ' אלא כפל פשיטא דמשל' ובחומש מיבעיא ובכ"מ הניחו בצ"ע ונלע"ד פשוט שחסר כאן תיבת ונשבעו וצ"ל ונשבעו והודה אחד מהם וכו' ופסק המחבר לקולא כדעת שניהם שאינם משלמין אלא הקרן לא הכפל כדעת הרמב"ם ואף לא החומש כדעת הטור:

סימן שנג

א) ל' הטור וכ"פ הרמב"ם בפ"א מה' גניבה די"ב מימרא דר' אילעאי בפ"ז דב"ק ד' ס"ה ע"ב
ב) וכן כתב הרמב"ם בפרק ב' מהלכות גזילה דין י' וש"פ ממימרא דרב פפא האי מאן דגזל נסכא וכו' שם פ"ט ד' צ"ו ע"ב
ג) שם ס"ג וכ"פ הרמב"ם שם רפ"ב כ"נ דעת הרי"ף שפסק כר' יוחנן ורב נחמן שם בפ"ז דף סח נ"ב דבין לפני יאוש בין לאחר יאוש וכו'
ד) טור שם וכ"כ הרא"ש בפסקיו מדברי התוספות שם מהא דאמרינן מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני וכו':
ה) הרמב"ם שם בפ"ה מה"ג ד"ג ובהלכות גזילה בפ"ה
ו) פלוגתא דאמוראי וכאוקימתא דר' זביד שם דף קט"ו ע"א
ז) וה"ה שם תמה דהא באוקימתא דרב זביד רבי יוחנן ס"ל דשינוי רשות קודם יאוש לא קנה ושמא הוא סובר כיון דרב פפא דהוא בתרא אוקי באוקימתא אחריתי בשלא נתייאשו כלל הדרין לכללין דיאוש ושינוי רשות קני איזה מהם יהיה קודם כיון שיהיו שניהם וקצת נראה כן מההוא דמרוב' (דף ס"ה ע"א) דאמר שנתיאשו הבעלים בי לוקח דה"ל יאוש ושינוי רשות

ח) כאוקימתא דרב זביד אליבא דר"י דבעי יאוש קודם מכר:
ט) שם ברמב"ם וכ"כ הטור בשם הרמב"ן וכ"כ הב"י שכ"כ הרשב"א בשם הראב"ד בפרק הגוזל בתרא
י) והביא ראיה מהא דא"ר הונא וכו' כי זבינתו אסא וכו' בפ"ג דסוכה ד' ל' ע"א
כ) ל' הטור וכן כתב הרמב"ם שם דהלכתא כרבא דאמר הכי שם פ' י' דב"ק ד' קי"א ע"ב:

סימן שנד

א) לשון הרמב"ם בפ"א מה' גניבה דין י"א
ב) כ"כ ה"ה שם שזה פשוט שכך כוונת רבינו ואין כאן מקום להשגה שהשיג הראב"ד וכ"כ בפ"ב מה' גזילה דין ז' ממשנה פ"ט דב"ק דף צג וברייי' שם דף צה ע"א
ג) כתב ה"ה דעת הרב לומר שקודם יאוש אין הגנב קונה כלום
ד) פסק כרב פפא אליבא דרב יהודה שם בברייתא וכן פסק בהלכות ה"ה
ה) שם בפ"א די"א כתב ה"ה ברייי' וסוגיא בגמ' מרוב' (שם ד' ס"ה ע"א)
ו) שם בהשגות דגזזה וילדה קנאה בשינוי
ז) קאי אהיכא דגזזה וילדה ומ"ש הטור ולא עוד וכו' הוא מ"ש הרמ"א אח"כ אפילו תביעה וכו' ולענ"ד דאין כאן מקום למה שהניח הסמ"ע בצ"ע
ח) שם די"ב כתב ה"ה זה מבואר בריש הגוזל (ריש בבא קמא דף צ"ה) דכל היכא שהגזילה קיימת דהדרא בלא פסידא שחוזרת בעיני' לעולם ודין הגזל והגניבה בזה אחד
ט) מימרא דר' אילעאי שם בפ"ז דף ס"ה ע"ב
י) שם די"ד ממימרא דרב שם ע"א וכדמפרש לה שם כגון דמעיקר' שוה זוזא וכו'
כ) מבואר שם בסוגיא ממימרא דרבה
ל) שם די"ג מבואר שם בברייתות ובסוגיא שם
מ) ל' הטור ס"ה וכ"כ הרמב"ם שם דט"ו ממסקנת הגמ' בפ"ק דף י"ב ע"א והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן וכו'
נ) שם וכ"כ בפ"ב מה' גזילה דט"ו וביאר שם שזו תקנה היא לבעלים ואם לא רצו הרשות בידן וכן כל כיוצא בזה וכ' ה"ה נראה שדעת הרב ז"ל לומר שבע"כ של גזלן מוציאין ממנו השברים דאי לרצונו פשיטא כיון שהם מתרצים וצ"ע למה לא קנה הגזלן בשינוי מעשה ואולי בששמו עליו
ס) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם מימרא דרבי יוחנן שם דף ע' ע"א ובפ"ק דב"מ דף ז' ע"א
ע) שם בב"מ בעובדא דמסותא ומימרא דרב נחמן דמותיב ממימרא דרבי יוחנן ומהדר מי סברת כו':

סימן שנה

א) ל' הטור פלוגתא דאמוראי אמתני' דהגונב טלה וכו' בפ"י דב"ק דף קי"ח ע"א דפסק הרי"ף במידי דלאו בעל חי כרבי יוחנן לדעת מנין פוטר וכו'

ב) לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות גזילה ד"ח ברייתות מאוקימתא בתרייתא שם בגמ' ע"ב וכתב ה"ה ודבריו בפי' כפי' הרי"ף ז"ל וכן עיקר וכ"כ הרשב"א שפירוש הרי"ף עיקר ע"כ ולדבריהם אפי' לא ידעו מנין המעות כמה הוא בכיס שכתבו כיון שאדם עשוי למשמש בכל שעה הרי מצא לאחר שהחזירו בכלל מעותיו וצ"ע שהמחבר ברישא נקט אליבא דפי' רש"י והטור ובסיפא כפי' הרי"ף והרמב"ם גם הרב סמ"ע העיר בזה

ג) טור ס"ב וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' גניבה דין י"ג מאוקימתא דרב זביד משמיה דרבא שם

ד) לשון הרמב"ם שם דין י"ד כפסק הלכו' שפסק כרב חסדא בבעלי חיים דהא רבה כוותיה ס"ל ועוד דטעמיה מסתבר וכתב ה"ה ויש מי שכ' שאם היה השה נקוד וטלוי ואין כמותו בעדר אם ידעו הבעלים בגניבתו והחזירו לעדר אע"פ שלא מנו את הצאן הרי הוא כמנוי ופטור שהרי הוא ניכר כן נראה מן הסוגיא אשר שם (מודה רב ברקעות') אבל לא והביאוה בהלכות וגם רבינו.

ה) ל' הטור ש"ג וכ"כ הרמב"ם שם דין י' פסק כר"ע בברייתא שם וכאוקימתא דרב זביד משמיה דרבא וכן פסק בהלכות

ו) הראב"ד השיגו שם וכתב או שיחזיר הכיס לבעליו וימנה מעותיו וכתב הרב המגיד ונכון הוא ואף רבינו מודה בזה לא אמרו אלא כשהי' ברשות השומר וכו':

סימן שנו

א) ל' הרמב"ם ריש פ"ה מה"ג וכ"כ הטור ומבואר במשנה וגמ' פ"י דב"ק דף קי"ח ע"ב וד' קי"ט

ב) בפ"ב דקידושין דף נ"ו ע"ב אמרינן לאו עכברא גנב אלא חורא גנב

ג) ע"ש שהיה שם המעשה שהנפח עשה לה ב' מפתחות בהסתר פנים מהבעל שראוי אותו הנפח ליענש על בלי הגיד לבעל וכו' דלאו עכברא גנב אלא חורא גנב עוד כ' שם ואותם שהיו קוני' ממנה סחורה בזול פחות משליש בערכה והיתה אומרת להעלים מבעלה עשו איסור אע"פ שהית' נושאת ונותנת בתוך הבית שלא לחנם מכרה בזול ואמרה להעלים מבעלה ואפי' דברים שמותר ליקח מן הנשים אם אמרה הטמן אסור

ד) שם ד"ב כ' הרב המגיד פסק כר' יוחנן משום ר' ינאי דאמר הכין שם (דף קט"ו ע"א) באוקימתא דרב פפא וכן פסקו בהלכות ע"ש וכן הוא מסקנת הגמ' שם וכתב הב"י בשם

הרשב"א דאפי' בדברים העשוים להשאיל ולהשכיר עשו תקנת השוק דאם אי אתה אומר כן אין אדם קונה דברי' העשוים להשאיל ולהשכיר:

ה) מימרא דרבא שם

ו) כ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשם התוס' שכתבו אהא דמסיק שם והלכתא בכולהו עשו תקנת השוק לבד וכו' מה צורך להוציא פרע בחובו פרע בהקיפו אח"כ דליכא בהו פלוגתא מכלל דכל אינך עשו בו תקנת השוק אפי' בגנב מפורסם עכ"ל וראיתי בתוס' שלפנינו שכתבו בהפוך ז"ל נ"ל דלא קאי אלא אהני דפליגי בהו אמוראי אבל אמילתא דרבא דגנב מפורסם דלא פליג עליה שום אמורא לא קאי ע"כ וכן הב"י הביאו ודחה הראי' שכ' הרא"ש בטוב טעם לענ"ד

ז) וביאר שם למ"ד הכיר בה שאינה שלו ולקחה אפי' מעות אין לו וכו' ע"ק דב"מ ד' ט"ו ע"ב ונלע"ד שכוונתו למ"ד הכיר בה הוי דינא הכי אבל אנן דקי"ל כרב וכ"פ הפוסקים מחזיר לו הדמים וכן הוא לקמן בסי' שע"ג ס"א

ח) שם ד"ג וכנוסחא הבדוקה שכתב ה"ה שם ואמה שהשיגו הראב"ד שם ע"פ הנוסחא משובש' משיבוש המעתיק ספרו והיא הנוסחא שהעתיק הטור כמ"ש הכ"מ שם ובבית יוסף וכנוסחא הבדוקה שכ' ה"ה היא גירסת ספרינו והשתא אתי שפיר דכיון דאיכא יאוש ושנוי רשות ודאי קנה מיהו אם קנה מגנב מפורסם אע"פ שקנה לענין שאינו צריך להחזיר הכלי דמים מיהא צריך להחזיר ואם קנה מגנב שאינו מפורס' מפני תקנת השוק אפי' דמים אינו צריך להחזיר והב"ח הוכיח בראיו' דמחזיר הלוקח הדמים אלא שמנכה הלוקח מן דמי החפץ שנותן לבעלים דמיו שנתן לגנב מפני תקנת השוק:

כן הוה ברמב"ם

ט) שם ס"ג כמ"ש שם בשם הרב המגיד

י) דברי הרב רמ"א הם פי' לנוסחת הרמב"ם שהעתיק הטור ולענ"ד אין לו ענין לנוסח שהעתיק המחבר אשר העיד עליה ה"ה שהוא הנוסחא הבדוקה והאמיתית והסמ"ע כ' שמוהרמ"א מאהבת הקצור כתב סברתו מדברי המחבר מאחר די"ל דגם הב"י והמחבר מודי' לזה לדינא אלא שהם מיירי בלוקח שלא קנה אותו בפחות משוויו ובפרישׁ' כתב שבסברא זו שכתב מוהר"ם שיחזור המותר מיושבים כמה קושיות בטור ובדברי הרמב"ם עכ"ל והכ"מ האריך ביותר שם בסתירת הנוסח שהביא' הטור בשם הרמב"ם ואכמ"ל

כ) שם ד"ד וכתב ה"ה משנה בפ' כל הנשבעי' ונלע"ד שהוא מדמה אותו לחנוני על פנקסו (שם ד' מב ע"ב) כיון שיש בו תקנת השוק

ל) שם ד"ה וסיים שם שאין הגנב יכול לישבע שהוא חשוד על השבוע' וכתב ה"ה זה מבואר משנה שם
מ) שם דף ו' מימרא שם ב"ק דף קטו ע"א מטעמא דלאו אדעתא דהכי יהיב לי'
נ) שם ושם בגמ'
ס) הראב"ד השיגו בזה וכ' בכדי דמיה וכתב ה"ה ובאמת בגמ' לא הוזכר (שם) אלא שוה מאה במאה אבל אפשר שסוב' הרב ז"ל דכיון דאמר בתר הכי זביני שוה מאה במאתן וכו' ואסיקנא בכולהו עשו בה תקנת השוק אף משכונא כמכר ויש לחלק והכ"מ תירץ כיון שאין דרך להלוות שוה בשוה אפ"ה אסיקנא דעשו בו תקנת השוק הוא הדין להלוה עליו יותר משוויו וטעמא דמילתא משום דאית לן למימר לזכרון דברים נקטיה ע"כ והסמ"ע כ' די"ל דאמרינן שלא נתן לו באמנה אלא מפני שידע בו שלא יניח המשכון
ע) שם דין ז'
פ) כרבא שם מסקנת הגמ' שם והלכתא וכו'
צ) שם ד"ח עובדא שם וכאתקפתא דרב כהנא וכדפסיק רבי אבהו שם
ק) כ"כ ה"ה שם
ר) זהו דעת המחבר בכ"מ שם וז"ל כתב ה"ה ובכי הא מי שהחפץ בידו נאמן בשבועה עכ"ל ואיני יודע מה מקום לשבועה זו כאן שמאחר שאין הלה טוענו ברי אין כאן אלא חרם סתם ע"כ נלע"ד שדין ה"ה קיים דכיון שצריך לישבע כמה נתן צריך לכלול בשבועתו שבפירו' א"ל הלויני ע"ז
ש) שם ד"ט עובדא דנרשאה גנב ספרא וכו' וכדא"ל רבא
ת) כתב ה"ה דין זה לא נזכר בגמ' לוקח מלוקח מגנב מפורסם אבל מתוך לשון רבינו ז"ל נרא' שהבעל נותן ללוקח מן התגר ק"כ וחוזר וגובה אותם מן התגר דע"כ לא קאמרי דלא עשו תקנת השוק בגנב מפורסם אלא בלוקח ממנו בדוקא מפני שלא היה לו ליקח אבל לוקח שני שאינו יודע זה ממי לקחו אינו מחזיר החפץ בלא דמים

סימן שנז

א) ל' הרמב"ם בפ"א מה' גניבה ד"י ממשנה ומימרא דרבא בפ"י דב"ק סוף דף קיד כדמסיק רב אשי שם ריש דף קטו וכתב הכ"מ דברי רבינו מבוארים דמאי דאמר רבא שם דלא צריך לאהדורי עליה כולי האי דביצא לו שם גניבה בלחוד סגי וכדמסיק רב אשי ואפי' לא באו ב"א דלנו בתוך ביתו ולא כמו שפרש"י שם דלא בעי לו' ס' פ'
ב) כ' ה"ה דין זה אינו מבואר בגמ' אבל סובר רבינו ז"ל מתוך שחלקו להם בדין הנכנס לתוך ביתו של חבירו כו' (מבואר לעיל סי' צ' ס' י"א) אף בזה יש חילוק והר"א ז"ל

חולק שאפי' לא יצא שם גניבה נשבע שלא מכרו ונוטל ונראה שדעתו כשהוא אומר גנובין נאמן מטעמא שהי' יכול לומר שהן שאולין ומדין מגו נאמן בשבועה ורבינו אינו סובר מגו כי האי אם לא יצא לו שם גניבה אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן וכ"כ שם ונכון הוא

ג) לא הבנתי דעת הרב רמ"א בהגה זו שהרי מבואר בטור שמ"ש בזה הוא לפי מה שעלה על דעתו שהרמב"ם מיירי אפי' לא יצא לו שם גניבה בעיר נאמן בשבועה אכן לפי הנוסח שלפנינו דלא איירי הרמב"ם אלא ביצא לו שם גניבה בעיר וכמו שנתבארו לעיל בשם ה"ה לדעת הראב"ד ולדעת הרמב"ם אפשר שגם הרא"ש והטור יודו בזה וכ"כ הב"י וראיתי בסמ"ע שכ' ליישב ולהוכיח שסברת הרמב"ם כן והמעיין יבחר ואכמ"ל

ד) שם דין י"א ומבואר שם סוף דף קי"ט ממשנה וגררא שם

ה) אוקימתא דרב יהודה אמר רב

ו) שם רב כהנא מסויים בה משמי' דרב

ז) שם משמיה דרב

סימן שנח

א) ל' הרמב"ם ריש ס"ו מה' גניבה ממשנה פ"י דב"ק דף קי"ח ע"ב

ב) כ' ה"ה נראה שהוא פוסק כרב דאמר עד שיהא רוב משלו ואיכא דגרסי התם אורי רב יהודה לאדא דליא כדברי האומר אפי' מיעט משלו הוא פסק ז"ל כרב דהלכתא כוותי' באיסור וכ"כ ר"מ בשם רבותיו והגאונים ויש תימה קצת בל' הרב כשאומר וכן אם רוב אותו דבר וכו' דלדברי רב עד שיהי' הרוב היתר אסור וסיים שם ולמט' בה"ג יתבאר ע"כ שם פ"ה וע"ל סי' שס"ט

ג) משנ' ובברייתא שם כת"ק דרב יהודה

ד) לפי שאין דרך לבעלים לילך שם וליטלם והרוע' נטלן רש"י

ה) שם בברייתא

ו) כדמפרש לה רב חסדא בלישנא בתרא

ז) שם ד"ב ושם בברייתא וכ' פ"ה בגמ' אמרו (שם) שאם היה (סתומות) אפי' שלש מותר שבעל הבית מרגיש בהן והרב סמך לו על הכלל שכ' וכו' והכל לפי מה שהוא ענין לפי המקום

ח) שם ד"ג מבואר שם במשנה ובברייתא שם ד' קי"ט ע"א ☜ פי' מאזנים ומשקל

ט) שם והם במשנה דף קי"ח ע"ב

י) שם מעובדא דרב שם דף קי"ט ע"א הדין והטעם
כ) מעובדא דמר זוטרא ואמימר דרב אשי בפ"ב דב"מ דף ב"ב ע"א וכמר זוטרא וכתב הב"ח ☜דכל שמביא מביתו תלינן לומר שכבר חלקו וכ"כ התוס' שם
ל) שם ד"ד שם במשנה וברייתא שם
מ) שם בריי' וכ' ה"ה ודע שהרב ז"ל פסק כת"ק דברייתא ולא כאבא שאול ולא כרשב"ג פי' שם מקום ומקום גידול עגלים הוא ולוקחין עגלים בזול ומגדלין אותם ושלהם הן רש"י וכ' ה"ה וה"ה בכל מקום לפי מה שהוא ענין
נ) כן הוא ברמב"ם וטור
ס) שם במשנה ובבריית'
ע) שם ד"ח ושם בבריית'
פ) שם דף ו' וכתב ה"ה פי' כובס הצמר ומוכין הן פסולת הגיזה ומבואר במשנה ובריית' שם דף קי"ט ע"א
צ) שם משנה כלשונה ופירושה שדרך האורגי' שאורגי' בסוף הבגד ב' ג' חוטין רחוק מן האריגה ועושי' זה כדי להציל הבגד כדי שלא תסתר אריגתו בסוף הבגד ע"י הכביסה הכובס נוטלן שאין בעל הבגד מקפיד עליהם ואם היו שחור וכו' דלמשקל הוה קיימי עכ"ל הרשב"א ז"ל
ק) שם דין ו' וכתב ה"ה זה הוא מהירושלמי כדאיתא בהלכות אבל במשנה שנינו כדי לתפור בו ופירשו בו בגמ' (שם ע"ב) מלא מחט וחוץ למחט כמלא מחט פי' כמלא ב' מחטין שבכך יכול לתפור בו מעט וזה שיעור משיכת מחט בירושלמי ומפני שהל' ההוא מבואר כתבו הרב
ר) שם במשנה
ש) שם במשנה
פי' רש"י דלדייר בלע"ז קטנ' ומחלק בה הנסרים והשפאים שהוא משוה דקי' והכשיל הוא קרדום ומפיל שפאים גסים
ת) שם במשנה פי' שכיר יום
פי' רש"י דק דק היוצא מתחת המקדח או הנגרר במגרה ורישא בקבלן שקבל לבנות הבית בדמים בטור כ' קבלן שקבלו לעשות בביתו:
א) שם ובריייתא וגמ' שם ע"ב
ב) שם ד"ט ובריייתא שם ס"ב
ג) וביאר שם שאין זה גזל ודאי אלא מספק אתה בא לאוסרו וכיון שכן בשינוי כל שהוא מותר כך תירצו המפרשים ז"ל

ד) כתב ה"ה זה למד הרב ממשנה שם דף קי"ט ע"ב ומברייתא דשומרי פירות שם דף קי"ט ע"א ומשמע דכלל' הוא:

סימן שנט

א) רמב"ם בפ"א מה' גזילה ואבידה ד"ב וכ"כ הטור ובסעיף ז' וח' מבואר איזה גזל ואיזה עושק
ב) כתב ה"ה זה מתבאר בסוגי' דפ"ד מיתות דף ל"ז ע"א
ג) ה"ה שם בשם קצת מפרשים
ומבואר שם שאלו היה עושה כן כ"א נמצא החביל' כול' כלה והגדר נהרס
ד) טור ס"ג ברייתא (בב"מ) דף ס"א ע"ב
ב"י בשם הרא"ש שם בפסקיו מהא דאמרו רבנן וכו' גדישין דשעורים דישראל וכו' בפ"ו דב"ק ד' ס' ע"ב
ה) טור שם בשם הרא"ש
פי' אלא כשיזדמן לו דבר יפה ממנו אז ישלם לו
ו) שם ס"ב מימרא דרבי יוחנן בפ"י דב"ב דף קי"ט ע"א
ז) שם ס"ד כ"כ הרא"ש בפסקיו אהא דא"ר הונא גדישי' דשעורים דישראל וכו' כתב הא לא מיבעיא ליה אי שרי למקלינהו להצלת ישראל דמלת' דפשיטא היא ואין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא הכי קא מבעיא ליה מהו למקל להו אדעתא דליפטר מתשלומין וא"ל דאסור
ח) שם ס"ה וכ"כ הרמב"ם פ"ג מה' גזילה דט"ו וכתב ה"ה עיקר המחלוקת בפ"ה דב"ב (דף פ"ח ע"א) דרבי יהודה וחכמים ופסק כחכמים וכ"פ הרב ז"ל בה' בפ"ג דב"מ
ט) שם די"ו וכתב ה"ה יצא לו ממשנ' שבפ' כל הנשבעי' (שבועו' דף מ"ד ע"ב) נגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות וכו' ע"כ:
י) שנאמר בחוץ תעמוד
שם בפ"א ד"ג וכתב ה"ה זהו דלא כסוגיא דפ"ט דב"מ (דף קי"א ע"א) דמסיק רבא זה הוא גזל זהו עושק ולמה חלקן הכתוב לעבור עליו בב' לאוין אלא הרב סמך על סוגיא דפרק ז' דבבא קמא (דף ע"ט ע"ב) היכי דמי גזלן כעין ויגזול את החנית
כ) שם דין ד' ומבואר במ"ש לעיל:
ל) טור ס"ט כדאמר רב אשי לרב אדא ברי' דרב אויא וכדמפ' שם בגמ' שם בפ"ו בב"ק דף ע"ב ע"א
מ) מהא דאמרי' בריש מציעא סוף דף ה' אל תחמוד אינשי בלא דמי משמע להו:

נ) שם ברמב"ם ד"ט כ' ה"ה מבואר במכילתא ואמרינן בפרק קמא דמציעא שם מורי ואמר דמי קא יהיבנא ואמר והא קא עבר בלאו דלא תחמוד אלמא שהקונה בדמים כל זמן שלא היה בדעת המוכר למכור וזה לקחו שהפציר כמו שכ' הרב עובר משום לא תחמוד וכו' אף שנטילת החפץ היה ברצון המוכר וכו'
ס) ד"י כ' ה"ה מבואר במכילתא לחייב על התאווה בפני עצמה ועל החמוד בפני עצמו
ע) שם דין י"א וכ' ה"ה שם במכילתא וכבר ביאר הר"מ ז"ל דינין אלו בספר המצות במצוה ר"ס ורס"א והביא הברייתות הנאמרות ע"ז
פ) שם דין י"ב:

סימן שס

א) ל' הרמב"ם בפ"ד מה"ג ד"ה וכתב ה"ה מבואר בפ"ט דב"ק (דף צ"ד ע"ב) ובהרבה מקומות
ב) משנה פ"ה דגיטין (דף נ"ה ע"א) והובא שם בבבא קמא דף צ"ה ע"א
ג) מימרא דרבינא פ"ב דסוכה דף ל"א ע"א
ד) כתב ה"ה לפי שאם בנאה בטיט דאינו מחזיר אלא דמים שהרי כגזל קורה ובנאה וכן מפורש שם
ה) שם דין ד' וכ"כ הטור וכן משמע בפ"ט דבב' קמא דף ק"ה ע"א גבי הא דגזל ג' אגודות ואע"ג דאיכא לפרושי דלענין להוליכו אחריו למדי קאמר וכדמשמע מפי' רש"י סובר רבינו דלענין חזרה בעלמא מיפרשא וכן משמע בפ"ד דב"מ דף מ"ח ע"א וכ"כ הרשב"י ב"י
ו) שם ושם בגמ' מימרא דרבא ופי' אגודות דברים הנאגדים כמו ירק ה"ה
ז) שם ובעיא דרבא שם והדר פשטא
(ומכין אותו עד שישוב הכל טור בשם הרמ"ה)
ח) ל' הטור ס"ג ממשנה פ"ק דב"ק דף צג ע"ב
ט) ל' הרמב"ם שם בפ"ב מה"ג ד"י כאוקימתא דרב אשי שם
י) מימרא דרב פפא שם דף צ"ו ע"ג
כ) ג"ז שם משמיה דרב פפא שם ועיין מ"ש הרמ"א בהג"ה בסי' שס"ב ס"ח
ל) שם די"ב ממשנה שם דף נג ע"ב וכאוקימתא דרב אשי שם
מ) שם בגמ' ממשנה פי"א דחולין דף קנ"ה ע"א ומוקי לה רבא בשאינו יכול להעביר הצבע וכ"כ הטור והביאו הרמ"א:

נ) בגמ' ליכא למ"ד דנפצו לבדו דלהוי שינוי ובלבנו מוקי לה בגמ' רב חייא בר אבין אליבא דרבנן בכברי' בגפרית להתלבן יפה וכ"כ הטור וברמב"ם איתא או נפצו ולבנו ולענ"ד צ"ע בזה ואכמ"ל
ס) ברמב"ם וטור איתא בגד ובכ"מ ובב"י הקשה ע"ז הא אמרינן שם שינוי החוזר לברייתו הוא והא דקני מוקי לה רב אשי שם בנמטי וזה הוא שכתב המחבר או עשאו לבדי' שאינו חוזר עוד לברייתו להיות כל נימא ונימא בפני עצמו כמו שפירש שם
ע) שם די"ג מימרא דרב פפא שם דף צ"ו ע"ב
פ) כבר נתבארו דינים אלו בדברי הרמב"ם שהעתיק המחבר בס"ו ולא היה לו להוסיף אלא מ"ש בטור בענין שאינו חוזר לברייתו ומבואר במ"ש לעיל וכ' הסמ"ע בהיותו נמשך הרב רמ"א אחר דברי הטור אשתמיטי' מ"ש המחבר לפני זה
צ) שם ברמב"ם מימרא דרב פפא שם ע"א וביאר שם מפני שעדיין שמא דדיקלא עליו
ק) שם די"ד ושם במימרא הנזכר
ר) שם מימרא דרבא וכ' ה"ה מפני שאין הענין נקראו על שם הלולב לאחר שהפרידן כתב ה"ה פי' חופיא שחלק העלין לשנים ועשה מהן כסוי לכלים שזה שינוי שאינו חוזר לברייתו
ש) כבר כתבו המחבר לעיל סימן שנג ושם ציינתיו:

סימן שסא

א) מבואר במ"ש לעיל סי' שנ"ג ס"ב
ב) ג"ז מבואר במ"ש שם ע"ש
ג) ל' הטור ס"ג פלוגתא דת"ק ור"ש במשנה ח פכ"ו דכלים ומייתי לה בפ"ק דב"ק דף ס"ו ע"ב וידוע דהלכתא כת"ק דאמר הכי:
ד) שם ס"ו וכ"כ הרשב"א בריש הגוזל בתרא וכתב שכן דעת הראב"ד
ה) כתב הב"י לא מצאתיו מבואר אבל הוא נלמד מהדין שיבא כסמוך
ו) שם ס"ז מימרא דרב חסדא גזל ולא נתייאשו הבעלים וכו' בפ"י דב"ק דף קי"א ע"א וכתב ה"ה בפ"ה מה"ג ד"ד כתבו קצת מפרשים שאפילו האכילו הגזלן אם רצה הנגזל גובה מזה שאכל גם רבינו לא חלק עכ"ל והביאו גם נ"י בשמו
ז) שם ממשנה שם וכדמוקי לה רב חסדא לאחר יאוש וכ"כ הרמב"ם פ"ה מגזילה דין ד'
ח) שם ס"ח כרבא דאמר הכי שם וכדתני רב אושעיא
ט) מבואר במ"ש בסי' שנ"ג סיעף א'
י) שם ס"ט כמימרא דרב חסדא שם

כ) שם במשנה וכדמוקי לה רב חסדא
ל) ממשנה שם וכדמפרש לה רבא שם
מ) שם ס"י כ' הב"י פשוט הוא מהטעם שנתבאר
נ) שם ברייתי' וגמ' שם ד' קי"ב ע"ח
ס) ברייתא שם וכדמפרש לה רבא וכתב רבי' ירוחם נכ"ו והיא שיטעון טענת ברי הביאו הסמ"ע
ע) טור וכתירוץ השני בתוס' שם בד"ה ולא פש וכו'
פ) ה"ה בפ"ד מה"ג די"ד בשם חכמי הדורות והכ"מ שם בשם הריב"ש בשם הרב' מהמורים ושהרמ"ה השיב להרמב"ן כן וכתב עליו הרמב"ן שפתי' ישק ופרק ד' דטוען נסתפק ה"ה בדעת רבינו והר"ן בפ' כל הנשבעים הביא השני דעות אההוא דחטף נסכא מחבריה וכו'
צ) ה"ה לדעת הרמב"ם וכן כתב הכ"מ שם שר' ירוחם נל"ח והריב"ש בסי' שצ"ב כתבו שרבינו סובר כן

סימן שסב

א) ל' הרמב"ם רפ"ב מהלכות גזילה וכ' ה"ה מפורש בפ"ט דב"ק משנה וגמרא (ב"ק דף צ"ג ע"ב וב"ק ד' צ"ו ע"א, ב"ק צ"ו וע"ב)
ב) מבואר שם בפ"י משנה וגמ' דף קיא ע"ב דק"ל כרב' וכרבי אושעי' שם וכמ"ש בסי' דלעיל ס"ז:
ג) מבואר במ"ש בסי' ש"ס ס"ה ובסי' שנג
ד) שם ד"ב וכתב ה"ה דעת הרב ז"ל שאין הגזלן קונה דבר ואף לא השבח קודם יאוש ועל דעת זה כ' דבריו באלו הדינין ושכ"כ הר"א ז"ל ואמר ויש לדבריו מקצת ראיה ממ"ש בפ' מרובה שם (בבא קמא דף ס"ו ע"א מימרא דרבה) יאוש אמר רבנן דקני ולא ידענא אי מדאורייתא וכו' והאריך בזה ואכמ"ל
ה) נלפע"ר דס"ל לרבינו הרמב"ם מאחר דקי"ל כל היכא דפליגי רבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה ענין ומחצה וא"כ יאוש לחודי' קנה וקי"ל בסוגיא דריש פ' הגוזל עצים דלא קני אלא בשינוי שאינו חוזר לברייתו וכמ"ש לעיל בסימן ש"ס סעיף ו' וניחא ליה לרבינו הרמב"ם דהא דס"ל לרבה דיאוש לחודיה קני היינו לשבח שהשביח ומ"ש דלא קני אלא בשינוי גמור היא לקנות כל גוף הגזילה
ו) כתב ה"ה שדעת רבינו דכי אמרינן התם (דף צה ע"ב) לר"ש כו' בדמי מסלקינן ליה או בגופא וכו' משום דלר' יהודה פשיטא דדינו בדמים שרי בכך מפני תקנת השבים

ז) שם ד"ג ומבואר במ"ש בסי' שג ושסימן שס"א
ח) מבואר במ"ש בסי' שנ"ג סעיף ג'
ט) שם ד"ד מימרא דרבא שם דף צ"ו ע"א
י) כ' ה"ה בדין זה הלך הרב לשיטתו דקודם יאוש אין לגזלן דבר ומפני כך כתב וחוזר הנגזל ונוטל דמי השבח מהגזלן
כ) בעיא דרבא והדר פשטא (שם) מהמכר וכו' וכ' ה"ה ולדעת רבינו כשם שאין השביח גזלן ואח"כ מכר השבח של לוקח כך כשמכר תחלה ואח"כ השביח לוקח השבח של לוקח
ל) שם דין ה' כדא"ל רב אחא מדפתי לרבינא ואנן תקנתא וכו'
מ) בעיא דרבא שם ועלת' בתיקו ופסק בזה כדין כל ספק ממון
נ) שם ד"ו
ס) מבואר בס' ב' וכמ"ש שם
ע) מבואר בס' שס"ב
פ) כ' ה"ה זה מחלוקת התנאים בבריית' שם (דף צה ע"א) ודבריו כדברי ההלכות שפסק כרב פפא ואליבא דרבי יהודה (שם ע"ב)
צ) כ' ה"ה ואין לו ראיה למה הצריך הרב יאוש
ק) שם דין זה מפורש שם במשנה דף צג ע"ב
ר) מבואר במ"ש בסעיף ב' בשם ה"ה שדעת רבינו שאין הגזלן קונה דבר אף לא השבח קודם יאוש
ש) דין השינוי בבהמה מפורש בריש סי' שנג
ת) ראב"ד השיגו בזה דאין השינוי יותר גדולה מלידה וגיזה וכ"כ הטור וכ' ה"ה וכבר כתבתי למעלה שדבריהם בחלוק היאוש צ"ע
א) שם ד"ט
ב) כתב ה"ה זה דבר נכון שלא יעשה הגזלן הוצאה לתועלת הנגזל ולא אמרו אלא בגיזות וולדות כדאי' בגמ' שם (דף צד ע"א) דאתא ממילא והרי הוא כשאר גזלנין (ומבואר ג"כ שם בפ"ז דף סה בברייתא) וכמש"ל סי' שנד ס"א
ג) שם בסוף הפ' כ' ה"ה מפורש במרובה ובהמפקיד (ממימרא דרבה שם ובפ"ג דב"מ דף מג ע"א)
שם ורפ"ג מה"ג מימרא דרבא בפ"ז דב"ק דף סה ע"א וכדמפרש שם ובכמה דוכתי
ד) הכי מפרש טעמא בפ"ג דב"מ דף מג ע"א

ה) שם ד"ב ושם בב"ק ובמשנתינו שם בפ"ט ד' צג ע"ב כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה
ו) ל' הטור ס"ט וכ"כ הרמב"ם שם ד"ג מימרא דשמואל בפ"ח דב"מ דף צט ע"ב

סימן שסג

א) ל' הרמב"ם בפ"ג מה' גזילה ואבידה דין ד' משנה בפ"ט דב"ק דף צו ע"ב
ב) כדמפרש ר"פ שם
ג) שם במשנה
ד) מחלוקת רב הונא ורב יהוד' שם דף צו ע"א ופסק כר"י דפסלתו מלכות היינו נסדק דמתני'
ה) שם בפסקיו פסק כרב הונא וביאר שם משום דרב הונא הוא רביה דר"י ועוד דרב ושמואל דפליגי (שם) במלוה על המטבע סבר' כרב הונא דאי הוי סברי דפסלינהו מלכות הוי כנסדק לא הוי מצי למיתב למלוה מטבע שנסדק וכ"כ התוס' שם ריש ע"ב
ו) שם במשנה
ז) אוקימתא דרב פפא שם דף צח ע"ב
ח) שם במשנה
ט) בסוגיא דגמ' שם דף צו ע"ב אמימרא דר"פ
י) פסק כרבי מאיר שם במשנה וכתב ה"ה טעם העבדים מפני שדינן כדין הקרקע שאינה נגזלת והכי פסק רב שם בגמ'
כ) שם במשנה
ל) כדמפרש לה רב יהודה שם
מ) ברייתא שם דף צ"ח ע"ב וכדמוקי לה רב פפא שם
נ) שם במשנה
ס) פי' נרבעה או נעבד' דפסול' לקרבן
פירוש במום שאינו ניכר כגון בדוקין שבעין רש"י
ע) שם ד"ה וכ' ה"ה זה יוצא מן במשנה מפורש בגמר' (שם דף ל"ח ע"ב)
פ) שם דין ו' זה מבואר במעשה דרב נחמן שם פ"ב דף כ"א ע"א
פי' לפי גודל השבח שנהנה מבהמתו כך משלם לו
צ) שם ד"ז מימרא דרב דניאל בר רב קטינא אמר רב שם ריש דף צ"ו
ק) הכי מסיק בגמ' שם מטעמא דעבדא כמקרקעי דמי וברשותי' דמריה קאי

ר) שם ד"ח מימרא דרב ושמואל שם וכדאמר רב פפא דלא פליגי וכלשון אחרון וכ' ה"ה וסובר הרב דאם אינה עשויה למלאכה אע"ג דנחית לה בתורת שכירות נותן פחתה דהא גזלן הוא וכן עיקר ודברי הרב ז"ל אפי' כשהשכר יותר על הפחת

ש) טור ס"ה וכ' הב"י ופשוט הוא ע"פ מה שנתבאר בסימן שצט דשואל שלא מדעת גזלן הוא

ת) עיין בב"י שתמה עליו דכיון דקי"ל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה מה לי עשה בה מלאכה בעצמו או השכירה לאחר וכו' והב"ח כתב שהמרדכי ר"פ הגוזל בתרא כ' על שם הר"א ממיץ שהיה דן והסכימו עמו כל הגדולים ☜שכל ממון שלא נקנה ביד מי שהוא הרי הוא ברשות הבעלים ונמצא דהשכירות שלו כאלו הבעלים ענמו השכירוהו וכו' והאריך בראיות ברורות וכו' והני נקטינן כהרמ"ה והמרדכי והסכמת הגדולים וע"ל סי' ש"ז ס"ה בכיוצא בזה:

א) טור ס"ו וכתב הב"י ופשוט הוא וכן כתב ר' ירוחם בנתי' י"ב ח"א בשם הר"ר יונה:

ב) ל' הרמב"ם פ"ג מה' גזילה ד"ט וכ"כ הטור שמסקנ' הגמ' שם בפ"ב דף כ' ע"ב וכ"א ע"א

ג) וביאר שם שאין זה אלא גרמא בעלמא ואם הוצרך בע"ה להשכיר לעצמו דירה נלענ"ד שאע"פ שאין דרך הדר לשכור חייב לשלם ממה שכתב הרא"ש שם בפסקיו על דין הבא בסמוך ושכן משמע בגמ' מה חסרו ומה הזיקו משמע הא חסרו והזיקו פשיטא שחייב וכו' ואי איכא לחיובי מהאי טעמא איכא לחיובי מפני שאכל חסרונו של זה וכו' והביאו הב"י בסעיף ו' וכתב המרדכי שם בשם הראב"ן דבזמן הזה כל הבתים קיימא לאגרא והביאו הרמ"א בסמוך

ד) כתב ה"ה הוא כדברי הרי"ף בהלכות לפי שמדה זו לא נזכרה בגמ' כלל וכן כתב הטור בשמו ושלזה הסכי' הרא"ש ומהטעם שכתבתי בסמוך בשמו

ה) טור ס"ו וכן כ' ה"ה בשם המפרשים כדמשני שם בגמ' אהא דבעי למפשט מהא דתנן ר' יהודה אומר אף זה הדר בחצר חבירו וכו'

ו) שם בטור ממה שתירצו התוס' שם בד"ה טעמא דניקף הא מקיף וכו'

ז) שם ס"ז מהא דאמרי' שם דף כ"א ע"א השוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון וכו' ומוקי לה שם בגמ' בחצר דקיימא לאגרא וכ"כ הנ"י בשם הרמ"ה מדלא קא משנינן הא דנחית אדעתא דאגרא הא דלא נחית אדעתא דאגרא שמעינן כל היכא דלא קיימא לאגרא לגבי בעלים אע"ג דנחית זה אדעתא למיהב אגר לאינש אחרינא וכו' כי היכא דגבי משכיר מקח טעות הוא ואין צריך ליתן לו כלום שהרי נתברר שאינו שלו לגבי שוכר נמי מקח טעות הוא וכמאן דלא אגר דמי ואפי' נתן לו הוי כמחילה בטעות וכו' כן

משמע ממעשה דרב ענן דשקל בידק' בארעא וכו' בפ"ג דב"ב דף מ"א ע"א ושכן הסכימו הר"א והריטב"א ז"ל
ח) ל' הנ"י הביאו הב"י
ט) שם וכ"כ הנ"י דומי' הלוקח שדה מחבירו ונמצא שאינו שלו שחייב הלוקח להחזיר שדה פירותיו לבעלים ואין לבעלים דין ודברי' עם הגזלן וכ"כ ה"ה ז"ל
י) שם כ"כ בתוס' הרא"ש שדקדק ה"ר יונה מדנקט (שם בב"ק) נמצא הבית של שמעון מעלה שכר לשמעון ולא נקט משלם שכר לשמעון והביא דבריו הנ"י וכ' שם שכן דעת הריטב"א ז"ל
כ) ב"י מחס"ב בשם הנ"י
ל) וביאר שם דשכירות שעשה עם ראובן בטעות הוא ולאו כלום הוא
מ) וכ' הב"ח מיהו מהרא"י בת"ה סי' שי"ז כתב דהיכא דזה נהנה וזה חסר אפי' מדעת נמי אינו מוחל חסרונו שכן פסק מהרי"ק ע"ש רבינו אפרים על מי שאומר לחבירו אכול עמי ואכל עמו חייב לשלם וכו' (לעיל סוף סי' רמ"ו) וכ"כ ב"י ביו"ד בסימן קס"ו בשם תלמידי הרשב"א דבחצר דקיימא לאגרא והלוהו ודר בחצירו דאע"ג דאבק רבי' אינה יוצאה בדייני' וכו' מ"מ חייב להעלו' לו שכר דחסרי' ממונא וכו' ונ"ל דבפלוגתא דרבוותא המע"ה ואם הדר בו מוחזק מצי למימר קים לי כרשב"ץ ואם בעה"ב מוחזק מצי למימר קים לי כמהרי"ק ומהרא"י שכך העלה בתשו' וכו' ע"כ:
נ) לשון הטור ס"ח בעיא שם בפ"ט דב"ק ד' ק"א ע"א דמפרש לה שם בגמ' כלישנא קמא ולא איפשטא שם ופסק בה כדין ספיקא דממונא
ס) נלע"ד שזו לדעת הרמב"ם וכ"כ ספ"ג מה"ג ד"י אבל לדעת ר"י והרא"ש אם תפס מוציאין מידו כמ"ש הרא"ש ברפ"ב דב"ק ובכמה דוכתי והביאו הטור והרמ"א ג"כ בכמ"ד וכצ"ל במ"ש במי' שס"ב סס"ז וכ"כ הב"י בס"ס שצ"א אדברי הטור שכ' ג"כ שם כן כזה והסמ"ע כ' בענין אחר והמעיין יראה האמת ויבחר ומ"ש שם בסי' רס"ב שכ"כ הרא"ש שם נראה שהוא ט"ס כי לא מצאתי שם כן:

סימן שסד

א) ל' הרמב"ם בפ"ד מהלכות גזילה ואבידה די"ב וב' ה"ה הכל מפורש ומבואר בהל' הרי"ף ז"ל וכ' כל הנשבעין באחרונה:
פי' שנתת לי רשות
ב) שם דין י"ג ונלמד מעובד' דנסכא דרבי אבא הבא בסעיף הסמוך ומבואר בהל' הרי"ף ז"ל

ג) והראב"ד שם תמה דמאחר שבעל הבית לא היה שם אין כאן עענת ברי כ' ה"ה דע שיש סוברין ששבועת עד אחד אפי' על טענת שמא הוא דבכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון א' מחייבו שבועה ואפי' את"ל הלא כבר תירץ הר"א ז"ל בעצמו הענין וז"ל ואולי נאמר אחר שימצאנה בידו טענת ברי הוא אף ע"פ שלא ראה כשהוציא מביתו אלא שהעד מעיד.

ד) היינו עובד' דנסכא דר' אבא בפ"ב דב"ב סוף דף ל"ג ובפ"ז דשבועות דף מ"ז ע"א וכתב ה"ה ונרא' מדברי הרב ז"ל שהגוזל את חבידו בעדים צריך להחזיר לו בעדים וכבר חלקו בזה חכמי הדורות (ומבואר בסוף סימן שס"א)

ה) שם דט"ו וכתב ה"ה זה אינו מבואר מן הגמ' אכל הוא דין פשוט וכן זאת הבבא אמר החוטף:

ו) שם דף ט"ז

ז) ז"ל שם ודעתי נוטה שישבע היסת שהרי לא הודה לו כלום אלא אמר שלי חטפתי

ח) שם די"ז

ט) הראב"ד השיגו וכתב ואם טענת ב"ה אינה טענה היאך זה מחויב שבועה ולמה ישלם וכו' וה"ה כ' דעת הרב ז"ל שנשבעין בעד א' טענת שמא ולא על מודה מקצת אלא בטענת ודאי וזה של מודה מקצת הוא מוסכם ובזה נסתלק ההשגה

י) שם די"א

כ) כ' ה"ה מתקנת חכמים והוא בפ' שבועת הדיינים (שבועות דף מ' ע"ב)

ל) פשוט ג"כ בהרבה מקומות

פירוש שנאמר גזלן הוא וחשוד על השבועה

מ) שם וכ' ה"ה מתוך המשנה (שם דף ח"ד ע"ב והסוגי' שם מתברר דין זה דקתני ראוהו דוקא דאיכא עדים ופשט הוא

נ) וביאר שם הפה שאסר הוא הפה שהתיר ונשבע בנקיט' חפץ וכ' ה"ה זה דבר מוסכם מן הגאונים שאפי' מי שבידו משכון שהוא נאמן עד כדי דמיו הרי זה נשבע בנק"ח כדין הנשבעין וניטלין ומבואר לעיל סי' ע"ב)

סימן שסה

א) ל' הטור מחלוקת דרבי טרפון ור"ע במשנה בפרק ט"ו דיבמות ד' קי"א ע"ב ופסקו כר"ע דידוע דהלכה כרבי עקיבא מחבירו

ב) כן כתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות גזילה דין ט'

ג) שם ושם וכתב בכ"מ ובב"י משום דכלל הוא דכל נוטל מעות מחבירו שהוא צריך לישבע א"נ דכיון דמדינ' פטור אלא דמשום דעבד איסורא אתה קונסו אין ראוי לקונסו לשלם בלא שבועה

ד) שם דין י' ושם ס"ג כ' ה"ה זה משנה בפרק ג' דב"מ (דף ל"ז ע"א) ואוקימנא לה בגמ' בבא לצאת ידי שמים וכן כ' הרב ז"ל בהלכות

ה) ברייתא שם ומוקי לה בגמ' דקא תבע ליה

ו) מבואר בסוגיא דגמרא שם

ז) משנה בפ' י' דבבא קמא דף קיח ע"א

סימן שסו

א) ל' הטור בשם ר"י מברייתא פ' ט' דבבא קמא דף צד ע"ב

ב) אוקימתא דגמ' שם ריש ד' צ"ה

ג) ברייתא שם מעשה כו'

ד) כן כתבו התוס' שם בשם ר"י דלהכי לא פריך שם ממתני' כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה וכו'

ה) כ"כ הרא"ש שם בפסקיו בההיא דגזל פדני דתורא שם דף צ"ו ע"א ובפרק בתרא נרשאה גנב סיפרא דף קסו ע"א מנסכא דרבי אבא בפ' ו' דשבועות דף מ"ז ע"א וההיא דרעיא בפ"ק דב"מ דף ה' ע"ב ואמרינן בפ"ה דב"מ ריבית קצוצה יוצאה בדינים

ו) שם ס"ב ברייתא שם בפ"ט דב"ק דף צד ע"ב

ז) כדמפרש רב חסדא שם

ח) ל' הרמב"ם בפרק ג' מה' גזילה דין ט"ו מפורש במשנה בפ"ה דב"ב ד' פ"ז ע"ב וכחכמי' וכדאמר רבא אני וארי שבחבורה תרגמינא וכו' שם וכ' הרב המגיד והעבד דינו כקטן כל זמן שלא החזירו ליד בעלים וזה ברור

ט) ל' הטור ס"ו משנה סוף בבא קמא דף ק"ח ע"א

י) ואם לקחו שוב אין לגזלן עסק בו אם גזלוהו ממנו

כ) מדלא תנן לא יחזיר אלא במקום שגזלו:

סימן שסז

א) ל' הרמב"ם בפ"ז מהלכות גזילה דין ט' ממשנה פ"ט דב"ק דף קג ע"א וכאוקימת' דרגא שם ריש דף ק"ד כיון דידע מאן דגזלי' ואודי ליה הוי כמאן דא"ל יהיו לי בידך פקדון וכפי' התו' שם שלא הודה בפניו

ב) שם במשנה ומפרש רבא שם בגמ' כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטא לידיה
ג) נלע"ד שהוא מפורש מימרא דרבא שם שלא הודה בפניו כדעת התוס' שם שאם הודה בפניו אפי' נשבע א"צ להוליכו אחריו למדי ויכול להביא כפרה
ד) שם ד"י ושם במשנה
ה) שם במשנה
ו) כתב ה"ה פסק כרב חסדא ור' יוחנן ור"א דאמרי שליח שעשאו בעדים הוי שליח (שם דף ק"ד ע"א) וכ"פ כל הפוסקים
ז) שם דף י"א ושם במשנה
ח) כ' ה"ה פסק כלישנא בתרא דרב פפא בגמ' (שם דף צה ע"א)
ט) לשון הטור ס"ד וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ט משנה שם דן ק"ח ע"ב
י) כן הוא בטור והרמב"ם
כ) ידוע שהיורש במקום מורישו עומד וכל מה שמחויב להחזיר למורישו מחזיר ליורשיו
ל) לשון הרמב"ם שם ד"ב ושם במשנה וכ' ה"ה נראה שהרב מפרש משלם קרן וחומש ומ"מ מעכב בידו משאר נכסים יותר מחלקו המגיע בהן כפי מה שיהיה בהם מקרן וחומש שנתן להם וזהו שכתב עושה עמהם חשבון וזה אם אינו רוצה לתת חלקו וממ"ש שאין לו ר"ל שאין לו לא אחים ולא בנים ואין שם ראוי לירש לוה ופורעם בחובו ע"כ וכ' הב"י ובכ"מ שהתו' פירשו כפי' רבינו לבניו בניו של גזלן וכו' ונראה שטעמו של רבינו שכיון שנתן כל הגזילה לבניו או לאחיו הרי קיים מצות השבת גזילה ומעתה למה לא יתבע חלקו בנכסי אביו
מ) כשיטת פי' רש"י שם
נ) מימרא דרב יוסף שם דף ק"ט ע"א
ס) מימרא דרב ופפא שם
ע) כשיטת פי' רש"י שם
פ) שם ד"ד וכתב ה"ה מחלוקת ר"ע ור' יוסי הגלילי בברייתא שם ופסק כר"ע וכו' נראה לי דלר"ע לא שנא זקפן ול"ש לא זוקפן בהוצאת הגזילה מתחת ידו סגי אע"פ שאינה נותנה לכהנים ונקט זוקפן לרבותא דאפילו זקפן בעי להוציא הגזילה מתחת ידו ע"כ והטור כתב שחייב ליתנה לצדקה כתב הסמ"ע שיש לחלקה לכל העניים בשו' כמו שהיו מחלקין האשם המושב לכהנים (בפ' נשא) בזמן הבית
צ) וכ' הנ"י ונשבע דנקט בדינים דלעיל אפשר ה"ה אם לא נשבע וכו':

סימן שסח

א) ל' הרמב"ם בפ"ו מהלכות גזילה ואבידה ד"ג וכ' ה"ה זה מפורש במשנה בפרק הגוזל ומאכיל (בבא קמא ד' קי"ד ע"א) ובגמרא (שם) מבואר החילוק בין לסטים ישראל ללסטים עכו"ם

ב) כתב הב"ח ונראה דההיא דפ"ב דקידושין (דבגזל ישראל) וכו' בעי יאוש (מבואר בא"ה ריש סי' כ"ח ובמ"ש שם) לא איירי אלא לענין קידושין דאורייתא וכו' ולא הוי קידושין דאורייתא עד דשמעינן דמייאש והא דרב אשי מחלק בין לסטים עכו"ם ללסטים ישראל אינו אלא מדרבנן וכו' ולגבי ממונא יאוש כדי קני מדרבנן לגבי גזלן ישראל וכן לענין קידושין קני מדרבנן ובעיא גם ובתשובה האריך יותר ע"כ:

סימן שסט

א) לשון הרמב"ם רפ"ה מהלכות גזילה וכ' ה"ה מפורש במשנה וגמרא בפרק הגוזל ומאכיל (בבא קמא דף קי"ג ע"א) ומבואר במ"ש בסי' (שנ"ו)

ב) שם ד"ז וכתב ה"ה דעת הרב ז"ל כן לפני שעל זו דמכיר כליו וספריו ביד אחר (שם ד' קט"ו) הביאו ההיא דרב חסדא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה שם דף קי"א ע"ב ויש חולקין לומר דגזלן מסתמא הרי הוא כגנב מפורסם דקול יוצא לגזלה וגם בזה אין ראיה והעיקר שלא להוציא חפץ מיד הלוקח בלא הדמים אם אינו מפורסם

ג) שם ד"ב וכ' ה"ה זה פשוט יאוש כדי לא קני כמ"ש בפ"א מה"נ (ולעיל סי' שנ"ג) ובפ"ג דסוכה דף ל' ע"ב והא דאמרי' בפ"י דב"ק גבי דינא דמלכותא דינא דלמא מייאשי מרותייהו מינייהו (דף קי"ג ע"ב) התם דאיכא יאוש ושינוי רשות שנמסר לרבים שכל זמן שיש בדבר יאוש ושינוי רשות מותר ליהנות בו וזה ברור

ד) כתב ה"ה פשוט הוא דקרקע אינה נגזלת כדאיתא שם דף י"ז ע"ב וכחכמים

ה) מפורש שם בפ"ב ד' נ"א ע"א ומבואר לעיל סי' שס"ג ס"ו

ו) כתב ה"ה זה מתבאר בההיא דהגוזל בתרא דף קי"ג וביאר שם אע"ג דשינוי מעשים בלבד קונה זה שינוי החוזר לברייתו כמ"ש בפ"ב (ולעיל סי' ש"ס ס"ח)

ז) שם די"ו ומבואר בהגוזל בתרא שם

ח) טור ס"ט ושם בגמ' וכדמפרש שם טעמא שלוחא דמלכא כמלכא ולא טרח ואינהו הוא דאפסידו אנפשייהו דאיבעי להו דאינקוט מכולי באגי ולמשקל דמי

שם ברמב"ם

ט) שם די"ח וכ' ה"ה וזה מבואר
י) שם ד"ח וכ' ה"ה פסק כשמואל דאמר הכי (שם דף קי"ט ע"א) והא דפסק בפ"ו מה' גניבה וכן אם רוב אותו דבר שהוא גנוב אין לוקחין (וכ"כ המחבר בר"ס שנ"ח) נראה שפסק כרב וכו' או החילוק הוא בין רוב דבר ובין רוב ממון דרוב הדבר אסור וברוב הממון מותר וזה עיקר
כ) שם ד"ט משנה שם דף קי"ג ע"ח
ל) שם במשנה ואין פורטין ופירש"י להחליף סלעין בפרוטות
מ) טור ס"ו ושם במשנה
פי' אנל בלי נתינת דבר חלופו אסור ליהנית אפי' מתוך ביתו
נ) שם וכ"כ ה"ה ברייתא שם אבל נותן לו הדינר נותן לו את השאר כמו שפי' רש"י שם
ס) שם ד"י משנה שם דף קי"ד ע"א
ע) פי' אע"ג דקי"ל יאוש כדי לא קנה אע"פ דכי אתא לידיה ה"ל יאוש ושינוי רשות מ"מ באיסורא אתא לידיה הכא שאני שהיא כמכירה שהרי נאנה לו תמורת כסותו נמצא שאינו נהנה מן הגזילה ובשעה שנתנו לו לא ידע שהיא גזולה כ"מ
פ) מפורש שם בברייתא בל' האחרון שנאמר בגמ' בפירושה
פירוש אנשים ענוים ומחבבים את המצות רש"י בפ"ק דברכות
צ) שם די"א וכ' ה"ה דעת הרב כשהמוכס עכו"ם אע"פ שהוא עומד מחמת המלך מסתמא הרי הוא כמוכס שאין לו קצבה שסתמו יותר מן הדין הוא נוטל ופי' רבינו ברייתא ואוקמתא דרבי יאשיה שם ד' קי"ג ע"א במוכס עכו"ם אסקינן אף במתני' ולא פליגי אשאר אוקימתא ולא כן פי' שאר מפרשים
ק) שם בגמ' ולהבריח מכס מי שרי והאמר שמואל דינא וכו'
ר) כן הוא ברמב"ם ועוד
ש) טור ס"ח כ"כ הרא"ש שם וכ"כ הר"ן פ"ג דנדרים דף כ"ח ע"א בשם התוס'
ת) שם ושם כדמסיק בגמ' דב"ק שם ע"ב ופי' רש"י הפקעת הלואתו שאין גוזל ממש שרי כי ליכא חילול השם כגון היכא דטען נתתים לאביך ומת דלא ידע עכו"ם דמשקר וכה"ג הוא במכס וכ' ה"ה מאחר שאין המלך מפסיד בזה ואם יודע לא יהיה בדבר הקפדה וסכנת נפשות הוא שאמרו שמותר להברית המכס דהוי כהפקעת הלאותו (וכמו שפירש"י):
א) ע"ש שכתב שאסור לישבע שהן תרומה דליכא אונס' כיון דדינא דמלכות' דינא
ב) שם ברמב"ם די"ב

ג) מימרא דרבא מאן דאשתכח בבי' דרי' וכו' שם דף קי"ג ע"ב ומבואר שם שאין למשכון האריס וכ"כ הטור:
ד) שם די"ג וכתב ה"ה פי' כדין החקוק וכמ"ש למטה וזה מבואר שהרי הרוגי מלכות נכסיהן למלך כדאיתא בפ"ו דסנהדרין (דף מח ע"ב)
ה) שם וכתב ה"ה כבר הודו לו כל בעלי הוראה וכן עיקר דינא דמלכותא דינא אבל גזלנותא דמלכותא לאו דינא והרי היא גזל גמור וקרקע אינה נגזלת ולעולם ברשות בעלים היא וכו' ודעת רבינו ז"ל ורז"ל שהמלך יכול לעשות דין חדש ולומר כל העושה כך יענש כך ועונשו עונש מן הדין
פי' לישראל וכן כתב לעיל סי' ע"ג ס' י"ד
ו) שם די"ד וכתב ה"ה מפורש בפ"ג דב"ב ד' נ"ה ע"א והני זהרורי דזבני ארעא לטסקא וכו' אבל לכרגא לא מ"ט כרגא אקרקפתא דגברא מנח
ז) שם דין ט"ו וכתב ה"ה גם זה בפ' חזקת (בבא בתרא דף נ"ה ע"א) דאמר מלכא מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא אי נמי מדאמרינן בפ"ה דב"מ דף ע"ג ע"ב ארעא לטסקא משתעבד'
ר"ל בשלמא מכרו גזב' ממכר עולם אלא שזה החזיק מעצמו ופרע מנת המלך ה' המגיד:
ח) כבר כתבו המחבר לעיל ס"ז מבואר' במ"ש שם
ט) שם דין י"ו שם בב"מ ובפרק ד' דיבמות דף מ"ו ע"א:
י) כתב הכ"מ טעמו משום הא דקי"ל ודאסור להעביד העבד עברי בדברי' שהם מיוחדים לעשות העבדים כגון להוליך כליו אחריו לבית המרחץ או לחלוץ לו מנעליו משום שנאמר לא תעבוד בו עבודת עבד ה"מ עבד עברי שנפשו שפלה מפני שנמכר ☜אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד כמבואר בפ"ה מהל' עבדים (וביד סי' ס"ז) קמ"ל דהני כיון דבדינא דמלכותא משתעבדי בהו ומשו' כרגא דיהיב עלייהו ה"ל כמכורים ודינם כדין ע"ע ע"כ עיין במהרי"ק שורש אלף ושורש ס"ו ושורש קצ"ה ושורש קפ"ח ובמרדכי פרק הגוזל ומאכיל הרבה פרטי דדיני דמלכותא דינא ובריב"ש סימן קע"ט
כ) וע"ל סי' קכ"ח סעיף א' בהגה ובמ"ש שם:

סימן שע

א) ל' הרמב"ם בפ"ו מה' גזילה דין ז'
ב) משנה פ"ג דסנהדרין דף כ"ח ע"ב

ג) וכתב ה"ה מפורש בפרק זה בורר למ"ד משום ארא וזהו שמפריח יונים כדי להביא אחרי' (שם דף כ"ח ע"ב)
ד) לומר שבמדבר מותר והכין מוכח התם
ה) ברייתא שם
ו) שם ב"י ברייתא שם
ז) ה"ה תמה בזה דהא משמע שם דההיא אוקימתא דאמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא אידחו לה וקי"ל כר' ששת דאמר כה"ג לאו אסמכתא היא דהא מדעתיה קא יהיב לו והטעם שהן פסולים לעדות מפני שאין עוסקין ביישובו של עולם וכגון שאין להם אומנות אלא הוא ולא שנא עכו"ם ול"ש ישראל וכ"ש שרבינו בעצמו פסק פ"י מהל' עדות (ומבואר לעיל סי' ל"ד סי"ו) שאין המשחק נפסל אלא בשאין לו אומנות אלא הוא ונראה סיוע לדברי רבי' ממ"ש בפכ"ג דשבת (דף קמ"א ע"ב) ומנה גדולה כנגד מנה קטנה אף בחול אסור מ"ט משום קוביא ע"כ ובכ"מ בפ"י מה' עדות ד"ד האריך ליישב דברי רבי' ואין כאן מקום להאריך
ח) רמב"ם שם דין י"א
ט) טור ס"ח בשם אביו הרא"ש וכך נראה מדברי הרי"ף שהביא דברי רב ששת והשמיט אוקימתא דרמי בר חמא
י) ל' הטור ס"ט משנה וגמ' ספ"ה דגיטין דף נט ע"ב וריש ד' ס"א וכת"ק דרבי יוסי וכן כתבו הפוסקים
כ) שם ושם ומבואר לעיל סי' רעג סעי' יג
ל) כפול לעיל בסי' הנזכר סי' יז ומבואר במ"ש שם:
פי' קודם שנפלו לארץ וכשנפלו לארץ נטלם אחר ומבואר במ"ש שם בסימן רעג
מ) כן הוא בטור וברמב"ם שם די"ג
נ) לשון הרמב"ם שם די"ד מה דא"ל רב אשי לרבינא בפ"י דב"ק דף קי"ד ע"ב דקנין דרבנן הם
ס) שם בסוף הפ' ושם בגיטין דף ס"א ע"א כדמפר' רב חסדא:

סימן שעא

א) ל' הרמב"ם ספ"ח מה' גזילה' פסק כרבנן במשנה ובריייתא בפ"י דב"ק דף קיז ע"ב וכפירש"י שם
ב) ל הטור ס"ג וכ"כ הרמב"ם שם רפ"ט שם במשנה ובריייתא וכרבנן
ג) כתב ה"ה בפ"ק דב"מ כאוקימת' דרבא בההיא דלאכילת פירות (דף י"ד ע"ב)

ד) שם ד"ב משנה בפ"י דב"ק דף קטו ע"ב
ה) שם במשנה וכ' ה"ה ופירושו כגון שאנסו כל קרקעותיו וזו בכללן
ו) שם ד"ג זה מפורש בגמרא שם לא צריכ' דאחוי אחויה וזה פירשה ה"ה ובש"ס שלפנינו הוא כלישנ' אחרינא מפורש שם בגמרא:

סימן שעב

א) ל' הטור וכן כתב הרמב"ם בפ"ט מה' גזילה דין ד' וה' וכתב ה"ה מפורש בפ' קמא דב"מ באוקימתא דרבא אברייתא (סוף דף יד)
ב) אוקימתא דגמ' אברייתא דלעיל שם דף טו ע"ב
ג) גם זה אוקימתא דגמ' שם
ד) שם בטור ומבואר בסימן דלעיל סעיף ג' וד'
ה) שם וכ"כ הרמב"ם שם דין ה' וכתב הרב המגיד זה מוכרח שם מכח הסוגיא (שם דף י"ד) ופשוט הוא ע"ש וכמו שכתב התוס' שם ריש ע"ב בדין היורד לשדה חבירו שלא ברשות דאם השבח יתר על ההוצאה נותן לו ההוצא' וכו'
ו) מבואר בסי' שע"ה.

סימן שעג

א) ל' הרמב"ם בפ"ט מה' גזילה דין ו' וכתב ה"ה דהכי אסיקנא בפ"ק דב"מ והלכתא יש לו מעות ויש לו שבח וכו' (דף ט"ו ע"ב) והחילוק שכתב רבינו איזה יותר אם השבח אם ההוצא' מבואר בה' בדברי הרב ז"ל
ב) שם ד"ז כתב ה"ה גם זה מבואר שם (פלוגתא דרב ושמואל שם דף יד ע"ב ופסק רבא הלכתא כרב שם ד' טו ע"ב) ובה' הרב וכו' ע"כ וכן כ' התוספת שם דף יד ריש ע"ב
ג) פלוגתא דרב ושמואל שם דף טו ע"ב ופסק רבא הלכתא כרב דשבח אין לו מעות יש לו
ד) כתוב בהל' ופשוט הוא ה"ה ☜
כ"כ התו' שם דף טו בד"ה מעות יש לו וכ' הב"ח וכן כתב הרז"ה אבל הרמב"ן חלק עליו וכ' כדברי הרא"ש ושזה דעת הרי"ף ע"ש בס' במלחמות ונ"י כתב ב' הסברות ☜ ולפיכך בספיקא דדינא אין מוציאין מיד המוחזק
ה) ל' הטור ס"ב כ"כ הרמב"ם שם ד"ח וכתב ה"ה הבבא זאת היא קצת תמוה וכו' שא"נ כן מפירש"י שם בפ"ה דגיטין במשנה לאכילת פירות (דף מח ע"ב) ושכן משמע באוקימתא קמייתא בפ"ק דב"מ (סוף די"ד) מדלא מוקי לה שגזל שדה ומכרה ואכל הלוקח פירו'

וכו' מכל מקום דבריו עיקר כדמוכח בפ"ק דב"ק דאמר התם ואי אמרת עבדי כמקרקעי דמי וכו' וכן פסק בתוס' שם (דף צז ע"א) אע"ג דנחית לה בתורת גזלנות וכתיב השב לה את כל תבואת השדה מיום עזבה וגו' ומבואר בפ' חזקת (בבא בתרא ד' לג ע"ב) הדרא ארעא והדרי פירי כשמחזיקין אותו שאכלה בגזל וכן ההיא דהדר בחצר של חבירו שלא מדעתו שנתבאר בפ"ב (ולעיל סי' שס"ג ס"ו)

ו) מפו' בפ"ה דב"מ דף עב ע"ב ממ"ש שם אי למ"ד דניחא ליה וכו' ה"ה:

ז) טור שם בשם הרמ"ה וכתב ה"ה שם דין ז'

סימן שעד

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בפרק ט' מה' גזילה דין ט':

ב) בעיא דשמואל מרב ופשטא ליה בפ' קמא דב"מ סוף דף טו

ג) כתב ה"ה פסק כרב אשי שם כדאיתא בהלכות

ד) פסק כרב ספא שם דף י"ו ע"א:

ה) שהרי לא חשש לעמוד בנאמנותו והרי הוא במקום הבעלי' כאלו לקחם אחר

ו) ל' הרמב"ם שם די"א פשוט שם בגמ'

ז) כתב הכ"מ דהא דלא אמרי' דמיד שקנאה נתקיימה ביד הלוקח כמ"ש הטור והביאו רמ"א בהג"ה דיש לומר לדעת רבינו דהב"ע כגון שלאחר שלקחה מיד זבנה או אורתא דהא תיכף שלקחה גלי דעתיה דלאו לאוקמא קמי לוקח ראשון לקחה וכן פי' הרב רבינו ניסים בשם הראב"ד ועוד י"ל דהא דאמרינן דניחא ליה דליקום בהימנותי' אומדן דעתו בעלמא הוא ונ"מ להיכ' דמית גזלן בתר הכי אבל כל היכא דזבנא או אורת' הא גלי דעתיה וכו' וכיון שהוא מוחזק בקנין השדה מבעליו זה שבא להוציאו מחזקתו עליו הראיה לפי זה אפי' לא זבנה או אורתא אלא שהוא בא לערער להוציאה מיד הלוקח וטוען שלעצמו קנאה מהימן

ח) וכן כ' התו' שם

ט) שם די"ב מפו' שם בגמ'

י) שם די"ג וכתב ה' המגיד זה מחלוקת רב אחא ורבינא וכו' ורבי' פסק דמתנה כמכר ואולי משום דמסתבר טעמא דמ"ד כמכר לדעתו ז"ל ע"כ וכן כ' הטור בשם הרמ"ה וביאר משום דלוקח מוחזק ודאי ומוכר ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ע"כ ועוד נלע"ד משום דקי"ל דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המקיל וה"נ קולא היא לנתבע דהיינו הלוקח מהגזלן שהקרקע עתה בידו

כ) שם בשם ר"ח והרשב"א

סימן שעה

א) מימרא דרב ושמואל היורד לתוך שדה וכו' וכדאמר רב פפא ולא פליגי וכו' בפ"ח דב"מ ד' קא ע"א

פי' אם השבח יתירה על ההוצאה נוטל ההוצאה ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו הוצאה שיעור שבח

ב) כ"כ הטור בשם הרא"ש כ"כ שם בפסקיו שיכול לו' לדידי ניחא לי טפי בשדה לבן ושכן כ' הרמ"ה ולא עוד אלא דמחייבי' לבעל אילנות למיגר אגירי לאפקועינהו מארעא דהאיך וכתב הב"י כיון שפשטו דברי הרמב"ם בפ"י מה"ג (ד"ח וט') כך הם ואין הוכחה בדברי ההלכות הכי נקטינן ונלע"ד ראיה לזה מההוא עובדא לקמיה דרב שם

ג) מסקנת הגמרא שם ריש ע"ב כלישנא בתרא

ד) ל' הרמב"ם דין ח' ומפורש שם ע"א בעובדא דרב

ה) שם ד"ז וכתב ה"ה זה מתבאר בפ' חזקת (סוף בבא בתרא דף מב) דאמר (רב נחמן כו') שותף כיורד ברשות דמי שנוטל בשד' שאינה העשוי' ליטע כשדה העשוי' ליטע נראה שכר דינו

ו) שם ד"ז

ז) כ"כ ה"ה שם בסוף הפ' וכ"כ הכ"מ שם בשם הרשב"א שצריך להגיה כאן בעל בנכסי אשתו קטנה וכן הוא במימרא דר' יעקב בפ"ח דכתובות (דף פ' ע"א)

ח) שם ד' ט' מימרא פלוגתא דאמוראי ובריייתא שם בב"מ דף קא ע"ח

ט) כ' ה"ה פי' דה"ל כשדה שאינה עשויה ליטע וכן כ' בהלכות

י) מסקנת הגמרא שם ע"ב וכ' ה' המגיד בשם הרשב"א שאם אמר בעל החורבה מתחל' הריני נותן דמיה' דנוח לו במה שעשה קנתה לו חצירו כדאיתא בחידושיו וכ"כ הב"י בשם הנ"י בשם הרשב"א ושכ"נ דעת הראב"ד

כ) שם ד"ו בשם הגאונים

כ' הב"י בשם הר"י בן הרא"ש ☜שנשאל על ראובן שהלך למרחוק ונפל הבית ונעשית פרצה בין מגרש היהודים והעכו"ם ואמרו הקהל יני"ו לסופר בנה בית זה לעצמך ולא נתנזק מאותה פרצה וכן עשה ומת ראובן והלך א' שם וקנה הבית מחורגתו כי אשתו כבר מתה ובנים לא היו לו ובא זה בכח שטרו ונכנס בבית והשוכר טוען שיביא ראיה שהבית של אותה המוכרת והשיב מדין הגמ' וכו' ויותר נכון שיסתלק מי שודאי ירד שלא ברשות בעלי וישימו לו בדין היורד לחורבת חבירו שלא ברשות וישאר ביד מי

שקנאו ממי שאפש' שירשתו מאמה ונסמוך קצת אחזקה דאין העדים חותמין אם לא שנעשי' כהלכתה ע"כ
ל) מדרבי יוסי דאמר כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו שם בפ"ג דף נ"ה ע"ב פי' בעל הקרקע
מ) ולענין שכירות מה שכבר דר בה כ' הב"י בשם נ"י אמתני' דהמוכר זיתיו לעצי' בפ"ח ד' ק' ע"ב שדקדק הרשב"א אם מעיקרא לא הי' קיימא לאגרא כלל א"צ להעלות לו שכר ואי מעיקרא הוי קיימא לאגרא אפי' לשכר מועט צריך להעלות לו שכר בדמים של עכשיו והביא ראיה מפ' כיצד הרגל (דף כ' ע"ב ומבואר בסי' שס"ג)
נ) שם די"ו כתב ה"ה זה נלמד מההיא דאמר בפ"ח דכתובות (משנה דף ע"ט ע"ב) הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול אע"ג דבעל כיורד ברשות
פירוש כשהיתה ידוע שההוצאה היתה יתירה על השבח ושדינו לטול ההוצאה אחר שנשבע בנק"ח יכול לומר תנו לי בלא שבועה הפחות דהיינו השבח כפי שישומו אותו וכן פירש הסמ"ע
ס) שם דין י"א וכתב ה"ה דין זה נראה פשוט שכל המחויב לתת בכיוצא בזה ויודע כמה הוא חייב נאמן לומ' נתתי וכשאינו יודע אינו נאמן וכדאמרינן בפ"ק דבבא בתרא ממשנה וכו' בחזקת שלא נתן עד שיביא ראי' שנתן ואמר טעמא (שם דף ה' ע"ב) מי יימר דמחייבי לי רבנן ומכאן הוציא הרב דין זה לפי דעתו:

סימן שעו

א) ל' הרמב"ם בפ"ז מה"ג ד"ט וכתב ה"ה מפורש בספרי פרשת שופטים
ב) וכתב הרשב"א בתשו' שאלה שאם בנה על אותו אמה שגזל כותל ובנה על אותו כותל בית גדול שסמך עליו שיכול להרוס כל בנינו דלא עשו תקנת השבים רק במטלטלים אבל בקרקע לא אמרו שימכור זה את שלו וישחית את נחלתו

סימן שעז

א) ל' הרמב"ם סוף פי"ג מהלכות נזקי ממון משנה בפ"ז ב"ב דף צט ע"ב
ב) כדמסיק טעמא שם בגמ' משמי' דרב יהודה דמיצר שהחזיקו בו רבי' אסור לקלקלו ד"ק ע"א ופי' רשב"ם שהשווה ותקנוהו להלוך ובעלים ידעו ושתקו אסור לקלקלו דודאי לרבים מחל ומכ"ש מתניתין שנתן להם מדעת וכגון שהחזיקו ועיין בתשובת הרשב"א סי' א' וקנ"ב בכמה הוי חזקתן וע' בנ"י ב"י

ג) הרמב"ם סיים שם וכמה רוחב דרך הרבים אין פחות מט"ז אמות ע"כ וגם את זה לא ידעתי למה השמיטו המחבר

סימן שעח

א) ל' הטור וכ' הנ"י פ' כמניח דהא דאמרי' האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין היינו כל דיני' האמורים בג' בבי והיינו נזקין וגזל והשבת אבידה וריבי' ואונאה
ב) ל' הרמב"ם ריש פ"ו מה' חובל ומזיק משנה בפ"ב דב"ק דכ"ו ע"א
ג) מימרא דרבא שם דכ"ו ע"ב
ד) שם
ה) שם בפי"א די"ב וביאר שם דברוח מצויה חייב בד' דברים ופטור מן הבושת וברוח שאינה מצויה חייב בנזק בלבד והו' מימרא דרבה שם דכ"ז ע"א
ו) כ"כ ה"ה שם בפ' ו' ד"ד ומבואר במ"ש בסי' הסמוך
ז) שם ד"ד וכ' ה"ה למד זה הרב מהסוגיא דפ"ב דמכות (דף ז' ע"ב) ונ' שהוא גורס ואב"א הא והא לנזקין וכ"נ מתוך מה שכתבתי בפ"ו מהלכות רוצח וכו' ויש גורסין הא והא לגלות וכן הוא בספרינו והטעם שיהיה פטור לדעת הרב מפני שהם אונסים גמורים ואין רוח שאינה מצויה אונס כל כך
ח) שם ד"ג
ט) בסמוך ס"ו
י) טור ס"ג
כ) מבואר לעיל בסימן קנ"ד
ל) מימרא דר' אבוה א"ר הונא א"ר בפ"ט דב"מ דף ק"ז ע"א ופרש"י שלא יפסידנה בעין הרע
מ) שם ס"ד
נ) ממימרא דרבא בפ"ה דב"ק דף מח ע"א וכדמפ' רב פפא שם ולא אמרן וכו'
ס) שם ס"ה בשם הרמ"ה
ע) שם ס"ו מימרא דרב' ואיתימא רב פפא שם ריש ע"ב
פ) כן פרש"י שם דבנזקין לא שני לן בין מתכוין לשאין מתכוין והא דתנן בפ' ג' (דף לב ע"א) ב' שהיו מהלכים בר"ה והזיקו זה את זה פטורין ההו' הזיקו הוזקו הוא ולא דק בלישניה וכ"כ הרשב"א שם
צ) שם ס"ח וכן כ' הרמב"ם שם בפ"ד דף ט שם במשנה ובריייתא דאיסי בן יהודה שם וכדמוקי למתני' שם בגמ' וסיים שם הרמב"ם כדי שלא יכנס שבת והוא אינו פנוי

ק) שם ס"ט בשם תשו' הרא"ש כלל ק"א סי' ה' והמעשה היה שם בחתן היוצא מחופתו והלכו עמו רוכבי סוסים כמנהג הבחורים
ר) וז"ל שם וכן פסקתי לפעמים בשבתות בחצר ביהכ"נ כשמשחקין הבחורים ומכים זה את זה ובלבד שלא יתכוונו וכ"כ בא"ח סי' תרצ"ה וע"ש:

סימן שעט

א) ל' הטור וכן כתב הרמב"ם בפ"ו מהל' חובל ומזיק ד"ח וכ' ה"ה משנה פ"ג דב"ק (דף ל"א ע"ב)
ב) שם ושם במשנה
ג) כתב ה' המגיד מפורש בגמ' אליבא דר' יוחנן (שם ע"א) וכן הלכתא ול' הגמ' ליפוש לנוח ולכתף ר"ל לתקן
ד) שם ושם במשנה
ה) מבואר במ"ש לעיל
ו) שם במשנה דף ל"ב ע"א
ז) שם ד"ה בברייתא שם דף כ"ח ע"א
ח) כתב ה"ה הוא נמשך כפי השיט' דכ' למעלה דף ג' כ"ז שלא נתכוין להזיק אפי' ברשות שכיון שהוא ברשותו פטור וכתב הר"א איפשר לדין זה בשלא נתן רשות למלאות אבל נתן לו רשות למלאות חייב וזה נכון

סימן שפ

א) ל' רמב"ם מפ"ה מה' חובל ומזיק וכ' ה' המגיד משנה (בפ"ח דבבא קמא דף צ"ב ע"א) ואקשינן עלה שם וכו' ר' יוחנן אמר יש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן תניא נמי הכי וכו' ופי' כשאמר הן בתמי' הוא כלאו וכשיאמר לאו בתמיה הרי הוא כהן וכו' ולא הביא הרב המחבר בתמיה לפי שהוא פשוט ע"כ וכן פירש"י שם והאי דנקט חיוביה לגבי מכה ופצוע ופטור לגבי ממונא אורחא דמלתא נקיט דמחיל אינש אממוניה טפי מגופיה
ב) וכן כתבו התוס' שם דף צג ע"א וז"ל שם מסתמא בתמיה קאמר כיון שמתחלה א"ל קרע את כסותי וכו'
ג) שם די"ב מברייתא ואוקימתא דרבא שם
ד) שם די"ג ושם במשנה דף צב ע"א
ה) ל' הטור ס"ד וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' חובל ומזיק דין י"ב י"ג וי"ד מימרא דרבה פרק הגוזל בתרא דף י"ז ע"ב ובפ"ח דסנה' דף ע"ד ע"א

פי' שהרי ניתן להציל הנרדף בנפשו של רודף
ו) ל' הרמב"ם שם דט"ו ופי' ה"ה שם דבריו כמ"ש הרמ"א בשי"א דאיירי שטענוהו הא' יותר מדאי אז המשוי הוי כרודף והיינו עובדא דחמרא שם ונלפע"ד שפירש' כפי' רש"י שהיו כבר האנשים בה בספינה וזה הכניס אח"כ החמור ובהכבדת החמור בעי הספינה לאטבועי דהוי רודף שהכביד אותם וכן כ' הנ"י שם ובגירסת שהעתיק ה"ה אבל לגי' הספרים וגיר' הרי"ף דגרסי דקדים חמרא לחבר' וכו' צריך לפ' שהיה החמור משונה שהיה מרקד ומקרטע ודחפו א' מהם שלא תטבע הספינה ופטרו רבא משום דהוי רודף ומ"ש המרדכי והביאו הרמ"ה שאם דרך להכניס החמורים וכו' המשליכו חיי' ע"כ הוא תמוה נלע"ד הלא גם האדם אם ישנה באיזה מעשה ויכניס הספינה כלה בסכנה ניתן להצילו בנפשו וכבר תמה גם הב"י בזה ע"ש ומ"ש הרמ"א פי' ה"ה בשי"א משום דיש להראב"ד והנ"י פי' אחר בדברי הרמב"ם וכפי פי' ה"ה הדין אמת ויש להרב סמ"ע עוד פי' אחר בדברי הרמב"ם ע"ש כי אכמ"ל
ז) מבואר לעיל סי' רע"ב בסי' יז
ח) לא הוא לבדו אלא כל הנמצאי' בספינ' שהרי בהשלכ' החמור ניצולו כולם וכ"כ הב"ח ועיין במ"ש בסמוך לעיל

סימן שפא

א) ל' הרמב"ם פ"ו מהלכות חובל ומזיק דט"ז ברייתא בפ"ק דב"ק ד"י ע"ב
ב) כ"כ ה"ה שם בשם פי' רש"י
כן הוא ברמב"ם
ג) כן איתא ברמב"ם וכן הוא גירס' ה"ה והמחבר שהוסיפו בדין זה ונסמך עליהם ולא הניחם לעמוד
ד) דין זה היא דין שכתבו המחבר לעיל מדברי הרמב"ם וגם את זה לא ידעתי למה חזר וכתבו

סימן שפב

א) ל' הרמב"ם פ"ז מה' חובל ומזיק די"ג וכתב ה"ה מפורש ספ"ח דב"ק (דף צ"א ע"ב)
ב) כ' ה"ה יודיעות אלו שכ' הרב ז"ל אם הוא דבר קצוב או למראית עין הם סברו' כתובות בה' וריי"ף ז"ל הכריע דעת האחרון שהוא דבר קצוב
ג) וכן הוא במרדכי
ד) שם דין י"ד ברייתא שם מעשה וחייבו רבן גמליאל

ה) כ"כ ה"ה שם בשם הרשב"א דהא אמרינן לעיל (דף פ"ד ע"ב) דלא עבדינן שליחותייהו בכל מידי דלא חסרי' ממונא וכבר ביאר הרב דינין אלו בפ"ה מהלכו' סנהדרין (ולעיל סי' א' סעיף א') וכן כתבו התוס' שם בשם ר"ת סוף דצ"א

סימן שפג

א) רמב"ם ספ"ד מהל' חובל ומזיק וכתב ה"ה בעיא דאיפשיטא ספ"ב דב"ק (דף צ"ז ע"א) ופירשה רבינו כדפי' רש"י וכפר"ח ז"ל.

ב) ברמב"ם שם בטור בסי' זה אין שם כשהוא כפות וכן המחבר בסי' תי"ח לא הזכיר כפות כפרש"י כמ"ש ה"ה ולענ"ד הוא טעות נפל בספרים או בהעתק דאם היה דעת המחבר לפרשו כדעת התוס' והרא"ש בכפות כדלקמן בסימן תי"ח לא הוה שתיק לפרשו כמ"ש התוספת שאפי' רבו עומד אצל השור חייב דאי באינו עומד אצלו פשיטא דחייב בכפות ואין כאן מקום להאריך בזה

ג) ל' הרמב"ם בפ"ו מה' חובל ומזיק ד"ו וכתב ה"ה ברייתא שם בפ"ג דב"ק (דף כ"ח ע"א) ומ"ש ברשות הניזק לו' דאי ברשות העליון ודאי לא

ד) שם ד"ו ושם בבריי' וכדמפרש לה שם בגמ'

ה) שם די"ג וכתב ה"ה זה פשוט ונלמד מדין זה דבהמה שיזכיר עתה בסמוך

ו) שם די"ד וכתב ה"ה זה כתב בפי' מרבה בחבילות שם בפ"ק דב"ק (בדף י' ע"א) וזו היא גירסת' והא איכא מרבה בחבילות היכי דמי אי דבלא איהו הוי אזלי פשיט' פי' דחייב ואלא דבלא איהו נמי לא אזלא מאי קא עביד ופטור אבל לרש"י והערוך ז"ל גירסא אחרת ופירוש אחר וכו' (ומבואר בסי' תי"ח ס"י) ודברי הרב וגירסתו נכונה

ז) שם דין י"ב כ' ה"ה דין זה מחלוק' רבינא ורב אחא בר רב פפא בפ' אלו הנשרפי' בסנהדרין (סוף דף ע"ו) פסק כרבינא דמחייב משום דדייניגן דינא דגרמי וכ"פ הרב ר' מאיר ז"ל וכ"כ הרמב"ן ז"ל בדיני דגרמי שחיבר ע"כ פי' הכובש שנפלה מעצמה למים וכבש עליה ולא נתנה להרים ראשה וברמב"ם איתא או שנפלה ומנעה מלעלות עד שמתה במים ודין זה נשנה שם במשנה לענין רוצח

ח) הוא עובדא דפליגי בה רב אחא ורבינא

ט) דלא גרע מההיא דריש הכונס ב"ק סוף דף נ"ה:

סימן שפד

א) ל' הרמב"ם בפ"ו מה' חובל ומזיק ד"י וכתב ה"ה זה פשוט ובכמה מקומות אומרים גיריה נינהו כלומר חציו ומפורש בב"ק (דף ג' ע"ב) דאמר כיחו וניעו היכי דמי וכו'

ב) שם באותה סוגיא
ג) שם די"א משנה שם בפ"ו דס"ב ע"ב
ד) שם משנה שם בפ"ט דף צח ע"ב
ה) באותה משנה שם
ו) וביאר הרמב"ם שם מפני שזה כזורק חץ והזיק הוא
ז) ל' הטור ס"ד ברייתא וגמרא ספ"י דב"ק דף קיח ע"ב
פי' להוליכה מן ההר שסיתת הסתת שם ומסרה לכתף המושיט' לבנאי העומד על מעמד החומה העשוי להילוך האומנים ונותנו למסדר שהוא מדקדק בהנחת האבן לצדדה בשוה על מושבה בשוה שלא תמוש ולא תטה ולא תהא בולטת חוץ לדימוס
ח) ואע"ג דאוקמינן לה שכלן שותפין בקבלנות במלאכ' אין חייב אלא מי שהיתה מסירה לו כיון דמכחו הוא הנזק מוטל עליו דאדם מועד לעולם שוגג ומזיד אונס ורצון רש"י:

סימן שפה

א) ל' הטור וכן כתב הרמב"ם רפ"ז מהלכות חובל ומזיק
ב) כתב ה"ה מפורש בגיטין פ' הניזקין (גיטין דף נג ע"א) דקי"ל כר' יוחנן דאמר הכי כדאיתא בהלכות פ"ק דב"ק
ג) משנה שם בגיטין דף ל"ב ע"ב ומבואר בגמ' ובריייתא פ"ק דב"ק דף ד' ודף ה'
ד) מימרא דאביי נקטינן וכו' שם בפ"ד דגיטין דף מ"ד ע"ב והוא בהלכות בפ"ק דב"ק
ה) שם במשנה דהנזקין:
ו) לשון הרמב"ם שם ד"ו וכתב ה"ה בפ"ב דחולין דף מ' ע"ב מימרא דרב נחמן ורב עמרם ורב' יצחק וכו' דלצעוריה קא מיכוון ע"כ
ז) אוקימתא קמייתא דגמ' שם דף מא ע"א וע' בי"ד סי' ד' שכ' שיש חולקין בזה
ח) אוקימתא דגמ' שם דף מ"א ע"א
ט) כדפשט ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא שם
י) כרב דאמר הכי שם בהנזקין דף נ"ב ע"ב
כ) שם וכדרב ירמיה וכו':

סימן שפו

א) ל' הטור מהא דאמר ר"ל לר"א ר"א וסבירא להו כוותיה בפ"ט דב"ק דף ק' ע"ב

ב) שם בשם הרמב"ם בפ"י מה' חובל ומזיק די"א כ' ה"ה מימרא דרבה פוטר (שם דף צח ע"א) משום דלית ליה דינא דגרמי אבל המפרשים כתבו דלדידן חייב בכולהו וכן דעת ר"ח ובהלכות ויתר הפוסקים ז"ל
פירוש אפילו למים צלולים וקא חזי ליה באופן שאינה אבודה ממנו אלא גורם להפסידו אותו שכר ליודע לשוט תוך המים ולמשקליה דאילו יכול להוציא ע"י שכר הנז' גם רבה מחייבו:
ג) ל' הרמב"ם שם ד"ט כדרפר' דכפייה לרב אשי וכו' שם ע"ב
ד) ל' הטור וכדעת הרי"ף שכתב דלית הלכתא בהא כרבה דפוטר בזה שם סוף דף כו ע"ב דס"ל שלא דייניגן דינא דגרמי ואנן קיימא לן דלית הלכתא הכי אלא כרפרם דכפייה לרב אשי וכו' וכן דעת הרמב"ם שם ד"ח אך לא כתב מפורש כי היה לו קצת גי' אחרת ופי' אחר בדברי רבא כמ"ש ה"ה שם ואכמ"ל
ה) וביאר הרא"ש שם בפסקיו בשם ר"י כיון שלא עשה מעשה בגוף הדבר הניזוק ושהכי מסתבר וכן כתבו התו' בשם ר"י בפ"ב דב"ב סוף דף כ"ב ועוד כתב משמו חילוק אחר דדינא דגרמי דחייב היינו דמשעת מעשה בא ההיזק
ו) חפשתי ולא מצאתי מפורש שפסקו התו' או הרא"ש בדוחף מטבע של חבירו לים או בפוחת צורתו כרבה דפטור לפי השני חילוקים שכתבו התוס' והרא"ש בפרק לא יחפור כנזכר לעיל נראה שחייב לדעתם בשני אלו בדוחף וכו' או פוחת וכו' כיון שעושה מעשה לגוף הדבר הניזוק ומשעת מעשה בא ההיזק
ז) ע"ש סוף ד' כ"ו שהקשה על כל מה שכת' ר"י מהא דטיהר את הטמא וב"ה עצמו עירבן עם פירותיו אמאי חייב דהוא עצמו אינו עושה היזק בממון חבירו וגם באותה שעה שמטהר אינו בא ההיזק ולכן כתב דדינא דגרמי הוא משום קנס ובהזיקן מצוי ורגיל כדמוכח בירושלמי בהא סלקי התוספות משם אך הרא"ש כ' שם בפסקיו דמה שעושה ב"ה על ידו הוי כעושה מעשה
עכו"ם שעשה מקח עם ישראל א' כך וכך מדות יין שרוף בכך וכך ונגמר המקח כדרך התגרים שמכים כף אל כף והלך עכו"ם אל בית ישראל שני ורוצה גם כן לעשות עמו מקח על יין שרוף והיתה כוונתו שאם יוזיל ישראל השני שיקח ממנו המקח וכשהרגיש ישראל ראשון שלכך הלך לבית ישראל שני שלח אל ישראל הב' זה וביקש ממנו שלא ימכור לו יין שרף כי כבר עשה עמו מקח ולא השגיח הישראל השני ועשה מקח עם עכו"ם ולקח היין שרוף ממנו ולא מן הראשון ☜פסק הסמ"ע דאין לענוש ישראל השני אם אין ערמה בדבר לפי ראו' הדייניו כיון שלא היה מהדר הישראל הב' אחריו והעכו"ם

בא אצלו מעצמו אף ששלח אליו ישראל הראשון שלא יעשה מקח עמו לאו כל כמינים לעשות לנפשו היזק עבורו כו' ויש עוד טענה לישראל השני מי יאמר שלא יקחו גם כן ממך השיעור שעשה המקח עמך והאריך עוד בזה

ח) ל' הטור ה"ה וכן כתב הרמב"ם שם די"ב מימרא דרבה ספ"ב דב"ק דף כ"ו ע"ב וכתיו הב"ח בשם הנ"י בשם הרא"ש ☜מיהו אם זרק אבן או חץ על הכלי כיון שלא עשה הזורק אבן או חץ מעשה בגוף הכלי אם קדם אחד ושברו חייב המשבר והוא מדברי התוספת שם דף יז בד"ה זרק כלי והכי נקמינן:

סימן שפז

א) ל' הרמב"ם בפ"ז מה' חובל ומזיק ד"ט

ב) כתב ה"ה זהו לשואל האמור בפרק קמא דב"ק (דף י"א ע"א מימרא דשמואל כדמפרש לה התם) ובפ' השואל במציעא (ריש ד' נ"ו) ואיתא בהלכות:

סימן שפח

א) ל' רמב"ם בפ"ז מה' חובל די"ז וכ' ה"ה מפורש בסוף הכונס (מימרא דשמואל דף ס"ב ע"א)

ב) שם די"ח זה מעשה שם ההיא גברא דבטש בכספתא וכו' (שם)

ג) שם משתבע ושקיל

ד) פשוט שם בגמרא ממתני' ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה כתב ה"ה נ' שרבינו ז"ל סובר דבעי' בגמ' בעובדא דלעיל דסלקא בתיקו הוא בדבר הידוע שאין דרכו להניחו שם וזה טוען שהניחו שם והלה הזיקו ומשום דסלקא בתיקו פסק הרב שאם תפס אין מוציאין מידו כדרכו בכל תיקו

ה) וכתב שלשון דגמרא נראה כדברי האחרים דקאמרינן מי מנח אינשי וכו' (וכמ"ש התו' שם) ומ"מ אם יש עדים שאותו דבר שהוא טוען היה שם אע"פ שאין דרך להניח שם גובין מן המזיק וכו' נותנים לניזק בלא שבועה אך העלה הרשב"א ז"ל בזה שלא כדברי התוספות ע"כ

ו) שם די"ט וכתב ה"ה דין זה יתבאר בפ"ה מה' שאלה ופקדון בארוכה טעם המחבר והר"ב המשיג ע"כ ע"ש כי קצר הגליון מהכיל

ז) ל' הרמב"ם רפ"ח מהלכות חובל ומזיק מבואר בפ"ק דב"ק דף ה' ע"א ובפ"י דף קיז ע"א

ח) כ"כ ה"ה פירוש בקרקע אבל במטלטלי כל מידי מקרי מיטב כמ"ש וכו' (וכמ"ש לעיל בסימן שמ"ח ולקמן סימן תיט) דאי מוסר לא הוה משלם ממיטב לא הוה מקשינן (שם

בפ"ק לתנינהו בהדי הני דמשלמי ממיטב דכ"ש היא ממטמא דמדמע דהיזק שאינו ניכר נינהו ומשלמי' ממיטב) כמ"ש שם
ט) מבואר בגמרא שם בפ"י מימרא דרבה
פי' שדבר לאנס והראה לו ממון חבירו דבמקום פלוני הם
י) כתב הרב המגיד פי' שאין זה היזק שאינו ניכר שפטרו חכמים את היורש וכמו שכתבתי וכו' (ולעיל סי' שפ"ה סעיף א') ובגמרא פ' הגוזל בתרא (שם) משמע דדינא הוא במוכס דלא קנסא וכ"כ רבינו האי והרמב"ן והרשב"א ז"ל
כ) שם דין ב' מעובדא דרב הונא בר יהודה וכו' וכדא"ל רבא ובריייתא שם בפרק י' דף קיז ע"א
ל) אוקימתא דגמרא בלישנא אחרינא אמתני' שם דף קיז ע"ב
מ) שם דף ג' וג' ה"ה כל אלו הבבו' עד בעלי דינין וכו' הם בביאור בהלכות הרב שם בפ' הגוזל בתרא ונחלקו בקצתן המפרשים ז"ל וראיות ההלכות נכונות ביותר וכן העלה הרשב"א ז"ל
וע"ל סימן ק"ח ס"ב
נ) כן משמע התם בעובדא דההוא גברא דאפקידו גביה כסא דכספא סליקו גנבי עליה וכו' שם דף קי"ז ע"ב
ס) שם ברמב"ם דין ג' מעובדא דרב הונא בר יהודה כדאמר ליה רבא ובריייתא שם ע"א
ע) שם ד"ד ושם בברייתא וכתב ה"ה בשם הרשב"א שאם אותו ממון במקום שיד האנס שולטת בו אפילו אינו רואהו כל שיכול לחפש ולמצוא פטור וכו' ועיקר
פ) מעובדא דההוא דאנסו ואחוי אחמרא דרב מרי וכו' וא"ל דרי ואמטי בהדן כו' לקמיה דרב אשי וכו' שם
ע"ש שכתב דין זה אאנסוהו להביא והביא כמ"ש לעיל ולא זכיתי פה לספרו ד"מ
צ) שם בפ"ח מה' חובל ומזיק ד"ה עובדא דההוא שותא וכו' וכדא"ל רבא לאביי וכו' שם
ק) כ' הריב"ש בסימן פ' בא' שביזה החכם ונתן החכם העונש לשר העיר דהוי קרוב למסירה הביאו הסמ"ע בשם ד"מ וביאר שם כיון שעדיין לא נתברר זכותו מדיני ישראל אם הוא חייב או לא
ר) ע"ש ששם היה מעשה שתקף בידי עכו"ם לעצמו מדמהו לנסכא דרבי אבא אין חטפי ודידי חטפי (מבואר בסי' שס"ד ס"ד) וביאר שם שאם יש עדים שתקפו ע"י עכו"ם לאו כל כמיניה ☜אבל אם אין עדים נאמן במיגו בס' אבי העזרי וכתב עוד שם בפ' המניח ☜ אדם שכפר בו חבירו בפקדונו והלך המפקיד ולקח את שלו ע"י עכו"ם ומתוך כך העלילו

את הנפקד והפסיד הרבה אם אפשר למפקיד להציל את שלו בע"א חייב כמו היה לו לשמטו ולא שמטו מבואר בסימן שפ"ג ס"ב

ש) וכ"כ מהרי"ו סי' קי"א וכ' בשם המרדכי שלהי ב"ק וכן בתשובת מיימוני ☜על אחד שרצה להכריח חבירו בדין עכו"ם שיעשה לו דין ישראל וכאשר רצה לתפשו ולא הניח עצמו הכהו עד שהרגו ודן מהר"מ על התובע כל דין רוצח אע"פ שלא רצה להכריחו אלא לדין ישראל והביאו הסמ"ע בשם ד"מ

ת) שם ד"ו וכתב ה"ה פסק כרבי יהושע ב"ל בירושלמי פ' הגוזל בתרא ופ' בתרא דכתובות דאמר אין אדם נתפס על חבירו אלא בארנון ובגלגולת ופירו' ארנון ארנונא האמור בגמ' בבבלי ופירשו סעוד' וארוחא ומשאת וכו' ואפשר לומר שכיון שהם חוקי המלך וזה פרעם חייב לשלם לו אפילו לקחם המלך מזה שלא כדין ואצ"ל אם לקחם המלך מזה כדין מחמת חבירו שחבירו חייב לשלם לו כאותן שבפ' הגוזל בתרא (בבא קמא דף קי"ג ע"ב) גלגולת אחת מהן כמו שפי' שם רש"י והראב"ד ז"ל דהיינו כרג' דשתא

א) כתב הכ"מ שנ"ל שנראה שרמז למ"ש בהגוזל (שם) וה"מ באבילא וכרגא דההיא שתא אבל שתא דחליף כיון דאיפייס מלכא חליף

ב) שם ד"ז בעיא דאמימר שם פ"ו דף ס"ב ע"א ולא אפשיטא וכתב ה"ה ופירשה הרי"ף בשיש עדים שמסר והפסידו אלא שלא ידוע כמה ופסק רבי' ז"ל כדרכו בכל תיקו האמורים בגמ'

פי' דהמוסר אומר שלא בשביל המסירה לבדה פשרת את השר ולא דמי לדלעיל דהכא יש לו עדים שהוצרך לפשר בהך וכך אע"פ שאינם יודעים אם כולו היה בשביל המסירה

ג) וכ"כ ה"ה שם דעת הרמב"ם ושכן דעת ר"ת יש חולקין ע"כ ופ"כ הטור בשם הסכים הרא"ש

וביאר שם שאם האחד עני מ"מ לא יפרע העשיר כי אם החצי

ד) וביאר שם פטור מממון אבל יענש בתעניות ומלקות

פי' שלא מסרו קוסד לזה שום יהודי אחר אלא הוא לבדו אם ראה השר מעצמו המעשה שעשה הנמסר או עכו"ם אחרים דודאי עכו"ם אחרים יגידו לשר או להשופט כי שמחים לאיד ישראל פטור המוסר

ה) שם ד"ח וכ' ה"ה דבר פשוט כתבו הרב

ו) כן הוא בהרמב"ם וכן העתיק הטור

ז) שם ד"ט

ח) וכן כתב הרי"ף בסוף ב"ח מהא דשבח מר עוקבא לר"א בני אדם העומדים עלי ובידי למוסרן וכו' שלח ליה דום לה' והתחולל השכם והערב עליהם לבית המדרש והם כלים מאליהם פ"ק דגיטין ד"ז ע"א

ט) שם ד"י וכתב ה"ה למד הרב ז"ל מההוא מעשה דהגוזל בתרא (דף קי"ו ע"א) דבעי אחווי אתיבנא דחבריה וא"ל רב לא תחוי וכו' קם רב כהנא שמטיה לקיעא וכו'

י) שם מאותו מעשה דרבי שילא בסוף ברכות דף נח ע"א וכתב ה"ה ההיא נמי בעי שיתרוהו כדאיתא פ"א מה' רוצח והוא שיש פנאי ורבי שילא אפשר שהזהירו או שלא היה פנאי:

כ) שם די"א שכן נ"ל וכתב כ"ה ונכון הוא שהרי לא מצינו היתר בגמ' אחר מעשה ועוד נ"ל כעין ראיה מרודף אחר חבירו להרגו שניתן להצילו בנפשו וכן הרודף אחר הזכר ואחר נערה המאורס' כולן קודם מעשה נהרגים ואחר מעשה אין נהרגים (ומבואר לקמן סימן תכ"ה)

ל) מברייתא האפיקורסים והמוסרים מורידין ולא מעלי' פ"ב דע"א דף כו ע"ג

מ) שם נלע"ד שגם זה למד מברייתא הנזכר

נ) כן הוא שם בנמוקים

ס) לפענ"ד דבריו תמוהין בזה שהרי הוא בעצמו כתב שם אם הפקיד העכו"ם או הלוה לישראל ומת העכו"ם והוא מעכב הפקדון או הפרעון ואינו מחזיר ליורשיו כשתובעים ממנו הוא קאי בעון וכמ"ש בריש סי' שכ"ט וכמ"ש שם וא"כ אינו ענין לאבידת העכו"ם שהתירה התורה ואפי' באבידה במקום שיש קידוש השם כמחזירה הרי זה משובח כמבואר בסי' רסו וכבר פשט התיקון והמנהג שמנהיגי הקהלה יצ"ו עומדים על המשמר שלא לעשות שקר ועולה לאומות ומכריזים ונותנים רשות לפרסם ולגלות להם על האנשים אשר לוקחים בהקפה או לוים בהלואה ואין דעתם לשלם והכל מדעת המנהיגים וע' במ"ש ביור' דעה בסוף סימן של"ד

ע) מבואר שם אם הוכרח ליתן יותר ממה שהיה חייב לו:

פ) פלוגתא דרב הונא ורב יהודה שם בהגוזל בתרא דף קי"ט ע"א ופסק הרי"ף וש"פ כמאן דאסר

צ) תשו' הריב"ש בסימן רל"ה בשם ת' הרא"ש והביא ראיה מעובדא דשמעון בן שטח דתלה פ' נשים באשקלון משנה בפ"ו דסנהדרין דף מ"ה מחס"ד

ק) טור סי"ב בשם תשובת אביו הרא"ש כלל יז סי"א

ר) הריב"ש בת' בסימן רל"ט מחס"ב

ש) כן הוא שם בת' הרא"ש ושכן כתוב ר"ח הביאו הטו' והב"י שם וז"ל שם סי' ג' כך שמעתי מר"מ ז"ל אחר שעשה המוסר מסירה אין להורגו בידים אלא ע"י מושל כיון שהוא מוחזק במסורות וכ"כ בסי' א' בשם ר"ח שאין הורגים אותן בידים אלא מורידים אותן לבור שלא יוכל לעלות משם וימותו מעצמן ומה שאומרי' למושל להרגו היינו כמו הורדה לבור ואינו עושה מעשה ושכן באה בתשובה וכו'

☜ואפי' מסרו בין שאר השטרות ואמר דלא ידע מזה חייב לפי שהטוען לא הייתי יודע פושע והוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס וחייב והביאו גם כן הסמ"ע

ת) הרא"ש בתשו' כלל ו' סי' כ"א מחודשים סימן ו'

דיני מסירות בת' להרמב"ן סי' ר"מ ותשובת הריב"ס סי' רל"ה ומבואר עוד שם שאין רשות לבית דין להוציא המוסר מבית הארותין בערבות בטוחים בסך נורא ובקנסות אם ראו הב"ד שיש ממש בדברי התובע ושאם יתברר הדבר יהיה העובר חייב מיתה או עונש אחר בגופו וע' עוד בת' הנ"ל סי' תע"ג ובתשו' הרא"ש כלל י"ז שאם רצו לתפסו שלא בדין והציל עצמו בנפשו של רודף שיפה עשה עוד הביא הב"י בארוכה כתב הרשב"א ששלח לחכמי צרפת על מוסר א' שהורו ה"ר יונה בן אחי אביו של ה"ר יונה החסיד ז"ל והרשב"א למלך שהוא חייב מיתה וצוה המלך להרגו והאריך שם עיין עליו עוד שם תשובה שהשיב לו ר"מ מרוטנבורג שמסרו ממון של ישראל ואחד מהן עני אם חייב העשיר לשלם כל הנזק ע' בהגהות מיימוני פי"ב מהלכות נזקי ממון ועוד במרדכי פ' הפרה ופ' החובל כמה דיני מוסר ודין אשת איש שמסרה:

סימן שפט

א) ל' הרמב"ם ריש פ"א מה' נזקי ממון וכתב ה"ה זה מבואר במשנה פ"ק דב"ק (דף ט"ו ע"ב) שמונה זאב וארי ובפ"ב דף כ"א ע"ב) משנה גמרא

ב) שם דין ב' משנה שם בפ"ק (דף טז ע"ב) מה בין תם למועד

ג) ומבואר בגמ' (רפ"ב דף י"ט ע"א) באורחי' ולאו אורחיה

ד) שם ב"ק דף ג' ע"א ומשנה שם דפ"ב דף יז ע"א

ה) שם דף ה ע"א מימרא דרב אבהו וכולן כאבו' לשלם ממיטב וכ' ה"ה פי' בעידית כמ"ש הנזקין מן העידית ור"ל מן הקרקע כמ"ש בפ"ח ולקמן סימן תי"ט

ו) שם דף ב' ע"ב ומשנה שם דף ט"ו ע"ב

ז) שם דף ג' ממשנה וגמ' שם בפ"ג דף ל"ד ע"ב

ח) שם ושם בגמרא ע"ב

ט) שם ד"ד משנה שם דף ט"ו ע"ב

י) שם דף ה' ושם במשנה ונתבאר בגמ' שם דף ט' ע"ב
ר"ל אבל לא לאחר שאם הועד' ליגח לא הועדה לישך וכן הוא בגמ' אם הועדו חמשתן (שם דף טז ע"ב)
כ) שם במשנה
ל) שם בפ"א מנזקי ממון ד"ה חילוק דין כלים גדולים מבואר במ"ש בסעיף ז' ע"ש
מ) משנה שם דף יט ע"ב
נ) משנה שם דף י"ז ע"א
ס) רמב"ם שם וכתב ה"ה מימרא דר"א בפ"ק דף ט"ז ע"א ויש שם לשונות חלוקים פסק הר"ב ז"ל כלשון אחרון ועיקר ותמה שאינה בהלכות וכתב הכ"מ רבינו וה"ה היו גורסין לשון ראשון דספרים דידן ללשון אחרון ומ"ש ה"ה ותימה שאינה בהלכות אפשר שהיו גורסים בספרים דידן דבלשון אחרון לא מפליג בין קטנים לגדולים ע"כ בספרים שלפנינו הוא לישנא דסתמא דגמרא כלישנא בתרא שם:
ע) טור ס"ז בשם הרי"ף ואביו הרא"ש ומבואר במ"ש
פ) ל הרמב"ם ד"ו וכתב ה"ה משנה שם (דף טו ע"ב) כת"ק והנחש גם כן מפורש במשנה וכל אלו אם עשו מעשה שן ורגל דינן כדין שן ורגל ואם עשו מעשה קרן והן ה' מעשים הנזכרים למעלה דינן כדין קרן לענין חילוק הרשיות כמבואר בסמוך (ולקמן סימן ש"ץ ושצ"א) אלא שהן מועדין מתחלתן
פי' אילטיס בל"א
צ) שם ד"ז ומבואר במ"ש לעיל ס"ב
ק) שם משנה וגמרא דף י"ג ע"ב
פי' כגון בחצר של שניהם או בר"ה וה"ה בחצר שאינה של שניהם כמ"ש בסעיף הסמוך ולפענ"ד לא עלה על דעת הרמב"ם להביא ראיה לפטור כשנכנס לרשות המזיק אלא הוא ענין בפ"ע והקדמה לדין הסמוך לו היזיקא בר"ה וכו' שהוא פטור משום שמפורש בתורה וביער בשדה אחר וגומר
ר) מסוגיא דגמ' שם פ"ג דף ל"ג ע"א כיון דבזמן זה פשוט שנכנסין הפועלים לבית בע"ה וגם אין מצוי לאדם מעות בכיסו בשוק ועל כן השמיט הרי"ף הברייתא:
ש) שם ד"ח משנה שם בפ"ב דף י"ט ע"ב
ת) כתב ה"ה מבואר כדאמרינן בסוגיא (שם) דף י"ד ע"א מאי לא לזה ולא לזה אלא לאחד הא בעי' ובער בשדה אחר וליכא וזה פשוט:
א) מחלוקת אמוראים שם (דף יג ע"ב) ופסק כפסק ההלכות
ב) טור ס"ח וכ' הב"י פשוט שאם אחד מהן הכניס בה פירות ה"נ חצר המזיק ופטור

ג) לשון הרמב"ם שם
ד) כ' ה"ה נתכוון הרב שאם באה בהמת אחרים שאינה מאחד מהשותפין והזיקה שם בשן ורגל הרי הן כאלו הזיקה בחצר הניזק לגמרי דלגבי אחרים ברשות הניזק הוא וזה מבואר ר"פ הפרה (סוף דף מו ע"א) וכתבו רמ"א בסעיף ט"ז
ה) כברייתא דר"ש בן אלעזר שם דף יד ע"א
ו) שם דף ט' היינו כאוקימתא דרב יוסף דאמר בחצר השותפין חייב שם
ז) שם היינו מאי דאמר רבינא משמיה דרבא שם
ח) טור ס"ו
ט) נלמד מההיא דרבינא שכתב עליה הרא"ש אע"פ ששור המזיק נכנס שם ברשות קרינן ביה חצר הניזק כיון דמיוחדת רק לאחד לפירות
י) פשוט הוא כיון דמיוחדת לשוורים לו ולא לחבירו
כ) מבואר במ"ש
ל) שם משנה שם בפ' ב' דף י"ט ע"ב:
מ) שהרי קרן שחייב ברה"ר פטור ברשות המזיק (ומבואר בסעיף א') שן ורגל שפטורין ברשות הרבים כל שכן שפטורין ברשות המזיק
נ) מסקנת הגמרא שם בפרק ב' דף י"ט ע"ב
ס) כן כתב הרא"ש שם בפסקיו בשם התוספת:
ע) טור שם בסעיף הנזכר היינו דתני ר' יהודה בר סימון בנזקין דבי קרנא וכו' כדמפ' שם טעמא ריש דף מ"ח דה"ל שן בר"ה
פ) שם בהא דתני רב יהודה וכו' משום דהוי כחצר הניזק:
צ) מבואר במ"ש לעיל סי"א בשם הרב המגיד
ק) גם זה טור שם כפירוש הרא"ש שם בפסקיו אברייתא פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה וכו' שם דף יד ע"ב
ר) ל' הרמב"ם שם דין י' ברייתא שם דף ב' ע"ב:
ש) לשון הטור סעיף ז' ושם בברייתא
ת) מבואר שם בד' ג' ע"א וע"ב:
א) בסימן ש"ץ
ב) שם ומבואר שם דף ב' ע"ב
ג) ומבואר שם במשנה דף טו ע"ב וגמרא דף טז ע"א וכדעת אביו הרא"ש שאינו מחלק בין כלים קטנים לגדולים דמשמע ליה משנה ובריייתא כצורתן וכפשטן וכלישנא בתרא דר"א ושלכן השמיטו הרי"ף ועיין בסעיף ז' ובמה שכתבתי שם

ד) שם משנה שם בפ' ב' דף יט ע"ב
ה) שם ס"ח מסקנת הגמרא בפרק ג' דף ל"ד ע"א.

סימן שצ

א) לשון הטור וכ"כ הרמב"ם שם בפרק א' ד"י ברייתא בריש ב"ק סוף ד' ב'
ב) שם דף ג' ע"א
ג) לשון הרמב"ם ספ"ק מה' נזקי ממון בעיא ולא אפשיטא שם (דף יט ע"א) וכ' ה"ה ויש מי שסובר שנפשטא וכו' דהא כי הדר וכי יאחזנה בזנבו וילך אפילו אכשכוש יתר קאי (וכן כתב הטור בשם אביו הרא"ש והביאו הרמ"ה בהג"ה) ואין כן דעת הר"ב ז"ל אלא שהמשיב היה סבור שעל כשכוש כדרכו הוא שואל
ד) בעיא דרב עינא שם ולא איפשיטא
ה) כתב ה"ה פסק כדרכו ז"ל בכל תיקו דממונא מלבד קצת מקומות שיש טעם למה לא כתב כן
ו) כ"כ ה"ה שם בשם הרמב"ן שכל תיקו שנסתפק לנו בגמרא מחמת הדין בעצמו לא מחמת הכחשה כיון בדינו לקולא לנתבע בין תפס בעדים בין שלא בעדים מוציאין מידו זהו דעתו
ז) דס"ל דאיפשט' אבעיא ומבואר במ"ש לעיל
ח) שם פ"ב דין ב' ושם בגמרא דף ג' ע"ב וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל וכו' לרב פפא פשיטא ליה וכו'
ט) מבואר שם משנה דף י"ז ע"א ושם בגמ' דף י"ט ע"א
י) שם ד"ד וכתב ה"ה מבואר שם בפ"ב (שם) בבעיא דרבי ירמיה ומהכרח ברייתות
כ) ל' הטור ס"ב
ל) ברייתא שם דף י"ז ע"ב וכתנא קמא:
מ) ברייתא שם וכת"ק
פי' מעלה עפר וצרורות בחוטמו יכרסמנה חזיר מיער תרגומו ינוברינה
נ) ל' הרמב"ם שם משנה שם ע"א
ס) למעט רה"ר וכן הוא בברייתא שם דף י"ט ע"א
ע) דהשני מקרי ח"נ צרורות
פ) כן כתב הרא"ש שם בפסקיו מבעיא דרב אשי כח כחו
צ) בעיא שם ונפשטא בדף י"ח ע"א לסומכוס וכו'

ק) שם ד"ד ושם ד' י"ט ע"א רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי וכו' ועלתה בתיקו ופסק בה כדרכו בכל תיקו דממונא כמ"ש בס"ב
ר) שם ד"ו כתב ה"ה שלמדן מבעיא דלעיל וסובר הרב ז"ל דאי אמר יש שינוי משמע קולא וחומרא קולא דאפי' ברשות הניזק רביע ותו לא חומרא דאפי' בר"ה משלם רביע הנזק דהויא לה כתולדה דקרן דכי אמרינן צרורות תולדה דרגל ופטורין בר"ה דוקא כדרכן אבל ע"י שינוי אי אמרינן יש שינוי לצרורות אפי' בר"ה חייב ואינו משלם אלא רביע הנזק וכו' ואי אמרי' אין שינוי בר"ה פטורין לגמרי ואפילו כשלא כדרכן כגון מחמת ביעוט וברשות הניזק ס"ב ועלתה שאלה זו בתיקו
ש) לעיל ס"ב
ת) טור ס"ב פלוגתא דר"י ור"א דף י"ח ע"ב ומוקי בגמ' דר"א דאמר חצי נזק כרבנן:
א) אוקימתא דגמרא שם
ב) שם מימרא דרב יוסף אמרי בי רב כו' וכדמוקילה ריש דף י"ט דסברי כרבנן
ג) אוקימתא דגמרא שם
פירוש דהושיט ראשו כדי לאכלו
ד) ל' הרמב"ם ד"י משנה שם דף י"ז ע"א
ה) המחבר ב"י השמיט לחילוקי דינים כאלו שכתב הרמב"ם בדין לעיל כי הושג באלו הדינין מהראב"ד ז"ל וגם ה"ה לא מצא לו עזר בזה וכתב זה כתב על הסוגיא האמורה על משנה זה (שם דף י"ט ע"ב) ואינו יודע למה לפי גירסת ספרינו וכבר הושג מזה ע"כ אבל בבבא דלעיל שהעתיק המחבר לא הושג שם ונלע"ד שזו היא מ"ש שם אלא מתני' בדאדיה אדויי ופירש בה הרמב"ם שנסתבך בחוט ונתגלגל ונשבר במקום אחר ושזהו צרורות וחייב בחצי נזק ולא הושג אלא במ"ש בד"א שקשרו אדם וכו' מה שלא ביאר המחבר לנו פרטי הדינים לפי שיטת הגמרא שלפנינו וכשיטת התוס' והרא"ש וכמו שכתבם הטור הביאם הרב רמ"א נלע"ד שסמך בדעתו שדינים אלו אינם שכיחים וכמ"ש בב"י שהרי"ף השמיט מימרא דרב הונא נפי שאינו מצוי כל כך ע"כ ואפשר שכן היה בספריו אבל בספרי הרי"ף שלפנינו איתא להא דרב הונא
ו) ממשנה שם וכמ"ש שם בגמ' אלא מתני' דאדיי אדיי
ז) וכן הוא שם בפסקיו וטור וביאר שם דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור
ח) כ"כ שם בפסקיו וכן פי' התוס' שם
ט) כן כתוב ברא"ש שם:
י) כצ"ל וכן הוא בפסקיו ממון הבעלים וכ"צ להגיה בכל הטורים
כ) כ"כ התוס' והרא"ש שם

ל) וכתב הטור בשם הרמ"ה ונפקא מיניה לפטור בו את הכלים
מ) כן כתב הרא"ש שם בפסקיו
נ) מימרא דרב הונא שם
ס) וכתבו התוספת ואפי' לא נתכוין לזכות בו וכ"כ הרא"ש שם מידי דהוי אהיפך את הגלל (שם דף ל' ע"א) דאפי' לא נתכוין לזכות בו ואפשר שזה הוא כוונת הרב רמ"א שכתב בכל ענין
ע) ל' הטור ס"ד מברייתא שם ריש דף יח
פ) אוקימתא דגמ' שם
צ) כן פי' התוס' והרא"ש שם וכ"כ ה"ה שם בשם חידושי הרשב"א
ק) מסוגיא דגמרא ופי' התוספת והרא"ש שם:
ר) אוקימתא דרב ביבי בר אביי שם והרמב"ם שם דין י"ד כ' לדין זה המחטט וכו' בל' אחר וכתב ה"ה שכך היא שיטת הרשב"א ז"ל
ש) ל' הרמב"ם שם דף ט"ו משנה שם דף כ"א ע"ב:
ת) מבואר בגמ' שם:
א) כ"כ התוס' שם והרא"ש מברייתא ואוקימת' דגמ' שם עוד כתבו התוס' שם שאם היה לא מקורבות ולא מרוחקות מחברי בין בנפילה בין בקפיצה ולענ"ד י"ל דבהכי מיירי הרמב"ם והרי"ף שלא חילקו בזה בין שהיו סמוכין לכותל או רחוקים או שהיה להם גירסא אחרת כמ"ש ה"ה:
ב) אוקימתא דגמ' שם
ג) מבואר במ"ש בסמוך
ד) שם דף ט"ז וכתב ה"ה הוא כפי גי' ההלכות מברייתא שם וכדמתרגמא ר"פ שם ריש דף כ"ב
פירוש שנועץ צפרניו בכותל ואין דרכן בכך ומשונ' הם
ה) שם בבריי' סוף דף כ"א
ו) טור ס"ו כ"כ התוספת שם בד"ה אדם ותרנגול וכן כתב הרא"ש שם וש"פ

סימן שצא

א) ל' הטור משנה בפר' ב דב"ק דף י"ט ע"ב ויליף לה מקרא שם בפ"ק סוף דף כ' כן הגיה הסמ"ע וכתב דמושלח ילפינן היזק הרגל ומובער ילפינן היזק דשן ולענ"ד שזה הי' כוונת המחבר שהוסיף תיבת נמי שאינו בטורי' שלפנינו
ב) מסקנת הגמרא שם דף ג' ע"א אף שן לא שנא מכליא קרנא וכו'

ג) כ"כ התוס' שם בריש הדף
ד) שם ס"ב משנה שם בפ"ב דף י"ט ע"ב.
ה) כשמואל וכר' יוחנן שם דף כ' ע"א דאמרי' דהא דתנן שם במשנה אבל ברה"ר פטור קאי אאכלה פירות וירקות אבל אכלה כסות וכלים חייבת והטעם משום דמשונה ה"ל תולדה דקרן
ו) שם בטור ובריייתא שם
ז) מימרא דר"פ שם
ח) בריייתא שם
ט) מעובדא דההוא חמרא שם
י) בריייתא ואוקימתא דגמרא שם ומבואר שם בגמרא דחיה בבשר צלי אש לאו אורחיה והצבי אין דרכו בפת ובשר והבהמה אין דרכה לאכול הפת על השולחן
כ) מבואר שם על עובדא דההוא חמרא וכו' לקמיה דרב יהודה
ל) היינו עובדא הנזכר שם:
מ) דשינוי הוא
נ) שם ושם ריש דף כ' עובדא דההוא ברחא וכו' לקמיה דרבא
ס) שם ובריייתא שם בספ"ק דף י"ו ע"ב
ע) פשוט בגמ' בפ"ב סוף דף יט
פ) מבואר במסק' דגמ' בספ"ק דף טו ע"ב
צ) שם בשם אביו הרא"ש כן דקדק בפ"ב אמתני' דאכל' כסוס שם דף כ' ע"ב
ק) דשינוי הוא שאין דרכו להמית טו'
ר) שם ס"ג ממשמעות הגמרא דף כג ע"א אלימא בגדיש דעלמא וכולי לא צריכ' דאכלה וכו' וכ"כ הרא"ש ונ"י שם
ש) כן ביאר הרמב"ם בפ"ג מה' נזקי ממון דין ה'
ת) שם בשם הרמב"ם וכתב הב"י שזה לא נזכר בדברי הרמב"ם ובספ' מדויק מצא הרמ"ה במקום הרמב"ם והוא הנכון ע"כ ואני בענ"ד אומ' שהרמב"ם חולק בזה וסובר שהוא בעיא ולא נפשטא ומבוא' בסעיף י"ב וכמ"ש שם:
א) הר"ב סמ"ע נדחק לפרש מאי נתינת טעם הוא ליש מחייבין וגם בזה שדא ביה נרגא ולענ"ד ברור שהוא טעות ולמחוק תיבת משום וד' דפי וצריך להיות פי פרה והוא עניין דין בפני עצמו וכן היא בטור וכן הגיה הב"י שם ומוצא דין זה שם בגמרא דף כג ע"א ותפשוט דפי פרה כחצר הניזק דמי ומשמע מדברי התוס' דקושטא דמלתא הכי הוא כ"כ הרשב"א והרא"ש שם.

ב) כן כתבו התוספות והרא"ש שם:
ג) משנה שם די"ט ע"ב
ד) פלוגתא דרבה ורבא שם ד"כ ע"א כ' בב"י כיון שהרי"ף והרמב"ם מסופקים הלכה נמי ראוי לומר דנקטינן לקולא כרבה וכדפרש"י דעמיר היינו תבן
ה) פסקו כרבא שם
ו) ברייתא שם
ז) משנה שם דף י"ט ע"ב וכדמפ' לה שמואל שם דף כ"א ע"א
ח) שם במשנה
ט) טור שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו פסק כלישנא קמא דשמואל דפטור במחזרת וכ"ש במקצה מקום מדקאמר סתמא תלמודא בתר הכי שם ע"ב לא דכ"ע מחזרת אי כרב אי כשמואל וכ"נ מדברי הרי"ף והרמב"ם שלא הביאו דין זה דמקצה מקום
י) ל' הרמב"ם שם בפ"ג ד"י וכתב הכ"מ מימרא דאילפא ורבי אושעיא שם דף כ' ע"א וכדמפרש רבא בקופצת וכמ"ש הנ"י וז"ל פי' קופצת היינו שזקפה רגליה ועמדה על הבהמה ואכלה זקופה אבל אם עמדה מעט כדי לפשוט צוארה פטורה משום דבהמתו לאו כרשות הניזק גמור הוא
פי' וחשיב כר"ה טור
כ) טור וכן כתב הרשב"א וקופצ' דקאמר (רבא שם אמימר' דרבי אושעיא) שקפצה על האדם שהקופה מופשלת לאחוריו וכן ע"ג אנטבא שבר"ה כיון דאורחה למיכל שעורים או כרשינין שבקופה אף היא דרכה לקפוץ שם וטעם חיובן של אלו מפני שהם כחצר הניזק ואע"פ שהם עומדים בר"ה מפני שיש להם רשות לעבור שם עם משאן
ל) ל' הרמב"ם שם דין ד' וכתב ה"ה כ"ז שרשות האכילה הוא להחמיר על המזיק סובר רבינו שהיא בעיא דלא איפשטא (שם) וגורס כך בעי רבי זירא מתגלגל מהו היכי דמי דקיימא ברה"י וקא מגלגל ואתי מרשות הרבים לרה"י ובהשגות והיא מיושרת מן הגרסחות שלנו
מ) גם את זה לא ידעתי מה שהכניס הרב גירס' שלפנינו ומה שפרש"י בתוך דברי הרמב"ם דלהרמב"ם פטור בזה כמ"ש שם דין ה' כלב שנכנס לחצר וכמ"ש ה"ה שם דהיכא דלקחת הדבר ברשות אחר ואכילתו ברשות אחרת הולכין אחר הרשות שהאכילה שם כ"ז שהוא להקל על המזיק ויצא לו מסוגיא שעל משנת כלב שנטל את החררה (שם דף כ"ג ע"א) וכן הקשו התוס' שם על פירש"י מסוגיא ההוא ופירשו בע"א

והביאו הטור ומה שלא כתבו הרמ"ה אפשר דס"ל דלא שכיחא שיהא האוכל מתגלגל מעצמו מרשות הניזק לר"ה וראיתי שגם הרב סמ"ע העיר בזה
נ) תני רבי חייא איקימתא בתרייתא שם

סימן שצב

א) לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות נזקי ממון די"ז משנה שם דף כ"א ע"א והחררה הזו יש בה גחלים שכן דרך לאפותה עליהם
ב) אוקימתא דגמרא שם דף נ"ג ע"א
ג) אוקימתא אליבא דר' יוחנן דאמר אשו משום חציו שם דף כ"ב ע"א
ד) פי' רש"י דחציו דכלב הוא והיינו צרורות
ה) הראב"ד השיב בזה דצרורות ע"י שינוי מרביע נזק מיהא לא מיפטר וכ' ה"ה ואיני יודע לתרץ וכו' ואולי שהוא סובר כיון שהניח כלי חציו ושוב אינו מחויב על הגרירה כיון שלא נשרף הגדיש אלא מחמת הגרירה וצ"ע והכ"מ תירץ דהאי מגרר שכ' רבי' הוא אדיי אדויי וכמ"ש התו' שם לכן פטור ולענ"ד אין ל' רבינו סובל פירושו ועוד שהרי כ' בב"י בשם הרשב"א דכל שכן בדאדיי אדויי חייב לר' יוחנן ח"נ וכן כ' הטור והביא הרמ"ה בהג"ה
ו) שם דין י"ח וכתב ה"ה בסוגיא (דף כ"ג ע"א וכגרסא שהיה לפני התוספת) ויש בה פי' אחר וגורסים ולחייב נמי בעל הגחלת (כגירס' שלפנינו וכן גורס רש"י)
ז) וכ"כ התוס' שם והטעם כיון דכי לית שותפא לא משלם אלא פלגא דהיינו רביע ובעל הגחלת משלם ג' חלקים משום דכל היכא דליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי כדרב נתן שם דף ל"ג ע"א

סימן שצג

א) ל' הרמב"ם בפ"ג מה' נזקי ממון די"ד משנה פ"ה דב"ק דף מז ע"א
ב) מבריי' האשה שנכנסה לטחון וכו' שם ע"ב וכן כ' הרשב"א אם הוחלקה והוזקה בהמתו של בעל הבית וה"ה אם אכלתן בהמתו של ב"ה נמי פטור
ונלפע"ד שהגה זו קאי אחלוקה שניה מ"ש ואם קיבל עליו וכו' ומקומה בסוף הסעיף ומחלוקתה מבואר בס"ס שנ"ח
ג) כרבי שם במשנה וכשמואל דפכק כוותיה בגמ' שם דף מ"מ ע"ב וכתב ה"ה ואף רבי לא אמרה דבעי קבלה בפי' אלא להתחייב בעל הבית בנזקי בעל הפירות אבל להפטר

בעל הפירות מנזקי בעל החצר כיון שהרשהו להכנס פטור ונכון הוא וכן דעת התו' וגם הרא"ה הודה לו בהשגות
ד) אוקימתא דרב אמתניתין שם
ה) שם מעובדא דההיא איתתא וכו' וחייבה רבא דף מ"ח ע"א
ו) היינו עובדא דההיא איתתא וכו'
ז) שם ד"ט משנה שם פ"י דף נ"ט ע"ב
ח) אוקימתא דרב פפא שם הכא בנטר בי דרי עסקינן וכ"כ הראב"ד שם דוקא בשומר בית הגרנות
ולפענ"ד צ"ע שלא העתיק הרב רמ"א לדעת הרא"ש שס"ל כדעת ר"י ופסק כחכמים ולא צריך לאוקמי בנטר בי דרי שכתב הרא"ש דנ"מ בהך דרב פפא שבשומר הגרנות אפילו לא א"ל כלום חייב וכמו שתמה הב"י על הטור
☜דין ראובן שהעמיד בהמתו בבית שמעון במאמרו ולא קשרה ולעסה כר ומפה של שמעון בכלל ק"א סי"ד

סימן שצד

א) ל' הרמב"ם בפ"ג מהנ"מ די"א משנה רפ"ו דב"ק דף נ"ה ע"א
ב) כדמפרש רב כהנא שם דף נ"ח ע"א
ג) כדמפ' שם דרב לא מבעיא קאמר וכו'
ד) כדאמר רבי יוחנן שם
ה) שם במשנה
ו) בעיא דרכ ירמיה שם דף נ"ח ע"א למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אבל למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב פשיט דחייב ואנן קיימא לן כוותיה
פרש"י דהיה לו לשמרה שלא תרד
ז) פסק כרב כהנא וכתב ה"ה שפסק בפסק ההלכות וכתב הב"י דפשטא דגמ' כוותיהו
ח) פסקו כרבא דמפרש מתניתין נפלה לגינה וכו' בשדחפוה חברותיה ופי' ☜פטור לשלם מה שהזוקה אבל חייב לשלם מה שנהנית פשוט ומבואר שם בגמ' וכ"כ הרא"ש בשם התוספת ולא דמי לעובדא דאדא סבולאה בפ"ז דב"מ דף צ"ג ע"ג ואיתא לעיל סימן ש"ג סי"א דחייבוה לשלם לאו משום פשיעה חייביה אלא משום שהיה ש"ש וזה חשוב כגניבה ואבידה כדמשמע התם וכשם שהבעלים פטורים אם דחפה חבירתה כך שומר שכר שלו פטור דהא תנן מסר לש"ח וכו' כלן נכנסו תחת הבעלים בפ"ד דב"ק סוף דף מ"ד ע"ב

ט) שם די"ב ממימרא דרבי יוחנן כדמפרש לה רב פפא שם דף נ"ח ע"א
י) וכ"כ ה"ה שם וז"ל וסובר רבינו ז"ל שכל שנעל בפניה כראוי והוא לא ידע בצאתה פטור ואינו משלם אלא מה שנהנית ומן הדעת מוכרעים כן ושכ"כ הראב"ד בפירושיו וכן כתב הרשב"א בשמו ונרא' שחזר בו מן ההשגה ובודאי אם החזיר דרך שם צריך לאוחזה כדי שלא תפיל עצמה שם וכ"כ הרב ז"ל
כ) כן פרש"י שם וכן כתב הרא"ש שם
ל) לשון הרמב"ם שם בפ"ד ד"ג מימרא דרב מתנה אמר רב שם דף נ"ו ע"ב ומכ"ש בהמתו
מ) שם אמר רבה לרב יוסף הכישה אמרת לן
נ) וכתב הב"י אע"פ שהתוס' כתבו דפטור כיון דלא משתמט בשום דוכתא דלחייב שן בר"ה כדברי ה"ה והרשב"א נקטינן דטענת לא משתמיט לאו טענה הוא
ס) שם דין י"ג ממשנה שם רפ"ו וכדמפ' ר' חנינא שם דף נ"ח ע"ב
ע) דאינו מפסיד המזיק כל כך דמי שלוקח ס' סאין כשהיא בתבואתה אינו מזלזל בה בשביל הפסד בית סאה אחת כי אם דבר מועט
פ) כחזקי' שם
צ) שם די"ד והם דברי ר"ש במשנה ומסיק בגמ' שם דף נ"ט ע"ב משמיה דרב דפסק הלכתא כוותיה
ק) שם וכתב ה"ה הכל מבואר שם בגמרא (בעובדא דההוא גברא דקץ קשבא וכו' לקמיה דריש גלותא דף נ"ח ע"ב) בסוגיא לפי המסקנא
ר) בעובדא דר"פ ורב הונא בריה דרב יהושע ואיפסקא הלכתא כוותייהו שם דף נט ע"א
ש) דהכי איפסקא הלכתא שם בעובדא דר"ג
ת) הוא כפי' הרא"ש שם בפסקיו שפי' דקלא ארמאה שלא נגמר גידולו וכו' ודקלא פרסאה שנגמר גידולו וראוי לעקרו ולשתלו במקום אחר וכן כתב ר"י נל"א ח"א

סימן שצה

א) ל' הרמב"ם בפ"ב מהל' נזקי ממון דין י"ט
ב) פשוט בפ"ב דב"ק דף כ"ד ע"ב ופרש"י דגרמא בנזקין הוא וכ' הב"י ומשמע לרבינו דמ"מ חייב בדיני שמים (ומבואר לעיל סי' שע"ח וסי' שפ"ו)
ג) נלע"ד שלמדו מהא דאמר רבא שם את"ל המשסה כלבו של חבירו בחבירו חייב וכו' משמע ליה דנפשטא הבעיא אי מחייב בעל הכלב או לא וכמו שדרכו ודרך הגאונים לפסוק ככל את"ל

ד) כתב ה"ה שנ"ל ☜ואפילו הוא מועד כיון שלא עשה מעצמו אלא ע"י שיסוי כדאמרי' גם גבי שור האצטיידין כי יגח ולא שיגיחוהו ופטור ממיתה אף כאן דינו כתם
ה) שם במימרא דרבא
פי' שנשך הכלב את המשסה

סימן שצו

א) ל' הטור פלוגתא דתלאי בספ"ד דב"ק דף מ"ה ע"ב ופסקו הפוסקים כרבי יהודה ובגמ' שם מפ' טעמיה מקרא
ב) מבואר בבריי' שם בפ"ז דף צ"ה ע"ב ובגמ' שם
ג) כן משמע בגמ' שם דף צ"ו ע"א גבי הא דאמר רבא והוא שחתרה וכו'
ד) מבואר במ"ש בסימן רצ"א ס"ו
ה) כן כתב הטור כיון שאין האונס בא מחמת הפשיעה וכן משמע שם בגמ' גבי הא דאמר רבא וכו' אבל הרמב"ם רפ"ד מנזקי ממון כתב סתם אפילו חתרה ויצאה
ו) שם ס"ב שם במשנה
ז) שם בגמ'
ח) כן כתבי התוספת שם במשנה
ט) באפילה תוספת שם
י) שם בתוס' מדיוקא דמתני'
כ) שם ס"ג שם במשנה
פי' כשהזיקה דברשותייהו קיימא
ל) שם בגמ' דף כ"ו ע"ב
מ) כ"כ התוספת שם בשם הירושלמי וכ"כ הרא"ש שם
נ) אם הזיקה דלא נכנסו תחת הבעלים להתחייב בשמירתן כיון שלא נתכוונו לזכות בהן אבל אם נאבדה הבהמה חייבים
ס) ל' הרמב"ם בפ"ד מה' נזקי ממון ד"ב ברייתא וסוגיא דגמ' שם סוף דף כ"ה
ע) כתב ה"ה פי' רבינו ז"ל פטור וחייב בנזק שהזיקה הבהמה שהקשה עליו מהמשנה דלמעלה דקתני הוציאוה לסטים דוקא הוציאוה וכו' והשיב ז"ל שחלוק בין לסטי' המתכונין לגניבה ולא לפרוץ גדר ובין זה המתכוון לפרוץ גדר ולא לגנוב והראה פנים לדבריו

פ) בשם פי' אחרים ושכן דעת האחרונים וחייב על הבהמה שנאבדה ושכן דעת הראב"ד ע"כ וכ"כ הטור בשם הרמ"ה וכתב הב"י לפי שהוא סובר דהא דפריך נתחייב אבהמה נמי קאי דכיון דפרצו הגדר בפנים הוי כאילו אבדוה בידים

צ) כפי' רש"י ותוס' שם

ק) ד"ה שם במשנה רפ"ו כדאמר רבה שם דף נ"ו ע"ב

ר) שם ד"ו ברייתא שם בפ"ק ד"ט ע"ב וסוגיא דגמ' אליבא דחזקיה שם

ש) כתב ה"ה ופי' רבינו בשור קשור כראוי ואעפ"כ (חייב) שדרכן של אלו לשחוק בהן ולהתירן וה"ל תחלה בפשיעה ואפילו סופו באונס כגון שחתרה חייב כו' וכפי' זה הכריע הרשב"א ע"כ וכ"פ התוס' שם אהא דאמרי' שם שור דרכו לנתוקי וכו'

ת) שם ד"ז מבואר שם דף י' ע"א

א) כ' ה"ה כן פירשו כל המפרשים

ב) טור ס"ו וכ"פ הרא"ש שם

ג) וביאר שם שהרי מסר לכולן שורו לכל מי שיכול לשמרו ונתרצה לשמרו אפילו בלא חבירו

ד) שם ס"ז וכ"כ ה"ה שם ד"י שכ"נ מלשון הרמב"ם וכן דעת הרשב"א ז"ל

ה) ממימרא דר' אלעזר וכדמפ' לה רבא שם ספ"י דף מה ע"ב

ו) למה שהוא מוחזק

ז) משנה שם

ח) וכ"כ הרמב"ם שם די"ב וכתב ה"ה מהא דאמרי' שם ד' מ' ע"א סוף סוף לאו תורא בעית שלומי לדידיה

ט) כ"כ הרמב"ם שם ד"ד

י) כ"כ ה"ה שם לפי שבהן הבעלים חייבים אף בשמירה מעולה ובזה נתיישב מה שתמה הטור בס"ז ע"ז והכ"מ כ' שחכמי לוניל שאלו לרבי' על מה זה הבעלים חייבים כיון ששמרוה השומרים שמירה מעולה והשיב להם שטעות סופ' וכך היא נוסחא האמיתית ויצתה והזיקה השומרים פטורים שמרוה שמירה פחותה אם ש"ח הוא פטור והבעלים חייבים ואם ש"ש או שוכר או שואל חייבים

כ) שם ברמב"ם

ל) מבואר לעיל ס"א

מ) שם די"א מבואר במ"ש בסי' רצא ס' כו ושם במשנה רפו שם בגמ' דף נז ע"ב

נ) מבואר שם בגמ' ובסי' רצא שם

ס) כתב ה"ה פירושו ☜שאפילו אין להם לשלם לאלו הוא פטור ואין כאן מקום להשגה כלל וכו' שהרי הדברים מבוארים שם בגמ'

סימן שצז

א) ל' הטור בשם ר"י מעובדא דהנהו עיזי דבי תרבא וכדאמר ר' יוסף לאביי. ז"ל כו' בפ"ב דב"מ דף נג ע"ב

☜ולענ"ד צריך עיון דלדעת הרא"ש יכול לומר לו גדור שדך כדעת ר"ח כמ"ש הטור בסמוך לדעת התוס' שהביאו ראיה מאכלה תוך חניות וכו' נראה דחייב לשלם ואפילו לא התרה בו וכ"כ הראב"ד וכ"כ ה"ה בפ"ה מהנ"מ בשם רוב המפרשים לענ"ד נ' שתשלומין הוא אפי' בלא התראה אבל התראה היא שיסלק הזיקו דאע"פ שמשלם הזיקו לא בעי למוקם עלייהו בדינא ולפעמים אין האדם כמ"ש התו' גבי הנהו עיזי דשוקא וכו' וכדעת הריטב"א והרמ"ה שהביא הנ"י דמשמתי' למרייהו עד דמסלקי היזקא

ב) דליתיה לאביי דאמר הכי לרב יוסף כמ"ש הרי"ף דדיחוי בעלמא הוא וכ"כ התוס' שם היה נשמט אביי שלא היה חפץ לילך לשם

ג) שם ס"ב ושם בגמ' מכריז רב יוסי ואתימא רבה וכו'

ד) כן כתב רש"י והרא"ש שם

ה) ל' הרמב"ם ריש פ"ה וכ"כ הרי"ף וכן הוא בגמ' שם אכן במ"ש הרמב"ם שם שהדין כן בכל הבהמות לא קי"ל כוותיה

פי' אפילו ביומא דלאו שוקא רש"י

סימן שצח

א) ל' הטור משנה פ"ה דב"ק דף מז ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה' נזקי ממון מימרא דרבא שם דף מח ע"א

ב) מימרא דרב פפא שם

ג) שם סב דלגבי קרן לא שאני לן בין ר"ה לרשות הניזק ומבואר בסי' שפט

ד) שם סג ממימרא דרבא שם וברמב"ם שם ד"ו

ה) וכתב ה"ה כשהפקיר (בורו) לאחר מכאן כדין בור האמור בכל מקום וזה פשוט ולזה סתם רבינו (מבואר בסי' תי ס"ו)

ו) שם בגמ' ולקמן סי' תי ס"ד

ז) שם פ"ד שם במשנ' כדמפ' לה רבא שם דף מח ע"ב

ח) שם ס"ה וכ"כ הרמב"ם שם ד"ה

ט) שם ברמב"ם וכ"כ בשמו ובשם הרי"ף וכתב ס"ה שם נראין דברי התוס' והם כדברי רבי' שכתבו (שם דף מז ריש ע"ב) שכך סובר רבי' שכשמכניס שורו ברשות הרי היא כאלו הם מתנה בפי' שיפטר כ"א בנגיחת שורו ובשאר נזקין וכן עיקר
י) פסק כדברי רבינו שם במשנה וכשמואל שפסק כן (שם דף מח ע"ב)
כ) שפסקו כחכמים שם במשנה וכרב שפסק כן שם בגמ' וכמ"ש בסוף שצג

סימן שצט

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם רפ"ח מה' נזקי ממון מימרא דרבא בפ"ה דב"ק דף מז ע"א
ב) שם בגמ' אבל אי פשיטא לן וכו'
ג) שם במימרא דרבא
ד) ל' הרמב"ם שם
ה) בשם קצת מפרשים ואולי זה שכתב רבינו מובדלת ומפורשת (וכ"כ התו' שם בד"ה מ"ט פירשא בעלמא וכו')
ו) שם סג ושם דף מו ע"א אמתני' ממימרא דרב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס וכו' אבל חכמים אומרים וכו' ופסקו הפוסקים כחכמים
ז) שם סד שם במשנה וכמימרא דר"י וכו' דחכמים פליגי וכחכמים ודלא כמתני' דסומכוס היא
ח) מבואר בפ"ח דב"מ דף ק ע"א
ט) ל' הרמב"ם שם דף ד מימרא דרבא שם בב"ק דף מז ע"א
י) כתב ה"ה לימד שמה שפחתה היא אף בשומנה ופחתה בנפח מלבד נזק הולד כדין האמור בסמוך
כ) שם ד"ה
ל) פשוט שם בגמ'
מ) כרב אחא בריה דרב איקא דאיפסקא הלכתא כותיה שם

סימן ת

א) משנה ספ"ג דב"ק דף ל"ה ע"א
ב) כן משמע שם בגמ' ע"ב ובהדיא אמרינן הכי ברפ"ה דף מ"ו ע"א לרבנן דקי"ל כוותייהו
ג) רמב"ם פ"ט מה' נזקי ממון ד"ז והביאו הטור וכתב הב"י ודברים פשוטים הם על פי מה שנתבאר שאין נשבעין היסת אלא על טענת ודאי ועל דבר שאם היה מודה היה מתחייב ממון

ד) שם ד"ז ושם במשנה
ה) הוא מוכרח דאל"כ לא הוי מצי למתני אם היו של איש אחד חייב
ו) כ' ה"ה מפני שהוא ספק דהמע"ה
ז) ד"ח כ' ה"ה הוא מפורש בגמ' שם (דף ל"ו ע"א) ע"ד פירושו ז"ל והוא הנכון שאם אבד האחד אבד לגמרי ודברי רבינו עיקר ע"כ וכ"כ הטור בשם הרא"ש
ח) שם דין ט' ושם במשנה
ט) וכ' ה"ה וביאור דבריו שאם לא הביאו (הניזק) ראיה כלל הרי המזיק פטור לגמרי כמ"ש לפנינו בדין היו הניזוקים ב' (בסעיף הסמוך) שהרי הוא דומה לחטין ושעורין ולא עוד אלא כיון שאינו מודה אלא בתם אם אין שם עדים הרי הוא מודה בקנס ופטור וכו' ואנן קי"ל פלגא ניזקא קנסא
י) שם ד"י וכתב ה"ה הוא דין נכון שאינו דומה לדין חיטין ושעורים שלפנינו שהרי יש כאן עדים
כ) כתב ה"ה הר"א הודה לו בהשגות בא' תם וא' מועט מטעמו שהרי התם בכלל תביעה המוע' שכל הנכסים משועבדים לו אבל כששניהם תמים הרי הם כחטים ושעורים ואע"פ שיש שם עדים שאחד מהם הזיק פטור ומן השבועה ויש לחלק שאפילו בב' תמין כיון שיש שם עדים חייב שבועת התורה וצ"ע
ל) בריש ס"ג אמה שכ' הרמב"ם משלם המזיק כמו שאומר כתב שנראה כדבריו אם הניזק טוען שמא אפילו אין לו עדים
מ) שם די"א משנה שם ע"ב
נ) שם בגמ'
ס) כ' ה"ה א"א לבאר מאמר רבינו ז"ל לומר שאין שם ראיה ברורה איזה מהם הזיק אבל יש שם עדים שהזיקו שא"כ (היאך) יאמר פטור שהרי למעלה אמר בכיוצא בזה משלם המזיק כמו שאמר דכל שיש שם עדים אינו דומה לחטים ושעורים כמ"ש למעלה אלא ודאי כוונת רבינו ז"ל שאין שם עדים כלל והמזיק פטור בתמין מדינים דמודה בקנם פטור ובאחד תם ובא' מועד כדין טענו חטים והודה לו בשעורים ע"כ
ע) לא הבנתי כוונת הרב רמ"א הלא המה דברי הרמב"ם מועתקי' אות באו' ומ"ש אבל יש מחלקים וכו' הוא מה שכתב ה' המגיד בפי' דברי הרמב"ם כמ"ש וכבר העיר ג"כ הרב סמ"ע בזה ואכמ"ל
פ) שם בגמ' וכתב ה"ה היא ודאי בששניהם תמין כך היא בגמ' מפורש ואע"פ שהמודה בקנס פטור כבר תירץ הר"א ז"ל בפירושיו דפלג' נזקא שאני משאר קנסות שאם תפס

אין מוציאין מידו והוא דעת רבינו ז"ל ודע שדיני בבא זו ושל מעלה ממנה שוין וכו' ורבי' ז"ל כ' למעלה דין עדים שמעידים שהוא חייב אע"פ שאין התביעה אלא על אחד מהם וכ"ש כאן שהתביעה על שניהם וכאן כתב כשאין שם עדים כלל שהוא פטור מדין חטין ושעורים אף על פי שהתביעה על שניהם וכ"ש למעלה שאין התביעה אלא לאחד ולזה יש דעה אחרת למפרשים

צ) טור ס"ה בשם אביו הרא"ש ומבואר שם בפסקיו:

סימן תא

א) ל' הרמב"ם פ"ט מהלכות נזקי ממון די"א משנה ריש פ"ד דב"ק דף ל"ו ע"א וכתב ה"ה פסק רבינו כר"ש דמתניתין דאתיא כר"ע בגמרא (שם ע"ב):

ב) שם דף י"ב וכ' ה"ה זה נלמד מהסוגיא אשר שם (ריש ע"ב וכמו שפי' רש"י שם) וברור הוא וכן כתב בהלכות

ג) שם בתוספת.

סימן תב

א) ל' הטור וכ"כ הרמב"ם בספ"ט מהלכות נזקי ממון משנה פ"ג דב"ק דף ל"ג ע"א

ב) שם במשנה

ג) טור בשם ר"י וכתב הב"י שכ"נ מדברי הרמב"ם שם בפ"ט והכי נקטינן

ד) ולענ"ד יש לחלק בזה דהכא חייבו הרא"ש מטעם כל המשנה ובא וכו' ובזה לא סבירא ליה כוותיה אבל התם בסימן תכ"א גבי ב' אנשים ביאר הרא"ש הטעם משום שיש לשני רשות לחבול בו כדי להציל עצמו ואפי' בזה צריך אומד אם היה יכול להציל עצמו בחבל' מועטת משלם המותר וענין הצלה זו אינו שייך בשוורים והסמ"ע כ' בענין אחר והמעיין יבחר ואכמ"ל:

סימן תג

א) לשון הטור וכן כ' הרמב"ם בפ"ז מה' נזקי ממון ד"ח מימרא דשמואל פ"ק דב"ק דף י"א ע"א

ב) ל' הרמב"ם שם דין ח' וט' שם סוף דף י' דריש לה מקרא והסכמות הגמרא ריש דף י"א לא דכ"ע וכו'

ג) פלוגתא דר' מאיר ור' יהודה שם בפ"ג דל"ד ע"א וכאוקימתא דר' יוחנן שם ע"ב ופסקו הפוסקים הלכה כרבי יהודה

ד) אף ע"פ שעל המזיק מוטל טורח הנבילה להעלותה וליתנה לניזק כדלקמן מ"מ משנודע לו לניזק היה לו להשתדל בו ולהעלותו ולא להשהות' שהרי ידע שכלה ונפסדת אלא היה לו למכור לאלתר ועל המזיק ליתן לו ההוצא'

ה) שם דין י' מבואר במ"ש

ו) שם כאוקימת' דר"י

ז) שהדין י"ג ושם בגמרא ריש דף י"א פלוגתא דתנאי ופסקו הפוסקים כאבא שאול דטורח נבילה על המזיק

ח) שם ברייתא משמיה דאחרים:

סימן תד

א) בברייתא בפ"ג דב"ק דף ל"ד ע"א:

ב) שם בבריית' וכדמפרש לה רב אשי:

ג) שם בברייתא וכדמפ' לה ר"פ

פי' שור המזיק

ד) כן כתבו התוספת שם.

סימן תה

א) ל' הטור סעיף ב' וכ"כ הרמב"ם בפי"א מהנ"מ ד"ו וכתב ה"ה נזקי שלא בכוונה מחלוקת ר' יהודה ור"ש פרק ד' דב"ק דף מד ע"א פסק כרבי יהודה בידוע דר"ש ור' יהודה הלכה כרבי יהודה

ב) משנה ובברייתא שם בפרק ג' דף לג ע"א וכחכמים

ג) משנה שם פ"ו דף פ"ו ע"א

ד) שם ס"ד משנה שש בפ"ג דף לד ע"ב

ה) שם ס"ה משנה שם בפ"ד דף מ"ח ע"ב

ו) מימרא דר"פ שם ד' מ"ט ע"א ויליף לה מקרא.

סימן תו

א) משנה פ"ד דב"ק דף נ"ו ע"ב.

ב) כ' הרמב"ם בפ"ח ד"ה הטעם לפי שאין העכו"ם מחייבים את האדם על בהמתו שהזיקה והרי אנו דנין להם בדיניהם וכתב ה"ה שהוא נתינת טעם מדעתו ועל מה שהשיגו הראב"ד כתב ואפשר שבזמן הגמרא לא היו העכו"ם נפרעים כלל

ג) כ' הרמב"ם קנס זה הוא לעכו"ם לפי שאין זהירים במצות ואינם דסלקין הנזק ואם לא תחייבם על נזקי בהמתן אין משמרין אותן ומפסידין ממון הבריות
ד) ברייתא שם בפ"ק דף י"ג ע"ב וכדמפרש לה התם
ה) טור ס"ב אוקימתא דרבינא ובריתא משמיה דר' יהודה שם ולע"ד צ"ע דהתם לענין מועד אתמר כמו שפירש"י והתוספת שם אבל תם כשם שהניזק גובה מן הלוקח כמ"ש לקמן בריש הסימן הסמוך וע"ש וכן גובה מן הזוכה בו כשהפקירו
ו) ס"ג ומבואר בריש הסימן הסמוך:
ז) שם ע"ד משנה שם פרק ד' דף ל"ט ע"א
ח) ברייתא שם ע"ב כחכמים:

סימן תז

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מהנ"מ דין ובריתא בפ"ג דב"ק דף לג ע"ב:
ב) שם בגמ' מכור לרדיא ופ' ה' המגיד הכונה לומרי שהלוקח חורש בו לכתחלה וכן שהמכר קיים ואין א' יכול לחזור בו נראה שהוא סובר שהברייתא אתיא מפי' לר"ע דאמר התם שותפי נינהו ויליף לה מדאמר הקדישו מוקדש מדרב אבהו וכו' דאי לרבי ישמעאל דאמר ב"ח לא צריכין לרבי אבהו
ג) שם בגמ'
פי' לדידן דלא מגבינן ליה אי תפס לא מפקינן מיני'
ד) מבואר בסוגי' שם אליבא דר"ע דהלכה כוותיה מחבירו
ה) שם ד"ו ברייתא שם חי אין לי וכו' וכתב הרמב"ם שם ☜הקדישו המזיק הרי זה מוקדש כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון וכתב ה"ה זו היא דר' אבהו דלעיל (שם) והכוונ' שפודה אותו בדבר מועט הנזוק וכו' וגובה ממנו וכן פי' המפרשי' ולא ידעתי למה השמיטו המחבר:
ו) מהא דכ' הרא"ש שם אבא דא"ר הונא וכו' שם זאת אומרת המזיק שעבודו של חבירו פטור כתב הרא"ש ולקמן פסקינן הלכה כמאן דדאין דינא דגרמי הלכך המזיק שעבודו של חבירו חייב וכדברי הטור כתבו גם הגהת אשר"י ונלענ"ד לא מחייבינן ליה לשלם לניזק אלא כשתפס כמ"ש לעיל
ז) דס"ל דאוקימתא דמכור לרדיא הוא אברייתי' דאתיא כר' ישמעאל ואם כן לר"ע דקי"ל כוותיה מכרו אינו מכור אפי' לרדיא ודלא כמ"ש בסימן דלעיל בשם ה"ה לדעת הרמב"ם במ"ש אע"פ שהוא מכור ולענ"ד היה לו לרב רמ"א לכתוב הגה זו לעיל וגם בזה צ"ל לפי

עניות דעתי דאיירי בשתפס הניזק אבל הרשב"א כ' כשמכרו מזיק גזלן הוא לר"ע וגזלן אינו מעלה שכר לבעלים (כמ"ש בסימן שס"ג ס"ג)
ח) שם ברמב"ם ברייתא שם וכפי' רש"י מה שעשה עשוי לרדיא וכמ"ש בסי' דלעיל בשם ה"ה ואין דעת הטור כן וגם בזה לפענ"ד היה לו לרב רמ"א להגיה עליו דעת הטור
ט) שם ד"ח בברייתא שם ומבואר במ"ש בשם ה"ה אבל לדעת הטור אין חילוק בזה כמ"ש
י) שם ובברייתא
פירוש שלא יהא לו פרעון אלא מזה
כ) שם ס"ג ממ"ש התוספת שם ריש דף ל"ד ומטעם שהב"ח לא פשע בשמירתו וכ' הסמ"ע ומיהו ☜אם קדם הניזק ותפס אין מוציאין מידו כדין אפותיקי מפו' במטלטל שקדם ב"ח מחוסר וגבה מה שגבה גבה כמ"ש לעיל בסימן קי"ז ס"ד:

סימן תח

א) ל' הרמב"ם בפ"ח מה' נזקי ממון משנה בפ"ח דב"ח וכדמפרש לה בגמ' שם ריש דף י"ג:
ב) שם די"ד ברייתא ספ"ו דב"ב דף צ"ג ע"א וכת"ק
ג) כ' ה"ה פי' שמשמש אחור כנגד אחור ודרכו להרוג כל מסתכל בו בשעת תשמישו ל"א אוחר נוחר ופי' מ"ש רבינו ואפי' גמל האוחר פירוש ואפי' הוא מועד ועוד שאוחר:

סימן תט

א) לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' נזקי ממון ד"ב משנה ובריייתא פ"ז דב"ק דף ע"ט ע"א
ב) ם ברמב"ם ושם במשנה
ג) וכיוצא בזה כ' הטור לענין ח"ל:
ד) שם במשנה והטעם מפורש בברייתא שם סוף דף פ"ב
ה) כ"כ התוספת שם בשם ר"ת בד"ה לא יגדל אדם חזירים כו' ליישב מה שהקשו תיפוק לי' דאסור לעשות סחורות בכל דברי' טמאים כמ"ש וכו' (ונתבאר בי"ד סימן קי"ז) וכן כ' הרא"ש שם
ו) שם ס"ו ושם ברמב"ם ושם במשנה
ז) ברייתא שם דף פ"ג ע"א
ח) ברייתא שם דף פ' ע"א:

סימן תי

א) ל' הטור וכ' בין הפקירו או לא הפקירו חייב ובר"ה איירי כיון שעשאו שלא ברשות ומבואר בסעיף ו' וז':
ב) שם בפ"ק ד' וג' ע"ב ובפ"ג דף כח ע"ב
ג) משנה שם בפ"ג דף ל' ע"א:
ד) שם ס"ב ושם בגמ' פ"ה דף מט ע"ב ויליף לה מדכתיב וכי יפתח וכי יכר' וכו'
ה) ל' הרמב"ם שם דף ו' מבואר בסוגיא דפ"ג דף כט ע"ב וכדא"ל מר זוטרא בריה דרבא לרבינא
ו) שם דף ד':
ז) מימרא דרבא הכניס שורו לחצר בעל הבית וכו' שם בפ"ה דף מ"ח ע"א
ח) היינו מימרא דרבא הנזכר לעיל וכדלעיל סימן שצח ס"ג
ט) שם בגמ'
י) ל' הרמב"ם שם דין ב' וכת' ה' המגיד מחלוקת שם (דף מט ע"ב) ופסק כר"ע ואליבא דרבה או כר' ישמעאל ואליבא דרב יוסף שם (דף נ' ע"א)
כ) כ' ה' המגיד דבר פשוט ומוסכם מרוב המפרשים ז"ל שהרי על הכרייה אינו חייב שברשות כרה וכשהפקירו הרי סלק עצמו מן הכל:
ל) טור ס"ג מברייתא החופר בר"ה לצורך רבים כו' שם דף כ' ע"א
מ) כ"כ הרא"ש שם וטעמו מדאמרינן גבי של ב' שותפים ראשון מאימת מיפטר משימסו' לו דליו שם ד' ב"א ע"ב
נ) שם בשם הרמ"ה
ס) שם ס"ד מסוגיא דגמ' שם אי דשוי שליח כו' אין שלד"ע שם דף נ"א ע"א
ע) שם דף סה בריית' שם ד' נ' ע"א כגון אלו החופרי' לאושין וכפרש"י שם אצל ר"ה אבל אם חפר בר"ה לצורך היסוד אם הוזקו בו חייב מברייתא פרק י' דב"מ דף קיח ע"ב כל אותם המקלקלי' בר"ה וכו' כ"כ בשם מהרש"ל בפ' הפרה סי' כ"א
פ) ל' הרמב"ם שם דף י' משנה שם ע"ב
צ) כ' ה"ה פי' בחפירה כל שהוא שאין שיעור נזקין ובתוספתא מחלוקת ופסק כת"ק דאמר כל שהוא וכסתם משנה שם שלא נתנה בו שיעור
ק) ל' הרמב"ם שם בפ' י"ב די"א מימרא דרבה ב"ב חנה וכו' שם פ"ה דף נ"א ע"ב וכת' ה' המגיד שם נראה שהי' גירסתו בור ט ומהם טפח מים חייב קסבר כל טפח מים כטפחים ביבשה דמי אבעי' להו בור ח' ומהם ב' טפחים מים מהו מי אמרינן כיון דלא עמוק לית

להו הבלא או דלמא כיון דנפישא מיא אית ביה הבלא ואם תמצא לומר דנפישא מיא אית ביה הבלא בור ז' ומהם ג"ט מים מהו וכו' תיקו והב"י והב"ח כתבו שהטור נמשך אחר דברי הרמב"ם ואינו כן בדין זה בנוסח הטור שלפנינו ואכמ"ל

ר) שם ושם ומבואר במ"ש ולדידי צ"ע שלא פסק הבעיא הראשונה לחיוב כדרכו לפסוק בכל את"ל שנפשטא הבעיא

ש) ל' הטור שם וכ"כ הרא"ש שם וכ"ה התו' שם ע"א וכ"כ ה"ה שם דין י"ב לדעת הרמב"ם שהרי הי' במעשה הראשון שיעור (לנזקין) ושכ"כ המפרשים ז"ל

ת) שם ושם ברמב"ם ברייתא שם וכ' ה"ה וכאוקימת' קמיית' דרב זביד דטפי עדיף לאוקמי' כהלכתא

א) שם דין י"ג ברייתא שם וכרבנן

ב) וכן כ' ה"ה שם בפי' דברי הרמב"ם מפני שהאחרון העתיקו ממדת נזקין למדת מיתה ומתוך כך חייב בכל

ג) בעיא דרבה שם ע"ב ולא איפשט'

ד) שם די"ג וכתב ה"ה בעיא שם והרכיב רבי' ב' הלשונות (דרב אשי) האמורין שם (דף נא ע"א) וביאר דבריו בשחפר הוא בור עמוק לשיעור המיתה ובא אחר והרחיבו ברחבו מצד אחר אם נפל השור מאותו צד שהרחיב האחרון חייב ואפי' מת מחמת הבלא שאם לא הרחיב לא היה נופל נפל השור מצד אחר שלא הרחיב זה בו אם מת מחמת הבל האחרון פטור שהרי מיעט הבלו ואם מחמת החבטה מת האחרון חיי' והוא תימה איך ערב הלשונו' וכו' ואולי דעת הרבינו ז"ל שאינן חולקין לענין הדין וצ"ע ע"כ והכ"מ כ' על מה שתמה ה"ה על דברי רבינו שכדי לתרץ קושית התוספת שהקשו שם אלישנא קמא אמאי פטור כי מיית מחמת הבלא אפי' נפל מצד שהרחיב הא אם לא הי' מרחיבו לא היה נופל וכן קשה לל"ב כי נפל מאידך גיסא אמאי פטור אי מיית מחמת חבטא הרי כיון שעשה מעשה בבור אין ראוי ליפטר לכן מפרש רבינו דהני לישני כל חד סמוך אחבריה ול"פ ודבריו נכוני' עכ"ל ולפענ"ד היא רחוק לחייב השני כשנפל השור בצד אחד שלא הרחיב הוא שהרי לא בגרמא הרחיבו הבור נפל ולא נפל לתוך בורו שחפר כלל ואין כאן שום קושיא אלישנא בתרא אף מה שהקשו התוספת אלישנא קמא נלע"ד שהרמב"ם מפרש דל"ק דאיירי בשאינם יודעים מאיזה צד נפל לכן אם מת מחמת הבלא אין השני שהרחיב חייב מספקא שמא מצד שהרחיב נפלה כיון שהספק הוא בגרמי דנזקין שהרי מיתתה מחמת ההבל לא היה בגרמתו פטור אבל אם מת בחבטה כיון שהוא ספק מאיזה צד נפל ומת גם הוא חייב בתשלומין ושניהם משלמין הנזק ומ"ש הרמב"ם

ברישא האחרון חייב היינו אף האחרון וכיוצא בזה מבואר לקמן סעיף כ"ה ע"ש ומ"ש בסיפא ואם מן הצד שחפר הראשון נפל הראשון חייב שזה האחרון מיעט הבלו ואצ"ל אם מת מחמת חבטו שהשני פטור הרי לא נפל ולא נחבט במקום שחפר האחרון

ה) פסק כלישנא בתרא

ו) שם די"ד פסק כשמואל שם ד' נ' ע"ב דקי"ל דהלכתא כוותיה בדינא

ז) מימרא דרבה ורב יוסף שם דף נא ע"ב וכחד אמר וכו' בלישנא בתרא

ח) שם דט"ו ג"ז כשמואל שם ד"נ ע"ב וכ' ה"ה דשיעור העשרה טפחים דומיא דבור

ט) שם דף כ"ב ע"א וכדמפרש לה רבה שם דף נד ע"ב ותניא כוותיה

י) שם ושם במשנה ויליף לה מקרא שם דף נד ע"ב

כ) מפורש שם בפ' ג' דף כח ע"ב הני מילי לענין קטלא וכו'

ל) כ' ה"ה חיוב נזקי הבהמה הפקחית לא נתבאר בגמ' והראב"ד השיג בזה שם ולי נ' שיצא דין זה לרבינו ממ"ש שם בפ"ג (דף כז ע"ב) לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים וסובר רבי' דכ"ש בהמה שאין בה דעת וכשמיעטו בהמה פקחת ביום לא מעטוה אלא מן המיתה דדוקא שהפקחות מעיינות ונשמרות ממכשול גדול שיש בו סכנות נפשות אבל אינם שומרות עצמן כ"כ מן הנזיקין ולפיכך חייב בעל הבור וכו' ואפשר שהר"א סובר שאדם שהוא בעל מחשבה הוא שאינו מתבונן בדרכי' אבל בהמה דרכה להתבונן הלכך ה"ל כאונס ופטור וכן פי' הרשב"א

מ) בשם הראב"ד והרשב"א ומבואר במ"ש וכן דקדק הב"ח מדברי הרמ"ה סכ"ג ושהכי נקטינין:

נ) רמב"ם רפ"ג וטור ס"כ משנה שם בפ"ה דף נב ע"א

ס) שם בגמרא דף נג ע"ב ודלא כר' יהודה שם בגמרא

ע) שם בפ"ג דף כח ע"ב

פ) לשון רמב"ם שם בפי"ב ד"ד ושם בפ"ה במשנה

צ) שם כ' ה"ה מבואר שם בסוגי' בלישנא בתר' וכו' (שם ע"ב)

ק) שם בתוספת וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו וז"ל ואע"ג דלא שכיחי גמלים דאבעי ליה למיחש דלמא אתו גמלי' ולענ"ד דבמקום שאינם מצויי' כלל פטור

ר) שם בעיא שם בלישנא בתרא ואיפשיט' שם

פירוש דהוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס דחייב כמ"ש לעיל בבהמה דעכו"ם

ש) כ"כ הרא"ש שם בפסקיו מדברי התוס' שם בשם ר"י

ת) שם דין ז' וכ' ה"ה משנה מפורשת פרק הפרה (שם דף נא ע"א) ומסירת הדלי מבואר בגמ' (שם ע"ב) ופסק כר"א בן יעקב דאיפסק הלכתא כוותיה בנדרים פ"ה (דף מו ע"ב)

ע"כ וכ' הרא"ש שם בפרק הפרה הביאו הב"י וז"ל גי' רש"י השני חייב והרי"ף גורס הראשון חייב ואין חילוק בין ב' גרסאות כלל דלפי' רש"י השני חייב בשהניחו משתמש הא לאו הכי שניהם חייבים ולגירסת הרי"ף ז"ל ה"פ אף הראשון חייב דלא תימא השני שעבר עליו באחרונה חייב וכו' ע"כ ולענ"ד אין ספק שגי' הרי"ף היה גירסת רבינו הרמב"ם וה"ה ושגם דעת הרמב"ם הי' כך שגם הראשון חייב כי כן מבורר שם בגמ' למאי דמוקמי לה אליבא דרב"י וכמ"ש הרא"ש לדברי הרי"ף וכבר תמה הב"י על רבינו הטור שכ' על דברי הרמב"ם ולא נהירא וכו' ולא פי' דבריו כמו שפי' הרא"ש דברי הרי"ף

א) שם ושם במשנה דף נב פסק כר' יוחנן ועל מה שהשיגו הראב"ד אין בגמרא עד שידע הראשון וכו' כ' ה"ה ומדברי שאר המפרשי' נראה דבעינן שידע ממש וכדברי רבינו וכן עיקר ע"כ וכן הוא בגירסת הגמרא שלפנינו וכן כ' התוס' שם

ב) שם בתוספות

ג) שם סי"ב בשם הרמ"ה ודייק לי' מדקאמר לכרות ארזי'

ד) גם זה סי"ג בשמו ודייק לה מדקאמר לשכור פועלים

ה) מימרא דרבינא שם פ"ג דף ל' ע"א וכ' הטור סי"ד ואין בעל הכיסוי צריך להודיע

ו) ל' הרמב"ם שם פי"ב מהר"מ ד"ח

פי' השומר חייב וכ"כ הטור סט"ז

ז) ברייתי' בפ"ק (דף י ע"א)

ח) והראב"ד השיגו שם וכ' ה"ה וכבר הכריע הרשב"א ז"ל כדברי רבינו ז"ל שאפי' מכוסה כראוי חייב אליבא דחזקיה דהלכתא כוותיה וכמוכרח בסוגיא שם דף ט' ע"ב

ט) ל' הטור סכ"ה משנה שם דף נב ע"א

י) פסקי כשמואל שם ריש דף נג וכ"פ הרמב"ם שם כשמואל ועל מ"ש הרמב"ם בדין זה שם דין י"ח וכתב ה"ה דלשון הנמצא בדברי רבינו משובש משובש המעתיקין

כ) כן פרש"י מפני שקול הכרייה בעתתו וכ' ה"ה שם שכן עיקר אע"פ שהבעלי תוס' חולקים בדבר

ל) פשוט בגמרא שם דף נב ע"א

מ) כדאמר רב שימי בר אשי הא מני ר' נתן הוא וכו'

נ) שם במשנה וכשמואל

ס) שם ברמב"ם די"ט ברייתא שם משמיה דר' נתן וכדמפרש רבא שם ר' נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא וכו' ותו דקיימא מתניתין כוותיה

ע) שם דין כ' מימרא דרבא שם אליב' דר' נתן

פ) טור סכ"ח מימרא דרבא שם ע"ב

צ) כן כתבו התוספות שם
ק) כ' הב"י ופשוט הוא שזהו ח"נ הנוגע לחלקו:
ר) שם ושם במימרא דרבא
ש) פי' רש"י אנשים כתיב גבי ולדות ולא שוורים
ת) מבואר בס"ס ת"ה:
א) שם ושם במימרא דרבא
ב) דהא דקי"ל שור ולא אדם בקטל' קי"ל כגון שנפל לתוכו עבד ומת ומבואר לעיל סעיף כ'
ג) מבואר במ"ש לעיל סעי' כ"א
ד) שם סכ"ט בשם הרמ"ה כר' נתן ומבואר לעיל סימן לב וכמ"ש שם
ה) טור לדעתו ושכ"כ ה"ר חזקי'
ו) שם סעיף ל
ז) ל' הרמב"ם שם ספי"ב וכתב ה"ה ברייתא הובאה בפ' קמא דערכין (דף ז' ע"א) ופסק כפשט הברייתא ואיתא ס"פ גט פשוט והאוקימתו' שנא' עליה (שם דף קעה ע"ב) הם אליבא דמ"ד מלוה ע"פ אינו גובה מן היורשין ואין הלכה כן כמו שיתבאר וכו' (ומבואר לעיל סימן ק"ז וק"ח):

סימן תיא

א) לשון הטור והרמב"ם בפי"ג ד"ג מבואר בפ' קמא דב"ק דף ג' ע"א ודף י' ובפ"ג דכ"ח ע"ב
ב) פסק כשמואל שם דבלא אפקרינהו נמי הוי בור כידוע דהלכה כשמואל בדיני
ג) מבואר בפ"ק שם דף ג' ע"ב דמסיק אי בהדי דאזלי מזקי היינו אש מבואר בס"ס תי"ח ואי בתר דנייחי היינו בור וכו'
ד) כדעת הרא"ש שם בר"פ קמא
ה) מבואר במ"ש בסי' דלעיל סעיף י':
ו) כלישנא בתרא דר' אלעזר שם בפ"ג:
ז) כן כתבו התוספ' שם דקרקע עולם מזיקתו:
ח) כמו בבור עצמו ומבואר במ"ש לעיל סי' ת"י סעיף כ' וכ"א
ט) גם זה מבואר במה שכתבתי בסימן דלעיל סעיף ו:
י) שם הכי משמע בפ"ג דב"ק דף כט ע"א וטעמא משום דאנוס הוא:
כ) משום דהשתא אינו אנוס וכן כתבו התוספת שם:

ל) מבואר שם בגמרא ע"א במפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור לרבנן דקיימא לן כותיהו
מ) שם כן כ' הרא"ש בריש ב"ק
נ) וביאר הרא"ש שם אף ע"ג דאמרינן שם בר"פ המניח אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים היינו לענין כלי שהיה מונח לפניו ושברו דרך הליכתו בלא התבונות אבל כולי האי אין לו להשתגע בהליכתו שיתיז הכלי ממקומו ופושע הוא בהיזק זה:
ס) שם דשם בפסקי הרא"ש ברי' ב"ק
ע) שם ושם וכר' נתן מבואר בסי' ת"י סל"ב:
פ) שם ושם מבואר במ"ש בסעיף א' סעי' קטן ג'
צ) שם ס"ב וברמב"ם שם דין ד' מימרא דרבא שם בפ' ה' ד' מ"ח ע"א ופירשה רב פפא שם

סימן תיב

א) משנה רפ"ג דבב"ק דף כ"ז ע"א
ב) שם ע"ב במסקנא הכי אמרי במערבא אין וכו':
ג) כן כתב הרמב"ם בפי"ג מהל' נזקי ממון דין פלוגתא דאמוראי שם דף כט ע"ב ופסקו הפוסקים כרבי יוחנן דמחייב
ד) לשון הטור מעובדא שם דף כ"ז ע"ב בפומבדית' חייביה רבא וכדמפרש ר"פ שם:
ה) לשון הרמב"ם שם דין ו'
אע"ג דאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים במקום דשכיח להיות כדים יש להם
ו) כתב ה"ה שם פי"ג ד"ו והדין עמו שהרי כך נראה מהסוגיא שם (מהא דאמר שמואל באפילה שנו):
ז) גם זה מהסוגיא שם אמרי דבי רב וכו':
ח) טור ס"ג מימרא דרב זביד משמיה דרבא שם:
ט) שם ס"ד ושם במימרא הנזכר מדיוק' דמתני'
י) שם ה"ד כ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ התו' שם ממשנ' שור פקח ביום פטור
כ) מבואר בסימן ש"ץ וכמ"ש שם
ל) מבואר בסי' שפ"ט ס"ו
מ) שם ס"ו ושם ברמב"ם ד"ז משנה שם דף כ"ח ע"א ופסקו הפוסקים כרבי יהודה דהיינו חכמים דברייתא וריש דף כ"ט וכדאמר אביי שם דפליגי בתרתי וכולי
נ) שם בברייתא
ס) היינו דקאמר ר"י במתני' אם במתכוין חייב וכו'

ע) נתבאר בסי' ת"י סעיף כ"א
פ) זה פשוט דהיכא דפושע ליכא מאן דפטר ביה
צ) ג"ז נתבאר בתי' ת"י ס"ד
ק) שם ס"ח וברמב"ם שם די"ב וכתב ה"ה הוא כשמואל דבגמרא ולא כרב והטעם מפני שכל אלו הנזקין תולדות בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים
ר) כשמואל שם דף כ"ח ע"ב דקי"ל כוותיה
ש) גם זה כשמואל דאמר בור שחייב' עליו התורה להבלו וכל שכן לחבטי שם דף נ ע"ב ודלא כאוקימתא דרב שם דף צ ע"א
ת) דבכה"ג לרב נמי חייב מבואר שם בסוגיא:
א) ברייתא שם
פי' רש"י צינור המקלח מי שופכין של תשמיש הבית לר"ה:

סימן תיג

א) לשון הרמב"ם בפ' י"ג מנזקי ממון ד"ח משנה בפ"ג דב"ק דף ל"א ע"א
ב) פסק כר' יוחנן שם וכן פסק הרי"ף וכן ראיתי בהג"ה שם בשם א"ז ושכן פסק מהרי"ח:
ג) כר"נ ב"י שם וכתב הב"י תמיהותיו של הרא"ש על הרי"ף שפסק כר' יוחנן אינם מכריעות דבקל יש לישבם ע"כ ולענ"ד לא החליט הרא"ש לפסוק כר"נ בר יצחק וז"ל שם דלכאורה משמע והלכה כרב נחמן ואף על פי שאין אני כדאי להכריע מכל מקום אומר אני כיון שגם הא"ז ומהרי"ח מסכימים לדעת הרי"ף והרמב"ם וגם הרא"ש לא החליט לפסוק כרב נחמן בן יצחק כדבריהם נקטינן וכן ראיתי אחר כך בב"ח שכ"כ
ד) שם ד"ו ומבואר במ"ש בסימן דלעיל ס"ה
ה) שם ד"י ברייתא שם וכתב ה"ה גירסת רבינו ז"ל כגיר' ההלכות ורש"י ז"ל והיא הנכונה:
ו) אוקימתא דגמרא שם אליבא דרבי יוחנן
ז) מימרא דרבא שם כגי' ההלכות ור"י ז"ל
ח) כתב ה"ה ודברים פשוטים שכשחייב רבינו במשא הראשון לא חייב אלא בשלא הפקירו שאם כשהפקיר משאו וכבר נתבאר כו' ומבואר בסי' דלעיל ס"ד במ"ש שם וכ"כ הראב"ד שם בהשגות ראיתי להרב הרי"ף שכ"כ אמרתי אי אפשר שהוא טועה אלא הענין כולו כשלא הפקירו וכו' ע"כ מעתה אין מקום למ"ש הטור שאביו הרא"ש חולק על דברי הרי"ף והרמב"ם ולא למ"ש הרב רמ"א שכתב ויש חולקין וכו'

ט) פירש הראב"ד שם אף ע"ג דלא הפקיר משאו ההוא שעתא מיה' בורו של ראשון הוא וראשון פטור דהא לאו בורו הוא ומפקיר נזקי אונסין פטור
י) שם בברייתא
כ) שם דין י"א ברייתא שם ואם מחמת הראשון נפלו וכו' וכדמפרש לה רב פפא שם ע"ב וכן פסק הרי"ף
ל) כמו שהגיה הב"י שם וכדמפרש רב זביד כחוטר' דסמיותא וכפי' התוספת שם דפליגי ומסתפק הרא"ש הלכתא כמאן ונקטינן לקולא ואין מחייבינן ליה אלא כשהוא באלכסון:

סימן תיד

א) ל' הרמב"ם בפי"ג מהנ"מ די"ד משנה פ"ג דב"ק דף ל' ע"א ואוקימתא דרב אשי שם פי' כדי לזבל שדות וכרמים
ב) שם במשנה וכרב דאמר בין בגופן בין בשבחן שם ע"ב
ג) פשוט שם בגמרא ע"ב אליבא תירוצא דרב נחמן
ד) כן כתב הרא"ש בפסקיו מאוקימתא דגמרא שם וכ' הב"י וכן בכ"מ דהרמב"ם ס"ל דהאי אוקימתא דיחויא בעלמא הוא ונלע"ד הא דאיתא מימרא מפורשת דרב הונא משמיה דרב שם ס"ל לרבינו הרמב"ם דהדר ביה שם בסוגיא ריש ד' נ"א
ה) אוקימתא דגמרא שם
ו) בעיא שם ולא נפשטא ולטעמיה אזיל דבכל ספיקא דדינא ס"ל אם תפס אין מוציאין מידו וכ"כ הטור בשם הרמ"ה
ז) שם במשנה
ח) שם דט"ו וכתב ה"ה פסק כר' יהודה (ברייתא שם דף ל' ע"א) במה שאמר שבשעת הוצאות הזבלים מותר להוציא לר"ה ופסק דלא כותיה בניזקין ואנו קי"ל דחייב וכן כתב בהלכות
ט) הביאו הב"י ס"ס תי"ד
י) מבואר שם בגמרא ע"ב:

סימן תטו

א) לשון הרמב"ם בפר' י"ג מה' נזקי ממון דין כ' משנה בפ"ג דב"ק דף ל' ע"א במימרא דרבי יוחנן שם
ב) פי' הפריח שהוציא חוץ מרשותו ה"ה:
ג) מימרא דרב אחא בר איקא שם:

ד) שם דף כ"א ברייתא שם
ה) מימרא דר' יוחנן שם
ו) פירש"י דה"ל לאצנועינהו
ז) בב"י לא ביאר מוצא דין זה והרב ב"ח כ' שלמדו מדברי הרא"ש שם ולפי עניות דעתי המעיין בדברי הרא"ש יראה בבירו' שהוא בהיפך שהוא מחייב המצניע בכותל רעוע ולא בעל הכותל שסתרו אבל ראיתי בנ"י שכ' ג"כ דבכותל רעוע חייב בעל הכותל שסתרו והביא ראיה דלא גרע מהיתה אבן בחיקו אף ע"ג דלא הכיר בה מעולם ומבואר בסימן תכ"א ס"י ומה שהשמיטו המחבר נלענ"ד משום דלא דמיא להדדי דהתם ליכא למשתלם מאינש אחרינא אבל הכא דאיכא המצניע משתלם מהמצניע ור' נתן מבואר בסי' ת"י סי' נ"ב וכפשטא דגמרא שם
ח) ל' הטור ס"ג וכ"כ הרמב"ם שם דף כ"ב ברייתא שם
ט) כדעבד רבא שם
י) כדעבד רב ששת שם:

סימן תטז

א) לשון הרמב"ם בפר' י"ג מהכ"מ דף י"ט משנה פ"ו דב"מ דף קיז ע"ב והובא' בפ"ק דב"ק דף ו' ע"ב וכתב ה"ה ודברי רבינו הם כשהזיקו בשעת נפילה ולפיכך פטור אע"פ שהפקירן וכו' וכן מוכח שם (בפ"ק דב"ק) מפני הטענה שכתב רבינו ז"ל ול' אף ע"פ שהפקירם הוא קשה להולמו (פי' ליישבו) שהרי יותר יש לחייבו כשלא הפקירם ע"כ ומ"ש הסמ"ע שהיה נראה להגיה ואף על פי שלא הפקירם לא יתכן ג"כ שהרי פי' ה"ה דהרמב"ם איירי כשהזיק בשעת נפילה ואז לא שייך לומר הפקירם או לא הפקירם גם הפי' שכתב לפי הנוסח שלפנינו ואע"פ שהפקירם הוא דוחק ואומר אני לענ"ד שטעות נפל בהעתק' ואלו ב' תיבות מתחנה הושמטו ואח"כ הועמדו מן הצד והמעתיק העמידם שלא במקומם וצריך להסירם מפה ולהעמידם בסוף הסעיף וצ"ל מפני שהשהה אותם אע"פ שהפקירם ע"כ ואת' לאשמועינן אע"ג דקיימא לן המפקיר נזקיו לאחר נטילת אונס פטור הכא חייב כיון שעבר על זמן ב"ד וזה נלע"ד הוא ברור ואמת לאמתו מ"מ לא שלחתי ידי להגיה כן כיון שהוא כן בכל הספרים אבל בטוח אני בכל מעיין שיאמר שהג"ה זו היא כפתור ופרח
ב) וכ"כ ה"ה שם לדעת הרמב"ם ומבואר במ"ש לעיל תי"ב

ג) מימרא דר' יוחנן שם דף קי"ח ע"א וכתבו התוס' שם ☜ולשאר נזיקים שבשעה קלה יכול להסיר משם אין נותנים לו זמן ב"ד כדאמרינן גבי נשברה כדו (ומבואר לעיל סי' תי"ב)

ד) שם במשנה

ה) בשם הרשב"א ושהכי איתא בתוספתא מבואר שם ☜שנפלה מחמת רוחות וזיעות וגשמים וכן הוא בתו' הנזכר לעיל:

סימן תיז

א) לשון הרמב"ם בפי"ג מהל' נזקי ממון דכ"ג וכתב ה"ה ברייתא פ"ה דב"ק (דף נ' ע"ב) ☜ פירוש לא יזרוק אבנים

ב) משנה פ"ג דב"ב דף כ' ע"א ופסק כחכמים שם

ג) וכתב ה"ה ודע שאע"פ שאינו רשאי לעשות כן לכתחלה אם עשה וכסה כראוי פטור דהיינו במקום שהשוורים מצויים לעמוד בפני השוורים ובמקום שהגמלים מצוים כראוי לגמלים ובירוש' איתא במקום שהעגלות מצוים כראוי לעגלה מהלכת טעינה אבנים והכל כלל רבי' בפי"ב במלת כראוי:

ד) שם בגמרא

ה) שם דף כ"ד שם במשכ'

ו) כתב ה"ה היא סברא כתובה בהלכות (וכ"כ הרא"ש ולמדוהו מדין אילן שהוא נוטה כמו שנתבאר (בסמוך ס"ד):

ז) שם ברמב"ם וכ"כ הרשב"א בתשוב' ועיין בהג"ה דסעיף דלעיל

ח) שם במשנ'

ט) שם בגמרא ע"ב אליבא דר' יעקב כ"ע לא פליגי דמוציא

י) פסק כר' יוחנן שם

כ) שם דכ"ה ושם במשנה

ל) מימרא דרב הונא שם ע"ב

מ) שם דכ"ו משנה פ"ג דבבא בתרא דף כ"ז ע"ב

נ) מהא דמכריז רבי אמי מלא כתפי נגדא וכו' בפרק ט' דבבא מציעא דף ק"ז ע"ב:

ס) מעובדא דרבה בר רב נחמן וכו' א"ל קוצו קוצו שם ריש דף ק"ח

ע) ל' הטור סי"א וכ"כ הרמב"ם שם דין י"ו משנה שם פ"י דף קי"ח ע"ב

פ) שם ושם במשנה

צ) שם ושם במשנה:

סימן תיח

א) ל' הטור משנה ב' בריש ב"ק
ב) שם בגמ' ה"ד אי בהדי דאזלי מזקי היינו אש וכו' שם דף ג' ע"ב
ג) יתבאר בסי' י"ג
ד) משנה שם בפ"ו דף ס"א ע"ב
פירוש האש מעצמו
ה) משנה שם דף ס' ע"א ושם בגמרא יליף לה מקרא
ו) שם במשנה דף ס"א ע"ב
ז) ל' הרמב"ם בפי"ד מהל' נזקי ממון דין ב' ושם במשנה פלוגתא דתנאי ואיפסקא הלכתא בגמ' כר"ש דאמר הכי
ח) כדמפרש רב נחמן וכו' שם
ט) שם ושם במשנה
י) משנה שם ע"א וכתב הכ"מ מדלא הזכיר אריתא דדלאי כדאמר שמואל שם משמע דס"ל דרב ושמואל בנהר הרחב פליגי דלרב אפי' לית ביה מיא מפסיק ולשמואל לא מפסיק אלא בדאית ביה מיא ולא קרי ליה חריתא דדלאי אלא למימר דאית ביה מיא
כ) כ' ה' המגיד ברייתא שם ופירש רבי יוחנן שלולית אמת המים שמחלקת שלל לאגפיה ע"כ והכ"מ כ' שהוא פוסק כשמואל שם ומקום שמי גשמים שוללים ופירש רש"י והערוך שמתקבצים שם
ל) כן הוא ברמב"ם שלפנינו
מ) כ' הכ"מ נראה שדעת רבינו שכל כיוצא בזה אפי' בדליקה גדולה פטור
נ) מפורש שם בגמ' וכפי' רש"י והתוס' שם
ס) שם דין ג' וה"ה והכ"מ לא כתבו מאין יצא לו לחלק בגדר חילוק זה ולפענ"ד למדו מברייתא שם עברה גדר גבוה ד"א חייב ואע"ג דשנינהו בגמ' תנא דידן קא חשיב מלמעלה למטה וכו' הוא אליבא דת"ק אבל אנן דקי"ל כר"ש דאמר הכל לפי גובה הדליקה הברייתא כפשטה כשהדליקה גבוה
ע) שם ושם בגמרא וכתב ה"ה ופירש קודחת שאין שלהבת גדולה ופסק כרב דאמר הכין ודלא כשמואל דתניא כוותיה דרב שם
פ) מבואר בפ' ט' דף כ"ג ע"א
פי' שהיה בינו לבין חבירו ולא היה ראויה להגיע שם מחמת הגדר
צ) שם דין ה' משנה שם בפרק ו' דף נט ע"א

ק) פסק כריש לקיש משמיה דחזקיה שם משום דהוא רביה דרבי יוחנן וכן פסק הרי"ף
ר) שם דין ו' ושם במשנה
ש) כתב ה"ה יצא לו ז"ל מדין שאר המזיקין דהשומרים נכנסים תחת הבעלים (ומבואר בסימן שצ"ו וסי' ת"י):
ת) שם דין ז' שם במשנ' וכתב הרב המגיד וכגון שהובערה ברוח מצויה תמיד והראשון פטור לפי שלא עשה כלום:
א) שכיון שלא היתה מתלבה מאלי' הראשוני' פטורים
ב) שם במשנה ליבתו רוח וכו' ופירש בירושלמי ברוח שאינה מצויה
פירוש אע"פ שהיא באה בעתים הרבה ואין צריך לומר רוח סערה שאינה נושבת אלא לעתים רחוקות וכן הוא בירושלמי וכן עיקר וה"ה
ג) ברייתא שם דף ס' ע"ב והראב"ד השיגו שלא הפליג במ"ש בברייתא אם יש בלבויו כדי ללבותו חייב ואם לאו פטור וכתב ה"ה הייתי סבו' לתרץ דרבינו פסק כאחת מן האוקימתות דלכולהו דברי רבינו ז"ל קיימין וכו' (ע"ש בגמרא) ויפסוק רבינו דלא כרב אשי דאמר גרמא בנזקין פטור אלא שק' לי שרבינו ז"ל עצמו פסק בפי"א מה' שכנים (ומבואר בסי' קנ"ה סעי ל"ד) כאוקימת' דרב אשי וכו' וצל"ע ע"כ והכ"מ כתב ליישב שטעם הפטור שם שאין הנזק בא מכח המזיק עצמו אבל בנדון דידן שהנזק בא מחמת עצמו שהוא מלבב נקטינן כאינך אמוראי כלהו דאמרי חייב ע"כ ולפענ"ד מ"מ הוא דוחק לאוקמי דלא כרב אשי דהוא בתראה והרי"ף הביאו לבדו נלע"ד שהרמב"ם מפ' מ"ש בברייתא אם יש בליבויו כדי ללבותו היינו ברוח מצוייה ואם לאו פי' שאין בליבויו ללבותו אלא ברוח שאינו מצויה פטור וכמ"ש התוס' בד"ה רבא אמר וכו' ומקש' ואמאי הוי כזורה ורוח מסייעתו דחייב פי' אפי' ברוח שאינה מצויה כיון שכוונתו ללבות ומתרץ רבא כיון דסגי לה בזורה ורוח מסייעתו אפי' ברוח מצוי' כמו שפירש רש"י לכן חייב שם אפי' ברוח שאינה מצויה משא"כ בנזקין בשלא נתכוין אלא לרוח מצויה וכו' עוד יש אוקימתות אחריני דאמוראי שם ע"ש ורב אשי תירץ דשאני לענין שבת דחייב אפי' ברוח שאינה מצויה ואפי' אם לא היתה מלאכתו נעשית ברוח מצויה מטעמא דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל לגבי ניזקין שאינו חייב אלא בשליב' ברוח מצויה ומעתה לא היה צריך לרבינו הרמב"ם לפרש שפטור ברוח שאינה מצויה כי כבר כתב זה לעיל ס"ק ב' מבואר במ"ש שם ובפי' זה מצאתי בפי' נ"י ברי"ף שם במשנה שפי' כן בהג"א שם בפ"ב דב"ב שפירשו בשם ר"ת וריב"ם דהא דחייב בשבת אפילו ברוח שאינה מצויה

אלא שמחייבו שם דעושה גורן ברוח מצויה ורבינו פוטר שם מטעם שכתב הכ"מ זה נלע"ד לדעת הרמב"ם ברור ואמת
ד) טור ס"ה מבואר בפ"ק דב"ק דף י' ע"א והאיכא מרבה בחבילות וכפרש"י ויש לרמב"ם פי' אחר בזה מבואר לעיל סי' שפ"ג ס"ד
ה) שם סעיף ו' וברמב"ם שם דין י"ד ברייתא וגמרא שם בפ"י ריש דף נ"ו:
ו) לשון הרמב"ם שם דין י"ג משנה שם דף ס"ב ע"ב
ז) כתב ה"ה מתבאר שם בפ"ב (דף ב"ב פ"א)
ח) שם במשנה דף ס"ב וכת"ק אע"פ שהוא מצו' להניחם בחוץ
ט) וכ"כ ה"ה שם בפרק י"ד מה' נזקי ממון בשם המפרשים ונתלו בסוגיא שם דף ב"ב ע"א והרמב"ם כתב המשנה כפשטה
י) ל' הטור ס"ח משנה שם בפ' ו' דף ס"א ע"ב וכחכמים באוקימת' דרבא שם
כ) החילוק בין כלו חציו ללא כלו חציו מבואר בפ"ב דף נ"ג ע"א והרמב"ם שם דט"ו ולא חילק בזה וה"ה שם תמה בזה וכתב אולי שרבינו מפרשה בפנים אחרות ואפשר שדעתו ז"ל שאין להניח פשט השניות והברייתות והמימרות שלא חלקו בטמון מפני הסוגיא ההיא:
ל) מבואר במ"ש לעיל ס"ז
מ) ל' הרמב"ם שם דין י"ב
נ) ומפורש בגמרא דף ס"ב ע"א
ס) כדא"ל רב אשי לרב יימר שם
ע) שם די"א ברייתא שם ומודה ר' יהודה לחכמים
פ) שם ושם בברייתא
צ) טור ס"ו וברמב"ם שם די"ד מברייתא ומימרא דרב אשי טמון איתמר שם דף נ"ו ע"א פי' וגרם לו שנפטר המבעיר טור
ק) לשון הרמב"ם שם דט"ו וכתב ה"ה מפורש בפ"ב (דף כג ע"א) בפלוגתא דרבי יוחנן ופסק כרבי יוחנן
ר) כן הוא ברמב"ם שם
ש) טור סי"א ומונא הדין זה ומ"ש ה"ה על הרמב"ם שלא חילק בזה כתבתי לעיל ס"ג
ת) שם סי"ב מימר' דרבה בפ"ב דף כז ע"א:
א) כן כתב הרא"ש שם בפסקיו
ב) שם במימרא הנזכר וכתב הסמ"ע שנ"ל שה"ה אם אמר לחש"ו קרע בגד שמעון והחש"ו קרעו לפני שמעון והוא שותק דחייב משלח מה"ט

ג) בעי' דאיפשטא וכפרש"י שם שהי' לי לעבד לסלק והשור אין בו דעת לסלקו ועיין מ"ש לעיל בזה סימן שפג

סימן תיט

א) לשון הרמב"ם פ"ח מה' נזקי ממון וכתב ה"ה מבואר בפ"ק ובסוגיא דעל פיסקא דשוה כסף (דף יד ע"ב) וכן למעלה מחלוקת אמוראים ופסק רבינו כרב פפא ורב הונא ברי' דרבי יהושע שם דף יז ע"ב וכן דעת ההלכות ע"כ וכ"כ הטור והרא"ש שם בפסקיו

ב) לשון הטור ס"א מימרא דר"פ ורב הונא הנזכר לעיל

ג) שם כ"כ הרא"ש שם בפסקיו לענין ב"ח דלא תנעל דלת בפני לוין ואע"ג דליכא האי טעמא בניזקין סבירא ליה לרבינו דלא פליג רבנן בינייהו לענין זה

ד) ברייתא שם ד"ו ע"ב וכאוקימתא דרב אחא בר יעקב ופסקו הפוסק כר"ע דהלכה כר"ע מחבירו

ה) שם ס"ג כ"כ הרא"ש שם בפסקיו

ו) שם ושם בפסקיו מהא דפריך ליה רב אחא בר יעקב אם כן הורע כחן של נזקין שם דף ז' ע"ב

ז) שם ס"ג בשם הרי"ף מתקנת הגאונים ואילך וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ח דין י"ב

ח) כתב ה"ה מחלוקת האמוראי' פ"ה דגיטין דף נ' ע"א ופסק כרב נחמן דהלכתא כוותיה בדיני וכאביי דאמר הכי דלא כרבא וכ"פ ז"ל דיתומים אלו בין קטנים בין גדולי' אבל הרשב"א ז"ל כ' בשם ה"ר יונה דוקא קטנים אבל גדולים מן העידית:

סימן תכ

א) לשון הטור וכן כתב הרמב"ם רפ"ה מהלכות חובל

ב) כתב ה"ה איתא בכמה מקומות ואיתא בפ"ג דכתובות דף ל"ב ע"ב

ג) מימרא דריש לקיש בפרק ד' מיתות סנהדרי' דף נ"ח ע"ב

ד) וכתב הסע"ע דה"ה היכא שנזכ' בדברי האחרונים שהקהילות החרימו על זה ☜אין צריך לנדותו עתה מחדש חלא שהוא מוחרם ועומד העובר על דבר תקנתם וכתב עוד שנ"ל מדסתם מהרמ"א וכתב סתם וצריכים להתיר וכו' משמע דרצונו לומר כסתם התרת נדרים שהוא בג' שלא החמירו להתיר בק' אנשים מג' קהילות מג' מדינות כי אם ברוצה לישא אשה על אשתו וכו':

ה) נלע"ד שצ"ל לעשות לו דין וז"ל שם ע"מ שיקבל עליו כל מה שירצו בב"ד

ו) כצ"ל וכן הוא שם בנימוקים

ז) שם ס"ד וברמב"ם שם ד"ב מימרא דרבי יוחנן שם בכתובות דף ל"ה ע"ה כלומר אבל' אם יש בה שוה פרוטה כיון שהוא חיוב ממון אין אדם לוקה ומשלם
ח) שם ושם ברמב"ם
כ' ה"ה הכי אסקינן פ"ח דב"ק דף פ"ח (ע"א) דעבד אחיו הוא במצות והרי הוא כאשה והדין מבואר בפרק ג' דמכות (ריש דף ט') ובטור וברמב"ם שם איתא עבד כנעני של חבירו ותמה בב"י בזה למה הצריך שיהי' עבד של אחרים שאף עבדו אין ניתן לו רשות להכותו מטעם ששייך במצות ושכ"כ הרמב"ם בספט"ו מה' סנהדרין (וע' בכ"מ שם שכתב שם טעם אחר) ולכן השמיט המחבר של חבירו
ט) משנה רפ"ק דב"ק דף פ"ג פ"ב
שם בגמרא דף פ"ה ע"א וע"ב ויותר מבואר הוא בירושלמי כתבוהו הרי"ף והרא"ש בר"פ החובל:
י) לשון הטור ס"ו וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות חובל ומזיק דין ב' שם במשנה
כ) שם ושם וכ' ה"ה פסק כרבא שם (דף פ"ז ע"א) ובהל'
ל) בטור וברמב"ם שם איתא לחיות
מ) שם ושם וכ' ה"ה פשוטו כשאין כאן שבת דאינו בטל ממלאכתו ונזק לא חשבינן ליה לא בהא ולא בההיא כיון דסופו לחזור אין לו נזק אע"ג דאי מיזדבן השתא היה נגרע מערכך
נ) שם ושם
ס) כן כתב הראב"ד שם בהשגה וכתב ה"ה שנ"ל שגם זה דעת הרב ז"ל וסתם הרב דפשיטא הוא והדין הוא בירו' הביאו בהל' וכ"כ הטור ע"ש
ע) שם ושם
פ) שם ברמב"ם וכ' ה"ה כתב זה במקום טימוס האמו' בירושלמי שהיא מכה קלה מאוד
צ) שם וכתב ה"ה שם וגם זה נכון
ק) שם דין ג' וטור סעיף י' שם במשנה ובגמרא דף פ"ד ע"ב
ר) שם ושם סוגיא בגמרא שם דף פ"ה ע"ב וביארו שם עד שיחזיר מראהו כשהיה
ש) לשון הטור סי"ב אוקימתא בגמרא שם
ת) כ"כ הרא"ש שם מסברא והביא ראיה מהתוספת פ' הנשרפין (סנהדרין ד' ע"ח) בד"ה סוף חמה לבא וכו':
א) שם ושם מבואר בסוגיא בב"ק פ"ו דף"ו ע"א אליבא דרבא דלעיל
ב) גם זה מפורש באותה סוגיא שם אך בטור הוסיף ☜שאינו משלם השבת אלא אם הוא יורד לרקד בראשו וכן משמע לשון הגמ' מפירש"י שם

ג) כן הוא בטור וברמב"ם שם פ"ב מה' חובל:
ד) שם ושם
ה) שם ד"ו כתב ב"ה שלעולם הרושם ניכר שאינו חוזר כמו שהיה וההיא סוגיא דהחובל בבתו צ"ע דמשמע דלאו בכל מקום משלם נזק אלא במקום הנר' כמו פנים
ו) ל' הטור סי"ז:
ז) משנה שם דף פ"ג ע"ב סימא עינו קטע את ידו
ח) שם במשנה שבר רגלו
ט) ואפי' הוא אדם חשוב ואשר נגע בכבוד חשיבותו זה משלם לו בכלל בושה שהיא משתלמת לפי המתבייש:
י) ועומד לשימוש ולעשות כל מה שירצה לפי שהעבד הנוקב מרגליות אין רבו מקפיד כ"כ על חסרון רגלו שראוי הוא למלאכתו הראשונה ויותר יהיה קבוע במלאכתו וישומו כאלו לא היה נוקב מרגליות דמסתבר שלא יפסיד באומנות הרא"ש שם
כ) לשון הרמב"ם שם דף י"א מבואר שם בגמרא דף פ"ה ע"א
ל) טור וכן פסק רש"י שם
מ) לשון הרמב"ם שם דין י"ב שם במשנה ומימרא דרבא שם דף פ"ה ע"ב
נ) שם דין י"ד אברייתא שם דף צ"ח ע"א ואיתא בהלכות שם
ס) באותה ברייתא שם
ע) שם די"ו וכתב ה"ה נראה שזה פשוט אצל הרב דע"כ לא לא אמרינן דנותן לו מיד אלא כדי שלא יתחייב יותר מן האמוד אבל אם רצה המזיק ליתן דבר יום ביומו ואם יתרפא קל מהר' ירויח ואם יאמר יפסיד ודאי שומעין לו שהרי אינו חייב בו אלא ברפואתו ושבתו והרי הוא נותן ונכון הוא
פ) שם דין י"ט וכתב ה"ה יצא לרבינו ממ"ש לבעלה שאם רצה המזיק אין שם אומד שאם בהכרח שיש שם אומד תכף יתן לו אומדו ויפטר וכן כתבו המפרשים
צ) משנה שם רפ"ח דף פ"ג ר"ב
ק) ברייתא שם דף פ"ה ע"א וכת"ק
ר) כן הגי' ה"ה שם בספרי הרמב"ם והוא עיקר הנוסחא
ש) ברייתא שם
ת) שם די"ח שם בגמ'
א) שם בגמרא אסיא דמגן במגן ופירושו כשאין הרופא מצפה לקבל שכר אינו מעיין כל כך בענין החולי
ב) טור סי"ז ושם בגמרא אסיא רחיקא

ג) שם ושם בגמרא
ד) ל' הרמב"ם שם רפ"ג משנה שם רפ"ח.
ה) שם דין ז' ברייתא שם דף צא ע"א
ו) וכתב המרדכי וה"ה ☜אם אחזו והכה בכותל כנגד אזנו ונתחרש סמ"ע בשם ד"מ
ז) שם ס"ג:
ח) מימרא דרבא שם דף פ"ה ע"ב:
ט) טור סי"ו בשם הרא"ש:
י) שם דין י"ג כ' ה"ה בעיא דרבא שם ואמר את"ל כיון דלא אמדוהו יהיב ליה דמי כולו וכו' ופסק כאת"ל וכן דרך רבינו בגמרא:
כ) כן היא שם בגמ' ברמב"ם ובטור
פירו' כאלו עשה הכל בפע' אחת שאינו עולה כ"כ כמו שאומדין כל אחת בפני עצמו תוס'
ל) וכן כ' ה"ה שם בשם התו' ושלזה הסכים הרשב"א ואפשר שזה דעת רבינו הרמב"ם ז"ל
מ) שם ושם בגמרא בעיא דלא איפשטא
נ) כ' ה"ה פי' אחר שנגרעו דמיו מחסרון ידו ורגלו דודאי אם תפס דמי כולו כמו שהיה בריא מפקינן מיניה וא"ת הכל עולה לחשבון א' לא היה דחילוק יש בין שומ' אחת לשומות הרבה כדאמרינן לעיל
ס) ל' הטור סי"ח וכ"כ הרמב"ם שם ס"פ הנזכר מימרא דרבי חנינא שם דף צ"א ע"א
ע) אמתניתין שם אמר ליה רבי תן לי זמן וכו' בגמ' שם:
פ) ל' הרמב"ם שם בפ"א דין יח בעיא דאיפשטא שם:
צ) כ' ה"ה פשוט הוא:
ק) מפורש במשנה שם דף צ ע"א ובגמרא שם דף צ"א ע"א מימרא דר"פ אבל בבגדו לא
ר) כ' ה"ה אינו מבואר בגמרא אבל נכון הוא מן הטענה שכ' הראב"ד ז"ל א"א יפה אמר ומה במקום שאין העדים יודעים שחבל בו ב"ה או חבל הוא בעצמו אמרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך שיחבול אדם בעצמו והולכין אחר החזקות כיון שראו עדים שחבל בו ואין דרך אבן קטנה לחבל' הזאת כ"ש עכ"ל
ש) שם ד' י"ט וכ' ה"ה מפורש באלו הן הנשרפין (דף ע"ו ע"ב) לענין מיתה וכל שכן לענין נזיקין (
ת) ☜דבברזל לא כתיב אשר ימות בו)
א) כ"כ ה"ה שם כמ"ש שם בגמרא
ב) שם ברמב"ם מחלוקת שונות בפ"ג דב"ק (דף ל"ג ע"א) ופסק בפסק ההל' ה"ה
ג) משנה בפ"ח דב"ק דף צ ע"א

ד) כן הוא בגמ' ובהלכות הרי"ף ופסקי הרא"ש
ה) לשון הרמב"ם שם בפ"ב דין ז' מפורש בברייתא וגמרא שם דף צ"א ע"א
ו) מבואר במ"ש שם סי' כ"ה
ז) שם ד"ח כתב יראה לי וכו' וכתב ה"ה טענה נכונה היא זו
ח) ל' הטור סעיף כ"ד וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ג ד"ב פשוט בגמ' ערום בר בושת הוא וכו' בי' המרחץ בר בושת הוא דף פ"ו ע"ב וכ' ה"ה דעת רבינו ז"ל כפי' רש"י שכיון שאינו מקפיד לילך ערום בפני בני אדם מי הוי בר בושת אפי' רוקקין אותו או מכין אותו לא יהיה מתבייש ובית המרחץ בנ"א עומדי' ערומים שם ואין בושת אבל בתו כתבו דפשיטא שרק בפני ערום או סטרו חייב ובהכי אייריי מתני' שם המבייש את הערום חייב וסוגיא דגמרא בשביישו דרך הפשטה והיינו דאקשי' ערום בר בשת הוא וכו' כיון דאינו לבוש מי יפשיטנו והלא ערום הוא ועד"ז פי' בית המרחץ הרשב"א בנימוקיו וכתב הב"י וכיון דאפוקי ממונא היא נקטינן לקולא
ט) שם ד"ג בעיא ולא איפשיטא שם בגמ' דפ"ו ע"א ופסק כדרכו לפסוק בכל ספיק' דדינא
י) כן הוא ברמב"ם וכן העתיק הטור
כ) שהוא מפרש סוגיא דהתם דבעיא איפשטא לפטורא וכ"נ מדברי התו' שם
ל) שם בפ"ג דין ד' ושם במשנה דף פ"ו ע"ב:
מ) ברייתא שם
נ) שם בברייתא
ס) כ' ה"ה מפורש בסוגיא לדברי הכל שם דף פח ע"א וכ"כ התו' שם בריש העמוד דף פ"ו ע"ב וכדמפרש ר"פ שם
ע) ברייתא שם
פ) משנה שם וכדמפרש לה ר"פ שם דצ"א ע"א
צ) שם ע"א אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין
ק) רמב"ם שם ד"ה
ר) טור סל"ג בשם רב שרירא גאון ושכ"כ אביו הרא"ש שם בפ' החובל וז"ל שם ומסתברא דיותר בושת בדברים מבושת של חבלה דאין דבר גדול כלשון הרע ודבה שאדם מוציא על חבירו ועוד כ' בתשו' בכלל ק"א ס"א נהגו בכל מקומות ישראל לעשות תקנה וסייג לבעלי הלשון ולקנוס המבייש לפי המבייש והמתבייש וכן יעשו ב"ד בכל ענין ע"כ
ש) כ' בהגה' מרדכי אם קראו מותר אחר שעשה תשו' ☜הרי עובר חרם ר"ג ואם לא ידע מן החרם אינו מקרי' עבריין הביאו הסמ"ע ומבואר במ"ש בסי' של"ד בסופו ובהג"מר

דקידושין כ' בדין ☜איש שחרף אשה דיתענה בה"ב וישב יחף פני ב"ה ויבקש מחילה על המגדל הביאו הסמ"ע וע' בסי' תכ"א סי"ג:
ת) בשם גדולי אשכנז וראי' ספ"ב דמציעא דף ל"ג ע"א בעי רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו א"ל ר' חסדא ל"צ לך וכו'
א) וכתב שם שאינו צריך לפייס אלא לאותו איש שחירף ולא אמו
ב) בשם תשובת רבינו אביגדור כהן וכתב עוד בשמו וכן אם קראו בן הזונה יכול לתרץ דיבוריה ר"ל בן הפונדקי'
ג) כ"כ על א' שקראו כנען דליכא למימר כמו כנען בידו מאזני מרמה דאם כן עבד נמי ר"ל עבד עברי או עבד לוה לאיש מלוה אבל כ' על אשה אחת שיצא עליה קול שזינתה בטברי' וצווח א' לא' מבני' בעת הקטטה טבריה טברי' לא מקרי ביוש בפרהסיא אך יקח י' אנשים ויבקש מטו ממנו בחצר ב"ה דרך כבוד וכו' הביאו גם כן הסמ"ע בקיצור
ד) ומסיק שם ☜שלוחו יקח ב' מהעיר שנקבר שם וילך על קברו לבקש מחילה בשם המחרף
ה) שם ס"ג דין ז' ומפרש בכמה מקומות
ו) דרש רבא וכו' פ"ד דב"מ דף נ"ט ע"א
ז) שם דין ח' מהא דשלח ליה רב חסדא לר"נ וכו' הרי אמרו לרכיבה שלש כו' שם בפ"ג דף כ"ז ע"ב
ח) ע' במ"ש בסוף הסי'
ט) כ' ה"ה לשון הגמ' לסינוקרת י"ג ופירוש הרב קבץ אצבעותיו ורש"י ז"ל פי' פי' אחר וזה הנכון והנ"י כ' בשם הרא"ה והערוך הבועט ברגלו ה' לפי שהכהו בחמשה אצבעות שברגלו לארכובה ג' לפי שיש בה שלשה פרקים לסינוקרת י"ג שהוא הכהו מאחרי ידו לפי שיש בידו י"ג פרקים לבד מפרק אגודל שלא הכה בו וזה עם פרק העליון
י) זה ב' בפי' מה ששנינו התוקע לקבירו נותן לו סלע וכו' שם פ"ח (דף צ ע"א) אבל יתר המפרשים פירשו שתקע באזנו בקול גדול ופ"א המכה כנגד אזנו (וכן פרש"י שם) והדין כת"ק דמתני' שם ה"ה
כ) כל זאת הבבא הוא במשנה
ל) קידושין פ"א דף כ"ח ע"א
מ) וכתב שם שיש רשות לקנוס אותו כפי התיקון שרשות לעשות גדר ותקנה לעבירה לפי ראות עיניהם וכו':
נ) ובנימוקי מהר"מ כ' שם על איזה דברים חייב עליהם מלקות ועל פי מ"ש הרמ"א לא העתקתי אותם:

ס) איבעי' בגמרא שם ד' צ' ע"ב ונפשטא מימרא דרב יהודה א"ר כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה בפ"ד דף ל"ו ע"ב וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ג ד"י כל אנו הסלעים הם מכסף א"י באותו הזמן שהיה בכל סלע חצי דינר כסף וג' דינרים ומחצה נחושת וכו'

ע) שם די"א כ' ה"ה חלוק זה מכל האמורין מתקע חבירו עד כאן מפיר' במשנה שם כתנא קמא דר"ע (מפרש בגמ' דף צ"א ע"א) אבל אג' הראשונים אינם מפורשי' אם הם במכובד דוקא ודעת רבינו להשוותן ונכון הוא (וכ"כ התוספת בשם ר"י שם סוף דף כ"ז)

פ) וכ"כ ה"ה שם ד"ח בשם קצת המפרשים וכן פירש"י ז"ל שם

צ) כ' הב"י אבל בנוסחת הרי"ף שבידינו איתא שהסכים לדעת רבנן אחריני דהאי דמי הכל הוא הרי בהדיא שהסכים לדעת הרמב"ם והכי נקטינן כ"ש דאוקמי ממונא הוא ע"כ (וה"כ איתא בספרים שלפנינו) וכ' עוד הב"י דאם הכהו בחוזק באותן מיני הכאות עד שהיה בהן כדי לעשות נזק גדול ביותר משמע לי דמוד' הרמב"ם דמשלם ריפוי ושבת:

סימן תכא

א) משנה בפ"ח דב"ק דף פ"ו ע"א

ב) משנה שם ע"ב

ג) וכ' שם ומ"מ יקבל דכונתו לא היתה לביישו

ד) ל' הרמב"ם בפ"א מה' חובל ומזיק וכת' ה"ה ברייתא בפ"ח דב"ק (דף פ"ו ע"א)

ה) שם באותה ברייתא

ו) טור ס"ד וכן כ' הרא"ש בספ"ב דב"ק על משנה אדם מועד לעולם וכו' שם דף כ"ו ע"ח וכ"כ התוספת בספ"ו דב"מ דף פ"ב ע"א

ז) שם בסימן ו' וכ"כ הרמב"ם שם דף יא וכ' ה"ה מהירושלמי שם וגם הרא"ש הביאו שם

ח) שם ושם

ט) שם סעיף ז' בשם תשובת הרא"ש כלל ק"א סי' ו' מטעם דהוי אנוס כי עיקר כוונתם הי' להפיל א' לחביריו וא"א לצמצם ולכוין שיפלו בנחת ומחלו זה על זה ואדעתא דהכי אבקו יחד

י) שם סח מימרא דר"פ בפ"ה דב"ק דף מח ע"א

כ) טור שם מברייתא שם פ"ג דף כח ע"ב מניין לנרצע כו' ואע"ג דמוקי לה התם בעבדא גנבא היינו אליבא דמ"ד דלא עביד אינש לנפשיה דינא במקום דליכא פסידא ואנן קיימ' לן כמ"ד דעביד וכו' לעיל סי' ד'

ל) מברייתא הנזכרת וכ' עוד וכ"ש ☜אדם מעלמא שיצא עליו שם שהוא גנב:

מ) שם סט מימרא דרבא שם בפ"ה דף מא ע"א
נ) שם בשם הרמ"ה
ס) מבואר במ"ש לעיל סי' רפ"ח סעיף ז'
ע) ל' הרמב"ם בפ"ח מה' חובל ומזיק דין י"ז משנה שם בפ"ג דף לב ע"ב
פ) ברייתא שם
צ) כ' ה"ה פסק כלישנא בתרא דר' יוסי בר חנינא גבי הך ברייתא שם וי"מ שלא ברשות אבל יודע בו הוא כההיא דלעיל וכן כ' הטור בשם רש"י) ויש מי שפי' אע"ג דלא ידע ליה שאני נגר שהכל רגילין ליכנס אצל האומנים וה"ל שלא ברשות כברשות (וכ"כ הטור בשם ריב"א) ☜
מבואר בסעיף א'
ק) שם דף טו מימרא דרבה שם בפ"ב דף כו ע"ב
ר) שם באותה מימרא
ש) משנה שם ע"א סוגיא דגמרא שם
ת) שם דף יב מימרא דרבא שם דף כז ע"א:
א) פירש"י לאחר שהתחיל ליפול שנתכוין ליפול על האדם להזיקו להנאתו חייב על הבוש' ואע"פ שלא נתכוין משום בשתו וכ' ה"ה דע שג' חלוקים הם כל זמן שיש בדבר פשיעה גמורה וזהו רוח מצויה אבל היא שלא בכוונה חייב בד' דברי' ופטור מן הבושת לא היתה שם פשיעה גמורה וגם כן לא נעשה באונס גמור חייב על הנזק ופטור מן השאר וזהו רוח שאינה מצויי' ובאונס גמור כתבו המפרשים ז"ל שהוא פטור ע"כ וכתב רבינו ירוחם כל אונס שהוא כעין גניבה פטור וכ"כ התוספות
ב) שם בפ"ד דף יז בעיא דאפשיטא שם בפ"ג דף לב ע"א והטור סי"ו כ' שחייב בד' דברים וכ' הב"י שם משמע שם דעל הבושת פטור דאינו חייב על הבושת עד שיתכוין
ג) שם בפ"ח די"א משנה שם בפ"ח דף צב ע"א וכ' ה"ה ודע דרבינו מפרש דר' יוחנן שם דף צג ע"א דאמר יש הן וכו' לא קאי אראשי איברים דמתני' דלימא דטעמא דמתני' מפני שאמר לי' הן כמתמיה וכדפי' רש"י ז"ל אלא דר"י דינא באנפי נפשה הוא ובהכני ופצעני בדוקא אבל בראשי איברי' אפי' אמר הן בניחותא חייב וז"ש רבינו בראשי איברי' בדוקא אבל בהכני ופצעני ודאי הרי לו הן בנזקי ממון וכן עיקר ולא הביא הרב ז"ל דין המדבר בתמיה לפי שהוא פשוט
ד) מימרא דר' יוחנן שם וכפרש"י
ה) טור סי"ט משנה בפ"ג דל"ג ע"א
ו) שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו

פי' לאחר שנפרדו זה מזה וע"ל בסי' ת"כ
ז) וכ' מהר"ם מרוזבורג ☜ראובן טען על שמעון שקראו ממזר ושמעון אומר שמתחל' לחש לו באזנו שהוא ממזר לכן נתרגז וא"ל כן אומדנא דמוכח הוי כיון שקראו פתאום ממזר ודאי האמת אתו עכ"ל וא"צ לישבע ע"ז כמ"ש לעיל סימן ת"כ סל"ח סמ"ע בשם ד"מ
ח) וכ' בנימוקי מהר"ם דדין אשה לענין בזיון כדין איש ואם אין האיש רוצ' שתתבזה אשתו צריך לפדותה בממון כפי אשר ישיתו עליו הב"ד וע' לעיל סי' תכד ס"ח מזה סמ"ע בשם ד"מ
ט) שם ושם:
י) שם ושם:
כ) כ' המרדכי פרק המניח אין לדחוף אדם את חבירו כשמכין זה את זה אלא יש לשומטו בנחת ואם דחף חייב לעשות לו דין ונלע"ד שלמדו מדין שור שעלה ע"ג שור מבואר בסי' שפ"ג ס"ב
ל) רמב"ם בס"א מה' חובל ומזיק די"ב

סימן תכב

א) משנה בפ"ח דב"ק ד' צב ע"א:
ב) לשון הרמב"ם בפ"ה מה' חובל ושם במשנה:
ג) שם דף צג ע"א:

סימן תכג

א) לשון הרמב"ם רפ"ד מהלכות חובל משנה בפ"ד דב"ק סוף דף מח
ב) כתב ה"ה מפורש שם (דף מט ע"א) ברייתא הכה את האשה וכו' ופי' נזק מה שנפחת גופה מחמת מכה ורש"י ז"ל פי' ונזקא דהכא כחבלה בעלמ' והדין קצוב בכתובו' וכו' (מבואר בא"ה סימן פג) ורבינו ז"ל פסק כפשט הברייתא
ג) כת"ק דרשב"ג שם במשנה
פי' בלא מכה שילד' מאליה שאלו פחת המכה זהו הנזק שהוא לאשה ה"ה
ד) שם במשנה ושם בברייתן
ה) וביאר שם דשאני שם לרבא גבי אשת הגר הוא מפני שאין לו יורשין דקיימא וקדמ' איהו וזכיא בגווייהו וכו' וכתב ה"ה לא מצאתי לו טענה ברורה לסמוך עליו וכו' ואפשר שהוא סובר כאשר ישית עלי' בעל האשה בזמן שהוא בעולם בשעת נגיפה אבל אם מת לאשה דומיא לאשת גר וצ"ע

ו) שם ד"ד מפורש שם בברייתא וגמרא
פירוש לפי שאין לו יורשים
ז) פסק כרבה שם
ח) פסק כרב חסדא שם
ט) שם ד"ד וכתב ה"ה דעת הרב בזה דשפחה ועכו"ם לא קרינן בה בעל האשה שאין קידושין תופסים בהן וכו' והביא ראי' מהירושלמי ושזה עיקר
י) שם דין ה'
כ) כ' ה"ה כדאסיקנא בהדי' בפ"ג דכתובות דף לה ע"א וכדתנא דבי חזקיה בזה לחלק שאין חילוק בין שוגג למזיד וסובר כרב אדא בר אהבה דאסיק בפ"ק דב"ק (דף מב ע"א) אנשים שנתכוונו זה לזה אע"ג דיש אסון לאשה יענשו וכרבי דאמר הכין בפרק הנשרפין (סנהדרין דף עט ע"א) ודלא כתנא דבי חזקיה בזה החלק ואין הא' תלוי בחבירו וכו' ורבינו ז"ל כבר פסק וכו' כר' שמעון נתכוין להרוג זה והרג זה דפטור (שם) ונ"ל שיצא לו מדמקשי שם בב"ק רב אדא בפשיטותא על אבייי ורבא וכו' ותו דמסקנא הכי' הוא סתם כרב אדא (דאמר כי אתי רב חגי מדרומא אייתי מתניתא וכו' שם בב"ק ומ"מ שטות אחרות יש ע"כ)

סימן תכד

א) לשון הטור וכן כ' הרמב"ם כ"ד מה"ח ד"ו משנה פ"ח דב"ק דף פ"ז ע"א
ב) מבואר במ"ש בסי' דלעיל ס"ד
ג) ציינתיו בי"ד סי' רמ"א
ד) שם ס"ג ושם במשנה
ה) כן הוא בטור
ו) אפילו אתרו ביה לא אמרינן דמלקי לקי ולא משלם שהרי בפירוש רבתה תורה לתשלומין מבואר בפ"ג דכתובות דף לז ע"א
ז) שם ס"ד בפ' משנה ח' דבבא קמא דף פז ע"א
ח) מבואר בספ"ק דגיטין דף י"ב ע"ב
ט) רמב"ם שם די"א וכתב ה"ה בעיא דלא איפשטא וכו' בגיטין פ' השולח (גיטין דף מב) ע"ב ובפי' משמע בסוגיא התם דאי אין לו קנס ה"ה דאין לו דמי נזקו דמייתי התם הא דמפיל שן עבד וכו' והר"א ז"ל כ' שיש מי שסובר דבהרשאה גובין ע"כ והביאו הטור
י) שם דין י"ד פסק כרב יוחנן דאמר הכין בפ"ח דב"ק סוף דף פ"ז:

כ) וכתב הב"י ומשמע לרבינו מדסיים בה שהרי מעשה ידיה של אביה היינו בוודאי בסמוכה על שלחנו דאל"כ אין מעשה ידי' שלו ע"כ ולא ידעתי למה כ' הרמ"א וי"א אלא זה הוא פי' הטור לדעת הרמב"ם שהעתיק המחבר

ל) שם בפסקיו כאוקימתא דגמ' שם

מ) וכ"כ ה"ה שם פי' דין זה מכח דין הסמוך וביאר שם והא דלא נקט רבינו שמשלם לה שבת כיון שאינה סמוכה על שולחנו איכא למימר שהוא זנה כל ימי חליה ומה שיהיה יתר השבת על מזונותיה הוא שנשאר לאב והכי פריק לה בגמרא:

נ) שם דין י"ט כ' ה"ה ברייתות שם העלו אותה בסוגיא ומזה יראה דבתו כשהיא סמוכה על שלחנו אם חבל בה פטור דמה לי בת מה לי בן ובפירוש שנינו דבניו ובנותיו פטור ואוקימנא לה בסמוכין

ס) פסק כרב' בר הונא שם

ע) פסק כרב חסדא שם

פ) וכן פי' רשב"ם בפרק ג' דב"ב דף נ"ב ע"א:

צ) וכן כ' הטור בקיצור פסקי הרא"ש אבל בנוסחי פסקי הרא"ש שלפנינו מצאתי כן אך ראיתי בתוס' שם בד"ה וקתני ולא עוד כו' שכתבו לזה בלשון ועוד נוכל לפרש וכו' ומ"מ בפסקי תוספות ראיתי שכתבו שבסמוכין על שלחנו האב פטור ומשמע דפטור מכולם כדעת הרמב"ם

ק) שם בפ"ג מהלכות חובל ד"כ משנה שם דף פז ע"א

ר) שם ושם במשנה

ש) וכ' ה"ה ומפרש בגמרא והא דלא מזבני' כתובתה בטובת הנאה [מפורש בא"ה סי' קה] לשלם לנזק. מפני שתחזור ותמחול אצל הבעל ואטרוח ביה דינא בכדי לא מטריחינן

ת) נכסי מלוג מפורש בגמ' שם דף פט ע"א ומשמע דה"ה לנכסי צאן וברזל וכן כתב הרא"ש שם:

א) שם דין י"ח וכ' ה"ה זאת הבבא מפורשת בפרק הנזכר (דף סט ע"ב)

ב) הן דברי המחבר ולמדו מדין האשה שחבלה באחרים ויש לה נכסי מלוג וכולי בהג"ה דלעיל ומבואר במ"ש שם

ג) שם ברמב"ם

ד) שלא תהא קלה בעיניו להוציא' כי יגרשנו מיד וירויח הכל ואלמל' המכר לא היה מוציאה כיון שכתובתה מרובה מהחבלה כן כתבו התו' שם והטור

סימן תכה

א) מהא דא"ר אלעזר בן יעקב שמעתי מכין ועונשין וכו' פרק נגמר הדין דמ"ז ע"א
ב) רמב"ם פ"א מהלכות רוצח דין ו' וטור ס"ג משנה וגמרא בסנהדרין ס"פ בן סורר ומורה דף פ"ב וע"ג:
ג) מימרא דרב הונא שם
ד) ברייתא משמיה דר' יונתן בן שאול שם ריש דף עד ובכמה דוכתי:
ה) כ' ה"ה צ"ל דהכי קאמר כיון שלא הרג לא היה ראוי להרגו ואעפ"כ הורגין אותו כדי להציל את הנרדף דאלו כבר הרגו אינם רשאין להרגו
ו) משנה וגמרא בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף ע"א) וע"ב:
ז) שם ד"ט משנה ספ"ז דאהלות:
ח) כ' ה"ה שזהו מ"ש שם בסנה' דף עב ע"ב הא דמקשי אמימרא דרב הונא קטן וכו' ממשנה דאהלות הנזכר ומשני שאני התם דמשמיא קא רדפי לה
ט) שם משנה שם סוף דף ע"ב
י) שם די"ב בברייתא שם דף ע"ג ע"א וכ' ה"ה זה הולך על השורש שקדם שמחוייבי מיתות שעברו ועשו אין ממיתים אותן עד שיגמור דינם בב"ד וזה כיון שהערה כבר עשה העבירה
כ) שם דף י"ג שם בברייתא פלוגתא דר' יהודה ורבנן ופסק כרבנן:
ל) טור ס"ט ורמב"ם פי"ב מהלכות איסורי ביאה משנה פרק הנשרפין (סנהדרין דף פ"א ע"ב)
מ) ע"א דף ל"ו ע"ב:
נ) מימרא דר' יוחנן סנהדרין דף פ"ב ע"א
ס) הראב"ד בהשגות
ע) שם במימרא דר"י
פ) ל' הרמב"ם שם פרק ד' דין י' מברייתא פ"ב דע"א דף כ"ו ע"ב וסוגיא דגמרא שם ויש נוסחא אחרת בב"י והעתיק' בי"ד סי' קנ"ח סי"א וע"ש
צ) הן הוא ברמב"ם שם וכ' הכ"מ בפלוגתא דרב אחא ורבינא וכו' שם פסק כמ"ד מותר להכעיס אפיקורס הוא ועוד דר' אבהו ור' יוחנן סברי הכי שם:
ק) שם בברייתא וכדמפרשי לה האמוראי שם:
ר) כלומר דהא דתני' בסוף קידושין ובמ"ש טוב שבעכו"ם הרוג היינו בשעת מלחמה וכמ"ש התוספת בשם הירושלמי:

ש) לא אמרו חז"ל דבר זה אלא על העכו"ם שהיו בזמניהם שהיו עובדי כוכבים ומזלות ולא היו מאמינים ביציאת מצרים ובחדוש העולם אבל אלו הגוים אשר אנחנו אומה ישראלים חוסים בצל שלהם ומפוזרים ביניהם הם מאמינים בחדוש העולם וביציאת מצרים ובעיקרי הדת וכל כוונתם לעושה שמים וארץ כמ"ש הפוסקים והביאו רמ"א בא"ח סי' קכ"ו בהגה לא די שאין איסור להצילן אלא אפילו אנחנו מחוייבים להתפלל בשלומם וכאשר האריך בזה בעל מעשה ה' בסדר הגדה בפסוק שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך שדוד המע"ה התפלל לשפוך על העכו"ם אשר אינם מאמינים בחידוש העולם וענין האותות והנפלאות אשר עשה השי"ת לנו במצרים ובמתן תורה אבל הגוים אלו אשר אנחנו בצילם חיים וחוסי' תחת כנפיהם הם מאמיני' בכל אלה כמ"ש ועל משמרתינו אנחנו עומדי' להתפלל תמיד על שלום המלכות והשרים להצלחתם ועל כל מדינות ומקומות ממשלתיהם וכ' הרמב"ם דהלכה כר' יהושע בפרק חלק (סנהדרין דף ק"ה ע"א) דאפילו חסידי עכו"ם יש להם חלק לעוה"ב

ת) כ' הכ"מ פי' ואינו עומד ברשעו תמיד לאפוקי רועה בהמה דקה אף על פי שעושים להנאת עצמן בשביל חמדת ממון מ"מ הוא עומד ברשעו תמיד

לאפוקי שאם אוכל נבילות להכעיס אע"פ שאינו עומד ברשעו הרי הוא בכלל האפיקורסי' כמה שקדם בתחלת הסעיף

סימן תכו

א) ל' הרמב"ם בפ' א' מהלכות רוצח דין י"ד בברייתא בפרק בן סורר ומורה ד"ט דף ע"ג ב) אוקימתא דברייתא שם וכ' הרא"ש ☜והניצול חייב לפרוע למציל מה שהוציא דאין אדם מחוייב להציל נפש חבירו בממונו היכא דאית ליה ממונא לניצול וכ"כ הטור והסמ"ע תמה בזה שהשמיטו המחבר והרמ"א וכתבו הגמ"י ירושלמי מסיק אפילו להכניס עצמו בספק סכנה חייב וכ' בב"י וכ"מ ונראה שהטעם מפני שהלה ודאי והוא ספק וכתב הסמ"ע שהשמיטו המחבר דין זה מאחר שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש וגם הטור לא כתבוהו ע"כ וכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא

סימן תכז

א) ל' הרמב"ם ריש פי"א מהלכות רוצח ושמירת נפש

ב) כ' הכ"מ והא דמחייב בספרי שם בית התבן ובית הבקר וכ"כ הסמ"ג אפשר שטעמו של רבינו משום דפ' קמא דיומא דף י"א ע"א לענין מזוזה אמרינן דתנאי היא ותנא

דספרי סבר כמאן דמחייב ורבינו בהלכות מזוזה פוסק כמאן דפטור ע"כ ונלע"ד שטעמו משום דמאן דפוטר שם ביומא הוא מלתא דתנא קמא בסתמא ואמאן דמחייב איתא שם בברייתא ויש מחייבין משמע דמיעוטא נינהו:

ג) ברייתא בפ"ק דסוכה דף ג' ע"א:

ד) שם דין ב' מימרא דרבא ומודה ר' אלעאי וכו' בפי"א דחולין דף קל"ו ע"א ואע"ג דאמר ר' חנינא מסורא (שם) דליתנהו להני כללי ופירש"י להני כללי דאמר רבא וכו' אפשר שרבינו מפורש דלא קאי אלא לקצת דברים שאמר רבא ואין מעק' בכללן ובסמ"ג כ' טעם אחר ואכמ"ל

ה) שם בברייתא בפ"ה דב"ק דף נ"א ע"א

פירוש ולא לתוכו:

ו) שם פי"א מהל' רוצח ושמירת נפש ד"ג בספרי כמה מקום גבוה וכו' וכפי' הסמ"ג ויש להראב"ד שם בהשגות פי' אחר בזה

ז) כ' הכ"מ ופשוט הוא

ח) שם ושם בספרי ופשוט הוא

ט) שם ד"ד ושם בספרי אין לי אלא גג מנין לרבות וכו'

י) כן הוא ברמב"ם

כ) שם מעשה דחסיד בפ"ה דברכות דף ל"ג ע"ב ומברייתא ר' נתן אומר מנין שלא יגדל אדם כלב רע וכו' בפ"ק דב"ק דף ק"ו ע"ב

ל) כ' הרמב"ם בפי"ד מה' אבל מצות עשה של דבריהם לבקר חולים (מבואר בי"ד סימן של"ה) ולנחם אבלים (מבואר שם בסימן שע"ו) ולהוציא המת (מבואר שם בסי' שס"א) ולהכניס הכל' (מבואר בא"ה סי' ס"ה) וללות האורחים ולהתעסק בכל צרכי הקבורה וכו' ואילו הן ג"ח שבגופו שאין להם שיעור אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הם בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים עשה אתה אותן לאחיך בתורה ובמצות ☜ושכר הלוויה מרובה מן הכל והוא החק שחקק אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה מאכיל עוברי דרכים משקה אותן ומלוה אותן וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה שנאמר וירא והנה שלשה אנשי' וגו' (שבת פי"ח דף קל"ו ע"א) ולוויים יותר מהכנסתן חכמים אמרו כל שאינו מלוה כאלו שופך דמים (ברפ"ט דסוטה דף מ"ו ע"ב) כופין ללוויי' כדרך שכופין לצדקה ובית דין היו מתקנים שלוחים ללות אדם העובר ממקום למקום ואם נתעצלו בדבר זה מעלה עליהם באלו שפכו דמים אפילו המלוה את חבירו ד' אמות יש לו שכר הרבה כמה שיעור לויה שחייב האדם בה

הרב לתלמיד וכו' (מבואר שם בגמרא) ובילקוט מהר"ש מצאתי האידנא אין נוהגין ללות תלמיד לרבו עד פרסה משום דבזמן הזה מוחלין על כבודם ויש לילך עמו או עם חבירו עד השער או לכל הפחות ד' אמות עכ"ל סמ"ע בשם ד"מ

מ) שם ד"ה

נ) שם דין ו' ברייתא בפ"ק דע"א דף י"ב ע"א

כתבו התוס' בערוך גורס ערק' ופי' תולעת קטנה המצוייה במים ושהיא נופלת על הבשר ניתלת בו ומוצצה את הדם וכל זמן שהיא מוצצת היא נתמלאת מן הליחה שהיא מוצצת ומתנפח' עד שתהא כמו חבית קטנה וכשאדם בולעה בתוך המים מוצצת הליחה שבמיעיו ומתגדלת במעיו ונמצא כריסו צבה

ס) שם דין ה'

ע) ס"ל דהם מדרבנן ואסמכינהו אקרא כדלעיל ס"ט ומ"מ מכין עליהם כמו שאר מצות דרבנן א"נ קים להו שהם מדאורייתא ואין לוקין עליהם בדאשכחן חצי שיעור דאסור מן התורה ואין לוקין עליו ב"י ביו"ד סימן קט"ז

פ) ל' המחבר כדי לסיים בדבר טוב

צ) נלע"ד הטעם שהזהירה התורה על שמירת הנפש הוא מטעם שהקב"ה ברא את העולם בחסדו להטיב להנבראים שיכירו גדולתו ולעבוד עבודתו בקיום מצותיו ותורתו כמו שאמר הכתוב כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו וכולי וליתן להם שכר טוב בעמלם והמסכן את עצמו כאלו מואס ברצון בוראו ואינו רוצה לא בעבודתו ולא במתן שכרו ואין לך זלזול אפקירותא יותר מזה ולשומעים יונעם ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו בילא"ו: